ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ
НАЧАЛЬНИКА ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

09.11.2026 Херсон 632

Про затвердження Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року та плану заходів з її реалізації

Відповідно до статей 10, 11, 14 та 15 Закону України «Про засади державної регіональної політики», Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», постанови Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2023 року № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки» (зі змінами), Порядку розроблення, затвердження, проведення моніторингу та оцінювання реалізації регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04 серпня 2023 року № 816 (зі змінами), з урахуванням висновку Міністерства з відновлення, інфраструктури та транспорту України від 05 жовтня 2026 року № 25977/6/10-26 щодо відповідності проєктів регіональних стратегій розвитку, планів заходів з їх реалізації та змін до них встановленим вимогам щодо їх підготовки, стратегічним цілям і пріоритетам, визначеним Державною стратегією регіонального розвитку України, керуючись частиною першою статті 41 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», частиною сьомою статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 68/2022 «Про утворення військових адміністрацій»:

1. Затвердити такі, що додаються:

Стратегію розвитку Херсонської області на період до 2027 року (далі – Стратегія);

план заходів на 2026 – 2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року (далі – План заходів).

2. Застосувати до Стратегії та Плану заходів особливості здійснення стратегічної екологічної оцінки, передбачені пунктом 13 Порядку розроблення, затвердження, проведення моніторингу та оцінювання реалізації регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04 серпня 2023 року № 816 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 28 січня 2026 року № 81), у зв'язку з тим, що понад 30 відсотків територіальних громад Херсонської області розташовані на тимчасово окупованій території.

3. Структурним підрозділам Херсонської обласної державної адміністрації, рекомендувати територіальним органам міністерств та інших центральних органів виконавчої влади в межах галузевої спрямованості щороку до 15 лютого року, наступного за звітним періодом, надавати до Департаменту розвитку економіки Херсонської обласної державної адміністрації моніторинговий звіт про реалізацію Стратегії за формою, визначеною в додатку 1 до цього розпорядження, для узагальнення.

4. Структурним підрозділам Херсонської обласної державної адміністрації, районним державним (військовим) адміністраціям, військовим адміністраціям населених пунктів Херсонської області, рекомендувати територіальним органам міністерств та інших центральних органів виконавчої влади щопівроку до 15 серпня та до 15 лютого надавати Департаменту розвитку економіки Херсонської обласної державної адміністрації моніторинговий звіт про виконання плану заходів за формою, визначеною в додатку 2 до цього розпорядження, для узагальнення.

5. Департаменту розвитку економіки Херсонської обласної державної адміністрації забезпечувати підготовку:

щороку до 01 березня року, наступного за звітним періодом, моніторингового звіту про реалізацію Стратегії;

щопівроку до 1 числа третього місяця, наступного за звітним періодом, моніторингового звіту про виконання Плану заходів.

6. Контроль за виконанням цього розпорядження покласти на першого заступника та заступників голови Херсонської обласної державної адміністрації (Бутрій Д.С. – скликання).

Начальник обласної
військової адміністрації Олександр ПРОКУДІН

ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ * УКРАЇНА *
код згідно з ЄДРПОУ 00022645
Управління з питань діловодства та доступу до публічної інформації апарату Херсонської обласної державної адміністрації

Додаток 1
до розпорядження начальника
Херсонської обласної військової
адміністрації
09.11.2026 № 632

МОНІТОРИНГОВИЙ ЗВІТ
про реалізацію Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року
за _____ рік

Найменування стратегічної, оперативної цілі, завдання, досягнення / виконання яких оцінюється за відповідним показником	Найменування показника	Одиниця вимірювання показника	Базове значення показника (станом на 01.01.2026)	Прогнозоване проміжне значення показника у відповідному періоді	Фактичне значення показника на кінець звітного періоду
1	2	3	4	5	6

Додаток 2
до розпорядження начальника
Херсонської обласної військової
адміністрації
09.11.2026 № 632

МОНІТОРИНГОВИЙ ЗВІТ
про виконання плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року
за перше півріччя _____ року, за _____ рік

Найменування завдання	Найменування заходу, програми, проєкту регіонального розвитку	Статус здійснення заходу / виконання програми*	Строк здійснення заходу / виконання програми (місяців)	Найменування показника, одиниця вимірювання	Прогнозоване значення показника у відповідному періоді	Фактичне значення показника у відповідному періоді	Обсяг використаних коштів		
							державний бюджет, тис. гривень	місцевий бюджет, тис. гривень	інші джерела, тис. гривень
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

* Зазначається для заходу: розпочато здійснення / здійснено / не розпочато здійснення / здійснюється постійно.
Зазначається для програми: розпочато виконання / виконано / не розпочато виконання / виконується постійно.

_____

ЗАТВЕРДЖЕНО
Розпорядження начальника
Херсонської обласної військової
адміністрації
09.11.2026 № 632

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

на період до 2027 року

Херсон - 2026

ПРЕАМБУЛА

Стратегія розвитку Херсонської області на період 2021–2027 років, затверджена рішенням Херсонської обласної ради від 20 грудня 2019 року № 1511 (далі – Стратегія), є документом стратегічного планування державної регіональної політики, що визначає стратегічні, оперативні цілі та завдання соціально-економічного розвитку Херсонської області на довгостроковий період. Посилання на попередню версію Стратегії: https://surl.li/jkwfaz.

Актуалізація Стратегії зумовлена необхідністю врахування наслідків повномасштабного вторгнення РФ на територію України та їх впливу на територіальні громади, підвищення безпеки та стійкості до зовнішніх чинників, а також набуття Україною статусу кандидата на членство в ЄС.
Зміни до Стратегії виконані з урахуванням актуальних напрямів державної регіональної політики, основних положень нової редакції Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2024 року № 940, та відповідно до Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04 серпня 2023 року № 816.

Цей документ розроблено за підтримки програми Polaris «Підтримка багаторівневого врядування в Україні». Програма фінансується урядом Швеції через Шведське агентство з питань міжнародної співпраці та розвитку Sida і реалізується SALAR International – частиною Шведської асоціації місцевих і регіональних влад SALAR, яка представляє асоціацію в міжнародній діяльності.
SALAR International є частиною Асоціації місцевих влад і регіонів Швеції, який працює по всьому світу, щоб зміцнювати демократію та належне врядування на місцевому рівні. Його діяльність зосереджена на розвитку ефективних місцевих і регіональних адміністрацій, а головна його візія – це світ, у якому всі люди мають можливість формувати власне життя в інклюзивних місцевих демократіях і сталих громадах.

Авторський колектив

Херсонська обласна військова адміністрація:

БУТРІЙ Дмитро Стефанович – перший заступник голови Херсонської обласної державної адміністрації

МІШИН Артем Олександрович – директор Департаменту розвитку економіки Херсонської обласної державної адміністрації

КОЗУБ Ольга Сергіївна – заступник начальника управління аналізу та прогнозування розвитку економіки Департаменту розвитку економіки Херсонської обласної державної адміністрації – начальник відділу макроекономічного прогнозування

Експерти:

ОСТАПЕНКО Павло Олегович – керівник розробки
МАЛЬЧИКОВА Дар'я Сергіївна – головна аналітикиня проєкту
ГОМАНЮК Микола Анатолійович – керівник напряму соціологічних досліджень
ГЛОБА Наталія Василівна – головна науково-методична консультантка

Картографи:

ПЕРХАЛЮК Роман Ігорович
БОНЧКОВСЬКИЙ Олександр Сергійович
БОНЧКОВСЬКИЙ Андрій Сергійович
ШВАЙКО Володимир Миколайович
ОСТАПЕНКО Станіслав Олегович
СЛІПЧУК Анастасія Ігорівна
КРАВЧУК Ілля Володимирович

Посилання на джерело:
Стратегія розвитку Херсонської області / Херсонська обласна військова адміністрація; Херсон, 2026. – 318 с.

© Херсонська обласна військова адміністрація, 2026

РОБОЧА ГРУПА

з актуалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період 2021–2027 років (розпорядження начальника Херсонської обласної військової адміністрації від 27.11.2025 № 650)

БУТРІЙ Дмитро Стефанович	-	перший заступник голови Херсонської обласної державної адміністрації, голова робочої групи
МІШИН Артем Олександрович	-	директор Департаменту розвитку економіки Херсонської обласної державної адміністрації, заступник голови робочої групи
КОЗУБ Ольга Сергіївна	-	заступник начальника управління аналізу та прогнозування розвитку економіки Департаменту розвитку економіки Херсонської обласної державної адміністрації – начальник відділу макроекономічного прогнозування, секретар робочої групи

Члени робочої групи

БОГОДУХОВА Марія Олегівна	-	начальник управління міжнародного співробітництва та залучення інвестицій Херсонської обласної державної адміністрації
ВІТРЕНКО Наталія Миколаївна	-	директор Департаменту фінансів Херсонської обласної державної адміністрації
ВОЖЕГОВА Раїса Анатоліївна	-	в.о. директора Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насіннєзнавства та сортовивчення
ГАВРЕНКОВА Вікторія Володимирівна	-	голова Регіональної ради підприємців при Херсонській обласній державній адміністрації
ГЕРАЩЕНКО Іраїда Ігорівна	-	голова Громадської організації «Херсонський обласний центр «Успішна жінка»
ГЛОБА Наталія Василівна	-	експертка з питань регіональної політики і стратегічного планування (за згодою)
ДАНИЛОВА Олена Іванівна	-	начальник управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації
ДРОЗД Оксана Володимирівна	-	в.о. директора Херсонського навчально-наукового інституту Національного університету кораблебудування імені Адмірала Макарова
МІХЄЄВА Олена Володимирівна	-	директор Департаменту соціального розвитку Херсонської обласної державної адміністрації
МОШНЯГУЛ Олександр Дмитрович	-	керівник Херсонської обласної громадської організації «Причорноморський центр політичних та соціальних досліджень» (за згодою)
ОЛЕНКОВСЬКА Лариса Павлівна	-	директор Херсонського регіонального відділення Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України» (за згодою)
ОСТАПЕНКО Павло Олегович	-	голова Громадської організації «Товариство дослідників України» (за згодою)
ПІСОЦЬКИЙ Євген Іванович	-	директор Департаменту з питань цивільного захисту та оборонної роботи Херсонської обласної державної адміністрації
РИБАЛКА Олександр Юрійович	-	голова молодіжної ради при Херсонській обласній державній адміністрації (за згодою)
САПРОНОВ Олександр Олександрович	-	голова ради молодих вчених при Херсонській обласній державній (військовій) адміністрації (за згодою)
СОПОЧЕВА Тетяна Іванівна	-	заступник начальника управління з питань організаційної роботи апарату Херсонської обласної державної адміністрації – начальник організаційного відділу

ДЖЕПАРОВА Сєрвіназ Расимівна - начальник управління містобудування та архітектури Херсонської обласної державної адміністрації – головний архітектор області

ІГНАТЕНКО Євгеній Олександрович - заступник голови Херсонської обласної державної адміністрації

КАРЧЕВИЧ Тетяна Євгенівна - директор Департаменту здоров'я Херсонської обласної державної адміністрації

КАСІЧ Олександр Сергійович - начальник управління інформаційних технологій Херсонської обласної державної адміністрації

КИРИЛОВ Юрій Євгенович - ректор Херсонського державного аграрно-економічного університету (за згодою)

КУЛАКЕВИЧ Олег Валентинович - директор установи «Агенція регіонального розвитку «Офіс євроінтеграції» Херсонської області»

ЛУШНІКОВА Тетяна Анатоліївна - начальник служби у справах дітей Херсонської обласної державної адміністрації

МАЗУР Дар'я Володимирівна - начальник управління у справах ветеранів Херсонської обласної державної адміністрації

МАЛЬЧИКОВА Дар'я Сергіївна - професорка кафедри географії та екології Херсонського державного університету, експертка з питань просторового розвитку громад (за згодою)

МЕЛЬНИЧУК Наталя Григорівна - начальник Головного управління статистики у Херсонській області (за згодою)

СПІВАКОВСЬКИЙ Олександр Володимирович - ректор Херсонського державного університету (за згодою)

ТКАЧЕНКО Тетяна Олександрівна - заступник начальника управління житлової політики, систем життєзабезпечення, економіки та благоустрою Департаменту розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації – начальник відділу інженерних систем

ТОМНИЦЬКИЙ Анатолій Валентинович - заступник директора Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства Національної академії аграрних наук України з науково-виробничої роботи (за згодою)

ФІЛІНА Ольга Миколаївна - в.о. директора Департаменту захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації

ЦАРЬКОВА Віолетта Сергіївна - директор Департаменту реалізації гуманітарної політики Херсонської обласної державної адміністрації

ЧЕПЕЛЮК Олена Валеріївна - ректор Херсонського національного технічного університету (за згодою)

ШТУЧЕНКО Віталій Сергійович - директор Департаменту інфраструктури Херсонської обласної державної адміністрації

ЮНУСОВ Дмитро Анісович - директор Департаменту розвитку сільського господарства та зрошення Херсонської обласної державної адміністрації

ЯВОРСЬКИЙ Сергій Миколайович - начальник управління фізичної культури, молоді та спорту Херсонської обласної державної адміністрації

ЗМІСТ

ЗАМІСТЬ ВСТУПУ. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОБМЕЖЕННЯ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 11

1. СТИСЛИЙ ОПИС ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПРОБЛЕМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ 15

1.1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ 15

1.2. ПРИРОДНІ УМОВИ ТА РЕСУРСИ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ 22

1.3. ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ ТА РИНОК ПРАЦІ 32

1.4. СТРУКТУРА РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ 48

1.5. ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНА СФЕРА 54

1.6. ПРОМИСЛОВІСТЬ 58

1.7. АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ 64

1.8. ЕНЕРГЕТИЧНА ТА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА 72

1.9. ІНВЕСТИЦІЙНА ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ 79

1.10. МАЛЕ І СЕРЕДНЄ ПІДПРИЄМНИЦТВО 87

1.11. ТОРГІВЛЯ ТА РОЗВИТОК СПОЖИВЧОГО РИНКУ 93

1.12. ТРАНСПОРТНА ТА ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА 95

1.13. СФЕРА ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ІННОВАЦІЙ. ВИДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЯКІ ВОЛОДІЮТЬ ІННОВАЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ 105

1.14. МІСТОБУДІВНИЙ РОЗВИТОК ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ 1155

1.15. СИСТЕМА ОСВІТИ 119

1.16. КУЛЬТУРА 127

1.17. ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я 131

1.18. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ 134

1.19. СОЦІАЛЬНА СФЕРА І ПІДТРИМКА ВРАЗЛИВИХ КАТЕГОРІЙ НАСЕЛЕННЯ 138

1.20. ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ І БЕЗПЕКА НАСЕЛЕННЯ 142

1.21. ЕКОЛОГІЯ 146

1.22. ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНА СФЕРА ТА ІНФРАСТРУКТУРА 164

1.23. БАГАТОРІВНЕВЕ ВРЯДУВАННЯ ТА СТАН ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА 171

1.24. ВПЛИВ ВІЙНИ ТА ПОТРЕБИ У ВІДНОВЛЕННІ 174

2. SWOT-АНАЛІЗ 199

3. СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ 204

4. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ 209

5. СТРАТЕГІЧНІ ТА ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ. ПРІОРИТЕТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ 210

5.1. СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ 210

5.2. ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ 213

5.3. УЗГОДЖЕНІСТЬ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ АКТУАЛІЗОВАНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ З ДЕРЖАВНОЮ СТРАТЕГІЄЮ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ НА 2021–2027 РОКИ 219

5.4. ПРІОРИТЕТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДО 2027 РОКУ 223

5.5. УЗГОДЖЕНІСТЬ ПРІОРИТЕТІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ПРІОРИТЕТАМ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ НА 2021–2027 РОКИ....223
6. ТЕРИТОРІАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА БЕЗПЕКОВОЮ ОЗНАКОЮ 225
6.1. ТИПИ ТЕРИТОРІЙ ЗА БЕЗПЕКОВОЮ ОЗНАКОЮ....225
6.2. ВНУТРІШНЬОРЕГІОНАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПРИФРОНТОВИХ ТЕРИТОРІЙ.....227
7. УЗГОДЖЕНІСТЬ СТРАТЕГІЇ З ЦІЛЯМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....232
8. МОНІТОРИНГ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ 233
ДОДАТКИ 240
ДОДАТОК А. Характеристика територіальних громад Херсонської області 241
ДОДАТОК В. Звіт. Прогноз чисельності населення правобережної частини Херсонської області до 2041 року.....288
ДОДАТОК С. Комплексна оцінка забруднення сільськогосподарських угідь внаслідок воєнних дій. 308
ДОДАТОК D. Матеріали соціологічних досліджень.....316

Перелік скорочень

CORINE	Європейська програма з координації інформації про навколишнє середовище
АС	Автостанція
АПК	Агропромисловий комплекс
ВЕС	Вітрова електростанція
ВПО	Внутрішньо переміщені особи
ГЕС	Гідроелектростанція
ЗДО	Заклад дошкільної освіти
ДП	Державне підприємство
ЄС	Європейський Союз
ЗЗСО	Заклад загальної середньої освіти
ЗСУ	Збройні Сили України
ЗФ	Загальний фонд
ІПТ	Інвестиційно привабливі території
КВЕД	Класифікація видів економічної діяльності
ЛЕП	Лінія електропередачі
МОН	Міністерство освіти і науки України
МП	Мале підприємство
НП	Населений пункт
НСЗУ	Національна служба здоров'я України
ОВА	Обласна військова адміністрація
ОМС	Орган місцевого самоврядування
ПДФО	Податок на доходи фізичних осіб
ПП	Приватне підприємство
ПрАТ	Приватне акціонерне товариство
СЕС	Сонячна електростанція
СФГ	Селянське (фермерське) господарство
ТГ	Територіальна громада
ТОВ	Товариство з обмеженою відповідальністю
ФГ	Фермерське господарство
ФОП	Фізична особа – підприємець
ЦНАП	Центр надання адміністративних послуг

Перелік таблиць

Таблиця 1.1. Загальна чисельність населення в деокупованих громадах 33
Таблиця 1.2. Чисельність населення в деокупованих громадах за типами населених пунктів 34
Таблиця 1.3. Динаміка кількості новонароджених, 2022–2025 роки. 36
Таблиця 1.4. Вікова структура населення деокупованої частини території Херсонської області станом на 01 січня 2026 року 37
Таблиця 1.5. Кількість багатодітних сімей та дітей, які в них проживають, станом на 01 січня 2025 року 38
Таблиця 1.6. Демографічні дані про ВПО та ветеранів у розрізі громад 39
Таблиця 1.7. Розподіл населених пунктів деокупованих територіальних громад Херсонської області за людністю населених пунктів 42
Таблиця 1.8. Кількість зайнятих працівників за окремими видами економічної діяльності (осіб) 43
Таблиця 1.9. Кількість вакансій, заявлених роботодавцями до обласної служби зайнятості, за видами економічної діяльності 44
Таблиця 1.10. Валовий регіональний продукт Херсонської області у фактичних цінах, млн грн, 2021 рік 48
Таблиця 1.11. Валова додана вартість за видами економічної діяльності за 2021 рік 48
Таблиця 1.12. Валова додана вартість по Херсонській області за видами економічної діяльності 49
Таблиця 1.13. Валовий регіональний продукт по Херсонській області за 2010–2025 роки, млн грн 50
Таблиця 1.14. Розподіл промислових підприємств за територіальними громадами Херсонської області, 2021 рік 59
Таблиця 1.15. Валове виробництво продукції сільського господарства Херсонської області за 2021–2025 роки 66
Таблиця 1.16. Прямі інвестиції (інструменти участі в капіталі) в економіці Херсонської області: залишки за видами економічної діяльності 79
Таблиця 1.17. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування по Херсонській області 81
Таблиця 1.18. Кількість будівель, на які отримано документи на право виконання будівельних робіт з нового будівництва 83
Таблиця 1.19. Обсяг виробленої будівельної продукції за видами (тис. грн) 84
Таблиця 1.20. Розподіл обсягів виробленої будівельної продукції за характером будівництва (у %) 84
Таблиця 1.21. Кількість суб'єктів МСП за видами діяльності, їх динаміка у розрізі громад 87
Таблиця 1.22. Надходження до місцевих бюджетів області 88
Таблиця 1.23. Структура надходжень місцевих бюджетів від суб'єктів МСП у розрізі видів податків (%) 88
Таблиця 1.24. Структура надходжень від суб'єктів МСП у розрізі галузей (%) 89
Таблиця 1.25. Новостворені та закриті суб'єкти МСП 90
Таблиця 1.26. Перелік бізнес-інкубаторів та центрів підтримки бізнесу, що діяли до повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну 91
Таблиця 1.27. Інноваційна діяльність промислових підприємств Херсонської області[1,2,3] 106
Таблиця 1.28. Мережа закладів освіти у територіальних громадах Херсонської області (2021 рік) 119
Таблиця 1.29. Мережа закладів культури у територіальних громадах Херсонської області (2021 рік) 128
Таблиця 1.30. Амбулаторії загальної практики – сімейної медицини, у яких відсутні сімейні лікарі (за основним місцем роботи, 01 січня 2025 року) ..... **Помилка! Закладку не визначено.**
Таблиця 1.31. ФАП, у яких жодна посада середнього медпрацівника не зайнята медперсоналом (основним працівником), станом на 01 січня 2025 року 133
Таблиця 1.32. Кількість пошкоджених та зруйнованих об'єктів спортивної інфраструктури станом на 01 січня 2026 року 135
Таблиця. 1.33. Мережа закладів соціальної сфери територіальних громад Херсонської області (2021 рік) 138
Таблиця 1.34. Площа територій, що потребують обстеження на наявність вибухонебезпечних предметів (за цільовим призначенням) 143
Таблиця 1.35. Кількість пошкоджених та зруйнованих об'єктів, аварійних будинків і об'єктів житлового фонду, що потребує капітального ремонту в межах деокупованих громад і населених пунктів області (станом на 01 січня 2026 року) 175
Таблиця 1.36. Кількість пошкоджених, зруйнованих промислових об'єктів і втрат земельно-ресурсного потенціалу агросектору (станом на 01 січня 2026 року) 176
Рис. 1.36. Кількість зруйнованих та пошкоджених об'єктів на деокупованій частині території Херсонської області за секторами, станом на 01 січня 2026 року 177
Рис. 1.37. Кількість зруйнованих та пошкоджених об'єктів на деокупованій частині території Херсонської області за секторами без урахування житлової інфраструктури, станом на 01 січня 2026 року 178

Таблиця 1.37. Кількість пошкоджених, зруйнованих об'єктів у сфері сільського господарства (станом на 01 січня 2026 року) 179
Таблиця 1.38. Потреби бізнесу та економіки у відновленні в розрізі територіальних громад (станом на 01 січня 2026 року) 182
Таблиця 1.39. Потреби в послугах для ВПО та ветеранів у доступі до медичних та реабілітаційних послуг у розрізі громад (станом на 01 січня 2026 року) 183
Таблиця 1.40. Потреба ветеранів у забезпеченні житлом (станом на 01 січня 2026 року) 184
Таблиця 1.41. Потреби в зайнятості та відновленні економічної активності в розрізі територіальних громад 185
Таблиця 1.42. Кількість вакансій, заявлених роботодавцями до обласної служби зайнятості, у професійному розрізі 186
Таблиця 1.43. Стан і потреби відновлення інфраструктури й обладнання сфери охорони здоров'я 1899
Таблиця 1.44. Стан і потреби відновлення безпекової інфраструктури та освітньої сфери 190
Таблиця 1.45. Стан і відновлення освітньої мережі 190
Таблиця 1.46. Інформація щодо потреби відновлення соціальної інфраструктури (станом на 14 січня 2026 року) 191
Таблиця 1.47. Інформація щодо потреби соціальної підтримки вразливих категорій населення станом на 14 січня 2026 року 194
Таблиця 1.48. Відновлення управлінських та адміністративних спроможностей у розрізі громад 195
Таблиця 2.1. SWOT-аналіз 199
Таблиця 5.1. Структура стратегічних, оперативних цілей 213
Таблиця 5.2. Аналіз відповідності стратегічних цілей Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року Державній стратегії регіонального розвитку України на 2021–2027 роки 219
Таблиця 5.3. Аналіз відповідності оперативних цілей Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року Державній стратегії регіонального розвитку України на 2021–2027 роки 220
Таблиця 5.4. Аналіз узгодженості пріоритетів регіональної політики Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року пріоритетам регіональної політики Державної стратегії регіонального розвитку України на 2021–2027 роки 224
Таблиця 7.1. Зв'язок Цілей Сталого Розвитку та цілей Стратегії розвитку Херсонської області до 2027 року 232

Перелік рисунків

Рис. 1.1. Розташування Херсонської області в Україні та Європі 15
Рис. 1.2. Планувальні осі розвитку Херсонської області до 2014 року. 17
Рис. 1.3 Регіональні осі розвитку Херсонської області, 2021 рік 18
Рис. 1.4 Пріоритетні осі розвитку Херсонської області, 2021 рік 18
Рис. 1.5. Графічна частина (карта-схема Херсонської області). Адміністративні центри та території територіальних громад Херсонської області 20
Рис. 1.6. Геологія та корисні копалини Херсонської області 23
Рис. 1.7. Фізична карта Херсонської області 24
Рис. 1.8. Рослинність Херсонської області 26
Рис. 1.9. Наземний покрив Херсонської області 27
Рис. 1.10. Клімат Херсонської області 28
Рис. 1.11. Зміна чисельності населення на деокупованій території Херсонської області (2021–2026 роки.) 36
Рис. 1.12. Вікова структура населення на деокупованій території Херсонської області, 2026 рік 38
Рис. 1.13. Щільність населення на деокупованій території Херсонської області, 2026 рік 41
Рис. 1.14. Надходження до місцевих бюджетів територіальних громад Херсонської області (загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів), млн грн, 2020–2024 роки. 55
Рис. 1.15. Індекс податкоспроможності територіальних громад Херсонської області, 2021–2025 роки. 56
Рис. 1.16. Промисловість Херсонської області, 2021 рік 61
Рис. 1.17. Агропромисловий розвиток Херсонської області, 2021 рік 67
Рис. 1.18. Виробництво електроенергії у Херсонській області, 2021 рік 72
Рис. 1.19. Кількість суб'єктів МСП за видами діяльності (активні платники податків) 88
Рис. 1.20. Автомобільні дороги Херсонської області 96
Рис. 1.21. Містобудівне освоєння території Херсонської області, 2021 рік 116
Рис. 1.22. Генеральні плани населених пунктів Херсонської області, 2021 рік 117
Рис. 1.23. Заклади загальної середньої освіти Херсонської області, 2021 рік 125
Рис. 1.24. Об'єкти історико-культурної спадщини Херсонської області, 2021 рік 129
Рис. 1.25. Загальна кількість закладів освіти, охорони здоров'я, культури, спорту, соціального захисту у територіальних громадах Херсонської області, 2021 рік 140
Рис. 1.26. Деокуповані території Херсонської області, які потребують обстеження на наявність ділянок, забруднених мінами та вибухонебезпечними залишками війни, та подальших заходів з гуманітарного розмінування (станом на 01.01.2026) 144
Рис. 1.27. Екологічна мережа та природно-заповідний фонд Херсонської області, 2021 рік 148
Рис. 1.28. Викиди оксидів азоту (NOx), Херсонська область, 2025 рік 150
Рис. 1.29. Викиди оксидів сірки (SOx), Херсонська область, 2025 рік 150
Рис. 1.30. Викиди оксидів вуглецю (CO), Херсонська область, 2025 рік 151
Рис. 1.31. Зона затоплення та підтоплення внаслідок підриву дамби Каховської ГЕС, Херсонська область, 2023 рік 153
Рис. 1.32. Зона впливу підриву дамби Каховської ГЕС, 2023 рік 154
Рис. 1.33. Фізичне порушення верхнього шару ґрунту – кількість воронок та кратерів на 1 км^2, Херсонська область, 2022 рік 158
Рис. 1.34. Оброблювані землі та ступінь їх потенційного забруднення, Херсонська область, 2022 рік 159
Рис. 1.35. Нові потенційні напрями розвитку туризму Херсонської області, 2026 рік 170
Рис. 1.36. Кількість зруйнованих та пошкоджених об'єктів на деокупованій частині території Херсонської області за секторами, станом на 01 січня 2026 року 177
Рис. 1.37. Кількість зруйнованих та пошкоджених об'єктів на деокупованій частині території Херсонської області за секторами без урахування житлової інфраструктури, станом на 01 січня 2026 року 178
Рис. 1.38. Кількість зареєстрованих безробітних, Херсонська область 187
Рис. 5.1. Дерево цілей Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року 218

ЗАМІСТЬ ВСТУПУ. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОБМЕЖЕННЯ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуалізація Стратегії регіонального розвитку Херсонської області на період 2021–2027 років здійснюється в умовах безпрецедентного багатовимірного впливу повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України. Воєнні дії, тривала окупація значної частини території, часткова деокупація, руйнування критичної та соціальної інфраструктури, демографічні втрати, масове внутрішнє переміщення населення, а також екологічна катастрофа внаслідок знищення Каховської ГЕС докорінно змінили вихідні умови регіонального розвитку. За таких обставин стратегічне планування неминуче стикається з цілою низкою методологічних обмежень, які впливають на повноту, порівнюваність і аналітичну інтерпретацію наявних масивів даних.

Усвідомлення та чітка фіксація таких обмежень є необхідною передумовою коректного використання зібраної інформації, формування обґрунтованих стратегічних висновків і ухвалення рішень, адекватних реаліям воєнного часу та післявоєнного відновлення. Саме тому цей підрозділ має на меті окреслити ключові методологічні виклики, що супроводжують оновлення аналітичної частини Стратегії, а також визначити межі застосування наявних даних у стратегічному процесі.

Обмеження територіального охоплення та «фрагментована реальність» регіону на момент актуалізації Стратегії

Одним із базових методологічних обмежень є неповне територіальне охоплення статистичних та адміністративних даних. Значна частина показників, зібраних для актуалізації Стратегії, стосується виключно територій, що перебувають під контролем Уряду України. Дані щодо тимчасово окупованих громад або територій, розташованих у безпосередній близькості до лінії зіткнення, або повністю відсутні, або суттєво обмежені за обсягом і деталізацією.

Ця обставина формує структурну асиметрію аналітичної картини регіону. З одного боку, аналітика може бути достатньо глибокою й деталізованою для деокупованих і підконтрольних територіальних громад, включно до рівня окремих населених пунктів. З іншого боку, для низки територій формуються «сліпі зони», які унеможливлюють повномасштабне порівняння, агрегування показників на рівні області та розрахунок інтегрованих індикаторів розвитку. В умовах воєнного стану така фрагментованість є об’єктивною і не може бути усунена адміністративним шляхом, проте вона має бути врахована при формуванні стратегічних висновків і пріоритетів.

Реформування адміністративно-територіального устрою та порушення часової порівнянності

Додатковим викликом стало реформування адміністративно-територіального устрою протягом 2015–2020 років. Демографічні, соціально-економічні та бюджетні дані до завершення реформи децентралізації у 2020 році формувалися в розрізі адміністративних районів за «старим» поділом, тоді як починаючи з 2021 року використовується інша просторова сітка – нові райони та територіальні громади.

У поєднанні з воєнними подіями це призводить до «зламу» часових рядів і ключових операційних територіальних одиниць, у межах яких проводиться статистичний моніторинг, що створює методологічні проблеми при аналізі динаміки показників. Просте порівняння значень у часі без гармонізації територіальних одиниць може призводити до хибних висновків щодо масштабів змін, темпів скорочення або зростання населення, економічної активності чи доступу до послуг. Отже, актуалізована аналітична частина Стратегії змушена спиратися не на суцільні довгострокові тренди, а на поєднання коротких часових зрізів, реконструйованих ретроспективних оцінок і якісних висновків.

Особливості статистичних спостережень у 2022–2025 роках, синхронізація часових зрізів і верифікація аналітичних джерел

Воєнний стан істотно вплинув на функціонування системи офіційної статистики та регулярність збору даних. У низці секторів, передусім на ринку праці, у сфері підприємницької активності та інвестицій суцільні статистичні спостереження були призупинені або суттєво обмежені у 2022–2025 роках. Це призвело до формування «лакун» у часових рядах, які не можуть бути повністю компенсовані навіть адміністративними даними. У методологічному сенсі це означає, що аналіз динаміки зайнятості, безробіття, попиту на робочу силу або змін у структурі економіки здійснюється з опорою на фрагментарні джерела, експертні оцінки та непрямі індикатори. Такий підхід є прийнятним в умовах воєнного часу, однак потребує обережності при формуванні довгострокових прогнозів і кількісних цілей Стратегії.

Зрештою важливим методологічним викликом є різна актуальність даних та відмінності у датах їх фіксації (станом на 01 січня 2025 року, на 01 грудня 2025 року або на 01 січня 2026 року). Це ускладнює інтеграцію окремих блоків у єдину систему індикаторів. Крім того, частина інформації подана у форматі аналітичних довідок без повної стандартизації метаданих щодо джерел, методів розрахунку та ступеня точності.

Обмежена макроекономічна рамка, нерівномірність секторальної глибини і різна гранулярність даних

Суттєвим методологічним обмеженням є також неповнота макроекономічних показників регіонального рівня. Зокрема, показники валового регіонального продукту та валової доданої вартості у галузевому розрізі доступні переважно за довоєнний період або лише за окремі роки. Відсутність повних оцінок за 2022–2025 роки унеможливлює класичний аналіз структурних зрушень в економіці області у відповідь на війну та післявоєнні трансформації. У зв'язку з цим оновлена Стратегія змушена переорієнтовуватися із традиційних макроекономічних агрегатів на поєднання секторальної аналітики, податкових надходжень, показників діяльності малого та середнього бізнесу, а також даних про фізичні руйнування та потреби у відновленні. Це змінює сам підхід до аналізу розвитку від «економіки зростання» до економіки резильєнтності та адаптації.

Зібрані масиви даних характеризуються помітною нерівномірністю аналітичної глибини між секторами. У низці напрямів (інфраструктура, житловий фонд, соціальна сфера, екологічні наслідки, потреби у відновленні) інформація є надзвичайно детальною і подається у розрізі громад та населених пунктів. Водночас в інших секторах (окремі аспекти сільського господарства, культурна сфера, ринок праці) дані мають більш агрегований характер або частково відсутні за останні роки. Ця асиметрія створює ризик дисбалансу аналітичних висновків, коли стратегічні пріоритети можуть надмірно концентруватися на тих сферах, де доступні детальні дані, і недостатньо враховувати інші напрями, важливість яких не зменшується, але гірше вимірюється. Усвідомлення цього обмеження є важливим для забезпечення збалансованості Стратегії.

Методологічний підхід до актуалізації Стратегії

Зазначені методологічні обмеження зумовили необхідність застосування підходу до стратегічного планування, який враховує високий рівень невизначеності, територіальну неоднорідність безпекової ситуації, швидку зміну умов розвитку та обмежену можливість використання традиційних прогнозних моделей. На відміну від класичного стратегічного планування, що значною мірою ґрунтується на аналізі довгострокових історичних тенденцій і прогнозуванні їх продовження, актуалізація Стратегії здійснювалася із застосуванням адаптивного підходу, який поєднує аналіз поточного стану, оцінку ризиків, сценарне планування та територіально диференційовані управлінські рішення.

Важливою складовою методології стало комплексне опрацювання вихідних даних,

зібраних за основними сферами розвитку регіону, зокрема щодо безпекової ситуації, демографічних процесів, людського потенціалу, економіки, інфраструктури, соціальної сфери, стану довкілля, інституційної та фінансової спроможності. Аналіз зібраних даних дає змогу ідентифікувати ключові тенденції, проблеми, потреби та ендогенний потенціал розвитку Херсонської області, а також виявити взаємозв'язки між окремими сферами та чинниками розвитку.

При формуванні аналітичних висновків кількісні показники доповнювалися адміністративними даними, результатами секторального аналізу, експертними оцінками та якісною інформацією. Такий підхід дозволив частково компенсувати неповноту статистичних спостережень, порушення часової та територіальної порівнянності даних, а також відсутність інформації щодо окремих територій. Висновки формувалися з урахуванням дати фіксації даних, територіального охоплення, джерел інформації та ступеня їх достовірності, що дало змогу уникнути механічного узагальнення непорівнюваних показників.

Результати аналізу вихідних даних стали основою для проведення SWOT-аналізу, який забезпечив систематизацію сильних і слабких сторін регіону, зовнішніх можливостей і загроз. Подальше застосування TOWS-аналізу дозволило перейти від фіксації аналітичних факторів до формування стратегічних напрямів розвитку, визначення ключових ризиків і механізмів їх подолання, напрямів відновлення та подолання структурних обмежень, а також можливостей довгострокової трансформації регіону.

З огляду на принципово різний безпековий контекст окремих територій області у Стратегії застосовано територіально диференційований підхід. За ознакою безпеки територія області поділяється на тимчасово окуповані та прифронтові території. Прифронтові території додатково диференційовано на території активних бойових дій та кризового реагування, території можливих бойових дій та стабільної небезпеки, а також території відновлення та функціональної трансформації.

Такий підхід враховує, що різні частини області одночасно перебувають у різних безпекових і функціональних станах, потребують відмінних управлінських режимів, інструментів підтримки та послідовності реалізації стратегічних рішень. Територіальна диференціація дозволяє уникнути застосування єдиної моделі політики до територій із суттєво різними ризиками, ресурсними можливостями та потребами населення.

Для врахування високого рівня невизначеності у Стратегії застосовано сценарний підхід. Ключовою невизначеністю визначено безпековий стан територій, який має системний вплив на демографічні процеси, доступність послуг, функціонування інфраструктури, економічну активність, інвестиційні можливості та інституційну спроможність.

На основі аналізу базових припущень, ключових драйверів, ризиків і можливостей сформовано чотири сценарії розвитку прифронтових територій області: «Криза», «Стабільна небезпека», «Відновлення», «Розвиток». Ці сценарії не розглядаються як взаємовиключні варіанти майбутнього для області в цілому. Вони відображають різні стани, що можуть одночасно розгортатися на різних територіях залежно від їх віддаленості від лінії фронту, характеру безпекових загроз і можливостей для відновлення.

Сценарне планування дозволило перевірити відповідність стратегічних та оперативних цілей різним безпековим умовам і сформувати диференційовані режими їх реалізації. У кризовому сценарії домінують завдання збереження життя, евакуації, кризового реагування та підтримання мінімального рівня життєзабезпечення. У сценарії стабільної небезпеки основний акцент робиться на безперервності функціонування, адаптації до тривалих ризиків та збереженні людського й економічного потенціалу. У сценарії відновлення пріоритетними стають відбудова, модернізація, повернення населення, відновлення економічної активності та функціональна трансформація територій.

Поєднання результатів аналізу вихідних даних, SWOT- і TOWS-аналізу, територіальної диференціації та сценарного планування забезпечило формування обґрунтованої системи стратегічних і оперативних цілей. Стратегічні цілі є спільними для області, водночас зміст,

послідовність та інтенсивність реалізації оперативних цілей диференціюються відповідно до безпекового та функціонального стану окремих територій.

Отже, Стратегія побудована не за принципом єдиної моделі розвитку для всієї території області, а на засадах адаптивного стратегічного управління. Такий підхід передбачає одночасне застосування різних управлінських рішень залежно від безпекового контексту, стадії відновлення, потреб населення та функціональних особливостей територій, а також можливість своєчасного коригування політики відповідно до зміни безпекової, соціально-економічної та екологічної ситуації.

ВИСНОВКИ

Окреслені методологічні обмеження не знижують цінності зібраного масиву даних, але визначають рамки його інтерпретації. В умовах воєнного стану стратегічне планування регіонального розвитку неминуче переходить від логіки точних довгострокових прогнозів до логіки адаптивного управління, сценарного мислення та поєднання кількісних і якісних підходів. Чітке усвідомлення цих обмежень дозволяє використовувати наявні дані не як механічну основу для розрахунків, а як інструмент формування обґрунтованих, гнучких та реалістичних стратегічних рішень для відновлення і розвитку Херсонської області.

1. СТИСЛИЙ ОПИС ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПРОБЛЕМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

1.1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Географічне положення області

Херсонська область – адміністративно-територіальна одиниця у складі України. Утворена 30 березня 1944 р. Розташована на півдні України на території, прилеглій до нижнього Дніпра. Омивається водами Чорного й Азовського морів. Площа території області становить 28,5 тис. км^2 (4,7% площі території України). Із заходу на схід область простягається на 288 км, з півдня на північ – майже на 230 км. Крайні точки Херсонської області розташовані:

- крайня північна – північніше села Федорівка Високопільської територіальної громади;
- крайня південна – південніше села Стрілкове Генічеської територіальної громади;
- крайня західна – крайній захід Тендрівської коси у Чулаківській територіальній громаді;
- крайня східна – крайня східна частина коси Бирючий острів у межах Херсонської області.

Більша частина території області лежить у межах Причорноморської низовини. Вздовж морського узбережжя є піщані острови (з-поміж них найбільший острів нашої країни – Джарилгач), коси.

Як і фізико-географічне положення, суспільно-географічне положення Херсонської області є дуже вигідним як за основними складовими, так і у їх сукупності, за винятком геополітичної складової.

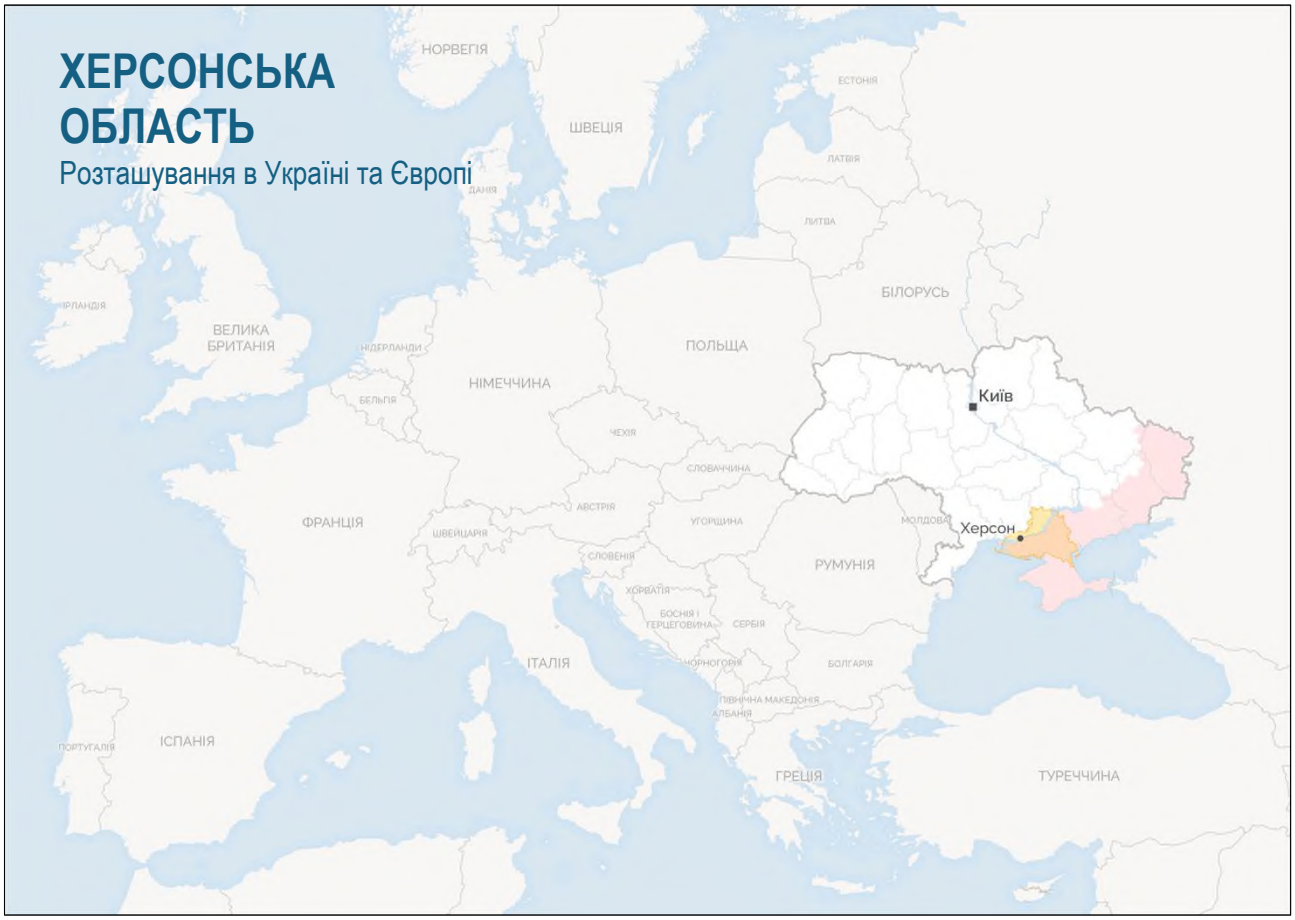

Рис. 1.1. Розташування Херсонської області в Україні та Європі
Джерело: розроблено авторами

На півночі область межує з Дніпропетровською областю, на півдні – з Автономною Республікою Крим, на заході – з Миколаївською областю, на сході – із Запорізькою областю.

Херсонська область є прикордонною. Державний кордон в межах області має протяжність 458 км (350 км Чорним і 108 км Азовським морями). На кордоні розташовано 4 пункти пропуску: авіа, річковий порт, морські порти Херсона і Скадовська.

Відстань від Херсона до Києва залізницею – 664 км, автомобільними шляхами – 545 км. Між Херсоном та Одесою – 204 км, Дніпром – 324 км, Маріуполем – 420 км. Важлива також взаємодія Херсона та інших населених пунктів області із Запоріжжям, Кривим Рогом, Нікополем.

Херсон як обласний центр характеризується найменшою дистанцією до сусіднього обласного центру в Україні. Відстань між Херсоном і Миколаєвом складає лише 72 км, що спричиняє гостру територіальну конкуренцію та формує специфічну взаємодію між ними.

З точки зору політико-географічного положення Херсонщина є у складному положенні. З одного боку, це прикордонна область з виходом до Світового океану, що відкриває Україні світ та насамперед можливість ефективно взаємодіяти з політичними гравцями Чорноморського регіону – Болгарією, Грузією, Румунією, геополітичним важковаговиком Туреччиною. З іншого боку, в умовах війни з Росією зберігається загроза нападу на Україну з території тимчасово анексованої Автономної Республіки Крим.

Положення Херсонської області у культурному та етногеографічному плані визначається, як і в інших складових суспільно-географічного положення, специфікою прикордонного положення. Територія області є ключовою у формуванні та розвитку історико-географічного регіону Таврія, що обумовлює її виняткове значення у процесі деокупації та реінтеграції українського Криму.

Втім, однією з несприятливих особливостей у розміщенні області є її певна просторова віддаленість від провідних виробничих, технологічних та наукових центрів держави.

Вигідність економіко-географічного положення Херсонської області визначається насамперед близькістю до промислово та господарсько розвинутих Придніпров'я, Донеччини, Одеси та усталеними зв'язками з іншими економічно розвинутими регіонами країни, значимими сировинними базами та ринками споживчих товарів сусідніх регіонів.

Планувальні осі розвитку Херсонської області

До початку військової агресії Російської Федерації проти України у 2014 році, незаконної анексії АР Крим та частини Донецької і Луганської областей, територією Херсонської області пролягав міжнародний транспортний коридор Чорноморського економічного співробітництва (МТК ЧЕС) – автомобільна дорога міжнародного значення М-14, а також дві планувальні осі національного значення, які з'єднували центральну частину України з АР Крим (автомобільна дорога міжнародного значення – М-17) та східну частину України з АР Крим (автомобільна дорога міжнародного значення – М-18). До повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України в лютому 2022 року ці осі фактично переривалися на території Херсонської області, а МТК ЧЕС, пролягаючи через Херсон, Каховку, Мелітополь, Бердянськ, завершувався в Маріуполі.

Прикордонне розташування області визначає і вигідність її транспортного положення. Херсонська область – це вагомий регіон у плані можливості використання транзитних і логістичних переваг України. Ця опція реалізується розвинутою мережею шляхів сполучення міжнародного значення – морських та автомобільних.

Рис. 1.2. Планувальні осі розвитку Херсонської області до 2014 року.
Джерело: розроблено авторами

До основних осей розвитку Херсонської області у 2021 році можна віднести такі дві:

Херсон – Чорне море (до Скадовська та Залізного Порту через Олешки та Голу Пристань) – це автомобільна дорога регіонального значення Р-57 і територіальнаТ-22-16;

Херсон – Азовське море (до Генічеська через Нову Каховку, Каховку, Новотроїцьке) – це автомобільна дорога регіонального значення Р-47.

Проте до повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України в лютому 2022 року на території Херсонської області формувалося ще кілька додаткових пріоритетних осей розвитку першого та другого порядку.

До пріоритетної осі розвитку першого порядку на території Херсонської області у 2021 році можна було віднести:

Херсон – Кривий Ріг (через Берислав, Велику Олександрівку, Високопілля) – автомобільна дорога Р-47 (до Берислава) і Т-22-07;

Каховка – Запоріжжя (через Горностаївку та Велику Лепетиху) – автомобільна дорога Т-08-04;

Херсон – Присивашшя – Стрілка (через Олешки, Великі Копані, Каланчак, Мирне, Чаплинку, Григорівку, Новотроїцьке, Генічеськ) – автомобільна дорога М-17 (до Мирного), автомобільні дороги обласного значення (Мирне – Новотроїцьке), автомобільна дорога Р-47.

Серед пріоритетних осей розвитку другого порядку на території Херсонської області у 2021 році можна було виокремити:

Берислав – Нововоронцовка (через адміністративні центри новостворених тергромад Новорайськ, Милове, Новоолександрівка) – автомобільна дорога (Т-04-03);

Нова Каховка – Асканія-Нова (через Чаплинку, Хрестівку) – автомобільна дорога Т-22-02, автомобільні дороги обласного значення;

Верхній Рогачик – Іванівка – Генічеськ (через Нижні Сірогози) – автомобільні дороги Т-22-08, Т-22-09.

Планувальні осі розвитку регіону – це головні логістичні артерії, що забезпечують у межах регіону міграційні трудові та туристичні рухи, рухи товарів і послуг та формують основний планувальний каркас області.

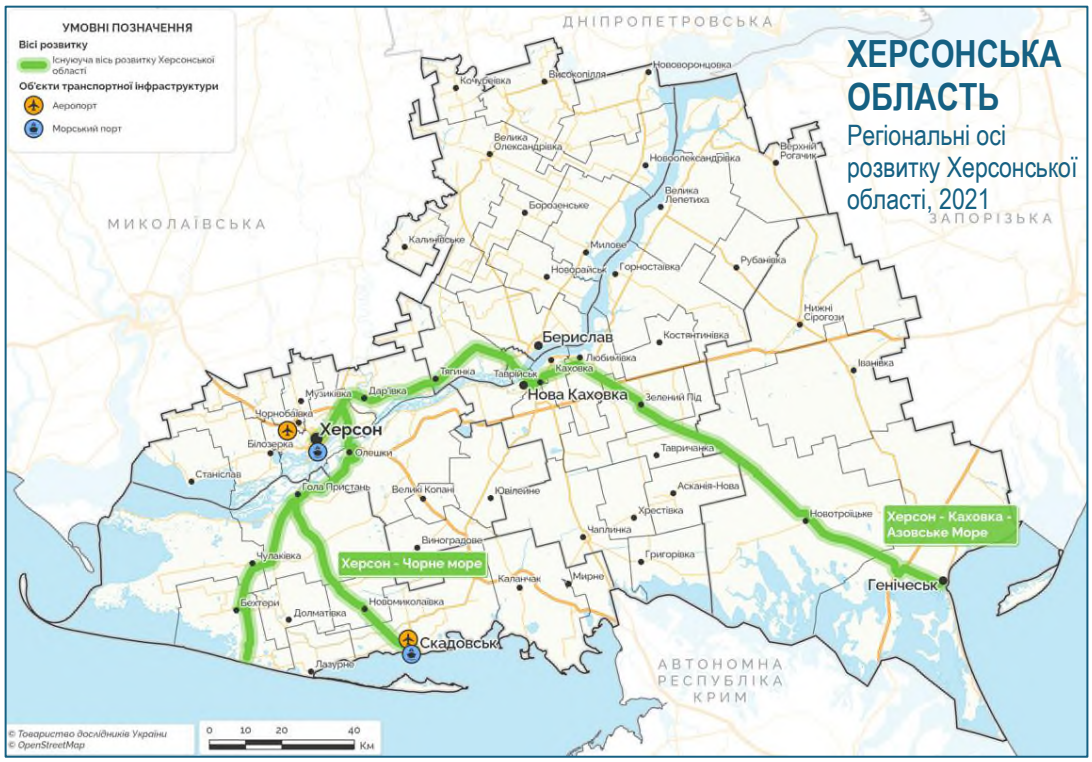

Рис. 1.3. Регіональні осі розвитку Херсонської області, 2021 рік

Джерело: розроблено авторами

Рис. 1.4 Пріоритетні осі розвитку Херсонської області, 2021 рік

Джерело: розроблено авторами

Адміністративно-територіальний устрій

У 1944 році до складу Херсонської області входили 19 районів: Бериславський, Білозерський, Великоолександрівський, Великолепетиський, Генічеський, Голопристанський, Горностаївський, Іванівський, Каланчацький, Калініндорфський, Каховський, Нижньосірогозький, Нововоронцовський, Новотроїцький, Сиваський, Скадовський, Херсонський, Цюрупинський та Чаплинський. Херсон став обласним центром. У 1946 році створено ще три райони: Високопільський, Новомаячківський та Верхньорогачицький.

Після адміністративних перетворень у межах області впродовж другої половини XX сторіччя (від 1966 року) і до сучасної реформи децентралізації (2015–2020 роки) територія області була поділена на 18 районів, 259 сільських рад, налічувала 9 міст, у тому числі 4 міста обласного значення (Херсон, Гола Пристань, Каховка, Нова Каховка), 5 міст районного підпорядкування (Берислав, Геническ, Скадовськ, Таврійськ і Цюрупинськ). Херсон – обласний центр, у складі якого 3 внутрішньоміських райони (Дніпровський, Корабельний, Суворовський). Загальна кількість населених пунктів Херсонської області, об'єднаних в обласну систему розселення населення, становила 696, у тому числі міст – 9, селищ міського типу – 31, сіл – 656.

Починаючи з липня 2020 року адміністративно-територіальний устрій Херсонської області налічує 5 районів (Бериславський, Генічеський, Каховський, Скадовський, Херсонський), у складі яких сформовано 49 територіальних громад (Асканіє-Нова, Бериславська, Бехтерська, Білозерська, Борозенська, Великокопанівська, Великолепетиська, Великоолександрівська, Верхньорогачицька, Виноградівська, Високопільська, Генічеська, Голопристанська, Горностаївська, Дар'ївська, Долматівська, Зеленопідська, Іванівська, Каланчацька, Калинівська, Каховська, Костянтинівська, Кочубеївська, Лазурненська, Любимівська, Милівська, Мирненська, Музиківська, Нижньосірогозька, Нововоронцовська, Новокаховська, Новомиколаївська, Новоолександрівська, Новорайська, Новотроїцька, Олешківська, Присиваська (центр в с. Григорівка), Рубанівська, Скадовська, Станіславська, Тавричанська, Таврійська, Тягинська, Херсонська, Хрестівська, Чаплинська, Чорнобаївська, Чулаківська, Ювілейна), які об'єднують 696 населених пунктів.

Детальна характеристика територіальних громад Херсонської області викладена в додатку А.

Рис. 1.5. Графічна частина (карта-схема Херсонської області) Адміністративні центри та території територіальних громад Херсонської області

Джерело: розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 726 (зі змінами)

Загальні висновки до розділу

Херсонська область до повномасштабної військової агресії РФ була одним із ключових південних регіонів України з унікальним поєднанням степових, дельтових та приморських ландшафтів та стратегічно важливим геополітичним положенням. Приморське розташування на Чорному морі та контроль над дельтою Дніпра, вихід до узбережжя Азовського моря і сухопутний зв'язок з АР Крим забезпечували їй довоєнне вагоме значення як аграрного і туристично-рекреаційного регіону України з винятковими транзитними та логістичними перевагами. Географічне положення робило область важливим елементом міжнародної, національної та міжрегіональної логістики: аеропорт, морські порти Херсона і Скадовська, річковий транспорт, транспортні автомобільні та залізничні коридори, що з'єднували південні області України й забезпечували міжнародне сполучення в регіоні Чорноморського економічного співробітництва. До 2022 року область вирізнялася високою часткою зрошуваного землеробства, значним експортним потенціалом через морські та річкові порти та можливостями для розвитку рекреації й туристично-оздоровчих кластерів.

Проте чотири роки окупації та активних бойових дій кардинально змінили можливості розвитку регіону. Після завершення адміністративно-територіальної реформи 2020 року область має 5 укрупнених районів і мережу із 49 громад. Але реальна просторова організація деформована, оскільки станом на 01 січня 2026 року 32 територіальні громади лівобережної частини області залишаються тимчасово окупованими. Руйнування Каховської ГЕС у 2023 році призвело до зміни гідрологічного режиму р. Дніпро, суттєвих соціально-економічних та екологічних наслідків. Знищення транспортної інфраструктури, руйнування стратегічних мостових сполучень через р. Дніпро, блокування морських сполучень і постійні обстріли

обмежили мобільність населення, економічну активність та просторову зв'язність регіону.

Херсонська область на сучасному етапі – це прифронтовий регіон з високими безпековими ризиками, значним забрудненням вибухонебезпечними предметами, кардинальними змінами у системі розселення і транспортно-логістичній структурі, різко скороченими обсягами зрошуваного землеробства та вразливими дельтово-узбережними екосистемами.

Близькість до лінії фронту, окупація частини території, мінна небезпека значної частини області та постійна військова загроза з боку тимчасово окупованого лівобережжя формують серйозні обмеження для відновлення, інвестицій та повернення населення. Геостратегічне положення області, яке раніше забезпечувало їй транзитність та економічний потенціал, нині перетворилося на фактор підвищеного ризику, що потребує спеціальних рішень у сфері просторового планування, інфраструктурної безпеки та екологічної стабілізації.

Потреби

Актуалізована Стратегія спрямовує регіон від кризового реагування до керованої трансформації через:

- Системне гуманітарне розмінування, відновлення зруйнованої житлової, виробничої та соціальної інфраструктури, забезпечення сталого водопостачання.
- Ремедіацію територій, постраждалих унаслідок катастрофи Каховського водосховища, відновлення та переконфігурацію меліоративних систем без залежності від Каховського водосховища, впровадження природоорієнтованих рішень в дельті Дніпра.
- Оновлення і подальший розвиток документації у сфері стратегічного планування, містобудівної діяльності та комплексного відновлення відповідно до актуального стану області.
- Відновлення транспортного каркасу і забезпечення стійкого автомобільного, залізничного сполучення в межах деокупованих громад регіону, підготовку до повоєнного відновлення річково-морських хабів і переправ через р. Дніпро.
- Впровадження і стимулювання адаптаційних стратегій економічної діяльності в нових реаліях водозабезпечення, наявних людських ресурсів і трансформації ринків збуту.

Проблеми

Триваючі активні бойові дії, постійна військова загроза і мінна небезпека як бар'єр до повернення населення, господарського використання територій та інвестицій.

Руйнування мостів і гідроспоруди Каховської ГЕС.

Сталий водний дефіцит і колапс зрошення, що змінює спеціалізацію сільського господарства і вимагає комплексної агроекономічної трансформації.

Втрачена транспортна доступність і логістична зв'язність регіону.

Тенденції

Перехід агровиробників до нової структури агровиробництва, орієнтованої на водозберігаючі технології, зміну культур та ґрунтозахисні технології в умовах змін клімату.

Цифровізація містобудівної документації, стратегування просторового розвитку і відновлення, зростання попиту на відкриті геодані для прийняття рішень.

Експортна переорієнтація: у короткостроковій перспективі залежність від коридору Великої Одеси та дунайської логістики; у фокусі повоєнної реконструкції відновлення морського сполучення через порти Херсон, Скадовськ.

Ендогенний потенціал

Людський капітал та університетська мережа для розробки локальних рішень щодо відновлення і стратегічного планування на місцевому рівні.

Відновлення транспортних мереж і вузлів, логістична інтеграція у ширші національні та європейські мережі співпраці для повного використання транзитного потенціалу регіону.

Відновлення та розвиток портового господарства і морського транспорту, забезпечення експортних функцій.

Переосмислення територіальної структури з формуванням нових кластерів дельтового,

природного та оздоровчого туризму, заснованого на природоорієнтованих підходах.

Забезпечення оборонних функцій національного рівня з урахуванням ключового стратегічного і геополітичного положення регіону.

1.2. ПРИРОДНІ УМОВИ ТА РЕСУРСИ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Геологічна будова

Територія Херсонської області розташована у межах трьох тектонічних структур: на півночі (північніше лінії Велика Олександрівка – Велика Лепетиха – Першопокровка) – у межах Придніпровського блоку Українського кристалічного щита, на крайньому півдні (півострови Чорнар і Арабатська Стрілка) – у межах молодої Скіфської платформи, точніше Каркінітсько-Північнокримського крейдового рифтогенного прогину; решта території (понад 80% площі області) перебуває у межах Причорноморської западини. Остання характеризується поступовим зануренням кристалічного фундаменту під потужний осадовий чохол мезозой-кайнозойського віку. У північній частині області кристалічні породи поховані під малопотужним чохлом осадових порід, тоді як на півдні області кристалічні породи залягають на глибині 2,5–3,0 км. У субмеридіальному напрямку Херсонську область перетинають ряд глибинних розломів [1].

Корисні копалини

У межах Херсонської області відомі 62 родовища корисних копалин, з них станом на 2021 рік розроблялися тільки 11 родовищ: 1 – природного газу (Стрілкове), 3 – вапняку (Давидово-Брідське, Західно-Тягинське, Білокриницьке), 2 – вапняку флюсового (Старосільське, Осокорівське), 3 – піску (Каланчацьке, Новокаховське-3, Шабівське), 1 – суглинку (Комишанське-4) і 1 – комплексне (ліпарит і пісок – Кардашинське). Загалом у межах області найбільше родовищ вапняку (27 родовищ), суглинку (14 родовищ) і піску (11 родовищ). У заплаві Дніпра в районі м. Олешки наявні 3 родовища торфу. Найбільшим сировинно-ресурсним потенціалом характеризуються територіальні громади, розміщені у пониззі Дніпра, де дочетвертинні відклади найчастіше виходять на денну поверхню, що значно полегшує їх видобуток. До таких територіальних громад належать: Херсонська (14 родовищ корисних копалин), Голопристанська (9 родовищ) і Новокаховська (7 родовищ). Крім того, на території області є 12 територіальних громад, де взагалі відсутні родовища корисних копалин: Борозенська, Калинівська, Кочубеївська, Зеленопідська, Костянтинівська, Долматівська, Мирненська, Великокопанівська, Виноградівська, Ювілейна, Музиківська і Чорнобаївська [2].

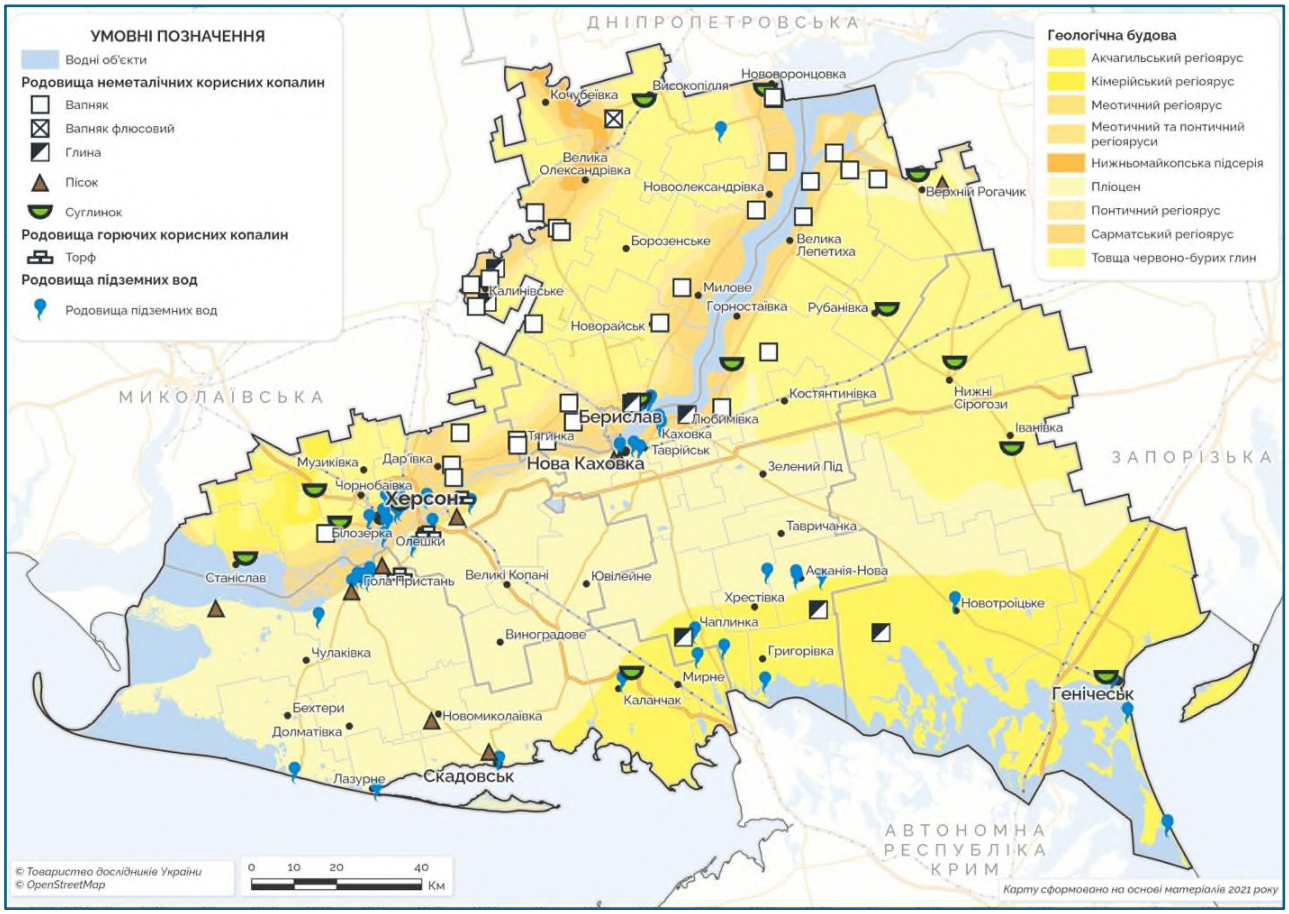

Рис. 1.6. Геологія та корисні копалини Херсонської області
Джерело: розроблено авторами

У межах Херсонської області відомо про 56 джерел (родовищ) підземних вод, з яких 46 родовищ питних і технічних вод, 6 родовищ мінеральних вод (найчастіше з високою концентрацією брому), 2 родовища лікувальних грязей (Чаплинське і Гопри), 1 родовище промислових вод (Північно-Сиваське) та 1 родовище лікувальної ропи (Гопри). Станом на 2021 рік розроблялися тільки 3 родовища мінеральних вод: Каховське (мінеральна природно-столова), Любимівське (малої мінералізації) та Гаряче Джерело (йодно-бромна). Родовища питних і технічних вод найбільш локалізовані в Херсонській (12 родовищ), Голопристанській (6 родовищ), Каховській (5 родовищ) і Новокаховській (5 родовищ) територіальних громадах [2].

Унаслідок тимчасової окупації лівобережної частини території Херсонської області на підконтрольній території серед родовищ мінерально-сировинних ресурсів, що використовуються, залишилося 5 родовищ вапняку (Старосільське, Осокорівське, Західно-Тягинське, Давидово-Брідське й Білокриницьке) та 2 родовища підземних питних і технічних вод (Херсонське та Бериславське).

Рельєф

Територія Херсонської області розташована в межах Причорноморської низовини, що включає Буго-Дніпровську лесову рівнину (правобережна частина області), Токмацьку слабонахилену лесову рівнину (північна лівобережна частина області), Асканійсько-Мелітопольську рівнину (південна лівобережна частина області), Нижньодніпровську терасово-дельтову рівнину та Присиваську низовину.

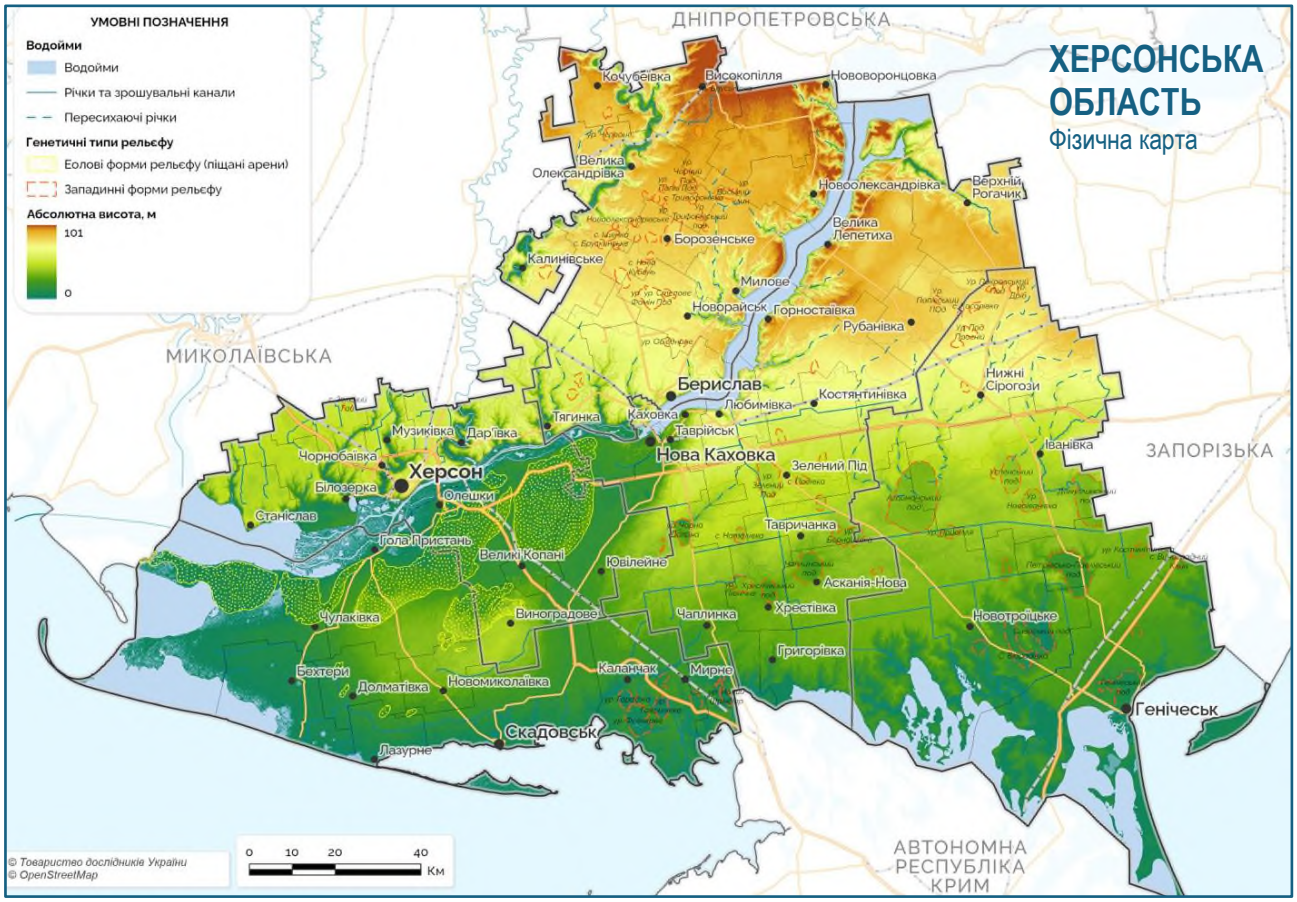

Рис. 1.7. Фізична карта Херсонської області
Джерело: розроблено авторами

Загалом територія області має слабкий ухил з півночі на південь. Середні висоти у північній частині області складають 60–80 м, а у південній – 10–30 м. По лінії Каховка – Новорогачинське простежується помітний уступ, який загалом відповідає флексурі (перегину) кристалічного фундаменту, похованого під товщею осадових порід. Помітний морфологічний уступ простежується також у субмеридіальному напрямку по лінії Каховка – Хорли, який фіксує лівий борт річкової долини Дніпра.

Максимальна висота – 101 м поблизу с. Ушкалка Верхньорогачицької тергромади, мінімальна висота – 1,5 м (уріз води Генічеського озера у Генічеській тергромаді).

Таким чином, амплітуда висот становить 102,5 м. Середня висота по області – 33 м. Найбільше значення середньої висоти характерне для Нововоронцовської тергромади (75,3 м), а найменше – для Чулаківської тергромади (1,7 м) [3].

Ландшафти

Ландшафтна структура території Херсонської області являє собою складну багатоаспектну систему, що поєднує різнорангові ландшафтні (природно-територіальні) комплекси. Ландшафти Херсонської області включають суходільні (включно з прибережно-морськими) та аквальні ландшафтні комплекси [4].

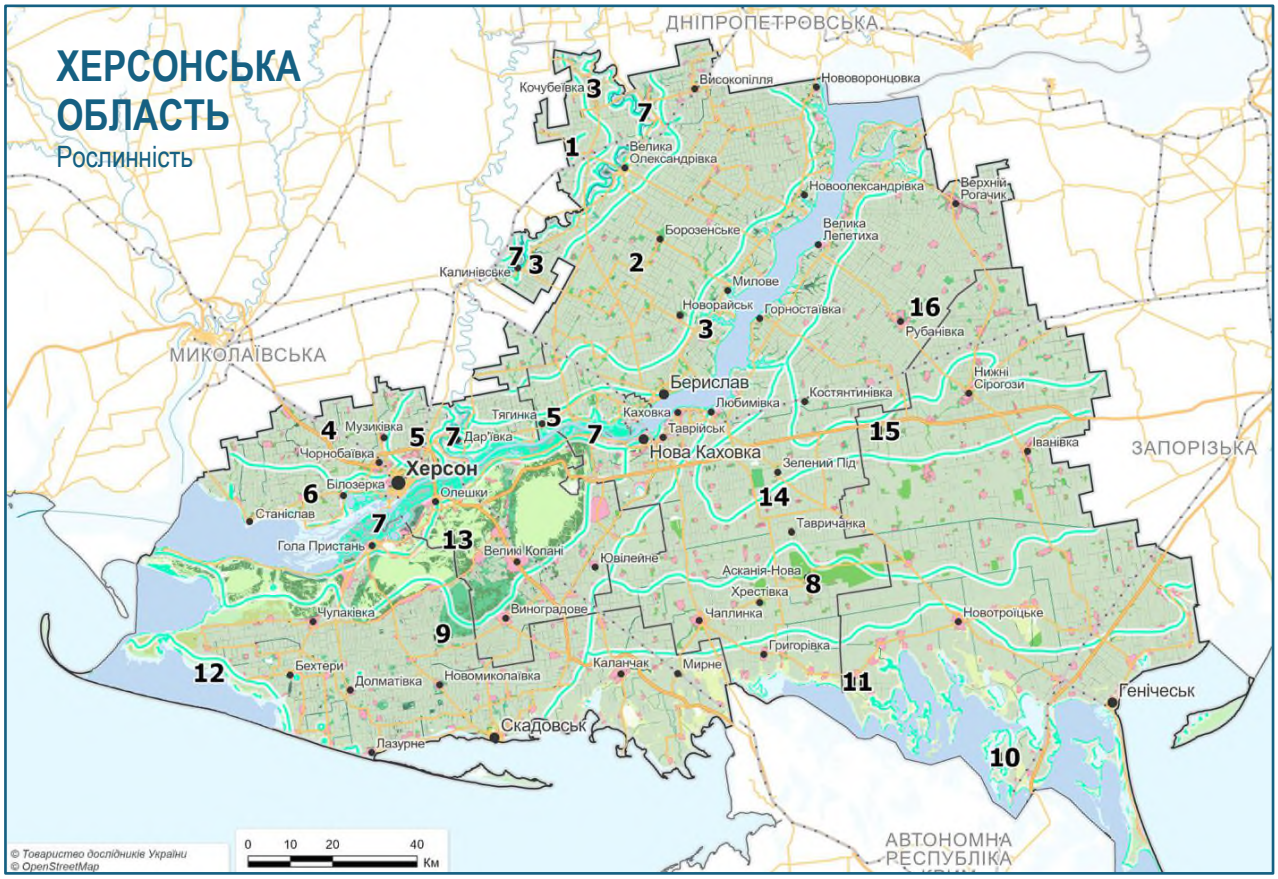
Основними є низовинні ландшафтні комплекси межиріч та приморських рівнин, що поділяються, відповідно до фізико-географічного (ландшафтного) районування, на середньо- та південностепові (сухостепові) комплекси: лесові низовини, рівнинно-подові, з балками-роздолами та неглибокими улоговинами, зі слабозмитими південними солонцюватими чорноземами та намитими лучно-чорноземними ґрунтами днищ балок, роздолів і глеюватими лучно-чорноземними ґрунтами подів (2582,63 км^2; 9,43% загальної площі області); лесові низовини, слабодреновані, з чорноземами південними малогумусними в поєднанні з лучно-чорноземними дерновими оглеєними ґрунтами, у минулому під типчаково-ковиловою

рослинністю та глеєсолодями подів і подовими луками (1305,83 км^2; 4,77% загальної площі області); лесові низовини, слабодреновані, з чорноземами південними, темно-каштановими солонцюватими та глейовими ґрунтами, у минулому під типчаково-ковиловою рослинністю, степами і глеєсолодями подів (3355,88 км^2; 12,26% загальної площі області); лесові низовини з темно-каштановими солонцюватими та лучними солончакуватими ґрунтами і глеєсолодями подів, у минулому під типчаково-ковиловою рослинністю та під подовими луками (2885,20 км^2; 10,54% загальної площі області); лесові низовини сильноеродовані, з подами, ярами та балками, врізаними в товщу неогенових відкладів, з південними малогумусними чорноземами, лучно-чорноземними осолоділими глеюватими ґрунтами подів (2526,97 км^2; 9,23% загальної площі області); лесові низовини, слабохвилясті та плоскі, з подами, короткими балками та улоговинами, зі звичайними та південними малогумусними чорноземами (216,72 км^2; 0,79% загальної площі області) [5].

Рослинність

Рослинний покрив території Херсонської області становить 24109,37 км^2 (84,71% загальної площі території області). У результаті проведеного дослідження на основі вихідних даних, отриманих у результаті тематичної класифікації наземного покриву області, та даних карти «Рослинність» Національного атласу України [6] виділено 13 типів рослинного покриву. Різноманітність типів рослинного покриву Херсонської області збумовлена особливостями кліматичних та ґрунтових (едафічних) умов її території. Великий вплив на формування сучасної структури рослинності області відіграє антропогенний фактор (господарська діяльність), який призвів до різкої трансформації рослинного покриву. Так, антропогенні (вторинні) природні рослинні угруповання становлять 19300,36 км^2 (80,1% загальної площі території області, охопленої рослинністю), натуральні (первинні) та наближені до них антропогенно-трансформовані природні рослинні угруповання становлять 4809,01 км^2 (19,9% загальної площі території області, охопленої рослинністю).

Антропогенні природні рослинні угруповання представлені: агрофітоценозами на місці різнотравно-типчаково-ковилових степів та остепнених луків степових подів 18599,56 км^2, що становить 65,35% загальної площі території області; полезахисними лісосмугами з робінією псевдоакацієвою, дубом звичайним, ясеном пенсильванським, кленами ясенолистим і гостролистим, маслинкою вузьколистою, аморфою кущовою, гледичією звичайною тощо – 700,8 км^2, що становить 2,46% загальної площі території області [7].

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

Водойми

- Водойми
- Річки та зрошувальні канали
- Пересихаючі річки
- Забудовані території

Типи рослинності

- Галофітні пустельні полиново-злакові степи з переважанням ковили волосистої, костриці борознистої, полину солонцевого в комплексі з рослинністю солонців з переважанням камфорника кущикового
- Агрофітоценози на місці різнотравно-типчаково-ковилових степів та остепнених луків степових подів
- Байрачні дубові та дубово-ясенові заплавні широколистяні ліси з домішкою клена польового, в'яза листуватого та степових видів (жовта акація кущова, терен, залізняк бульбистий та ін.)
- Болотисті луки тривало залитих заплав (плавні) - очеретяні, рогозові (рогіз вузьколистий), комишеві (куга озерна), осокові (осока гостра) в поєднанні із заростями верб (верба біла), тополь (осокір) і різнотравно-злаковими луками (пирій повзучий, очеретник звичайний, мітлиця велетенська, зубровник звичайний, плакун прутяний, вероніка довголиста, деревій хрящуватий та ін.)
- Гемпсамофітно різнотравно-типчаково-тирсові та біднорізнотравно типчаково-тирсові нижньопридніпровські терасові степи з переважанням ковили волосистої, костриці валіської, ковили дніпровської, костриці Бекера за участю гемпсамофітного різнотрав'я (молочаю Сег'є, цмину піскового, полину Маршалла та ін.)
- Нижньопридніпровські псамофітні різнотравно-типчаково-ковилові степи на піщаних надлучних терасах річок з переважанням житняка Лавренка, костриці Бекера, з участю чебрецю дніпровського та ін., у поєднанні з дубовими й березовими (з берези дніпровської) гаями та посадками сосни
- Полезахисні лісосмуги з робінією псевдоакацією, дубом звичайним, ясеном пенсильванським, кленами ясенолистим і гостролистим та ін.
- Пустельні полиново-злакові степи з переважанням ковили волосистої, житняка гребенястого, костриці борознистої, полину кримського в комплексі з рослинністю солонців з переважанням кермека замшевого, камфорника кущового та ін.
- Південні ксерофітні степи з переважанням ковили української та участю айстри волохатої, пижма тисячолистого в поєднанні з справжніми та остепненими луками степових подів з переважанням пирію подового, китника лучного, тонконога вузьколистого, осоки ранньої, лисонасінника оманового та ін.
- Рослинність кіс, островів та узбережжя Чорного та Азовського морів з переважанням морської гірчиці, миколайчиків приморських, катрана причорноморського, колосняка приморського, пирію бессарабського, куничника звичайного у комплексі з галофітно-лучними й солончаковими угрупуваннями з переважанням узбережниці звичайної, покісниць Фоміна та велетенської, пирію видовженого, ситника приморського, полину солонцевого, солянки шишкуватої, солонця лежачого, солонинки бородавчастої, содника простертого
- Різнотравно-злаково остепнені слабозасолені луки (костриця валіська, мітлиця виноградникова, тонконіг вузьколистий, пирій повзучий, костриця східна, морквинник лучний, Подорожник Корнута)
- Соснові та широколистяно-соснові степові ліси з сосни звичайної, дуба звичайного, липи дрібнолистої, з ділянками різнотравно-злакових степів з переважанням куничника звичайного, кипця сизого, цмина піскового
- Типчаково-ковилові сухі степи з переважанням ковили української та ковили Лесінга за участю стоколоса прибережного, шавлії пониклої та інших видів
- Межі ландшафтних комплексів

Типи ландшафтних комплексів

1. Лесові низовини, слабохвилясті та плоскі, з подами, короткими балками та улоговинами, зі звичайними та південними малогумусними чорноземами
2. Лесові низовини сильноеродовані, з подами, ярами та балками, врізаними в товщу неогенових відкладів, з південними малогумусними чорноземами, лучно-чорноземними осолоділими глеюватими ґрунтами подів
3. Лесові низовини розчленовані ярами та балками з чорноземами південними малогумусними, у минулому під типчаково-ковиловою рослинністю
4. Лесові низовини, слабодреновані, з чорноземами південними, темно-каштановими солонцюватими та глейовими ґрунтами, у минулому під типчаково-ковиловою рослинністю, степами і глеєсолодями подів
5. Лесові низовини з чорноземами південними, темно-каштановими, солонцюватими ґрунтами, у минулому під типчаково-ковиловою та солончаковою рослинністю
6. Лесові низовини з темно-каштановими солонцюватими та лучними солончакуватими ґрунтами і глеєсолодями подів, у минулому під типчаково-ковиловою рослинністю та під подовими луками
7. Плавні, лучно-степові солонцювато-солончакуваті заплави
8. Лесові низовини з темно-каштановими солонцюватими та лучними солончакуватими ґрунтами і глеєсолодями подів, у минулому під типчаково-ковиловими степами
9. Піщано-лесові терасові низовини з чорноземами південними солонцюватими і темно-каштановими ґрунтами, з солонцями, глеєсолодями і лучними ґрунтами
10. Черепашково-піщані пересипи, коси та острови з слаборозвиненими дерновими солонцюватими ґрунтами і солончаками, піщано-галофітною рослинністю
11. Лесові низовини з каштановими середньо- і сильносолонцюватими ґрунтами у комплексі з солонцями та лучними солончаками, полиново-злаковими степами
12. Лиманно-морські низовини з солонцями і солончаками, полиново-злаковою та псамофітно-галофітною рослинністю
13. Піщані терасові та давньо-дельтові горбисті низовини з дерновими і слабогумусованими піщаними ґрунтами, добово-березовими та осиково-вільховими лісами
14. Лесові низовини, слабодреновані, з чорноземами південними, темно-каштановими солонцюватими та глейовими ґрунтами, у минулому під типчаково-ковиловими степами
15. Лесові низовини, слабодреновані, з чорноземами південними малогумусними в поєднанні з лучно-чорноземними дерновими оглеєними ґрунтами
16. Лесові низовини, рівнинно-подові, з балками-роздолами та неглибокими улоговинами, з слабозмитими південними солонцюватими чорноземами

Рис. 1. 8. Рослинність Херсонської області

Джерело: розроблено авторами

Земельні ресурси та використання території

До повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України структура використання території Херсонської області була такою (2021 рік):

- забудовані території займали 1279,58 км^2, або 4,5% загальної площі території області;
- орні землі займали 18599,56 км^2, таким чином загальна розорюваність території Херсонської області становила 65,35%;
- лучно-степові території займали 3185,46 км^2, або 11,19% загальної площі території області;
- території, охоплені лісами та полезахисними лісосмугами, займали 1564,81 км^2, або 5,5% загальної площі території області, з них лісові масиви займали 864,01 км^2 (3,04% загальної площі території області), мережа полезахисних лісосмуг становила 700,80 км^2 (2,46% площі території області);
- піщані території займали 759,54 км^2, або 2,67% загальної площі території області, з них територія Олешківських пісків становила 504,64 км^2 (1,77% загальної площі області), територія решти піщаних масивів – 254,9 км^2 (0,9% загальної площі області);

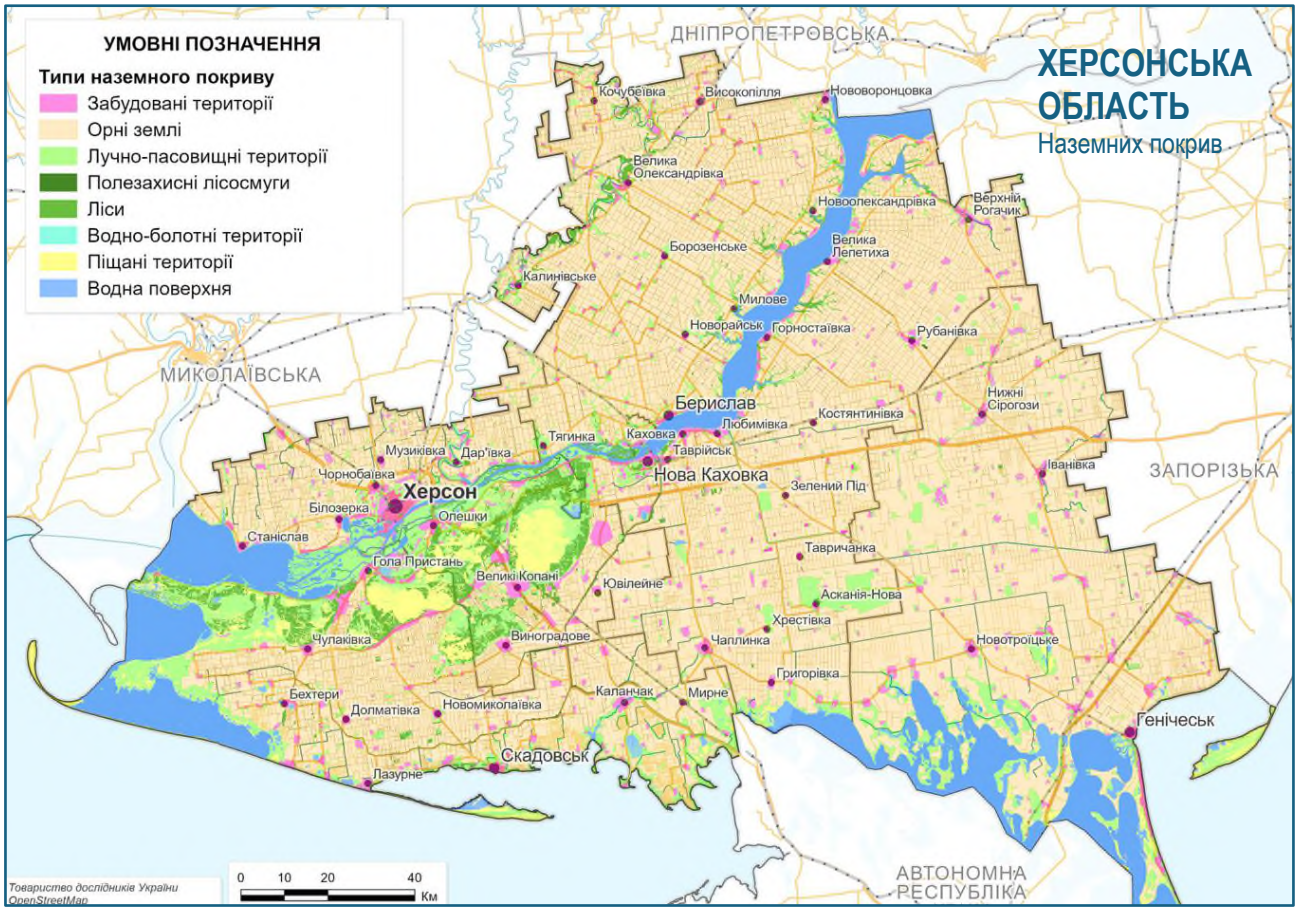

Рис. 1.9. Наземний покрив Херсонської області

Джерело: розроблено авторами

- водні об'єкти займали 3072,05 км^2, або 10,79% загальної площі території області, з них внутрішні води – 1009,31 км^2 (3,54% загальної площі території області), морські води – 2062,74 км^2 (7,25% загальної площі території області) [8].

Наразі на підконтрольній правобережній частині території Херсонської області структура земельного фонду така:

- загальна площа земельного фонду – 2162,29 тис. га;
- ліси та інші лісовкриті площі – 40,891 тис. га, у тому числі землі лісового фонду – 39,78 тис. га [10].

Клімат

Клімат Херсонської області помірно-континентальний із м'якою малосніжною зимою та спекотним посушливим літом. Середньорічна температура повітря складає 9,5–10,9 °С. Середні температури найтеплішого і найхолоднішого місяців зростають з північного заходу на південний схід, зокрема температура січня коливається від -3,0 °С до -0,4 °С, а середня температура липня змінюється у межах від +22,4 °С до +23,8 °С. Абсолютний максимум температури зафіксовано на метеостанції Нижні Сірогози (+40 °С). Абсолютний мінімум температури становив -32 °С (зафіксовано на метеостанціях Херсон, Генічеськ, Нижні Сірогози).

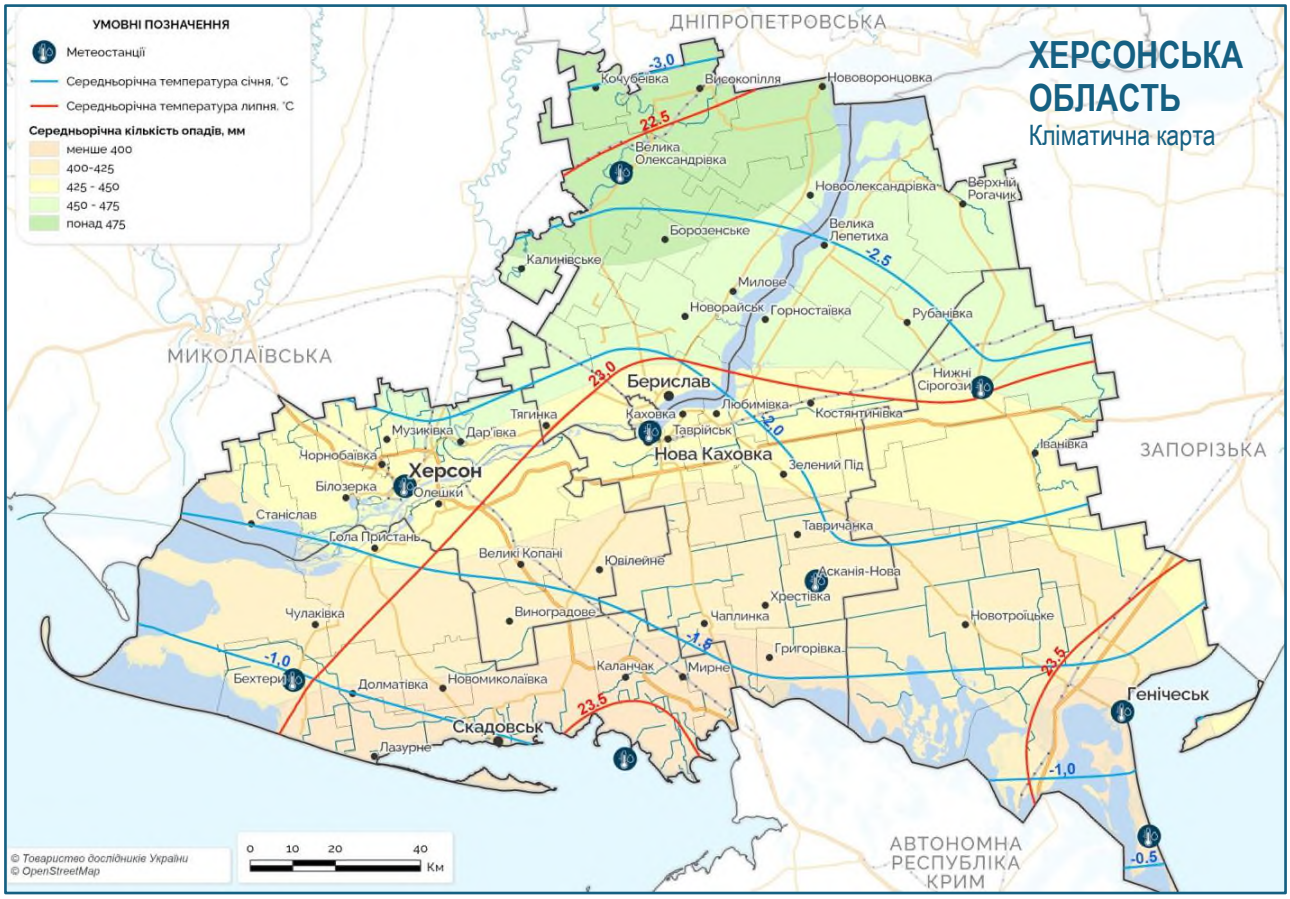

Рис. 1.10. Клімат Херсонської області
Джерело: розроблено авторами

Середньорічна кількість опадів зменшується у південному напрямку від 496 мм на метеостанції Велика Олександрівка до 370 мм на узбережжі Чорного моря. Найбільша кількість опадів випадає у теплий період року. Коефіцієнт зволоження складає 0,5–0,8, що дозволяє розділити область на дві агрокліматичні зони: посушливу дуже теплу на півночі та дуже посушливу, помірно спекотну з м'якою зимою на решті території області [9].

Зрошення

Херсонська область – це територія ризикованого землеробства, що позначається на результатах роботи сільського господарства. У посушливих умовах регіону виробництво агропродукції значною мірою залежить від розв'язання проблеми зі штучним зрошенням сільгоспугідь.

До повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України та окупації Херсонської області водогосподарський комплекс Херсонщини був найпотужнішим в Україні.

Так, в області налічувалося 427,1 тис. га зрошуваних земель, з яких використовувалося 75%, або 320 тис. га, з них від Каховської зрошувальної системи – 243,1 тис. га, Північно-

Кримського каналу – 102 тис. га, Інгулецької зрошувальної системи – 18,2 тис. га, локальні зрошувальні системи охоплювали 21,2 тис. га, місцеве зрошення – 42,3 тис. га.

Протяжність зрошувальних каналів в області становила понад 10 523,3 км, у тому числі міжгосподарських – 844,9 км, внутрішньогосподарських – 9,2 тис. км.

Вода для поливу сільськогосподарських культур подавалася 256 державними електрифікованими насосними станціями загальною потужністю 363 тис. кВт.

Водокористувачів у 2020 році налічувалося 1 340 суб'єктів господарювання, у 2021 році – 1 550 суб'єктів господарювання.

Разом з тим, на Херсонщині було зосереджено найбільші площі під краплинним зрошенням – 45,0 тис. га, на яких здебільшого вирощувалася овочева та баштанна продукція.

Із загальної кількості поливних земель (до 24 лютого 2022 року) на зернові культури припадало близько 27%, технічні – 50%, картопле-овоче-баштанні – 16%, кормові – 5% та на багаторічні насадження – 2%.

Постачання води на зрошення у Херсонській області здійснювалося водогосподарськими організаціями, а саме: Басейновим управлінням водних ресурсів нижнього Дніпра, Управлінням Головного Каховського магістрального каналу, Управлінням Північно-Кримського каналу, Управлінням каналів річки Інгулець.

Більшість меліоративних систем і відповідно площ зрошуваних земель розташовані на території Каховського, Генічеського та Скадовського районів, зокрема й Управління Головного Каховського магістрального каналу та Управління Північно-Кримського каналу, які наразі тимчасово окуповані.

До початку збройної агресії РФ та окупації Херсонської області активно здійснювалися роботи з будівництва та реконструкції зрошувальних систем. Реалізацію усіх проєктів та об'єктів у 2022 році призупинено, оскільки останні розташовані на тимчасово окупованій території або в зоні бойових дій.

На деокупованій території Херсонщини площа зрошуваних земель становить близько 44,5 тис. га. Однак унаслідок ведення бойових дій та перебування російських військ на території області зрошувальні системи й насосні станції значною мірою пошкоджено або зруйновано, а прилеглі до них території й сільськогосподарські угіддя заміновано.

Крім того, підрив ворогом та руйнування греблі Каховської ГЕС унеможливили подальше функціонування всіх меліоративних систем (як зруйнованих, так і вцілілих), каналів та інших гідротехнічних споруд, для яких Каховське водосховище було джерелом водопостачання.

Тож у результаті збройної агресії, тимчасової окупації, катастрофи, пов'язаної зі знищенням Каховської ГЕС, та постійних обстрілів звільненої території Херсонщина втратила понад 300 тис. га зрошуваних земель, а це понад 60% загальнодержавного зрошення. До того ж руйнування Каховської ГЕС і знищення Каховського водосховища вплинули не тільки на Херсонську область, а й на інші території України, для яких водосховище було джерелом водопостачання.

На сьогодні на правобережній частині території області зрошення здійснюється за такими трьома напрямами: Інгулецька, Батумська та Лиманецька зрошувальні системи, а також за допомогою локальних мереж від р. Дніпро, що розміщені нижче Каховського водосховища [10].

Загальні висновки до розділу

Херсонська область до повномасштабного вторгнення характеризувалася потужним і різноманітним природно-ресурсним потенціалом, що створював необхідні умови для розвитку господарської діяльності та забезпечення якості життя населення. Ключове значення серед природних ресурсів мали агрокліматичні та земельні ресурси, природно-рекреаційні й бальнеологічні ресурси, що створювало передумови аграрної спеціалізації області з потужним розвитком туристично-рекреаційного кластеру. Область відрізнялася найнижчим показником лісистості в Україні (4,8%), що підвищувало вразливість ландшафтів до дефляції, посух і пожеж.

Помірно-континентальний клімат із суттєвим дефіцитом опадів історично визначав територію області як зону ризикованого землеробства, що зумовило провідну меліоративну роль зрошуваного землеробства та спеціалізацію агропромислового комплексу. До повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України та окупації Херсонської області водогосподарський комплекс Херсонщини був найпотужнішим в Україні, включно з Каховською, Північно-Кримською та Інгулецькою зрошувальними системами, розгалуженою мережею каналів і насосних станцій, найбільшими в Україні масивами під краплинним зрошенням.

У результаті збройної агресії проти України, тимчасової окупації, підриву Каховської ГЕС та осушення водосховища, триваючих бойових дій природно-ресурсний потенціал області зазнав безпрецедентної трансформації. Його стан і можливості використання демонструють такі проблеми:

- Скорочення доступної до використання площі загального земельного фонду на 75%, бомбтурбація, забруднення ґрунтів вибухонебезпечними предметами і хімічне забруднення.
- Катастрофічний загальний дефіцит водних ресурсів для побутового і господарського водопостачання, низька якість питної води.
- Скорочення функціонуючих площ зрошення більш ніж у десять разів унаслідок пошкодження меліоративної та водогосподарської інфраструктури, порушення сталого водопостачання (у межах правобережної частини області із 2024–2025 рр. зрошення здійснюється через Інгулецьку, Батумську та Лиманецьку зрошувальні системи, а також за допомогою локальних мереж від р. Дніпро).
- Пошкодження та скорочення лісового фонду області, знищення лісосмуг і критичне становище у сфері агролісомеліорації.
- Суттєве скорочення номенклатури доступних до використання мінеральних ресурсів (у межах деокупованої частини області доступними є лише 7 із 96 родовищ нерудних корисних копалин: 2 родовища вод підземних питних і технічних, 5 родовищ вапняку).
- Деградація біотопів, заплавних і прибережних екосистем, міграція забруднювальних речовин і хімічне забруднення, що матиме довгострокові наслідки для якості води та екосистемних послуг у дельті Дніпра.
- Руйнування, пошкодження й окупація об’єктів природно-заповідного фонду, в тому числі 2 біосферних заповідників міжнародного значення, що входять до Всесвітньої мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО.

Ключовими потребами області у сфері відновлення природно-ресурного потенціалу є:

- Забезпечення сталого побутового і господарського водопостачання, гідрогеохімічний моніторинг якості підземних і поверхневих вод.
- Реконфігурація зрошення під нові гідрологічні умови (модульні локальні системи, енергоефективні насосні рішення, масштабування краплинного зрошення).
- Пріоритетне гуманітарне розмінування агроландшафтів, об’єктів лісового і природно-заповідного фонду, прибережних зон.
- Впровадження інноваційних ґрунтозахисних практик, ремедіація ґрунтів та водойм, агролісомеліорація, впровадження природоорієнтованих рішень у дельті Дніпра.
- Інвентаризація та системний екологічний моніторинг природних ресурсів для забезпечення ефективного повоєнного ресурсного менеджменту й відновлення.

Тенденції:

- Водозбереження і посилення використання ресурсів підземних вод.
- Структурні зміни сільського господарства з переходом на посухостійкі культури з низьким водоспоживанням.
- Природоорієнтовані підходи в дельті Дніпра (відновлення плавнів, буферні смуги).

• Цифровізація систем екологічного моніторингу і впровадження геопортальних технологій у стратегуванні просторового розвитку, зокрема в менеджменті природних ресурсів.

Ендогенний потенціал можливий до повноцінного використання після повної деокупації території області, здійснення гуманітарного розмінування та екологічного моніторингу території. За поточних обставин:

• Агроінновації в посушливих умовах: водозбереження й інновації у зрошуванні, впровадження практик точного землеробства, біотехнологічних і ґрунтозахисних практик.

• Дельта Дніпра є основою для відновленого рекреаційного кластеру, «блакитної економіки», аквакультури та зеленого туризму за умови розмінування й ремедіації, відновленням заплав і берегозахисту.

• Родовища корисних копалин на деокупованій частині території є ресурсом для відбудови інфраструктури та стабілізації водопостачання (за умови безпекової паспортизації й контролю якості).

Джерела інформації, що використані у розділі:

1. Веліканов В. А., Гожик П. Ф., Педанюк Г. І. Карта: геологічна будова (дочетвертинний зріз). Масштаб: 1:2500000 // Національний атлас України (ред. Л. Руденко). Київ: ДНВП «Картографія», 2007.
2. Мінеральні ресурси України. Інтерактивна карта - Електронний ресурс]**. –** Режим доступу: https://minerals-ua.info/mapviewer/.
3. Палієнко Е. Т., Стецюк В. В. Причорноморська низовина та рівнинний Крим // Рельєф України (ред. В. Стецюк). Київ: Видавничий дім «Слово», 2010. С. 294-331.
4. Байдіков І.А. Сучасна ландшафтна структура території Херсонської області як основа для укладання середньомасштабної карти ландшафтних комплексів регіону / І.А. Байдіков. Український географічний журнал. 2017. № 3. С. 21-28.
5. Геоінформаційний портал Херсонської області / Розділ: Природні умови та ресурси, підрозділ: Ландшафти [За заг. ред. Павла Остапенка] / Херсонська обласна державна адміністрація, Товариство дослідників України, – Київ-Херсон: – 2022. – [Електронний ресурс].
6. Дідух Я.П., Шеляг-Сосонко Ю.Р. Карта: Рослинність. Масштаб: 1:2500000 // Національний атлас України (ред. Л. Руденко). Київ: ДНВП «Картографія», 2007.
7. Геоінформаційний портал Херсонської області / Розділ: Природні умови та ресурси: Рослинність (рослинний покрив) [За заг. ред. Павла Остапенка] / Херсонська обласна державна адміністрація, Товариство дослідників України, – Київ-Херсон: – 2022. – [Електронний ресурс].
8. Геоінформаційний портал Херсонської області / Розділ: Природні умови та ресурси, підрозділ: Наземний покрив (використання території) [За заг. ред. Павла Остапенка] / Херсонська обласна державна адміністрація, Товариство дослідників України, – Київ-Херсон: – 2022. – [Електронний ресурс].
9. Геоінформаційний портал Херсонської області / Розділ: Природні умови та ресурси, підрозділ: Клімат [За заг. ред. Павла Остапенка] / Херсонська обласна державна адміністрація, Товариство дослідників України, – Київ-Херсон: – 2022. – [Електронний ресурс].
10. Дані Херсонської ОВА.

1.3. ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ ТА РИНОК ПРАЦІ

Довоєнний стан

Довоєнна демографічна ситуація в Херсонській області характеризувалася стійкою тенденцією до скорочення чисельності населення, що відповідала загальноукраїнським процесам депопуляції, але проявлялася більш інтенсивно. Станом на 01 січня 2019 року чисельність наявного населення становила 1037,7 тис. осіб, що на майже 10 тис. було менше показника попереднього року а з 2013 року скорочення досягло 25,6 тис. осіб (-2,4%). Важливою характеристикою структури населення була перевага міського населення (61,3%) над сільським (38,7%), що визначало особливості розселення й доступу до послуг, але водночас не запобігало загальній тенденції до зменшення чисельності в усіх без винятку адміністративно-територіальних одиницях області.

Ключовим чинником скорочення населення виступало від'ємне природне відтворення, яке мало стійкий і поглиблюваний характер. Уже у 2017 році показник природного скорочення становив -5,6 особи на 1000 населення, що перевищувало середній рівень по Україні (-5,1), а в подальшому тенденція до погіршення лише посилювалася. Рівень народжуваності (9,5 на 1000 осіб) залишався недостатнім для простого відтворення населення, тоді як смертність (15,1 на 1000 осіб) стійко перевищувала цей показник. Важливим структурним фактором стала зміна вікового складу населення, зокрема зменшення частки жінок репродуктивного віку, що додатково обмежувало демографічний потенціал. Від'ємне природне скорочення охоплювало всі міста і райони області, причому в містах воно мало зазвичай вищу інтенсивність.

Довоєнна демографічна ситуація в Херсонській області характеризувалася стійкою тенденцією до міграційного відтоку населення, який виступав одним із ключових чинників скорочення чисельності поряд з депопуляцією. Упродовж 2010–2018 років міграційне скорочення мало системний характер: якщо у 2010 році показник становив -1,1‰, то у 2017 році він погіршився до -2,6‰, що свідчить про посилення відтоку населення, передусім працездатного віку. Навіть у 2018 році, коли спостерігалося незначне поліпшення (-2,2‰), тенденція залишалася негативною, що відображало поступове погіршення соціально-економічних умов, обмежені можливості зайнятості та відтік трудового населення, насамперед молоді. Територіальний аналіз засвідчив, що міграційні процеси мали виражену диференціацію між містами й районами. У містах обласного значення ситуація була відносно стабільнішою: хоча м. Херсон демонструвало стабільний відтік населення, окремі міста (Каховка, Нова Каховка, Гола Пристань) періодично переходили до позитивного міграційного приросту. Натомість більшість сільських районів характеризувалася стійким і глибоким міграційним скороченням, при цьому в окремих громадах показники досягали критичних значень (наприклад, Високопільський район – до -15,2‰ у 2018 році), що свідчило про інтенсивне вивільнення населення. Особливої уваги заслуговує те, що міграційний відтік у низці районів поєднувався з високим природним скороченням, формуючи накопичувальний ефект демографічної депресії. Найбільш вразливими були аграрні та периферійні райони (Іванівський, Верхньорогачицький, Нововоронцовський, Чаплинський), де відтік молодого та працездатного населення посилював процеси старіння і знижував потенціал соціально-економічного розвитку. Водночас окремі приморські та туристично орієнтовані райони мали епізодичні позитивні міграційні значення, що свідчило про нерівномірність просторового розвитку.

Для довоєнного стану трудових ресурсів Херсонської області характерним було поступове скорочення економічно активного населення на тлі зростання безробіття та дисбалансів ринку праці, що формувало обмежений потенціал економічного розвитку. Упродовж 2013–2017 років чисельність економічно активного населення у віці 15–70 років зменшилася на 27,4 тис. осіб (-5,2%) і становила 497,2 тис. осіб, з яких близько 89% були зайняті. Одночасно кількість безробітних зросла з 44,4 тис. до 55 тис. осіб, що свідчило про

погіршення ситуації на ринку праці навіть за умов загального економічного зростання окремих секторів. Рівень економічної активності залишався диференційованим: найвищим він був серед осіб середнього віку (35–39 років), тоді як молодь і населення старших вікових груп демонстрували значно нижчу залученість до економічної діяльності.

Структура зайнятості відображала традиційну аграрно-сервісну модель економіки регіону, де провідну роль відігравали сільське господарство (понад 30% зайнятих), торгівля, промисловість та освіта, тоді як високотехнологічні й інноваційні види діяльності були представлені обмежено. При цьому ринок праці характеризувався суттєвим дисбалансом між попитом і пропозицією робочої сили: у середньому на одну вакансію припадало близько 20 безробітних, а в окремих професійних групах та районах цей показник досягав критичних значень (до кількох сотень осіб на вакансію). Особливо складна ситуація спостерігалася у сільській місцевості, де відсутність вакансій і спрощена структура економіки обумовлювали високий рівень безробіття та стимулювали міграційний відтік.

Соціально-економічний стан населення також залишався відносно слабким. Попри зростання доходів і майже трикратне збільшення середньої заробітної плати у 2013–2018 роках, рівень оплати праці залишався одним з найнижчих в Україні і суттєво поступався середньодержавному показнику. Доходи населення значною мірою формувалися за рахунок заробітної плати (37,7%), але їх недостатній рівень разом з обмеженим ринком праці посилював міграційні настрої. Територіальні відмінності у рівні доходів були відносно невеликими, однак загальний рівень економічного добробуту населення залишався низьким.

Таким чином, ще до початку повномасштабного вторгнення Херсонська область перебувала у стані демографічної нестабільності з чітко вираженою тенденцією до скорочення населення і вичерпання відтворювального потенціалу, що значною мірою визначило масштаби демографічних втрат у воєнний період. Херсонська область характеризувалася структурною слабкістю трудового потенціалу, що проявлялася у скороченні економічно активного населення, дисбалансах ринку праці, значному безробітті та низькому рівні доходів. Ці чинники формували обмежену спроможність економіки до самовідтворення, посилювали міграційний відтік і створювали фундаментальну вразливість регіону, яка у воєнний період трансформувалася у глибоку соціально-економічну кризу.

Демографічні трансформації воєнного часу

Аналіз сучасної чисельності та структури населення деокупованих громад Херсонської області свідчить про формування глибокої демографічної кризи, яка має системний, просторово диференційований і довготривалий характер демографічного скорочення без ознак відновлення. На початок 2026 року фактична чисельність населення на деокупованих територіях становила лише близько 133,5 тис. осіб (зменшення порівняно з 487,7 тис. осіб у довоєнні часи в межах деокупованих громад), що відповідає приблизно 28%, тобто регіон втратив понад дві третини свого демографічного потенціалу. Таке масштабне скорочення є наслідком одночасної дії масової евакуації та міграції, воєнних втрат, руйнування життєвої інфраструктури і тривалої небезпеки проживання, що у сукупності призвело до різкого стискання демографічної бази регіону.

Таблиця 1.1. Загальна чисельність населення в деокупованих громадах

Територіальні громади	Чисельність населення (осіб) станом на:				
	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025	01.01.2026
Разом	**487743**	**168583**	**169932**	**148806**	**133474**
Бериславський р-н	**94978**	**38278**	**39555**	**37133**	**34795**
Бериславська	18052	6100	2806	1547	906
Борозенська	3597	2290	2453	2490	2422

Територіальні громади	Чисельність населення (осіб) станом на:				
	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025	01.01.2026
Великоолександрівська	16239	9106	11450	11451	11660
Високопільська	11002	3074	5888	6196	6236
Калинівська	3204	874	1400	1502	1519
Кочубеївська	2956	1721	1856	1769	1781
Милівська	6673	2365	1845	1385	914
Нововоронцовська	12097	4640	6281	6188	6016
Новоолександрівська	5837	1946	1794	1256	879
Новорайська	5714	2301	2411	2497	1881
Тягинська	9607	3861	1371	852	581
Херсонський р-н	**386964**	**129355**	**130095**	**111530**	**98613**
Білозерська	21926	15003	10644	9392	7161
Дар'ївська	13909	7343	6978	5100	4352
Музиківська	3693	2830	3176	3170	3305
Станіславська	9936	4417	4028	3245	1174
Херсонська	322557	93907	97904	83333	75154
Чорнобаївська	14943	5855	7365	7290	7467
Каховський р-н					
Новокаховська* (2 населених пункти)	5801	950	282	143	66

* Новокаховська громада деокупована лише частково, дані за іншими напрямами впливу війни в її межах відсутні

Загальна чисельність населення зменшилася внаслідок окупації й масового вимушеного переміщення найбільше в перший рік повномасштабного вторгнення, але у 2023–2024 роках спостерігалася короткочасна стабілізація і часткове повернення населення. Однак уже з 2024 року тенденція знову стала негативною, що свідчить про закріплення демографічного спаду через безпекові ризики, руйнування інфраструктури та відсутність економічних стимулів для повернення. Територіально цей процес має чітко виражену диференціацію: у Бериславському районі скорочення є більш глибоким (до 36,6% довоєнного рівня), з критичними втратами у прифронтових громадах (Бериславська, Тягинська, Милівська, Новоолександрівська), тоді як у Херсонському районі зберігається відносно більший демографічний потенціал завдяки концентрації населення в обласному центрі. Водночас навіть Херсонська громада втратила понад 75% населення, що підтверджує загальнообласний характер трендів. Загалом ці процеси формують просторово фрагментовану демографічну систему з різко звуженою базою відтворення, що є одним із ключових обмежень для повоєнного відновлення регіону.

Таблиця 1.2. Чисельність населення в деокупованих громадах за типами населених пунктів

Територіальні громади	01.01.2022		01.01.2023		01.01.2024		01.01.2025		01.01.2026	
	міське	сільське	міське	сільське	міське	сільське	міське	сільське	міське	сільське
Разом	**295449**	**192294**	**79364**	**89219**	**79545**	**90387**	**67044**	**81762**	**63919**	**69555**
Бериславський р-н	**11800**	**83178**	**3717**	**34561**	**1527**	**38028**	**898**	**36235**	**383**	**34412**
Бериславська	11800	6252	3717	2383	1527	1279	898	649	383	523
Борозенська		3597		2290		2453		2490		2422

Територіальні громади	01.01.2022		01.01.2023		01.01.2024		01.01.2025		01.01.2026	
	міське	сільське	міське	сільське	міське	сільське	міське	сільське	міське	сільське
Великоолександрівська		16239		9106		11450		11451		11660
Високопільська		11002		3074		5888		6196		6236
Калинівська		3204		874		1400		1502		1519
Кочубеївська		2956		1721		1856		1769		1781
Милівська		6673		2365		1845		1385		914
Нововоронцовська		12097		4640		6281		6188		6016
Новоолександрівська		5837		1946		1794		1256		879
Новорайська		5714		2301		2411		2497		1881
Тягинська		9607		3861		1371		852		581
Херсонський р-н	**283649**	**103315**	**75647**	**53708**	**78018**	**52077**	**66146**	**45384**	**63536**	**35077**
Білозерська		21926		15003		10644		9392		7161
Дар'ївська		13909		7343		6978		5100		4352
Музиківська		3693		2830		3176		3170		3305
Станіславська		9936		4417		4028		3245		1174
Херсонська	283649	38908	75647	18260	78018	19886	66146	17187	63536	11618
Чорнобаївська		14943		5855		7365		7290		7467
Каховський р-н										
Новокаховська		5801		950		282		143		66

Аналіз розподілу населення за типами населених пунктів свідчить про те, що війна призвела до асиметричної трансформації міського і сільського розселення, з формуванням протилежних тенденцій їх скорочення та відновлення. Якщо у довоєнний період домінувало міське населення (понад 60%), то вже у 2023 році частка міських жителів різко скоротилася (з 295,4 тис. до 79,4 тис.), тоді як сільське населення зменшилося менш стрімко (з 192,3 тис. до 89,2 тис.), що свідчить про вищу мобільність міського населення і готовність до евакуації та переміщення. У подальші роки (2023–2026) динаміка демонструє відносну стабілізацію міських центрів і водночас подальше зниження сільського населення: якщо чисельність міських мешканців скоротилася незначно (з 79,5 тис. до 63,9 тис.), то сільське населення продовжило суттєво зменшуватись (з 90,4 тис. до 69,6 тис.). Це свідчить про більш повільне повернення та відновлення сільської місцевості, що обумовлено вищим рівнем руйнувань, мінування, ізольованістю та обмеженим доступом до базових послуг. Особливо виразно ця диспропорція проявляється у Херсонській громаді, де міське населення становить основу відновлення, тоді як сільські території навколо міста скорочуються швидше. А також у Бериславському районі, де сільське населення залишається домінуючим, проте зазнає глибокої депопуляції. У підсумку формується нова модель розселення, за якої навіть сильно уражені внаслідок військових дій міста виступають центрами концентрації й відносної стабілізації населення, тоді як сільська місцевість трансформується у зону прискореного демографічного спаду, що створює довгострокові ризики втрати поселенської мережі та аграрного потенціалу регіону.

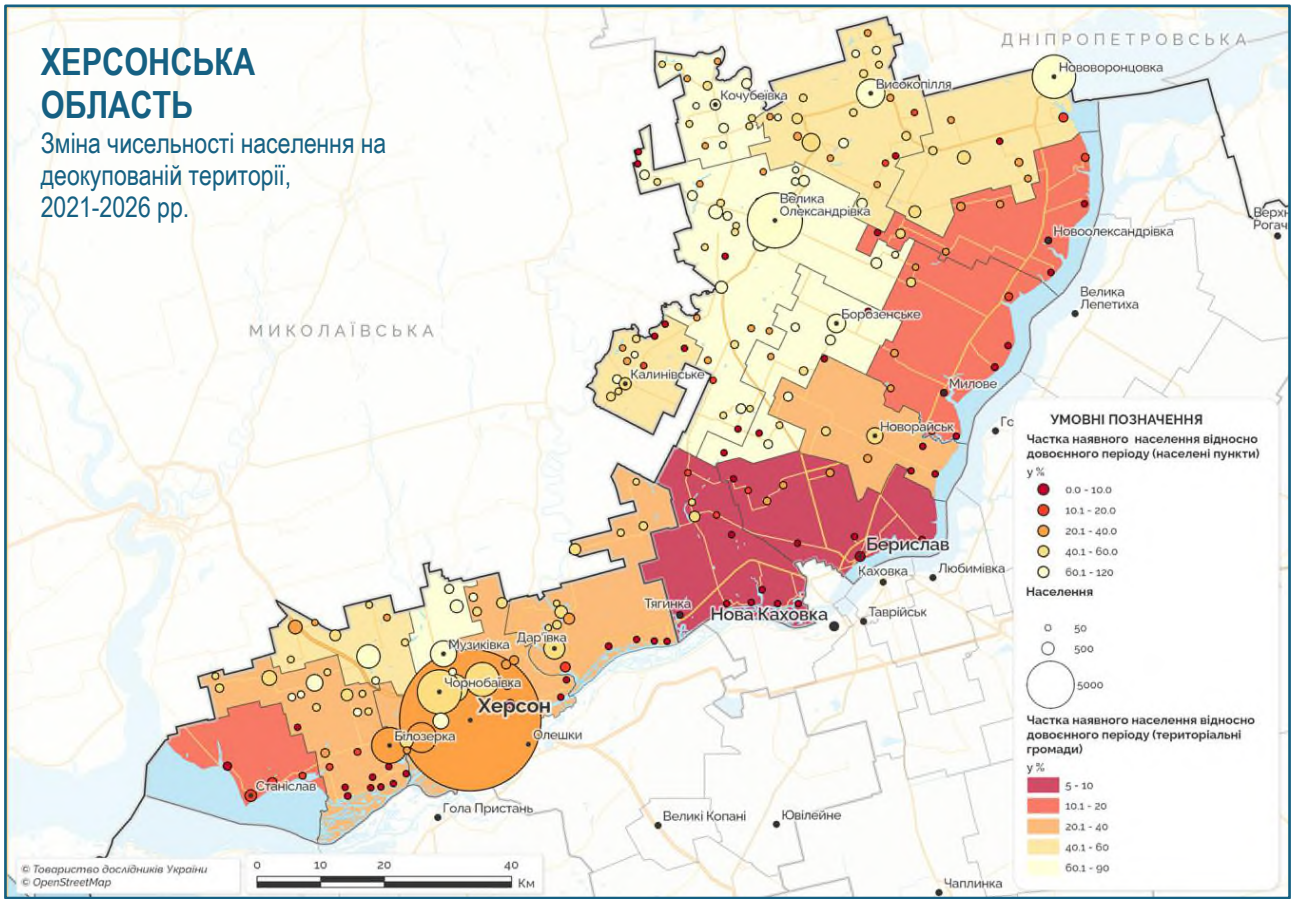

Рис. 1.11. Зміна чисельності населення на деокупованій території Херсонської області (2021–2026 рр.)

Джерело: розроблено авторами на основі даних тергромад

Результати аналізу демографічних показників воєнного періоду свідчать про різке звуження відтворювального потенціалу населення, що має яскраво виражені прояви. Згідно з наявними даними, кількість народжених дітей після початку повномасштабної війни скоротилася у критичних масштабах: з 2355 осіб у 2022 році (по області загалом) до 283 у 2023 році (на деокупованій частині території). У 2024 році показник практично не змінився (281 особа), а у 2025 році знизився до 225 осіб, що свідчить про закріплення депресивної тенденції народжуваності без ознак відновлення. У 2020 році (для порівняння) – кількість живонароджених в Херсонській області становила 7650 дітей.

Таблиця 1.3. Динаміка кількості новонароджених, 2022–2025 рр.

2022 рік (разом по області)	2023 рік (деокупована частина)	2024 рік (деокупована частина)	2025 рік (деокупована частина)
2355	283	281	225

Показники смертності є неповними, однак навіть на основі даних про стаціонарну смертність простежується складна динаміка. Якщо у 2022 році зафіксовано 2516 випадків смерті у стаціонарі, то у 2023 році цей показник зменшився до 1437, що, ймовірно, пов'язано не зі зниженням смертності, а зі звуженням доступу до медичних послуг і скороченням охоплення системою охорони здоров'я через бойові дії. У 2024–2025 роках спостерігалося зростання до 1682 та 1712 випадків відповідно, що може свідчити про часткове відновлення доступу до медицини, але також і про накопичений ефект погіршення стану здоров'я населення. Співставлення різкого падіння народжуваності та відносно значних обсягів смертності навіть за обмеженими даними дозволяє констатувати формування надкритичного (катастрофічного)

природного скорочення населення, що суттєво зменшує демографічну базу на деокупованих територіях.

Таблиця 1.4. Вікова структура населення деокупованої частини Херсонської області станом на 01 січня 2026 року

Територіальна громада	Чисельність населення, осіб	Частка (у %) за віковими групами				
		Діти 0-2 р.	Діти 3-5 р.	Діти 6-15 р.	Населення працездатного віку	Пенсіонери (за віком)
Бериславський р-н						
Бериславська	906	0,7	0,4	4,5	43,3	51,1
Борозенська	2422	1,0	1,5	12,5	50,1	34,9
Великоолександрівська	11660	1,2	2,8	12,5	52,7	30,9
Високопільська	6236	1,9	3,1	11,0	53,6	30,4
Калинівська	1519	1,2	1,8	8,8	48,6	39,6
Кочубеївська	1781	1,9	2,1	9,7	41,7	44,5
Милівська	914	1,9	1,1	6,0	50,9	40,2
Нововоронцовська	6016	1,2	2,2	7,4	49,9	39,3
Новоолександрівська	879	1,3	2,0	7,5	44,4	44,8
Новорайська	1881	0,6	1,1	6,9	47,5	44,0
Тягинська	581	1,0	0,3	4,3	54,0	40,3
Херсонський р-н						
Білозерська	7161	0,6	1,3	5,4	43,2	49,6
Дар'ївська	4352	0,7	1,2	6,0	45,7	46,5
Музиківська	3305	0,7	1,7	12,3	58,9	26,4
Станіславська	1174	0,1	0,1	0,9	56,2	42,8
Херсонська	75154	0,1	0,5	4,6	47,9	46,9
Чорнобаївська	7467	1,7	2,1	11,0	53,8	31,4
Каховський р-н						
Новокаховська (2 деокупованих населених пункти)	66	0,0	0,0	0,0	54,5	45,5
Разом	**133 474**	**0,5**	**1,2**	**6,7**	**49,0**	**42,6**

Аналіз вікової структури населення деокупованої частини Херсонської області станом на 01 січня 2026 року засвідчив різку деформацію демографічного балансу з домінуванням старших вікових груп і критичним скороченням відтворювального ядра населення. У загальній структурі із 133,5 тис. осіб лише близько 11,2 тис. становлять діти (включно до 15 років), тоді як працездатне населення налічує 65,4 тис., а пенсіонери – 56,9 тис., що означає майже паритет або навіть перевищення чисельності осіб старшого віку над економічно активними. Така структура є ознакою глибокого демографічного старіння і звуження основи відтворення населення. Особливо критична ситуація спостерігається у прифронтових громадах (Бериславська, Милівська, Тягинська, Новоолександрівська), де частка дітей є мінімальною, а населення фактично складається переважно з осіб пенсійного та старшого працездатного віку, що вказує на вибіркове повернення населення (переважно менш мобільних груп). Водночас у більш стабільних громадах (Великоолександрівська, Високопільська, Чорнобаївська) частка працездатного населення залишається відносно вищою, що формує потенційні осередки демографічного відновлення. Загалом сформована вікова модель характеризується як

«інверсійна» (з переважанням старших вікових груп), що створює критичні обмеження для відновлення економіки, соціальної інфраструктури і системи розселення, а також означає, що без стимулювання повернення молоді та сімей з дітьми демографічне відновлення регіону є малоймовірним.

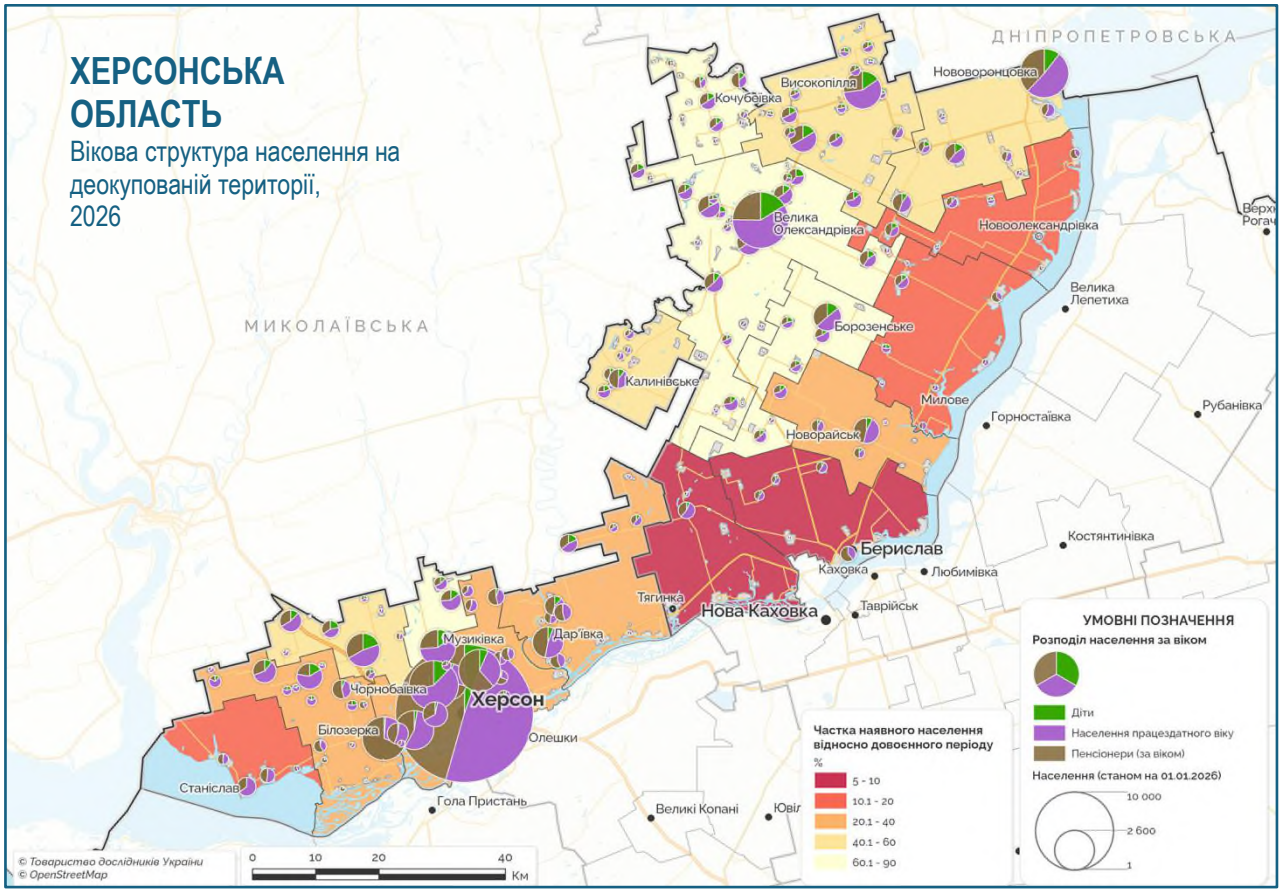

Рис. 1.12. Вікова структура населення на деокупованій території Херсонської області, 2026.
Джерело: розроблено авторами на основі даних тергромад

Результати аналізу кількості багатодітних сімей у громадах Херсонської області свідчать також про суттєву територіальну концентрацію сімей з дітьми у відносно стабільних громадах.

Таблиця 1.5. Кількість багатодітних сімей та дітей, які в них проживають, станом на 01 січня 2025 року

Територіальна громада	Кількість багатодітних сімей (сімей)	Кількість дітей, які проживають у багатодітних сім'ях (осіб)
Бериславський р-н		
Бериславська	3	9
Борозенська	40	140
Великоолександрівська	178	651
Високопільська	13	42
Калинівська	17	61
Кочубеївська	29	93
Милівська	13	43
Нововоронцовська	51	185
Новоолександрівська	12	47
Новорайська	25	93
Тягинська	6	22

Територіальна громада	Кількість багатодітних сімей (сімей)	Кількість дітей, які проживають у багатодітних сім'ях (осіб)
Херсонський р-н		
Білозерська	72	221
Дар'ївська	60	225
Музиківська	37	117
Станіславська	13	46
Херсонська	434	1345
Чорнобаївська	21	69

Загалом частка багатодітних сімей є низькою і нерівномірною: найбільша їх кількість зосереджена у Херсонській громаді (434 сім'ї, 1345 дітей), а також у Великоолександрівській, Нововоронцовській, Білозерській та Дар'ївській громадах, що корелює з вищою чисельністю населення і відносно кращими умовами проживання та доступом до послуг. При цьому у прифронтових і найбільш постраждалих громадах (Бериславська, Тягинська, Милівська, Новоолександрівська) кількість багатодітних сімей є мінімальною, що свідчить про вибіркове вибуття саме сімей з дітьми як найбільш мобільної і вразливої групи населення. Простежується також відносно стабільне співвідношення кількості дітей до сімей (у середньому 3–3,5 дитини), що вказує на збереження структури багатодітності, але не її масштабів. У цілому це підтверджує, що відтворювальний потенціал регіону істотно звужений і територіально концентрований, а повернення і підтримка сімей з дітьми має стати ключовою умовою демографічного відновлення, оскільки без цього існує ризик подальшого закріплення інверсійної вікової структури та демографічного згасання значної частини громад.

Аналіз даних щодо наступних вразливих груп населення – внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та ветеранів – свідчить про формування нової, соціально вразливої демографічної структури населення, яка суттєво відрізняється від довоєнної і має виражену залежність від безпекових та інституційних умов.

Таблиця 1.6. Демографічні дані про ВПО та ветеранів у розрізі громад

Територіальна громада	Загальна кількість ВПО у громаді (осіб)	Кількість ВПО, які проживають у громадах постійно та тимчасово (осіб)	Соціально-демографічна структура ВПО (осіб)					Кількість ветеранів (осіб)	Кількість членів сімей ветеранів (осіб)	Із загальної чисельності населення кількість поранених / осіб з інвалідністю внаслідок війни (осіб)
			діти	пенсіонери	особи з інвалідністю	багатодітні сім' ї	одинокі батьки			
Бериславський р-н										
Бериславська	513	183	29	62	5	0	6	325	894	*
Борозенська	461	117	*	*	*	*	*	151	190	0
Великоолександрівська	2188	2188	413	652	118	5	6	229	420	88/13
Високопільська	568	568	108	238	12	5	3	229	729	89/1
Калинівська	314	314	63	93	9	8	5	52	72	9
Кочубеївська	180	145	30	59	7	4	0	149	238	36
Милівська	163	163	32	58	16	4	0	0	0	0
Нововоронцовська	1252	1252	180	449	59	6	12	42	68	4
Новоолександрівська	148	115	38	31	7	3	5	184	583	7
Новорайська	808	794	*	*	*	*	*	77	85	5
Тягинська	362	224	21	52	8	1	1	6	16	117

Територіальна громада	Загальна кількість ВПО у громаді (осіб)	Кількість ВПО, які проживають у громадах постійно та тимчасово (осіб)	Соціально-демографічна структура ВПО (осіб)					Кількість ветеранів (осіб)	Кількість членів сімей ветеранів (осіб)	Із загальної чисельності населення кількість поранених / осіб з інвалідністю внаслідок війни (осіб)
			діти	пенсіонери	особи з інвалідністю	багатодітні сім' ї	одинокі батьки			
Херсонський р-н										
Білозерська	2028	2028	313	897	64	-	-	202	327	10
Дар'ївська	766	766	103	-	22	5	-	-	-	-
Музиківська	421	250/171	60	210	13	2	3	1	2	1
Станіславська	201	*	4	119	9	1	0	6	7	90/6
Херсонська	23928	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Чорнобаївська	2333	*	*	*	*	*	*	14	90	8

* інформація відсутня

ВПО становлять значну частку населення у багатьох громадах (наприклад, Новорайська – 43%, Тягинська – 38,6%, Херсонська – 31,8%, Білозерська – понад 28%), що вказує на перерозподіл населення як всередині регіону, так і в межах громад унаслідок пошуку відносно безпечніших умов. У межах регіону найбільша кількість ВПО зосереджена в таких громадах, як Херсонська (майже 24000 осіб), Великоолександрівська, Нововоронцовська, Білозерська, Чорнобаївська, що пояснюється як більш безпечними умовами, так і більш сприятливою ситуацією із забезпеченням базовими соціально-економічними послугами й можливостями знайти роботу. Одночасно соціально-демографічна структура ВПО демонструє високу частку вразливих груп – дітей, пенсіонерів та осіб з інвалідністю, що створює додаткове навантаження на соціальну інфраструктуру і вимагає розширення спеціалізованих послуг.

Разом з тим, спостерігається інтенсивне формування ветеранського компонента населення, чисельність якого у ряді громад (Бериславська, Високопільська, Кочубеївська) є співставною або навіть значною відносно малих громад, а також супроводжується великою кількістю членів сімей ветеранів, що розширює масштаби соціальної підтримки. Окремо слід відзначити наявність осіб, поранених або з інвалідністю внаслідок війни, яка в деяких громадах (Тягинська, Станіславська, Великоолександрівська) досягає значних показників, формуючи довготривалі потреби в медичній, реабілітаційній та соціальній допомозі.

У просторовому вимірі простежується контраст між громадами: відносно стабільні та більші громади (Великоолександрівська, Білозерська, Чорнобаївська) акумулюють основні потоки ВПО і концентрують соціальні групи, тоді як прифронтові чи демографічно виснажені громади (Тягинська, Милівська, Новоолександрівська) мають обмежену кількість як ВПО, так і ресурсів для їх прийому. У цілому це свідчить про те, що соціально-демографічна структура населення трансформується у напрямі зростання частки залежних і вразливих груп (ВПО, ветеранів, осіб з інвалідністю), що формує нові виклики для системи відновлення і вимагає переорієнтації соціальної політики на інтеграцію, реабілітацію та довготривалу підтримку цих категорій населення.

Звіт про демографічний прогноз чисельності населення правобережної частини території Херсонської області до 2041 року наведено в додатку В.

Просторовий вимір нових демографічних патернів

З точки зору стратегування регіонального розвитку важливо, що демографічна ситуація області має виражену внутрішньорегіональну просторову поляризацію, яка відображає різний ступінь воєнних руйнувань і безпекових умов у громадах.

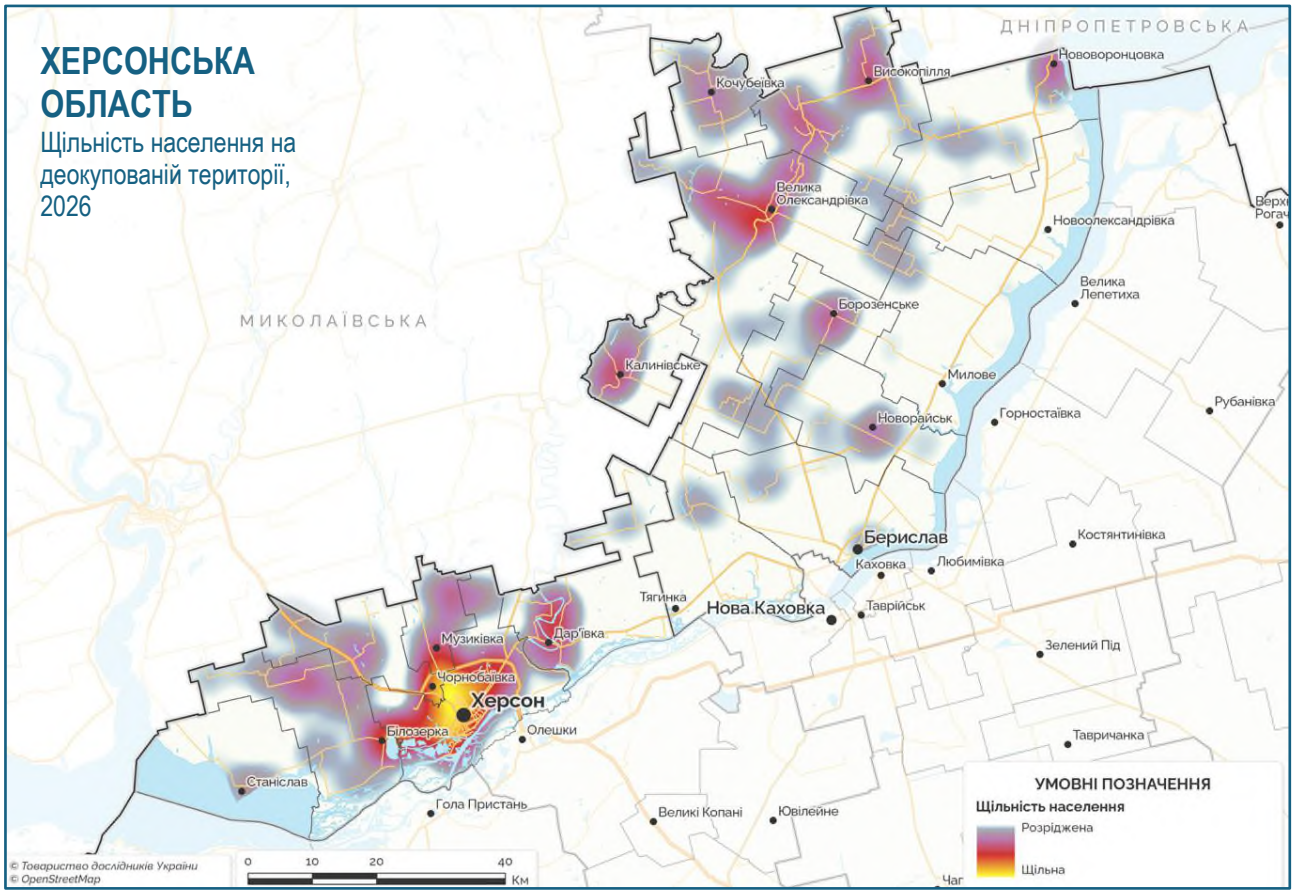

Рис. 1.13. Щільність населення на деокупованій території Херсонської області, 2026.
Джерело: розроблено авторами на основі даних тергромад

З одного боку, існують громади з відносно високим рівнем відновлення населення – зокрема Музиківська (понад 90% довоєнної чисельності), Борозенська (67%) та Великоолександрівська (близько 72%), що свідчить про їхню відносну соціально-економічну стабілізацію. З іншого боку, значна частина громад перебуває у стані глибокої демографічної депресії, де чисельність населення становить лише 5–15% довоєнного рівня (Тягинська, Милівська, Новоолександрівська), що фактично означає часткову втрату їх як життєздатних соціальних систем. У результаті формується просторово поляризована структура розселення, де окремі території виконують функції демографічних «ядер», тоді як інші перетворюються на зони знелюднення.

Окремою характеристикою є суттєве скорочення та трансформація міського населення, зокрема у Херсонській міській громаді, яка, попри збереження статусу головного центру тяжіння, втратила понад три чверті свого населення і налічує лише близько 75 тис. осіб. Це свідчить про ослаблення міського каркасу розселення, який традиційно забезпечує концентрацію економічної активності, послуг та управління. При цьому саме Херсон залишається ключовим вузлом соціально-економічного відновлення, зосереджуючи значну частку внутрішньо переміщених осіб і виконуючи роль основного демографічного та функціонального центру регіону.

Суттєвою ознакою сучасної ситуації є також висока частка внутрішньо переміщених осіб (понад 25%), що формує нестійку і мобільну соціальну структуру населення. Це означає, що значна частина мешканців не має довготривалих стратегій проживання та інтеграції у громадах, що ускладнює планування відновлення соціальної інфраструктури та економіки. У таких умовах населення має «тимчасовий характер», а демографічні показники залишаються нестабільними і залежними від безпекової ситуації.

Важливим аспектом є глибокі структурні деформації вікового складу населення, які проявляються у різкому старінні. Частка осіб пенсійного віку перевищує 42%, тоді як частка працездатного населення зменшується до близько 49%. Це створює суттєве демографічне навантаження на економіку і систему соціального забезпечення, оскільки знижується база економічно активного населення, що може забезпечувати відновлення. Одночасно спостерігається низька частка дітей і молоді, що свідчить про втрату відтворювального потенціалу населення і формує довгострокові ризики демографічного згасання територій.

Окремо слід відзначити процеси локального знелюднення та деградації мережі поселень, що проявляються у наявності численних населених пунктів з нульовою або мінімальною чисельністю населення. У таких випадках відбувається фактичне припинення їх соціально-економічного функціонування, що веде до втрати територіальної цілісності системи розселення. Ці процеси особливо характерні для прифронтових або сильно постраждалих громад і можуть мати незворотний характер без цілеспрямованої політики повернення населення.

Підсумовуючи, слід зазначити, що демографічна ситуація в регіоні перейшла у фазу структурного демографічного колапсу, який поєднує кількісне скорочення населення з глибокими якісними змінами його структури та розміщення. Втрата людського капіталу, старіння населення, знелюднення населених пунктів та динамічність міграційних процесів формують нову реальність, у якій відновлення регіону стає залежним не лише від відбудови інфраструктури, а й від урахування просторових особливостей поточної безпекової ситуації, наслідків бойових дій, осушення Каховського водосховища, здатності повернути населення, відновити трудовий потенціал та сформувати стабільну демографічну основу розвитку.

Наслідки війни у контексті нових трендів демографічної ситуації і розселення населення охоплюють суттєві зміни у людності населених пунктів.

Таблиця 1.7. Розподіл населених пунктів деокупованих територіальних громад Херсонської області за людністю населених пунктів

Період спостереження	Кількість населених пунктів з населенням (осіб):								
	0-10	11-50	51-100	101-200	201-500	501-1000	1001-4999	5000-9999	10000 і більше
01.01.2022 (до повномасштабного вторгнення)	7	9	32	38	44	39	47	6	3
01.04.2023 (після деокупації, до катастрофи Каховської ГЕС)	25	45	29	34	55	16	19	1	1
01.09.2023 (після катастрофи Каховської ГЕС)	22	42	27	32	57	21	22	1	1
01.01.2025	30	51	32	28	47	17	18	1	1
01.01.2026	38	52	29	30	44	14	16	1	1
Зміни, 2026 р. до 2022 р.	**+31**	**+43**	**-3**	**-8**	**0**	**-25**	**-31**	**-5**	**-2**

Кількість повністю знелюднених населених пунктів, яка перед війною становила 7, зросла до 19. Але загалом у 38 селах чисельність населення становить 0–10 осіб, тому їх фактично теж можна розглядати як потенційно знелюднені населені пункти або такі, що перебувають під загрозою знелюднення. Статус міста в межах деокупованих територій у випадку закріплення поточних трендів може зберегти лише обласний центр – м. Херсон. Чисельність населення м. Берислав, яка до війни складала майже 12 тис. осіб, на 01 січня 2026 року становила лише 383 особи; катастрофічне зменшення населення склало майже 97%. Відбулося суттєве зростання частки малих сіл з чисельністю до 500 осіб: якщо у 2022 році в межах території деокупованих тергромад їх частка становила 57,8%, то у січні 2026 року – 85,8%.

Населені пункти й мережа розселення формують каркас суспільної життєдіяльності, проте більш важливо, що саме вони є на сьогодні основою затвердження децентралізованої адміністративно-територіальної структури України.

Ринок праці та зайнятість населення

Аналіз даних щодо зайнятості населення у воєнний період свідчить про різку втрату статистичної визначеності та фактичне призупинення систематичного моніторингу ринку праці, що є окремим проявом глибокої трансформації соціально-економічних процесів у регіоні. Останні повні дані доступні лише за 2021 рік, коли чисельність зайнятого населення становила 424,3 тис. осіб, з яких 200 тис. складали жінки, що відображало відносно стабільне функціонування ринку праці у довоєнний період.

Після початку повномасштабної війни з 24 лютого 2022 року проведення обстеження робочої сили призупинено. Це означає, що офіційна статистика не відображає реальних масштабів скорочення зайнятості, які суттєво зросли в умовах окупації, бойових дій, вимушеного переміщення населення і руйнування підприємств. Аналіз динаміки зайнятості в окремих видах промислової та інших видів економічної діяльності Херсонської області у 2021–2024 роках засвідчив глибоку деіндустріалізацію регіону з різким скороченням виробничої та трудової бази, що має системний характер і охоплює практично всі види діяльності.

Таблиця 1.8. Кількість зайнятих працівників за окремими видами економічної діяльності (осіб)

Види промислової діяльності	2021	2022	2023	2024
• Промисловість	24687	6841	6477	6120
• Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	187	95	83	к
• Переробна промисловість	15665	3071	1795	1525
у тому числі:				
виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	5945	1049	491	196
текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	572	к	33	к
виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність	1735	204	37	33
виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	327	к	к	к
виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	225	к	к	к
виробництво ґумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	1799	352	113	68
металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів	1045	556	к	475
машинобудування	3254	462	353	282
виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	121	к	к	к
виробництво електричного устаткування	1148	к	203	к
виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	710	122	56	44
виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	1275	66	62	к
виробництво меблів, іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	763	200	177	130
• Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	5341	2054	3631	3550
• Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	3494	1621	к	к

*Символ (к): дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про офіційну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації

Загальна чисельність зайнятих у промисловості скоротилася із 24,7 тис. осіб у 2021 році до 6,1 тис. у 2024 році, тобто більш ніж у чотири рази, що відображає масштабне руйнування підприємств, втрату виробничих потужностей та вимушене переміщення робочої сили. Найбільш вразливою виявилася переробна промисловість, яка традиційно формувала основу індустріальної структури регіону: чисельність зайнятих у ній зменшилася з 15,7 тис. до 1,5 тис. осіб, що свідчить про фактичний колапс обробного сектору. Особливо різке падіння спостерігається у виробництві харчових продуктів (з 5945 до 196 осіб), деревопереробці та поліграфії (з 1735 до 33 осіб), виробництві гумових і пластмасових виробів (з 1799 до 68 осіб), що підтверджує руйнування галузей, пов'язаних із місцевою сировиною та аграрною спеціалізацією. Одночасно відносно більшу стійкість демонструють інфраструктурні сфери – постачання електроенергії, газу та водопостачання, де скорочення є меншим у відносному вимірі, що пояснюється їх критичною функцією для забезпечення життєдіяльності територій. Машинобудування та суміжні галузі також зазнали значних втрат (у 10 – 12 разів), що дає підстави для висновку про втрату найскладніших і технологічно розвинених сегментів економіки. У цілому наявна динаміка відображає перехід регіону від відносно диверсифікованої промислової структури до депресивної моделі з домінуванням базових інфраструктурних функцій і різким скороченням доданої вартості, що створює довготривалі виклики для відновлення економіки та потребує фактично нової індустріалізації, а не простого відновлення довоєнного стану.

У воєнний період ринок праці Херсонської області зазнав не лише кількісного скорочення, а й інституційного розриву, що ускладнює оцінку втрат трудового потенціалу і планування відновлення. Це визначає необхідність формування нових підходів до оцінки зайнятості, а також пріоритетність відновлення робочих місць, повернення економічної активності та відновлення системи збору статистичних даних як базових умов ефективної політики відбудови.

Таблиця 1.9. Кількість вакансій, заявлених роботодавцями до обласної служби зайнятості, за видами економічної діяльності

Галузь	роки				
	2021	2022	2023	2024	2025
Усього	**15752**	**2370**	**1062**	**2459**	**2824**
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	4467	378	107	120	212
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	9	1	0	0	0
Переробна промисловість	1668	351	40	129	134
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	330	107	81	126	108
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	406	72	60	121	120
Будівництво	290	33	7	53	58
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	1829	254	72	366	366
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1011	262	160	199	168
Тимчасове розміщування й організація харчування	620	41	1	25	35
Інформація та телекомунікації	65	7	4	18	14
Фінансова та страхова діяльність	141	20	13	26	22
Операції з нерухомим майном	201	30	5	10	13
Професійна, наукова та технічна діяльність	255	50	15	43	46

Галузь	роки				
	2021	2022	2023	2024	2025
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	204	38	21	86	101
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	1159	205	272	505	588
Освіта	1597	239	61	170	254
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1248	239	128	410	524
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	195	34	12	28	35
Надання інших видів послуг	57	9	3	24	26
Діяльність домашніх господарств	0	0	0	0	0
Діяльність екстериторіальних організацій і органів	0	0	0	0	0

Аналіз динаміки вакансій у Херсонській області за 2021–2025 роки демонструє різке звуження ринку праці в перші роки повномасштабного вторгнення з подальшим частковим, але структурно зміненим відновленням. Загальна кількість вакансій скоротилася з 15,8 тис. у 2021 році до критичного мінімуму 1,1 тис. у 2023 році (у 15 разів), що відображає фактичний колапс економічної активності внаслідок війни. Подальше зростання у 2024–2025 роках (до 2,8 тис.) свідчить про поступову стабілізацію, однак рівень пропозиції робочих місць залишається лише на рівні близько 18% довоєнного.

Структурно ринок праці зазнав суттєвої трансформації. Найбільше скорочення відбулося у базових для регіону секторах — сільському господарстві (з 4467 до 212 вакансій) та переробній промисловості (з 1668 до 134), що підтверджує втрату виробничого ядра економіки. Натомість у післявоєнний період спостерігається відносне зростання ролі державного сектору та соціальних послуг: значно зросли вакансії у сфері державного управління (до 588), охорони здоров'я (524) та освіти (254), що відображає переорієнтацію ринку праці на бюджетну і відновлювальну діяльність. Окремо слід відзначити поступове відновлення вакансій у торгівлі, логістиці та адміністративних послугах, які виконують функцію підтримки базового економічного обігу, тоді як високотехнологічні та інноваційні сектори (IT, професійна діяльність) залишаються маргінальними. Будівництво також демонструє зростання, але з дуже низької бази, що відповідає логіці точкового відновлення інфраструктури.

У цілому ринок праці Херсонської області можна охарактеризувати як звужений, дисбалансований і залежний від державного сектору, де відновлення має фрагментарний характер і не супроводжується відновленням промислово-аграрної основи економіки. Це створює ризики довготривалої структурної деформації зайнятості та обмежує потенціал самостійного економічного зростання регіону.

З метою створення спрощених умов ведення бізнесу на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, з початку 2024 року дію державних програм «Доступні кредити «5-7-9%» та мікрогрантів «Власна справа» («єРобота») розширено на всю територію деокупованої Херсонщини. Станом на 01 січня 2026 року кредитний портфель підприємств області за програмою підтримки «5-7-9» склав 4011,0 млн грн та збільшився протягом 2025 року на 235,0 млн грн, або на 6,2%. У рамках Програми «Власна справа» («єРобота») станом на 01 січня 2026 року прийнято позитивне рішення на отримання мікрогрантів для розвитку власного бізнесу по 112 проєктах загальною сумою 32,1 млн грн, у тому числі 46 ВПО на суму 12,2 млн грн. Отримано фінансування за 109 проєктама на суму 31,1 млн грн, у тому числі 46 ВПО на суму 12,2 млн грн. Загалом серед загальної кількості грантів на започаткування та розвиток бізнесу можна виділити такі напрями:

ВПО – 46 грантів на суму 12,2 млн грн;

гранти для молоді 18–25 років – 3 гранти на суму 450,0 тис грн – відкриття універсального магазину з продажу товарів для ремонту та будівництва; відкриття школи польської мови;

відкриття торгової точки з продажу аксесуарів до мобільних телефонів та комп'ютерної техніки;

гранти для ветеранів та їх родин – 2 учасники бойових дій на суму 250,0 тис. грн (відкриття станції технічного обслуговування) та 500,0 тис. грн (вирощування та реалізація овочевих культур: картопля, помідори, часник, цибуля), а також 1 член сім'ї ветерана на суму 75,0 тис. грн (вирощування та реалізація грибів гливи).

Проєкти реалізуються за такими напрямами: діяльність аптек, стоматологічна практика, відкриття подологічного центру, відкриття СТО, створення бджолоферми та бджолярство, створення свинокомплексу, виготовлення друкованої продукції, шлакоблоків, бетонних блоків; виробництво пелет, хлібобулочних виробів; продаж аксесуарів до мобільних телефонів та комп'ютерної техніки; створення інтернет-магазину жіночого одягу на маркетплейсі «Prom.ua»; відкриття фуд-траку з виготовлення та реалізації фаст-фуду; роздрібна торгівля та інші.

Загальні висновки до розділу

Демографічна ситуація та ринок праці в межах Херсонської області після початку повномасштабного вторгнення, окупації та триваючих бойових дій стають безпрецедентним викликом для регіонального розвитку. Чисельність населення на деокупованій частині території області за роки війни скоротилася майже на 73% – з 487743 осіб (01.01.2022) до 133474 осіб (01.01.2026), окремі громади втратили більшість жителів (Бериславська, Тягинська – до 95%).

Природне скорочення населення спостерігалося і до 2022 року, але війна критично поглибила наявні тенденції депопуляції. На деокупованих територіях, особливо у громадах, розташованих поблизу лінії фронту, домінує населення старших вікових груп, більша за сумарну кількість працездатних осіб, дітей та підлітків, формуючи критично високий рівень демографічного навантаження на осіб працездатного віку.

Ринок праці перебуває у стані глибокої структурної трансформації. Значна частина підприємств зупинила діяльність або була зруйнована, населення вимушено змінює професії й місце роботи. Активні бойові дії, мінна небезпека та руйнування інфраструктури суттєво обмежують економічну активність, мобільність населення та можливості зайнятості.

У цілому воєнний період характеризується переходом демографічної ситуації від довоєнної депопуляційної тенденції до фази демографічного шоку. Це створює довготривалі ризики для відновлення трудового потенціалу, соціальної інфраструктури та економічного розвитку регіону і вимагає врахування демографічного чинника як одного з ключових у стратегіях повоєнної відбудови. Демографічні процеси формують ключову загрозу відновленню регіону, адже природне скорочення з критично низькою народжуваністю, масове внутрішнє переміщення та еміграція, різке старіння населення зменшують людський капітал і стримують економічне відновлення та розвиток. Для забезпечення стійкого відновлення навіть за сприятливої безпекової ситуації область потребує довгострокової демографічної політики і комплексної трансформації ринку праці, впровадження системних заходів з повернення населення, розвитку людського капіталу, відновлення інфраструктури, стимулювання економічної активності та формування робочих місць.

Потреби:

- Стимулювання повернення населення (передусім молодих сімей, кваліфікованих фахівців, студентів) після покращення безпекової обстановки, запровадження програм підтримки народжуваності та сімей з дітьми.
- Диференційовані житлові рішення для наявного, відновленого та повернутого населення.
- Відновлення та розширення місцевої зайнятості, насамперед у сферах малого бізнесу, агропереробки, реконструкції, логістики, гуманітарного сектору.
- Стимулювання інвестицій у нові робочі місця, насамперед на правобережжі.

- Професійна перепідготовка та перекваліфікація жителів, які змінили місце проживання або професію, підтримка освітніх програм для дефіцитних спеціальностей.
- Підтримка освітніх закладів, що забезпечують підготовку регіональних кадрів.

Проблеми:

- Критичне скорочення чисельності населення і триваючий відтік молоді, дітей та працездатних осіб.
- Статево-вікова структура різко деформована: суттєве збільшення у віковій структурі старших вікових груп (до 40–50%), скорочення «ядра» працездатного населення (49%, довоєнний показник – близько 59%) і скорочення частки дітей та підлітків, особливо дітей віком до 5 років (зараз їх частка лише 1,7%).
- Системно від'ємний природний приріст населення, що посилився критично низькими показниками народжуваності та високими показниками смертності населення; природне відтворення населення фактично не відбувається у період повномасштабного вторгнення.
- Вразливий ринок праці, неспроможний до самовідтворення, з дисбалансом попиту та пропозиції робочої сили (рівень укомплектування – 56% у 2025 році).
- Втрата підприємств, логістики та робочих місць, вимушена зміна професій та різке падіння доходів населення.
- Знелюднення населених пунктів (18% населених пунктів деокупованої частини області мають кількість населення від 0 до 10 осіб), різке старіння та втрата відтворювальних когорт у громадах, що розташовані в зоні бойових дій.

Тенденції:

- Довготривала депопуляція населення в довоєнний період з посиленням природного скорочення впродовж 10-річного періоду перед повномасштабним вторгненням.
- Поляризація вікової структури з поступовим старінням вікової структури і яскраво вираженим дефіцитом молоді.
- Переорієнтація ринку праці на гуманітарні, відновлювальні та сервісні сфери з тимчасовим характером зайнятості.
- Підвищення ролі неформальної зайнятості, самозайнятості та гнучких форм праці.
- Зменшення ролі традиційної зайнятості в аграрній сфері через втрату зрошення, бомбтурбацію і мінне забруднення земельних угідь.
- Збереження тенденції до трудової міграції в інші області чи країни.

Ендогенний потенціал області:

- Повернення населення після стабілізації безпекової ситуації за умови запровадження диференційованих програм у житловій сфері, відновлення соціальної інфраструктури та роботи підприємств.
- Формування попиту на робочу силу в контексті масштабної реконструкції інфраструктури, відбудови житла, створення нових агромоделей та систем водозабезпечення.
- Ветеранський людський капітал як потужне джерело нових лідерів, підприємців і управлінців, здатних трансформувати громади.
- Освітньо-науковий потенціал системи фахової вищої та передвищої освіти для забезпечення відтворення людського капіталу і підготовки кадрів для місцевої економіки.
- Висока згуртованість та самоорганізація громад на деокупованих територіях сприяє швидкому формуванню нових центрів економічної активності.

Джерела інформації, що використані у розділі:

1. Дані ХОВА.
2. Геоінформаційний портал Херсонської області / Розділ: Населення, підрозділ: Демографічний потенціал [За заг. ред. Павла Остапенка] / Херсонська обласна державна

адміністрація, Товариство дослідників України, – Київ-Херсон: – 2022. – [Електронний ресурс].
3. Malchykova, D., & Pylypenko, I. (2023). War-Torn Territories and Society: Migration Processes, Cases, Contexts of Ukraine. Europa XXI, 45, 21-36. https://doi.org/10.7163/Eu21.2023.45.6.
4. Malchykova, D. S., Pylypenko, I. O., & Ostapenko, P. O. (2025). Spatial and Human Challenges of Recovery the De-Occupied Territories of Kherson Region. *Ukrainian Geographical Journal*, *2*, 67–77. https://doi.org/10.15407/ugz2025.02.067.
5. Malchykova, D., Pylypenko, I., & Hevak, Yu. (2025). Wartime Demographic Patterns: Comparative Strategies and Adaptive Approaches in Spatial Development. *Scientific Bulletin of Kherson State University Series Geographical Sciences*, *23*, 16-22. https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2025-23-2.

1.4. СТРУКТУРА РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Довоєнний стан

У довоєнний період економіка Херсонської області характеризувалася як відносно маломасштабна, структурно дисбалансована та сировинно орієнтована, із домінуванням первинного (переважно аграрного) сектору та обмеженою роллю високотехнологічних і сервісних видів діяльності. За обсягами валового регіонального продукту (ВРП) область стабільно належала до групи регіонів з рівнем економічного розвитку нижче середнього, займаючи 20 місце серед регіонів України.

Таблиця 1.10. Валовий регіональний продукт Херсонської області у фактичних цінах, млн грн, 2021 рік

Валова додана вартість	Податки на продукти, за винятком субсидій на продукти	Валовий регіональний продукт
79285	8897	88182

Водночас динаміка ВРП у 2013–2017 роках загалом відповідала загальнонаціональним тенденціям, а у післякризовий період 2016–2017 років спостерігалося поступове відновлення економічного зростання, що дозволило незначно перевищити довоєнний рівень 2013 року.

Таблиця 1.11. Валова додана вартість за видами економічної діяльності за 2021 рік

Види економічної діяльності	млн грн
Усього	79 285
Сільське, лісове та рибне господарство	25 981
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	150
Переробна промисловість	7 519
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	3 483
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	355
Будівництво	901
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	8 834
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	2 279
Тимчасове розміщування й організація харчування	827
Інформація та телекомунікації	1 679
Фінансова та страхова діяльність	2 893
Операції з нерухомим майном	6 050
Професійна, наукова та технічна діяльність	885

Види економічної діяльності	млн грн
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	564
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	7 799
Освіта	5 688
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	2 017
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	550
Надання інших видів послуг	831

Структура валової доданої вартості регіону формувалася під впливом поступової трансформації на користь виробничих видів діяльності. Водночас ця трансформація мала переважно екстенсивний характер, зумовлений насамперед збільшенням ролі сільського господарства, а не розвитком промисловості чи інноваційних секторів. Загальний обсяг ВДВ становив 79,3 млрд грн, з яких найбільшу частку формувало сільське, лісове та рибне господарство – 25,98 млрд грн, або близько 32,8% загальної структури. Аграрний сектор виступав ключовим драйвером економіки, забезпечуючи значну частку валової доданої вартості та формуючи спеціалізацію регіону на виробництві сільськогосподарської продукції. Проте це також свідчить про високу залежність економіки від природно-кліматичних умов та сезонних факторів.

Другою за значенням групою виступали послуги, пов'язані з внутрішнім споживанням і державним сектором. Зокрема, вагомими компонентами були оптова і роздрібна торгівля (11,1%), державне управління та оборона (9,8%), освіта (7,2%), операції з нерухомістю (7,6%). Це свідчить про суттєву роль бюджетного сектору та обслуговуючих видів діяльності, які формують внутрішній попит, але не створюють значного експортного чи інноваційного потенціалу. Промисловий сектор, хоча і представлений кількома видами діяльності, мав обмежену частку у структурі економіки: переробна промисловість (9,5%), енергетика (4,4%), добувна промисловість фактично відсутня. Така структура вказує на недостатній рівень розвитку переробки та низьку глибину створення доданої вартості, що обмежувало економічну стійкість регіону.

Сектор транспорту і логістики та інформаційно-телекомунікаційних послуг мав відносно невелику частку, що свідчить про недостатній розвиток інфраструктурних і цифрових компонентів економіки. Ще менш значущими залишалися професійні, наукові та технічні послуги, що підтверджує слабкість інноваційного середовища регіону. Будівельний сектор та сфери гостинності, культури та інших послуг також залишалися маломасштабними, що свідчить про обмежений внутрішній попит і низький рівень використання наявного туристично-рекреаційного потенціалу.

Таблиця 1.12. Валова додана вартість по Херсонській області за видами економічної діяльності

Роки	2015	2016	2017 *	2018 *	2019 *	2020
Усього	28865	34210	41119	48650	53881	60607
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	10992	12476	13556	14655	14494	17045
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	63	92	81	101	138	146
Переробна промисловість	2850	4124	5000	5335	5474	6140
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	622	834	922	1481	1933	2709
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	148	153	184	218	258	308
Будівництво	239	304	476	540	810	915

Роки	2015	2016	2017 *	2018 *	2019 *	2020
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	2861	3203	4319	5290	6048	6173
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1668	2004	2023	2904	2916	2265
Тимчасове розміщування й організація харчування	235	297	322	431	576	557
Інформація та телекомунікації	388	500	655	795	1077	1381
Фінансова та страхова діяльність	724	773	939	1053	1734	2635
Операції з нерухомим майном	2040	2518	3051	3960	4762	5075
Професійна, наукова та технічна діяльність	309	387	495	644	816	832
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	181	248	305	353	451	501
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	2055	2535	3449	4701	5579	6352
Освіта	2017	2106	3265	3950	4251	4550
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1045	1171	1465	1441	1527	1957
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	187	208	269	376	451	488
Надання інших видів послуг	241	277	343	422	586	578

* Переглянуті дані регіональних рахунків за 2017–2019 роки (з урахуванням змін у платіжному балансі НБУ)

Одночасно відбувалося звуження сфери послуг, що проявлялося у зниженні її частки у структурі економіки. Це свідчило про недостатній рівень розвитку сервісного сектору, обмежений внутрішній попит та слабку диверсифікацію економічної діяльності. Така структура створювала обмеження для формування стійких джерел зростання, оскільки економіка залишалася залежною від коливань у сільському господарстві та зовнішніх цінових факторів.

Низький рівень валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу населення (у 2017 році склав 45486 грн, що суттєво відставало від середнього по Україні) відображав обмежену продуктивність економіки та недостатній рівень доданої вартості, створюваної в регіоні. Це також свідчило про слабкість інвестиційної бази, інноваційного розвитку та переробної промисловості.

У цілому довоєнна модель економіки Херсонської області може бути охарактеризована як аграрно-індустріальна з домінуванням первинного сектору та ознаками структурної вразливості. Її ключовими рисами були залежність від природно-ресурсного потенціалу, обмежена диверсифікація, низький рівень технологічності та невисока інституційна спроможність до генерації стійкого економічного зростання. Саме ці структурні особливості значною мірою визначили вразливість регіональної економіки до подальших шоків, пов'язаних із початком воєнних дій.

Таблиця 1.13. Валовий регіональний продукт по Херсонській області за 2010-2025 роки, млн грн

Роки	У фактичних цінах			Індекси фізичного обсягу ВРП (у цінах попереднього року), %			
	усього, млн грн	у розрахунку на одну особу, грн		усього, млн грн		у розрахунку на одну особу, грн	
		область	Україна	область	Україна	область	Україна
2010	15649	14346	23600	101,8	104,1	102,3	104,6
2011	18448	16690	28488	103,8	105,2	104,3	105,6

2012	19357	17910	32002	100,2	100,2	100,7	100,4
2013	20767	19311	33473	101,1	100	101,7	100,3
2014*	23250	21725	36904	99,7	93,4	100,2	93,7
2015	32215	30246	46413	98,7	90,2	99,2	90,6
2016	38743	36585	55899	102,8	102,4	103,4	102,9
2017**	47819	45486	70170	100,7	102,4	101,4	102,8
2018**	55152	52914	84228	99,9	103,5	100,7	104
2019**	61939	59972	94633	104,6	103,2	105,6	103,8
2020	68467	66973	101138	95,6	96,2	96,6	96,9
2021	88182	87378	131734	103,6	103,4	105	104,4
2022***	6700			5,4			
2023***	6900			101,0			
2024***	7604			103,0			
2025***	8343			100,2			

** Починаючи з 2014 року дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях*

*** Переглянуті дані регіональних рахунків за 2017–2019 роки (з урахуванням змін у платіжному балансі НБУ)*

**** розрахункові показники*

Трансформації воєнного часу

Економіка Херсонської області у 2022–2026 роках зазнала глибокої структурної трансформації, що має характер не просто спаду, а якісної зміни моделі функціонування. Якщо до 2022 року область демонструвала стабільне зростання ВРП (індекс 103,6% у 2021 році), базуючись на іригаційному землеробстві, харчовій переробці та машинобудуванні, то повномасштабна збройна агресія призвела до обвалу ВРП у 13 разів (з 88,2 млрд грн у 2021 році до 6,7 млрд грн у 2022 році). Станом на початок 2026 року спостерігалася повільна адаптація: прогнозний ВРП склав 8,3 млрд грн, що становило лише 9% від довоєнного рівня, але засвідчило початок відновлення економічних процесів на деокупованих територіях. При цьому скорочення ВРП у 13 разів є індикатором не циклічної кризи, а втрати значної частини господарського потенціалу, що дозволяє характеризувати її як таку, що перебуває у стані «нульового циклу», фактичного перезапуску.

Ключовою характеристикою нової економічної реальності є її фрагментованість і розрив виробничих та логістичних зв'язків. Економічна активність концентрується у вигляді окремих функціональних вузлів, зокрема будівництва, сервісного сектору, енергетики, які не утворюють цілісної системи. Така структура не забезпечує внутрішніх мультиплікативних ефектів і обмежує можливості самопідтримуваного зростання. Відновлення економіки в цих умовах критично залежить від відновлення фізичної логістики, безпекових гарантій та міжсекторальних зв'язків, тобто від «зшивання» розірваної економічної тканини.

Суттєво змінилися і природа економічної активності та джерела попиту. У сучасних умовах основною економічною базою виступають не приватні виробничі ланцюги, а державний сектор, комунальні підприємства, гуманітарна економіка та присутність військових. Заробітна плата у бюджетній сфері, витрати міжнародних організацій та діяльність громадянського сектору формують значну частину платоспроможного попиту. Малий і середній бізнес демонструє високу адаптивність, однак його діяльність часто має вимушено гнучкий, напівформальний або локальний характер, що відображає обмеженість ринкових можливостей.

При цьому економічна система фактично перейшла до моделі екзогенно підтримуваного функціонування, де значну роль відіграють зовнішні ресурси: гуманітарна допомога, міжнародні проєкти, донорське фінансування. Хоча ці механізми дозволяють підтримувати базову зайнятість і споживання, вони не створюють передумов для формування внутрішніх джерел зростання і не усувають структурних дисбалансів економіки. Окремим важливим

аспектом трансформації є просторове перепозиціонування економіки регіону. Втрата традиційних зв'язків з лівобережною частиною області, яка відігравала ключову роль у виробничих і логістичних ланцюгах, зумовила фактичну переорієнтацію правобережної Херсонщини на сусідні регіони, передусім на Миколаївську й Одеську області. У цих умовах область функціонує не як самодостатня економічна одиниця, а як периферійна частина ширших регіональних ринків, що додатково обмежує її автономний розвиток.

Визначальним стримувальним чинником для економічної діяльності залишається безпековий фактор, особливо у 30-кілометровій зоні від лінії фронту, де ризики фізичного знищення активів, переривання діяльності та невизначеності є критично високими. Це обмежує інвестиційну активність, стримує повернення бізнесу та не дає змоги перейти від кризово-адаптаційної до відновлювальної моделі розвитку.

Загальні висновки до розділу

Економічна структура Херсонської області до початку повномасштабного вторгнення характеризувалася як переважно аграрна, з елементами індустріально-сервісної економіки, але з низькою диверсифікацією та обмеженою інноваційною складовою. Ключовими особливостями були висока залежність від первинного сектору, значна роль державного споживання та недостатній розвиток переробної, логістичної економіки. Така модель забезпечувала відносну стабільність у мирний період, але водночас формувала структурну вразливість до зовнішніх впливів, що проявилося у різкому руйнуванні економічної системи в умовах воєнного часу.

Трансформація економіки Херсонської області в умовах війни може бути охарактеризована як перехід від інтегрованої регіональної економіки до фрагментованої системи виживання з елементами точкового відновлення. Економіка області фактично перебуває у точці «нульового циклу». Порівняння з 2021 роком засвідчило втрату масштабу, але аналіз 2024–2025 років свідчить про формування нової структури, де драйверами стають відбудова інфраструктури, переробка сировини та сервісна економіка. Нові економічні процеси формуються на основі публічних інвестицій, гуманітарної підтримки та локальної підприємницької адаптації, але залишаються структурно нестійкими. Ключовим викликом наступного етапу є перехід від цієї «пунктирної» моделі до відновлення цілісної економічної системи через інтеграцію секторів, розвиток внутрішнього ринку та створення умов для повернення інвестиційної активності.

Потреби:

• Відродження зрошуваного землеробства. Пріоритет – відновлення внутрішньогосподарських систем та будівництво нових іригаційних вузлів, без яких агросектор області не є конкурентоспроможним.

• Стимулювання будівельного кластеру. Величезний попит на будматеріали (потреба у відновленні 65 складів та десятків переробних заводів) створює нішу для швидкого розгортання виробництва бетону, сухих сумішей та металоконструкцій.

• Фінансова підтримка бізнесу. Потреба громад у кредитах та грантах (лише по 5 досліджених громадах – понад 200 млн грн) для закупівлі обладнання на заміну знищеного.

Проблеми:

• Критичне падіння промислового виробництва. Обсяг реалізованої продукції скоротився з 40,4 млрд грн у 2021 році до 5,2 млрд грн у 2024 році. Найбільше постраждала харчова промисловість (падіння у 67 разів) через втрату сировинної бази та потужностей.

• Деструкція аграрного сектору. Валове виробництво сільгосппродукції впало з 60,8 млрд грн (2021) до 4,9 млрд грн (2024). Основні причини – знищення зрошувальних систем (після підриву Каховської ГЕС), мінування та фізичне руйнування 160 підприємств у громадах.

• Скорочення бізнес-активності. Кількість промислових підприємств зменшилася у 5 разів (з 1023 у 2021 році до 200 у 2024 році). Податкові надходження від МСБ до місцевих бюджетів скоротилися втричі, а структура податків змістилася у бік ПДФО з виплат військовим та бюджетникам.

• Логістичний та споживчий колапс. Роздрібний товарообіг, що у 2021 році перевищував 50 млрд грн, наразі обмежений функціонуванням 1101 закладу торгівлі (лише 43% деокупованих НП мають діючі магазини).

Тенденції:

• Зміна структури ВДВ. Якщо до війни частка сільського господарства у валовій доданій вартості була домінуючою, то у 2024–2025 роках на перший план виходить сектор державних послуг, будівництво (відновлення) та дрібна торгівля.

• Адаптація торгівлі. Попри безпекові ризики, мережева торгівля повертається у Херсонську МТГ (790 об'єктів), хоча у прифронтових громадах (Бериславська, Тягинська) торговельна мережа скоротилася на 66–85%.

• Тінізація та самозайнятість. Через складність офіційної діяльності зросла роль неформального сектору та малих господарств населення, які забезпечують внутрішні потреби громад продуктами харчування.

Ендогенний потенціал:

• Природно-ресурсна база. Наявність 39 родовищ будівельного каменю, 20 родовищ глини та Федорівського родовища марганцевих руд є фундаментом для створення промисловості будматеріалів для відбудови.

• Суднобудівний резерв. Можливість відновлення суднобудування та судноремонту в місті Херсоні (потенціал побудови 5–6 суден одночасно), що є критично важливим для відновлення морської та річкової логістики.

• Смарт-спеціалізація в АПК. Перехід до нішевого виробництва з високою доданою вартістю (переробка овочів, фруктів, «зелені» технології) на базі вцілілих потужностей.

• Машинобудівна база. Потенціал відновлення виробництва електротехнічного та насосного обладнання (необхідного для іригації) та спецтехніки для розмінування.

Джерела інформації, що використані у розділі: дані ХОВА та дані соціологічних досліджень.

1.5. ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНА СФЕРА

Довоєнний стан

До початку повномасштабного вторгнення доходи місцевих бюджетів Херсонської області формувалися за рахунок загального та спеціального фондів і трансфертів з державного бюджету. Протягом 2016–2020 років відбувалося поступове нарощування власного фінансового ресурсу та відносне скорочення залежності від міжбюджетної підтримки. Ключовими чинниками цього зсуву стали запроваджені з 2015 року елементи бюджетної децентралізації: поява нових місцевих податків, передача окремих доходів з державного до місцевих бюджетів, розширення бази оподаткування та перегляд нормативів відрахувань.

У структурі доходів загального фонду основними бюджетоутворюючими джерелами були: ПДФО (приблизно 58%), плата за землю (12%) та єдиний податок (16%). Для спеціального фонду провідне місце посідали власні надходження бюджетних установ (діапазон питомої ваги – 43,1–89,4%). На територіальному рівні з 2016 року склад зведених бюджетів змінився через приєднання бюджетів об'єднаних територіальних громад, що підсилювало фіскальну спроможність частини громад, але водночас виявляло внутрішньорегіональні диспропорції.

Бюджет розвитку в довоєнний період зазнав суттєвої трансформації джерел: якщо у 2014 році єдиний податок і податок на нерухомість забезпечували 84,6% його надходжень, то з 2015 року їх виключено зі складу бюджету розвитку. Чинні джерела (продаж землі, відчуження комунального майна, пайова участь забудовників) мали нестабільну динаміку, тож у 2018-му лише 30 із 49 зведених бюджетів отримали такі доходи; розриви були й за показником на 1 мешканця (від 0,4 грн до 307,5 грн). У трансфертній політиці механізм вирівнювання замінено базовою дотацією, залежність від якої у 2015–2018 роках скорочувалася з 11,4% до 6,4%. Попри зростання власних ресурсів, місцеві бюджети залишалися дотаційними, а відсутність постійних джерел для бюджету розвитку обмежувала фінансування інфраструктурних проєктів та інвестиційні цикли громад.

Трансформації воєнного часу

Фінансова стійкість місцевих бюджетів Херсонщини у 2022–2025 роках кардинально змінилася під тиском воєнних дій, різкої втрати доходної бази та вимушеного переформатування видатків. Сукупні доходи місцевих бюджетів знизилися з 13,37 млрд грн у 2021 році до 7,77 млрд грн у 2022 році (-42%), після чого відбулося часткове відновлення до 10,49 млрд грн у 2024 році, з подальшим просіданням до 9,04 млрд грн у 2025 році. Видатки скоротилися з 13,09 млрд грн (2021) до 6,79 млрд грн (2022), а у 2023–2025 роках коливалися в діапазоні 8,30–8,99 млрд грн, що відображає обмежене відновлення мережі послуг і проєктів на тлі безпекових ризиків і демографічних втрат.

Провідне джерело доходів – офіційні трансферти. Для обласного бюджету (ОБ) їх обсяг становив 1,77 млрд грн у 2021 році, 1,09 млрд грн у 2022 році, 1,51 млрд грн у 2023 році, 1,48 млрд грн у 2024 році та 1,71 млрд грн у 2025 році, що підтверджує зростання залежності від міжбюджетної підтримки в умовах звуження власної податкової бази. ПДФО в ОБ зменшився з 825,9 млн грн (2021) до 298,3 млн грн (2024) і лише частково відновився до 314,2 млн грн (2025), тоді як рентні надходження та інші неподаткові доходи залишалися другорядними і нестабільними.

У видатковій структурі ОБ пріоритет зберігали освіта, охорона здоров'я, соціальний захист і безпека / ДСНС; вагомими були витрати на дорожню інфраструктуру в 2021–2023 роках, а також цільові видатки на відновлення й ліквідацію наслідків збройної агресії. Загалом касові видатки та трансферти з ОБ у 2021–2025 роках зменшилися, але залишалися волатильними, що обмежувало довгі інвестиційні цикли на рівні громад.

Бюджет розвитку у 2021–2025 роках переформатувався під потреби відновлення критичної інфраструктури, безпеки та базових виробничих умов, що пояснюється фактичним

зсувом на рівні регіону від стратегії розвитку до стратегії кризової адаптації і відновлення. Цільове спрямування охоплює переважно об'єкти інфраструктури виживання й відновлення: укриття, об'єкти цивільного захисту, енергозабезпечення (генератори, котельні), медична та соціальна інфраструктура, водопостачання.

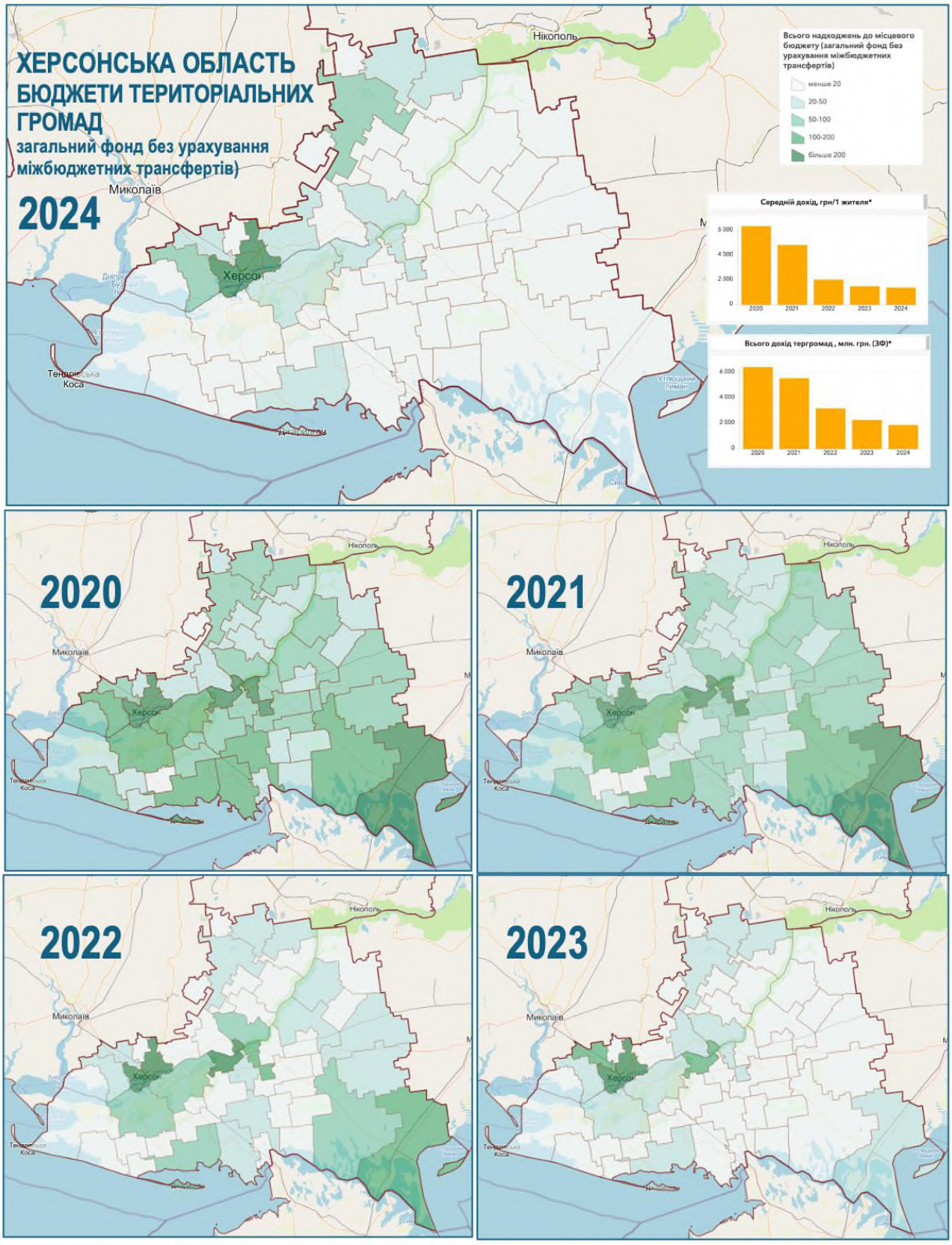

Рис. 1.14. Надходження до місцевих бюджетів територіальних громад Херсонської області (загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів), млн грн, 2020–2024 рр.

Джерело: розроблено авторами за даними Міністерства фінансів України.

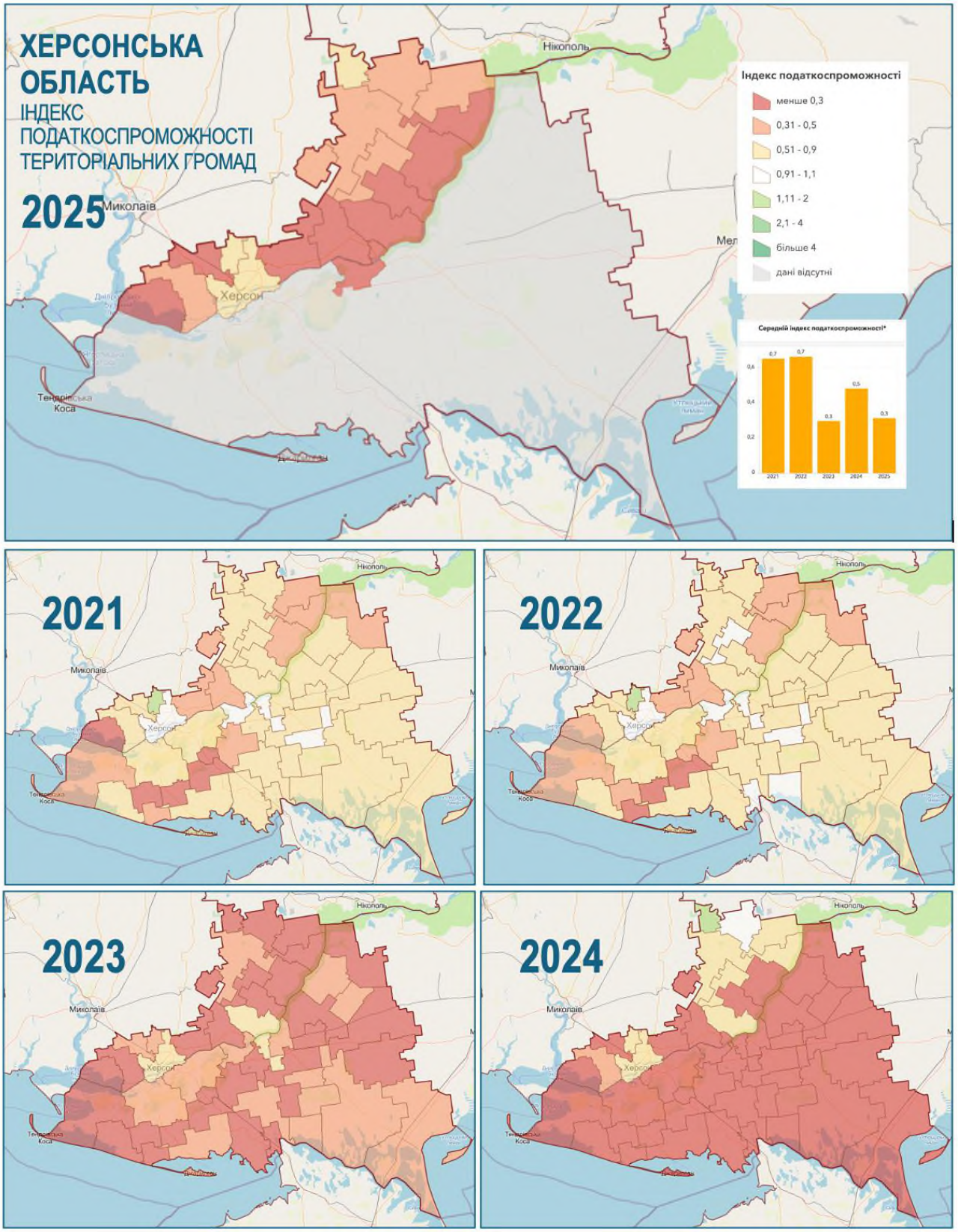

Рис. 1.15. Індекс податкоспроможності територіальних громад Херсонської області, 2021–2025 рр.

Джерело: розроблено авторами за даними Міністерства фінансів України.

Загальні висновки до розділу

Аналіз видатків бюджету розвитку обласного бюджету Херсонської області у 2021–2025 роках засвідчив, що їхній вплив на промисловий сектор мав непрямий, але

системоутворюючий характер, визначаючи не стільки підтримку виробництв напряму, скільки базові умови їхнього виживання й потенційного відновлення. Різка амплітуда фінансування – від рекордних обсягів у 2021 році до майже повної зупинки капітальних видатків у 2022 році – сформувала глибокий інвестиційний розрив, критичний для промисловості з тривалим циклом планування та високою залежністю від інфраструктури. Подальше відновлення бюджету розвитку у 2023–2025 роках відбувалося хвилеподібно та в умовах жорстких безпекових обмежень, що зумовило зміну пріоритетів з економічного розвитку на інфраструктурну стабілізацію. Структурно видатки бюджету розвитку в період дії воєнного стану зосереджені переважно на напрямах, що мають потужний мультиплікативний ефект для промисловості, хоча й не класифікуються як промислова підтримка у вузькому розумінні. Інвестиції у цивільний захист, енергонезалежність, медичну та водогосподарську інфраструктуру створили мінімально допустимі умови безпеки праці, відновлення змінних графіків, зниження енергетичних ризиків та підвищення якості трудових ресурсів. У цьому сенсі бюджет розвитку відіграв роль «амортизатора шоку», стримуючи наростаючу в регіоні кризу, хоча й не запустив повноцінного промислового зростання.

Період 2023–2024 років можна охарактеризувати як фазу операційної стабілізації та підготовки до відновлення, коли фінансування було спрямовано на проєктно-кошторисну документацію, капітальні ремонти та базову модернізацію інженерних мереж. Для промисловості це означало скорочення інфраструктурних ризиків у середньостроковій перспективі, передусім у галузях, критично залежних від водопостачання та енергетики (харчова промисловість, переробка агросировини, виробництво будівельних матеріалів). У 2025 році зростання загального обсягу видатків і концентрація на водній безпеці, цивільному захисті та охороні здоров'я дало відчутний локальний ефект для суміжних виробництв — будівельних, інжинірингових, метало- та деревообробних, які вже сьогодні формують «точки економічної стабілізації» в деокупованих громадах.

Водночас результати аналізу демонструють ключове структурне обмеження: відсутність адресних інструментів бюджету розвитку, спрямованих безпосередньо на промислові майданчики — індустріальні парки, логістичні хаби, підведення інженерних мереж до виробничих зон, спеціальні режими для переробки. Це означає, що навіть за поліпшення базових умов безпеки промисловий сектор залишається у фазі фрагментарного та повільного відновлення. Таким чином, бюджет розвитку у 2021–2025 роках не став драйвером безпосереднього відновлення або створення нових промислових виробництв, але забезпечив базові умови, без яких це відновлення взагалі неможливе. Перехід до наступної фази – від стабілізації до відновлення – потребуватиме цільового переорієнтування частини капітальних видатків на просторово й галузево сфокусовану промислову інфраструктуру.

У підсумку фінансово-бюджетна сфера області утримує базову керованість завдяки державній підтримці, але відновлення стійкості вимагає швидкого нарощування власних доходів громад, прозорої архітектури трансфертів та інвестиційних інструментів відбудови.

Потреби:

- Диверсифікація дохідної бази (приріст ПДФО через зайнятість, повернення бізнесу, релокації; посилення адміністрування місцевих податків і зборів).
- Стабільні та прогнозовані трансферти від держави на операційні видатки критичних послуг і потреби відновлення інфраструктури громад;
- Запуск інструментів оборотного та проєктного фінансування для громад (фонди співфінансування, муніципальні ваучери на відбудову).

Проблеми:

- Скорочення власних доходів і висока залежність від трансфертів; нестійка динаміка доходів у воєнний час.

• Втрачена податкова база (ПДФО, майнові податки) через окупацію, міграцію та падіння ділової активності.

• Обмежена інвестиційна спроможність через волатильність видатків і необхідність фінансування першочергових соціальних функцій та кризових потреб.

Тенденції:

• Після шокового 2022 року часткове відновлення доходів у 2023–2024 роках, однак у 2025 році повторне зниження через слабку податкову базу та нерівномірний перезапуск економіки внаслідок посилення небезпеки.

• Консервація високої частки офіційних трансфертів у доходах обласного бюджету.

Ендогенний потенціал:

• Зміцнення ПДФО через відновлення зайнятості й перезапуск локального бізнесу; розширення спеціального фонду громад (власні надходження установ, майнові операції) як джерела співфінансування проєктів відбудови.

• Використання кластерної логіки для зростання місцевих надходжень і таргетоване спрямування субвенцій на мультиплікаторні проєкти (наприклад, об'єднують агросектор, логістику, будівельну індустрію).

Джерела інформації, що використані у розділі: дані ХОВА.

1.6. ПРОМИСЛОВІСТЬ

До повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України промисловий комплекс Херсонщини формували понад 250 великих та середніх підприємств, на яких було працевлаштовано близько 23 тис. осіб (16,9% зайнятих працівників за всіма видами економічної діяльності). Галузева структура характеризувалася переважанням підприємств харчової промисловості (35,3%), що зумовлено особливостями природних умов і ресурсів території. Щодо інших галузей, то їхній розподіл за кількістю підприємств мав такий вигляд [1]:

• виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність – 10,9%;

• виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції – 10,9%;

• машинобудування – 9%;

• ремонт і монтаж машин і устаткування – 9,5%;

• металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування – 8,1%;

• постачання газу, пари та кондиційованого повітря – 3,6%;

• виробництво іншої продукції – 3,6%;

• текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів – 3,6%;

• виробництво хімічних речовин і хімічної продукції – 2,7%;

• виробництво меблів – 1,8%;

• виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів – 1%.

Загалом станом на 2021 рік промислові підприємства розміщувалися на території 25 із 49 територіальних громад області – найбільше у містах Херсон (понад 150), Новій Каховці (24, із 2022 року ТОТ), Каховці (18, із 2022 року ТОТ), Олешках (13, із 2022 року ТОТ). По одному

промисловому підприємству розміщувалося в 11 територіальних громадах (Асканіє-Нова (з 2022 року ТОТ), Борозенська, Дар'ївська, Долматівська (із 2022 року ТОТ), Любимівська (із 2022 року ТОТ), Мирненська (із 2022 року ТОТ), Нововоронцовська, Новоолександрівська, Рубанівська (із 2022 року ТОТ), Станіславська, Тягинська.

Не було промислових підприємств у 24 тергромадах, а саме: Бехтерська, Високопільська, Кочубеївська, Милівська, Музиківська, Новорайська (розташовані на підконтрольній території), Великокопанівська, Великолепетиська, Верхньорогачицька, Виноградівська, Генічеська, Горностаївська, Зеленопідська, Іванівська, Калинівська, Костянтинівська, Лазурненська, Нижньосірогозька, Новомиколаївська, Присиваська, Хрестівська, Чулаківська, Ювілейна (з березня 2022 року перебувають на тимчасово окупованій території області).

Таблиця 1.14. Розподіл промислових підприємств за територіальними громадами Херсонської області, 2021 рік

Територіальна громада	Коротка характеристика промислового розвитку територіальних громад	Кількість промислових підприємств
Бериславський район		
Бериславська	У межах територіальної громади функціонують два промислові підприємства. Здійснюється виробництво продукції машинобудування та харчової промисловості	2
Борозенська	У межах територіальної громади функціонує одне промислове підприємство – Сільськогосподарський виробничий кооператив «Борозенське». Здійснюється виробництво продукції харчової промисловості	1
Велико-олександрівська	У межах територіальної громади функціонують два підприємства з виробництва продукції харчової промисловості	2
Ново-воронцовська	У межах територіальної громади функціонує одне промислове підприємство – Товариство з обмеженою відповідальністю «Сармат-Геологія». Здійснюється виробництво продукції харчової промисловості	1
Ново-олександрівська	У межах територіальної громади функціонує одне промислове підприємство – Приватне акціонерне товариство «Придніпровське». Здійснюється виробництво продукції харчової промисловості	1
Тягинська	У межах територіальної громади функціонує одне промислове підприємство – Сільськогосподарська агрофірма «Прогрес». Здійснюється виробництво продукції харчової промисловості	1
Генічеський район		
Новотроїцька	У межах територіальної громади функціонують чотири підприємства з виробництва продукції харчової промисловості	4
Каховський район		
Асканіє-Нова	У межах територіальної громади функціонує одне промислове підприємство – Державне підприємство «Дослідне господарство Інституту тваринництва степових районів імені М.Ф. Іванова «Асканія-Нова» Національного наукового селекційно-генетичного центру з вівчарства». Здійснюється виробництво продукції харчової промисловості	1
Каховська	У межах територіальної громади функціонують 18 промислових підприємств. Здійснюється виробництво продукції харчової промисловості (5 промислових підприємств), машинобудування (3 промислові підприємства), металургії (2 промислові підприємства), хімічної промисловості (3 промислові підприємства), текстильної промисловості (2 промислові підприємства), меблевої промисловості (1 промислове підприємство) та надаються послуги двома підприємствами з ремонту / монтажу машин і устаткування	18

Територіальна громада	Коротка характеристика промислового розвитку територіальних громад	Кількість промислових підприємств
Любимівська	У межах територіальної громади функціонує одне промислове підприємство – Приватне переробне підприємство «Любимівський сирзавод». Здійснюється виробництво продукції харчової промисловості	1
Новокаховська	У межах територіальної громади функціонують 24 промислові підприємства. Здійснюється виробництво продукції харчової промисловості (10 промислових підприємств), машинобудування (3 промислові підприємства), металургії (3 промислові підприємства), хімічної промисловості (4 промислові підприємства), деревообробної промисловості (3 промислові підприємства) та одним підприємством надаються послуги з ремонту / монтажу машин і устаткування	24
Рубанівська	У межах територіальної громади функціонує одне промислове підприємство – Сільськогосподарський виробничий кооператив «Шлях волі». Здійснюється виробництво продукції харчової промисловості	1
Тавричанська	У межах територіальної громади функціонує одне промислове підприємство – Державне підприємство «Дослідне господарство «Асканійське» Асканійської державної сільськогосподарської дослідної станції Інституту зрошуваного землеробства Національної академії аграрних наук. Здійснюється виробництво продукції харчової промисловості	1
Таврійська	У межах територіальної громади функціонують 3 промислові підприємства. Здійснюється виробництво продукції машинобудування, металургії та харчової промисловості	3
Чаплинська	УВ межах територіальної громади функціонують 2 підприємства з виробництва продукції харчової промисловості	2
Скадовський район		
Голопристанська	У межах територіальної громади функціонують 2 промислові підприємства харчової промисловості; 1 підприємство з виробництва хімічних речовин і хімічної продукції та 1 підприємство надає послуги з ремонту / монтажу машин та устаткування	4
Долматівська	У межах територіальної громади функціонує 1 промислове підприємство – Сільськогосподарський виробничий кооператив ім. Горького. Здійснюється виробництво продукції харчової промисловості	1
Каланчацька	У межах територіальної громади функціонують 3 підприємства з виробництва продукції харчової промисловості	3
Мирненська	У межах територіальної громади функціонує 1 промислове підприємство – Приватне акціонерне товариство «Каланчацький комбінат хлібопродуктів». Здійснюється виробництво продукції харчової промисловості	1
Скадовська	У межах територіальної громади функціонують 3 підприємства з виробництва продукції харчової промисловості	3
Херсонський район		
Білозерська	У межах територіальної громади функціонують 2 підприємства з виробництва продукції харчової промисловості	2
Дар'ївська	У межах територіальної громади функціонує 1 промислове підприємство – Товариство з обмеженою відповідальністю «САН ЛАЙТ». Здійснюється виробництво продукції харчової промисловості	1
Олешківська	У межах територіальної громади функціонують 13 промислових підприємств. Здійснюється виробництво продукції машинобудування (1 промислове підприємство); харчової промисловості (3 промислові підприємства); текстильної промисловості (1 промислове підприємство); деревообробної промисловості (2 промислові підприємства), хімічної промисловості (5 промислових підприємств) та	13

Територіальна громада	Коротка характеристика промислового розвитку територіальних громад	Кількість промислових підприємств
	одним підприємством надаються послуги з ремонту / монтажу машин і устаткування	
Станіславська	У межах територіальної громади функціонує одне промислове підприємство – Товариство з обмеженою відповідальністю «Лиман-Агро». Здійснюється виробництво продукції харчової промисловості	1
Херсонська	У межах територіальної громади функціонують 157 промислових підприємств. Здійснюється виробництво продукції машинобудування (11 промислових підприємств); металургії (11 промислових підприємств), харчової промисловості (27 промислових підприємств); текстильної промисловості (5 промислових підприємств); деревообробної промисловості (22 промислові підприємства), хімічної промисловості (18 промислових підприємств) та інших видів промислової продукції (8 промислових підприємств). 7 підприємств надають послуги з постачання газу, пари та кондиційованого повітря; а 16 - з ремонту / монтажу машин і устаткування	157
Чорнобаївська	У межах територіальної громади функціонують 2 підприємства з виробництва продукції харчової промисловості	2

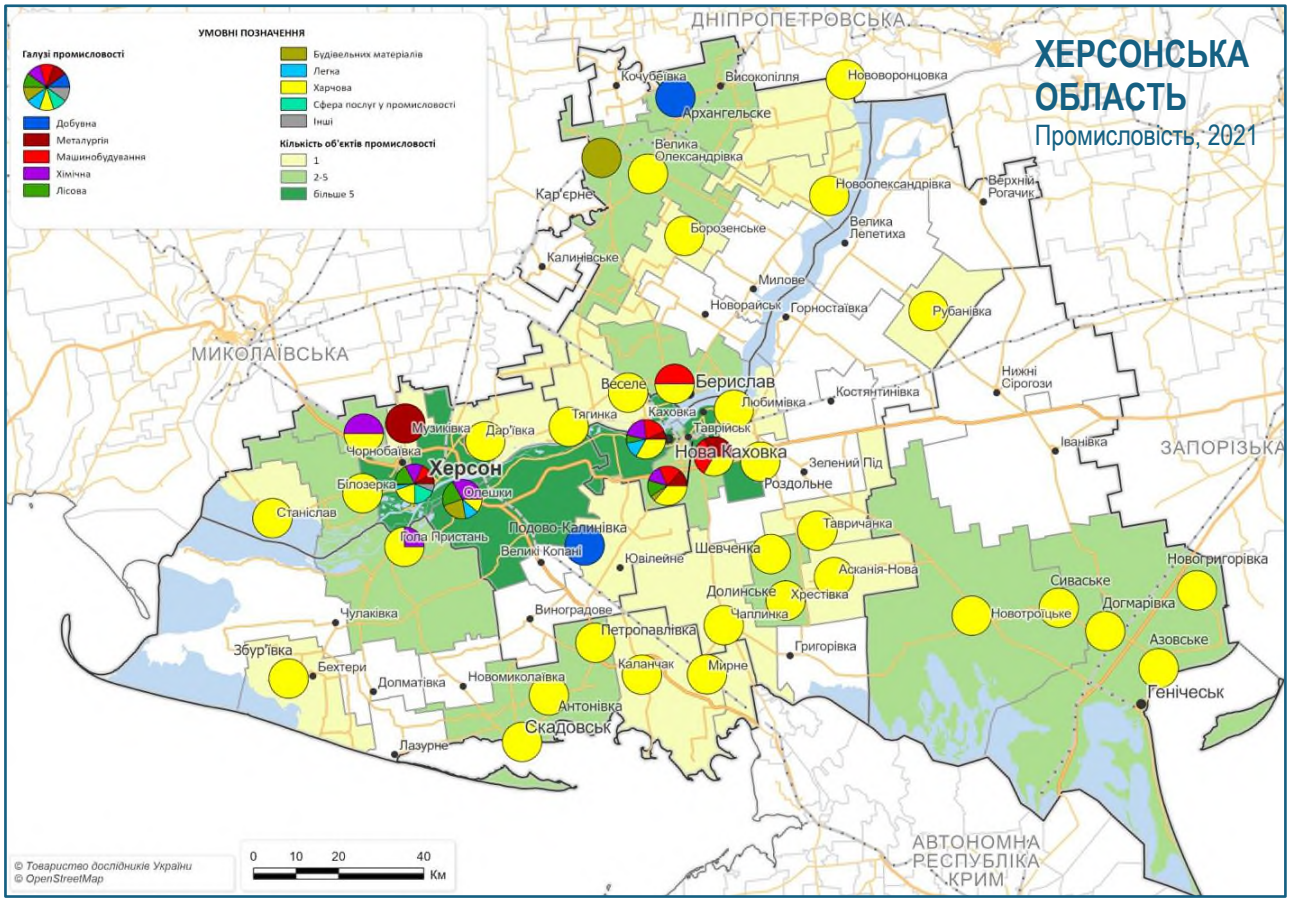

Рис. 1.16. Промисловість Херсонської області, 2021.

Джерело: розроблено авторами за даними Головного управління статистики у Херсонській області, 2021.

Стан промисловості області після повномасштабного вторгнення Російської Федерації у 2022 році

У зв'язку зі збройною агресією РФ та окупацією майже всієї території області, майже всі промислові підприємства області в березні 2022 року припинили свою виробничу діяльність,

за винятком окремих підприємств харчової промисловості, які забезпечували мешканців області першочерговими продуктами харчування (хлібобулочні вироби, борошно, молочні продукти тощо), а також підприємств з виробництва та розподілення електроенергії, газу та води.

Через це обсяг реалізованої промислової продукції за 2022 рік скоротився майже втричі та склав 16,7 млрд грн (у 2021 році обсяг реалізації сягав 47,8 млрд грн). Цей обсяг становив лише 0,3% загальнодержавних показників (у 2021 році – 1,2%).

За цей період у структурі реалізації промислової продукції області 55% припали на виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів, 31% – на постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, а також на харчову промисловість. Частка решти галузей промислової діяльності в загальному обсязі реалізованої промислової продукції склала лише 10%.

Протягом 2023–2024 років промислові підприємства області зазнавали щоденних руйнувань, що не дало змогу 90% з них відновити виробничу діяльність. Згідно зі статистичними спостереженнями, за 2023 рік реалізовано промислової продукції (надано послуг) на суму 5,3 млрд грн, з яких 3,7 млрд грн (69,2%) – це послуги з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, 0,8 млрд грн (14,6%) – виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів, 0,3 млрд грн (6,0%) – металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів. Доля у загальнодержавному показнику скоротилася до 0,16%.

Обсяг реалізованої промислової продукції у 2024 році склав 3,6 млрд грн, що на 2,2 млрд грн, або в 2,5 раза, більше ніж за 2023 рік. Індекси промислової продукції за 2024 рік всього по області становили: грудень до листопада – 124,9%, грудень 2024 року до грудня 2023 року – 167,0%, січень – грудень 2024 року до січня – грудня 2023 року – 81,8%.

У 2025 році, залежно від безпекової ситуації, провадили діяльність близько 20 підприємств промислового комплексу на деокупованій частині території області (10% їх загальної кількості), які представляють добувну, харчову, легку промисловість, металообробку та машинобудування, виробництво будівельних матеріалів і на яких відновлено понад 600 робочих місць.

Це дозволило у 2025 році забезпечити досягнення показника індексу промислової продукції на рівні 101,8%. При цьому обсяг реалізованої промислової продукції за 2025 рік склав 4,2 млрд грн, що на 16,7% більше ніж за 2024 рік.

Загальні висновки до розділу

Промисловий комплекс Херсонської області, який до початку повномасштабного вторгнення був одним із ключових секторів економіки регіону (1023 активні підприємства у 2021 році та майже 25 тис. зайнятих осіб), зазнав наймасштабнішої деградації серед усіх сфер. Уже в березні 2022 року переважна більшість підприємств припинила роботу, крім деяких виробників продовольства та підприємств енергетичного сектору, що виконували критичні функції із забезпечення населення. Загалом у 2022 році кількість діючих підприємств скоротилася більш ніж у 3,5 раза – до 272 одиниць, а в 2024 році досягла критичної позначки у 200 підприємств (мінус 80% довоєнного рівня). Найбільших втрат зазнали переробна промисловість (із 647 до 123 підприємств), машинобудування (із 91 до 22) та виробництво харчових продуктів (із 158 до 20), що свідчить про структурний колапс усіх базових виробничих ланок.

Реалізація промислової продукції скоротилася ще суттєвіше: із 40,4 млрд грн у 2021 році до 11,7 млрд грн у 2022 році та до 4,85 млрд грн у 2023 році. У 2024 році обсяг реалізованої продукції не перевищив 5,17 млрд грн (мінус 87% довоєнного рівня). Найтяжче постраждали переробні галузі: виробництво харчових продуктів впало із 16,8 млрд грн у 2021 році до лише 0,25 млрд грн у 2024 році (мінус 98%); машинобудування із 2,0 млрд грн до 0,30 млрд грн;

виробництво деревини та паперу із 2,8 млрд грн до 17 млн грн (мінус 99%); гумових і пластмасових виробів із 2,9 млрд до 100 млн грн. Єдиною галуззю, що частково утримує позиції, залишається сектор постачання електроенергії та газу (падіння із 12,8 млрд до 3,34 млрд грн), що пояснюється його критичною інфраструктурною функцією. Загальна картина демонструє безпрецедентний обвал промислового потенціалу та втрату економічної стійкості.

Станом на 01 січня 2026 року промисловість перебувала у фазі фрагментарного, локалізованого, повільного та вкрай нерівномірного відновлення, обмеженого безпековими умовами, дефіцитом кадрів та масштабними руйнуваннями. Лише близько 20 підприємств на деокупованій території частково відновили роботу в 2025 році, переважно у харчовій, легкій, добувній сферах та у виробництві будівельних матеріалів і машинобудуванні. Попри мізерну частку підприємств, їхня діяльність забезпечила приріст індексу промислової продукції до 103,6% за 11 місяців 2025 року, що свідчить про початок формування точок економічної стабілізації. Водночас у більшості підгалузей зберігається глибока стагнація: кількість зайнятих скоротилася з 24,7 тис. осіб у 2021 році до 6,1 тис. у 2024 році (скорочення на 75%), а кадровий дефіцит ускладнює інвентаризацію збитків, фізичний перезапуск виробництв і відновлювальні процеси. Однак за умови доступу до фінансування та відбудови інфраструктури регіон здатен сформувати сучасну модель промислового розвитку, засновану на локальних ресурсах, критичних технологіях та енергетичній стійкості.

Потреби:

- Відбудова і комплексна реконструкція виробничих площ та мереж енергопостачання пошкоджених промислових об’єктів, реінжиніринг зруйнованих технологічних ліній і залучення інвестицій у модернізацію.
- Відновлення логістики (мости, дороги, порти), що є критичною умовою для перезапуску переробки та експорту.
- Інвестиції в реконструкцію ВДЕ інфраструктури, модернізацію машинобудівних потужностей та створення умов для перезапуску суднобудування.
- Стабільне фінансове та ресурсне забезпечення оборонної сфери, підприємств енергетичної та будівельної спрямованості.
- Повернення кадрів і подальший розвиток програм професійної підготовки.

Проблеми:

- Руйнування виробничих потужностей, зупинка енергогенеруючих об’єктів ВДЕ, катастрофічні трансформації логістики за обсягами і напрямами перевезень на деокупованій частині території області.
- Значні руйнування та неможливість доступу до промислових об’єктів на тимчасово окупованій території, їх розкрадання окупантами не дають змоги оцінити повною мірою завдані збитки.
- Деградація підприємств суднобудування та машинобудування, критичні втрати у матеріально-технічній базі та знищення складської інфраструктури.
- Кадровий колапс на більшості підприємств.

Тенденції:

- Відродження виробництва будівельних матеріалів (бетон, силікатні блоки, сухі суміші), яке є критично необхідним для післявоєнної відбудови.
- Поступове повернення активності у легкій промисловості (невеликі, мобільні виробництва, що потребують менше капіталу).

• Відновлення окремих сегментів машинобудування, важливих для потреб громад: насосного обладнання, техніки для водопостачання, будівельної техніки, електротехнічних виробів.

• Відновлення потужностей відновлюваної енергетики.

Ендогенний потенціал:

• Наявність власної мінерально-сировинної бази (зокрема родовищ вапняків, піску), готовність підприємств виробляти значний обсяг будівельних матеріалів уже на початкових етапах відбудови (до 240 тис. тонн сухих сумішей, 200 тис. $м^3$ газобетону та 30 млн умовних цеглин).

• Історичні виробничі компетенції в суднобудуванні та машинобудуванні, а також попередня потужність сектору ВДЕ створюють основу для індустріальної ревіталізації після стабілізації безпекової ситуації.

• Стратегічне розташування, що у середньостроковій перспективі дозволяє відновити участь у міжнародних виробничо-логістичних ланцюгах.

Джерела інформації, що використані у розділі:

1. Перелік підприємств, які включені до сукупності звітуючих за ф. № 1 - П (місячна) щодо виробництва промислової продукції станом на 01.08.2021.

2. Геоінформаційний портал Херсонської області / Розділ: Господарство, підрозділ: Промисловість [За заг. ред. Павла Остапенка] / Херсонська обласна державна адміністрація, Товариство дослідників України, – Київ-Херсон: – 2022. – [Електронний ресурс].

1.7. АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

До повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України в межах Херсонської області станом на 01 січня 2022 року було зареєстровано 3863 підприємства агропромислового комплексу, з яких: 1270 (33%) – аграрні підприємства; 2563 (66%) – фермерські господарства (відсоток), решта (1%) – державні аграрні підприємства (3), дослідні сільськогосподарські підприємства (17), елеватори (5), навчальні заклади (5). Державні аграрні підприємства (три) розміщені в Каховській, Голопристанській та Херсонській тергромадах, елеватори зі зберігання зернових – у Великолепетиській (два елеватори), Новокаховській, Голопристанській та Новотроїцькій тергромадах (по одному). Агровиробництвом у Херсонській області також зайняті п'ять навчальних закладів, які розміщені у Новорайській, Дар'ївській, Чаплинській, Херсонській та Генічеській тергромадах [1].

Сформована до 2022 року структура агропромислового комплексу Херсонської області характеризувалася високим рівнем розвитку фермерського сектору, що забезпечував понад дві третини всіх сільськогосподарських товаровиробників регіону. Поєднання діяльності великих аграрних підприємств, фермерських господарств, науково-дослідних установ та закладів освіти створювало передумови для впровадження сучасних технологій виробництва, розвитку насінництва, селекції та ефективного використання природно-ресурсного потенціалу області [3].

Із найбільших агрохолдингів України в Херсонській області провадять діяльність: УкрЛандФарминг, Тас Агро, Нібулон, Фрідом Фарм Інтернешнл, Агропродсервіс, Агро-Співдружність, Поліекспо, Агропродукт ЛТД та ін. [1]. Важливою особливістю аграрного сектору Херсонщини була інтеграція великих агрохолдингів з місцевими виробниками, що сприяло розвитку сучасної виробничої інфраструктури, впровадженню інноваційних технологій, залученню інвестицій та розширенню експортного потенціалу регіону. Значна частина підприємств застосовувала технології точного землеробства, сучасні системи

зрошення, цифровий моніторинг посівів та елементи ресурсозберігаючого виробництва [3].

Площа орних земель на початок 2022 року Херсонської області складала 18599,56 км^2, або 65,35% загальної площі території області. Найбільша частка орних земель у Тавричанській (303,73 км^2, або 91,24% площі територіальної громади), Костянтинівській (234,03 км^2, або 90,15% відповідно), Зеленопідській (437,90 км^2, або 89,04% відповідно), Іванівській (995,06 км^2, або 88,88% відповідно), Рубанівській (325,67 км^2, або 88,30% відповідно), Нижньсірогозькій (1059,10 км^2, або 87,72% відповідно), Борозенській (283,08 км^2, або 86,97% відповідно), Хрестівській (236,38 км^2, або 86% відповідно), Новомиколаївській (206,97 км^2, або 85,5% відповідно), Чаплинській (541,23 км^2, або 83,73% відповідно), Долматівській (227,06 км^2, або 82,58% відповідно), Великоолександрівській (702,73 км^2, або 81,16% відповідно), Музиківській (102,56 км^2, або 80,86% відповідно), Високопільській (400,10 км^2, або 80,78% відповідно) та Чорнобаївській (193,88 км^2, або 80,11% площі територіальної громади). Найменша частка орних земель припадає на Олешківську (65,30 км^2, або 8,17% площі територіальної громади) та Чулаківську (170,15 км^2, або 12,05% відповідно) [2]. Висока частка орних земель свідчила про надзвичайно інтенсивне сільськогосподарське освоєння території області. Водночас ефективність землеробства значною мірою залежала від функціонування зрошувальних систем, насамперед Каховської магістральної мережі, яка забезпечувала стабільне виробництво сільськогосподарської продукції навіть в умовах недостатнього природного зволоження. Саме завдяки зрошенню Херсонська область була одним із провідних регіонів України з виробництва овочевої, баштанної та плодоовочевої продукції [3].

До 2022 року переважна спеціалізація рослинництва сільськогосподарських підприємств, розміщених у Херсонській області, – це вирощування: пшениці озимої, кукурудзи, ячменю ярого, ячменю озимого, пшениці ярої, рапсу озимого, льону, соняшнику, ріпаку ярого, гороху, сої, проса, рису та вівса. Крім виробництва зернових та олійних культур, Херсонщина традиційно посідала провідні позиції в Україні за обсягами вирощування овочів відкритого ґрунту, баштанних культур, рису та насіннєвого матеріалу. Завдяки сприятливим ґрунтово-кліматичним умовам і наявності зрошення регіон забезпечував значну частку загальнодержавного виробництва томатів, цибулі, кавунів, динь та інших овочевих культур, що формувало важливу складову продовольчої безпеки держави [3].

Довоєнну (до 2022 року) тваринницьку галузь регіону складало скотарство, свинарство, вівчарство, конярство, кролівництво. Птахівництво було представлене вирощуванням курей, індиків, індокачок, качок, гусей та ін. Із промислів добре розвинене рибництво та бджолярство. Проте серед підприємств агропромислового комплексу 19 тергромад спеціалізувалися виключно на рослинництві: Бериславська, Борозенська, Великокопанівська, Виноградівська, Дар'ївська, Долматівська, Каланчацька, Калинівська, Костянтинівська, Кочубеївська, Лазурненська, Любимівська, Милівська, Мирненська, Музиківська, Новорайська, Присиваська, Хрестівська та Чулаківська територіальні громади.

Комплексний розвиток рослинництва і тваринництва забезпечував ефективне використання земельних ресурсів, кормової бази та виробничої інфраструктури регіону. Така спеціалізація сприяла формуванню завершених виробничих циклів, створенню доданої вартості в агропромисловому комплексі та підтримувала високий рівень зайнятості населення у сільській місцевості. До початку повномасштабної війни аграрний сектор Херсонської області залишався одним із ключових центрів виробництва сільськогосподарської продукції України, забезпечуючи внутрішній ринок і вагому частку аграрного експорту країни [3].

Стан сільського господарства після повномасштабного вторгнення Російської Федерації у 2022 році

Агропромисловий комплекс Херсонської області, який традиційно виступав стратегічним фундаментом продовольчої безпеки України та ключовим контрибутором експортного потенціалу держави, внаслідок повномасштабного вторгнення, тривалої окупації та

терористичного підриву Каховської ГЕС опинився у стані глибокої системної кризи.

До 2022 року регіон володів унікальним ресурсним капіталом: 1,97 млн га сільськогосподарських угідь (майже 70% території області) та найбільшою в країні системою зрошення площею 427,1 тис. га. Втрата сталого водозабезпечення після 06 червня 2023 року та руйнування меліоративної інфраструктури фактично повернули землеробство регіону до умов екстремально ризикованого виробництва. Потужним викликом стала відсутність доступу до більшої частини площ земельного фонду внаслідок продовження тимчасової окупації лівобережної частини території Херсонської області, а також зменшення площ «працюючого» земельного фонду через пошкодження боєприпасами та критичний рівень забруднення вибухонебезпечними предметами.

Поряд зі скороченням обсягів виробництва відбулося суттєве зниження рівня економічної стійкості аграрних підприємств. Значна частина товаровиробників втратила доступ до виробничих ресурсів, обігового капіталу, сучасної техніки та ринків збуту, що призвело до зменшення інвестиційної активності, скорочення кількості робочих місць та зростання фінансових ризиків у сільському господарстві. Унаслідок цього процес відновлення аграрного виробництва має нерівномірний характер і значною мірою залежить від безпекової ситуації та масштабів державної й міжнародної підтримки [3].

Безпрецедентне падіння валового виробництва та збереження структурної деформації демонструють такі показники: валове виробництво сільськогосподарської продукції впало з 60,8 млрд грн у 2021 році до лише 2,98 млрд грн у 2022-му, а у 2023 році – до 2,69 млрд грн. Часткове відновлення у 2024 році до 4,99 млрд грн не змінює факту стійкого зниження обсягів у понад 12 разів від довоєнного рівня. Структурно галузь змістилася ще більше у бік рослинництва: частка тваринництва знизилась із 5,4 млрд грн у 2021 році до 1,03 млрд грн у 2024 році, тобто секторальний перекіс посилився. Це підтверджує тенденцію до майже повного зникнення промислового тваринництва з економічного профілю області.

Таблиця 1.15. Валове виробництво продукції сільського господарства Херсонської області за 2021-2025 роки

	2021 рік	**2022 рік**	**2023 рік**	**2024 рік**	**2025 рік**
Всього, млн грн, у т. ч.:	60819,9	2980,3	2688,7	4988,9	…[1]
рослинництво	55445,9	1768,2	1576,1	3961,2	…[1]
тваринництво	5374,0	1212,1	1112,6	1027,7	…[1]
…[1] статистичні дані наразі відсутні, термін оприлюднення – 02.06.2026					

Масові руйнування аграрної інфраструктури мають територіально концентрований характер: 482 об’єкти аграрної інфраструктури на деокупованій території пошкоджені, а 265 зруйновані. При цьому руйнування нерівномірні та концентруються в окремих територіальних громадах: Калинівська (68 пошкоджених і 70 зруйнованих об’єктів), Нововоронцовська (104 пошкоджених та 61 зруйнований об’єкт), Милівська (40 пошкоджених і 25 зруйнованих). Також Бериславська, Борозенська, Великоолександрівська громади сукупно мають понад 120 уражених об’єктів. Такі масштаби засвідчують не лише руйнацію інфраструктури, а й втрату агропромислового профілю окремих громад, які фактично вибули зі складу виробничо-логістичної карти області.

Руйнування об’єктів аграрної інфраструктури супроводжується порушенням технологічних і логістичних ланцюгів виробництва, зберігання та реалізації сільськогосподарської продукції. Втрата елеваторних потужностей, складських приміщень,

систем енергозабезпечення і транспортної інфраструктури суттєво обмежує можливості ефективного функціонування аграрного сектору навіть на територіях, де активні бойові дії вже не ведуться. Це зумовлює необхідність комплексного відновлення не лише виробничих потужностей, а й усієї інфраструктури агропромислового комплексу [3].

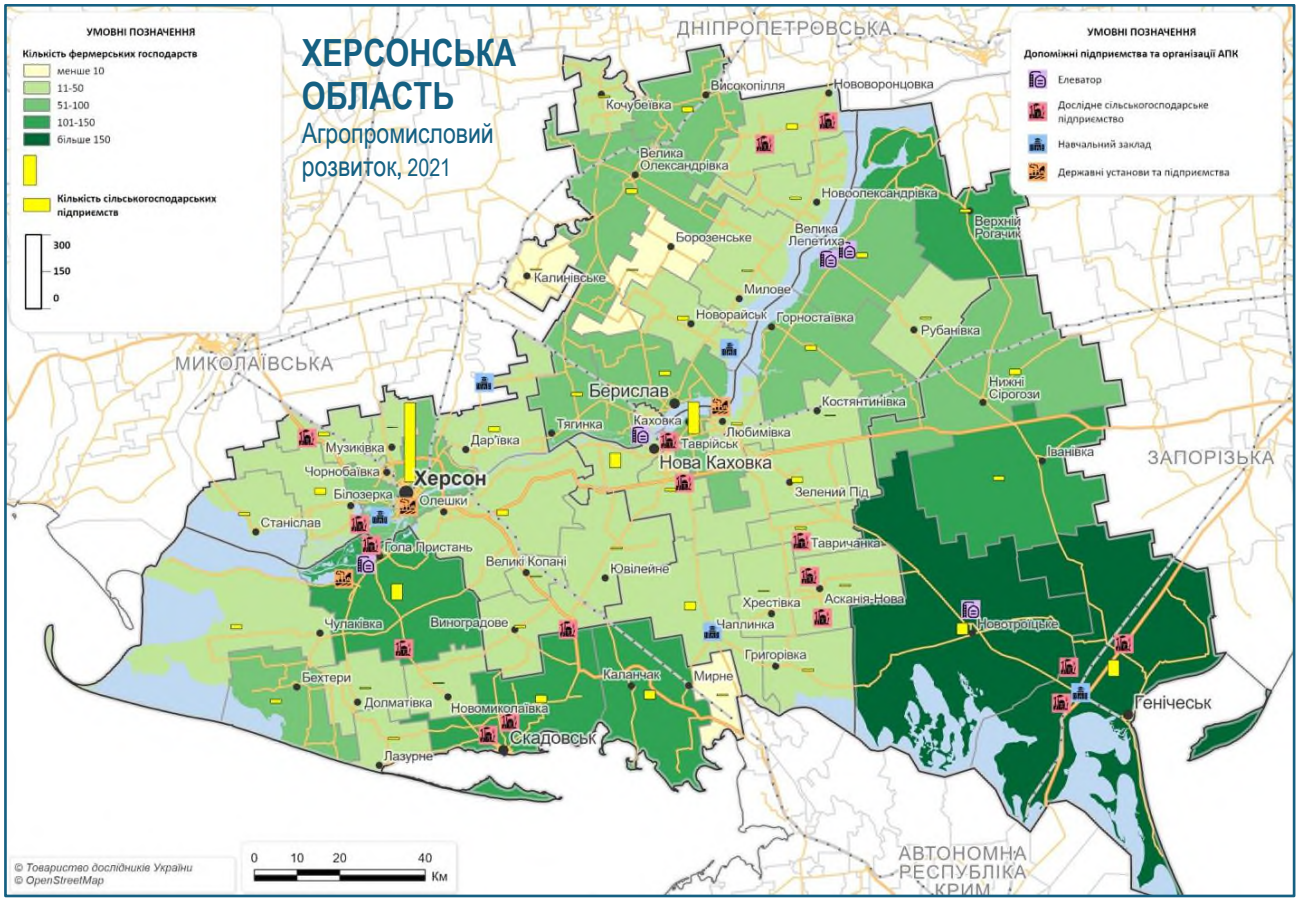

Рис. 1.17. Агропромисловий розвиток Херсонської області, 2021.
Джерело: розроблено авторами за даними tripoli.land, 2021.

Станом на 01 січня 2026 року галузь перебуває у фазі складного, нерівномірного відновлення, що супроводжується болісною трансформацією всієї структури виробництва. Попри те, що 508,3 тис. га земель на деокупованій території були визнані потенційно забрудненими, завдяки високим темпам розмінування (очищено 89% цих площ) вдалося стабілізувати аграрний цикл. Однак відновлення має переважно екстенсивний характер і стримується повною деградацією товарного тваринництва, паралічем логістичних вузлів і постійною небезпекою внаслідок прифронтового розташування регіону і триваючих активних бойових дій у частині територіальних громад.

Попри позитивну динаміку, повернення частини земель до господарського використання, відновлення агропромислового комплексу області відбувається в умовах високої кліматичної та воєнної невизначеності. Особливо гостро постає проблема відновлення зрошуваного землеробства, яке історично визначало спеціалізацію регіону та забезпечувало виробництво високорентабельної продукції. За відсутності гарантованого водозабезпечення суттєво знижується продуктивність агроекосистем, погіршується економічна ефективність сільськогосподарського виробництва та звужуються перспективи відновлення експортного потенціалу Херсонської області.

З огляду на масштаби завданих збитків відновлення агропромислового комплексу Херсонської області має здійснюватися на засадах комплексної післявоєнної модернізації, що передбачає гуманітарне розмінування земель, реконструкцію меліоративних систем, відновлення аграрної інфраструктури, розвиток кліматично орієнтованих систем землеробства

та впровадження сучасних водоощадних технологій. Лише поєднання державної політики, міжнародної технічної допомоги, наукового супроводу та інвестицій у відновлення виробничого потенціалу дозволить забезпечити сталий розвиток аграрного сектору Херсонщини та відновити його стратегічне значення у забезпеченні продовольчої безпеки України [3].

Загальні висновки до розділу

Потреби:

- Завершення гуманітарного розмінування. Повне очищення всіх категорій земель для безпечного доступу техніки.
- Інвестиції у переробку та зберігання. Створення модульних елеваторів та малих переробних ліній для формування доданої вартості на місцях.
- Відновлення меліоративної інфраструктури. Реконструкція насосних станцій, магістральних і внутрішньогосподарських каналів, гідротехнічних споруд та впровадження сучасних водоощадних технологій поливу для забезпечення сталого функціонування зрошуваного землеробства, запуск локальних зрошувальних систем (Інгулецька, Лиманецька, Батумська) та пошук альтернативних джерел сталого водозабезпечення.
- Відновлення виробничої інфраструктури агропромислового комплексу. Реконструкція зерносховищ, овочесховищ, логістичних центрів, об'єктів енергозабезпечення, транспортної інфраструктури та матеріально-технічної бази аграрних підприємств.
- Відродження тваринництва. Створення економічних стимулів для реконструкції тваринницьких комплексів, відновлення племінного поголів'я, розвитку кормової бази та підтримки виробництва продукції тваринництва як важливої складової диверсифікації аграрного виробництва, пільгове кредитування та гранти. Пряма фінансова підтримка для відновлення матеріально-технічної бази та закупівлі племінного поголів'я.
- Відновлення родючості ґрунтів. Проведення комплексного агрохімічного та еколого-токсикологічного обстеження земель, реалізація заходів з рекультивації пошкоджених територій, відновлення родючості ґрунтів та запобігання процесам їх деградації.
- Науковий супровід післявоєнного відновлення. Запровадження кліматично орієнтованих систем землеробства, адаптивних технологій вирощування сільськогосподарських культур, цифрових інструментів управління агровиробництвом та сучасних систем моніторингу земельних ресурсів.
- Залучення міжнародної технічної допомоги та інвестицій. Розширення міжнародних програм фінансування, підтримка реалізації інвестиційних проєктів з відновлення аграрної інфраструктури, розвитку зрошення та модернізації виробничих потужностей.
- Підвищення кадрового потенціалу аграрного сектору. Створення умов для повернення кваліфікованих працівників, підготовки та перепідготовки фахівців, розвитку дорадництва й поширення сучасних знань щодо ведення кліматично стійкого сільського господарства.

Проблеми:

- Безпекові загрози та мінне забруднення. Постійні обстріли прибережної зони унеможливлюють безпечну роботу; 508,3 тис. га угідь потребують першочергового обстеження та очищення від вибухонебезпечних предметів.
- Критична деградація меліорації. Втрата джерела водопостачання після руйнування греблі Каховської ГЕС зробила нефункціональними 427,1 тис. га зрошуваних земель, а разом із тиском кліматичних змін повернула Херсонську область до умов екстремально ризикованого виробництва.
- Параліч експортної та транспортної логістики. Повна зупинка роботи Херсонського та Скадовського морських торговельних портів, а також річкових портів. Руйнування ключових мостових переправ через Дніпро, пошкодження залізничних і автомобільних шляхів критично

ускладнює та здорожчує транспортування продукції до інших регіонів.

• Руйнація промислового та складського потенціалу. Втрата 2/3 підприємств харчової галузі (із 153 об'єктів на деокупованій території залишився лише 51, більшість нефункціональні). Виведення з ладу елеваторної мережі: підтоплено 11 елеваторів (потужність 358,5 тис. тонн зберігання), ще 20 складів на правобережжі не працюють через пошкодження.

• Занепад тваринництва. Майже повне зникнення товарного сектору (залишилося 3 господарства); поголів'я ВРХ на підприємствах скоротилося до критичних 0,5 тис. голів.

• Обмежений доступ до водних ресурсів та дефіцит якісної поливної води. Руйнування водогосподарської інфраструктури та припинення функціонування Каховського водосховища унеможливлюють стабільне забезпечення агровиробників водою для зрошення, що істотно обмежує вирощування високорентабельних культур і знижує продуктивність сільськогосподарських угідь.

• Погіршення стану ґрунтового покриву. Внаслідок бойових дій, вибухів боєприпасів, забруднення територій вибухонебезпечними предметами та припинення функціонування меліоративних систем посилюються процеси деградації ґрунтів, знижується їх родючість, підвищуються ризики розвитку водної та вітрової ерозії, дефляції і вторинного засолення земель.

• Низька інвестиційна привабливість регіону. Високі воєнні ризики, невизначеність щодо безпекової ситуації, значні капітальні витрати на відновлення виробництва та обмежений доступ до кредитних ресурсів стримують залучення приватних інвестицій у розвиток агропромислового комплексу.

• Порушення виробничо-збутових ланцюгів. Руйнування кооперацийних зв'язків між виробниками, переробними підприємствами, логістичними операторами та торговельними мережами ускладнює реалізацію сільськогосподарської продукції, знижує її конкурентоспроможність і призводить до додаткових економічних втрат.

• Недостатній рівень технічного забезпечення аграрних підприємств. Значні втрати сільськогосподарської техніки, обладнання та машинно-тракторного парку, а також обмежені можливості їх оновлення негативно впливають на своєчасність і якість виконання технологічних операцій, брак обігових коштів у аграріїв та критичний дефіцит кадрів.

• Посилення впливу кліматичних змін. Зростання частоти та інтенсивності посух, хвиль спеки, дефіциту атмосферних опадів і екстремальних погодних явищ за відсутності ефективного зрошення суттєво підвищує ризики нестабільності врожаїв та знижує адаптивний потенціал аграрного виробництва.

Тенденції:

• Поступове розширення площ оброблюваних земель. Зростання посівів під урожай 2025 року до 217,4 тис. га (у 1,5 раза більше за 2024 рік).

• Локалізація та «індивідуалізація» виробництва. У господарствах населення вирощуються основні обсяги овочівництва та продукції тваринництва (понад 90% продукції).

• Адаптація до посухи. Перехід до вирощування посухостійких культур та технологій no-till (нульовий обробіток) через відсутність іригації.

• Зміна структури посівів. Збільшення частки нішевих культур (льон, гарбуз) та озимини (121,7 тис. га під урожай 2026 року).

• Поступове відновлення аграрного виробництва на деокупованій території. Завдяки проведенню гуманітарного розмінування та відновленню доступу до земель сільськогосподарські товаровиробники поступово повертають до обробітку придатні угіддя, що сприяє нарощуванню обсягів виробництва.

• Трансформація технологічних систем землеробства. Спостерігається активне впровадження ресурсозберігаючих технологій, мінімального та нульового обробітку ґрунту, оптимізації структури сівозмін і використання адаптованих до посушливих умов сортів і гібридів

сільськогосподарських культур.

• Переорієнтація на менш водомісткі культури. Унаслідок втрати зрошення аграрні підприємства скорочують площі під овочевими, рисом та іншими культурами, що потребують інтенсивного поливу, збільшуючи частку зернових, зернобобових, олійних і технічних культур з нижчими потребами у воді.

• Посилення ролі малих і середніх господарств. Відновлення аграрного виробництва дедалі більше забезпечується фермерськими господарствами та особистими селянськими господарствами, які швидше адаптуються до змін безпекових та економічних умов.

• Зростання ролі державної та міжнародної підтримки. Відновлення виробництва дедалі більше залежить від реалізації програм грантового фінансування, пільгового кредитування, міжнародної технічної допомоги та компенсаційних механізмів для аграрних товаровиробників.

• Цифровізація агровиробництва. Поширюється використання технологій дистанційного моніторингу земель, супутникових даних, безпілотних літальних апаратів та геоінформаційних систем для оцінювання стану посівів, планування польових робіт і управління виробничими процесами в умовах обмеженого доступу до окремих територій.

• Підвищення кліматичної орієнтованості аграрного виробництва. Виробники дедалі активніше впроваджують адаптивні системи землеробства, спрямовані на збереження вологи, підвищення стійкості агроекосистем до посух і мінімізацію ризиків, пов'язаних зі зміною клімату та дефіцитом водних ресурсів.

Ендогенний потенціал:

• Природний капітал. Збереження родючості ґрунтів та висока сонячна інсоляція регіону.

• Висока технологічна культура і традиції агровиробництва, успішний досвід інвестицій в агроінновації та побудова вертикально інтегрованих бізнес-моделей в агросекторі («від лану до столу»).

• Людський капітал. Наміри, висока мотивація та досвід місцевих агровиробників, які продовжують діяльність попри прифронтовий статус територій.

• Смарт-спеціалізація. Можливість побудови сучасної моделі АПК, орієнтованої на глибоку переробку нішевих культур, біоенергетику та цифрову логістику.

• Наукова база. Наявність 5 профільних наукових установ для розробки нових агромоделей у мінливих кліматичних умовах.

• Вигідне географічне положення. Розташування області на перетині міжнародних транспортних коридорів та близькість до чорноморських портів створюють передумови для відновлення логістичних маршрутів, розвитку експорту сільськогосподарської продукції та інтеграції у міжнародні агропродовольчі ринки після нормалізації безпекової ситуації.

• Потенціал відновлення зрошуваного землеробства. Збережена частина меліоративної інфраструктури, наявність досвіду експлуатації великих зрошувальних систем і можливість впровадження локальних та водоощадних технологій поливу створюють основу для формування нової моделі управління водними ресурсами.

• Розвинений фермерський сектор. Значна кількість фермерських господарств, які традиційно становили основу аграрного виробництва області, забезпечує високий адаптаційний потенціал регіону, сприяє швидшому відновленню виробництва та диверсифікації сільськогосподарської діяльності.

• Потенціал розвитку кліматично орієнтованого землеробства. Природно-кліматичні умови регіону створюють можливості для впровадження адаптивних систем землеробства, ресурсозберігаючих технологій, точного землеробства та інноваційних методів управління агроландшафтами в умовах посилення кліматичних змін.

• Високий потенціал розвитку відновлюваної енергетики. Значні ресурси сонячної та вітрової енергії, а також наявність сільськогосподарської біомаси створюють передумови для розвитку біоенергетики, автономного енергозабезпечення аграрних підприємств і зниження їх

енергетичної залежності.

• Потенціал міжнародного партнерства. Стратегічне значення відновлення аграрного сектору Херсонської області забезпечує високий рівень зацікавленості міжнародних фінансових організацій, донорських програм та іноземних інвесторів у реалізації проєктів з реконструкції меліоративних систем, модернізації виробництва та впровадження інноваційних технологій.

• Селекційний і насінницький потенціал. Наявність наукових установ, дослідних господарств і багаторічного досвіду селекційної роботи створює умови для розроблення та впровадження нових сортів і гібридів сільськогосподарських культур, адаптованих до посушливих умов південного степу та сучасних кліматичних викликів.

Джерела інформації, що використані у розділі:

1. https://tripoli.land/ua/farmers/hersonskaya?page
2. Геоінформаційний портал Херсонської області / Розділ: Господарство, підрозділ: Агропромисловий комплекс [За заг. ред. Павла Остапенка] / Херсонська обласна державна адміністрація, Товариство дослідників України, – Київ-Херсон: – 2022. – [Електронний ресурс].
3. Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства Національної академії аграрних наук України.

1.8. ЕНЕРГЕТИЧНА ТА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА

Специфіка виробництва електроенергії в Херсонській області полягала у відсутності диверсифікації регіональних джерел енергопостачання, а Каховська ГЕС була практично єдиним в області генеруючим підприємством (понад 90% обласної генерації). Повномасштабна війна та підрив греблі Каховської ГЕС спричинили системні пошкодження енергетичної та житлово-комунальної інфраструктури області, змусивши перейти до аварійних, децентралізованих і резервних рішень в електро-, тепло-, водопостачанні та газорозподілі. На деокупованій території фіксуються значні руйнування електромереж і газопроводів, критична зношеність тепломереж, дефіцит потужностей централізованого теплопостачання, а також масштабні пошкодження житлового фонду.

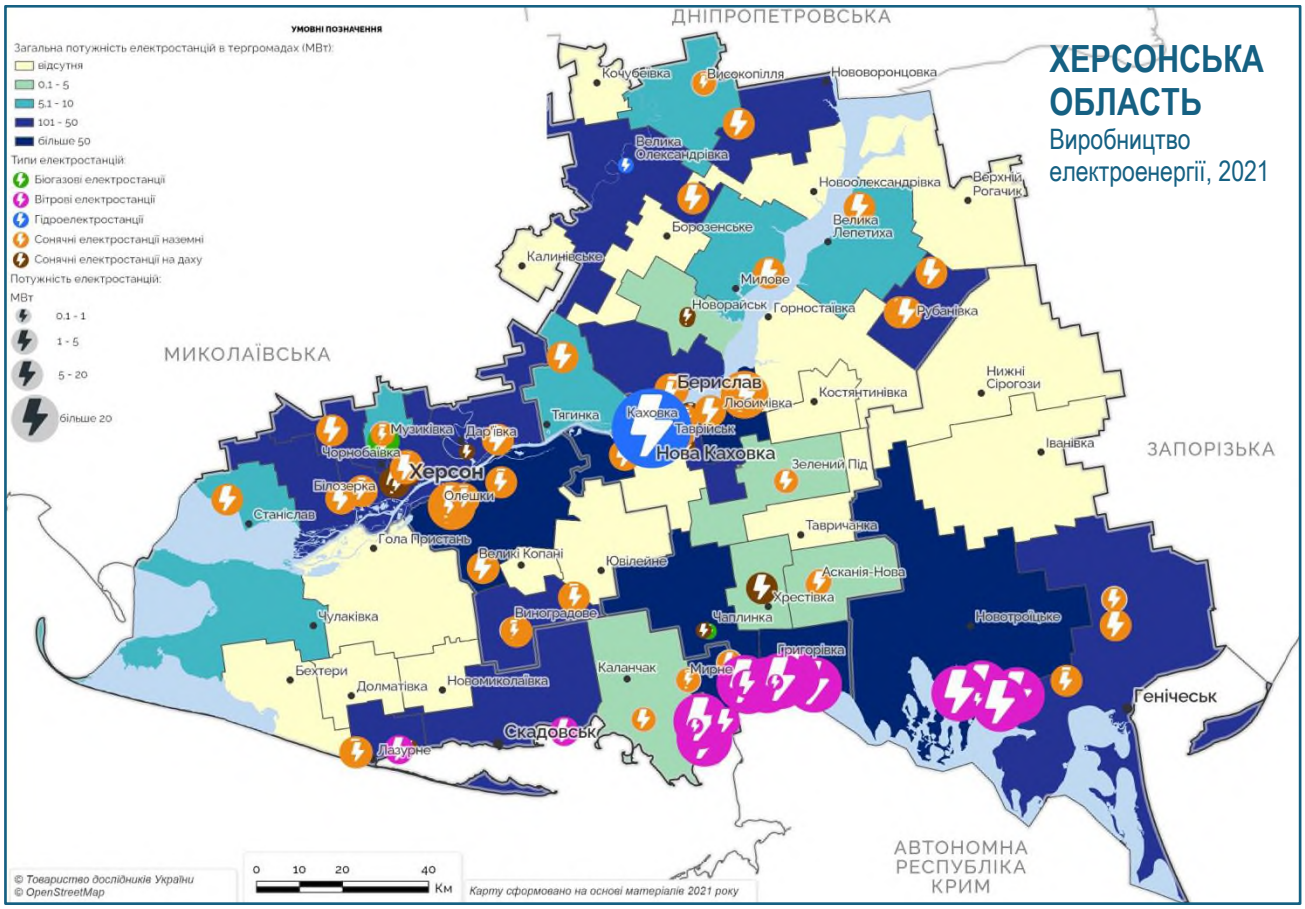

Рис. 1.18. Виробництво електроенергії у Херсонській області, 2021.
Джерело: розроблено авторами за даними ХОВА.

Енергетична інфраструктура в умовах воєнного часу

Електромережева інфраструктура Херсонської області зазнала масштабних руйнувань унаслідок бойових дій та систематичних обстрілів інфраструктури, що проявляється у пошкодженні значних обсягів магістральних та розподільчих мереж різних рівнів напруги, а також критичних об'єктів – підстанцій і трансформаторних пунктів. Руйнування охоплюють усі рівні енергосистеми, що свідчить не про локальні пошкодження, а про системний характер деградації. Особливо критичним є стан високовольтних ліній та підстанцій, від яких залежить стабільність передачі електроенергії в регіоні. За попередніми оцінками, пошкоджено або виведено з ладу:

- 5 підстанцій 150 кВ;
- 39 підстанцій 35 кВ;

• 1098 трансформаторних підстанцій (ТП-10/0,4 кВ).

Стан електромереж характеризується як системно дестабілізований, що формує обмеження не лише для надійного енергозабезпечення населення, а й для відновлення економічної активності. Відбудова потребує переходу від точкового ремонту до створення нової, більш захищеної та децентралізованої енергосистеми. Спільно з Міненерго України та НЕК «Укренерго» реалізується проєкт «Перемичка». Проєктом передбачається створення додаткового зв'язку шляхом будівництва ПЛ 330 кВ «Криворізька ТЕС – Херсонська», що покликана пов'язати електричні системи трьох областей між собою, підвищивши надійність взаємного електрозабезпечення між ними.

Енергогенераційна база регіону представлена переважно об'єктами відновлюваної енергетики, однак значна частина цих потужностей залишається недієздатною внаслідок пошкоджень. Станом на 2021 рік: на території області було розміщено 78 СЕС (436,95 МВт) та 7 ВЕС (657,48 МВт) загальною потужністю 1,094 ГВт. На сьогодні на деокупованій частині території області функціонують 18 сонячних електростанцій та 1 мала ГЕС загальною потужністю 166,9 МВт, із них фактично здійснюють генерацію 10 СЕС та 1 міні-ГЕС (86,9 МВт). Разом з тим, 8 СЕС (80 МВт) не працюють через пошкодження або повне руйнування. На тимчасово окупованій частині території Херсонської області залишаються 60 сонячних електростанцій загальною потужністю 270,075 МВт та всі 7 вітроелектростанцій, які розташовані у прибережній зоні морів.

Фактичне функціонування лише частини сонячних електростанцій обмежує потенціал внутрішнього виробництва електроенергії, що особливо критично в умовах руйнування мережевої інфраструктури. До завершення активної фази бойових дій та загалом завершення війни розвиток відновлюваної енергетики в Херсонській області неможливий. Відновлювана енергетика, яка до війни формувала перспективний напрям розвитку, у воєнних умовах втратила роль драйвера і фактично перетворилася на допоміжне джерело генерації, що потребує комплексного відновлення й переосмислення у контексті енергетичної безпеки.

Наявний розрив між обсягами споживання та генерації електроенергії свідчить про глибоку залежність регіону від зовнішніх енергетичних поставок. Внутрішні генерувальні потужності покривають лише незначну частину потреб, що робить систему вразливою до перебоїв у магістральному електропостачанні. Таким чином, енергетичний баланс регіону є структурно дефіцитним, що актуалізує необхідність розвитку локальної генерації та резервних потужностей як ключових елементів енергетичної незалежності.

Функціонування та стійкість систем життєзабезпечення значною мірою базується на використанні резервних джерел енергії, передусім генераторів. Це дозволяє підтримувати базові функції інфраструктури, однак не забезпечує стабільності та економічної ефективності в довгостроковій перспективі. На випадок позаштатних ситуацій на об'єктах критичної інфраструктури сектору систем життєзабезпечення та паливно-енергетичного комплексу для забезпечення їх безперебійної роботи (підприємств тепло- та водопостачання, водовідведення) та об'єктів соціальної сфери Херсонської області передбачено використання 698 генераторів різної потужності. З метою мінімізації впливу можливого блекауту на населення та критичну інфраструктуру життєзабезпечення міста Херсона, обласною державною (військовою) адміністрацією розробляється Алгоритм дій щодо аварійного енергоживлення об'єктів життєзабезпечення та населення під час тривалих відключень електропостачання у місті Херсоні, який передбачає спільні дії Херсонської обласної державної (військової) адміністрації, Херсонської міської військової адміністрації, АТ «Херсонобленерго», МКП «Херсонтеплоенерго» та Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Херсонській області для поперіодичного підключення в острівному режимі потужних електрогенераторів до кожної з попередньо визначених трансформаторних підстанцій для заживлення понад 25 тисяч абонентів на 7 основних локаціях. Також для забезпечення автономної роботи котельного обладнання в рамках ініціативи USAID в місті Херсоні використовуватимуться 3 когенераційних установки загальною потужністю 2,50 МВт, які буде

встановлено на котельнях МКП «Херсонтеплоенерго».

Поточна модель енергозабезпечення має виражений аварійний характер і не може розглядатися як стійка, що підкреслює необхідність переходу до системних рішень у сфері резервування та децентралізованої генерації.

Газорозподільна система області зазнала значних руйнувань, включно з втратою ключових магістральних зв'язків, що призвело до відключення значної кількості населених пунктів. Часткове відновлення постачання не усуває структурної залежності від втрачених інфраструктурних об'єктів, зокрема мереж, пов'язаних з Каховською ГЕС. Газова інфраструктура зазнала суттєвих пошкоджень – загалом пошкоджено 854,5 км газопроводів, у тому числі:

- високого тиску – 192 км;
- середнього – 300 км;
- низького – 362 км.

Зокрема, пошкоджено підвідні газопроводи до населених пунктів: Херсонського району, а саме до сіл Олександрівка, Посад-Покровське, Правдине, Таврійське, Нова Зоря; а також до сіл Бериславського району: Борозенське, Кучерське, Садок, Давидів Брід, Біла Криниця, Первомайське, Кар'єрне, Твердомедове, Архангельське, Любимівка, Іванівка, Миролюбівка, Трудолюбівка, Зарічне, Блакитне, Миколаївка, Тополине, Князівка, Ольгине, Добрянка, Нововознесенське, Потьомкине. Газова інфраструктура втратила свою функціональну цілісність, що вимагає не лише відновлення наявних мереж, а й переорієнтації на альтернативні маршрути і джерела постачання. Після деокупації без газу залишалися 62 населених пункти із 88, постачання газу вдалося відновити у 67 населених пунктах. На сьогодні без газопостачання залишається 21 населений пункт: Садове, Велетенське, Дніпровське, Кізомис, Незламне, Ромашкове, Янтарне, Інгулець, Микільське, Посад-Покровське, Берислав, Новоберислав, Шляхове, Одрадокам'янка, Веселе, Козацьке, Томина Балка, Розлив, Новодмитрівка, Софіївка та Інженерне.

Особливо критичною є ситуація для населених пунктів, які залежали від зруйнованого зараз газопроводу через дамбу Каховської ГЕС, – м. Берислав, с. Новоберислав, с. Шляхове Бериславської ТГ, с-ще Козацьке, с. Веселе Новокаховської ТГ, с. Одрадокам'янка Тягинської ТГ. Необхідне комплексне відновлення газопроводу або зміна джерела газопостачання, розташованого на правобережжі Херсонщини, на інше. Це дасть змогу відновити газопостачання, забезпечити газифікацію 26 додаткових населених пунктів: с. Томарине, с. Раківка, с. Першотравневе, с. Новосілка, с. Тараса Шевченка, с. Зміївка, с. Урожайне, с. Миколаївка, с. Бургунка, с. Ольгівка, с. Львове, с. Тягинка, с. Вірівка, с. Високе, с. Львівські Отруби, с. Таврійське, с. Матросівка, с. Лиманець, с. Інгулівка, с. Вітрове, с. Чайкине, с. Іванівка, с. Новотягинка, с. Токарівка, с. Ясна Поляна та с. Зарічне.

Система централізованого теплопостачання обмежена територіально та базується на застарілій інфраструктурі, що експлуатується понад нормативні строки. Централізоване теплопостачання збережено лише у місті Херсоні, де функціонують 35 котелень чотирьох теплопостачальних компаній. Проте, зважаючи на щоденні обстріли з боку ворога, фактична кількість задіяних котелень може змінюватися. Повна залежність від природного газу додатково підвищує вразливість системи. Теплопостачання має низький рівень стійкості та енергоефективності, що формує необхідність його модернізації з переходом до диверсифікованих і менш ресурсозалежних технологічних рішень. В умовах постійних пошкоджень та перевантаження об'єктів критичної інфраструктури їх функціонування здійснюється поза межами оптимальних режимів. Це унеможливлює об'єктивну оцінку ефективності використання енергоресурсів. Наразі активно здійснюється пошук шляхів вирішення питання енергоефективності. Основним є децентралізація теплопостачання, а саме встановлення блочно-модульних котелень та когенераційних установок.

Трансформація житлово-комунальної інфраструктури

Масштаби пошкодження житлового фонду надзвичайно критичні та охоплюють як багатоквартирний, так і індивідуальний житловий сектор. Значна частина будівель знищена повністю, що формує не лише інфраструктурну, а й соціально-демографічну проблему. Станом на 01 січня 2026 року зафіксовано 37848 пошкоджених або знищених будинків, у тому числі 1736 багатоквартирних, 36112 приватних. Із них 7226 знищено повністю, 30494 пошкоджено. Житловий сектор потребує не просто відновлення, а й фактичного переформатування, що має враховувати нові безпекові, демографічні та просторові умови розвитку.

Попри збереження рівня покриття послугами з водопостачання, система функціонує здебільшого за рахунок адаптаційних рішень, включно з генераторами та альтернативними джерелами води. Водовідведення охоплює обмежену кількість населених пунктів, що створює додаткові екологічні ризики. Водопостачання забезпечено у 100% населених пунктів, де проживає населення, з використанням централізованих мереж, генераторів, альтернативних джерел (свердловини, підвезення води). Централізована система водовідведення функціонує у місті Херсоні, селищах Високопілля, Білозерка, Велика Олександрівка, але окремі об'єкти (наприклад, у Білозерці) зруйновані або не функціонують, триває будівництво нових споруд у Високопіллі. Очисні споруди Херсона працюють стабільно, але завантажені лише на 16–17% потужності.

Система водопостачання демонструє відносну функціональну стійкість, однак її технічна база залишається вразливою і потребує модернізації для забезпечення довгострокової надійності. Використання для водопостачання виключно артезіанських джерел (60–100 м) та регулярний контроль дозволяють підтримувати якість води на прийнятному рівні навіть в умовах кризи. Комунальні підприємства водопровідно-каналізаційного господарства Херсонської області в належній кількості забезпечені реагентами, знезаражувальними засобами для очищення питної води. З метою виконання вимог пункту 3.7 ДСанПіНу 2.2.4-171-1О та здійснення контролю присутності у питній воді небезпечних забруднювальних речовин підприємствами щокварталу на свердловинах відбираються зразки питної води та проводиться виробничий контроль безпечності та якості питної води за радіаційними показниками питомої сумарної альфа- і бета-активності та щомісяця повний виробничий контроль за хімічними й бактеріологічними показниками. Інформацію про результати виробничого контролю надсилаються до Головного управління Держпродспоживслужби в Херсонській області.

Наразі встановлено 12 систем очищення і знезараження питної води «Осмос» у територіальних громадах Бериславського району, а саме у Великоолександрівській громаді (с-ще Велика Олександрівка); Високопільській громаді (с-ще Високопілля, с-ще Архангельське, с. Мала Шестірня); Нововоронцовській громаді (с-ще Нововоронцовка); Новорайській громаді (с. Новорайськ); Калинівській громаді (с-ще Калинівське); Кочубеївській громаді (с. Кочубеївка); Новоолександрівській громаді (с. Петропавлівка); Тягинській громаді (с. Високе). Також очисні станції встановлені й у Херсонському районі, а саме: у с. Чорнобаївка, с. Посад-Покровське, с. Благодатне, с. Крутий Яр, с. Киселівка та с. Барвінок Чорнобаївської ТГ; с. Широка Балка Станіславської ТГ; с. Томина Балка, с. Новодмитрівка, с. Надеждівка та с-щі Миролюбівка Білозерської ТГ; с. Музиківка, с. Східне, с. Загорянівка Музиківської ТГ; с. Лиманець Дар'ївської ТГ.

Водночас зростає залежність від локальних систем очищення. Частина об'єктів водовідведення пошкоджена або функціонує в тимчасовому режимі, що обмежує ефективність очищення стоків та підвищує ризики забруднення довкілля. Якість води залишається стабільною, але її забезпечення дедалі більше залежить від технічної підтримки та енергетичної стабільності систем. Система очищення стічних вод є фрагментованою та уразливою, що вимагає комплексного відновлення й модернізації.

Система управління відходами зберігає доіндустріальну модель, орієнтовану на захоронення, при практично повній відсутності переробної інфраструктури. Рівень охоплення

послугами залишається неповним. Система демонструє низку структурних проблем:

- домінування захоронення (48 полігонів ТПВ);
- сміттєперевантажувальні станції, сміттєсортувальні лінії та сміттєспалювальні заводи в області відсутні;
- охоплення населення послугою з вивезення побутових відходів – 78,5%, роздільне збирання впроваджене лише фрагментарно;
- 20 полігонів ТПВ потребують модернізації (рекультивація / паспортизація).

У Херсонській територіальній громаді було розпочато розроблення техніко-економічного обґрунтування (ТЕО) технологічного комплексу сміттєсортування, а в Бериславській територіальній громаді – будівництво комплексу по сортуванню побутових відходів м. Берислав (за межами населеного пункту). У Музиківській територіальній громаді наявна проєктно-кошторисна документація на будівництво станції для приймання, сортування, пакування побутових відходів та майданчика для компостування твердих побутових відходів. Проте сфера поводження з відходами залишається однією з найбільш структурно відсталих, що створює довгострокові екологічні ризики та потребує системної трансформації.

З початком бойових дій з'явився новий тип відходів – відходи руйнації. Наразі визначено 65 місць тимчасового їх зберігання на загальній площі понад 152 га. На цих майданчиках та у місцях утворення відходів уже накопичено 627,6 тис. тонн таких відходів, і їхня кількість постійно зростає.

Також на деокупованій частині території області ще з радянських часів накопичено 1436,8815 тонни заборонених та непридатних до використання у сільському господарстві хімічних засобів захисту рослин, з яких 1434,9115 тонни – безхазяйні. Вони є небезпечними і потребують утилізації.

Теплові мережі характеризуються критичним рівнем зношеності (понад 95%), що призводить до значних втрат теплової енергії та підвищення експлуатаційних витрат. Тепломережі залишаються одним з найбільш проблемних елементів інфраструктури: більшість мереж відпрацювали нормативний термін, потребують повної модернізації або заміни.

Загальні висновки до розділу

Енергетична та житлово-комунальна інфраструктура Херсонської області перебуває у стані глибокої структурної деградації, спричиненої воєнними руйнуваннями, та функціонує переважно в режимі аварійної підтримки. Поточна модель життєзабезпечення базується на тимчасових і ресурсно неефективних рішеннях, що забезпечують мінімальну стабільність, але не формують передумов для сталого розвитку. У цих умовах ключовим завданням є перехід від відновлення функціональності до переосмисленої моделі інфраструктури, заснованої на принципах резильєнтності, децентралізації, енергоефективності та інтеграції безпекового компоненту у стратегічне планування: кільцювання мереж, підземні ділянки у вузлах ризику, децентралізовані ВДЕ з накопиченням, когенерація, резервні джерела та цифровий моніторинг. У житловому секторі необхідна масштабна енергоефективна відбудова, в інфраструктурі водопостачання – модульність і автономія, в управління ТПВ – регіональна інфраструктура сортування та переробки. Реалізація цих кроків дасть змогу перетворити вразливість на інфраструктурну стійкість і енергонезалежність, прискоривши повернення населення та інвестицій.

Потреби:

- Розмінування та комплексна реконструкція мереж, розширення парку генераторів / мобільних електростанцій, впровадження когенерації й систем накопичення в лікарнях, водоканалах, котельнях.
- Ремонт та перепідключення 8 СЕС, добудова пошкоджених ЛЕП та інверторних / релейних систем; підготовка модульних СЕС для соціальних об'єктів.

• Проєктування й будівництво газопроводу-відводу до міста Берислава та альтернативних схем подачі газу з правобережжя замість зруйнованої ділянки через греблю Каховської ГЕС.

• Модернізація 46 котелень, реконструкція тепломереж, запровадження локальної мережевої когенерації (лікарні, ЦНАПи, заклади освіти).

• Енергоефективні насосні станції з частотним регулюванням, SCADA-моніторинг, модульні насосні станції для громад, розширення осмос-точок і лабораторного контролю якості.

• Створення регіональних механіко-технологічних / механіко-біологічних комплексів оброблення відходів, сортувально-ресайклінгових центрів, мережі перевантажувальних станцій, системи роздільного збору, паспортизація та рекультивація полігонів.

• Масштабна програма відбудови та реконструкції житла з класом енергоефективності А-В, заміна інженерних мереж, укриття у проєктах новобудов.

• Сортування та часткова переробка накопичених відходів руйнації.

• Утилізація 1434,9115 тонни заборонених та непридатних до використання у сільському господарстві хімічних засобів захисту рослин, власник яких відсутній.

• Будівництво та реконструкція очисних споруд і мереж каналізації.

Проблеми:

• Висока ураженість мереж та їх базова централізація, руйнування магістрального газопроводу через греблю ГЕС. Часткове відновлення генерації з ВДЕ (8 СЕС не відновлені) та відсутність можливості розвитку відновлюваної енергетики до завершення активної фази бойових дій.

• Критична зношеність тепломереж (>95%) і 100% газова залежність теплопостачання у місті Херсоні.

• Фінансові й технічні бар'єри у будівництві альтернативних газотрас, реалізації підземних / захищених інфраструктурних рішень.

• Низький рівень сортування ТПВ, відсутність переробки, потреба в паспортизації / рекультивації полігонів.

• Масштабні руйнування житла; у низці громад 70–100% житлового фонду потребує капітального ремонту та реконструкції.

Тенденції:

• Децентралізація енергопостачання: мікрогенерація, мобільні / модульні електростанції, когенерація, локальні ВДЕ і накопичувачі, резервні схеми у вузлах мережі.

• Проєктування альтернативних трас і кільцювання мереж (електро- і газоінфраструктура), перехід до захищених / підземних рішень у критичних зонах.

• Енергоефективна відбудова житла та об'єктів ЖКГ із переходом до класів А-В та впровадженням SCADA-моніторингу.

• Модернізація водної інфраструктури: автономізація (генератори), модульні насосні станції, розширення точок осмосу й лабораторного моніторингу.

Ендогенний потенціал:

• Особливості географічних, зокрема кліматичних умов Херсонської області створюють сприятливі умови для розвитку нетрадиційної та відновлюваної енергетики, нарощування частки чистої генерації та локальної енергонезалежності.

• Когенераційні рішення у котельнях з організацією джерел одночасно тепла й електрики для об'єктів критичної соціальної інфраструктури.

• Створення сонячних та вітроенергопарків (у стабільних безпекових умовах), мінізаводів з виробництва паливних брикетів / пелет (з урахуванням регіональної агросировини та майбутніх матеріало-ресурсних центрів).

• Командна спроможність комунальних підприємств до аварійної роботи та швидкої інтеграції нових технологій, проєктна готовність і досвід громад для залучення донорських коштів у відновлення й реконструкцію енергетичної та житлово-комунальної інфраструктури.

Джерела інформації, що використані у розділі: дані ХОВА.

1.9. ІНВЕСТИЦІЙНА ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Довоєнний стан

До повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну на території Херсонської області здійснювалося супроводження реалізації 37 інвестиційних проєктів у сферах сільського господарства, зрошення, відновлюваної енергетики, промисловості, медицини та туризму. Аналіз структури прямих інвестицій (інструментів участі в капіталі) в Херсонській області станом на кінець 2021 року свідчив про високу галузеву концентрацію інвестицій та їх обмежену диверсифікацію. Переважна частка інвестицій зосереджувалася у промисловості (135,5 млн дол. США, близько 59% загального обсягу), причому ключовим сегментом виступала енергетика (постачання електроенергії, газу і пари – 74,1 млн дол. США), що вказувало на інфраструктурно-орієнтований характер інвестиційної діяльності. Другим за значенням був аграрний сектор (68,7 млн дол. США, близько 30%), що підтверджувало традиційну сировинну спеціалізацію регіону. Натомість інші види економічної діяльності мали низький рівень залучення інвестицій: торгівля, транспорт, нерухомість і професійні послуги формували лише незначну частку, а фінансовий сектор, освіта практично не залучали іноземний капітал. Така структура відображала дисбаланс між базовими (ресурсними й інфраструктурними) та високотехнологічними секторами, що обмежувало інноваційний потенціал регіону і підвищувало його вразливість до зовнішніх шоків.

У контексті подальших воєнних подій ця модель інвестування виявилася особливо нестійкою, оскільки найбільш капіталомісткі та концентровані галузі зазнали найбільших втрат.

Таблиця 1.16. Прямі інвестиції (інструменти участі в капіталі) в економіці Херсонської області: залишки за видами економічної діяльності

ПРЯМІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНУ (інструменти участі в капіталі)	Код за видом економічної діяльності	31.12.2021
Усього за видами економічної діяльності		231,0
Сільське, лісове та рибне господарство	A	68,7
Промисловість	B+C+D+E	135,5
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	B	-
Переробна промисловість	C	*
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	D	74,1
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	E	*
Будівництво	F	1,2
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	G	8,3
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	H	11,9
Тимчасове розміщування й організація харчування	I	0,9
Інформація та телекомунікації	J	0,7
Фінансова та страхова діяльність	K	-
Операції з нерухомим майном	L	2,1
Професійна, наукова та технічна діяльність	M	1,5
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	N	0,1
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	O	-

ПРЯМІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНУ (інструменти участі в капіталі)	Код за видом економічної діяльності	31.12.2021
Освіта	P	-
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Q	*
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	R	-
Надання інших видів послуг	S	*

**Дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про офіційну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації.*

Безпекові, логістичні та інституційні бар'єри інвестиційної діяльності в умовах війни

Унаслідок тимчасової окупації частини території регіону та інтенсивних бойових дій, що тривають після звільнення правобережжя Херсонщини і до сьогодні, сформувався комплекс інвестиційних бар'єрів, які унеможливлюють реалізацію зазначених проєктів. Значна частина виробничих підприємств пошкоджена або знищена. Особливо складною залишається ситуація з об'єктами промислової інфраструктури, розташованими в межах 30-кілометрової зони від лінії бойового зіткнення, які перебувають під постійними масованими обстрілами. Додатковими стримуючими чинниками є висока мінна небезпека та наявність вибухонебезпечних предметів на промислових і прилеглих територіях. Руйнування автомобільної та залізничної інфраструктури, мостів, під'їзних шляхів, інженерних мереж, а також обмеження доступу до окремих територій суттєво ускладнюють логістичне забезпечення інвестиційних проєктів, постачання обладнання, сировини та матеріалів, а також відновлення виробничих ланцюгів.

Через безпекові обмеження та відсутність доступу до значної частини об'єктів неможливим залишається проведення повноцінної технічної оцінки їхнього стану, визначення фактичних обсягів завданих збитків і реальних інвестиційних потреб. Це, своєю чергою, унеможливлює підготовку повноцінних техніко-економічних обґрунтувань та фінансових моделей для залучення інвесторів і фінансових інституцій. У зв'язку з вищезазначеним усі інвестиційні проєкти, що перебували в супроводі до 2022 року, наразі призупинені до стабілізації безпекової ситуації, завершення робіт з розмінування, відновлення транспортно-логістичної інфраструктури та створення умов для повноцінного інституційного супроводу інвестиційної діяльності. Аналіз прямих інвестицій, починаючи з 2022 року, здійснюється на основі наявної звітної інформації підприємств, які мали можливість подавати відповідні звіти, у зв'язку з чим показники мають уточнювальний характер та можуть бути переглянуті після відновлення повноти статистичної інформації, зокрема після припинення або скасування воєнного стану в Україні.

Інвестиційна інфраструктура та бізнес-клімат воєнного часу

Аналіз динаміки капітальних інвестицій у Херсонській області протягом дії воєнного стану свідчить про глибоку дестабілізацію інвестиційної діяльності та суттєву зміну структури джерел фінансування у воєнний період:

Таблиця 1.17. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування по Херсонській області

	Обсяг капітальних інвестицій									
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		2024 рік		січень-вересень 2025 року	
	тис. грн	у % до загального обсягу	тис. грн	у % до загального обсягу	тис. грн	у % до загального обсягу	тис. грн	у % до загального обсягу	тис. грн	у % до загального обсягу
Усього	5157946	100	289896	100	444253	100	345842	100	133464	100
Кошти державного бюджету	176455	3,4	17101	5,9	к	к	9689	2,8	к	к
Кошти місцевих бюджетів (міста, району, області тощо)	887382	17,2	19299	6,6	268560	60,5	73248	21,2	к	к
Власні кошти підприємств і організацій	3277975	63,6	223209	77	81511	18,3	84142	24,3	42351	31,7
Кредити банків та інші позики	419049	8,1					к	к		
Кошти населення на будівництво житла	к	к	к	к	к	к	к	к	к	к
з них кошти населення на індивідуальне житлове будівництво	к	к	к	к	к	к	к	к	к	к
Інші джерела фінансування	к	к	к	к	к	к	146661	42,4	42101	31,5
з них кошти інвестиційних компаній, фондів тощо	к	к	к	к	к	к	к	к	к	к

Символ (к) – дані не оприлюднюються з мето забезпечення виконання вимог Закону України «Про офіційну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації.

Загальний обсяг інвестицій після скорочення у 2022 році частково відновлюється у 2023–2024 роках, проте це відновлення має нестійкий і нерівномірний характер, що підтверджується різким зниженням обсягів за 9 місяців у 2025 році. Ключовою трансформацією є різке скорочення ролі бюджетних ресурсів: частка місцевих бюджетів, яка у 2021 році становила понад 17%, у 2022 році практично нівелюється, а у 2024 році лише частково відновлюється до 21,2%. Натомість у 2022 році домінуючим джерелом стають власні кошти підприємств (77%), що свідчить про вимушену самофінансовану модель інвестування в умовах обмеженого зовнішнього ресурсу. В подальшому структура стає більш фрагментованою: у 2024–2025 роках значну частку починають відігравати «інші джерела фінансування» (понад 40% у 2024 році), що може відображати залучення донорських, грантових або нестандартних фінансових механізмів. Загалом ця динаміка вказує на перехід від відносно стабільної бюджетно-орієнтованої моделі інвестування до розбалансованої та адаптивної структури, де інвестиційна активність підтримується за рахунок внутрішніх ресурсів підприємств та ситуативних зовнішніх надходжень, що, однак, не забезпечує довгострокової інвестиційної стійкості регіону.

Незважаючи на це, в регіоні здійснюється планування відновлення інноваційної інфраструктури навіть в умовах повномасштабного вторгнення і кризової ситуації в усіх секторах економіки.

Розпорядженням начальника Херсонської районної державної (військової) адміністрації від 27 травня 2025 року № 52 утворено робочу групу по підготовці до реалізації концепції створення індустріального парку на території громад Херсонського району в післявоєнний

період. Індустріальний парк типу «грінфілд» (greenfield) планується створити площею 83 га, на якому будуть розміщені завод з виробництва сонячних панелей потужністю 300 МВт на рік, комплекс сонячних електростанцій потужністю 26 МВт, завод з виробництва комплексних мінеральних добрив NPK (фосфат, азот, калій), завод з виробництва автоклавного газобетону та сухих будівельних сумішей, елеватор на 100 тис. тонн одночасного зберігання, завод з виробництва зрошувальних систем, автозаправна станція для автомобілів с ДВЗ та електромобілів, завод з переробки та експорту меду, сухий порт та інженерно-транспортна інфраструктура. Для цього планується залучити 116,3 млн євро інвестицій та створити 1100 робочих місць.

Новорайською сільською радою розроблено Концепцію індустріального парку «Агропорт «Червоний Маяк», яку затверджено рішенням двадцять другої сесії сільської ради від 03 листопада 2021 року № 616, а також розроблено і затверджено рішенням чотирнадцятої сесії сільської ради від 23 грудня 2021 року № 217 Генеральний план с. Червоний Маяк та детальний план території індустріального парку «Агропорт «Червоний Маяк».

Для сприяння економічному розвитку та промисловому відновленню Херсонської міської громади, а також для підвищення її інвестиційної привабливості виконавчі органи міської ради ініціювали створення індустріального парку «Brownfield». Цей проєкт реалізується в контексті державної програми відновлення України. Крім того, згідно з розпорядженням начальника Херсонської міської військової адміністрації від 16 липня 2024 року № 600р Департамент економіки та інвестицій Херсонської міської ради здійснює розроблення концепції індустріального парку на території Херсонської міської територіальної громади. Станом на 05 січня 2026 року здійснювалася підготовча робота до проведення процедури закупівлі послуги з розроблення Концепції індустріального парку. Ця послуга включатиме також супровід процедури реєстрації індустріального парку на земельній ділянці площею 68,1393 га у місті Херсоні, до внесення його до Єдиного реєстру індустріальних (промислових) парків України та отримання відповідного рішення Кабінету Міністрів України. Зазначені заходи спрямовані на підготовку повного пакета документів для проєкту рішення про створення індустріального парку на території Херсонської міської територіальної громади та подання відповідної заяви щодо його внесення до Державного реєстру індустріальних парків.

Пріоритети інвестування відповідно до портфеля публічних інвестицій

Середньостроковим планом пріоритетних публічних інвестицій Херсонської області на 2026–2028 роки, затвердженим розпорядженням начальника Херсонської обласної військової адміністрації від 01 вересня 2025 року № 449, передбачено 21 напрям для публічного інвестування, з них *12 основних:*

1. Облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) у закладах загальної середньої освіти.
2. Забезпечення доступу до якісного та безпечного харчування в закладах освіти шляхом розвитку сучасної інфраструктури їдалень (харчоблоків).
3. Безперешкодний доступ до якісної освіти – шкільні автобуси.
4. Забезпечення доступу до якісної медичної допомоги шляхом розбудови й модернізації об’єктів медичної інфраструктури.
5. Створення мережі автоматизованих пунктів спостережень за станом якості атмосферного повітря в Україні, які відповідають європейським вимогам до моніторингу.
6. Збереження і відновлення біорізноманіття та природних екосистем, розвиток природоохоронних територій та об’єктів.
7. Розбудова та відновлення муніципальної інфраструктури субнаціональних органів влади.
8. Відновлення, модернізація та будівництво очисних споруд, систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах.
9. Відновлення багатоквартирних будинків, пошкоджених внаслідок збройної агресії РФ.

10. Комплексний розвиток громадського транспорту та міської інфраструктури.

11. Будівництво сміттєпереробного комплексу з технологією поглибленої переробки відходів.

12. Розбудова та відновлення інфраструктури автомобільних доріг загального користування.

Інші напрями:

Розбудова та відновлення інфраструктури автомобільних доріг загального користування.

Облаштування в закладах дошкільної освіти захисних споруд цивільного захисту (укриттів) та забезпечення їх доступності для всіх учасників освітнього процесу.

Оновлення інфраструктури закладів дошкільної освіти.

Розвиток спроможності територіальних громад у сфері безпеки через розширення мережі поліцейських офіцерів громад та відповідної інфраструктури.

Будівництво і реконструкція підземних систем електропостачання та інших об'єктів енергетичної інфраструктури для підвищення надійності й безпеки.

Розвиток та модернізація інфраструктури аеропортів.

Поводження з небезпечними відходами.

Упорядкування споруд водовідведення.

Удосконалення системи управління відходами.

Адаптація аграрного сектору до кліматичних змін через відновлення та розвиток меліоративної інфраструктури.

Інвестиційна активність у сфері будівельної діяльності

Динаміка кількості виданих дозволів на нове будівництво в Херсонській області відображає різкий колапс інвестиційно-будівельної активності після 2022 року з подальшими ознаками часткового відновлення у 2024–2025 роках.

Таблиця 1.18. Кількість будівель, на які отримано документи на право виконання будівельних робіт з нового будівництва

Найменування області / району	2021	2022	2023	2024	Січень – вересень 2025
Херсонська область	537	79	5	47	275
Бериславський район	7	3	1	19	19
Генічеський район	109	22	–	–	–
Каховський район	59	7	–	–	–
Скадовський район	104	26	–	–	–
Херсонський район	258	21	4	22	256

Якщо у 2021 році зафіксовано 537 об'єктів, то вже у 2022 році їх кількість скоротилася більш ніж у 6 разів, а у 2023 році впала фактично до нульового рівня, що свідчить про повну зупинку нового будівництва в умовах окупації та бойових дій. У 2024 році фіксується початок відновлення (47 об'єктів), який у 2025 році (за 9 місяців) переходить у різке зростання (275), однак це відновлення має висококонцентрований просторовий характер: практично вся активність зосереджена у Херсонському районі (256 об'єктів), тоді як інші райони або демонструють незначну динаміку (Бериславський), або залишаються поза процесами відбудови. Таким чином, будівельний сектор переходить до локалізованої відновлювальної активності, що свідчить про несистемну посткризову реконструкцію з вираженою територіальною асиметрією.

Динаміка обсягів виробленої будівельної продукції в Херсонській області також демонструє глибокий спад галузі у 2022 році з подальшими нестійкими ознаками відновлення у 2023–2025 роках та суттєвою зміною її структури:

Таблиця 1.19. Обсяг виробленої будівельної продукції за видами (тис. грн)

	Будівництво, усього	Будівлі	У тому числі		Інженерні споруди
			житлові	нежитлові	
2021	1465082	703460	131915	571545	761622
2022	243434	78396	32877	45519	165038
2023	531489	8399	к	к	523090
2024	693612	192246	к	к	501366
січень – листопад 2025	352543	75774	к	к	276769

У 2023 році спостерігається різке домінування інженерних споруд (98,4% обсягу), що свідчить про переорієнтацію галузі на виконання критичних інфраструктурних і відновлювальних робіт замість житлового та комерційного будівництва. У 2024 році відбувається часткове відновлення загального обсягу та зміна структури на користь будівель (зокрема нежитлових), що може відображати початок системної реконструкції. Дані за 2025 рік (січень – листопад) підтверджують збереження відновлювальної активності, однак без досягнення довоєнних масштабів і з помітною залежністю від інженерно-інфраструктурних проєктів. Загалом це свідчить про перехід будівельного сектору від ринково орієнтованої моделі до моделі відбудови, зосередженої на базовій інфраструктурі та ліквідації наслідків руйнувань, що обмежує розвиток житлового та інвестиційного сегментів.

Розподіл обсягів будівельної продукції за характером будівництва демонструє радикальну зміну функціональної ролі галузі в умовах війни — від розвитку до відбудови та аварійного реагування.

Таблиця 1.20. Розподіл обсягів виробленої будівельної продукції за характером будівництва (у %)

	Усього	Нове будівництво	Ремонт (капітальний та поточний)	Реконструкція та технічне переоснащення
2021	100,0	42,4	38,4	19,2
2022	100,0	23,1	22,4	54,5
2023	100,0	к	к	74,8
2024	100,0	к	34,9	к
січень – листопад 2025	100,0	5,5	33,1	61,4

Символ (к) – дані не оприлюднюються з метою виконання вимог Закону України «Про офіційну статистик» у частині забезпечення гарантій органів державної статистики щодо статистичної конфіденційності.

Якщо у 2021 році структура була відносно збалансованою (нове будівництво – 42,4%, ремонт – 38,4%, реконструкція – 19,2%), то вже у 2022 році відбувається суттєве зростання частки реконструкції та технічного переоснащення (до 54,5%) при одночасному скороченні нового будівництва майже вдвічі. У 2023 році ця тенденція посилюється до домінуючого рівня (74,8%), що фактично свідчить про переорієнтацію будівельного сектору на ліквідацію наслідків руйнувань і відновлення пошкоджених об’єктів. Дані за 2024 рік підтверджують часткове повернення ролі ремонтних робіт (34,9%), що також відповідає логіці відбудови, але без відновлення повноцінного нового будівництва. Таким чином, галузь функціонує в режимі реактивної відбудови, коли інвестиційна складова розвитку (нове будівництво) заміщується роботами з відновлення, що обмежує довгостроковий розвиток і свідчить про збереження кризового характеру будівельної активності.

Загальні висновки до розділу

Інвестиційний клімат та зовнішньоекономічний сектор Херсонської області зазнали найбільш радикальної трансформації: від статусу експортно орієнтованого логістичного хабу до зони пріоритетного відновлення з фокусом на публічні інвестиції. До 2022 року область мала розвинену мережу морських портів, аеропорт та потужну промислову базу (зокрема суднобудування та машинобудування), що забезпечувало сталий інтерес для іноземного капіталу. Станом на 01 січня 2026 року інвестиційна діяльність змістила акценти з комерційної прибутковості на безпекову стійкість та відновлення життєдіяльності громад, що відображено у середньостроковому плані пріоритетних публічних інвестицій на 2026–2028 роки.

Інвестиційна динаміка Херсонської області впродовж 2021–2025 років демонструє також суттєві зсуви у структурі джерел фінансування: якщо у 2021 році основу інвестицій становили власні ресурси підприємств (63,6%) та кошти місцевих бюджетів (17,2%), то у 2025 році частка місцевих бюджетів і коштів населення фактично зникає з офіційної статистики, що пояснюється різким падінням доходів громад і призупиненням економічної активності бізнесу. Натомість стрімко зросла частка «інших джерел» – до 42,4% у 2024 році та 31,5% у 2025 році, що вказує на ключову роль державних і міжнародних програм у фінансуванні відновлення регіону. Сукупні інвестиційні обсяги також виявили високу волатильність: провал 2022 року, різке зростання у 2023-му до довоєнного рівня, а далі зниження у 2024–2025 роках засвідчили залежність від циклів деокупації, доступності фінансової допомоги та відновлювальних проєктів.

Портфель публічних інвестицій на 2026–2028 роки свідчить про перехід до моделі комплексного, багатосекторного відновлення. Увага приділяється не тільки пріоритетним сферам безпекової та соціальної інфраструктури, а й екологічній інфраструктурі: створенню мережі автоматизованих станцій моніторингу атмосферного повітря, відновленню природних екосистем і розвитку природоохоронних територій. Також окреслено масштабну потребу в модернізації систем поводження з небезпечними та побутовими відходами, що відповідає європейським вимогам екологічної безпеки та інтеграції у стандарти ЄС. Ці напрями доповнюють уже сформований на критичній інфраструктурі фокус і формують основу «зеленої реконструкції» регіону.

Водночас інвестиційна стратегія Херсонщини включає розвиток підземних інженерних систем електропостачання та енергетичної інфраструктури, що є реакцією на загрози безпеці та необхідністю підвищення енергостійкості. Поряд із цим пріоритет отримує адаптація аграрного сектору до кліматичних змін через розвиток меліоративних систем – напрям, який формує нові можливості для довгострокового зростання агропромислового комплексу та створення технологічних кластерів AgTech. Окремим блоком у портфелі інвестицій є відновлення інституційної спроможності громад, включно з розвитком мережі поліцейських офіцерів, модернізацією муніципальної інфраструктури і транспортних систем, що свідчить про зміцнення місцевого врядування як елементу стійкості.

Таким чином, інвестиційний профіль Херсонської області переходить від моделі локальної, точкової підтримки до системної та синхронізованої реконструкції, яка охоплює безпеку, соціальну сферу, екологію, енергетику та агросектор. Зміна структури інвестиційних джерел, домінування публічних вкладень та поява нових технологічно й екологічно орієнтованих пріоритетів формують нову траєкторію відновлення, орієнтовану на довгострокову стійкість та інтеграцію у європейський економічний простір.

Проблеми:

• Інвестиційна пауза у промисловості. Статистичні дані за 2022–2024 роки зафіксували нульову інноваційну активність промислових підприємств (відсутність витрат на інновації та впровадження нової продукції), що свідчить про глибоку консервацію галузі.

• Критичне падіння будівельної активності. Порівняно з довоєнним 2021 роком (537 об’єктів), у 2023 році кількість нового будівництва впала до критичного мінімуму

(5 одиниць), хоча у 2025 році спостерігається пожвавлення (275 об'єктів) за рахунок відновлювальних робіт.

• Логістична «блокада». Повна зупинка роботи портів та пошкодження авіаційної інфраструктури (аеропорт «Херсон») унеможливлюють традиційний експорт сільгосппродукції, промислових товарів, міжнародний пасажиропотік.

• Високі інвестиційні ризики. Триваючі бойові дії та необхідність будівництва підземних систем (енергопостачання, укриття) значно здорожують будь-які інвестиційні проєкти.

Тенденції:

• Домінування публічних інвестицій. Основним драйвером став портфель публічних інвестицій (21 напрям), де пріоритет надається безпеці (укриття), медицині та критичній інфраструктурі (водопостачання).

• Локалізація будівельної активності. Інвестиційна діяльність, зрозуміло, зосереджена в Херсонському та Бериславському районах (97% усіх дозволів на будівництво у 2025 році), що відповідає процесам деокупації та стабілізації.

• Переорієнтація на «безпекову інфраструктуру». Інвестиційним пріоритетом № 1 стало облаштування захисних споруд у закладах освіти та медицини, а також підземне будівництво енергооб'єктів.

• Пошук нових ніш. Попри кризу, ідентифіковано 87 потенційно привабливих галузей (зокрема суднобудування, виробництво сільськогосподарських машин та харчових продуктів), що можуть стати базою для післявоєнного відновлення.

Потреби:

• Відновлення транспортних вузлів. Реконструкція аеропорту та модернізація автомобільних доріг як ключова передумова для повернення приватного капіталу.

• Модернізація ЖКГ. Інвестиції у водовідведення та водопостачання (критично після підриву Каховської ГЕС) і відновлення багатоквартирного житлового фонду.

• Стимулювання інновацій. Запровадження спеціальних інвестиційних режимів для підприємств, що впроваджують «зелені» технології (AgTech) та енергоефективні рішення.

• Спеціалізована техніка. Потреба в закупівлі шкільних автобусів та спецтехніки для муніципальної інфраструктури.

Ендогенний потенціал:

• Стратегічна локація. Збереження потенціалу інтеграції у міжнародні торгові мережі після розблокування морських та авіаційних шляхів.

• Сировинна база: наявність якісної сировини (зернові, олії, овочі) для створення переробних кластерів з високою доданою вартістю.

• Смарт-спеціалізація. Можливість перезапуску економіки через AgTech (цифровізація поливу, точне землеробство) та впровадження нових технологій зберігання продукції.

• Міжнародна підтримка. Наявність розробленого портфеля інвестиційних проєктів, інтегрованого в державні та міжнародні програми відновлення (Ukraine Facility тощо).

Джерела інформації, що використані у розділі: дані ХОВА.

1.10. МАЛЕ І СЕРЕДНЄ ПІДПРИЄМНИЦТВО

Довоєнний стан

Мале і середнє підприємництво (МСП) області традиційно було системоутворюючою основою економіки Херсонщини, формуючи понад 96% підприємницького сектору області упродовж 2013–2019 років і забезпечуючи майже половину зайнятості населення. У довоєнний період сектор демонстрував стабільну динаміку та поступове збільшення кількості МСП як в абсолютних показниках, так і в перерахунку на 10 тис. населення, перевищуючи сусідні області за цим параметром. Ця роль МСП як «несучого каркаса» економіки виявилася критично важливою під час і після деокупації.

Значна частка МСП у загальних обсягах реалізованої продукції (понад 40% до 2017 року) свідчить також про те, що сектор був одним із двигунів економічного зростання, хоча кількість суб'єктів МСП на 10 тис. населення у Херсонській області була нижчою, ніж середня по Україні. Це підтверджується і тим, що приріст доходів бюджетів усіх рівнів у 2018 році більш ніж на 40% був зумовлений розширенням діяльності МСП. Такий історичний фіскальний ефект робить підтримку МСП критично важливою для нинішнього відновлення місцевих фінансів, які після 2022 року скоротилися більш ніж удвічі. Найбільшу частку підприємств Херсонської області займали сфери сільського господарства, оптової та роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів, промисловості. Найбільше зростання підприємств МСП відзначалося у сільському, лісовому та рибному господарстві (із 17,7% у 2013 році до 29,4 у 2017 році). Збільшення обсягів реалізованої продукції (товарів, послуг) малими підприємствами сприяло зростанню надходжень до бюджетів усіх рівнів від їх діяльності.

Трансформації воєнного часу

Сектор МСП Херсонської області зазнав різкої компресії масштабу та зміни структури внаслідок окупації, активних бойових дій і руйнування ринкової інфраструктури. Тривалі структурні вразливості регіону, зафіксовані ще у Стратегії 2019 року, зокрема залежність від торгівлі та аграрного сектору, логістична вразливість через анексію Криму та переорієнтацію транспортних потоків, істотно загострилися в умовах повномасштабної війни. Саме залежність МСП від стабільних логістичних каналів стала одним із головних факторів поточного падіння активності сектору.

Кількість активних платників податків з-поміж юридичних осіб та ФОПів скоротилася із 66,6 тис. у 2021 році до 16,2 тис. у 2023 році, з частковим «технічним» відновленням до 17,7 тис. у 2024 році та зниженням до 15,9 тис. станом на 01 січня 2026 року, що означає скорочення на 76% відносно довоєнного рівня. Зокрема, кількість активних ФОПів зменшилася із 41,7 тис. (2021) до 13,2 тис. (2026), а юридичних осіб — із 24,9 тис. до 2,8 тис. відповідно. У 2023–2025 роках співвідношення «реєстрацій / ліквідацій» демонструє несталу рівновагу: нові ФОП реєструються (2,5–2,0 тис./рік), але випадків ліквідації більше (3,5–4,2 тис./рік), що зумовлює в цілому скорочення підприємницької активності.

Таблиця 1.21. Кількість суб'єктів МСП за видами діяльності, їх динаміка у розрізі громад

У податкових органах зареєстровано (активні платники податків)	2021	2023	2024	2025
Юридичних осіб	24 865	3 506	3 276	2 761
ФОП	41 724	12 722	14 436	13 185
Всього:	66 589	16 228	17 712	15 946

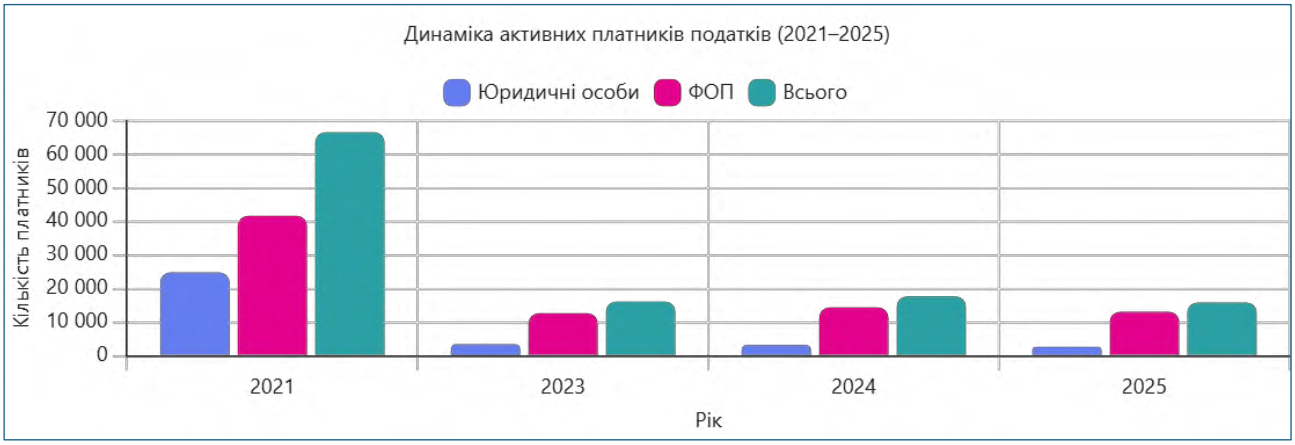

Рис. 1.19. Кількість суб'єктів МСП за видами діяльності (активні платники податків).
Джерело: дані ХОВА.

Фіскальна роль МСП збереглася критичною для місцевих бюджетів, попри різке падіння бази оподаткування. Сукупні доходи місцевих бюджетів знизилися із 6,5 млрд грн у 2021 році до 2,2–2,3 млрд грн у 2024–2025 роках, а частка надходжень від МСП скоротилася із 76,6% (2021) до 44,6–50,0% у 2023-2024 роках і 46,7% у 2025 році (≈ 1,1 млрд грн щороку в 2024–2025 роках).

Таблиця 1.22. Надходження до місцевих бюджетів області

	за 2021 рік	**за 2023 рік**	**за 2024 рік**	**за 2025 рік**
Всього,	6,5 млрд грн	2,7 млрд грн	2,2 млрд грн	2,3 млрд грн
з них від МСБ	5,0 млрд грн	1,2 млрд грн	1,1 млрд грн	1,1 млрд грн
%	76,6%	44,6%	50,0%	46,7%

У структурі місцевих надходжень зростає питома вага єдиного податку (із ~17,7% до 38%), тоді як частка ПДФО зменшилась (із ~66% до ~47%), що віддзеркалює деформований ринок праці та домінування мікробізнесу над формально найманою зайнятістю.

Таблиця 1.23. Структура надходжень місцевих бюджетів від суб'єктів МСП у розрізі видів податків (%)

Найменування податку	**Станом на 01.01.2022**	**Станом на 01.01.2024**	**Станом на 01.01.2025**	**Станом на 01.01.2026**
Податок на доходи фізичних осіб	66,0	69,5	55,5	47,3
Єдиний податок	17,7	23,4	35,0	38,0
Плата за землю	10,8	3,6	4,3	4,8

Така структура податкових надходжень від МСП демонструє чіткий зсув від доходів, пов'язаних із зайнятістю, до спрощених форм оподаткування й відображає трансформацію економічної бази в умовах кризи. Зокрема, спостерігається суттєве зниження частки податку на доходи фізичних осіб (з 66,0% до 47,3%), що свідчить про скорочення формальної зайнятості та фонду оплати праці. Водночас значно зростає частка єдиного податку (з 17,7% до 38,0%), що підтверджує посилення ролі ФОП і спрощених режимів оподаткування як механізму адаптації бізнесу до воєнних умов. Плата за землю різко зменшила свою вагу в 2024 році та надалі демонструє лише часткове відновлення, що відображає втрату доступу до земельних

ресурсів, зниження їх використання або проблеми адміністрування. У цілому такі зміни свідчать про зміщення податкової бази від капітало- та земельноорієнтованих джерел до більш мобільних і гнучких форм діяльності. Це, з одного боку, підвищує адаптивність економіки, але з іншого – знижує її довгострокову фіскальну стійкість.

Регіональна специфіка Херсонщини – потужний аграрний сектор, приморське розташування, наявність портової економіки та прикордонного торговельного потенціалу – формувала модель МСП, орієнтовану на торгівлю, логістику та агросектор. Руйнування цих «опорних точок» під час війни пояснює масштаб звуження сектору. Водночас саме ці характеристики формують унікальні можливості для відновлення: розвиток мікроагропереробки, створення локальних логістичних хабів на деокупованому правобережжі, формування нових сервісних бізнесів, пов'язаних з відбудовою. Профіль внеску МСП за видами діяльності змістився. На 01 січня 2026 року в розрізі надходжень від платників спостерігається відносна стійкість аграрного сегмента, перероблення та постачання енергії / води; водночас торгівля й послуги демонструють флуктуації, зумовлені логістикою й попитом. Найбільша кількість активних платників у 2024–2026 роках концентрується в торгівлі, освіті, адміністративних послугах, транспорті, проте внесок за податками зростає у переробці та промислових / комунальних сервісах, що є індикатором відновлювальних «ніш» (будматеріали, ремонтні послуги, енергетична інфраструктура). Хоча найбільше постраждали ті види діяльності, які були ключовими для регіону: агровиробництво (через мінування, руйнування систем зрошення), торгівля (через падіння купівельної спроможності та релокацію населення), переробка (через руйнування складів та виробничих приміщень), водночас саме ці галузі зберігають потенціал швидкого пожвавлення за умови відновлення логістики, інфраструктури та доступу до фінансів.

Таблиця 1.24. Структура надходжень від суб'єктів МСП у розрізі галузей (%)

Види економічної діяльності	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.01.2024	Станом на 01.01.2025	Станом на 01.01.2026
Надходження від ФОП	23,2	21,9	34,9	38,6
Сільське господарство	19,8	8,5	14,6	15,3
Промисловість	9,5	12,1	13,2	18,1
Освіта	7,5	18,6	16,4	7,3
Оптова та роздрібна торгівля	4,1	4,2	4,8	4,6
Охорона здоров'я	7,8	21,6	5,6	3,5
Професійна, наукова та технічна діяльність	2,1	2,8	1,8	1,8
Будівництво	1,6	0,01	0,9	1,8

Аналіз структури надходжень від суб'єктів МСП засвідчує суттєву трансформацію галузевої моделі їх формування у 2022–2026 роках, що характеризується посиленням ролі індивідуального підприємництва та частковою реіндустріалізацією при одночасному скороченні ваги окремих соціально орієнтованих секторів. Зокрема, спостерігається стабільне зростання частки надходжень від ФОП (з 23,2% до 38,6%), що свідчить про адаптацію економіки через дрібні форми господарювання в умовах кризових викликів. Після різкого падіння у 2024 році частка сільського господарства частково відновлюється, проте не досягає довоєнного рівня, що відображає як фізичні втрати виробничого потенціалу, так і зміну умов його функціонування. Водночас зростання частки промисловості (до 18,1%) не може розглядатися як ознака її фактичного відновлення, оскільки в умовах воєнних руйнувань регіону воно значною мірою зумовлене ефектом відносного перерозподілу, скороченням інших секторів, змінами складу платників податків та концентрацією надходжень у невеликій кількості економічно активних суб'єктів. Натомість різке зниження частки охорони здоров'я та

освіти після пікових значень 2024 року свідчить про нестійкість фінансування соціальної сфери та її високу залежність від зовнішніх і тимчасових факторів. У сукупності такі зміни відображають формування більш фрагментованої, адаптивної, але менш збалансованої структури МСП, у межах якої домінування гнучких форм бізнесу поєднується з посиленням структурних дисбалансів і викривленням галузевих пропорцій унаслідок воєнного впливу.

Таблиця 1.25. Новостворені та закриті суб'єкти МСП

Стан обліку суб'єктів МСП	2023		2024		2025	
	ЮО	ФОП	ЮО	ФОП	ЮО	ФОП
зареєстровано	162	2506	174	2395	153	2033
ліквідовано	158	4172	72	3485	382	3610
перереєструвалися з інших областей	146	116	158	124	222	58
перейшли до інших регіонів	189	860	181	582	135	536

Динаміка новостворених і ліквідованих суб'єктів МСП у 2023–2025 роках свідчить про нестабільність підприємницького середовища та посилення тенденції до чистого скорочення бізнесу. Всі роки характеризуються значним перевищенням кількості ліквідованих ФОП над новоствореними, що вказує на високу вразливість малого бізнесу. Для юридичних осіб ситуація більш нестабільна, що може свідчити про відкладені ефекти кризи або завершення тимчасової активності бізнесу. Одночасно з цим фіксується активний міжрегіональний рух підприємств: кількість суб'єктів, що перереєструвалися з інших областей, у 2025 році зростає, тоді як відтік до інших регіонів зменшується за юридичними особами, але залишається значним для ФОП. Сукупно ці процеси відображають адаптивний, але нестійкий характер підприємницької активності, де переважають релокаційні та компенсаторні стратегії, а не інтенсивне зростання.

Довоєнна концентрація МСП у Херсоні та окремих економічно активних районах області спричинила значні територіальні диспропорції у відновленні. Якщо до 2020 року найбільше підприємств було зосереджено в місті Херсоні, Генічеському, Скадовському та Білозерському районах, то у 2022–2026 роках саме ці території (особливо прибережні й річкові) зазнали найбільших руйнувань та депопуляції. Це поглибило нерівномірність розвитку і створило потребу в новій регіональній моделі підтримки МСП, що враховує різні швидкості відновлення територій.

Інституційна підтримки МСП у воєнний час

Новий інституційний каркас підтримки МСП поступово розбудовується: діють державні інструменти «5-7-9%» та мікрогранти «Власна справа» («єРобота»), за якими у 2025 році зафіксовано приріст портфеля кредитів та 112 позитивних рішень щодо мікрогрантів (із 109 проєктами, що отримали фінансування на 31,1 млн грн, включно із 46 проєктами ВПО на 12,2 млн грн). Станом на 01 січня 2026 року кредитний портфель підприємств області за програмою підтримки «5-7-9» склав 4011,0 млн грн та збільшився протягом 2025 року на 235,0 млн грн, або на 6,2%.

У рамках програми «Власна справа» («єРобота») станом на 01 січня 2026 року прийнято позитивне рішення на отримання мікрогрантів на розвиток власного бізнесу щодо 112 проєктів загальною сумою 32,1 млн грн, у тому числі 46 ВПО на суму 12,2 млн грн. Отримано фінансування за 109 проєктами на суму 31,1 млн грн, у тому числі 46 ВПО на суму 12,2 млн грн.

Загалом серед загальної кількості грантів на започаткування та розвиток бізнесу можна виділити такі напрями:

ВПО – 46 грантів на суму 12,2 млн грн;

гранти для молоді 18–25 років – 3 гранти на суму 450,0 тис. грн – відкриття універсального магазину з продажу товарів для ремонту та будівництва; відкриття школи польської мови; відкриття торгової точки з продажу аксесуарів до мобільних телефонів та комп'ютерної техніки;

гранти для ветеранів та їх родин – 2 учасники бойових дій на суму 250,0 тис. грн (відкриття станції технічного обслуговування) та 500,0 тис. грн (вирощування та реалізація овочевих культур: картопля, помідори, часник, цибуля), а також 1 член сім'ї ветерана на суму 75,0 тис. грн (вирощування та реалізація грибів гливи);

Проєкти реалізуються у наступних напрямках: діяльність аптек, стоматологічна практика, відкриття подологічного центру, відкриття СТО, створення бджолоферми та бджолярство, створення свинокомплексу, виготовлення друкованої продукції, шлакоблоків, бетонних блоків; виробництво пелет, хлібобулочних виробів; продаж аксесуарів до мобільних телефонів та комп'ютерної техніки; створення інтернет-магазину жіночого одягу на маркетплейсі «Prom.ua»; відкриття фуд-траку з виготовлення та реалізації фаст-фуду; роздрібна торгівля та інші.

Кабінет Міністрів України розширив програму «Власна справа» (в рамках урядової програми «єРобота») на молодих підприємців. Так, за умовами грантової програми «Власна справа» для молоді українці віком від 18 до 25 років можуть подати заявку на отримання мікрогранту до 150 тис. грн на започаткування бізнесу. Вони мають зареєструватися як ФОП після отримання позитивного рішення про надання гранту. На них не поширюється зобов'язання створити робочі місця.

Упродовж трьох років підприємець має повернути суму гранту у вигляді сплачених до бюджету податків та зборів у процесі бізнес-діяльності. Після цього він може ще раз отримати грант від держави – вже за програмою «Власна справа» на загальних умовах у розмірі до 250 тис. грн із зобов'язанням створити не менше 2 робочих місць.

Кошти гранту можна витратити на придбання або лізинг обладнання, закупівлю сировини та матеріалів, оренду приміщення. Заявки на отримання гранту подаються через портал Дія разом з бізнес-планом. Адмініструє програму Державна служба зайнятості.

Станом на 01 січня 2026 року через Херсонський обласний центр зайнятості отримано 3 молодіжних гранти на суму 450,0 тис. грн – відкриття універсального магазину з продажу товарів для ремонту та будівництва; відкриття школи польської мови; відкриття торгової точки з продажу аксесуарів до мобільних телефонів та комп'ютерної техніки.

Пілотні ініціативи інституційної підтримки (центр у Високопільській громаді та «вікно» обслуговування херсонського бізнесу в місті Миколаєві) працюють як «перехідні інфраструктури» для запуску та супроводу МСП. На Херсонщині планується створення офісу «Зроблено в Україні» після стабілізації безпекової ситуації. Разом з тим, кластерні моделі малого бізнесу поки відсутні, а до мережі інкубаторів / центрів підтримки, що діяли до 2022 року, потрібна ревіталізація.

Таблиця 1.26. Перелік бізнес-інкубаторів та центрів підтримки бізнесу, що діяли до повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну

Код підприємства	Назва підприємства
25899183	Громадська організація «Херсонський бізнес-інкубатор»
25984552	Міська громадська організація «Інтерпрайс зона – виробничий бізнес-інкубатор»
36838536	Херсонська обласна громадська організація «Херсонський обласний бізнес-інкубатор»
25984279	Херсонське міське громадське об'єднання «Інформаційний центр підтримки малого та середнього бізнесу та інновацій»
34675546	Товариство з обмеженою відповідальністю «Південноукраїнський центр підтримки бізнесу»

Станом на 01 січня 2026 року кластери малого бізнесу в області відсутні.

Загальні висновки до розділу

Загалом передвоєнна динаміка розвитку МСП демонструвала стійкість, здатність до самовідтворення та розширення, що проявлялося у збільшенні кількості суб'єктів, обсягів реалізації та рівня зайнятості. Ці тренди є ключовими аргументами на користь того, що саме сектор МСП може стати основним драйвером післявоєнної регенерації економіки Херсонщини за умови створення прийнятних умов безпеки та інфраструктурної доступності.

Аналіз довоєнних трендів засвідчив, що МСП Херсонщини завжди демонстрували гнучкість і адаптивність, здатність працювати в умовах нестабільності (анексія Криму, логістичні розриви). Цей досвід адаптації є важливим ресурсом у сучасних умовах – підприємці вміють швидко переорієнтовувати діяльність, виходити в онлайн-формати, створювати мікробізнеси, змінювати ринки збуту. Саме ця гнучкість є головною ендогенною силою, на якій слід будувати політику підтримки сектору в 2026–2030 роках.

Потреби:

• Фінансування оборотного капіталу та інвестицій у стійкість (енергонезалежність, генерація / накопичення, захищені склади, релокація в межах області), із розширенням ліній «5-7-9%» і грантів для ВПО / ветеранів / молоді з фокусом на правобережних деокупованих громадах.

• Відновлення логістики й доступу до ринку: пріоритетна реабілітація доріг, мостів і міської інфраструктури, що прямо впливають на собівартість, строки та надійність постачань МСП.

• Стимулювання формальної зайнятості: інструменти зменшення «тінізації» праці та переведення самозайнятості у формальні форми аби розширення бази ПДФО та стабілізація доходів місцевих бюджетів.

• Розвиток бізнес-інфраструктури: мережа мікрохабів (коворкінги, майстерні, сервісні бази) у безпечніших громадах; перезапуск / модернізація регіональних інкубаторів, створення сервісу «єдиного вікна» в Херсоні після стабілізації безпеки.

Проблеми:

• Демографічне скорочення та кадровий дефіцит: різке скорочення платників (юрособи/ФОПи), дисбаланс попиту й пропозиції робочої сили.

• Стійке зменшення підприємницького масиву: переважання ліквідації над реєстрацією у 2023–2025 роках.

• Логістичні та енергетичні ризики як критичні бар'єри для МСП у виробництві й торгівлі: зруйновані шляхи, перебої в енергопостачанні, зростання операційних витрат.

• Фіскальна вразливість громад: висока залежність від надходжень МСП за умов звуженої бази оподаткування та зниження частки ПДФО у структурі місцевих доходів.

Тенденції:

• Переорієнтація на мікро- та самозайняті форми: відносне зростання ролі єдиного податку та ФОП у структурі місцевих надходжень.

• Відновлювальні «нішеві» сегменти: МСП активізується у переробці, будівельних і ремонтно-сервісних послугах, комунально-енергетичному обслуговуванні та логістичній підтримці відбудови.

• Інституціоналізація підтримки: розширення охоплення державними програмами, запуск менторських ініціатив для ветеранів / молоді; формування локальних центрів бізнес-сервісів як мосту до повноцінної регіональної інфраструктури підтримки МСП.

Ендогенний потенціал:

• Підприємницька «еластичність»: здатність малого бізнесу швидко входити у нові ніші (послуги, дрібна переробка, торгівля, будматеріали), адаптуватися до безпекових обмежень і працювати ближче до громад.

• Мережеві інструменти підтримки: наявні та відновлювані осередки консалтингу / менторства є базою для розгортання регіональної системи акселерації МСП.

• Фіскальний мультиплікатор МСП: навіть за знижених обсягів ділової активності внесок МСП у доходи місцевих бюджетів лишається вагомим, що виправдовує пріоритетність адресної підтримки сектору.

Джерела інформації, що використані у розділі: дані ХОВА.

1.11. ТОРГІВЛЯ ТА РОЗВИТОК СПОЖИВЧОГО РИНКУ

Роздрібна та оптова торгівля

До початку повномасштабного вторгнення торгівля була однією з провідних складових економіки Херсонщини: лише у 2021 році оборот роздрібної торгівлі становив понад 50,4 млн грн: ФОП – 29780,3 млн грн (59%), юридичні особи – 20658,1 млн грн (41%), забезпечуючи широку присутність у населених пунктах і стабільний канал збуту місцевої продукції. Дані зі статистики зовнішньої торгівлі послугами у Херсонській області з 2022 року не оприлюднюються у зв'язку з недостатнім рівнем відповідей респондентів (менше ніж передбачено методологією).

Після окупації майже всього регіону та деокупації правобережжя ринок набув фрагментарної, нерівномірної конфігурації: станом на 01 січня 2026 року торгова мережа відновлена у 99 населених пунктах (43,4% деокупованих населених пунктів) із загальною кількістю 1101 об'єкт (у тому числі 627 продовольчих), тоді як в інших населених пунктах торгова діяльність не ведеться і населення обслуговується за рахунок виїзної торгівлі та сусідніх сіл. Найбільша концентрація відновлених закладів у Херсонському районі:

- 441 продовольчий магазин;
- 281 непродовольчий магазин;
- 20 ринків;
- 48 об'єктів громадського харчування.

На території Бериславського району у 59 (-8 за 2025 рік) населених пунктах відновили діяльність 311 закладів торгівлі з них:

- 186 продовольчих магазинів;
- 103 непродовольчі магазини;
- 6 ринків;
- 16 об'єктів громадського харчування.

На території Каховського району (Новокаховська ТГ) деокуповано лише 2 населені пункти (с-ще Козацьке та с. Веселе), які перебувають на лінії фронту та весь час потерпають від обстрілів. Заклади дрібнороздрібної торговельної мережі на території цих населених пунктів не працюють взагалі.

Зменшення кількості працюючих закладів торгівлі в населених пунктах громад пов'язано напряму з безпековою ситуацією, постійними обстрілами населених пунктів та руйнуванням торгової інфраструктури. У 129 населених пунктах деокупованої частини області торгова діяльність не провадиться.

Споживчий попит та асортимент товарів

Споживчий попит суттєво ослаблений депопуляцією населення і скороченням доходів, які дозволяють підтримувати стабільний попит лише на соціально значущі щоденні товарні групи. Середня місячна зарплата по Херсонській області, за даними ПФУ:

за липень 2025 року – 23430,00 грн;

за серпень 2025 року – 22823,00 грн;

за вересень 2025 року – 21247,00 грн.

Середньомісячна пенсія по регіону:

на 01 січня 2024 року – 4549,0 грн;

на 01 січня 2025 року – 4968,0 грн;

на 01 січня 2025 року – 5499,0 грн.

Асортимент у супермаркетах стабільний для «стелажної» продукції та базових продовольчих і непродовольчих груп (вода, гігієна, побутова хімія), з регулярним щоденним поповненням, однак територіальна доступність товарів залишається вибірковою та залежить від безпекової ситуації. В супермаркетах у повному обсязі представлено стелажну продукцію, яка не потребує дотримання особливого температурного режиму. В наявності молочна продукція, ковбасні вироби, солодощі, свіжі фрукти й овочі. Крім того, в супермаркетах наявні питна бутильована вода, гігієнічні засоби, побутова хімія. Асортимент продукції широкий, у достатній кількості, поповнюється кожен день.

Загальні висновки до розділу

Торгівля та споживчий ринок Херсонської області у післяокупаційний період функціонують у режимі зниженої стійкості та просторової фрагментації, поєднуючи поступове відновлення в окремих громадах з тривалою відсутністю стаціонарної торгівлі на значній частині деокупованої території. Військові ризики, депопуляція та ослаблений платоспроможний попит стримують повернення приватних інвестицій і формують локальні територіальні бар'єри доступу до товарів, які компенсуються мобільними та адаптивними форматами забезпечення. Водночас збереження ядра торгової інфраструктури в Херсонському та Бериславському районах, стабільний соціальний попит і функціонування ринків створюють базу для поступової нормалізації споживчого ринку за умови покращення безпекової ситуації. Подальший розвиток торгівлі в області напряму залежить від інтеграції безпекових рішень, відновлення логістичних плечей постачання та спрямованої підтримки вразливих громад, що дозволить трансформувати нинішню кризову адаптивність у керовану модель стійкого споживчого забезпечення прифронтового регіону.

Потреби:

• Відновлення і безпекова модернізація торгової інфраструктури в населених пунктах, де торгівля не ведеться (56% деокупованих): капітальні ремонти, укриття / захищені торгові точки, підтримка виїзної торгівлі та створення «мобільних» каналів забезпечення.

• Відновлення логістичних плечей постачання на правобережжі з урахуванням прифронтових ризиків (розподільчі хаби та мікросклади, «холодовий ланцюг» для швидкопсувних товарів).

• Підтримка платоспроможного попиту в найбільш уразливих територіях: адресні програми (сертифікати / ваучери) на соціально значущі групи товарів, стимулювання повернення населення.

• Цифровізація точок продажу і моніторинг дефіцитів: онлайн-замовлення, кур'єрська доставка з ринкових вузлів Херсона; системний облік наявності груп товарів першої потреби.

Проблеми:

• Триваючі обстріли та руйнування, що призводять до закриття магазинів і призупинення дрібнороздрібної мережі.

• Територіальна «порожнеча» ринку: понад половина деокупованих населених пунктів залишається без стаціонарної торгівлі, що підвищує соціальну вразливість і витрати доступу до базових товарів.

• Скорочення чисельності населення та скорочення купівельної спроможності населення, що посилює «тонкий» попит на непродовольчі товари і стримує відновлення приватних інвестицій у роздріб.

• Просторова нерівномірність відновлення торгівлі: відносна концентрація працюючих торгових об'єктів в окремих громадах Херсонського та Бериславського районів при мінімальній присутності в осередках високого ризику.

Тенденції:

• Локалізація й «укорочення» ланцюгів постачання: опора на ближні склади та щоденні поповнення асортименту; пріоритизація товарів першої необхідності, води, гігієни, базових харчів.

• Заміщення стаціонарної торгівлі мобільними форматами – виїзна торгівля й обслуговування через найближчі села з працюючими магазинами.

• Повільне повернення непродовольчих сегментів у громадах із кращою безпекою (на тлі стабільного «соціального кошика»).

• Відродження ринків як центрів локальної торгівлі.

Ендогенний потенціал:

• Стійкі «якорі» попиту – пенсійні та соціальні виплати, базові потреби домогосподарств і регулярне поповнення полиць у супермаркетах формують мінімальний гарантований обсяг продажів, на який може спиратися роздріб.

• Мережа ринків і відновлених магазинів у населених пунктах формує готові платформи для швидкого масштабування асортименту та логістики після покращення безпеки.

• Гнучкість форматів збуту (виїзна торгівля, мікросклади, щоденні підвезення) – органічна адаптація до умов ризику, яка може бути формалізована у «стандарти стійкої торгівлі» для прифронтових громад.

Джерела інформації, що використані у розділі: дані ХОВА.

1.12. ТРАНСПОРТНА ТА ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА

1.12.1. Характеристика мережі автомобільних доріг Херсонської області, 2021 рік

Загальна протяжність автомобільних доріг загального користування в Херсонській області становить близько 7300 км, із них:

- автомобільних доріг державного значення – 2138,84 км (29,2%):

міжнародного значення – 583,37 км (8%);

національних – відсутні;

регіональних – 471,48 км (6,4%);

територіальних – 1083,98 км (14,8%);

- автомобільних доріг місцевого значення – 5178 км (80,8%):

обласних – 4472,2 (61,1%);

районних – 705,7 (9,6%).

Таким чином, середня щільність автомобільних доріг загального користування в Херсонській області становить 0,296 км/км^2. Загалом в області можна виділити 10 тергромад (Великоолександрівська, Високопільська, Горностаївська, Калинівська, Каховська, Костянтинівська, Кочубеївська, Любимівська, Таврійська, Чорнобаївська), які мають високу (від 0,35 до 0,476 км/км^2) щільність автомобільних доріг у межах своєї території. Більшість громад області мають середню щільність автомобільних доріг (від 0,25 до 0,35 км/км^2), 9 тергромад (Великолепетиська, Верхньорогачицька, Виноградівська, Генічеська, Голопристанська, Милівська, Новотроїцька, Херсонська, Ювілейна) мають низьку щільність (від 0,15 до 0,25 км/км^2), а Присиваська, Станіславська, Чулаківська – дуже низьку (від 0,095 до 0,12 км/ км^2) щільність автомобільних доріг у тергромаді.

Протягом 2020–2021 років в області відремонтовано 1158,5 км доріг загального користування (17,6% загальної протяжності), із них 556,8 км доріг державного значення, 591,7 км доріг місцевого значення.

На початок 2026 року на деокупованій території Херсонської області налічувалося 1133,6 км доріг загального користування місцевого значення та 377,3 км доріг державного значення.

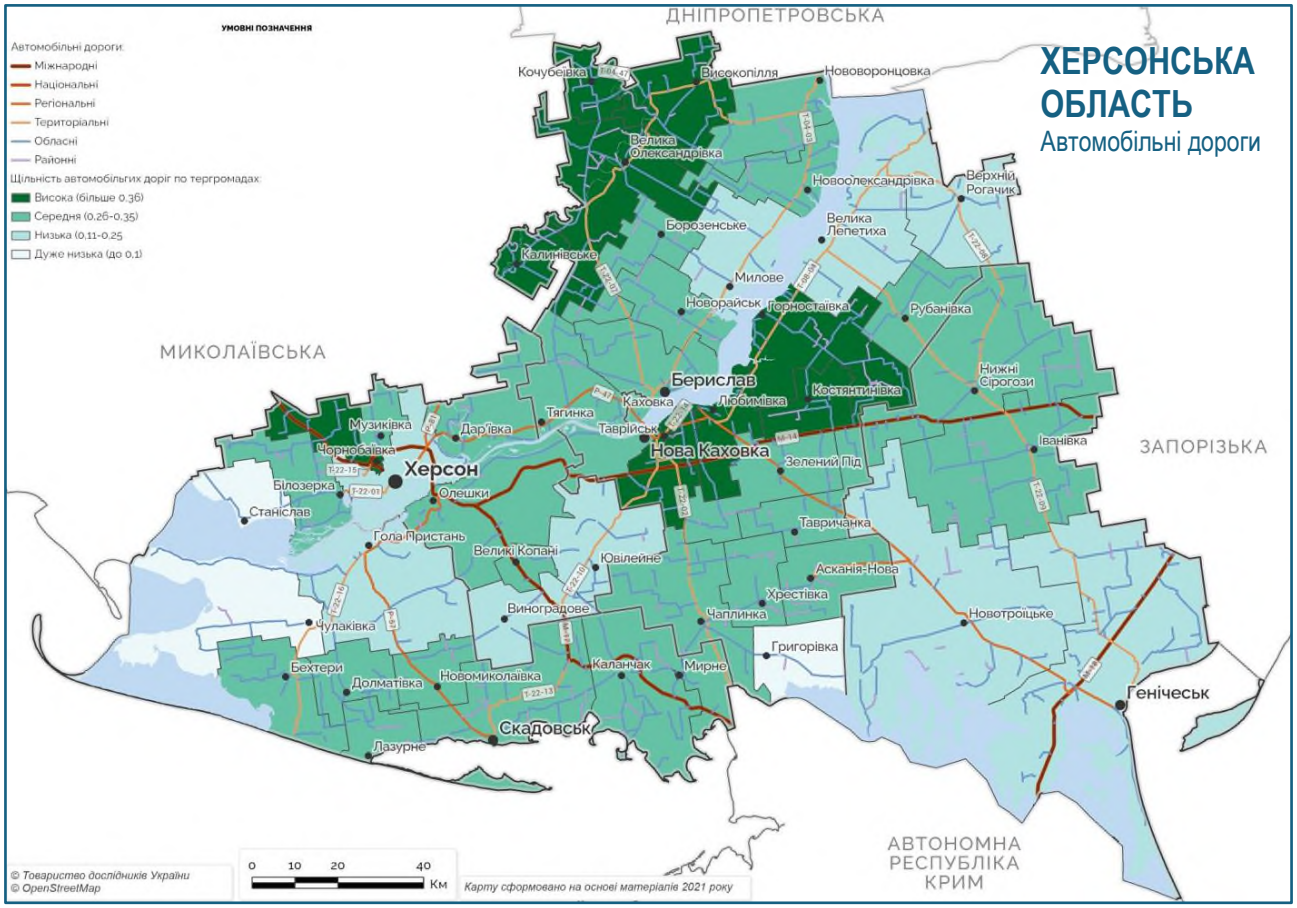

Рис. 1.20. Автомобільні дороги Херсонської області.
Джерело: розроблено авторами

1.12.2. Залізниця Херсонської області

До повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України в межах Херсонської області станом на 01 січня 2022 року загальна протяжність залізниці становила близько 440 км, із них електрифікованих – 86 км (20%), неелектрифікованих – 354 км (80%).

Оскільки Херсонщина розміщена в центрі півдня України і є єдиною областю України, що межує з Автономною Республікою Крим по суходолу, залізнична мережа у регіоні формувалася виконуючи передусім транзитну функцію за кількома напрямками:

1) Придніпров'я – півострів Крим (залізничний напрям Запоріжжя – Мелітополь – Джанкой). У межах Херсонської області це два залізничні перегони: Мелітополь – Новоолексіївка (5 пар приміських потягів та 4 пари призначених пасажирських потягів) та Новоолексіївка-Сиваш (3 пари приміських потягів);

2) Причорномор'я – півострів Крим (залізничний напрям Миколаїв – Херсон – Джанкой). У межах області це два залізничні перегони: Миколаїв – Херсон (3 пари приміських потягів та 5 пар призначених пасажирських потягів) і Херсон – Вадим (2 пари приміських потягів);

3) Причорномор'я – Приазов'я (залізничний напрям Миколаїв – Снігурівка – Новобогданівка – Мелітополь). У межах області це два залізничні перегони: Снігурівка – Каховка (2 пари приміських потягів) та Каховка – Нововесела (1 пара приміського потягу).

4) Причорномор'я – Кривбас (залізничний напрям Херсон – Апостолове – Кривий Ріг). У межах області це два залізничні перегони: Херсон – Снігурівка (4 пари приміських потягів та 5 пар призначених пасажирських потягів) та Снігурівка – Апостолове (2 пари приміських потягів та 5 пар призначених пасажирських потягів).

Також є два залізничні відгалуження: Херсон – Херсон Порт та Новоолексіївка – Генічеськ. Обидва відгалуження вантажні і будувалися для транспортування залізницею вантажів у порти Херсона та Генічеська відповідно. Проте залізнична гілка Новоолексіївка – Генічеськ також використовувалася для сезонних пасажирських перевезень (у літній період) до курортів Приазов'я Херсонської області (Генічеськ, Стрілкове, Щасливцеве).

У межах території Херсонської області залізнична інфраструктура перебуває в експлуатації двох філій АТ «Укрзалізниця»:

Регіональна філія «Придніпровська залізниця» – двоколійні перегони Мелітополь – Новоолексіївка та Новоолексіївка – Сиваш та відгалуження Новоолексіївка – Генічеськ;

Регіональна філія «Одеська залізниця» – решта залізничних перегонів, описаних вище (усі одноколійні).

Електрифікованою залізниця є лише в межах Придніпровської залізниці, більша частина залізниці в межах області одноколійна та неелектрифікована.

До складу залізничної транспортної інфраструктури області входять 63 об'єкти: 25 станцій, 6 роз'їздів та 32 зупинкові пункти. З них лише на 5 станціях здійснювалася зупинка призначених пасажирських потягів (ст. Високопілля – 2 пари потягів, ст. Біла Криниця – 2 пари потягів, ст. Партизани (с-ще Рикове) – 5 пар потягів, ст. Новоолексіївка – 5 пар потягів, ст. Херсон – 8 пар потягів). Зупинка приміських пасажирських потягів здійснювалася на кожній станції, роз'їзді, зупинковому пункті, крім станції Херсон Порт, яка є вантажною. Інтенсивність руху приміських пасажирських потягів у межах кожного залізничного перегону на території області різна. Найбільш інтенсивні приміські пасажирські перевезення виконувалися на ділянках (перегонах) Мелітополь – Новоолексіївка (5 пар приміських пасажирських потягів) та Херсон – Снігурівка (4 пари приміських пасажирських потягів). Найменш інтенсивні приміські залізничні перевезення – на ділянці Каховка – Нововесела (1 пара приміських пасажирських потягів). Загалом найбільше приміських пасажирських потягів зупинялися на станції Херсон (8 пар потягів), ще на 5 станціях / зупинкових пунктах (ст. Сокологірне, з. п. Юріцине, ст. Партизани, з. п. 1305 км, ст. Новоолексіївка) зупиняються 5 пар приміських пасажирських потягів.

Станом на початок 2026 року забезпечувалося курсування пасажирських поїздів за такими маршрутами:

№ 109 Херсон – Львів (по непарних числах);

№ 121 Херсон – Київ (по парних);

№ 102 Херсон – Барвінкове.

Крім того, здійснюються приміські пасажирські перевезення за маршрутами:

Миколаїв – Біла Криниця;

Миколаїв – Апостолове;

Херсон – Миколаїв Вантажний.

Із 18 червня 2025 року запроваджено зупинку поїздів Херсон – Миколаїв-Вантажний та Миколаїв-Вантажний – Херсон.

1.12.3. Пасажирські (автобусні) перевезення

До початку повномасштабного вторгнення РФ на території області провадили діяльність

29 автостанцій.

Функціонували маршрути:

- 369 приміських та міжміських внутрішньообласних маршрутів, з них на правобережжі – 103 маршрути, на лівобережжі – 266 маршрутів;

- 21 міський маршрут в обласному центрі (по місту Херсону);

- 8 тролейбусних маршрутів (по місту Херсону);

- 205 міжобласних та міжнародних маршрутів, з них міжобласних – 190 маршрутів, міжнародних – 15 маршрутів.

На сьогодні на деокупованій території області працюють:

4 автостанції;

7 приміських та міжміських внутрішньообласних маршрутів;

22 соціальні (безкоштовні) маршрути;

24 міжобласні та міжнародні маршрути;

16 міських маршрутів;

5 тролейбусних маршрутів.

Внутрішньообласні автобусні пасажирські перевезення.

Регулярні внутрішньообласні автобусні маршрути виконувалися з усіх 22 автостанцій та автовокзалів області (крім міста Херсона) до обласного центру – міста Херсон. Водночас з автовокзалів області виконувалися також регулярні автобусні маршрути до інших населених пунктів області, зокрема:

Херсон – 53 автобусні маршрути;

Херсон-2 – 66 автобусних маршрутів;

Берислав – 5 автобусних маршрутів;

Геніческ – 6 автобусних маршрутів;

Гола Пристань – 3 автобусні маршрути;

Каховка – 7 автобусних маршрутів;

Нова Каховка – 11 автобусних маршрутів;

Скадовськ – 4 автобусні маршрути.

Наявність як у тергромаді, так і в конкретному населеному пункті регулярного внутрішньообласного автобусного сполучення – основна характеристика транспортної доступності тергромади та її населених пунктів.

Аналіз мережі внутрішньообласних автобусних маршрутів у 2021 році засвідчив, що лише 2 тергромади (Калинівська та Кочубеївська) не мають регулярного автобусного сполучення з іншими територіальними громадами області. Також с-ще Тавричанка як центр тергромади не має регулярного автобусного сполучення з іншими населеними пунктами області та тергромади, хоча територією тергромади проходять 5 внутрішньообласних автобусних маршрутів і по одному міжобласному й міжнародному.

Менше половини населених пунктів 17-ти тергромад області (Асканіє-Нова, Бериславська, Борозенська, Великолепетиська, Великоолександрівська, Високопільська, Геніческа, Любимівська, Мирненська, Новомиколаївська, Новоолександрівська, Новорайська, Новотроїцька, Рубанівська, Хрестівська, Чаплинська, Чорнобаївська) мають регулярне автобусне сполучення з іншими населеними пунктами тергромади й області.

До 75% населених пунктів 12-ти тергромад області та до 95% населених пунктів 8-ми тергромад області мають регулярне автобусне сполучення.

Лише у 8 тергромадах області (Великокопанівська, Виноградівська, Голопристанська, Долматівська, Каховська, Лазурненська, Станіславська, Таврійська) всі населені пункти охоплено регулярним автобусним сполученням.

Міжобласні (міжрегіональні) автобусні пасажирські перевезення.

Регулярні міжобласні автобусні маршрути виконувалися із 7 автовокзалів та автостанцій

області.

Міжнародні автобусні пасажирські перевезення.

Прямим міжнародним автобусним пасажирським сполученням було забезпечено 12 населених пунктів Херсонської області (Велика Лепетиха, Генічеськ, Гола Пристань, Залізний Порт, Каланчак, Каховка, Лазурне, Нова Каховка, Олешки, Скадовськ, Херсон, Чаплинка) з такими 10 країнами:

Болгарія – 1 автобусний маршрут;

Італія – 1 автобусний маршрут;

Німеччина – 1 автобусний маршрут;

Республіка Молдова – 6 автобусних маршрутів;

Республіка Польща – 20 автобусних маршрутів;

Румунія – 1 автобусний маршрут;

Словаччина – 1 автобусний маршрут;

Словенія – 1 автобусний маршрут;

Угорщина – 1 автобусний маршрут;

Чехія – 4 автобусні маршрути.

Регулярні міжнародні автобусні маршрути виконувалися з 6 автовокзалів та автостанцій області:

Генічеськ – 1 прямий автобусний маршрут (до Республіки Молдова: Генічеськ – Штефан Воде);

Залізний Порт – 1 прямий автобусний маршрут (до Республіки Польща: Краків – Залізний Порт, 1 транзитний автобусний маршрут (до Республіки Молдова: КПП Каланчак – Липкани);

Каланчак – 1 прямий автобусний маршрут (до Республіки Молдова: КПП Каланчак – Липкани); 1 транзитний автобусний маршрут (до Республіки Польща: Мелітополь – Щецин);

Каховка – 1 прямий автобусний маршрут (до Республіки Польща: Каховка – Костшин-над-Одрой), 3 транзитні автобусні маршрути (до Республіки Польща: Ченстохова – Маріуполь; до Республіки Молдова: Запоріжжя – Штефан Воде, Кишинів – Запоріжжя);

Лазурне – 1 прямий автобусний маршрут (до Республіки Молдова: Лазурне – Страшени), 2 транзитні автобусні маршрути (до Республіки Молдова: КПП Каланчак – Липкани; до Республіки Польща: Краків – Залізний Порт);

Херсон – 22 прямі автобусні маршрути (до Італії – 1, до Литви – 1, до Німеччини – 1, до Республіки Польща – 15, до Чехії – 4), 11 транзитних автобусних маршрутів (до Республіки Молдова: КПП Каланчак – Липкани, Лазурне – Страшени, Запоріжжя – Штефан Воде, Кишинів – Запоріжжя; до Республіки Польща: Каховка – Костшин-над-Одрой, Краків – Залізний Порт, Маріуполь – Свиноуйсьце, Мелітополь – Щецин, Ченстохова – Маріуполь; до Болгарії: Бургас – Запоріжжя; до Чехії: Маріуполь – Чеське Будійовіце).

Покриття мережею автобусних маршрутів тергромад Херсонської області:

За загальною кількістю регулярних автобусних маршрутів усіх типів тергромади Херсонської області були розподілені таким чином:

2 тергромади не мають регулярного автобусного сполучення (Калинівська, Кочубеївська);

1 – 2 автобусні маршрути мали 7 тергромад області (Борозенська, Верхньорогачицька, Костянтинівська, Новоолександрівська, Новорайська, Рубанівська, Станіславська);

3 – 5 автобусних маршрутів мали 13 тергромад області (Асканіє-Нова, Бехтерська, Великоолександрівська, Виноградівська, Високопільська, Зеленопідська, Іванівська, Мирненська, Музиківська, Нижньосірогозька, Присиваська, Хрестівська, Ювілейна);

6 – 10 автобусних маршрутів мали 7 тергромад області (Білозерська, Великолепетиська, Долматівська, Лазурненська, Нововоронцовська, Новомиколаївська, Тавричанська);

11 – 20 автобусних маршрутів мали 10 тергромад області (Великокопанівська, Генічеська, Горностаївська, Каланчацька, Милівська, Новотроїцька, Скадовська, Чаплинська, Чорнобаївська, Чулаківська);

Більше 20 автобусних маршрутів мали 10 тергромад області (Великокопанівська, Генічеська, Горностаївська, Каланчацька, Милівська, Новотроїцька, Скадовська, Чаплинська, Чорнобаївська, Чулаківська).

1.12.4. Річкова та морська транспортна інфраструктура Херсонської області

Географічне положення Херсонщини унікальне, оскільки область має виходи одразу до двох морів: Чорного та Азовського. Саме на території Херсонської області в Чорне море впадає найбільша річка України – Дніпро, тож, крім розвиненої морської транспортної інфраструктури, в області вздовж берегів Дніпра добре розвинена річкова транспортна інфраструктура.

Загалом на території області до 2022 року налічувалося 6 портів, з них:

3 морські порти (Херсон, Скадовськ, Генічеськ);

3 річкові порти (Херсон, Гола Пристань, Нова Каховка).

Із супутньої транспортної інфраструктури в межах області розміщувався річковий перевантажувальний термінал (с-ще Козацьке, Новокаховська тергромада), річковий вантажний причал (с-ще Велика Лепетиха), морський торговельний портовий пункт та 11 елеваторів, 3 із яких є морським та розташовувалися в місті Скадовську, решта елеваторів – річкові та розміщені на Дніпрі.

Враховуючи розміщення об’єктів морської та річкової транспортної інфраструктури в Херсонській області, вантажні морські перевезення як внутрішні, так і міжнародні виконувалися з морських портів Херсона, Скадовська, Генічеська. Річкові вантажні перевезення здійснювалися з річкових портів та причалів Херсона, Голої Пристані, Нової Каховки, Великої Лепетихи, Козацького, Тягинки. Основні міжнародні вантажні перевезення виконувалися до портів Туреччини, Болгарії та Грузії, внутрішні – до Одеси, Миколаєва, Ізмаїла, Маріуполя, Бердянська, Нікополя, Запоріжжя.

У межах Херсонської області в літній період по Дніпру також здійснювалися пасажирські річкові перевезення за двома маршрутами: Херсон – Нова Каховка – Херсон, та Херсон – Гола Пристань – Херсон.

1.12.5. Телекомунікаційна інфраструктура Херсонської області

Покриття мобільним зв’язком та Інтернетом

У Херсонській області на початок повномасштабного вторгнення Російської Федерації працювали понад 900 базових станцій трьох мобільних операторів. Охоплення території області системою рухомого мобільного зв’язку четвертого покоління (4G) в 2021 році складало 60%. З початку деокупації території області відновлено роботу 84% загальної кількості базових станцій, які працювали до військової агресії, у 67 населених пунктах різної величини, з них по місту Херсону - 88% базових станцій. Ще 15,2% станцій повністю зруйновано.

Через постійні руйнування обладнання після обстрілів, відсутність електропостачання та неможливість усунення пошкоджень через безпекову ситуацію наразі в області тимчасово не працює 35% базових станцій.

Станом на 16 червня 2026 року, за даними Національного центру оперативно-технічного управління мережами телекомунікацій, згідно з білінгом мобільних операторів України, загальна кількість користувачів мобільного зв’язку в Херсонській області – 165 994, з них у

місті Херсоні – 109 555.

Наразі пріоритетні станції операторів мобільного зв'язку забезпечені альтернативним джерелом живлення за допомогою генераторів. Усі базові станції мобільних операторів забезпечені акумуляторними батареями.

Доступність широкосмугового Інтернету та стан волоконно-оптичних ліній

На кінець 2021 року, за результатами моніторингу покриття волоконно-оптичними лініями зв'язку (ВОЛЗ), у Херсонській області 399 населених пунктів мали оптоволоконні лінії, загальний відсоток покриття ВОЛЗ – 56,30%. 5 громад (Великокопанівська, Новокаховська, Таврійська, Херсонська та Чорнобаївська) мали 100% покриття населених пунктів ВОЛЗ.

614 соціальних закладів були забезпечені фіксованим широкосмуговим доступом до Інтернету із швидкістю не менше 100 Мбіт/с.

911 закладів освіти області було підключено до мережі Інтернет, з них 520 – ВОЛЗ.

91,4% медичних закладів області було підключено до мережі Інтернет за допомогою ВОЛЗ.

На території області діяли 37 ЦНАПів, усі мали доступ до мережі Інтернет, 26 з них – зі швидкістю 100 Мбіт/с та більше.

Після деокупації частини території області близько 90% вузлів та мережі Інтернет розграбовано, пошкоджено внаслідок обстрілів або зруйновано. Майже вся інфраструктура мережі Інтернет потребувала відбудови. Перші точки доступу до Інтернету в публічних місцях Херсона й області були організовані операторами та провайдерами телекомунікаційних послуг у співпраці з Міністерством цифрової трансформації України за допомогою Starlink. Тільки після розмінування територій та відновлення електропостачання відновлення мережі Інтернет стало можливим.

До відновлення інтернет-покриття в області долучилися 18 операторів і провайдерів зв'язку. Відновлені вузли, за можливості, одразу комплектувалися системами безперервного живлення та сонячними станціями для забезпечення безперервності надання послуг.

У червні 2023 року, після підриву окупантами Каховської ГЕС, було змито та підтоплено наземні та підземні лінії зв'язку магістральної мережі. Але у співпраці з військовими аварійні бригади інтернет-провайдерів оперативно їх відновили.

У зв'язку з безпековою ситуацією відновити електропостачання і відповідно зв'язок у деяких населених пунктах, що розташовані на території берегової лінії та весь час піддаються обстрілам, поки що немає можливості.

Для забезпечення доступом до Інтернету в населених пунктах, розташованих у 30-кілометровій зоні вздовж лінії зіткнення, Міністерством цифрової трансформації України в березні 2024 року виділено 40 комплектів обладнання супутникового зв'язку Starlink для 21 населеного пункту 8-ми тергромад Херсонської області.

Загалом тергромадам області передано 470 систем для забезпечення інтернет-зв'язку в населених пунктах, що зазнають постійних обстрілів. Із них 35 систем знищено або пошкоджено внаслідок ворожих атак.

Провайдери області, перебуваючи під постійними обстрілами окупантів, щодня безперервно відновлюють мережі. Загалом відновлено покриття ВОЛЗ у 98 населених пунктах. Однак дуже часто вже відновлені вузли й мережі зазнають повторного руйнування або взагалі знищення.

Станом на 01 січня 2026 року загальна кількість населених пунктів, де працює дротовий інтернет-зв'язок за технологією xPON, – 91 (населені пункти 14 деокупованих тергромад).

Наразі 92 пункти незламності підключено до фіксованого інтернет-доступу за пасивною технологією xPON та забезпечено терміналами Starlink як резервним каналом зв'язку на випадок блекауту.

17 ЦНАПів на деокупованій території області та 32 релоковані ЦНАПи підключено до мережі Інтернет.

30 закладів охорони здоров'я, які наразі забезпечують надання медичної допомоги населенню області, підключено до мережі Інтернет, з них 28 – до оптоволоконного Інтернету. Крім цього, до мережі Інтернет зі швидкістю не менше 100 Мбіт/с підключено 24 заклади.

Загальні висновки до розділу

Повномасштабне вторгнення РФ, окупація та активні бойові дії 2022–2026 років істотно трансформували транспортну і телекомунікаційну інфраструктуру Херсонської області, змінивши не лише їхній технічний стан, а й логіку функціонування, транспортні потоки, безпекові умови та можливості доступності для населення і бізнесу.

Довоєнна транспортна мережа, що включала автомобільні, залізничні, водні та авіаційні компоненти, забезпечувала регіону високий транзитний потенціал, сполученість з міжнародними коридорами, доступ до морських портів і мультимодальних логістичних центрів. Однак унаслідок окупації, підривів мостів, руйнування аеропорту, мінування узбереж і транспортних шляхів, а також постійних активних бойових дій інфраструктурний комплекс області зазнав масштабних втрат.

На деокупованій території станом на початок 2026 року функціонування транспорту було відновлено лише частково:

- 84% місцевих доріг та 55% доріг державного значення зазнали пошкоджень різного рівня;
- із 34 мостових споруд повністю зруйновано 13;
- автобусна мережа скоротилася майже у десять разів;
- роботу здійснюють лише 4 автостанції та обмежена кількість внутрішньообласних маршрутів, а частина перевезень здійснюється у режимі надання соціальних послуг;
- залізничне сполучення підтримується у вигляді обмежених безпекових рейсів та евакуаційних вагонів;
- морські порти Херсона та Скадовська, річкові порти Херсона та Нової Каховки фактично виведені з експлуатації, потребують розмінування та відбудови після припинення бойових дій і деокупації.

Телекомунікаційна інфраструктура також зазнала значних руйнувань: під час окупації пошкоджено або знищено до 90% вузлів мережі й обладнання, втрачено доступ до Інтернету, мобільного зв'язку та цифрових сервісів. Після деокупації завдяки системній роботі операторів та провайдерів відновлено роботу 84% базових станцій мобільного зв'язку, створено систему резервування Starlink та мобільних точок доступу Wi-Fi, відновлено волоконно-оптичне покриття у 98 населених пунктах.

Надзвичайно важливою частиною телекомунікаційної системи стала робота ЦНАПів: у 2026 році їх уже 49, із яких 17 відновлені в деокупованих громадах, 32 релоковані. Усі вони забезпечені інтернет-доступом, системами кіберзахисту, VPN-каналами, Wi-Fi-зонами та цифровими сервісами е-демократії (вебсайт ЦНАП, запис до електронної черги, мобільна валіза на платформі «СВОЇ», мобільні ЦНАПи).

Транспортна й телекомунікаційна інфраструктура Херсонщини перебуває у стані поступового відновлення й адаптивної реконфігурації, водночас залишаючись критично чутливою до безпекових ризиків. Регіон зберігає свою логістичну і комунікаційну вагу, а цифрова трансформація громад стала одним з найбільш успішних напрямів повоєнного відновлення. Відновлення і модернізація транспортних мереж є фундаментальною умовою повоєнної відбудови, повернення населення, відновлення економічної активності, логістики, туризму та інтеграції до загальнонаціональних і міжнародних транспортних систем.

Потреби:

- Розмінування дорожньо-транспортної інфраструктури, розгортання стійкої мережі

внутрішнього сполучення, особливо автобусного, із забезпеченням переправ у місцях зруйнованих мостів.

- Резервні укриття та системи безпеки на всіх вузлових елементах транспортної мережі.
- Капітальна відбудова мостів і ключових дорожніх ділянок, що визначають територіальну цілісність і підвищують зв'язність регіону.
- Відновлення і реконструкція аеропорту «Херсон», включно з реконструкцією ЗПС та аеровокзалу, облаштуванням енергозабезпечення.
- Відновлення морських портів Херсона і Скадовська, включно з днопоглибленням, усуненням пошкоджень від обстрілів, модернізацією обладнання.
- Забезпечення резервних каналів зв'язку та їх енергонезалежність (Starlink, генератори, акумулятори).
- Повне відновлення базових станцій мобільного зв'язку та модернізація до 4G/5G та розширення волоконно-оптичної інфраструктури у громадах, що залишаються без покриття.
- Подальший розвиток цифрових сервісів та платформ (е DEM, «СВОЇ», мобільні ЦНАПи).

Проблеми:

- Масштабні пошкодження доріг, руйнування ключових мостів та відсутність сухопутних логістичних переправ між правим і лівим берегами Дніпра в межах області.
- Обмежена спроможність автобусних, залізничних та вантажних перевезень, мінна небезпека, постійні обстріли, ризики для персоналу та пасажирів.
- Виведення з ладу і призупинення діяльності річкового транспорту, морських портів й аеропорту, відсутність можливостей відновлення їх роботи навіть у межах деокупованої частини території внаслідок активних бойових дій.
- Порушення можливостей крупно- та середньотоннажного річкового транзитного судноплавства Дніпром унаслідок руйнування греблі Каховської ГЕС.
- Руйнування телекомунікаційних мереж і вузлів, постійні повторні пошкодження через ракетні удари та атаки дронів.

Тенденції:

- Перехід до децентралізованих, резервних та модульних рішень (Starlink, мобільні ЦНАПи, мікромережі зв'язку).
- Розвиток цифрових сервісів та онлайн-адміністративних послуг у відповідь на руйнування фізичної інфраструктури.
- Створення мережі безпечних транспортно-комунікаційних вузлів з укриттями, резервним живленням.
- Повернення логістичної ролі Херсонщини у середньостроковій перспективі через відбудову портів, аеропорту, транспортних коридорів.
- Активізація партнерства громад з донорами і міжнародними проєктами у сфері зв'язку та електронного врядування.

Ендогенний потенціал області:

- Географічні переваги (за умови повної деокупації): розташування на перетині міжнародних коридорів, у гирлі Дніпра, вихід до Чорного й Азовського морів.
- Можливість відновлення річкового судноплавства у гирловій частині Дніпра за сприятливих безпекових умов.
- Після реконструкції морські порти Херсона та Скадовська можуть стати центрами морської логістики й експорту, аеропорт здатен забезпечувати міжнародні пасажирські та вантажні рейси.
- Висока цифрова адаптивність громад та операторів, оперативне відновлення мобільного зв'язку та інтернет-мереж, організація резервних каналів зв'язку.

• Високий рівень цифровізації регіону, відпрацьовані моделі мобільних форматів (мобільні ЦНАПи, мобільні точки доступу), що можуть стати постійною практикою;

• У середньостроковій перспективі здатність сформувати сучасний транспортно-цифровий хаб півдня України, за умови стабілізації безпекової ситуації, стійкого фінансування та міжнародної підтримки, інтегрованих проєктів реконструкції.

Джерела інформації, що використані у розділі:

1. http://bus.com.ua (2021);

2. Геоінформаційний портал Херсонської області / Розділ: Транспортна інфраструктура, підрозділ: Пасажирські перевезення [За заг. ред. Павла Остапенка]/ Херсонська обласна державна адміністрація, Товариство дослідників України, – Київ-Херсон: – 2022. – [Електронний ресурс].

1.13. СФЕРА ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ІННОВАЦІЙ. ВИДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЯКІ ВОЛОДІЮТЬ ІННОВАЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ

Довоєнний стан

До повномасштабного вторгнення інноваційний ландшафт Херсонщини ґрунтувався на 21 організації, що виконували НДДКР (2017 р.), із 732 дослідниками (з них 48 докторів та 191 кандидат наук) та домінуванням аграрної тематики (понад 78% внутрішніх витрат НДДКР спрямовувалось у сільськогосподарські науки). Фінансування формувалося здебільшого за рахунок бюджетних коштів (73,1%), тоді як частка дослідників у зайнятості була суттєво нижчою за середню по країні (0,17% проти 0,58%). Одночасно вже у 2013–2017 роках фіксувався спад інноваційної активності промислових підприємств (з 27 до 15), попри помітні досягнення у харчовій промисловості й машинобудуванні, а також запровадження 24 технологічних процесів і 80 інноваційних видів продукції (питома вага інноваційної продукції у промисловій реалізації – 5,5%).

Характерною особливістю інноваційної системи області була її тісна орієнтація на потреби агропромислового комплексу, що відповідало галузевій спеціалізації регіону. Наукові установи забезпечували розроблення і впровадження нових сортів та гібридів сільськогосподарських культур, удосконалення технологій вирощування, розвитку зрошуваного землеробства, систем захисту рослин і раціонального використання природних ресурсів. Така спеціалізація створювала передумови для ефективного трансферу технологій між науковою сферою та аграрним виробництвом [2].

Аналіз галузей з економічним та інноваційним потенціалом Херсонської області протягом останніх довоєнних років демонстрував чітке «ядро» зростання Херсонщини, що поєднувало харчопереробні коди (10.3, 10.4, 10.5, 10.8, 11) та низку інженерно-промислових ніш (25.1, 28.3, 30.1, 31), які водночас відповідали встановленим економічним та інноваційним критеріям, хоча й акумулювали близько 9% зайнятості. Це формувало дві комплементарні траєкторії: а) локально-вбудоване зростання через глибшу переробку агросировини й перехід у преміальні сегменти харчової промисловості; б) спеціалізоване інжинірингове відновлення: металоконструкції, агромашини, судноремонт та судносервіси, які швидко генерують додану вартість за обмежених капітальних вкладень [1]. Важливим чинником розвитку інноваційної діяльності було поєднання аграрного виробництва з переробною промисловістю, машинобудуванням і транспортно-логістичним комплексом. Така міжгалузева взаємодія сприяла формуванню регіональних ланцюгів створення доданої вартості, підвищенню конкурентоспроможності продукції та створювала основу для розвитку смарт-спеціалізації області [2].

Водночас вузьке «вікно стабільних лідерів» у статично-динамічному аналізі вказувало на те, що види економічної діяльності, які проходять лише один поріг, слід переводити у перспективні галузі через стандартизацію, енергоефективність, цифровізацію і мікроінвестиції у продуктивність. Наприклад, логістика складування демонструвала потенціал стати мультиплікатором для всього агропромислового ланцюга. З урахуванням обмежень даних (статистичний зріз 2012–2017 рр.) та кардинальних змін після повномасштабного вторгнення, визначені довоєнні пріоритети слід трактувати як «історичне ядро», яке потребує регулярної валідації та моніторингу збереження інноваційного потенціалу. Це поєднання дозволить масштабувати сильні позиції та швидко перетворювати інноваційний потенціал на ринкові результати [1]. Одночасно подальший розвиток інноваційної екосистеми потребував активізації співпраці між науковими установами, закладами вищої освіти, органами державної влади та бізнесом, розширення участі підприємств у міжнародних науково-технічних програмах і залучення інвестицій у комерціалізацію результатів досліджень. До початку повномасштабної війни Херсонська область мала сформовані передумови для розвитку інноваційної економіки, однак реалізація цього потенціалу вимагала посилення інституційної

підтримки, модернізації виробничої бази та розширення доступу до сучасних технологій і фінансових ресурсів [2].

Трансформації воєнного часу

Після 2022 року інноваційна екосистема зазнала глибокої деформації, однак зберегла освітньо-науковий каркас, спроможний стати базою для відновлення. У регіоні функціонує мережа ЗВО та НДІ, серед яких Херсонський державний університет, Херсонський національний технічний університет, Херсонський аграрно-економічний університет, Херсонська державна морська академія, профільні інститути НААН тощо, які забезпечують кадровий і проєктний контур інновацій (інженерні, морські, аграрні компетенції, інновації у кліматично орієнтованому землеробстві) [1]. Попри релокацію окремих закладів освіти та наукових установ, їх кадровий і науковий потенціал значною мірою був збережений завдяки переходу на дистанційні форми роботи, розвитку міжрегіональної співпраці та участі в міжнародних науково-дослідних проєктах. Це дало змогу продовжити виконання наукових досліджень, підготовку висококваліфікованих кадрів та розроблення інноваційних рішень, спрямованих на післявоєнне відновлення економіки регіону [2].

Дані про інноваційну діяльність промислових підприємств Херсонської області свідчать про фактичне згортання інноваційної активності після 2021 року. Якщо у довоєнний період ще спостерігалися поодинокі прояви інноваційної діяльності (5 підприємств, 18 видів продукції та 936 тис. грн витрат), то з 2022 року такі явища повністю відсутні. Це вказує не лише на припинення інноваційних процесів, а й на значно глибший структурний розрив, пов'язаний із зупинкою промислового виробництва, руйнуванням підприємств та втратою виробничих і кадрових ресурсів в умовах війни. Відсутність навіть мінімальних ознак інноваційної активності підкреслює перехід промислового сектору із фази розвитку у фазу, де пріоритетом стає не модернізація, а базове відновлення функціонування [1]. Водночас трансформація інноваційної системи супроводжується зміщенням пріоритетів від створення нових промислових продуктів до розроблення технологій післявоєнного відновлення територій, забезпечення продовольчої безпеки, відновлення меліоративних систем, цифровізації аграрного виробництва та адаптації господарської діяльності до воєнних і кліматичних викликів. Саме ці напрями сьогодні формують основу нової регіональної інноваційної політики [2].

Таблиця 1.27. Інноваційна діяльність промислових підприємств Херсонської області[1,2,3]

Найменування показника	2021	2022	2023	2024
Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації (продукцію, процеси), од.	5	-	-	-
Витрати на інновації промислових підприємств, тис. грн	936,0	-	-	-
Кількість упровадженої інноваційної продукції промислових підприємств, од.	18	-	-	-

[1] Інформація сформована на основі фактично наданих підприємствами звітів за ф.№ 1-інновація «Обстеження інноваційної діяльність промислового підприємства».

[2] Дані наведені по юридичних особах, які здійснювали промислову діяльність, із середньою кількістю працівників 50 осіб і більше.

[3] Тире (–) явищ не було.

Інноваційний потенціал агропромислового комплексу Херсонської області, попри складну безпекову ситуацію та тимчасову окупацію частини території, полягає у наявності значних резервів для впровадження сучасних агротехнологій, зокрема цифровізації виробничих процесів і технологій точного землеробства. При цьому пріоритетними напрямами розвитку залишаються відновлення логістичної інфраструктури та розбудова переробних потужностей.

Реалізація зазначеного потенціалу безпосередньо залежить від покращення безпекової ситуації, деокупації лівобережної частини території області, відновлення критичної інфраструктури та залучення інвестицій. Ключовий акцент доцільно зосередити на відродженні садівництва, овочівництва і тепличного господарства шляхом впровадження технологій точного землеробства, розумних іригаційних систем та розвитку агропромислових кластерів з урахуванням історичної спеціалізації регіону.

Ключові напрями інноваційного розвитку:

1. Цифрова трансформація – впровадження систем точного землеробства (GPS-навігація, датчики вологості та родючості ґрунтів), використання безпілотних літальних апаратів для моніторингу стану посівів, а також цифрових платформ для комплексного управління агробізнесом.

2. Розумні системи зрошення – відновлення та модернізація зрошувальної інфраструктури шляхом впровадження крапельного зрошення, автоматизованих систем поливу та водоощадних технологій з метою мінімізації впливу кліматичних ризиків і подолання посушливості регіону.

3. Розвиток логістики та зберігання продукції – створення та модернізація елеваторних потужностей, овоче- та фруктосховищ, формування регіональних логістичних хабів для зменшення післязбиральних втрат і розширення доступу до внутрішніх та зовнішніх ринків збуту.

4. Інноваційна переробка сільськогосподарської продукції – розвиток підприємств з глибокої переробки місцевої сировини (олійні культури, овочі, фрукти), стимулювання виробництва продукції з доданою вартістю, зокрема нішевих харчових продуктів (олії, консерви, соки тощо).

5. Тепличне та ягідне господарство – відновлення та розвиток тепличних комплексів із застосуванням енергоефективних і кліматично адаптованих технологій, а також розширення виробництва ягідної продукції як одного з перспективних напрямів агробізнесу.

6. Стале та органічне виробництво – розвиток органічного землеробства та біологізації агровиробництва, впровадження агролісомеліорації (зокрема відновлення полезахисних лісосмуг), а також використання відновлюваних джерел енергії у діяльності агропідприємств.

7. Кліматично орієнтоване сільське господарство – впровадження адаптивних систем землеробства, посухостійких сортів і гібридів сільськогосподарських культур, технологій збереження ґрунтової вологи, мінімального та нульового обробітку ґрунту, що сприятиме підвищенню стійкості агровиробництва до змін клімату та дефіциту водних ресурсів.

8. Розвиток селекції та насінництва – створення і впровадження нових сортів та гібридів сільськогосподарських культур, адаптованих до посушливих умов південного степу України, розвиток сучасних насінницьких центрів та розширення виробництва високоякісного насіннєвого матеріалу.

9. Біоенергетика та циркулярна економіка – виробництво біогазу, твердого біопалива та інших видів біоенергії із сільськогосподарської біомаси, використання відходів агропромислового виробництва для отримання енергії та органічних добрив, що сприятиме підвищенню енергетичної незалежності аграрного сектору.

10. Відновлення родючості та моніторинг земельних ресурсів – проведення комплексного агрохімічного й еколого-токсикологічного обстеження ґрунтів, впровадження геоінформаційних систем моніторингу стану земель, технологій рекультивації та відновлення деградованих і пошкоджених унаслідок бойових дій територій.

11. Науково-інноваційні кластери та трансфер технологій – формування регіональної інноваційної екосистеми шляхом розвитку партнерства між науковими установами, закладами вищої освіти, аграрним бізнесом і органами влади, створення центрів трансферу технологій, демонстраційних полігонів та інноваційних агрохабів.

12. Розвиток людського капіталу та цифрових компетентностей – підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації фахівців для агропромислового комплексу, розвиток

дорадництва, впровадження сучасних освітніх програм із цифрового, кліматично орієнтованого та інноваційного землеробства.

13. Інтеграція до європейського інноваційного простору – активізація участі наукових установ, закладів освіти та підприємств області в міжнародних дослідницьких програмах, грантових проєктах і технологічних платформах Європейського Союзу, що сприятиме залученню інвестицій, сучасних технологій та прискоренню післявоєнної модернізації регіону.

Виклики розвитку:

1. Безпекові ризики та мінування територій – значна частина території Херсонської області залишається тимчасово окупованою або перебуває в зоні активних бойових дій; сільськогосподарські землі та інфраструктурні об'єкти забруднені вибухонебезпечними предметами, що унеможливлює повноцінне ведення господарської діяльності.

2. Зруйнована та пошкоджена інфраструктура – істотні втрати елеваторних потужностей, зрошувальних систем, об'єктів переробки та логістичних шляхів, що обмежує виробничі можливості та підвищує собівартість продукції.

3. Дефіцит трудових ресурсів – скорочення чисельності населення та відтік кваліфікованих кадрів, у тому числі фахівців аграрного профілю, що ускладнює відновлення та розвиток агропромислового комплексу.

4. Обмежений доступ до фінансових ресурсів – нестача власних обігових коштів у агровиробників та високі ризики для інвесторів, що зумовлює потребу в залученні значних обсягів державної, міжнародної та приватної фінансової підтримки.

5. Наслідки руйнування Каховської ГЕС та дефіцит водних ресурсів – втрата функціонування найбільшої в Україні зрошувальної системи істотно обмежує можливості ведення високопродуктивного землеробства, знижує урожайність культур та потребує створення нової моделі водозабезпечення аграрного виробництва.

6. Посилення впливу кліматичних змін – зростання частоти посух, хвиль спеки, дефіциту атмосферних опадів та інших екстремальних погодних явищ підвищує ризики нестабільності сільськогосподарського виробництва, що потребує широкого впровадження кліматично орієнтованих технологій.

7. Деградація ґрунтів та екологічні наслідки бойових дій – забруднення земель вибухонебезпечними предметами, пошкодження ґрунтового покриву, порушення гідрологічного режиму та розвиток процесів ерозії, засолення і дегуміфікації знижують продуктивність агроландшафтів та потребують реалізації комплексних заходів з відновлення родючості.

8. Низький рівень інноваційної активності та технологічної модернізації – руйнування виробничої бази, скорочення фінансування досліджень і розробок, обмежені можливості комерціалізації наукових результатів та впровадження сучасних технологій стримують формування конкурентоспроможної економіки регіону.

9. Втрата виробничо-логістичних ланцюгів та експортного потенціалу – порушення традиційних каналів постачання сировини і збуту продукції, обмеження роботи морських портів і транспортної інфраструктури знижують конкурентоспроможність регіональних виробників та потребують формування нових логістичних маршрутів.

10. Недостатня інтеграція науки, освіти та бізнесу – обмежена взаємодія між науковими установами, закладами вищої освіти, органами влади та підприємствами стримує трансфер технологій, впровадження інновацій та розвиток високотехнологічних секторів економіки.

11. Необхідність адаптації до вимог європейської інтеграції – відновлення економіки області потребує прискореного впровадження європейських стандартів якості та безпечності продукції, цифровізації виробничих процесів, екологізації агровиробництва та розвитку принципів циркулярної економіки, що вимагатиме значних інвестицій і системної державної підтримки.

Потенціал і перспективи

Херсонська область володіє значним природно-кліматичним та ресурсним потенціалом для інноваційного розвитку агропромислового комплексу, насамперед у сферах плодоягідництва, овочівництва, вирощування зернових і технічних культур, а також у переробці сільськогосподарської продукції [1]. Перспективність регіону визначається також вигідним географічним положенням, високою забезпеченістю сільськогосподарськими угіддями, значним потенціалом розвитку зрошуваного землеробства після відновлення водогосподарської інфраструктури та наявністю багаторічного досвіду виробництва високорентабельної сільськогосподарської продукції. Це створює передумови для формування сучасної моделі агропромислового розвитку, орієнтованої на виробництво продукції з високою доданою вартістю та інтеграцію у європейські агропродовольчі ланцюги [2].

Водночас реалізація цього потенціалу потребує системного підходу, що передбачає тісну взаємодію науки, бізнесу та органів влади, адаптацію світових аграрних трендів до регіональних умов і подолання бар'єрів впровадження інновацій, особливо в умовах повоєнного відновлення та переорієнтації на нові ринки збуту [1]. Пріоритетного значення набуває формування регіональної інноваційної екосистеми, що поєднуватиме наукові установи, заклади вищої освіти, аграрний бізнес, органи державної влади та міжнародних партнерів. Така модель співпраці сприятиме прискоренню трансферу технологій, залученню інвестицій, розвитку інноваційного підприємництва та впровадженню сучасних цифрових рішень у виробничі процеси [2].

Важливу роль у забезпеченні сталого розвитку агропромислового комплексу Херсонської області відіграє науково-дослідна та дослідно-конструкторська діяльність (Research and Development, R&D), яка є критично необхідною для підвищення ефективності, екологічної сталості та конкурентоспроможності аграрного виробництва. R&D спрямована на впровадження нових технологій, методів і продуктів та охоплює розробку нових сортів і гібридів сільськогосподарських культур, сучасних агротехнологій, рішень у сфері точного землеробства, біопрепаратів, а також інноваційних логістичних і переробних рішень [1]. Особливого значення набувають дослідження, спрямовані на створення кліматично орієнтованих систем землеробства, відновлення родючості ґрунтів, розроблення посухостійких сортів і гібридів, удосконалення технологій водозбереження та підвищення ефективності використання природних ресурсів. Саме ці напрями наукових досліджень формуватимуть основу довгострокової адаптації аграрного сектору Херсонської області до сучасних кліматичних і воєнних викликів [2].

Основні напрями R&D в агропромисловому комплексі:

1. «Зелені» технології – розроблення та впровадження біодобрив і засобів захисту рослин з мінімальним впливом на довкілля, енергоефективних методів вирощування сільськогосподарських культур, розвиток вертикальних ферм та інших кліматично адаптованих рішень.

2. Цифровізація (AgTech) – використання безпілотних літальних апаратів, сенсорних систем, технологій точного землеробства та аналітики великих даних для оптимізації процесів поливу, живлення рослин і управління виробничими ризиками.

3. Генетика та селекція – створення високопродуктивних сортів і гібридів, стійких до хвороб, шкідників і посухи, а також підвищення продуктивності та адаптивності тваринництва.

4. Інновації в логістиці (агрологістика) – оптимізація ланцюгів постачання, зберігання та транспортування аграрної продукції з метою зменшення втрат і підвищення ефективності логістичних процесів.

5. Переробка та харчові технології – розроблення нових видів продукції з доданою вартістю, удосконалення технологій переробки, підвищення якості та продовження термінів зберігання харчових продуктів.

Упровадження зазначених інновацій забезпечує стабільність аграрного виробництва в умовах кліматичних змін, сприяє підвищенню ресурсної ефективності та дозволяє

агропромисловому комплексу Херсонської області зберігати й посилювати конкурентні позиції. Таким чином, R&D виступає ключовою рушійною силою модернізації та довгострокового розвитку аграрного сектору регіону [1].

6. Кліматично орієнтовані системи землеробства – розроблення адаптивних технологій вирощування сільськогосподарських культур в умовах зміни клімату, оптимізація структури сівозмін, впровадження технологій мінімального та нульового обробітку ґрунту, а також систем збереження ґрунтової вологи та підвищення стійкості агроекосистем.

7. Відновлення та управління водними ресурсами – розроблення інноваційних систем зрошення, технологій повторного використання води, автоматизованого управління поливом, моніторингу якості водних ресурсів та моделей інтегрованого управління водокористуванням в умовах дефіциту води.

8. Відновлення родючості ґрунтів і агроекологія – дослідження процесів деградації ґрунтів, розроблення технологій рекультивації земель, біологізації землеробства, відновлення вмісту органічної речовини та впровадження систем комплексного моніторингу стану ґрунтового покриву.

9. Біотехнології та мікробіологічні препарати – створення нових біопрепаратів для живлення і захисту рослин, біостимуляторів росту, мікробних консорціумів та біотехнологічних рішень для підвищення продуктивності сільськогосподарських культур і зменшення використання хімічних засобів.

10. Біоенергетика та циркулярна біоекономіка – розроблення технологій виробництва біогазу, біометану, біодобрив та інших продуктів з відходів агропромислового виробництва, що сприятиме підвищенню ресурсоефективності та енергетичної незалежності аграрного сектору.

11. Роботизація та автоматизація аграрного виробництва – створення автономних роботизованих систем для виконання польових операцій, автоматизованого моніторингу посівів, точного внесення добрив і засобів захисту рослин, що дасть змогу компенсувати дефіцит трудових ресурсів та підвищити продуктивність виробництва.

12. Геоінформаційні системи та дистанційний моніторинг – розроблення цифрових платформ для інтегрованого моніторингу земельних ресурсів з використанням супутникових даних, безпілотних літальних апаратів, геоінформаційних технологій та елементів штучного інтелекту для оцінювання стану посівів, прогнозування врожайності та управління ризиками.

13. Економіка інновацій та трансфер технологій – розроблення механізмів комерціалізації результатів наукових досліджень, моделей взаємодії науки, бізнесу і держави, інструментів залучення інвестицій та розвитку інноваційного підприємництва в агропромисловому комплексі.

14. Післявоєнне відновлення агроландшафтів – наукове обґрунтування технологій відновлення сільськогосподарських земель, пошкоджених унаслідок бойових дій, оцінювання екологічних ризиків, рекультивація територій та формування стійких моделей ведення агровиробництва в умовах післявоєнної трансформації [2].

Загальні висновки до розділу

Регіон входить у фазу відновлення і переформатування регіональної інноваційної системи: попри втрати, збережена мережа ЗВО/НДІ, чіткі смарт-нішеві напрями й прикладні агроінновації створюють основу для прискореного відновлення. Ключ до реалізації потенціалу полягає у виведенні НДДКР у виробництво через інструменти спільного фінансування, трансфер технологій, малі пілоти й індустріальні партнерства, а також фокус на видах діяльності, що поєднують регіональні компетенції з потребами відбудови. Хоча інноваційна проєктно-конструкторська діяльність у виробничому секторі перебуває у стадії занепаду (насамперед унаслідок фактичного призупинення діяльності і закриття більшості промислових підприємств області), в аграрному сегменті інноваційний потенціал залишається системним: можливості точного землеробства, «розумного» зрошення, цифрових платформ управління агробізнесом, інновацій у зберіганні / логістиці та глибокій переробці – це вектори, що прямо

корелюють із конкурентними перевагами регіону і відповідають логіці смарт-спеціалізації, визначеної ще в довоєнних пріоритетах (переробка АПК, креативні індустрії, медичний туризм). Для реалізації цього потенціалу необхідні безпекові умови, відновлення інфраструктури та інвестиційна підтримка [1].

Водночас післявоєнне відновлення інноваційної системи Херсонської області має базуватися не лише на відновленні довоєнного науково-технологічного потенціалу, а й на формуванні нової моделі регіонального розвитку, орієнтованої на цифровізацію, кліматичну адаптацію, ресурсоефективність та інтеграцію до європейського дослідницького простору. Особливого значення набуває розвиток партнерства між науковими установами, закладами вищої освіти, бізнесом, органами державної влади та міжнародними організаціями, що забезпечить прискорення трансферу технологій і впровадження інновацій у виробництво.

Першочерговими завданнями є створення сучасної регіональної інноваційної екосистеми, розвиток центрів трансферу технологій, підтримка стартапів і малих інноваційних підприємств, розширення участі у міжнародних дослідницьких програмах та залучення грантового фінансування для реалізації проєктів післявоєнного відновлення. Ключовим напрямом має стати впровадження результатів наукових досліджень у сферах кліматично орієнтованого землеробства, цифрових технологій, біоекономіки, водозбереження та відновлення деградованих земель.

У довгостроковій перспективі саме інноваційний розвиток має стати одним із визначальних чинників підвищення конкурентоспроможності економіки Херсонської області, формування нових високотехнологічних секторів виробництва, збільшення частки продукції з високою доданою вартістю та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіону. Реалізація цього потенціалу сприятиме зміцненню продовольчої безпеки України, розвитку експортоорієнтованого агропромислового комплексу та інтеграції регіону до європейського інноваційного простору [2].

Потреби:

• Перезапуск регіонального циклу проєктно-дослідницької діяльності: цільові програми грантового співфінансування прикладних НДДКР із фокусом на AgTech, харчові технології, відновлювану енергетику, безпекову інженерію (укриття, підземні енергооб'єкти), морські та машинобудівні технології для відбудови.

• Відновлення інноваційної інфраструктури ЗВО та НДІ і запуск спільних індустріальних лабораторій з бізнесом для сталого трансферу технологій та комерціалізації, мінігранти для пілотних впроваджень у громадах і підтримка серійного виробництва інноваційної продукції.

• Розвиток регіональної інноваційної екосистеми – створення центрів трансферу технологій, інноваційних хабів, бізнес-інкубаторів та акселераційних програм для підтримки стартапів, малих інноваційних підприємств і комерціалізації результатів наукових досліджень.

• Цифровізація науково-дослідної діяльності – розвиток цифрової дослідницької інфраструктури, впровадження сучасних інформаційно-аналітичних платформ, геоінформаційних систем, технологій штучного інтелекту та відкритих баз даних для підтримки наукових досліджень і прийняття управлінських рішень.

• Розширення міжнародного науково-технічного співробітництва – активізація участі закладів вищої освіти, наукових установ та підприємств у міжнародних дослідницьких програмах, консорціумах і грантових проєктах Європейського Союзу та інших міжнародних організацій.

• Підготовка та розвиток людського капіталу – підтримка програм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації наукових працівників, інженерів і фахівців інноваційної сфери, стимулювання повернення висококваліфікованих кадрів до регіону та залучення молодих дослідників.

• Підтримка цифрової трансформації агропромислового комплексу – стимулювання впровадження технологій точного землеробства, дистанційного моніторингу, автоматизованих

систем управління виробництвом, цифрових платформ управління агробізнесом та інших рішень AgTech.

• Розвиток дослідної та випробувальної інфраструктури – модернізація лабораторій, дослідних полігонів, демонстраційних господарств і центрів сертифікації інноваційної продукції для забезпечення повного циклу створення, апробації та впровадження нових технологій.

• Формування сприятливого інвестиційного середовища – створення механізмів стимулювання інноваційної діяльності, податкових та фінансових інструментів підтримки підприємств, що здійснюють науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, а також реалізують інноваційні проєкти у пріоритетних сферах регіональної смарт-спеціалізації.

Проблеми:

• Безпекові ризики і депопуляція дослідницького середовища: відтік кадрів, низька частка дослідників у зайнятості, переривання проєктів.

• Фінансова вразливість: домінування бюджетного фінансування при обмежених власних коштах організацій і бізнесу.

• «Розрив» у промисловій інноваційності: фактична пауза офіційної інноваційної активності підприємств у 2022–2024 роках, зникнення інструментів масштабування інноваційних рішень.

• Інфраструктурні втрати: пошкодження матеріально-технічної бази ЗВО та НДІ, дослідних полігонів, які критично необхідні для генерації інновацій.

• Обмежений трансфер технологій та низький рівень комерціалізації результатів НДДКР. Недостатній рівень взаємодії між науковими установами, закладами вищої освіти та бізнесом стримує впровадження інноваційних розробок у виробництво, знижує економічну віддачу від наукових досліджень та обмежує розвиток високотехнологічного підприємництва.

• Недостатній рівень інтеграції до міжнародного дослідницького простору. Воєнні ризики, обмежені фінансові ресурси та пошкодження наукової інфраструктури ускладнюють участь регіональних наукових установ у міжнародних дослідницьких програмах, консорціумах і проєктах, що обмежує доступ до сучасних технологій та інвестицій.

• Застаріла матеріально-технічна база наукових установ. Значна частина лабораторного обладнання, дослідницької інфраструктури та експериментальних майданчиків потребує модернізації або повного відновлення відповідно до сучасних міжнародних вимог проведення наукових досліджень.

• Недостатній розвиток інноваційної інфраструктури. Відсутність достатньої кількості центрів трансферу технологій, інноваційних хабів, бізнес-інкубаторів та акселераторів обмежує можливості підтримки стартапів, розвитку технологічного підприємництва та залучення приватних інвестицій.

• Обмежені можливості цифрової трансформації наукової діяльності. Недостатній рівень розвитку цифрової дослідницької інфраструктури, сучасних інформаційних платформ, високопродуктивних обчислювальних ресурсів та спеціалізованого програмного забезпечення знижує ефективність проведення досліджень і міжнародної наукової співпраці.

• Дефіцит висококваліфікованих молодих дослідників. Скорочення чисельності молодих науковців, їх міграція до безпечніших регіонів України та за кордон, а також недостатній рівень мотивації до наукової кар'єри створюють ризики втрати кадрового потенціалу та наступності наукових шкіл.

Тенденції:

• Освітньо-наукові установи як центри регіонального відновлення консолідують компетенції та партнерства з бізнесом для прикладних рішень від «лабораторії до місцевої громади».

• Агроінновації стають головним «локомотивом» з пріоритетом «розумного» зрошення, точного землеробства, генетики та селекції, післязбиральної логістики і переробки як найшвидше масштабовані напрями з економічною віддачею.

• Сфокусована смарт-спеціалізація у сферах переробки АПК та креативних індустрій, а також окремих довоєнних видів діяльності з інноваційним потенціалом (харчова промисловість, сільськогосподарське машинобудування, будконструкції, суднобудування та судносервіс).

• Зміщення у бік «низьковитратних» і «кризових» інновацій: цифровізація процесів, оптимізація енерговитрат, логістики, які мають короткий період окупності та є найбільш актуальними в умовах ризику.

• Посилення міжнародної науково-технічної співпраці. Зростає участь закладів вищої освіти, наукових установ та інноваційно активних підприємств у міжнародних дослідницьких консорціумах, грантових програмах і проєктах технічної допомоги, що забезпечує доступ до сучасних технологій, фінансових ресурсів та європейських практик післявоєнного відновлення.

• Прискорення цифрової трансформації наукової діяльності. Активно впроваджуються цифрові платформи для проведення досліджень, дистанційної взаємодії, управління інноваційними проєктами, аналізу великих масивів даних, геоінформаційні системи та інструменти штучного інтелекту.

• Зростання ролі трансферу технологій та прикладних досліджень. Наукові розробки дедалі більше орієнтуються на вирішення практичних завдань післявоєнного відновлення, адаптації до змін клімату, відновлення аграрного виробництва, розвитку біоекономіки та забезпечення продовольчої безпеки.

• Формування регіональних інноваційних кластерів. Посилюється кооперація між науковими установами, закладами освіти, органами влади та бізнесом для реалізації спільних інноваційних проєктів, розвитку смарт-спеціалізації та створення високотехнологічних виробництв;

• Переорієнтація на кліматично орієнтовані технології. Зростає попит на наукові розробки у сфері водозбереження, відновлення меліоративних систем, адаптивного землеробства, біологізації виробництва, відновлення родючості ґрунтів та використання відновлюваних джерел енергії.

• Підвищення ролі університетів і наукових установ як центрів післявоєнної трансформації. Заклади вищої освіти та наукові установи дедалі активніше виконують функції експертної підтримки регіонального розвитку, підготовки кадрів для відбудови, розроблення інноваційних рішень та координації міжнародних науково-технічних проєктів.

Ендогенний потенціал (у т. ч. види діяльності з інноваційним потенціалом):

• AgTech-рішення: точне землеробство, «розумні» іригаційні системи, біопрепарати, інноваційна агрологістика й холодові ланцюги.

• Переробка сільськогосподарської сировини: глибока переробка, нішеві харчові продукти, технології подовження зберігання та якості.

• Машинобудування для АПК і громад: насосне, енерготехнічне, спеціальна комунальна техніка, будівельні металоконструкції — під завдання з відбудови і безпеки.

• Суднобудування та судносервіс: відновлення ремонтних компетенцій та інтеграція з логістикою річкових / морських перевезень у післявоєнний період.

• Деревообробка і виробництво меблів: модульні рішення для будівництва, соціальної інфраструктури, укриттів із застосуванням ресурсозберігаючих технологій.

• Науково-освітній потенціал та трансфер технологій: наявність закладів вищої освіти, наукових установ і дослідних господарств, здатних забезпечувати розроблення, апробацію та впровадження інноваційних технологій, підготовку висококваліфікованих кадрів і формування регіональної інноваційної екосистеми.

- Міжнародне партнерство та грантовий потенціал: можливість залучення міжнародних інвестицій, участі у програмах Європейського Союзу та міжнародних фінансових організацій, що створює додаткові можливості для модернізації виробництва, розвитку інноваційної інфраструктури та прискорення післявоєнної відбудови регіону.

Джерела інформації, що використані у розділі:

1. Дані ХОВА.
2. Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства Національної академії аграрних наук України.

1.14. МІСТОБУДІВНИЙ РОЗВИТОК ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Довоєнний стан містобудівного освоєння території Херсонської області (2021 рік)

Для громад регіону характерний високий ступінь диференціації за рівнем містобудівного освоєння території: якщо найвищі значення серед громад регіону спостерігалися на рівні 13% і вище, то найнижчі – 3% і менше. До числа тергромад з найвищими рівнями містобудівного освоєння потрапили чотири: Новокаховська – 13,0%, Ювілейна – 16,0%, Великокопанівська – 19,3%, Херсонська – 20,6%, які дуже істотно відрізнялися за своїм складом та іншими економіко-географічними характеристиками, а відповідно – потребували стратегій просторового розвитку, орієнтованих на їх специфіку та відповідні заходи зі збалансування структури землекористування.

До числа тергромад з найнижчими рівнями містобудівного освоєння у регіоні – 3% і менше – потрапили десять громад, у тому числі громади з найнижчими рівнями освоєння: Асканіє-Нова – 1,5% та Чулаківська – 1,2%, де розташовані унікальні природні об'єкти. Отже, врахування цінності та природоохоронного статусу об'єктів, обережне ставлення до сформованої структури природокористування мають бути пріоритетними щодо будь-яких проєктів з формування нової житлової, виробничої забудови чи проєктів інфраструктурного розвитку в таких громадах. З іншого боку, до громад з найнижчими рівнями містобудівного освоєння входили також тергромади з кількістю населення близько 5 тис. осіб чи дещо більше, потенціал містобудівного освоєння яких є дуже низьким, а мережа розселення деградує, що додатково актуалізує питання їх майбутнього просторового розвитку.

До громад з очікуваною деградацією мережі розселення належали: Бехтерська (2 з 8 населених пунктів у складі тергромади фактично нежилі), Чулаківська (3 із 13 населених пунктів мали менше 50 осіб), Генічеська (10 з 68 населених пунктів безлюдні, ще 4 мали населення менше 50 осіб). У той же час Генічеська тергромада належала до громад, які попри загрози деградації наявної мережі розселення, мали потенціал до збільшення містобудівного освоєння території. Це пов'язано з активною житловою забудовою поза межами існуючих населених пунктів, що для випадку Генічеської громади досягла 6,6%.

Ще вищі рівні житлової забудови поза межами населених пунктів спостерігалися в Асканіє-Новій – 7,1%, Херсонській тергромаді – 8,1%, Олешківській – 9,2%, Голопристанській – 10,0%, Новокаховській – 13,0%, Дар'ївській – 15,7% та Любимівській – 31%, що для випадку Новокаховської та Херсонської тергромад накладалося на вже існуючий високий рівень містобудівного освоєння території, а також гостро ставило питання щодо статусу такої житлової забудови в кожній із цих громад.

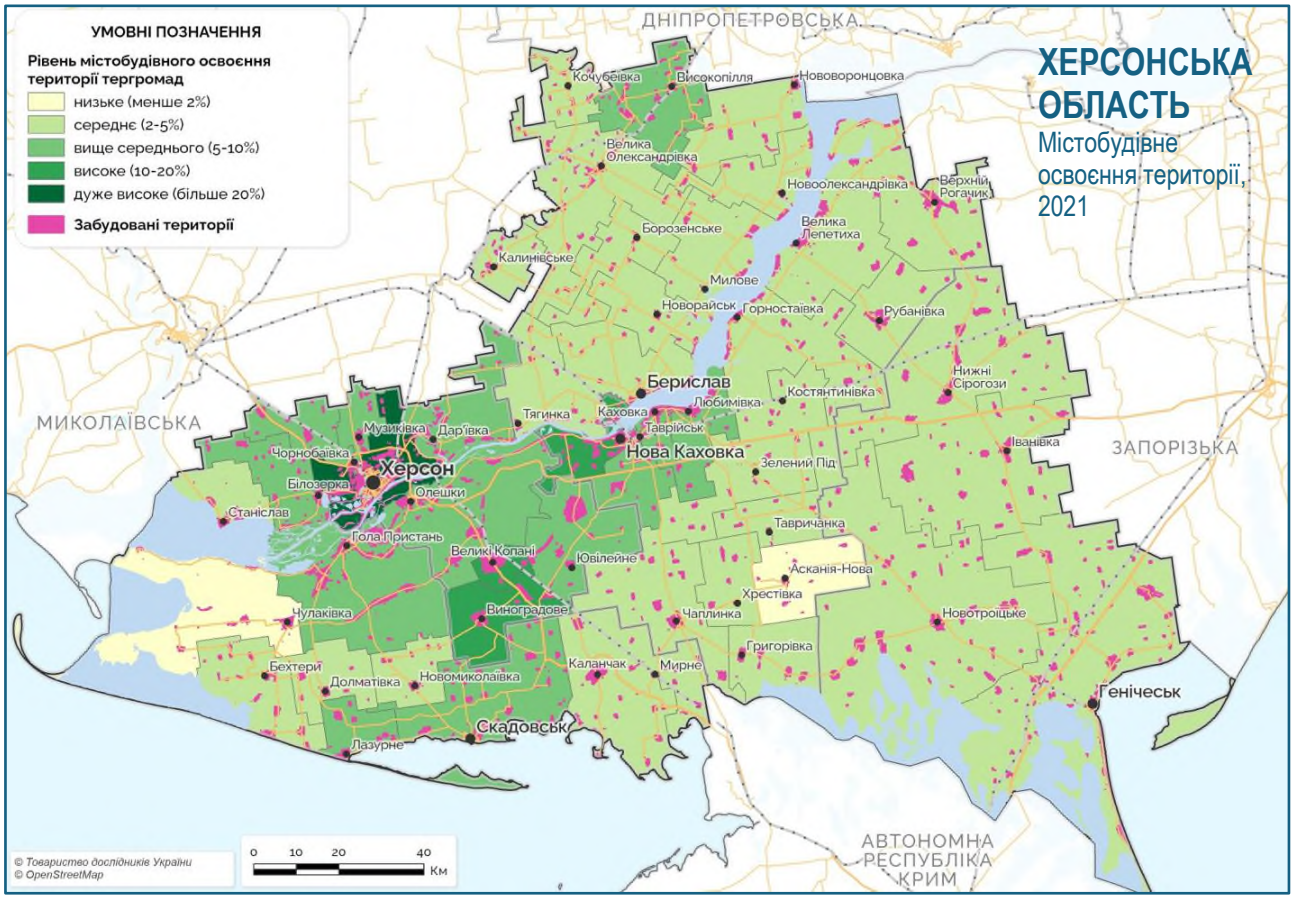

Рис. 1.21. Містобудівне освоєння території Херсонської області, 2021.
Джерело: розроблено авторами

Визначені тенденції щодо прогнозованого перетворення мережі розселення, частки забудованих територій та її динаміки поза межами населених пунктів дозволяють охарактеризувати потенціал містобудівного розвитку тергромад. Значна частина тегромад регіону (24) мала низькі чи середні ризики скорочення потенціалу містобудівного розвитку, ще 11 тергромад можуть бути охарактеризовані як такі, що зберігатимуть цей потенціал на існуючому рівні, а 14 тергромадам притаманний середній чи високий потенціал його збільшення.

Забезпеченість містобудівною документацією у 2021 році

Для Херсонської області, як і для більшості регіонів України, проблема розроблення й оновлення генеральних планів населених пунктів вкрай важлива для актуалізації планування на місцевому рівні та забезпечення збалансованого розвитку територій з урахуванням пріоритетів їх довгострокового розвитку. Однак проблема актуалізації планування на місцевому рівні в регіоні пов'язана, з одного боку, з рівнем та темпами розроблення та оновлення містобудівної документації (далі – МБД), а з іншого – з її публічністю як інструменту просторового розвитку. Виявлено, що:

1. Більшість генеральних планів населених пунктів області були затверджені до 1991 року і є застарілими, проте за рівнем оновлення генеральних планів (частка генеральних планів населених пунктів, розроблених після 2011 року) Херсонська область належала до групи регіонів із середнім рівнем оновлення. Найвища частка оновленої МБД – у Каховській, Новокаховській, Тавричанській, Хрестівській територіальних громадах.

2. Дані про МБД, період розроблення та затвердження МБД на місцевому рівні в багатьох громадах регіону не є публічними. Зокрема, у 19 тергромадах регіону МБД відсутня увпублічному доступі (Бехтерська, Великокопанівська, Великоолександрівська, Виноградівська, Дар'ївська, Долматівська, Зеленопідська, Каланчацька, Калинівська,

Милівська, Музиківська, Олешківська, Присиваська, Рубанівська, Костянтинівська, Кочубеївська, Лазурненська, Новомиколаївська, Тягинська). У 30 тергромадах МБД доступна частково, що створює проблеми для використання цієї документації.

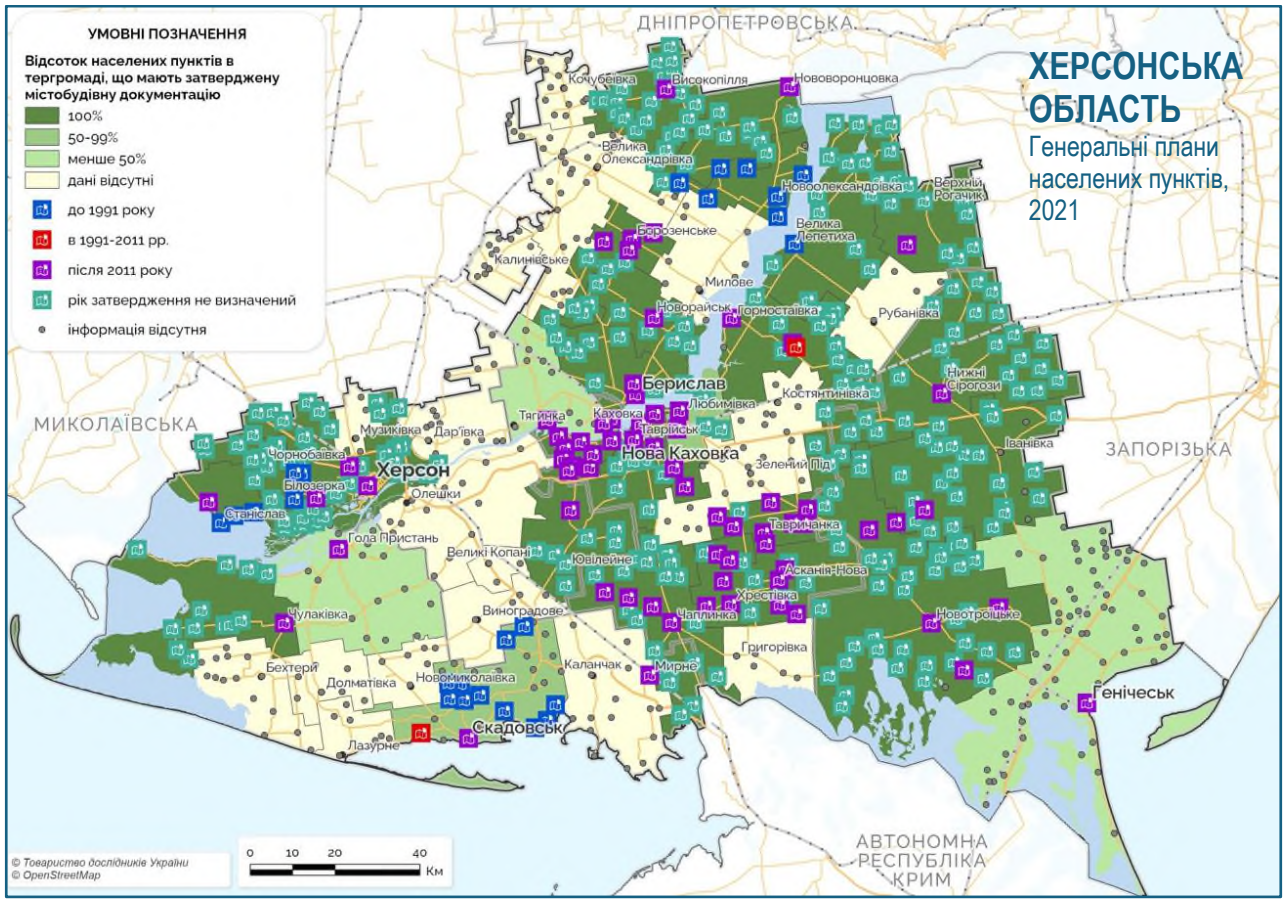

Рис. 1.22. Генеральні плани населених пунктів Херсонської області, 2021.
Джерело: розроблено авторами.

3. Серед усіх адміністративних центрів тергромад регіону (як осередків соціально-економічної активності) лише половина (25) мали містобудівну документацію, частково чи повністю розміщену в публічному доступі (Асканія-Нова, Берислав, Борозенське, Білозерка, Високопілля, Генічеськ, Горностаївка, Гола Пристань, Каховка, Любимівка, Мирне, Новоолександрівка, Новорайськ, Нововоронцовка, Нова Каховка, Новотроїцьке, Нижні Сірогози, Скадовськ, Тавричанка, Таврійськ, Херсон, Хрестівка, Чаплинка, Чорнобаївка, Чулаківка).

Забезпеченість містобудівною документацією у 2025 році

Кількість деокупованих населених пунктів Херсонської області – 226, загальна кількість затверджених на деокупованій території генеральних планів населених пунктів до 1990 року – 64, з 1991 по 2010 рік – 9, з 2011 по 2020 роки – 58, після 2021 року – 5. У всіх територіальних громадах є селища та села, для яких визначена потреба перегляду їх генеральних планів і створення нових.

У 80% населених пунктах громад генеральні плани розроблені з 1970 по 2021 рр., склад яких не відповідає сучасним вимогам законодавства, а саме відсутні плани зонування території (зонінг), розділи інженерно-технічних заходів цивільного захисту (ІТЗ ЦЗ) та стратегічної екологічної оцінки (СЕО). Відсутність плану зонування території, який би комплексно регулював забудову міст, селищ, сіл, негативно впливає на містобудівний потенціал, шляхом постійного розроблення детальних планів територій для отримання містобудівних умов та обмежень.

Для 20% населених пунктів громад генеральні плани розроблені, але не затверджені.

Таким чином, у відсотковому співвідношенні деокуповані територіальні громади не повною мірою забезпечені містобудівною документацією на місцевому рівні, що, своєю чергою, не дозволяє належним чином провадити містобудівну діяльність та потребує розв'язання зазначеної проблеми у найближчій перспективі.

Однак актуалізація вже розробленої чи розроблення нової містобудівної документації як на рівні області (схема планування території області чи її частини), так і на рівні тергромад (комплексні плани просторового розвитку територіальних громад) і на рівні окремих населених пунктів (генеральні плани населених пунктів) є можливою лише за умови послідовного переходу від «Стабілізаційного сценарію», до «Сценарію відновлення» та «Сценарію розвитку».

Загальні висновки до розділу

Потреби:

- Актуалізація регіональної містобудівної документації з урахуванням воєнних руйнувань, зміни водного та транспортного каркасів, екологічних обмежень та сценаріїв демографічної адаптації.
- Масштабування КППР для всіх територіальних громад.
- Подальша цифровізація даних містобудівного кадастру та їх інтеграція із системою єВідновлення «Програма допомоги від держави для власників житла, пошкодженого або зруйнованого через бойові дії», з відкритими сервісами для інвесторів.

Проблеми:

- Застарілість і фрагментарність містобудівної документації, втрата частини документації; «точкове» планування ДПТ замість системного зонування всієї території ТГ.
- Безпекові обмеження і дефіцит спеціалістів.
- Фінансовий дефіцит: розроблення КППР і супровідних процедур не профінансовано або фінансуються частково, наявні рішення ТГ не підкріплені ресурсами.
- Недостатня інтеграція з МБК і ДЗК, нерівномірність наповнення даних між громадами, складність доступу до актуальних шарів для бізнесу та проєктувальників.

Тенденції:

- Активізація громад у питаннях розроблення КППР як базового інструменту упорядкування забудови та земельних відносин.
- Багатовекторні моделі планування: поєднання швидких ДПТ для критичних об'єктів (житло, соціальна інфраструктура, енергетика) з одночасною підготовкою середньострокових і довгострокових документів стратегічного планування для всієї території громади.
- Цифровізація та відкриті дані для покращення інвестиційної видимості.

Ендогенний потенціал:

- Нормативна база та інституційні рішення уже прийняті у низці територіальних громад (розпорядження / рішення про КППР, програми відновлення), що скорочує стартові терміни переходу до масштабної актуалізації планувальних документів.
- Наявні регіональні схеми можна використати як каркас для актуалізації, наявний досвід розроблення актуальної містобудівної документації можливо масштабувати для прискорення процесу створення містобудівної і стратегічної планувальної документації.

Джерела інформації, що використані у розділі:

1. Геоінформаційний портал Херсонської області / Розділ: Просторовий розвиток, підрозділ: Генеральні плани населених пунктів [За заг. ред. Павла Остапенка] / Херсонська обласна державна адміністрація, Товариство дослідників України, – Київ-Херсон: – 2022. – [Електронний ресурс].

1.15. СИСТЕМА ОСВІТИ

У 2021 році в Херсонській області налічувалося 853 заклади дошкільної та загальної середньої освіти, із них 469 ЗДО та 384 ЗЗСО. Окремо в області створено 13 інклюзивно-ресурсних центрів. Також в області функціонували 12 закладів вищої освіти (Херсон – 11 закладів, Нова Каховка – 1 заклад) та 40 закладів довищої освіти, які розміщені у 13 тергромадах (Бериславська, Великолепетиська, Високопільська, Генічеська, Іванівська, Каховська, Новокаховська, Новоолександрівська, Новорайська, Олешківська, Скадовська, Херсонська, Чаплинська).

Найбільшим освітнім центром області до повномасштабного вторгнення РФ в області було місто Херсон. Тут розміщувалися 87 ЗДО, 64 ЗЗСО, 28 закладів професійно-технічної та фахової передвищої освіти, 11 закладів вищої освіти. У школах міста Херсона навчалося понад 35 тис. учнів (31% учнів області) та працювало близько 2,8 тис. педагогів (24% педагогів, які працюють в області). Середня наповненість класів у місті була найвищою в області – 25 учнів, навантаження на одного вчителя складало майже 12 учнів.

Значними центрами освіти в області також були Генічеська, Каховська, Новокаховська та Скадовська територіальні громади. У сукупності в цих громадах було розміщено 77 ЗДО, 64 ЗЗСО, 6 ПТУ та 1 ВНЗ. У школах цих громад навчалося понад 22 тис. учнів (20% учнів області) та працювало більше 2 тис. вчителів (17,6% педагогів, які працюють в області).

Таблиця 1.28. Мережа закладів освіти в територіальних громадах Херсонської області (2021)

Назва тергромади	ЗДО (дитячі садки)	ЗЗСО (школи)	ЗПТО/ ЗФПО	ВНЗ	Короткий опис розвитку мережі в територіальній громаді
Бериславський район					
Бериславська	10	7	2	0	Мережа закладів освіти представлена 10 ЗДО, 7 ЗЗСО (у т.ч. 1 опорна школа (854 учні) та 1 філія (84 учні)), Бериславський медичний фаховий коледж, Бериславський фаховий педагогічний коледж імені В. Ф. Беньковського. Три ЗЗСО I-III ступенів і два - I-II ступенів. У ЗЗСО навчаються 2096 учнів та працюють 215 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 17,1 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 25,8 до 8,3 учня за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 8,3 учня і змінюється від 15,6 до 3,9 учня на одного вчителя. У громаді функціонує інклюзивно-ресурсний центр
Борозенська	4	1	0	0	Мережа закладів освіти представлена 4 ЗДО, 1 ЗЗСО (у т.ч. 1 опорна школа (290 учнів) і 2 філії (28 учнів)). Один ЗЗСО I-III ступенів та дві філії I-II ступенів. У ЗЗСО навчаються 385 учнів та працюють 52 педагоги. Середня наповнюваність класів у громаді - 12,7 учня на клас (9,5, 5,6 та 9,3 за закладами відповідно). Навантаження на одного вчителя у громаді складає 6 учнів (19,3, 9,5 та 3,1 за закладами відповідно)
Велико-олександрівська	13	10	0	0	Мережа закладів освіти представлена 13 ЗДО, 10 ЗЗСО (у т.ч. 1 опорна школа (330 учнів) та 1 філія (58 учнів)). Один ЗЗСО I-III ступенів, вісім - I-II ступенів і один I ступеня. У найбільшому закладі навчаються 613 учнів, у найменшому - 15. У ЗЗСО навчається 2144 учні та працюють 273 педагоги. Середня наповнюваність класів у громаді - 11,8 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 17,5 до 7,2 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 9,2 учня і змінюється від 10,6 до 5,1 учня на одного вчителя. У громаді функціонує інклюзивно-ресурсний центр
Високопільська	10	3	1	0	Мережа закладів освіти представлена 10 ЗДО, 3 ЗЗСО (у т.ч. 2 опорні школи (570 і 430 учнів) та 7 філій (від 70 до 15 учнів та один заклад II-III ступенів обласного підпорядкування з пансіоном) та закладом професійної освіти. Два ЗЗСО I-III ступенів, п'ять філій - I-II ступенів і дві філії I ступеня. У ЗЗСО навчається 1308 учнів та працюють 180 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 9,2 учня на клас (низький рівень наповнюваності) і змінюється від 14,6 до 6,2 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 5,9 учня і змінюється від 9,7 до 3,9 учня на одного вчителя

Назва тергромади	ЗДО (дитячі садки)	ЗЗСО (школи)	ЗПТО/ ЗФПО	ВНЗ	Короткий опис розвитку мережі в територіальній громаді
Калинівська	4	4	0	0	Мережа закладів освіти представлена 4 ЗДО,2 ЗЗСО у т.ч. одна спеціальна школа-інтернат. У громаді одна опорна школа (303 учні) і дві філії (46 і 8 учнів). Два ЗЗСО І-ІІІ ступенів, одна філія І-ІІ ступенів, одна філія - І ступеня. У ЗЗСО навчаються 498 учнів і працюють 74 педагоги. Середня наповнюваність класів у громаді - 10,2 учня на клас (143, 10,9, 8 та 7,7 за закладами відповідно). Навантаження на одного вчителя у громаді складає 5,8 учня (7,6, 5,9, 5,8 та 4 за закладами відповідно)
Кочубеївська	5	2	0	0	Мережа закладів освіти представлена 5 ЗДО, 1 ЗЗСО (у т.ч. 1 опорна школа (212 учнів) та 1 філія (104 учні)). В опорному закладі навчаються 115 учнів, у філії - 66. У ЗЗСО навчається 181 учень та працюють 42 педагоги. Середня наповнюваність класів у громаді - 11 учнів на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 11,5 до 10,6 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 7,6 учня і змінюється від 8 до 7,3 учня на одного вчителя
Милівська	5	5	0	0	Мережа закладів освіти представлена 5 ЗДО, 5 ЗЗСО . Чотири ЗЗСО І-ІІІ ступенів, один - І-ІІ ступенів. У найбільшому закладі навчається 182 учні, у найменшому - 39. У ЗЗСО навчаються 565 учнів та працюють 88 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 11,4 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 16,5 до 6,5 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 6,1 учня і змінюється від 8,6 до 3,2 учня на одного вчителя
Ново-воронцовська	7	7	0	0	Мережа закладів освіти представлена 7 ЗДО, 7 ЗЗСО. П'ять ЗЗСО І-ІІІ ступенів, два - І-ІІ ступенів. У найбільшому закладі навчається 484 учнів, у найменшому - 59. У ЗЗСО навчаються 1306 учнів та працюють 146 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 14,5 учня на клас (середній рівень наповнюваності) - і змінюється від 24,2 до 7,3 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 8 учнів і змінюється від 13 до 4,2 учня на одного вчителя
Ново-олександрівська	6	6	1	0	Мережа закладів освіти представлена 6 ЗДО, 6 ЗЗСО та професійно-технічним училищем № 26 с. Гаврилівка Херсонської області. Три ЗЗСО І-ІІІ ступенів, два - І-ІІ ступенів та один І ступеня. У найбільшому закладі навчаються 119 учнів, у найменшому - 14. У ЗЗСО навчаються 427 учнів та працюють 79 педагогів. Середня наповненість класів у громаді - 8,2 учня (низький рівень наповнюваності) і змінюється від 10,2 до 7 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 5,2 учня і змінюється від 6,8 до 4 учнів на одного вчителя
Новорайська	6	3	1	0	Мережа закладів освіти представлена 6 ЗДО, трьома ЗЗСО, Державним навчальним закладом «Бериславський професійний аграрний ліцей». Два ЗЗСО І-ІІІ ступенів, два - І ступеня. У найбільшому закладі навчаються 259 учнів, в найменшому - 15. У ЗЗСО навчаються 544 учні та працюють 72 педагоги. Середня наповнюваність класів у громаді - 11,8 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 18,5 до 7,3 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 7 учнів і змінюється від 9,9 до 5,5 учня на одного вчителя
Тягинська	8	9	0	0	Мережа закладів освіти представлена 8 ЗДО, 9 ЗЗСО. Сім ЗЗСО І-ІІІ ступенів, один - І-ІІ ступенів і один І ступеня. У найбільшому закладі навчається 223 учні, у найменшому - 15. У ЗЗСО навчається 1202 учні та працюють 135 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 13,7 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 20,2 до 7,5 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 8,3 учня і змінюється від 12 до 5 учнів на одного вчителя
Геніческий район					
Геніческа	29	26	3	0	Мережа закладів освіти представлена 29 ЗДО, 26 ЗЗСО (у т.ч. 1 опорна школа (262 учні) та 1 філія (24 учнів), один заклад І-ІІІ ступенів обласного підпорядкування з пансіоном), Геніческе медичне училище, Вище професійне училище № 17, Професійно-технічне училище № 27. Двадцять два ЗЗСО І-ІІІ ступенів, чотири - І-ІІ ступенів. У найбільшому закладі навчається 784 учні, в найменшому - 9. У ЗЗСО навчається 6591 учень та працюють 688 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 16,1 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 26,1 до 7,6 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 9,2 учня і змінюється від 10,6 до 5,1 учня на одного вчителя. У громаді функціонує інклюзивно-ресурсний центр
Іванівська	14	10	1	0	Мережа закладів освіти представлена 14 ЗДО, 10 ЗЗСО. Шість ЗЗСО І-ІІІ ступенів, три - І-ІІ ступенів та один - І ступеня. У

Назва тергромади	ЗДО (дитячі садки)	ЗЗСО (школи)	ЗПТО/ ЗФПО	ВНЗ	Короткий опис розвитку мережі в територіальній громаді
					найбільшому закладі навчаються 518 учнів, в найменшому - 24. У ЗЗСО навчаються 1235 учнів та працюють 164 педагоги. Середня наповнюваність класів у громаді - 11 учнів на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 24,7 до 6,8 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 6,2 учня і змінюється від 12,3 до 3,2 учня на одного вчителя
Нижньосірогозька	13	13	0	0	Мережа закладів освіти представлена 13 ЗДО, 13 ЗЗСО (у т.ч. 1 опорна школа (550 учнів) та 1 філія (64 учні)). Шість ЗЗСО I-III рівня акредитації, чотири - I-II ступенів, один II-III ступенів і два I ступеня. У найбільшому закладі навчаються 550 учнів, у найменшому - 4. У ЗЗСО навчається 1454 учні та працюють 217 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 9,3 учня на клас (низький рівень наповнюваності) і змінюється від 19,6 до 4 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 5,5 учня і змінюється від 10,5 до 2 учнів на одного вчителя
Новотроїцька	27	26	0	0	Мережа закладів освіти представлена 27 ЗДО, 26 ЗЗСО. 19 ЗЗСО I-III ступенів, три - I-II ступенів, 4 - I ступеня. У найбільшому закладі навчаються 799 учнів, в найменшому - 7. У ЗЗСО навчаються 3442 учні та працюють 482 педагоги. Середня наповнюваність класів у громаді - 11,6 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 24,2 до 6,7 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 5,8 учня і змінюється від 12,1 до 2,3 учня на одного вчителя. У громаді функціонує інклюзивно-ресурсний центр
Каховський район					
Асканіє-Нова	5	2	0	0	Мережа закладів освіти представлена 5 ЗДО, 2 ЗЗСО (у т.ч. 1 опорна школа (467 учнів) і 3 філії (25, 20 і 12 учнів відповідно)). Два ЗЗСО I-III ступенів, одна філія - I-II ступенів і дві I ступеня. У ЗЗСО навчається 691 учень та працює 91 педагог. Середня наповнюваність класів у громаді - 9,7 учня на клас (низький рівень наповнюваності) і змінюється від 16,2 до 6 учнів за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 5,9 учня і змінюється від 8 до 4 учнів на одного вчителя
Великолепетиська	8	4	1	0	Мережа закладів освіти представлена 8 ЗДО, 4 ЗЗСО (у т.ч. 1 опорна школа (589 учнів) і 2 філії (9 і 5 учнів відповідно)). Три ЗЗСО I-III ступенів та один I ступеня. У ЗЗСО навчаються 1215 учнів та працюють 149 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 13,7 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 23,6 до 5 учнів за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 6,2 учня і змінюється від 9,9 до 2,2 учня на одного вчителя. У громаді функціонує інклюзивно-ресурсний центр
Верхньо-рогачицька	7	8	0	0	Мережа закладів освіти представлена 7 ЗДО, 8 ЗЗСО (у т.ч. 1 опорна школа (424 учні) та 1 філія (9 учнів)). Шість ЗЗСО I-III ступенів, один - I-II ступенів і один I ступеня. У ЗЗСО навчаються 1014 учнів та працюють 142 педагоги. Середня наповнюваність класів у громаді - 10,5 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 20,2 до 7,1 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 6,3 учня і змінюється від 10,9 до 4 учнів на одного вчителя
Горностаївська	11	8	0	0	Мережа закладів освіти представлена 11 ЗДО, 8 ЗЗСО (у т.ч. 2 опорні школи (663 і 328 учнів) та 3 філії (118, 46, 30 учнів). Шість ЗЗСО I-III ступенів, один заклад і дві філії - I-II ступенів та одна філія - I ступеня. У найбільшому закладі навчається 663 учні, в найменшому - 21. У ЗЗСО навчаються 1808 учнів та працюють 235 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 13,9 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 23,7 до 6 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 6,7 учня і змінюється від 11,5 до 3,3 учня на одного вчителя
Зеленопідська	6	3	0	0	Мережа закладів освіти представлена 6 ЗДО, 3 ЗЗСО (у т.ч. 2 опорні школи (423 і 281 учень) і 4 філії (від 105 до 24 учнів)). Три ЗЗСО I-III ступенів та чотири філії I ступеня. У ЗЗСО навчаються 1215 учнів та працюють 149 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 13,7 учня на клас і змінюється від 23,6 до 5 учнів за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 6,2 учня і змінюється від 9,9 до 2,2 учня на одного вчителя
Каховська	12	11	1	0	Мережа закладів освіти представлена 12 ЗДО, 11 ЗЗСО, Каховським агротехнологічним фаховим коледжем. Десять ЗЗСО I-III ступенів, один - I-II ступенів. У найбільшому закладі навчається 989 учнів, в найменшому - 89. У ЗЗСО навчається 4873 учні та працюють 385 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 22 учні на клас (середній рівень

Назва тергромади	ЗДО (дитячі садки)	ЗЗСО (школи)	ЗПТО/ ЗФПО	ВНЗ	Короткий опис розвитку мережі в територіальній громаді
					наповнюваності) і змінюється від 2,9 до 10 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 11,3 учня і змінюється від 14,5 до 5,3 учня на одного вчителя. У громаді функціонує інклюзивно-ресурсний центр
Костянтинівська	5	1	0	0	Мережа закладів освіти представлена 5 ЗДО, 1 ЗЗСО (у т.ч. 1 опорна школа (360 учнів) та 2 філії (154 учні)). Один ЗЗСО I-III рівня акредитації, одна філія - I-II ступенів, ще одна філія – I ступеня. У найбільшому закладі навчаються 360 учнів, у найменшому - 47. У ЗЗСО навчаються 514 учнів та працюють 69 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 10,6 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 13,3 до 6,7 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 6,6 учня і змінюється від 7,6 до 4,27 учня на одного вчителя
Любимівська	3	4	0	0	Мережа закладів освіти представлена 3 ЗДО, 4 ЗЗСО. Три ЗЗСО I-III ступенів, один – I ступеня. У найбільшому закладі навчається 414 учнів, у найменшому - 16. У ЗЗСО навчається 820 учнів та працюють 76 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 16,3 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 21,7 до 8 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 9,9 учня і змінюється від 12,1 до 8 учнів на одного вчителя
Новокаховська	20	13	5	1	Мережа закладів освіти представлена 20 ЗДО, 13 ЗЗСО, Приватним вищим навчальним закладом «Новокаховський політехнічний інститут», Відокремленим структурним підрозділом «Новокаховський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного», Новокаховським приладобудівним фаховим коледжем, Державним професійно-технічним навчальним закладом «Новокаховське вище професійне училище», Новокаховським професійним електротехнічним ліцеєм, Відокремленим структурним підрозділом «Новокаховський політехнічний фаховий коледж Державного університету «Одеська політехніка». Одинадцять ЗЗСО I-III ступенів, два – I-II ступенів. У найбільшому закладі навчаються 927 учнів, в найменшому - 112. У ЗЗСО навчаються 6997 учнів та працюють 555 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 23,5 учня на клас (високий рівень наповнюваності) і змінюється від 28,7 до 12,4 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 11,7 учня і змінюється від 14,7 до 5,8 учня на одного вчителя. У громаді функціонує інклюзивно-ресурсний центр
Присиваська	4	4	0	0	Мережа закладів освіти представлена 4 ЗДО, 4 ЗЗСО. Чотири ЗЗСО I-III ступенів. У найбільшому закладі навчається 136 учнів, у найменшому - 45. У ЗЗСО навчається 421 учень та працюють 68 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 10,2 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 12,3 до 7,5 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 6 учнів і змінюється від 7,5 до 3,7 учня на одного вчителя
Рубанівська	5	3	0	0	Мережа закладів освіти представлена 5 ЗДО, 3 ЗЗСО. Два ЗЗСО I-III ступенів, один - I ступеня. У найбільшому закладі навчається 296 учнів, в найменшому - 8. У ЗЗСО навчається 381 учень та працюють 57 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 11,8 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 19,7 до 7,7 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 5,4 учня і змінюється від 8 до 4 учнів на одного вчителя
Тавричанська	3	2	0	0	Мережа закладів освіти представлена 3 ЗДО, 2 ЗЗСО (в т.ч. 1 опорна школа та 2 філії). Два ЗЗСО I-III ступенів, одна філія - I-II ступенів, ще одна філія – I ступеня. У найбільшому закладі навчається 377 учнів, в найменшому - 30. У ЗЗСО навчаються 588 учні та працюють 78 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 11,4 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 15,7 до 7,5 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 6,5 учня і змінюється від 8,5 до 3,7 учня на одного вчителя
Таврійська	4	6	0	0	Мережа закладів освіти представлена 4 ЗДО, 6 ЗЗСО. Усі шість ЗЗСО I-III ступенів. У найбільшому закладі навчається 546 учнів, у найменшому - 26. У ЗЗСО навчаються 1957 учнів та працюють 199 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 17,2 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 17,2 до 6,5 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 9 учнів і змінюється від 12,4 до 3,9 учня на одного вчителя
Хрестівська	5	4	0	0	Мережа закладів освіти представлена 5 ЗДО, 4 ЗЗСО (у т.ч.

Назва тергромади	ЗДО (дитячі садки)	ЗЗСО (школи)	ЗПТО/ ЗФПО	ВНЗ	Короткий опис розвитку мережі в територіальній громаді
					1 опорна школа (359 учнів) та 1 філія (79учнів)). Три ЗЗСО I-III ступенів, один - I-II ступенів і одна філія I ступеня. У найбільшому закладі навчається 359 учнів, у найменшому - 79. У ЗЗСО навчається 923 учні та працюють 110 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 13,2 учня на клас - і змінюється від 21 до 8,7 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 8,1 учня і змінюється від 11,5 до 6,3 учня на одного вчителя.
Чаплинська	10	7	1	0	Мережа закладів освіти представлена 10 ЗДО, 7 ЗЗСО, Чаплинським професійним аграрним ліцеєм. Шість ЗЗСО I-III ступенів, один - I ступеня. У найбільшому закладі навчаються 780 учнів, в найменшому - 0. У ЗЗСО навчаються 2300 учнів та працюють 264 педагоги. Середня наповнюваність класів у громаді - 12,3 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 20,6 до 0 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 6,7 учня і змінюється від 10,1 до 0 учнів на одного вчителя.
Скадовський район					
Бехтерська	7	6	0	0	Мережа закладів освіти представлена 7 ЗДО, 6 ЗЗСО (у т.ч. 1 опорна школа (854 учні) і 1 філія (84 учні)). Шість ЗЗСО I-ступенів і одна філія - I ступеня. У найменшому закладі навчається 58 учнів. У ЗЗСО навчається 1192 учні та працюють 169 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 12,2 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 15,1 до 9,3 учня за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 6,6 учня і змінюється від 9,3 до 4,4 учня на одного вчителя.
Голопристанська	9	14	0	0	Мережа закладів освіти представлена 9 ЗДО, 14 ЗЗСО (у т.ч. 1 опорна школа (616 учнів) та 1 філія (128 учнів, одна спеціальна школа-інтернат). Десять ЗЗСО I-III ступенів, три - I-II ступенів. У найбільшому закладі навчається 616 учнів, в найменшому - 59. У ЗЗСО навчаються 4314 учнів та працюють 473 педагоги. Середня наповнюваність класів у громаді - 18,5 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 25 до 8,4 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 8,3 учня і змінюється від 12,3 до 3,5 учня на одного вчителя. У громаді функціонує інклюзивно-ресурсний центр
Долматівська	4	3	0	0	Мережа закладів освіти представлена 4 ЗДО, 3 ЗЗСО (208, 196, 147 учнів відповідно). Три ЗЗСО I-III ступенів. У ЗЗСО навчається 551 учень. Середня наповнюваність класів у громаді - 16,7 учня на клас (18,9, 17,8 та 13,4 за закладами відповідно). Навантаження на одного вчителя у громаді складає 9 учнів (10,4, 9,2 та 7,3 за закладами відповідно)
Каланчацька	13	12	0	0	Мережа закладів освіти представлена 13 ЗДО, 12 ЗЗСО (у т.ч. 2 опорні школи (744 і 153 учні) та 4 філії (від 25 до 18 учнів), одна спеціальна школа-інтернат). Десять ЗЗСО I-III рівня акредитації, два ЗЗСО та дві філії - I-II ступенів і дві філії I ступеня. У ЗЗСО навчаються 2287 учнів та працюють 310 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 11 учнів на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 21,9 до 6 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 6,3 учня і змінюється від 11,9 до 3 учнів на одного вчителя
Лазурненська	4	3	0	0	Мережа закладів освіти представлена 4 ЗДО, 3 ЗЗСО. Усі ЗЗСО I-III ступенів. У найбільшому закладі навчається 320 учнів, у найменшому - 125. У ЗЗСО навчаються 634 учні та працює 61 педагог. Середня наповнюваність класів у громаді - 16,1 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 20 до 11,3 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 10 учнів і змінюється від 12,3 до 7,3 учня на одного вчителя
Мирненська	3	3	0	0	Мережа закладів освіти представлена 3 ЗДО, 3 ЗЗСО (у т.ч. 1 опорна школа (330 учнів) та 1 філія (58 учнів)). Два ЗЗСО I-III ступенів, один ЗЗСО і філія - I ступеня. У найбільшому закладі навчаються 613 учнів, у найменшому - 15. У ЗЗСО навчається 2144 учні та працюють 273 педагоги. Середня наповнюваність класів у громаді - 11,8 учня на клас (середній рівень наповнюваності) - і змінюється від 17,5 до 7,2 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 9,2 учня і змінюється від 10,6 до 5,1 учня на одного вчителя
Новомиколаївська	2	2	0	0	Мережа закладів освіти представлена 2 ЗДО, 2 ЗЗСО. Два ЗЗСО I-III ступенів. У найбільшому закладі навчається 331 учень, у найменшому - 261. У ЗЗСО навчається 592 учні та працюють 59 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 20,6 учня на клас (високий рівень наповнюваності) і змінюється від 21,7 до 19,4 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 10 учнів і змінюється

Назва тергромади	ЗДО (дитячі садки)	ЗЗСО (школи)	ЗПТО/ ЗФПО	ВНЗ	Короткий опис розвитку мережі в територіальній громаді
					від 10,4 до 9,7 учня на одного вчителя
Скадовська	16	11	1	0	Мережа закладів освіти представлена 16 ЗДО, 11 ЗЗСО (у т.ч. 1 опорний заклад і 3 філії), Відокремленим структурним підрозділом «Скадовський аграрний фаховий коледж Херсонського державного аграрно-економічного університету», Одинадцять ЗЗСО І-ІІІ ступенів, дві філії - І-ІІ ступенів, одна філія - І ступеня. У найбільшому закладі навчається 1167 учнів, в найменшому - 137. У ЗЗСО навчаються 4011 учнів та працюють 407 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 17,4 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 22,7 до 12,9 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 9,2 учня і змінюється від 11,5 до 6,8 учня на одного вчителя. У громаді функціонує інклюзивно-ресурсний центр.
Чулаківська	5	6	0	0	Мережа закладів освіти представлена 5 ЗДО, 6 ЗЗСО. П'ять ЗЗСО І-ІІІ ступенів, один - І-ІІ ступенів. У найбільшому закладі навчається 384 учні, у найменшому - 37. У ЗЗСО навчається 854 учні та працюють 117 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 12,3 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 19,2 до 8,1 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 6,8 учня і змінюється від 10,6 до 3,7 учня на одного вчителя
Херсонський район					
Білозерська	13	11	0	0	Мережа закладів освіти представлена 13 ЗДО, 11 ЗЗСО. Один ЗЗСО І-ІІІ ступенів, дев'ять - І-ІІ ступенів і один - І ступеня. У найбільшому закладі навчається 639 учні, в найменшому - 15. У ЗЗСО навчається 2715 учнів та працюють 299 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 16,7 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 23,7 до 7,5 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 8,7 учня і змінюється від 11,2 до 3,8 учня на одного вчителя. У громаді функціонує інклюзивно-ресурсний центр
Велико-копанівська	2	2	0	0	Мережа закладів освіти представлена 2 ЗДО, 2 ЗЗСО І-ІІІ ступенів. У ЗЗСО навчається 880 учнів та працюють 77 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 17,2 учня на клас (22,9 та 11,4 за закладами відповідно). Навантаження на одного вчителя у громаді складає 9,9 учня (12,9 та 6,9 за закладами відповідно)
Виноградівська	5	3	0	0	Мережа закладів освіти представлена 5 ЗДО, 3 ЗЗСО (у т.ч. 1 опорний заклад і 1 філія). УСІ ЗЗСО І-ІІІ ступенів, філія – І-ІІ ступенів. У ЗЗСО навчається 2197 учнів та працюють 135 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді 17 учнів на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 22,7 до 9 учнів за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 8,7 учня і змінюється від 10,9 до 4,2 учня на одного вчителя
Дар'ївська	8	9	0	0	Мережа закладів освіти представлена 8 ЗДО, 9 ЗЗСО. Сім ЗЗСО І-ІІІ ступенів, два - І-ІІ ступенів. У найбільшому закладі навчається 310 учнів, в найменшому - 86. У ЗЗСО навчається 1630 учнів та працюють 165 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 16,3 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 19,8 до 9,6 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 10 учнів і змінюється від 15,3 до 5,7 учня на одного вчителя
Музиківська	2	2	0	0	Мережа закладів освіти представлена 2 ЗДО, 2 ЗЗСО. Два ЗЗСО І-ІІІ ступенів. У найбільшому закладі навчається 305 учнів, у найменшому - 130. У ЗЗСО навчається 435 учні та працюють 56 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 16 учнів на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 20,3 до 11,8 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 7,5 учня і змінюється від 8,2 до 6,8 учня на одного вчителя
Олешківська	8	9	1	0	Мережа закладів освіти представлена 8 ЗДО, 9 ЗЗСО (у т.ч. 2 опорних школи та 2 філії), Олешківським професійним ліцеєм. П'ять ЗЗСО І-ІІІ ступенів, три й одна філія - І-ІІ ступенів та один і філія - І ступеня. У найбільшому закладі навчається 1115 учнів, в найменшому - 14. У ЗЗСО навчається 4431 учень та працює 441 педагог. Середня наповнюваність класів у громаді - 16 учнів на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 27,5 до 6,5 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 7,8 учнів і змінюється від 12,8 до 2 учнів на одного вчителя. У громаді функціонує інклюзивно-ресурсний центр
Станіславська	3	3	0	0	Мережа закладів освіти представлена 3 ЗДО, 3 ЗЗСО. Усі три ЗЗСО І-ІІІ ступенів. У найбільшому закладі навчається 445 учнів,

Назва тергромади	ЗДО (дитячі садки)	ЗЗСО (школи)	ЗПТО/ ЗФПО	ВНЗ	Короткий опис розвитку мережі в територіальній громаді
					у найменшому - 239. У ЗЗСО навчається 990 учнів та працюють 87 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 19,4 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 22,2 до 17 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 12 учнів і змінюється від 15,3 до 9,8 учня на одного вчителя
Херсонська	87	68	19	9	Мережа закладів освіти представлена 87 ЗДО, 68 ЗЗСО, у т.ч. 3 ЗЗСО з пансіонати і спеціальна школа-інтернат), 9 ПТУ, 19 ВНЗ. 50 ЗЗСО I-III ступенів, десять - I-II ступенів, чотири - II-III ступенів, чотири – I ступеня. У найбільшому закладі навчається 1432 учні, в найменшому - 33. У ЗЗСО навчаються 35349 учнів та працює 2821 педагог. Середня наповнюваність класів у громаді - 25 учнів на клас (високий рівень наповнюваності) і змінюється від 32,8 до 4,1 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 11,8 учня і змінюється від 25,6 до 1,9 учня на одного вчителя. У громаді функціонують 2 інклюзивно-ресурсних центри
Чорнобаївська	5	4	0	0	Мережа закладів освіти представлена 5 ЗДО, 4 ЗЗСО, (у т.ч. один опорний ЗЗСО з філією, 1 ЗЗСО з пансіоном). Два ЗЗСО I-III ступенів, два - I-II ступенів, філія – I ступеня. У найбільшому закладі навчається 792 учні, в найменшому - 35. У ЗЗСО навчається 1594 учні та працюють 155 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 19,5 учня на клас (середній рівень наповнюваності) і змінюється від 24 до 8,7 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 9 учнів і змінюється від 11,8 до 3,5 учня на одного вчителя
Ювілейна	8	5	0	0	Мережа закладів освіти представлена 8 ЗДО, 4 ЗЗСО (у т.ч. 1 опорна школа (283 учні) та 1 філія (22 учні)). Чотири ЗЗСО I-III ступенів, філія - I ступеня. У найбільшому закладі навчається 749 учнів, у найменшому - 22. У ЗЗСО навчається 1352 учні та працюють 118 педагогів. Середня наповнюваність класів у громаді - 14,9 учня на клас (середній рівень наповненості) і змінюється від 22,7 до 7,3 за окремими закладами. Навантаження на одного вчителя у громаді складає 9,3 учня і змінюється від 15,9 до 5,5 учня на одного вчителя.

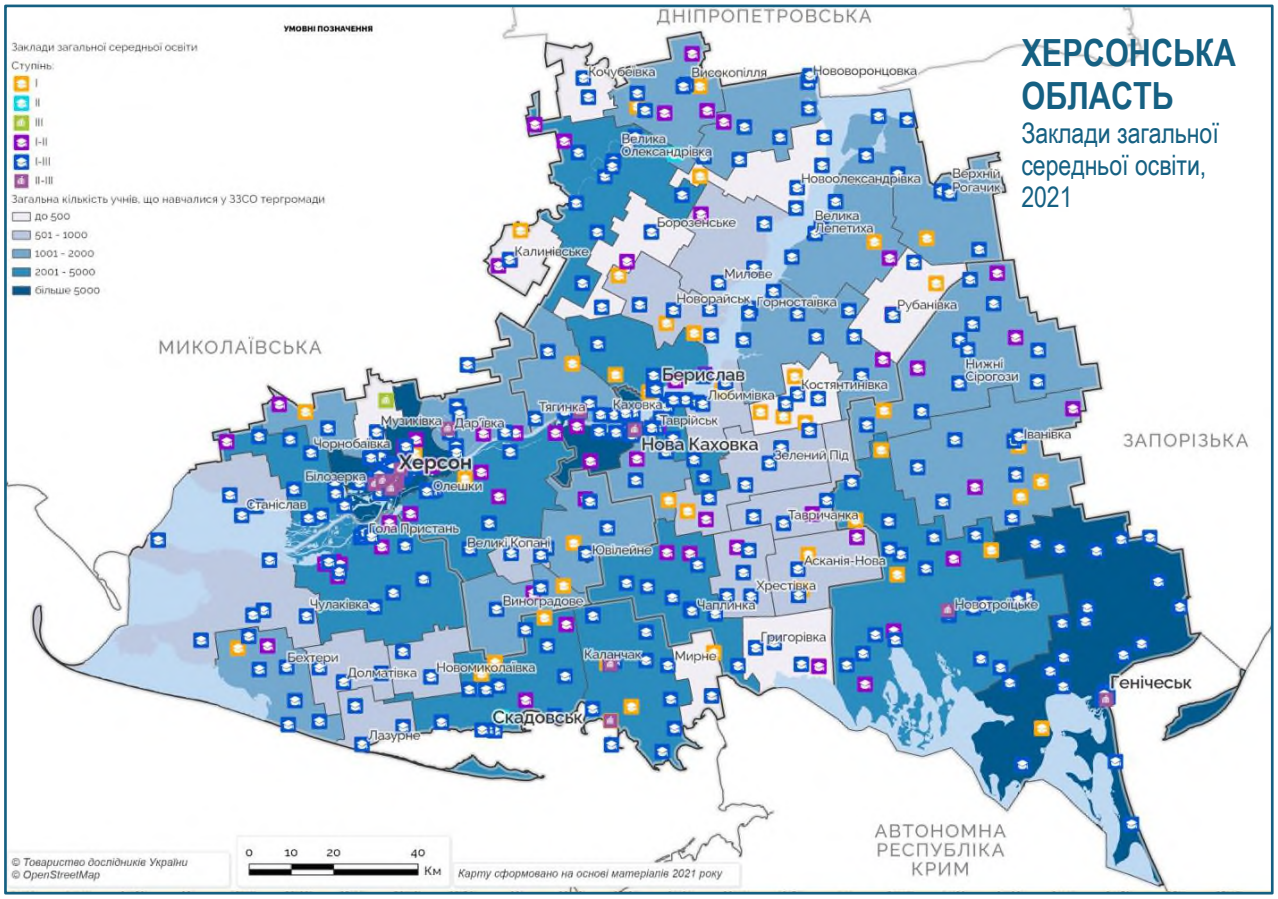

Рис. 1.23. Заклади загальної середньої освіти Херсонської області, 2021.
Джерело: розроблено авторами .

Стан системи освіти після повномасштабного вторгнення Російської Федерації у 2022 році

Освітня інфраструктура Херсонщини, зазнавши значних руйнувань внаслідок повномасштабної агресії РФ, демонструє кадрову спроможність та інституційну гнучкість. Станом на 01 січня 2026 року освітня мережа Херсонщини зберігала базовий каркас: 468 ЗДО, 378 ЗЗСО, 22 заклади професійної освіти, 18 закладів фахової передвищої та 12 закладів вищої освіти. Втрати освітньої інфраструктури значні: серед дошкільних закладів –132 пошкоджені / 34 зруйновані (відновлено 6), серед шкіл – 117 пошкоджені / 41 зруйнована (відновлено 7), серед закладів професійної освіти – 10 пошкоджені / 2 зруйновані, серед закладів фахової передвищої освіти – 10 пошкоджені / 2 зруйновані, вищої – 10 пошкоджені / 1 зруйнований, серед позашкільних закладів – 24 пошкоджені без повного руйнування. У 2025/26 навчальному році офлайн-навчання не проводилося: 97% освітнього процесу здійснювалося онлайн, а 3% р – у змішаному форматі.

Головний бар'єр відновлення освітньої інфраструктури – безпековий чинник. Загалом у закладах освіти наявні 12 захисних споруд і 29 найпростіших укриттів, ще 37 потребують ремонту; 89,2% закладів не мають укриттів, а серед наявних лише 12,2% рекомендовані до використання. Водночас потрібно забезпечити 2339 дітей офлайн-доступом до навчання (безпечні простори, логістика) та розгорнути 5 цифрових освітніх центрів для ЗЗСО і 1 для ЗДО з необхідним мережевим та комп'ютерним обладнанням.

У дошкіллі індекс наповнюваності на 100 місць зменшився із 93,4 (2021) до 71 (2025) через вимушене переміщення, пошкодження та безпекові обмеження. При цьому 374 ЗДО перебувають на простої або призупинили роботу. Кадрова укомплектованість утримується на високому рівні: 99% ставок – у ЗДО та 98,54% – у школах, що створює передумови для швидкого розширення офлайн-форматів за умови відновлення укриттів. Сектор професійної, фахової передвищої та вищої освіти зберігає критичний каркас мережі: 22 заклади професійної, 18 закладів фахової передвищої та 12 закладів вищої освіти і стабільний попит на практико-орієнтовані спеціальності, що безпосередньо відповідають завданням відбудови регіону: будівництво, електро- та автотехнічні роботи, агросектор, громадське харчування, транспорт тощо. Це дозволяє поєднати відновлення матеріально-технічної бази з пришвидшеною підготовкою і перепідготовкою кадрів для локальної економіки.

Ключ до відновлення освіти в регіоні включає масштабування безпечних офлайн-форматів навчання, розвиток цифрових хабів громад та перепрофілювання освіти під відбудову регіону. Ці три вектори забезпечать доступність, безпеку й релевантність освіти до потреб відновлення області.

Загальні висновки до розділу

Потреби:

- Розбудова безпекової інфраструктури в закладах освіти: терміновий капітальний ремонт 37 укриттів, створення мінімальних модулів з функціями укриттів при кожному працюючому ЗДО та ЗЗСО, їх поетапне дооснащення вентиляцією, зв'язком, санвузлами у середньостроковій перспективі.
- Відбудова пошкоджених об'єктів з пріоритизацією ЗДО та ЗЗСО відносно найбільшого впливу на доступ до освіти і демографічної структури, впровадження модульних шкіл / садків.
- Цифрова інфраструктура та офлайн-доступ, розвиток цифрових освітніх центрів.
- Забезпечення дітей та підлітків можливостями для очного навчання і позашкільної активності (безпечні простори та «освітні хаби»).
- Кадрова і психологічна підтримка освітньої мережі (програми ментального здоров'я, стимулювання педагогів у деокупованих громадах).

Проблеми:

- Масштабні руйнування і простої закладів освіти, зниження наповнюваності, дефіцит безпечних приміщень та укриттів.
- Домінування дистанційного формату навчання і втрата соціалізації, інклюзії, нерівність через цифрову / просторову нерівномірність.
- Пошкодження майнової бази закладів професійної, фахової передвищої та вищої освіти стримує практико-орієнтоване навчання та регіональне відновлення людського капіталу.

Тенденції:

- Поступове відновлення змішаних форматів навчання з пріоритетом офлайн-кластерів (шкільні / освітні хаби з укриттями).
- Модульність і гнучкість інфраструктури: модульні ЗДО/ЗЗСО, секції укриттів, мобільні майстерні професійної освіти.
- Цифровізація як стандарт підтримки мережі: створення цифрових освітніх центрів і мереж спільного користування для громад, змішані сценарії навчання.
- Перепрофілювання професійної освіти під потреби відбудови регіону: оновлення майстерень і навчально-професійних центрів за пріоритетами будівництва, енергетики, транспорту, агро- і харчових технологій, інтеграція мікрокредитних програм перепідготовки дорослих.

Ендогенний потенціал:

- Стійкість мережі та кадрова база: висока укомплектованість педагогами попри воєнний стан – основа для швидкого масштабування офлайн-форматів після відновлення безпечних умов навчання.
- Освітні кластери й холдинги (забезпечення наступності і мультиваріативності побудови освітніх траєкторій на регіональному рівні «школа – училище / коледж / ліцей – університет – роботодавець» – важіль для відтворення людського капіталу.
- Наявний освітній профіль відновлення економіки: чинний перелік затребуваних кваліфікацій у професійній освіті співпадає з потребами реконструкції (будівництво, енергетика, агро, транспорт, громадське харчування), що забезпечує швидкий «канал» підготовки кадрів для регіону.
- Цифрові хаби громад є потенційним ядром спільного використання ресурсів (STEM-лабораторії, медіатеки, дистанційні студії), підвищуючи доступність та якість освіти у громадах.

Джерела інформації, що використані у розділі:

1. Геоінформаційний портал Херсонської області / Розділ: Гуманітарна сфера, підрозділ: Освіта [За заг. ред. Павла Остапенка] / Херсонська обласна державна адміністрація, Товариство дослідників України, – Київ-Херсон: – 2022. – [Електронний ресурс].

1.16. КУЛЬТУРА

1.16.1. Заклади сфери культури

Інфраструктуру сфери культури Херсонської області до повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України представляли 951 заклад культури, включно з 440 будинками культури та клубами, 463 бібліотеками, 6 музеями, 37 мистецькими школами, двома театрами та філармонією.

Херсонщина має значний фонд культурної спадщини, понад 10 тисяч пам'яток археології, історії та монументального мистецтва, з яких 122 – національного значення. 182 пам'ятки вже підтверджено як такі, що зазнали пошкоджень, однак реальна цифра може бути більшою через

неможливість обстеження пам'яток у «червоній зоні». Водночас триває документування воєнних злочинів проти культурної спадщини та розроблення проєктів з її збереження, зокрема створення історико-культурного заповідника «Амадока» на базі комплексу Білозерського могильника та проєктів «Музей пам'яті під відкритим небом» і «Місце пам'яті цивільних Героїв Херсонщини».

Таблиця 1.29. Мережа закладів культури у територіальних громадах Херсонської області (2021)

Назва тергромади	Загальна кількість закладів культури в територіальній громаді	Будинки культури	Публічні бібліотеки	Мистецькі школи	Музеї	Кінотеатри
Асканіє-Нова	13	4	7	1	1	
Бериславська	20	6	11	1	2	
Бехтерська	21	8	11	1	1	
Білозерська	25	11	12	1	1	
Борозенська	12	7	5	0	0	
Великокопанівська	6	3	3	0	0	
Великолепетиська	14	3	8	1	2	
Великоолександрівська	31	14	15	1	1	
Верхньорогачицька	32	13	16	1	2	
Виноградівська	13	5	7	0	1	
Високопільська	32	16	14	1	1	
Генічеська	49	21	24	3	1	
Голопристанська	22	6	12	4	0	
Горностаївська	30	14	14	1	1	
Дар'ївська	18	8	10	0	0	
Долматівська	10	6	4	0	0	
Зеленопідська	20	10	9	0	1	
Іванівська	27	11	16	0	0	
Каланчацька	28	14	13	1	0	
Калинівська	7	3	4	0	0	
Каховська	12	3	6	1	2	
Костянтинівська	12	7	5	0	0	
Кочубеївська	12	8	4	0	0	
Лазурненська	10	6	4	0	0	
Любимівська	7	3	4	0	0	
Милівська	12	6	6	0	0	
Мирненська	7	4	3	0	0	
Музиківська	4	1	3	0	0	
Нижньосірогозька	37	19	17	1	0	
Нововоронцовська	17	6	9	1	1	
Новокаховська	34	11	14	3	5	1
Новомиколаївська	6	3	2	0	1	
Новоолександрівська	19	8	8	0	3	
Новорайська	8	2	6	0	0	
Новотроїцька	56	25	28	1	2	
Олешківська	26	9	14	1	2	
Присиваська	8	4	4	0	0	
Рубанівська	10	4	5	0	1	
Скадовська	36	19	15	1	1	
Станіславська	9	4	4	1	0	
Таврічанська	12	7	5	0	0	
Таврійська	14	5	8	0	1	
Тягинська	16	7	8	0	1	
Херсонська	74	9	40	6	15	4

Назва тергромади	Загальна кількість закладів культури в територіальній громаді	Будинки культури	Публічні бібліотеки	Мистецькі школи	Музеї	Кінотеатри
Хрестівська	10	5	5	0	0	
Чаплинська	19	7	10	1	1	
Чорнобаївська	12	5	5	1	1	
Чулаківська	16	7	7	1	1	
Ювілейна	12	6	6	0	0	

1.16.2. Об’єкти культурної спадщини

До повномасштабного вторгнення Російської Федерації у лютому 2022 року в Херсонській області на державному обліку перебували 7232 об’єкти культурної спадщини, серед яких 4749 курганів, 110 городищ та поселень. Близько двох десятків пам’яток, переважно пізньоскіфські городища та античні поселення, а також окремі стоянки періоду кам’яного віку та поселення доби бронзи, які збереглися відносно непогано. Вони складають, у прямому та переносному сенсі, золотий фонд історико-культурної спадщини Херсонщини, адже є не тільки цінними науковими та пізнавальними об’єктами, а й реальною базою для активного використання у туристичній сфері.

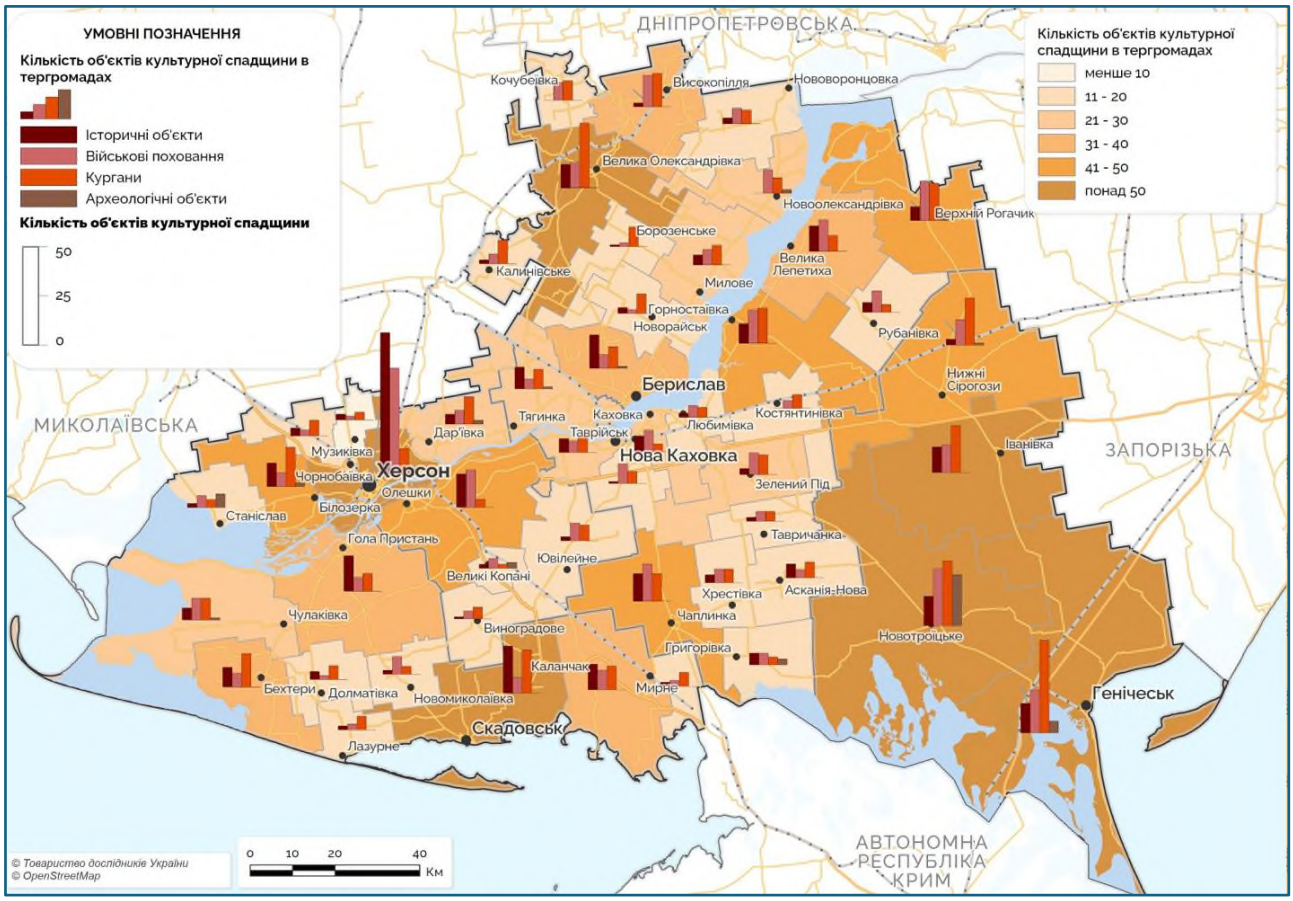

Рис. 1.24. Об’єкти історико-культурної спадщини Херсонської області, 2021

Джерело: розроблено авторами на основі розпорядження голови Херсонської обласної державної адміністрації від 05 листопада 2021 року № 840 «Про взяття на облік пам’яток археології, історії та монументального мистецтва місцевого значення Херсонської області

Загалом сумарний обсяг пам’яток археології є матеріальним відображенням історичних процесів, які супроводжували формування та розвиток регіону. На території Херсонської області відкрито велику кількість стоянок давніх мисливців, стійбищ кочових скотарів,

поселень, городищ та безкурганних могильників стаціонарно проживаючих землеробів і скотарів. Виявлено також понад 7 тисяч давніх курганів. У XX – XXI століттях знищено до 60% житлових пам'яток археології та близько половини поховальних археологічних об'єктів, насамперед курганів.

1.16.3. Стан сфери культури після повномасштабного вторгнення Російської Федерації у 2022 році

Сфера культури Херсонської області залишається однією з найбільш постраждалих від війни, але водночас демонструє активність, адаптивність і здатність підтримувати культурне життя навіть у критичних умовах. Незважаючи на постійні обстріли й обмеження щодо масових заходів, сфера культури області у 2025 році реалізувала масштабну програму подій. Проведено стратегічні сесії для працівників культури, виконано понад 20 великих міжрегіональних, національних та міжнародних культурних подій: «Мельпомена Таврії», «Мистецтво єднає», «Душа Півдня», «Мистецький шлях», Південний фестиваль рідної мови, численні благодійні акції, міжнародні виставки («Незламний Херсон» у Вільнюсі та Львові), літературні імпрези, мистецькі табори та патріотичні проєкти. Активно працюють ініціативи з культурної реабілітації дітей, підтримки внутрішньо переміщених осіб, а також комунікаційні та просвітницькі формати у співпраці з громадами та міжнародними партнерами.

Попри руйнування, культурна інфраструктура області виконує важливу соціальну місію – підтримує ідентичність, ментальну стійкість, локальні спільноти та громадянську активність.

Заклади мистецької освіти й надалі працюють: 11 мистецьких шкіл та Херсонський фаховий коледж культури і мистецтв здійснюють освітній процес, адаптуючи форми роботи до умов воєнного стану, забезпечуючи навчання понад 2,5 тис. учнів і студентів та зберігаючи високий рівень кадрового потенціалу педагогічних працівників.

Унаслідок військового вторгнення та окупації частина об'єктів наразі втрачена або недоступна, а 292 заклади культури пошкоджено внаслідок бойових дій чи обстрілів. Найбільше постраждала базова мережа дозвіллєвих і бібліотечних осередків, при цьому саме вони формують «скелет» культурної інфраструктури громад і критично важливі для доступу до послуг у сільській місцевості. Разом з тим, наявні інституції продовжують роботу, переходячи до мобільних і цифрових форматів, організовуючи виїзні заходи, культуротворчі програми та мистецькі акції.

Загальні висновки до розділу

Потреби:

- Відновлення інфраструктури з пріоритетом на ремонт і реконструкцію пошкоджених закладів культури.
- Збереження культурної спадщини: проведення консервації та реставрації для 182 пошкоджених пам'яток, запуск системи моніторингу та фіксації воєнних злочинів проти культурних цінностей.
- Забезпечення обладнанням і оцифрування фондів бібліотек та музеїв, розвиток цифрових форматів діяльності закладів культури (створення цифрових колекцій, онлайн-платформ).
- Інституційна, фінансова стійкість установ та підтримка працівників у сфері культури

Проблеми:

- Втрата культурних цінностей, інфраструктури й обмеження доступу до закладів культури та об'єктів культурної спадщини на тимчасово окупованих територіях, що унеможливлює точну інвентаризацію та відновлення.

• Неможливість проведення масових заходів, обмеженість фізичного доступу до культурних просторів через складні безпекові умови.

• Недостатність фінансування для реконструкції, реставрації та модернізації, низька енергоефективність і застаріла матеріальна база переважної частини закладів.

• Виснаження персоналу та кадрові ризики через релокацію, високий рівень навантаження, психологічну втому.

Тенденції:

• Культурна мобільність і цифровізація: розвиток мобільних бібліотек, виїзних майданчиків, виставок у партнерських регіонах, активна онлайн-комунікація.

• Переорієнтація на культурну реабілітацію: фокус на роботі з дітьми, ВПО, деокупованими громадами.

• Зростання міжнародної та міжрегіональної взаємодії: численні культурні події поза межами області, інтеграція в національні та міжнародні проєкти пам'яті.

• Розвиток грантової практики, збільшення кількості культурних ініціатив, створення ініціативних робочих груп для стратегічних проєктів.

Ендогенний потенціал:

• Велика та стійка культурна мережа: навіть попри руйнування, сотні закладів культури продовжують працювати, зберігаючи локальні традиції та спільноти.

• Потужний ресурс культурної спадщини: понад 10 тис. об'єктів спадщини формують унікальний культурний, туристичний і науковий потенціал регіону.

• Активність творчих спільнот і значна кількість ініціатив, фестивалів і подій засвідчує здатність сфери культури до самоорганізації та розвитку в умовах війни.

• Міжрегіональні партнерства з іншими регіонами України та міжнародними партнерами створює основу для повоєнного культурного відродження.

• Потужний потенціал збереження регіональної та національно-культурної ідентичності: культура стає ресурсом ментальної стійкості, відновлення, формування нової основи ідентичності та позитивного іміджу регіону як символу опору, незламності, самоорганізації та волонтерських ініціатив.

Джерела інформації, що використані у розділі:

1. Херсонська обласна державна адміністрація. Розпорядження від 05 листопада 2021 року № 840 «Про взяття на облік пам'яток археології, історії та монументального мистецтва місцевого значення Херсонської області».

2. Геоінформаційний портал Херсонської області / Розділ: Гуманітарна сфера, підрозділ: Культура [За заг. ред. Павла Остапенка] / Херсонська обласна державна адміністрація, Товариство дослідників України, – Київ-Херсон: – 2022. – [Електронний ресурс].

1.17. ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

Довоєнний стан

Медична сфера Херсонської області налічує 208 закладів, що надають первинну медичну допомогу (дані НСЗУ станом на 22 серпня 2021 року), а також 50 закладів, що надають послуги спеціалізованої медичної допомоги.

Заклади первинної медичної допомоги розміщені в кожній територіальній громаді області (у середньому – 5–6 закладів), крім Присиваської та Хрестівської тергромад. Заклади спеціалізованої медичної допомоги розташовані лише у 19 територіальних громадах області (колишні районні центри до реформи АТУ 2020 року), зокрема в місті Херсоні – 25 (50%) таких

закладів області, в Олешківській тергромаді – 4 заклади, в Геніческій, Голопристанській, Новотроїцькій, Скадовській територіальних громадах – по 2 заклади спеціалізованої медичної допомоги. У решті тергромад (13) – по одному закладу.

За даними НСЗУ, станом на 22 серпня 2021 року в області працювало 628 сімейних лікарів, з якими було укладено 845 747,5 декларацій, що становить 82,3% загальної кількості населення області. Лише у 9 тергромадах області (Бехтерська, Долматівська, Зеленопідська, Лазурненська, Мирненська, Новоолександрівська, Присиваська, Тавричанська, Хрестівська) кількість декларацій із сімейними лікарями становила менше половини населення тергромади, а сімейні лікарі Новокаховської, Голопристанської та Бериславської тергромад мали укладених декларацій більше, ніж населення цих територіальних громад, що вказує на високий рівень надання послуг первинної медичної допомоги.

Стан сфери охорони здоров'я після повномасштабного вторгнення Російської Федерації у 2022 році

Мережа закладів охорони здоров'я станом на 01 січня 2025 року складалася із 42 закладів, зі структурними підрозділами – 163 заклади.

Херсонський район:

- обласні заклади – 20 закладів;
- міські заклади – 8 закладів;
- районні лікарні – 4 заклади;
- центри первинної медико-санітарної допомоги – 6 закладів, з яких 33 амбулаторії та 65 ФАПів;
- амбулаторії ЗПСМ – 1 заклад, у т. ч. 2 ФАПи.

Бериславський район:

- обласні заклади – 1 заклад;
- районні лікарні – 1 заклад;
- центри первинної медико-санітарної допомоги – 1 заклад, з яких 28 структурних підрозділів (9 амбулаторій та 19 ФАПів).

Загальна кількість закладів охорони здоров'я, які мають стаціонари на деокупованій території Херсонської області, станом на 01 січня 2025 року – 18 одиниць, у розрізі районів: Бериславський район – 3 одиниці (Бериславська ТГ - 1 од., Великоолександрівська ТГ – 1 од., Нововоронцовська – 1 од.), Херсонський район - 15 одиниць (Білозерська ТГ – 1 од., Херсонська ТГ– 14 од.).

Забезпеченість стаціонарними ліжками станом на 01 січня 2025 року всього на деокупованій території області склала 25,91 од. на 1 тис. населення, у розрізі районів розподіл такий:

- Бериславський район – 10,38 ліжка на 1 тис. населення;
- Херсонський район – 11,12 ліжка на 1 тис. населення.

Кількість лікарів, які безпосередньо працювали в медичних закладах станом на 01 січня 2025 року, – 711 осіб, у Бериславському районі – 74 особи, у Херсонському районі – 637 осіб, загалом по містах області – 339 осіб, у сільській місцевості – 372 особи.

Кількість середнього медичного персоналу, який безпосередньо працював у медичних закладах станом на 01 січня 2025 року, – 1627 осіб, у точу числі в розрізі районів:

- Бериславський район – 228 осіб;
- Херсонський район – 1399 осіб;
- міська місцевість – 633 особи;
- сільська місцевість – 994 особи.

Кількість лікарів загальної практики – сімейної медицини: станом на 01 січня 2025 року – 51 особа, у тому числі:

- Бериславський район – 13 осіб;
- Херсонський район – 38 осіб;
- міські заклади – 32 лікарі;
- сільська місцевість – 19 лікарів.

Окупація майже всієї території області у 2022 році, деокупація правобережної частини та її безпосередня близькість до лінії бойового зіткнення – усі ці чинники спричиняють структурні зміни в системі охорони здоров'я області. Зокрема, крім руйнувань та пошкоджень значної частини закладів охорони здоров'я на деокупованій території області, заклади охорони здоров'я, а саме лікарські амбулаторії, мають значний брак лікарів. Загальна кількість таких амбулаторій станом на 01 січня 2025 року – 22.

1.30. Амбулаторії загальної практики – сімейної медицини, де відсутні сімейні лікарі (за основним місцем роботи, 01.01.2025)

№ з/п	Територіальна громада	Кількість АЗСПМ, у яких відсутні сімейні лікарі
1.	Херсонська громада (м. Херсон)	5
2.	Білозерська громада	1
3.	Дар'ївська громада	1
4.	Музиківська громада	1
5.	Бериславська громада	2
6.	Тягинська громада	3
7.	Милівська громада	1
8.	Високопільська громада	2
9.	Кочубеївська громада	2
10.	Нововоронцовська громада	3
11.	Новоолександрівська громада	1
	ВСЬОГО	**22**

Кількість фельдшерсько-акушерських пунктів на деокупованій частині території області, в яких жодна посада середнього медпрацівника не зайнята медперсоналом (основним працівником), станом на 01 січня 2025 року склала 40 закладів.

Таблиця 1.31. ФАП, у яких жодна посада середнього медпрацівника не зайнята медперсоналом (основним працівником), станом на 01.01.2025

№ з/п	Територіальна громада	Кількість АЗСПМ, які не мають лікаря
1.	Білозерська громада	5
2.	Станіславська громада	1
3.	Дар'ївська громада	1
4.	Чорнобаївська громада	2
5.	Музиківська громада	1
6.	Бериславська громада	3
7.	Новорайська громада	1
8.	Тягинська громада	2
9.	Милівська громада	3

№ з/п	Територіальна громада	Кількість АЗСПМ, які не мають лікаря
10.	Великоолександрівська громада	2
11.	Калинівська громада	3
12.	Високопільська громада	8
13.	Кочубеївська громада	5
14.	Нововоронцовська громада	2
15.	Новоолександрівська громада	1
	ВСЬОГО	**40**

Протягом 2025 року мережа закладів охорони здоров'я зазнала трансформації. Станом на 01 січня 2026 року на деокупованій території Херсонської області розміщувалося 37 закладів охорони здоров'я (5 закладів реорганізовано шляхом приєднання до інших закладів охорони здоров'я), у складі яких налічувалося 158 структурних підрозділів (ФАПи, ПМСД, ЛА).

Станом на 01 січня 2026 року на деокупованій території області зруйновано 27 закладів охорони здоров'я (17% загальної кількості закладів): 1 лікарня вторинного рівня, 6 лікарських амбулаторій та 20 фельдшерських і фельдшерсько-акушерських пунктів.

Також зруйновано заклад медичної освіти – КЗ «Бериславський медичний фаховий коледж» ХОР. Пошкоджень зазнали 117 медичних установ (71,8%): 26 закладів, які надають медичну допомогу, 33 амбулаторії, 51 фельдшерських і фельдшерсько-акушерський пункт та 7 інших медичних установ.

За 2025 рік до служби екстреної (швидкої) медичної допомоги Херсонської області надійшло понад 69 685 звернень. Бригадами Е(Ш)МД здійснено 48 347 виїздів, з них транспортовано до закладів охорони здоров'я 15 208 пацієнтів. Щодня в області працюють 26 – 28 бригад швидкої медичної допомоги, з них 10 – 12 – по місту Херсону. Кожного дня бригадами Е(Ш)МД обслуговується від 150 до 200 викликів.

Станом на 01 січня 2026 року в області середній час доїзду карет Е(Ш)МД на виклик – 9,56 хв, на критичні виїзди – 5,36 хв.

Джерела інформації, що використані у розділі:

1. Дані ХОВА.
2. Національна служба здоров'я України. Інформація про укладені чинні договори про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій в розрізі груп медичних послуг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bit.ly/3qP25kM.
3. Геоінформаційний портал Херсонської області / Розділ: Гуманітарна сфера, підрозділ: Медицина [За заг. ред. Павла Остапенка] / Херсонська обласна державна адміністрація, Товариство дослідників України, – Київ-Херсон: – 2022. – [Електронний ресурс].

1.18. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

Довоєнний стан

Інфраструктура Херсонської області у сфері фізичної культури і спорту в довоєнний період станом на 2018 рік налічувала 2706 спортивних споруд (з них 34 стадіони, 459 спортзалів ≥ 162 м^2, 1048 майданчиків, 360 тренажерних майданчиків, 348 футбольних полів, 34 тенісні корти тощо). В області діяли 40 ДЮСШ (у т. ч. 2 СДЮШОР), Школа вищої спортивної майстерності, Херсонський фаховий спортивний коледж Херсонської обласної ради, центр олімпійської підготовки з гандболу. Фіксувалося 216000 осіб (20,7% населення) у фізкультурно-оздоровчій активності; 30913 осіб займалися спортом, з них 15196 – у системі ДЮСШ/СДЮШОР, Школі вищої спортивної майстерності, Херсонському фаховому спортивному коледжі Херсонської обласної ради. Розвивалися 94 види спорту (в тому числі

29 літніх олімпійських, 2 зимові олімпійські, 47 неолімпійських, 16 паралімпійських).

У 2018 році на офіційних міжнародних змаганнях спортсменами області в олімпійських видах спорту завойовано 19 медалей, у тому числі 2 золоті, 8 срібних, 9 бронзових, що на 9 медалей більше ніж у 2017 році. До складів збірних команд з літніх олімпійських видів спорту у 2018 році входили 145 спортсменів області (50 – до основного складу, 41 – до списку кандидатів, 54 – до резервного складу), що на 2 більше ніж у 2017 році. У 2018 році на офіційних міжнародних змаганнях спортсменами області завойовано 69 медалей в неолімпійських видах спорту, в тому числі 23 золотих, 29 срібних, 17 бронзових, що на 8 медалей більше ніж у 2017 році. До складів збірних команд з неолімпійських видів спорту у 2018 році входили 171 спортсмен області (75 – до основного складу, 44 – до списку кандидатів, 52 – до резервного складу), що на 44 більше ніж у 2017 році. Зі спортсменами працювали 585 тренерів, більшість з яких обіймали штатні посади (55,4%).

Фізична культура і спорт Херсонської області мали сталий розвиток у напрямі залучення населення до фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи, продовжувалася робота з модернізації спортивної бази.

Трансформації воєнного часу

За наданими громадами даними, станом на 01 січня 2026 року в межах деокупованих територій зафіксовано щонайменше 188 інфраструктурних втрат у сфері забезпечення фізичної культури і спорту, з яких 131 об'єкт – пошкоджено, 57 об'єктів – зруйновано. Найбільші втрати сконцентровані у Херсонській, Тягинській, Нововоронцовській, Великоолександрівській, Дар'ївській територіальних громадах.

Таблиця 1.32. Кількість пошкоджених та зруйнованих об'єктів спортивної інфраструктури станом на 01 січня 2026 року

Територіальна громада	Об'єкти спортивної інфраструктури	
	пошкоджені об'єкти, од.	зруйновані об'єкти, од.
Бериславська	32	2
Білозерська	5	1
Борозенська		
Великоолександрівська	6	10
Високопільська	3	
Дар'ївська	7	6
Калинівська		
Кочубеївська	2	
Милівська	2	
Музиківська		
Нововоронцовська	4	4
Новоолександрівська	1	3
Новорайська	2	
Станіславська	1	
Тягинська	3	7
Херсонська	59	22
Чорнобаївська	4	2
Разом по деокупованих територіальних громадах	**131**	**57**

Типологія втрат, наслідки для мережі, залучення населення та потреби у відновленні інфраструктури

Унаслідок бойових дій найбільших втрат зазнали об'єкти масового спорту та повсякденної фізичної активності населення – шкільні й позашкільні спортивні зали, відкриті спортивні майданчики, стадіони, тренажерні зони. Саме ця категорія інфраструктури є найбільш чутливою до пошкоджень, оскільки вона формує базовий рівень доступу населення до регулярної рухової активності. Руйнування або виведення з експлуатації таких об'єктів призвело до різкого зниження можливостей для занять фізичною культурою у громадах з високим рівнем пошкоджень, особливо у сільській місцевості та на прифронтових територіях.

Суттєвих втрат зазнали також і базові осередки дитячо-юнацького спорту – дитячо-юнацькі спортивні школи, спортивні секції при закладах загальної середньої та професійної освіти. У низці територіальних громад пошкодження приміщень, втрата спортивного інвентарю та обладнання спричинили переривання тренувальних процесів, скорочення кількості секцій та, як наслідок, зменшення контингенту вихованців. Це негативно позначається на формуванні спортивного резерву та довгостроковому розвитку спорту в області.

Найбільший сукупний збиток за кількістю пошкоджених і зруйнованих об'єктів зафіксовано в місті Херсоні. Руйнування міської спортивної інфраструктури впливає одночасно на систему масового спорту та на підготовку спортсменів вищої кваліфікації, оскільки саме міські об'єкти традиційно виконували функції опорних тренувальних і змагальних баз регіонального рівня.

Втрати спортивної інфраструктури у поєднанні з безпековими обмеженнями та вимушеною міграцією тренерів і спортсменів зумовили зниження регулярності тренувань та скорочення щільності мережі спортивних секцій, насамперед у прифронтових громадах. Частину занять вимушено перенесено до тимчасових локацій, пришкільних просторів або переведено у дистанційний формат. За таких умов ключову роль у збереженні контингенту масового та дитячо-юнацького спорту відіграють мобільні форми організації занять, а також проведення навчально-тренувальних зборів на відносно безпечних позаміських локаціях.

З огляду на масштаби втрат сформувалися чіткі пріоритети у відновленні спортивної інфраструктури. До тергромад з найвищим рівнем пошкоджень і руйнувань належать Херсонська, Тягинська, Нововоронцовська, Великоолександрівська та Дар'ївська, які потребують першочергових заходів з реконструкції й новобудови. Початковим етапом відновлення має стати відбудова шкільних і громадських спортивних локацій – стадіонів, спортивних залів, багатофункціональних майданчиків – як бази для повернення масової фізичної активності населення та роботи секцій дитячо-юнацького спорту.

Окрему увагу слід приділяти оснащенню та безпеці спортивних об'єктів. Відновлення спортивного інвентарю, покриттів (зокрема штучних полів, гумових бігових доріжок, залів), а також створення укриттів або захищених залів з можливістю швидкого укриття під час повітряних тривог – обов'язкова умова відновлення функціонування мережі. Для сільських громад і населених пунктів, що зазнали значних руйнувань або розташовані поблизу лінії бойових дій, доцільним є впровадження мобільних і модульних спортивних просторів як гнучкого та безпечного рішення для забезпечення доступу населення до фізичної культури і спорту.

Загальні висновки до розділу

Сфера фізичної культури і спорту Херсонської області зазнала масштабних інфраструктурних втрат на деокупованій території, що разом зі складною безпековою ситуацією найсильніше вплинуло на масову активність населення та дитячо-юнацький спорт. Водночас є чіткий ендогенний потенціал для швидкого відновлення через опору на багатофункціональні спортхаби диференційованого використання, модульні та захищені простори та мобільні формати тренувань.

Пріоритети регіональної та місцевої політики відновлення у сфері фізичної культури і спорту мають бути спрямовані на поетапне відновлення доступності та якості спортивних послуг у кожній територіальній громаді з урахуванням безпекових і демографічних викликів. Ключовим пріоритетом при цьому визначено повернення можливостей для масової фізичної активності через реалізацію типових рішень – створення універсальних спортивних майданчиків, воркаут-зон, легкоатлетичних кіл, шкільних спортзалів з укриттями, а також модульних залів на 1–2 ігрові корти із забезпеченням інклюзивності. Водночас необхідно відновити ядра дитячо-юнацького спорту шляхом поновлення матеріально-технічної бази ДЮСШ і секцій, формування міжгромадських опорних спортивних центрів з можливістю проведення навчально-тренувальних зборів та реалізації цільових програм забезпечення інвентарем. Важлива складова відновлення – це підвищення стійкості та безпеки спортивної інфраструктури, що передбачає впровадження споруд подвійного призначення, облаштування укриттів, автономних джерел енергопостачання, стандартів безпечного проведення тренувань і наявність резервних локацій на випадок загострення безпекової ситуації. Окремий акцент має бути зроблений на розвитку кадрового потенціалу та формуванні сталої спортивної екосистеми через запровадження пакетів стимулів для тренерів (житлові програми, доплати, гранти), мікрогрантів для спортивних секцій, програм підготовки інструкторів масового спорту та впровадження цифрових платформ для управління розкладами, записом і обліком відвідуваності, що є критично важливим в умовах втрати значної частини інфраструктурних об’єктів.

Потреби:

- Повернути доступність масової фізичної активності у кожній тергромаді: відбудова та реконструкція уражених об’єктів відповідно до ступеня ураженості та руйнування спортивної інфраструктури, з урахуванням нових потреб у розвитку адаптивних видів спорту, вікової структури і запитів населення.
- Створення мережі масових захищених, енергоефективних, багатофункціональних спортивних майданчиків у кожній тергромаді з можливістю навчально-оздоровчого використання.
- Відновлення ядра розвитку дитячо-юнацького спорту через поновлення і реконструкцію з дотриманням безпекових умов матеріально-технічної бази ДЮСШ, спортивних клубів та секцій (інвентар, покриття, тренажери), створенням резервних безпечних локацій для тренувань у період реконструкції.
- Кадрова підтримка та повернення тренерів і фахівців (житлові програми, наставництво, перепідготовка під оновлені формати тренувань).

Проблеми:

- Висока частка зруйнованих і пошкоджених споруд спортивної інфраструктури, втрата систематичності тренувань та участі в змаганнях.
- Обмежена територіальна доступність до можливостей занять спортом у низці сільських територіальних громад.
- Кадровий відтік та перевантаження фахівців, які залишилися (скорочення ставок, нестабільність фінансування секцій).
- Безпекові обмеження (повітряні тривоги, близькість до лінії фронту), що спричиняє проведення занять в онлайн-форматі та неможливість відвідування офлайн спортивних секцій.

Тенденції:

- Перехід до універсальних, стійких до безпекових ризиків просторів: багатофункціональні захищені відкриті спортивно-ігрові майданчики, облаштування спортивних залів в укриттях, волонтерські дитячі спортивно-розважальні хаби.

• Мобільні формати розвитку спорту: виїзні секції, короткі збори в безпечніших локаціях, змішані онлайн/офлайн-програми для підтримки спортсменів.

• Переорієнтація на масову фізичну активність як основу відновлення спортивної піраміди, з поступовим поверненням до повноцінної підготовки резерву і вищої спортивної майстерності.

Ендогенний потенціал:

• Історично широка мережа та спортивні традиції формують фундамент для швидкого відновлення та повернення контингенту до професійних занять спортом.

• Місцеві громади, клубні спільноти і тренери демонструють гнучкість і здатність успішно адаптуватися до нових форматів занять.

• Освітні осередки (школи, ліцеї, коледжі) можливо використовувати для організації спільних багатофункціональних спортхабів диференційованого використання (уроки, секції, спортивно-масові події).

• Готовність і наявність успішного досвіду громад до кооперації та реалізації проєктів з донорами у сфері відновлення та реконструкції спортивної інфраструктури.

• За сприятливих безпекових умов поширення вуличної культури рухової активності (біг, вело, воркаут), що бюджетно і швидко забезпечує охоплення населення та формує попит на інфраструктуру вищого рівня.

Джерела інформації, що використані у розділі: дані ХОВА.

1.19. СОЦІАЛЬНА СФЕРА І ПІДТРИМКА ВРАЗЛИВИХ КАТЕГОРІЙ НАСЕЛЕННЯ

Станом на 01 січня 2019 року в області функціонували 25 територіальних центрів соціального обслуговування та 3 центри надання соціальних послуг, із них 22 – у сільській місцевості. Працювало 79 відділень різних типів (догляд удома, денне перебування, адресна допомога тощо). Мережу інституційного догляду становили 10 будинків-інтернатів на 1539 місць, в яких перебували 1504 особи (з них 947 осіб з інтелектуальними/психічними порушеннями; 448 – люди похилого віку та особи з інвалідністю; 109 – діти в Олешківському ДБІ). Заклади покривали потребу регіону, але вже тоді існувала черга на розміщення осіб з тяжкими інтелектуальними порушеннями.

Таблиця. 1.33. Мережа закладів соціальної сфери територіальних громад Херсонської області (2021)

Назва тергромади	Загальна кількість закладів соціальної сфери у територіальній громаді	Заклади соціального обслуговування населення					Установи з надання соціальних послуг		
		Тер. центр соціального обслугову-вання	Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	Служба у справах дітей	Будинок-інтернат	Центр обліку бездомних осіб	Управління (відділ) соціального захисту населення	Фонд соціального страхування	Центр зайнятості
Асканіє-Нова	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Бериславська	6	1	1	1	0	0	1	1	1
Бехтерська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Білозерська	5	1	1	1	0	0	1	0	1
Борозенська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Великокопанівська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Великолепетиська	4	1	0	1	0	0	1	0	1
Великоолександрівська	5	1	1	1	0	0	1	0	1
Верхньорогачицька	6	1	1	1	1	0	1	0	1
Виноградівська	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Назва тергромади	Загальна кількість закладів соціальної сфери у територіальній громаді	Заклади соціального обслуговування населення					Установи з надання соціальних послуг		
		Тер. центр соціального обслугову-вання	Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	Служба у справах дітей	Будинок-інтернат	Центр обліку бездомних осіб	Управління (відділ) соціального захисту населення	Фонд соціального страхування	Центр зайнятості
Високопільська	5	1	1	1	0	0	1	0	1
Генічеська	7	1	2	1	0	0	1	1	1
Голопристанська	8	2	0	2	1	0	2	0	1
Горностаївська	5	1	0	1	1	0	1	0	1
Дар'ївська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Долматівська	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Зеленопідська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Іванівська	4	1	0	1	0	0	1	0	1
Каланчацька	4	1	0	1	0	0	1	0	1
Калинівська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Каховська	8	1	0	2	1	0	2	1	1
Костянтинівська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Кочубеївська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Лазурненська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Любимівська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Милівська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Мирненська	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Музиківська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Нижньосірогозька	5	1	1	1	0	0	1	0	1
Нововоронцовська	5	1	1	1	0	0	1	0	1
Новокаховська	6	1	1	1	1	1	1	1	1
Новомиколаївська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Новоолександрівська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Новорайська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Новотроїцька	7	1	1	1	1	0	1	1	1
Олешківська	8	1	1	1	2	0	1	1	1
Присиваська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Рубанівська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Скадовська	7	1	1	1	0	1	1	1	1
Станіславська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Тавричанська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Таврійська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Тягинська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Херсонська	22	3	2	5	1	3	3	2	3
Хрестівська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Чаплинська	7	1	0	1	1	0	1	0	1
Чорнобаївська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Чулаківська	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ювілейна	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Стан соціальної сфери після повномасштабного вторгнення російської федерації у 2022 році

За роки війни соціальна сфера Херсонської області зазнала безпрецедентних втрат і стикнулася з новими викликами, унаслідок яких фактично втрачено регіональну систему інституційного догляду (із 10 інтернатних установ 9 опинилися на тимчасово окупованій території та призупинили діяльність, єдиний інтернат на деокупованій території Херсонський психоневрологічний будинок-інтернат призупинив роботу через обстріли), пошкоджено ключові центри надання соціальних послуг. Всі 5 установ соціальної сфери обласного підпорядкування (Департамент соціального розвитку обласної державної адміністрації, Центр комплексної реабілітації дітей з інвалідністю Херсонської обласної ради, Комунальний заклад Херсонської обласної ради «Херсонський психоневрологічний будинок-інтернат», Центр по нарахуванню та здійсненню соціальних виплат, Херсонський обласний центр соціальних служб) пошкоджені обстрілами, жоден не має облаштованих укриттів.

Водночас зберігається стійке ядро соціальної інфраструктури на рівні громад, які забезпечують базові послуги навіть в умовах обстрілів: 7 територіальних центрів соціального обслуговування, 11 центрів надання соціальних послуг (14 – у селах, 4 – у містах). Заклади забезпечують догляд удома, денний догляд, стаціонарний догляд, соціальний супровід, кризове втручання, натуральну допомогу, але обсяг послуг обмежений руйнуваннями.

В умовах війни зросла кількість і диверсифікація вразливих груп (ВПО, діти в складних життєвих обставинах, люди з інвалідністю, ветерани та сім'ї загиблих) та види соціальних послуг. Станом на 01 січня 2025 року на обліку в органах соцзахисту перебувало 38219 осіб з інвалідністю; 3747 осіб, що мають статус учасника бойових дій, створено 1 ветеранський простір «ВетеранPRO», працювала мережа фахівців із супроводу ветеранів; 47697 ВПО, серед них 1786 осіб з інвалідністю, 12432 пенсіонери.

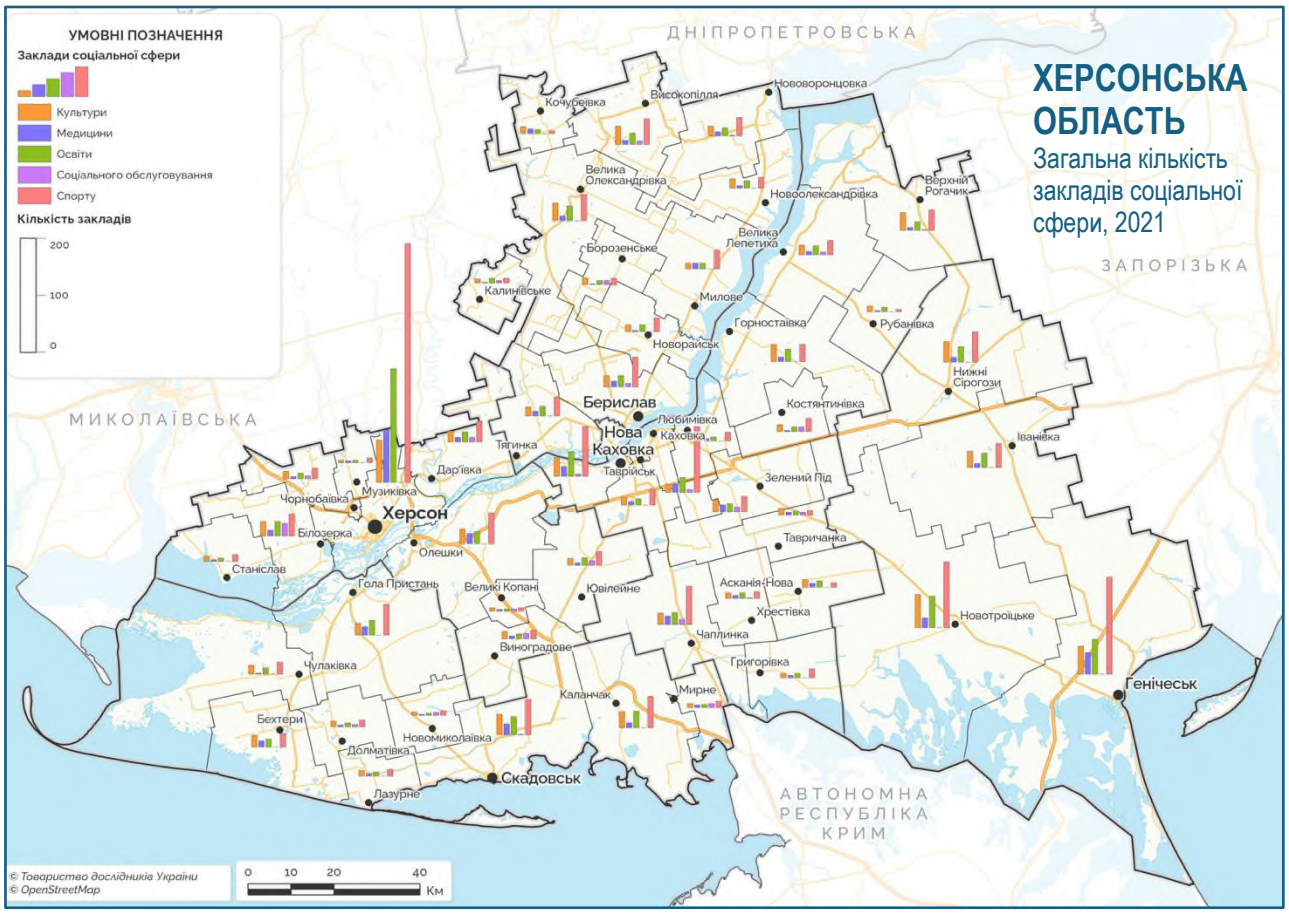

Рис. 1.25. Загальна кількість закладів освіти, охорони здоров'я, культури, спорту, соціального захисту у територіальних громадах Херсонської області (2021)

Джерело: розроблено авторами на основі даних ОВА

Загальні висновки до розділу

Потреби:

- Відновлення, реконструкція та безпекова модернізація соціальної інфраструктури (облаштування укриттями, безбар'єрний доступ, енергонезалежність), створення спеціалізованих просторів і логістичних хабів для зберігання гуманітарної допомоги;
- Створення нових центрів догляду для осіб із важкими формами інвалідності, геріатричних відділень та пансіонатів;
- Розширення реабілітаційних послуг дітям і дорослим з інвалідністю;
- Комплексна підтримка ветеранів, сімей загиблих та ВПО, включаючи тимчасове житло та гуманітарний супровід;

• Кадрове посилення соціальних служб, збільшення штату психологів і соціальних працівників у деокупованих територіальних громадах, створення спеціалізованих пунктів підтримки ветеранів та сімей загиблих;

• Створення резервних пунктів надання соціальних послуг у сусідніх безпечніших тергромадах для жителів найбільш уражених громад на лінії фронту, мультидисциплінарних мобільних командах (соціальний працівник + психолог + юрист + медична сестра);

• Подальша цифровізація в системі надання соціальних послуг, включно з дистанційним супроводом вразливих категорій населення.

Проблеми:

• Фактична відсутність функціонуючої мережі інституційних закладів (втрата 9 із 10 закладів), пошкодження ключових установ у сфері соціального захисту (5 закладів), відсутність укриттів у жодному закладі обласного підпорядкування, відсутність безбар'єрного доступу більшості об'єктів соціального захисту;

• Найбільш уразливі громади мають одночасно високий рівень зруйнованості та максимальне соціальне навантаження: чим ближче до лінії фронту, тим більша частка людей залежить від соціальної підтримки, при одночасно меншій доступності пунктів надання послуг;

• Гострий дефіцит послуг реабілітації та послуг соціального супроводу для дітей, підлітків, сімей у кризових ситуаціях, суттєве додаткове навантаження на центри надання соціальних послуг через значну кількість ВПО і ветеранів;

• Ризики додаткового посилення вразливості окремих соціальних категорій: діти на деокупованих територіях, особи похилого віку без догляду, люди з інвалідністю, які втратили доступ до послуг.

Тенденції:

• Соціальна система області працює в умовах надзвичайного навантаження через різке зростання кількості осіб, які потребують допомоги;

• Робота системи соціального захисту відбувається в режимі гуманітарного реагування, а не інституційної стабільності, зміна традиційного профілю користувача (літня особа, маломобільна, особа з інвалідністю) у бік ВПО, ветеранів;

• Підвищення ролі громад у забезпеченні соціальних послуг і диверсифіковані моделі догляду (сімейно-орієнтований догляд, малі групові будинки, підтримане проживання);

• Переорієнтація системи на мобільні, виїзні та цифрові послуги, що продиктовано безпековими обмеженнями і дефіцитом кадрів;

• Поступове впровадження стандартів безбар'єрності як базової умови реконструкції;

• Розвиток психосоціальної підтримки та реабілітації як структурного елементу післявоєнного відновлення.

Ендогенний потенціал:

• Високий рівень самоорганізації громад на деокупованих територіях та спроможність розгортати соціальні послуги навіть за браку інфраструктури;

• Потужний волонтерський рух і громадянський активізм, розвиток партнерства з державними програмами, благодійними фондами та міжнародними організаціями, які вже працюють у регіоні;

• Наявність кадрового забезпечення (команд соціального супроводу у територіальних громадах), які, попри війну, забезпечують увесь спектр базових послуг;

• Мережа об'єктів для ВПО може бути розширена й адаптована до нових потреб, зокрема ветеранів та їх сімей;

• Потенціал інтеграції послуг у моделі «єдиного соціального хабу» в кожній громаді, що поєднує підтримку сімей, дітей, осіб з інвалідністю, ВПО та ветеранів.

Джерела інформації, що використані у розділі:

1. Геоінформаційний портал Херсонської області/Розділ: Гуманітарна сфера, підрозділ: Соціальний захист [За заг. ред. Павла Остапенка] / Херсонська обласна державна адміністрація, Товариство дослідників України, – Київ-Херсон.: – 2022. – [Електронний ресурс].

1.20. ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ І БЕЗПЕКА НАСЕЛЕННЯ

Система цивільного захисту Херсонської області внаслідок повномасштабної агресії РФ зазнала глибокої трансформації та стала одним з найбільш навантажених секторів безпеки регіону. Деокупація частини території області та постійна небезпека після окупаційного періоду супроводжувалася безпрецедентними викликами для рятувальних служб: постійними обстрілами, руйнуванням об'єктів критичної інфраструктури, масштабним мінним забрудненням та необхідністю негайного відновлення захисних споруд і систем оповіщення. Водночас ДСНС зберігає постійний режим бойової готовності та забезпечує оперативне реагування на всі події, включно з тими, що виникали через ворожі удари, завдяки укомплектуванню технікою та тісній взаємодії із Силами оборони.

Одним із ключових аспектів залишається відновлення фонду захисних споруд. Згідно з даними інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційна система «Облік та візуалізація фонду захисних споруд цивільного захисту», на деокупованій частині території Херсонської області у складі фонду захисних споруд обліковуються 1097 об'єктів цивільного захисту, з яких для укриття населення можливо використовувати 811 споруд, що забезпечують укриття для близько 71% населення регіону. Важливо, що під час правового режиму воєнного стану фонд захисних споруд цивільного захисту було збільшено на 863 додаткові укриття, а 299 захисних споруд відремонтовано та приведено у стан готовності (з них 52 категорійні сховища / ПРУ та 247 найпростіших укриттів). Крім того, триває реалізація проєктів нового будівництва 14 захисних споруд цивільного захисту, фінансування яких забезпечується за рахунок державного бюджету.

Проблемними залишаються питання системи оповіщення населення. Із 261 наявної точки централізованого оповіщення (сирени) нині функціонують лише 169, а потреба – ще 33 додаткові сирени та 1281 вуличний гучномовець. Одночасно триває погодження проєктно-кошторисної документації з громадами, частина з яких потребує переоснащення або створення системи оповіщення практично «з нуля». Загальна потреба в системах сповіщення на деокупованій території Херсонської області складає 17 МАСЦО та 1 ТАСЦО. На сьогодні із 17 територіальних громад з Департаментом з питань цивільного захисту та оборонної роботи Херсонської обласної державної адміністрації та Головним управлінням ДСНС України у Херсонській області погоджено 10 проєктно-кошторисних документацій та 7 технічних завдань.

Головне управління ДСНС України у Херсонській області забезпечує постійну бойову готовність до виконання дій за призначенням. Пожежно-рятувальна, аварійно-рятувальна та спеціальна техніка укомплектована (оснащена) згідно з наказом ДСНС України від 29 березня 2024 року № 349 «Про затвердження Норм забезпечення речовим майном і табельної належності» та готова до залучення. Пожежно-рятувальні підрозділи ГУ ДСНС України у Херсонській області в цілодобовому режимі невідкладно реагують на всі звернення громадян щодо виникнення пожеж та інших надзвичайних подій на території населених пунктів деокупованої частини Херсонської області, зокрема й тих, які сталися в результаті ворожих обстрілів чи використання інших засобів вогневого ураження, з урахуванням безпекової ситуації на місці події та у тісній комунікації з військовими підрозділами Сил оборони України.

Найбільш масштабним викликом залишається мінна небезпека. Загальна площа деокупованої території області становить 683 тис. га, з яких на наявність вибухонебезпечних

предметів обстежено лише 72,5%. Окремі громади мають десятки й сотні гектарів потенційно небезпечних земель, що включають як сільськогосподарські угіддя, так і території освіти, комунальної інфраструктури, кладовищ, узбіч, пасовищ, промислових зон та ділянок у межах населених пунктів. Понад 280 окремих ділянок потребують пріоритетного обстеження й очищення, серед яких значну частину становлять землі суспільної забудови (заклади освіти, культури, комунальні об'єкти) та артерії транспортної інфраструктури.

Таблиця 1.34. Площа територій, що потребують обстеження на наявність вибухонебезпечних предметів (за цільовим призначенням)

Цільове призначення земельної ділянки	Площа території, що потребує обстеження, га	Частка, у % від загальної площі, яка потребує обстеження
Для будівництва та обслуговування будівель закладів охорони здоров'я та соціальної допомоги	5,46	0,2
Для розміщення, будівництва, експлуатації та обслуговування будівель і споруд об'єктів енергогенеруючих підприємств, установ і організацій	11,75	0,4
Для будівництва та обслуговування будівель закладів культурно-просвітницького обслуговування	1,88	0,1
Землі громадської забудови, для будівництва та обслуговування будівель закладів освіти	6,56	0,3
Землі житлової та громадської забудови	97,09	3,7
Для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд підприємств промисловості	207,61	8,0
Земельні ділянки загального користування, які використовуються як внутрішньоквартальні проїзди, пішохідні зони	0,48	0,0
Землі загального користування	10,56	0,4
Землі залізничного транспорту	1,68	0,1
Землі с/г призначення	879,33	33,7
Землі с/г призначення: полезахисні лісові смуги	8,75	0,3
Землі с/г призначення: для сінокосіння і випасання худоби	483,6	18,5
Землі транспорту, зв'язку	147,06	5,6
Землі лісового фонду	611,99	23,4
Для експлуатації та догляду за водними об'єктами	60,3	2,3
Для будівництва та обслуговування будівель закладів комунального обслуговування (кладовища)	67,9	2,6
Скотомогильники	0,66	0,03
Землі іншого призначення	8,65	0,3
Разом	**2611,31**	**100,0**

Масштаби забруднення земель вибухонебезпечними предметами прямо впливають на швидкість відбудови, доступність гуманітарної допомоги, демографічну стійкість і можливість повернення населення. Сільськогосподарські та лісові землі домінують у структурі обстеження (понад 75% сукупно), що безпосередньо позначається на продовольчій безпеці й екосистемних послугах. Висока частка промислових і транспортних земель вказує на ризики для критичної інфраструктури та логістики. Соціально чутливі території (землі житлової та громадської забудови, кладовища, заклади освіти й культури) потребують пріоритетного обстеження з міркувань безпеки населення.

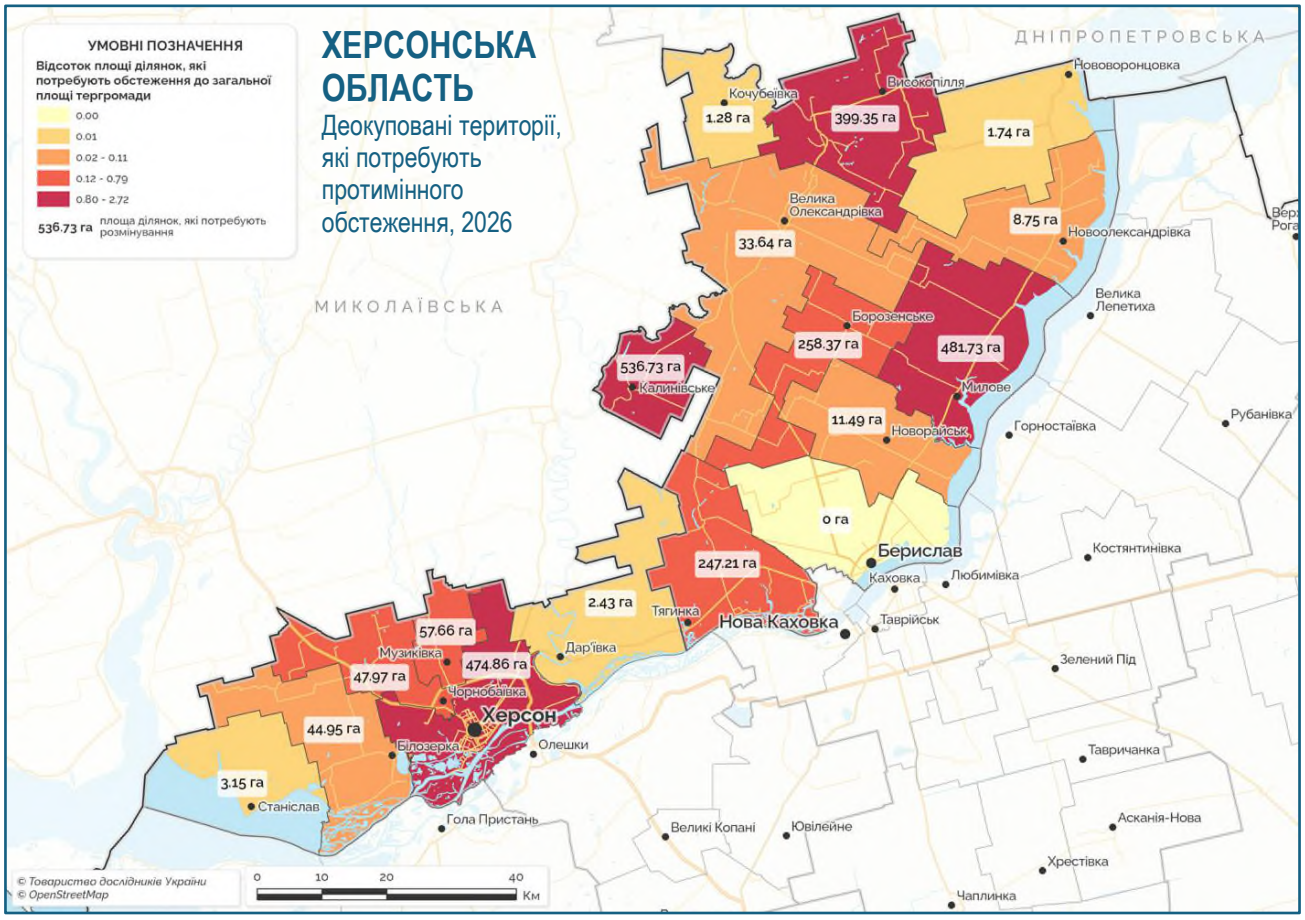

Рис. 1.26. Деокуповані території Херсонської області, які потребують обстеження на наявність ділянок, забруднених мінами та вибухонебезпечними залишками війни і подальших заходів з гуманітарного розмінування (станом на 01 січня 2026 року)

Джерело: розроблено авторами на основі даних ХОВА

Загальні висновки до розділу

Цивільний захист і система забезпечення безпеки населення в Херсонській області на сучасному етапі формуються в умовах тривалого воєнного впливу, прифронтового розташування та масштабного мінно-вибухового забруднення, що суттєво підвищує ризики для життя і здоров'я громадян та обмежує соціально-економічну активність. Значні площі земель різного цільового призначення потребують обстеження і гуманітарного розмінування, що визначає цивільний захист як ключову передумову відновлення громад, повернення населення та запуску інвестиційних процесів. Система цивільного захисту області водночас перебуває у стані адаптації: функції реагування зміщені у бік ліквідації наслідків бойових дій, захисту критичної інфраструктури, оповіщення населення та міжвідомчої координації з гуманітарного розмінування. Подальша стабілізація безпекової ситуації потребує поєднання оперативних заходів реагування з довгостроковим плануванням безпеки, включно з пріоритизацією розмінування, розвитку укриттів і систем оповіщення, підвищення спроможностей місцевих служб та інтеграції питань цивільного захисту в усі програми просторового планування й відбудови області.

Потреби:

• Повне відновлення та модернізація системи оповіщення населення: встановлення додаткових 33 сирен і понад 1280 гучномовців, завершення модернізації мережі оповіщення у громадах.

• Прискорене відновлення та доведення до готовності фонду захисних споруд, включно з ремонтом протирадіаційних укриттів, найпростіших укриттів та завершенням будівництва 10 нових об'єктів.

• Розширення спроможностей ДСНС: доукомплектування спеціальною технікою та розгортання додаткових підрозділів у прифронтових громадах.

• Масштабування гуманітарного розмінування, забезпечення спеціалізованих підрозділів обладнанням, фінансуванням і доступом до територій.

• Відновлення критичної інфраструктури, що постраждала внаслідок бойових дій, включаючи дороги, комунальні об'єкти, об'єкти освіти та соціальної сфери, які перешкоджають роботі цивільного захисту.

• Створення єдиної регіональної системи управління ризиками, що інтегрує громади, ДСНС, військові адміністрації та медичні служби для швидкого реагування.

Проблеми:

• Високий рівень мінного забруднення територій, що створює системні ризики для населення та блокує відбудову (необстеженим лишається понад чверть територій).

• Нерівномірний стан захисних споруд і оповіщення: різний ступінь готовності громад, брак ресурсів та проєктної документації.

• Недостатня кількість технічних засобів ДСНС у прифронтових громадах, висока інтенсивність викликів та небезпечні умови роботи під обстрілами.

• Руйнування соціальних об'єктів, доріг, комунальної та енергетичної інфраструктури, які критичні для функціонування ЦЗ.

• Брак кадрових ресурсів, у тому числі спеціалістів із розмінування та інженерного забезпечення.

Тенденції:

• Системне збільшення кількості укриттів на деокупованій території та акцент на простих укриттях, що швидко вводяться в експлуатацію.

• Модернізація системи оповіщення, зокрема оновлення сирен та інтеграція централізованої системи для громад.

• Поглиблення міжвідомчої координації між ДСНС, Міністерством оборони України та громадами для оперативного реагування та відновлення.

• Пріоритизація будівництва та ремонту укриттів у закладах освіти та соціальній сфері.

• Перехід до кластерного підходу в гуманітарному розмінуванні, з урахуванням великих масивів промислових, аграрних і соціальних територій.

Ендогенний потенціал:

• Сильна інституційна база ДСНС, що зберегла спроможність реагувати навіть у найскладніших умовах.

• Наявність масштабного фонду захисних споруд, придатного до подальшої модернізації (1050 об'єктів), а також активні процеси добудови нових укриттів.

• Зростаючий досвід рятувальних служб і громад у реагуванні на небезпеки воєнного часу, що формує основу для майбутньої регіональної моделі безпеки.

• Потенціал для створення інноваційного центру з гуманітарного розмінування, враховуючи масштаб робіт, наявність кваліфікованих фахівців і унікальний досвід.

Джерела інформації, що використані у розділі: дані ХОВА.

1.21. ЕКОЛОГІЯ

1.21.1. Екологічна мережа

Екологічна мережа Херсонської області сформована на основі таких типів наземного покриву: лучно-степові території (3185,46 км^2, 37,12% площі екомережі); ліси (864,01 км^2, 10,07% площі екомережі); полезахисні лісосмуги (700,8 км^2, 8,17% площі екомережі); піщані території (759,54 км^2, 8,84% площі екомережі); внутрішні води (1009,31 км^2, 11,76% площі екомережі); морські води (2062,74 км^2, 24,04% площі екомережі) [1].

Територією Херсонської області пролягають Прибережно-морський широтний природний коридор та Дніпровський довготний природний коридор, які забезпечують зв'язки між ключовими територіями та підтримують цілісність екомережі.

Основною складовою структурних елементів екологічної мережі області є 84 території природно-заповідного фонду загальною площею 365 432,2841 га, у тому числі 16 об'єктів загальнодержавного і 68 об'єктів місцевого значення, що становить 10,99% площі області.

Також до складу екомережі входять 6 цінних для заповідання зарезервованих територій загальною площею 7 055 га.

Ще одним важливим елементом екологічної мережі є водно-болотні угіддя, що охороняються згідно з Рамсарською конвенцією і є середовищем існування комплексу рідкісних видів рослин і тварин, у тому числі місцями регулярного перебування та гніздування водоплавних птахів.

В області повністю або частково зосереджено 7 водно-болотних угідь міжнародного значення: «Ягорлицька затока», «Тендрівська затока», «Східний Сиваш», «Центральний Сиваш», «Каркінітська та Джарилгацька затоки», «Великий Чапельський під», «Дельта р. Дніпро».

Не менш важливу складову екологічної мережі становлять і природоохоронні території Смарагдової мережі, що охороняються Бернською конвенцією. До них включено види та оселища, що мають особливо високу міжнародну цінність, підтверджену урядами 49 країн та Європейським Союзом.

Особливе місце у структурі екологічної мережі займають водні об'єкти, зокрема річки, морські прибережні зони акваторій Чорного й Азовського морів, водотоки Каховського водосховища, що мали велике значення для рослинного і тваринного світу як природні екологічні коридори. На сьогодні Каховське водосховище повністю осушене, в його ложах спостерігається заростання деревовидною рослинністю (верба і тополі), болотною та лучною рослинністю з осередками чагарників.

Також в області функціонували канали, водотоки Інгулецької, Краснознам'янської, Каховської, Каланчацької та Чаплинської зрошувальних систем, Північно-Кримський канал. Антропогенний вплив на ці системи дуже сильний, проте з каналами пов'язане життя багатьох видів рослин, тварин, грибів і прокаріотів, їх пересування, міграція. Після завершення бойових дій канали потребують відновлення.

1.21.2. Смарагдова мережа

Смарагдова мережа (мережа Емеральд, Emerald Network) – це мережа територій особливого природоохоронного інтересу європейського значення, яка створюється на виконання положень Бернської конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі [1]. Бернська конвенція має на меті охорону рідкісних рослин і тварин – представників дикої флори та фауни, їхніх природних середовищ існування (біотопів, оселищ), особливо тих, охорона яких вимагає співробітництва декількох держав, а також сприяння такому співробітництву. Україна, ратифікувавши у 1996 році Бернську конвенцію,

взяла на себе зобов'язання створити мережу заповідних територій (сайтів) Емеральд [2].

Смарагдова мережа на території Херсонської області представлена 23 об'єктами (сайтами), площа яких становить 6194,2 км^2 (показник заповідності території області – 21,76%). У розрізі територіальних громад найвища частка заповідності території характерна для Чулаківської територіальної громади (1208,5 км^2; 85,49% площі території громади), найменша частка з-поміж територіальних громад, в яких наявні сайти (об'єкти) Смарагдової мережі, зафіксована в Новомиколаївській територіальній громаді (0,16 га; 0,001% площі громади). Територіальні громади, в яких відсутні сайти (об'єкти) Смарагдової мережі: Борозенська, Долматівська, Костянтинівська, Музиківська, Нижньосірогозька, Присиваська, Рубанівська та Чорнобаївська.

У 2021 році на розгляд подано 5 сайтів Смарагдової мережі (Під Гарбузи, Кримське узбережжя Сиваша, Західний Сиваш, Західний Азов, Каркінітська затока та Бакальська коса) загальною площею 2477,8 км^2 (8,7% загальної площі території області). Отже, після затвердження даних сайтів на засіданні Постійного комітету Бернської конвенції, Смарагдова мережа на території Херсонської області буде представлена 28 об'єктами (сайтами), які становитимуть 8672 км^2, показник заповідності території області зросте до 30,46%.

В області повністю або частково зосереджено 27 територій Смарагдової мережі.

1.21.3. Природно-заповідний фонд

Природно-заповідний фонд Херсонської області представлений 84 територіями та об'єктами загальною площею 365 432,2841 га, у тому числі 16 об'єктами загальнодержавного значення площею 334 780,4441 га і 66 об'єктами місцевого значення площею 30 651,84 га. Лише 4% (15 659,64 га) об'єктів ПЗФ розташовані на деокупованій частині території області. Вони потребують гуманітарного розмінування. У зоні бойових дій залишаються 55 територій та об'єктів ПЗФ загальною площею близько 349772,6441 га, або 96% природно-заповідного фонду області.

До мережі об'єктів природно-заповідного фонду області загальнодержавного значення входять: 2 біосферні заповідники – «Чорноморський» та «Асканія-Нова» імені Ф. Е. Фальц-Фейна (сумарна площа – 133313,4 га); 5 національних природних парків – «Азово-Сиваський», «Олешківські піски», «Джарилгацький», «Нижньодніпровський», «Кам'янська Січ» (сумарна площа – 166 692,7441 га); 8 заказників загальнодержавного значення – «Джарилгацький» (ботанічний), «Озеро Соляне» (гідрологічний), «Урочище Саги» (ландшафтний), «Станіславський» (ландшафтний), «Олександрівський» (ландшафтний), «Бакайський» (лісовий), «Березові колки» (лісовий), «Ягорлицький» (орнітологічний) (сумарна площа – 34607 га); 1 дендрологічний парк загальнодержавного значення – «Асканія-Нова» (площа – 167,3 га).

До мережі об'єктів природно-заповідний фонду області місцевого значення входять: 5 ботанічних заказників – «Широка балка», «Софіївський», «Шаби», «Хрестова сага», «Інгулецький лиман» (сумарна площа – 410 га); 3 загальнозоологічні заказники – «Корсунський», «Бакайський жолоб», «Асканійський» (сумарна площа – 22783 га); 22 ботанічні пам'ятки природи (сумарна площа – 6,6 га); 5 ландшафтних заказників – «Інгулець», «Балка Великі Сірогози», «Боброве Озеро», «Каїрська балка», «Карадай» (сумарна площа – 3213,84 га); 2 орнітологічні заказники – «Думузла», «Острів Каланчак» (сумарна площа – 3141,9 га); 1 геологічна пам'ятка природи – «Федорівська печера» (площа – 0,5 га); 4 гідрологічні пам'ятки природи – «Козацьке джерело», «Джерело Шилової балки», «Білозерські джерела», «Частина озера Гопри» (сумарна площа – 5 га); 3 загальнозоологічні пам'ятки природи – «Понятівське поселення змій», «Микільське поселення змій», «Кринківське поселення бобрів» (сумарна площа – 14 га); 13 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва (сумарна площа – 175 га); 10 заповідних урочищ (сумарна площа – 902 га).

У розрізі територіальних громад найвища частка перспективних для заповідання територій екомережі характерна для Чулаківської (1226,7 км^2; 86,78% площі території громади) та Олешківської територіальних громад (681,56 км^2; 85,28% площі території громади), найменша частка зафіксована у Тавричанській територіальній громаді (19,62 км^2; 5,9% площі громади).

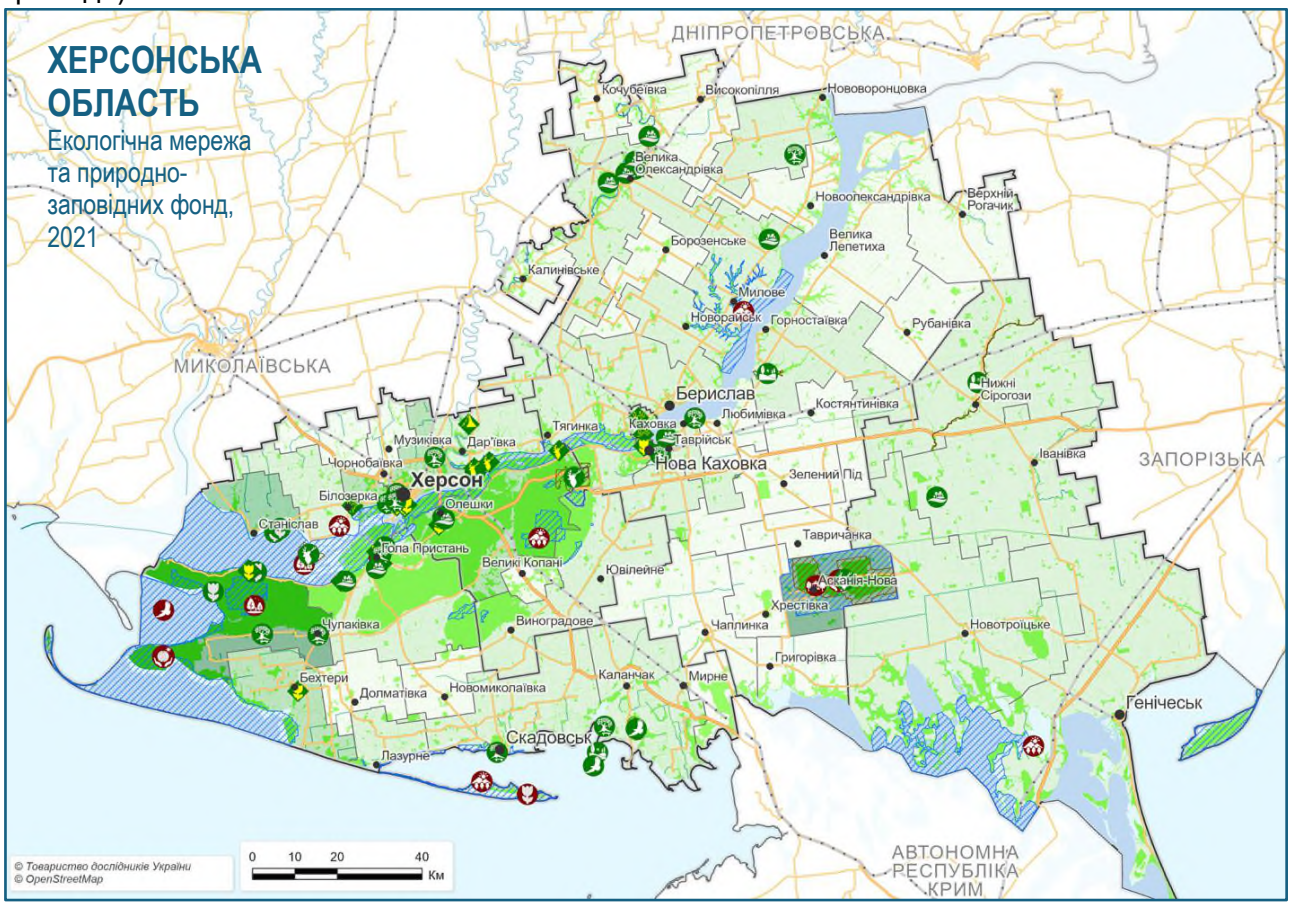

Рис. 1.27. Екологічна мережа та природно-заповідний фонд Херсонської області, 2021.
Джерело: розроблено авторами.

1.21.4. Моніторинг стану довкілля

Атмосферне повітря

За результатами спостережень, що постійно проводяться Херсонським обласним центром з гідрометеорології, 70% усіх токсичних викидів в атмосферу правобережжя Херсонщини припадають на автотранспорт.

Більшість промислових підприємств області розташовані на тимчасово окупованій території, тож через ведення бойових дій вони припинили свою діяльність. У місті Херсоні з основних стаціонарних джерел викидів забруднювальних речовин продовжують функціонувати лише підприємства енергетичного сектору, тому основними стаціонарними джерелами викидів залишаються котельні, що зумовлюють викиди від спалювання викопного палива (кам'яне вугілля, газ, мазут).

Основними токсичними інгредієнтами, що забруднюють повітря під час експлуатації пересувних джерел, є оксид вуглецю, оксиди азоту, леткі органічні сполуки, діоксид сірки, вуглеводні та суспендовані тверді частинки. Крім того, пересувні джерела забруднення викидають в атмосферу діоксид вуглецю.

Бойові дії також є досить істотним джерелом надходження забруднювальних речовин в атмосферне повітря: під час активізації та посилення обстрілів, авіаударів, активності руху техніки спостерігається підвищення концентрацій оксиду та діоксиду азоту.

Значне забруднення атмосферного повітря спричиняють і пожежі.

До повномасштабного вторгнення, станом за 2019 рік, від стаціонарних джерел забруднення в атмосферне повітря у межах Херсонської області надійшло 17,8 тис. тонн шкідливих речовин, з них найбільше від підприємств міста Херсона (4,8 тис. тонн). Загалом на території Херсонської області розташовані 459 підприємств-забруднювачів атмосферного повітря, які головним чином локалізовані в районі міст Херсон та Нова Каховка. Щороку в Херсоні в атмосферу надходить понад 700 тонн оксидів азоту, понад 1500 тонн оксидів вуглецю та 50 тонн оксидів сірки. У Новій Каховці викиди забруднювальних речовин в атмосферу дещо менші: понад 200 тонн оксидів азоту і понад 500 тонн оксидів вуглецю. Значні викиди оксидів азоту в атмосферу фіксуються також у місті Скадовську (90 т/рік) та в с-щі Новотроїцькому (80 т/рік), а сполук вуглецю – в с-щі Новотроїцькому (200 т/рік), с-щі Чаплинка (190 т/рік) та місті Скадовську (240 т/рік) [4].

Пункти моніторингу якості повітря

На правобережній (деокупованій) частині території області моніторинг якості атмосферного повітря проводиться Херсонським обласним центром з гідрометеорології на чотирьох стаціонарних постах, розташованих у місті Херсоні.

Крім того, в межах співпраці з Міжнародною програмою «Чисте повітря для України», яка реалізується чеською громадською організацією Arnika, деокупованим громадам Херсонщини передано 17 станцій громадського моніторингу якості повітря AirFresh Max, які безперервно передають інформацію на загальнодоступний вебресурс https://reborn.eco-city.org.ua.

Рівень пилових бур після осушення Каховського водосховища

Результати досліджень, проведених науковцями Херсонського державного аграрно-економічного університету за допомогою методів дистанційного зондування Землі для аналізу даних супутника Sentinel 2 L2A and Sentinel-3 SLSTR L1B, свідчать про те, що посухи й сильні вітри зі швидкістю 20–30 м/с призводять до втрат верхнього шару ґрунту (понад 600 т/га).

Епіцентри буревіїв (на лівобережній частині території області) охоплювали від 100 до 3000 га, що є безпрецедентним показником для регіону – це робить колись родючу землю майже мертвою.

За умов продовження війни, подальшого знищення лісосмуг, відсутності зрошення і рослинництва на тимчасово окупованих територіях з підвищеною дефляцією прогнозуються мінімальні щорічні втрати ґрунту в обсязі 60–75 т/га, що відповідають втратам 0,4–0,6 см верхнього шару ґрунту на рік. В епіцентрі дії пилових бур втрати ґрунту складатимуть від 4 до 5 см ґрунту на рік. Тобто в епіцентрі постійних проявів бур верхній шар ґрунту 25–50 см буде втрачено за 7–11 років.

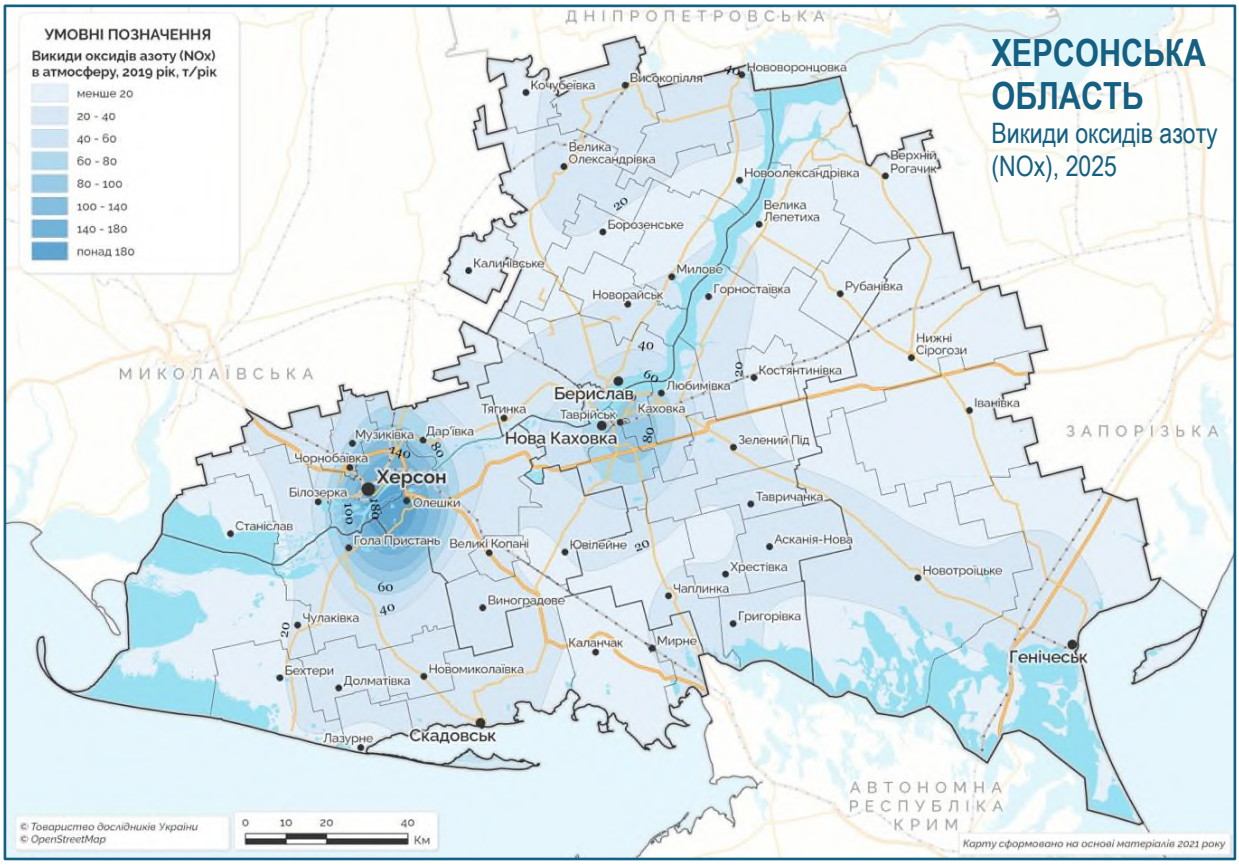

Рис. 1.28. Викиди оксидів азоту (NOx), Херсонська область, 2025.

Джерело: розроблено авторами на основі даних EMEP Centre on Emission Inventories and Projections. Data available on-line from: www.ceip.at/the-emep-grid

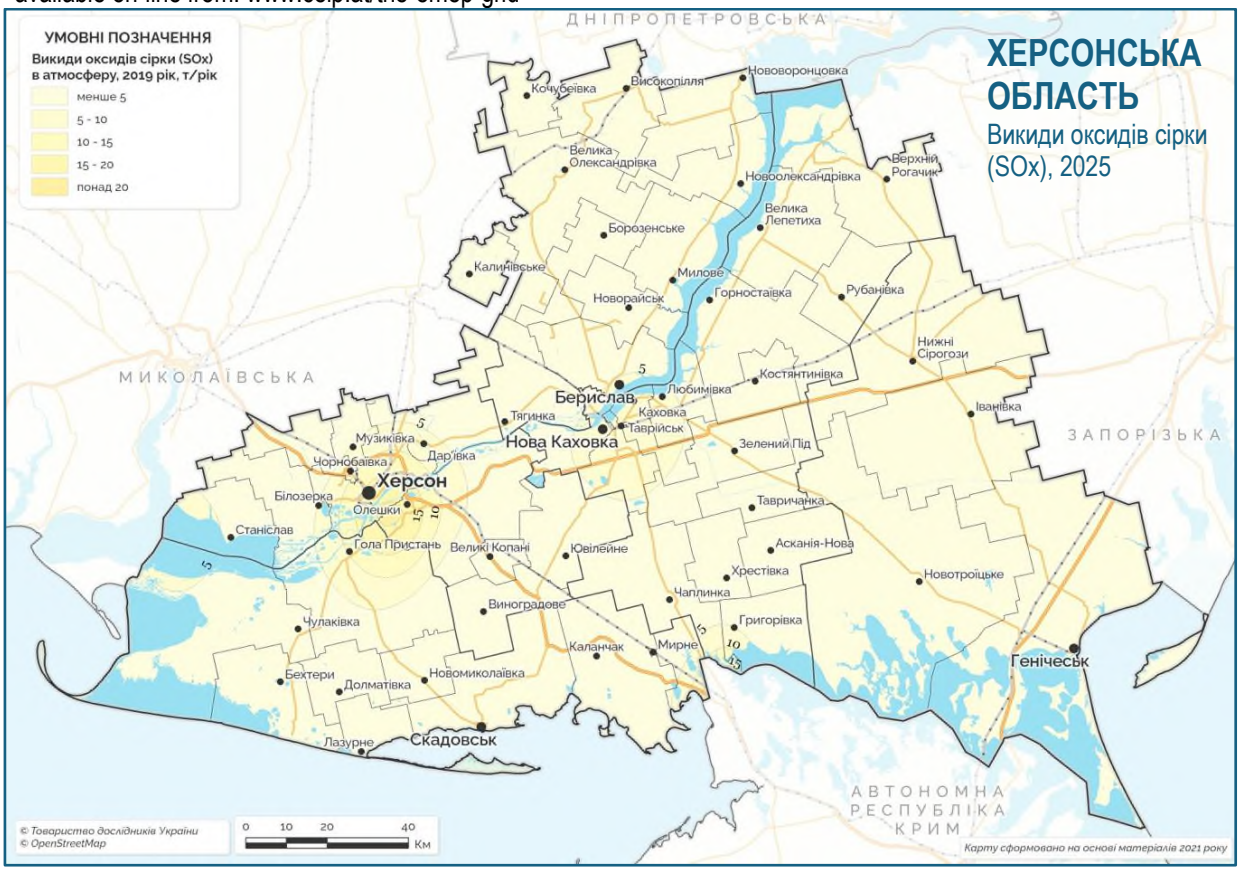

Рис. 1.29. Викиди оксидів сірки (SOx), Херсонська область, 2025.

Джерело: розроблено авторами на основі даних EMEP Centre on Emission Inventories and Projections. Data available on-line from: www.ceip.at/the-emep-grid

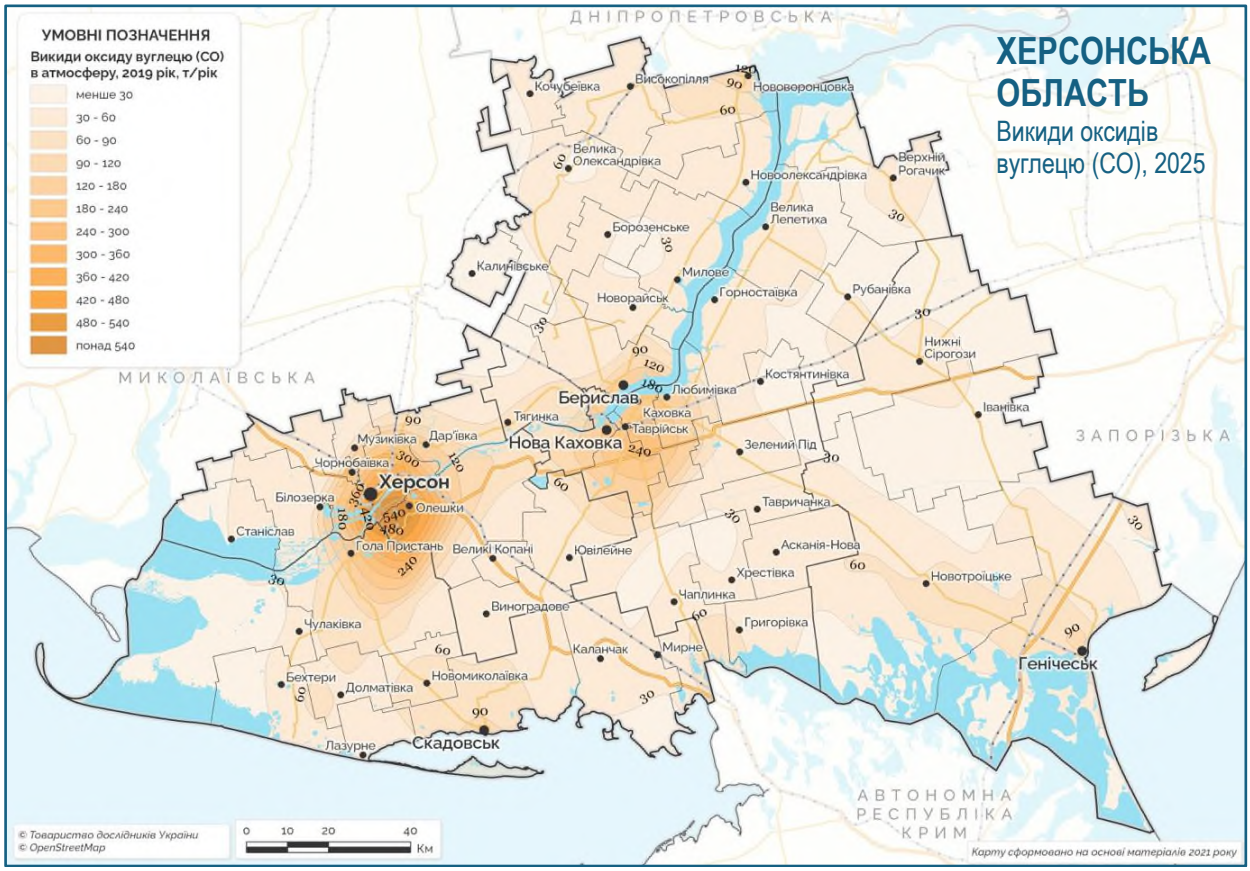

Рис. 1.30. Викиди оксидів вуглецю (CO), Херсонська область, 2025.

Джерело: розроблено авторами на основі даних EMEP Centre on Emission Inventories and Projections. Data available on-line from: www.ceip.at/the-emep-grid

Стан водних ресурсів

Розвіданість прогнозних ресурсів підземних вод (ПРПВ) у межах Херсонської області становить 18,7%. Обсяг ПРПВ складає 4970,8 тис. м^3/добу (4,89 м^3 на 1 особу).

Показники освоєності прогнозних ресурсів підземних вод та експлуатаційних запасів підземних вод свідчать про можливість збільшення видобутку підземних вод. Рівень освоєння ПРПВ у Херсонській області становить 2%, а отже, проблеми, пов'язані з можливим виснаженням підземних вод відсутні, що дозволяє істотно збільшити обсяг їхнього видобування.

Херсонщина характеризується як економічно розвинений аграрний регіон, у зв'язку з чим навантаження на водозбірні басейни зумовлюється дифузними джерелами забруднення, пов'язаними із сільськогосподарською діяльністю. У середньому на 1 га сільгоспугідь вноситься від 0,98 до 1,56 кг/га пестицидів та 82–106 г/га мінеральних добрив.

Забезпеченість населення питною водою

Наразі найбільш водоємкою галуззю економіки на деокупованій території області залишається житлово-комунальний сектор.

Із 228 населених пунктів, розташованих на деокупованому правобережжі Херсонщини, у більшості громад, де дозволяє безпекова ситуація, відновлюється та ремонтується централізоване водопостачання. Для забезпечення населення питною водою встановлено станції очистки / доочистки води, мобільні водоочисні модулі та промислові фільтри очищеної питної води. Проведено роботи з ремонту башт Рожновського та буріння нових свердловин, заміну водогонів.

У населених пунктах, де мережі зруйновані або відсутні, забезпечення населення питною водою здійснюється за рахунок приватних свердловин та спеціальної техніки для перевезення води. Також громади забезпечені ємностями для зберігання питної води та бутильованою водою.

Для безперебійної роботи водозаборів у разі відсутності електропостачання в усіх громадах наявні дизельні чи бензинові генератори та сонячні станції з підключенням до насосного обладнання, створено запаси пального.

1.21.5. Екологічні наслідки бойових дій

Наслідки руйнування Каховської ГЕС та зміни гідрологічного режиму

Масштаби затоплення та осідання ґрунтів, у тому числі площа підтоплених територій, площа осушеної акваторії Каховського водосховища.

Акваторія Каховського водосховища у період його функціонування мала такі характеристики: повний об'єм – 18,2 км^3, корисний об'єм – 6,8 км^3; відмітка нормального підпірного рівня – 16,0 м, горизонт мертвого обсягу – 12,7 м, максимальна глибина водоймища – 32,0 м, середня глибина – 8,5 м, сезонні коливання рівня води становили 3,3 м; максимальна довжина акваторії – 230 км, максимальна ширина – 25,0 км, середня ширина – 9,3 км, берегова лінія – 869,0 км; багаторічний стік змінювався в межах від 28,3 до 61,7 км^3/рік.

Після підриву греблі понад 16,4 км^3 води раптово вилилися вниз за течією, що призвело до втрати 14 км^3, або 72,5% об'єму водоймища до події. У результаті руйнування дамби затоплено 612 км^2 території. У зоні лиха опинилися:

54,787 тис. га лісів, що складає 65% загальної площі лісових насаджень;

96,1 тис. га земель природно-заповідного фонду, або 26% його загальної площі;

306 тис. га сільськогосподарських угідь.

Значні території, що були під водою десятиліттями, опинилися під сонцем, що призвело до екоциду живих організмів. Із часом осушене дно водосховища перетворилося на унікальну екосистему з пісками, мушлями, такирами та мілководдям.

Наслідки цього теракту впливають на 75 об'єктів ПЗФ міжнародного та державного значення (зокрема, національного та міжнародного значення, а також природні оселища, що перебувають під охороною Бернської конвенції). У загальній масі затоплених територій понад 80% площі займають природоохоронні території національного та міжнародного значення (включно з біосферними заповідниками ЮНЕСКО).

Райони, розташовані вище за течією, зазнали масової загибелі водних організмів і руйнування середовища існування, тоді як райони, розташовані нижче за течією, постраждали від втрати середовища існування, евтрофікації води, хімічного забруднення та зміни солоності води.

Зміна русел річок, меліоративних систем, зрошення.

Руйнування греблі Каховської ГЕС кардинально змінило русло р. Дніпро та меліоративні системи: водосховище зникло, Дніпро почав повертатися до свого історичного русла та рукавів, які існували до будівництва гідроелектростанції, що призвело до зміни гідрологічного режиму. Затоплення та подальше осушення спричинило знищення рослинного покриву, зміну ґрунтів (замулення, вітрова ерозія) та появу нових мінних полів, що робить територію небезпечною.

Площа зрошуваних земель Херсонщини внаслідок окупації лівобережжя та знищення Каховського водосховища зменшилася з 320 тис. га до 44,5 тис. га.

Вплив на водні ресурси (якість, рівні, забруднення), у тому числі рівень забруднення води (біохімічне споживання кисню, хімічне споживання кисню, нітрати, важкі метали).

Внаслідок терористичного акту на Каховській ГЕС змінилася морфологія р. Дніпро, що призвело до хімічного забруднення та руйнування середовищ існування. За даними Звіту «Оцінка потреб після катастрофи на Каховській ГЕС» (PDNA), підготовленого Урядом України спільно з Організацією Об'єднаних Націй, втрати екосистемних послуг оцінюються у понад 6,4 мільярда доларів США (58% усіх збитків) через вплив на природоохоронні території та ліси.

Деякі екологічні наслідки є незворотними і можуть мати каскадний вплив в інших секторах протягом десятиліть.

Серед головних водно-екологічних проблем у суббасейні нижнього Дніпра відзначається наявність антропогенного забруднення органічними речовинами, біогенними елементами (сполуками азоту і фосфору), небезпечними речовинами (гербіцидами, важкими металами та ін.) та гідроморфологічні зміни.

Перевищення гранично допустимих концентрацій забруднювальних речовин у річках Дніпро, Інгулець та Вірьовчина періодично фіксувалися щодо хімічного споживання кисню (ХСК) та біохімічного споживання кисню за 5 діб (БСК5), а також щодо вмісту заліза загального, марганцю, хлоридів, сульфатів, нафтопродуктів, завислих речовин та бактеріальних забрудників.

За результатами хіміко-бактеріологічної лабораторії Міського комунального підприємства «Виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства міста Херсона», проби стічних вод на очисних спорудах не перевищують показників гранично допустимих скидів.

Площа колишнього Каховського водосховища та його стан (пилові бурі, засолення), у тому числі вміст солей у ґрунті після затоплення.

Площа колишнього Каховського водосховища до руйнування греблі становила 2155 км^2. Це друге за величиною водосховище в Україні. Після підриву греблі його площа стрімко зменшилася і до кінця 2023 року воно перетворилося на систему невеликих водойм та осушених земель.

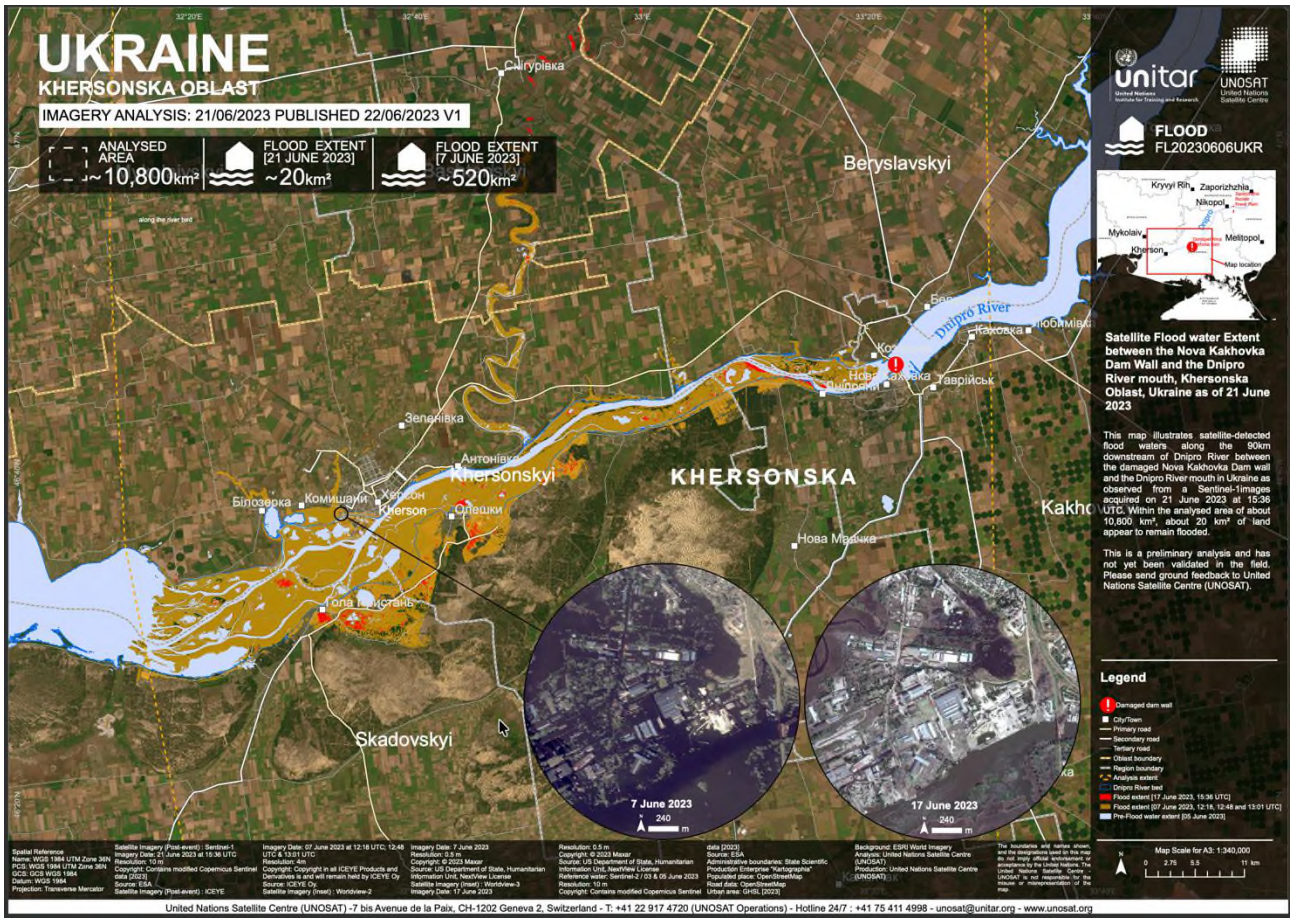

Рис. 1.31. Зона затоплення та підтоплення внаслідок підриву греблі Каховської ГЕС, Херсонська область, 2023. Джерело: UNOSAT, https://unosat.org/products/3631

Руйнування греблі призвело до осушення водойм, випаровування і зниження рівня ґрунтових вод, перенесення солей до верхнього шару ґрунту та підвищення їх концентрації, збільшення площ земель із вторинним засоленням та осолонцюванням.

Весняні паводки 2024 року тимчасово затоплювали до 70% ложа, спричинивши його інтенсивне заростання. Навесні 2025 року спостерігався високий рівень водного стресу через

брак опадів, але частина території знову затоплюється під час паводків, сприяючи розвитку рослинності.

Знищення галузі рослинництва та порушення добрих умов функціонування трав'яних степових біотопів стало причиною втрати рослинного покриву та оголення ґрунтів, що призвело до підвищення нагріву поверхні ґрунту в 1,45–1,72 раза і пришвидшило випаровування ґрунтової вологи на 80% території.

Після підриву греблі вміст солей у ґрунтах на дні водосховища різко змінився, спостерігається збільшення рухомих форм калію (до +1329 мг/кг) та фосфору (до +25 мг/кг) через намулення та високий вміст органіки.

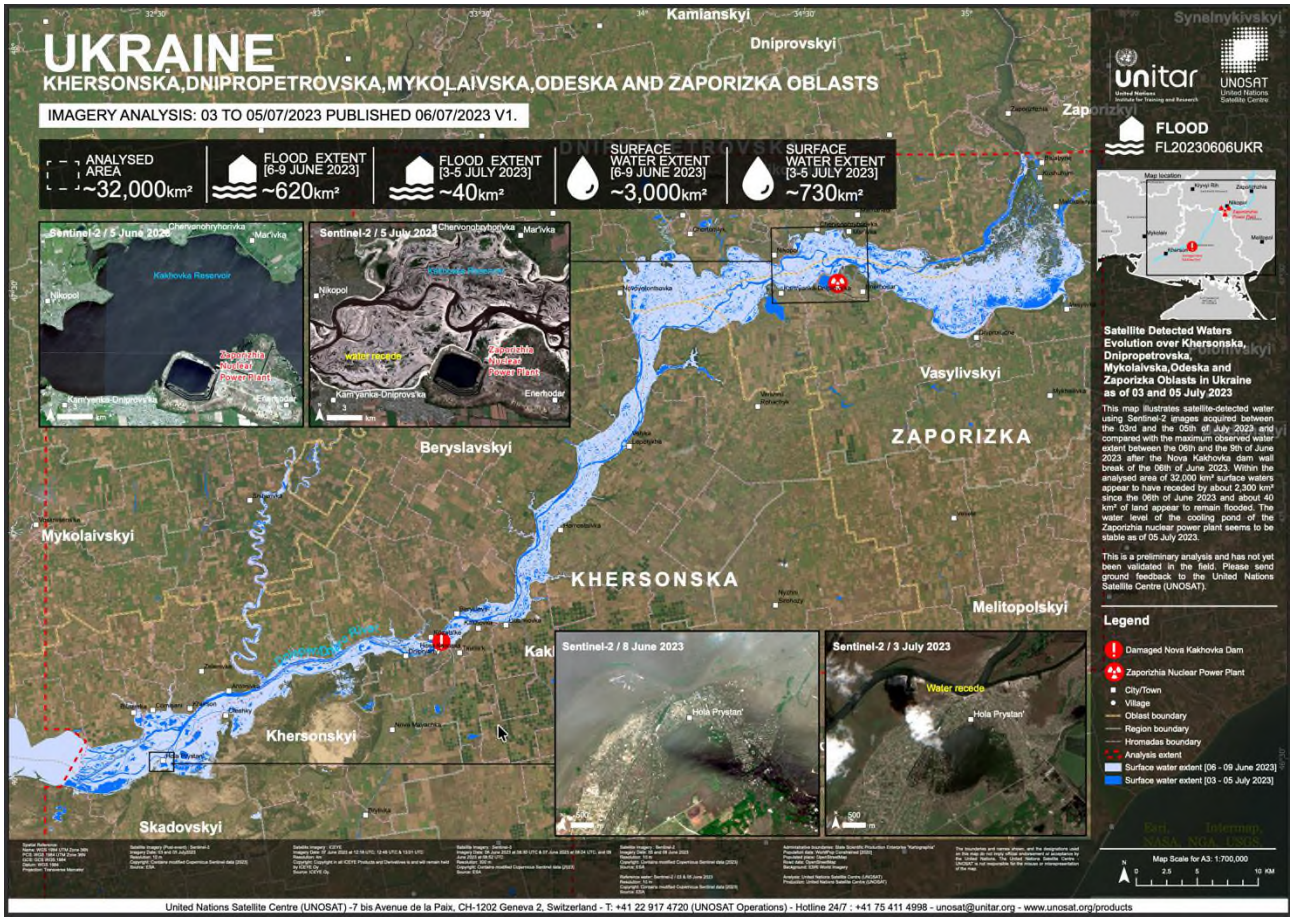

Рис. 1.32. Зона впливу підриву греблі Каховської ГЕС, 2023.
Джерело: UNOSAT, https://unosat.org/products/3636

Поверхневі води

Домінуюча частка стічних вод у басейні Дніпра (> 98%) обробляється біологічним методом очищення, який дозволяє утилізувати 70% органічних речовин. Серед головних водно-екологічних проблем у суббасейні нижнього Дніпра – наявність антропогенного забруднення органічними речовинами, біогенними елементами (сполуками азоту і фосфору), небезпечними речовинами (гербіцидами, важкими металами та ін.) та гідроморфологічні зміни.

У червні 2023 року Державною екологічною інспекцією Південного округу (Запорізька та Херсонська області) проведено спостереження за станом Дніпро-Бузького лиману, Каховського водосховища (Республіканська затока), річок Дніпро, Інгулець, Кошова, Вірьовчина та озерами Верхній Круглик і Лопуха. За результатами досліджень поверхневої води р. Дніпро зафіксовано перевищення гранично допустимих концентрацій нафтопродуктів до 6 разів (1,80 мг/дм^3).

Основні перевищення ГДК зафіксовано по органічній речовині за показником біохімічного споживання кисню на 5 діб (БСК5) (min 1,6 ГДК, max 3,6 ГДК), сухому залишку (min

1,53 ГДК, max 3,6 ГДК), залізу загальному (min 1,1 ГДК, max 3,2 ГДК), хлоридах (min 1,04 ГДК, max 3,72 ГДК) та сульфатах (min 1,81 ГДК max 2,31 ГДК).

Вміст розчиненого кисню у червні та липні 2023 року складав від 2,0 мг/дм^3 до 3,8 мг/дм^3, при нормі 4,0 мг/дм^3.

У Дніпровсько-Бузькому лимані перевищення ГДК не виявлено.

На кінець 2023 року в р. Дніпро встановлено перевищення ГДК органічних речовин за БСК5, які коливалися від 1,87 раза (5,6 мгО2/дм^3) до 3,6 раза (10,8 мгО2/дм^3). Фіксувалися перевищення сульфатів, хлоридів, сухого залишку та органічної речовини за показником БСК5 в р. Інгулець (створ с. Дар'ївка).

Натепер періодично фіксується перевищення гранично допустимих концентрацій щодо хімічного споживання кисню (ХСК), БСК5, марганцю, заліза загального, хлоридів, сульфатів та завислих речовин.

Стан зрошувальних каналів і меліоративних систем

До повномасштабного вторгнення РФ водогосподарський комплекс Херсонської області налічував 427,1 тис. га зрошуваних земель, з яких використовувалося 75%, або 320 тис. га. На деокупованій території області площа зрошуваних земель становила близько 44,5 тис. га.

Проте внаслідок збройної агресії Російської Федерації, окупації території області та ведення бойових дій пошкоджено і зруйновано меліоративні системи та насосні станції, заміновано прилеглі території та сільськогосподарські угіддя. Збитки, завдані зрошувальній системі області, унеможливлюють використання меліоративних систем, які потребують відновлення.

Руйнування Каховської ГЕС змінило не лише систему водопостачання, а й умови формування водного, сольового та повітряного режимів ґрунтів. Подальше відновлення меліоративного комплексу має передбачати не лише відновлення довоєнної інфраструктури, а й формування сучасної системи управління водними ресурсами, яка враховує нові гідрологічні умови, кліматичні зміни, післявоєнні ризики та необхідність раціонального використання води [6].

На сьогодні понад 90% усіх зрошуваних земель та каналів розташовані на тимчасово окупованій території Херсонської області. Крім того, після підриву греблі Каховської ГЕС відсутні можливості для подальшого функціонування всіх меліоративних систем (і зруйнованих, і вцілілих), каналів та інших гідротехнічних споруд, для яких Каховське водосховище було джерелом водопостачання.

З метою відновлення об'єктів інфраструктури зрошувальної системи на деокупованій території Херсонської області у 2024 році залучено міжнародні донорські кошти на ремонт дюкера Інгулецької зрошувальної системи, що забезпечило відновлення зрошення на площі 3,0 тис. га з можливістю її розширення [5].

Також створено організацію водокористувачів «Лиманецька», яка сприятиме відновленню та розвитку Лиманецької зрошувальної системи на площі 1,5 тис. га. Набутий досвід підтверджує доцільність переходу до моделі локальних систем водокористування, розвитку організацій водокористувачів та залучення міжнародних партнерів як основи післявоєнного відновлення меліоративного комплексу області.

Відбудова меліоративного комплексу Херсонської області має здійснюватися на засадах переходу від централізованої водомісткої моделі до кліматично адаптованої, енергоефективної та багатоджерельної системи управління водними ресурсами. Такий підхід передбачає реконструкцію наявної інфраструктури, розвиток локальних систем водокористування, диверсифікацію джерел водопостачання, впровадження сучасних водозберігаючих технологій зрошення та цифрових систем управління водними ресурсами.

Основою перспективної системи водозабезпечення мають стати доступні поверхневі водні ресурси басейнів Дніпра та Інгульця, малі річки регіону, локальні водосховища, ставки-накопичувачі, акумулюючі басейни, відновлена мережа меліоративних каналів, а також

підземні води для локального й резервного водопостачання. Формування багатоджерельної системи водозабезпечення дасть змогу зменшити залежність від одного джерела води та підвищити стійкість функціонування меліоративного комплексу.

Перспективною є комбінована модель транспортування води, що поєднує відкриті магістральні канали для подачі значних обсягів води із закритими трубопровідними мережами для її розподілу безпосередньо до водокористувачів. Це сприятиме скороченню втрат води, підвищенню енергоефективності та автоматизації управління водорозподілом.

Пріоритетними напрямами розвитку зрошуваного землеробства залишаються модернізація меліоративної інфраструктури, впровадження адаптивних режимів зрошення, застосування водозберігаючих технологій поливу, розвиток цифрових систем управління водними ресурсами, створення систем моніторингу якості поливної води та меліоративного стану земель, розвиток організацій водокористувачів, а також запобігання процесам вторинного засолення, осолонцювання та деградації ґрунтів [6].

Стан ґрунтів та земельних ресурсів

Забруднення вибухонебезпечними речовинами, у тому числі площа непридатних для використання земель.

Результати останніх досліджень, виконаних із залученням даних дистанційного зондування землі та геоінформаційних систем, свідчать, що 92% сільськогосподарських земель Херсонської області зазнали негативного техногенного впливу.

Після ураження ґрунтів авіабомбами залишаються ушкодження не лише в мікрорельєфі земельних ділянок (що потребує їх вирівнювання планувальниками), а й порушується верхній родючий шар ґрунту в усьому радіусі дії уламків снаряду, особливо сильно відбувається забруднення важкими металами та сіркою. Остання вкрай шкідлива, оскільки через каскад хімічних реакцій перетворюється на кислоти, які істотно шкодять корисній мікрофлорі ґрунту.

Окрім сірки, результатом детонації боєприпасів є викиди чадного та вуглекислого газу, оксидів азоту, формальдегіду та цілої низки інших токсичних сполук, зокрема збідненого урану, що накопичуються у приземному шарі атмосфери та ґрунтах, створюючи загрозу екологічній безпеці.

Встановлено, що у вирвах 120–125 мм боєприпасів коефіцієнти концентрації кадмію становлять 4–17 кларків від фону, 82 мм – 4 кларки, 152–155 мм снарядів – 2–18 кларків, авіабомб – 5–13 кларків. При цьому найбільша концентрація кадмію відмічається на схилах «авіавирви», тоді як хрому – на її дні. У місцях розривів боєприпасів діаметром 120–125 мм вміст рухомих форм свинцю становить 4–22 кларки; у районах вибухів снарядів калібру 152–155 мм – 2,6-4 кларки; для боєприпасів калібру 82 мм – 2,7 кларка; в епіцентрах вибухів авіаційних бомб – від 2 до 11,7 кларка.

Дослідження до та після 2022 року вказують на значні коливання концентрацій важких металів, особливо рухомих форм, у ґрунтах Херсонщини внаслідок затоплення та подальших процесів.

Так, до 2022 року в окремих зразках ґрунтів фіксувався вміст цинку на рівні близько 32,6 мг/кг, міді – близько 13,8 мг/кг, що може слугувати базовим рівнем. Наведені результати свідчать про неоднорідний характер техногенного впливу на ґрунтовий покрив області та обумовлюють необхідність диференційованої оцінки придатності земель до подальшого сільськогосподарського використання, проведення агрохімічного обстеження, системного моніторингу токсичних елементів і розроблення заходів ремедіації залежно від характеру та ступеня забруднення [6].

Після руйнування греблі Каховської ГЕС лабораторією Дніпропетровської філії ДУ «Держґрунтохорона» проведено аналіз проб, відібраних на території Херсонського та Бериславського районів. У результаті за вмістом міді, марганцю, нікелю, кобальту перевищень гранично допустимих концентрацій у зразках ґрунту та намулу не виявлено.

Водночас спостерігається підвищення концентрації рухомих сполук фосфору, калію та потенційно важких металів у ґрунтах, що торкнулися води.

На обстежених земельних ділянках встановлено істотне збільшення вмісту рухомих сполук фосфору та калію у ґрунті:

фосфору – від 67 до 188 мг/кг ґрунту;

калію – від 447 до 2016 мг/кг ґрунту.

У зразку мулу відмічено перевищення гранично допустимої концентрації за вмістом свинцю у 4,2 раза та незначні перевищення за вмістом рухомих сполук кадмію, цинку та нікелю. Також у мулі зафіксовано перевищення гранично допустимої концентрації валового вмісту свинцю у 7 разів, кадмію – у 5,3 раза, цинку – у 19 разів, міді – у 6,9 раза, нікелю та кобальту – в 1,6 раза та 1,5 раза відповідно.

Загалом у намулах та мулах зафіксовано вищий вміст забруднювачів ніж у ґрунтових зразках. Таким чином, мул та намули, які переміщувались з потоком води внаслідок руйнування дамби Каховської ГЕС, можуть призвести до забруднення ґрунтів на підтоплених територіях.

Засолення, підтоплення, ерозійні процеси.

Осолонцювання ґрунтів є найбільш поширеним негативним процесом на зрошуваних землях Херсонщини. Солонцюватість – це наслідок довготривалого зрошення водами підвищеної мінералізації, що призводить до збільшення вмісту увібраних солей натрію та калію у складі ґрунтового вбирного комплексу. Вважається, що слабкий ступінь вторинної солонцюватості знижує врожайність сільськогосподарських культур на 15–20%, середній – на 20–30%, сильний – на 40–50% і вище. Після руйнування Каховського водосховища та зміни гідрологічного режиму території особливої актуальності набуває системний моніторинг сольового режиму ґрунтів, рівнів ґрунтових вод, процесів вторинного засолення та осолонцювання, оскільки довоєнні закономірності їх розвитку можуть істотно змінитися.

Процес осолонцювання визначається якістю поливних вод (мінералізацією та співвідношенням кальцію до натрію), початковими властивостями ґрунтів, які визначають їх буферність до осолонцювання (вміст карбонатів кальцію, активність іонів кальцію) та глибиною залягання ґрунтових вод. Підвищення вмісту увібраного натрію та калію сприяє пептизації мулу, гідрофільності, трансформації й деградації мінеральної та органічної частини ґрунту.

Одна з найбільших небезпек для ґрунтів області полягає у природному та вторинному (антропогенне) засоленні, тобто в накопиченні у ґрунті розчинних солей різного складу, що негативно впливає на біологічні та мікробіологічні функції ґрунтів, буферну здатність та фільтрацію від забруднювальних речовин. Ґрунт не здатний брати участь у гідрологічному й азотному циклах та підтримувати життєдіяльність біорізноманіття. Крім того, порушення біологічної активності ґрунту призводить до виникнення значних ризиків та екологічного стресу для ґрунтів і екосистеми, сприяє зниженню врожайності культур (від 18 до 43%). При сильному засоленні ґрунти перетворюються на солончаки і втрачають сільськогосподарську цінність.

Високий рівень сільськогосподарського освоєння території у поєднанні з посушливим кліматом та частими суховійними вітрами провокує вітрову ерозію. Близько 264,3 тис. га (13,4% загальної площі сільськогосподарських угідь) схильні до водної ерозії. Практично вся територія області, що становить 1706,3 тис. га (86,6% загальної площі сільськогосподарських угідь), дифляційно небезпечна.

Серед сільськогосподарських угідь найбільше від ерозії страждають орні землі, що пов’язано з високою розораністю, – 90,3%.

Пошкодження сільгоспземель (вибухи, окопи, техніка).

Загальна площа сільськогосподарських угідь Херсонської області становить 1,9 млн га, з них ріллі – 1,7 млн га. Площа потенційно забруднених вибухонебезпечними предметами сільськогосподарських земель на деокупованій території області сягає 508,3 тис. га.

Якість чорноземів та змін родючості, у тому числі відсоток втрати гумусу.

Ерозія та дефляція спричиняють втрату гумусу, азоту, фосфору, калію та інших поживних речовин, знижуючи їх вміст у ґрунті та негативно впливаючи на їхній баланс. Особливо це

стосується гумусу. Середньорічні втрати гумусу у ґрунтах становлять 0,3 тонни на гектар, що є наслідком недосконалої культури землеробства.

Вміст гумусу в основних ґрунтах становить 0,8–3,7%. Для чорноземів південних характерний вміст гумусу в межах 3–4,5%. На темно-каштанових ґрунтах цей показник становить 1,9–2,5%. Усі основні ґрунти області характеризуються високим вмістом обмінного калію. Вміст мінерального азоту в усіх ґрунтах Херсонської області вкрай низький. Одним із ключових пріоритетів післявоєнного розвитку Херсонської області є відновлення родючості ґрунтів. Саме стан ґрунтових ресурсів визначатиме можливість відновлення високопродуктивного землеробства, формування якісної сільськогосподарської сировини для переробної промисловості, забезпечення продовольчої безпеки та розвитку конкурентоспроможного аграрного експорту.

Післявоєнне управління земельними ресурсами має базуватися на принципах збереження та відновлення родючості ґрунтів, їхніх фізичних, агрохімічних і біологічних властивостей, на впровадженні систем постійного моніторингу, а також на застосуванні сучасних ґрунтозахисних і природоорієнтованих технологій відповідно до європейських підходів сталого управління ґрунтовими ресурсами.

Практична реалізація цих завдань має передбачати комплексне агрохімічне та фізичне обстеження земель, реконструкцію меліоративної інфраструктури, нормалізацію водного режиму територій, усунення переущільнення ґрунтів, впровадження науково обґрунтованих сівозмін, тимчасове вирощування культур, толерантних до засолення, на деградованих землях до відновлення їх меліоративного стану, а також відновлення мережі полезахисних лісосмуг для зменшення проявів дефляції, збереження органічної речовини ґрунту та підвищення стійкості агроландшафтів.

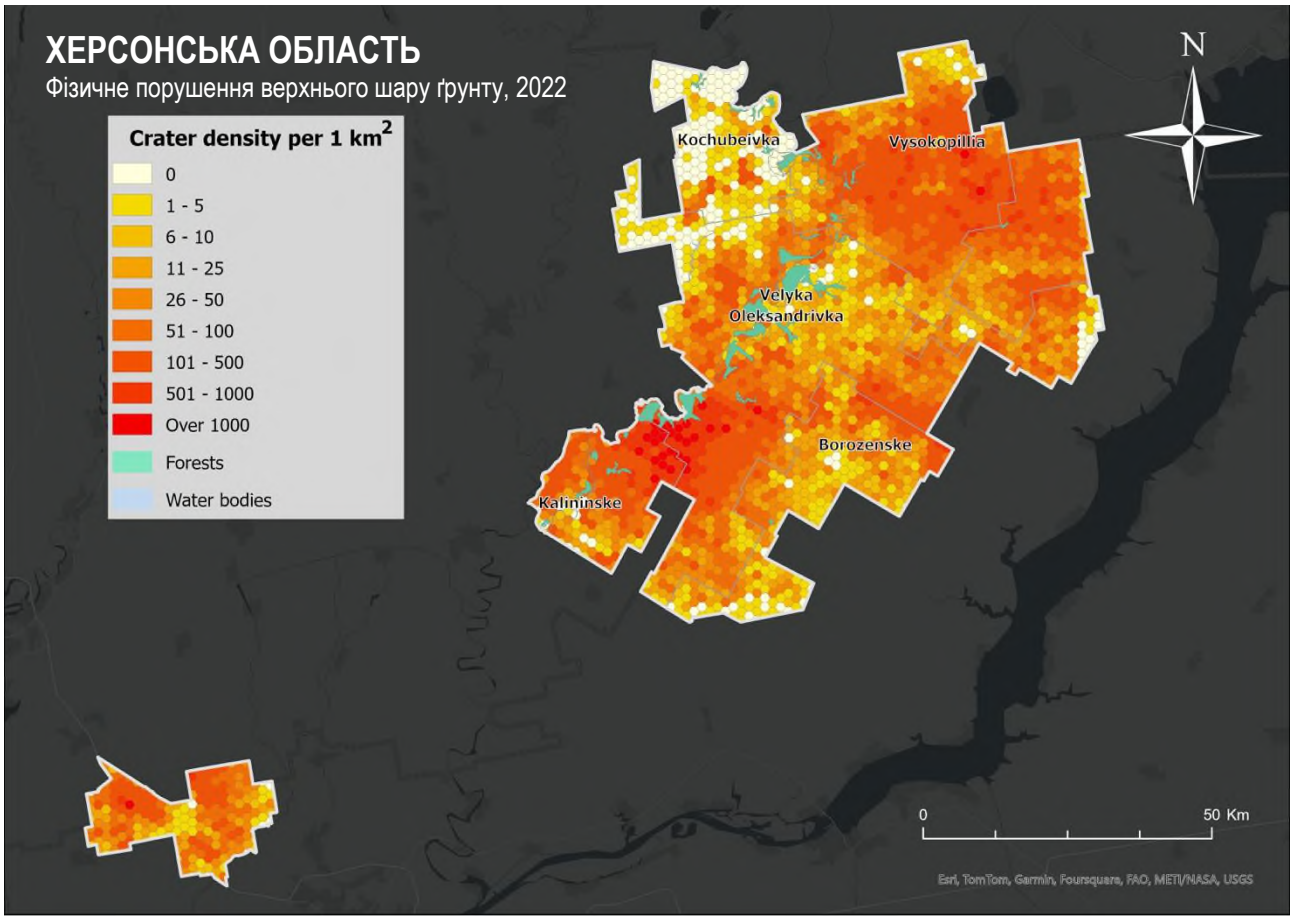

Рис. 1.33. Фізичне порушення верхнього шару ґрунту – кількість воронок та кратерів на 1 км^2, Херсонська область, 2022.

Джерело: Комплексна фізико-географічна оцінка збитків сільського господарства через втрати ґрунтів внаслідок воєнних дій: Херсонська область/ Олександр Бончковський, Павло Остапенко, Андрій Бончковський, Володимир Швайко, Віктор Чехній, Анна Стракович, Аделіна Лазарець, Надія Бончковська/ Проєкт «Відновлення засобів до

існування та відродження сільських громад, що постраждали від мін та вибухонебезпечних повоєнних залишків», що фінансується Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН (ФАО)/ Товариство дослідників України – Київ.: - 2024. – 130 с.

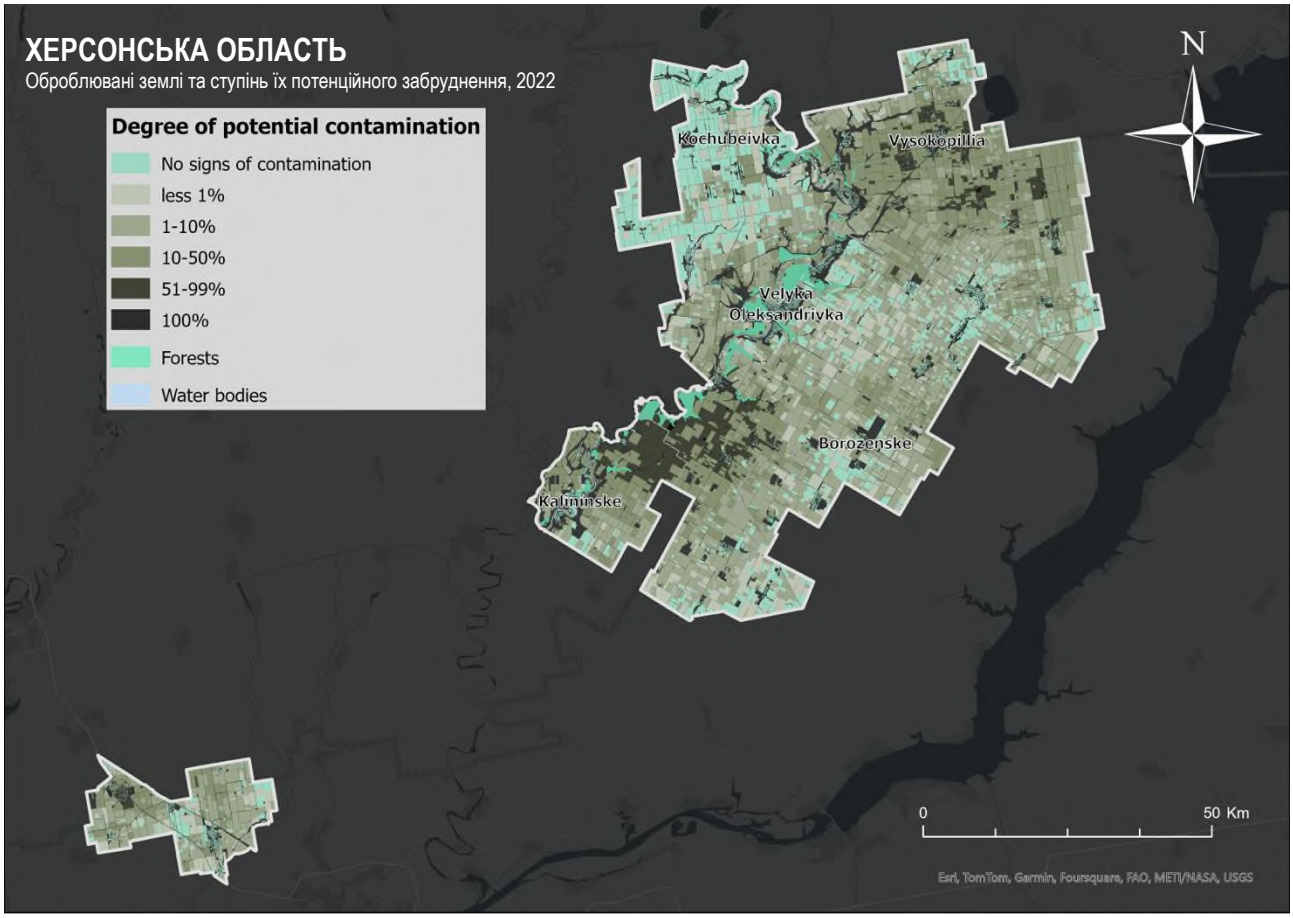

Рис. 1.34. Оброблювані землі та ступінь їх потенційного забруднення, Херсонська область, 2022.

Джерело: Комплексна фізико-географічна оцінка збитків сільського господарства через втрати ґрунтів внаслідок воєнних дій: Херсонська область/ Олександр Бончковський, Павло Остапенко, Андрій Бончковський, Володимир Швайко, Віктор Чехній, Анна Стракович, Аделіна Лазарець, Надія Бончковська/ Проєкт «Відновлення засобів до існування та відродження сільських громад, що постраждали від мін та вибухонебезпечних повоєнних залишків», що фінансується Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН (ФАО)/ Товариство дослідників України – Київ.: - 2024. – 130 с.

Комплексна оцінка забруднення сільськогосподарських угідь внаслідок воєнних дій для частини деокупованих територіальних громад Херсонської області (Борозенська, Великоолександрівська, Високопільська, Калинівська, Кочубеївська, Нововоронцовська, Новоолександрівська, Чорнобаївська територіальні громади) наведена в додатку С.

Біорізноманіття та природно-заповідний фонд

Ступінь пошкодження ПЗФ.

Основними проблемами цінних природоохоронних територій внаслідок війни стали масштабні пожежі, мінування, активні бойові дії, які призвели до пошкодження місць існування цінних видів флори та фауни, занесених до відповідних охоронних списків різних рівнів.

Окремі природоохоронні установи області опинилися в зоні гуманітарної кризи, зокрема Біосферний заповідник «Асканія-Нова», національні природні парки «Азово-Сиваський» і «Джарилгацький».

Зазнали впливу вогневого удару національні природні парки «Кам'янська Січ» і «Нижньодніпровський», а також ландшафтні заказники загальнодержавного значення «Олександрівський», «Станіславський».

У 2022 році територією національного природного парку «Кам'янська Січ» пролягало

декілька ліній укріплень окупаційних військ РФ. Для розбудови фортифікаційних споруд окупанти використовували як хвойні, так і листяні дерева. Після звільнення території виявлено незаконні рубки 1140 дерев.

Від самого початку широкомасштабного вторгнення природні комплекси Чорноморського біосферного заповідника (ЧБЗ) потерпали від будівництва і функціонування фортифікаційних споруд, прокладання доріг цілиною тощо. Непоправної шкоди степовим та особливо лісовим екосистемам ЧБЗ завдали масштабні пожежі, які неодноразово виникали на його ділянках.

За даними аналізу дистанційного зондування, проведеного співробітниками наукового відділу ЧБЗ, з'ясовано, що в межах ЧБЗ, а саме вздовж узбережжя ділянки ЧБЗ «Ягорлицький Кут» та на морському узбережжі біля Потіївської ділянки ЧБЗ, уздовж північно-східного, східного та південного узбережжя Ягорлицької затоки, облаштовано фортифікаційні споруди, що становлять мережу опорних / спостережних пунктів, бліндажів, вогневих точок та окопів. На півострові Ягорлицький Кут у межах угіддя виявлено 10 опорних пунктів та ще один опорний пункт біля Потіївської ділянки. Також методами OSINT встановлено наявність щонайменше двох опорних / спостережних пунктів у межах водно-болотних угідь на острові Тендра (в районі кордону Тендра та поблизу маяка Тендрівського). Їх наявність негативно позначається на екосистемі ЧБЗ через порушення рослинного та ґрунтового покриву, підвищення ризику закріплення на порушених ділянках чужорідних видів рослин, фактор турбування тощо. Після деокупації ці ділянки потребуватимуть тривалого відновлення і можливо допоміжних заходів з рекультивації.

Національний природний парк «Джарилгацький» перебуває у тимчасовій окупації. Його територія переважно замінована. Відомо про руйнування інфраструктури, полювання на тварин військовими РФ, а також пожежі. Внаслідок втрати контролю за промоїною між островом і материком відбулося з'єднання острова з берегом, що загрожує втратою унікальної морської затоки з високою концентрацією рідкісних видів.

Національний природний парк «Олешківські піски» в умовах війни опинився безпосередньо в зоні бойових дій. Зафіксовано масштабні пошкодження внаслідок використання його території як військового полігона та попереднього підтоплення через підрив греблі Каховської гідроелектростанції.

Станом на 01 січня 2026 року Державною екологічною інспекцією Південного округу (Запорізька та Херсонська області) розраховано збитки, завдані територіям та об'єктам природно-заповідного фонду України внаслідок збройної агресії Російської Федерації на території Херсонської області, в сумі понад 961 млрд грн.

Кількість пожеж унаслідок обстрілів.

За період з 2022 по 2025 рік на території Херсонської області сталося щонайменше 236 пожеж в екосистемах на площі близько 8904,6 га.

На деокупованій території області у 2025 році зафіксовано16 лісових пожеж орієнтовною площею 151,21 га, у тому числі верхова – 1,0 га.

Згідно з даними дистанційного зондування Землі, станом на кінець 2025 року площа земель національного природного парку «Нижньодніпровський», пройдена пожежами, охоплювала 27 730,06 га.

Починаючи з 24 лютого 2022 року і дотепер у різних функціональних зонах Біосферного заповідника «Асканія-Нова» імені Ф.Е. Фальц-Фейна сталося 90 пожеж. За узагальненими даними дистанційного моніторингу, сумарно вигоріло 7815,2 га території, у тому числі 2208,6 га заповідного степу.

Площа знищених лісів / степів.

За оцінками експертів, знищення греблі Каховської ГЕС призвело до втрати близько 11,3 тис. га лісових угідь з потенційним довгостроковим впливом на біотопи.

Стан популяцій рідкісних видів.

Воєнні дії впливають на острівні орнітокомплекси з масовим гніздуванням колоніальних

водоплавних птахів. Колоніальні поселення птахів на островах – це найбільш знана візитівка ЧБЗ від самого початку його створення. Цінність островів полягає у тому, що вони є масовим місцем гніздування таких видів, як мартини середземноморський та тонкодзьобий, крячки рябодзьобий та чорнодзьобий тощо. Наразі, в умовах тимчасової окупації РФ цих Рамсарських водно-болотних угідь, наявний істотний ризик втрати гніздування на них таких цінних у природоохоронному відношенні колоніальних видів, як, наприклад, мартини середземноморський та тонкодзьобий, крячки рябодзьобий, чорнодзьобий та каспійський, пелікан рожевий.

На тимчасово окупованій території ландшафтного заказника місцевого значення «Карадай» у Скадовському районі нині відбуваються військові стрільби, зокрема і в акваторії Чорного моря. Цей заказник площею майже 926 гектарів є важливим для збереження флори та фауни, особливо для численних видів птахів, які там мешкають ,зокрема лебеді, чаплі, чайки та дикі гуси.

Втрата місць існування флори та фауни.

За останніми оцінками, на територіях природно-заповідного фонду в межах Херсонщини втрачено або серйозно пошкоджено середовища існування щонайменше:

3 видів ссавців, що перебувають під загрозою глобального зникнення (у тому числі мишівки Нордмана – втрачено до 70% світової популяції);

2 видів ендемічних мурах, локалізованих лише в межах затоплених або замінованих територій;

численних популяцій водно-болотних птахів, зокрема у дельті Дніпра, де через бойові дії вже другий рік поспіль не відбувається гніздування.

Забруднення повітря внаслідок воєнних дій

Оцінка стану забруднення атмосферного повітря з урахуванням показників середньомісячних концентрацій по місту Херсону свідчить про перевищення середньодобових гранично допустимих концентрацій (ГДКс.д.) діоксиду азоту (3,06–6,62 ГДКс.д.), оксиду азоту (1,04–3,33 ГДКс.д.), фенолу (1,17–2,17 ГДКс.д.). Разові максимальні концентрації спостерігалися в місті Херсоні, а саме: діоксиду азоту (1,50–1,60 ГДКм.р.), фенолу (1,40–1,60 ГДКм.р.).

Аналізуючи стан атмосферного повітря в обласному центрі, можна провести порівняння з попередніми періодами, коли в серпні 2023 року було відновлено роботу лабораторії спостережень за забрудненням атмосферного повітря Херсонського обласного центру з гідрометеорології після деокупації.

Індекс забруднення атмосферного повітря (ІЗА) за пріоритетними домішками (діоксид азоту, оксиду азоту, формальдегіду, фенолу та оксиду вуглецю) у 2024 році склав 7,85, у 2023 році – 9,26. Тобто показник зменшився на 15,23%. Для порівняння: у 2021 році ІЗА становив 7,81, тобто різниця склала 0,4 пункту, та умовно ІЗА зріс на 0,51%.

Категорія якості повітря ІІІ (несприятлива). Вміст у повітрі забруднювальних речовин у межах норми, проте уразливі та чутливі до забруднення категорії населення можуть мати наслідки для стану здоров'я при довготривалому впливі.

Розмір шкоди, завданої довкіллю Херсонщини, вже перевищив трильйон гривень.

1.21.6. Відходи, екологічна інфраструктура та очищення стоків

Полігони ТПВ, сміттєзвалища.

На деокупованій частині території області визначено 98 місць видалення побутових відходів та 2 майданчики їх тимчасового зберігання.

Також визначено 65 місць тимчасового зберігання відходів від руйнувань, з яких через воєнні дії та критичну безпекову ситуацію використовуються лише 40.

За результатами проведеної у 2025 році інвентаризації місць накопичення заборонених і непридатних до використання в сільському господарстві хімічних засобів захисту рослин, на двох локаціях правобережжя Херсонщини розміщено 1436,8815 тонни таких відходів, з яких 1434,9115 тонни – безхазяйні.

Крім того, обліковуються 3 діючих, 36 законсервованих худобомогильників та 10 сибіркових поховань.

Стихійні звалища.

Військовими адміністраціями населених пунктів на постійній основі проводиться робота з виявлення та ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ, а також контроль за станом територій, де можливе виникнення нових накопичень відходів.

З початком повномасштабного вторгнення РФ з'явився новий вид відходів, пов'язаних з воєнними діями. Наразі в області визначено 65 місць тимчасового зберігання відходів від руйнувань, з яких через воєнні дії та складну безпекову ситуацію використовуються лише 40. Накопичено 626,7 тис. тонни таких відходів.

Обсяг утворення побутових відходів.

Згідно з інформацією, викладеною у формі звітності 1-ТПВ «Звіт про поводження з твердими побутовими відходами», наданій юридичними особами, відокремленими підрозділами юридичних осіб та фізичними особами – суб'єктами підприємницької діяльності, які збирають, перевозять, переробляють, утилізують, захоронюють тверді побутові відходи на полігонах чи звалищах, впродовж 2024 року на території деокупованих громад Херсонської області обсяг утворених відходів склав 51574,48 тонни.

Оскільки періодичність надання такої звітності – один раз на рік, інформація про утворення відходів за 2025 рік відсутня.

Операції з повторного використання, перероблення (рециклінг), відновлення та видалення побутових відходів не проводились.

Очисні споруди (водовідведення).

На деокупованій частині території області каналізаційні очисні споруди проєктною потужністю 250,0 м^3 на добу наявні в обласному центрі.

Також на правобережжі Херсонщини функціонують: станція біологічної очистки на території Чорнобаївської територіальної громади та поля фільтрації на території Великоолександрівської територіальної громади.

Підприємства з переробки відходів.

Сміттєсортувальних ліній та потужностей з переробки відходів в області немає.

З метою зменшення навантаження на діючі полігони твердих побутових відходів в окремих населених пунктах розпочато впровадження роздільного збирання корисних компонентів відходів (папір, пластик, скло тощо).

Відповідно до Національного плану управління відходами на 2025–2033 роки розпорядженням начальника Херсонської обласної військової адміністрації від 19 травня 2025 року № 252 затверджено Регіональний план управління відходами в Херсонській області до 2034 року (РПУВ), яким передбачено зонування території області на 5 кластерів (у кожному районі). На території Херсонського та Бериславського кластерів планується створення 18 об'єктів з переробки відходів (сміттєсортувальні та сміттєперевантажувальні лінії, пункти роздільного збирання сміття, регіональні полігони тощо).

На даний час розроблено / розробляється проєктна документація для будівництва трьох сміттєсортувальних станцій на території Чорнобаївської, Музиківської та Херсонської територіальних громад.

Через активні бойові дії тимчасово зупинено будівництво комплексу із сортування побутових відходів у місті Берославі.

На основі РПУВ військовими адміністраціями населених пунктів розробляються місцеві плани управління відходами для кожної громади.

Загальні висновки до розділу

Потреби:

- Реабілітація ПЗФ та біорізноманіття: розмінування, відновлення оселищ і буферних зон, біомоніторинг, захист Рамсарських і Смарагдових територій.
- Меліорація та водне забезпечення: реконфігурація сталого водозабезпечення населення та господарства, зрошення під нові гідрологічні умови: локальні водозабори, реверсні схеми, енергоефективні насоси, масштабування краплинного зрошення; демінування каналів і полів; підтримка мобільної доочистки питної води та буріння свердловин із резервним енергозабезпеченням.
- Протидія дефляції й ерозії шляхом відновлення та розширення лісосмуг, впровадження захисних сівозмін і багаторічних трав, мульчування, консервації уразливих ділянок.
- Модернізація водовідведення з оновленням очисних споруд і колекторів, запобігання аварійним скидам у Дніпро, розвиток лабораторій контролю.
- Системи раннього попередження та моніторингу пилових бур і пожеж на основі інтеграції даних дистанційного зондування.
- Субрегіональна система управління відходами, що включає сортування, логістику, переробку, рекультивацію майданчиків будівельних відходів; запуск сміттєсортувальних станцій за кластерною моделлю.
- Розбудова лабораторних спроможностей, модернізація моніторингових мереж стану навколишнього природного середовища, впровадження геопортальних рішень і відкритих екологічних даних.

Проблеми:

- Тотальний дефіцит водних ресурсів для населення та економіки й високі ризики засолення та вторинного забруднення поверхневих і підземних вод, деградація водних екосистем.
- Масштабні втрати природно-заповідного фонду та біорізноманіття.
- Деградація ґрунтів, ерозія, дефляція та забруднення вибуховими речовинами.
- Накопичення відходів руйнувань та відсутність достатньої інфраструктури їх переробки.

Тенденції:

- Водозбереження та перехід на підземні води як резервне / тимчасове джерело водопостачання з дотриманням гідрогеологічних обмежень.
- Структурні зміни агровиробництва: посухостійкі культури з низьким водоспоживанням, точне землеробство, біотехнологічні й ґрунтозахисні практики.
- Природоорієнтовані рішення у дельті Дніпра: відновлення плавнів, буферні смуги, берегозахист.
- Цифровізація екологічного моніторингу та геоаналітика для прийняття рішень.

Ендогенний потенціал:

- Повноцінне використання екологічного потенціалу можливе після деокупації, масштабного гуманітарного розмінування та розгортання системного моніторингу.

У поточних умовах пріоритетними є:

- Агроінновації в посушливих умовах: водозбереження, інноваційне зрошення, точне землеробство, ґрунтова ремедіація.
- Відновлення дельти Дніпра як основи для рекреаційного кластера, «блакитної економіки», аквакультури та зеленого туризму (за умови демінування, ремедіації, відновлення заплав і берегозахисту).

• Розумне використання покладів підземних вод для стабілізації питного водопостачання (з безпековою паспортизацією, санітарною охороною та контролем якості).

Джерела інформації, що використані у розділі:

1. Геоінформаційний портал Херсонської області / Розділ: Екологічний стан, підрозділи: Природно-заповідний фонд, Екологічна мережа, Смарагдова мережа, Екологічні проблеми, Стаціонарні джерела забруднення [За заг. ред. Павла Остапенка] / Херсонська обласна державна адміністрація, Товариство дослідників України, – Київ-Херсон: – 2022. – [Електронний ресурс].
2. Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі – [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_032#Text.
3. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища у Херсонській області у 2019 році. (2020). Херсон: Херсонська ОДА та Департамент екології та природних ресурсів, 244 с.
4. EMEP Centre on Emission Inventories and Projections. Data available on-line from: https://www.ceip.at/the-emep-grid.
5. Дані ХОВА.
6. Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства Національної академії аграрних наук України.

1.22. ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНА СФЕРА ТА ІНФРАСТРУКТУРА

1.22.1. Загальна характеристика туристично-рекреаційних ресурсів Херсонської області

Херсонська область характеризується унікальним для степової зони комплексом природних рекреаційних умов і ресурсів.

Берегова лінія посічена численною кількістю бухт, заток та лиманів. Уздовж морського узбережжя тягнуться піщані острови (Джарилгач, Чурюк), коси (Тендрівська, острів Бірючий, Арабатська Стрілка), мілководні затоки (Джарилгацька, Тендрівська), лимани (Утлюцький, Дніпровський).

Головними природними лікувальними ресурсами Херсонської області є мінеральні води, лікувальні грязі (пелоїди), ропа солоних озер, морська вода.

За інформацією ДУ «Український науково-дослідний інститут медичної реабілітації та курортології», в області розвідано 155 родовищ бальнеологічних ресурсів (мінеральних і термальних вод – 126, лікувальних грязей – 22, ропи солоних озер – 7), перспективних для раціонального використання у медичній практиці та рекреаційній діяльності. Основні райони концентрації ПЛР: Олешківська, Скадовська, Генічеська міські громади, Каланчацька, Лазурненська селищні громади та Присиваська сільська громада, вздовж узбережжя морів та у Херсонському районі. Це озера Соляне (Гопри), Прокоф'євське, Кругле та інші. Існують декілька родовищ лікувальних грязей, ропи і вод (озеро Солоне, Прокопівське, Червоне, йодно-бромні води на Арабатській Стрілці), які використовуються як лікувальні засоби санаторіями «Гопри», «Золота нива», «Арабатська Стрілка», «Чайка».

Суттєве значення для розвитку курортного комплексу також мають унікальні соляні озера Азово-Чорноморського узбережжя, ропа озер поблизу о. Чонгар (Генічеський район) та с. Геройське (Скадовський район), мінеральні та термальні води північно-західних районів області. Внаслідок природних умов, геологічного формування в межах території півдня Херсонської області сформувалася велика кількість водойм, донні відклади та ропа. Це різні ділянки затоки Сиваш, оз. Салькове, оз. Генічеське, оз. Зябловське та ін., протоки, які з'єднують Сиваш з Азовським морем.

На Кінбурнському півострові розташовані, зокрема, озера Топке, Кругле та Байдакове, а узбережжя Чорного моря представлене Джарилгацькою та Каркінітською затоками. Поєднання різноманітних водних об'єктів і морського узбережжя формує значний природно-рекреаційний потенціал території.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 11 грудня 1996 року № 1499 до категорії лікувальних водних об'єктів у Херсонській області віднесено озера Гопри, Салькове, Кругле, Прокоф'євське та Солоне. Наявність лікувальних грязей і ропи підвищує їх значення для санаторно-курортного й оздоровчого використання.

Прикладом комплексного використання природних лікувальних ресурсів (ПЛР) на території Херсонської області є Міжнародна клініка відновного лікування, де під час планування лікувального процесу передбачається використання клімату, мінеральних вод, ропи озер, пелоїдів (лікувальних грязей) та ресурсів морського узбережжя.

Скадовськ – унікальний кліматичний та бальнеологічний курорт, який отримав статус державного значення. Його головна цінність полягає у поєднанні степового та морського повітря, насиченого іонами йоду та брому. Завдяки мілководдю Джарилгацької затоки вода прогрівається до 28–30°C і має вищу концентрацію солей, ніж у відкритому морі. Це створює ідеальні умови для лікування дитячих респіраторних захворювань та зміцнення імунітету.

До війни Скадовськ був «столицею дитячого відпочинку» України, де функціонували понад 80 оздоровчих закладів. Ключовим об'єктом є острів Джарилгач, що слугував природним бар'єром і унікальною рекреаційною зоною.

Рожеві озера Херсонської області – це група водойм у затоці Сиваш (зокрема Лемурійське озеро поблизу с. Григорівка, Генічеське озеро на Арабатській Стрілці та озера поблизу с. Іванівка). Незвичний колір води (від ніжно-рожевого до насичено-пурпурового) зумовлений життєдіяльністю унікальної мікроводорості Dunaliella salina. В екстремально солоній воді під дією сонячного світла вона виробляє велику кількість каротиноїдів (зокрема бета-каротину), які й забарвлюють ропу. Концентрація солі в цих озерах сягає 30–35% (300–350 грамів на літр), що дозволяє людині легко триматися на поверхні води.

На жаль, на сьогодні потенціал природних лікувальних ресурсів (ПЛР) Херсонщини перебуває у стані глибокої кризи через окупацію та екологічну катастрофу.

Більшість санаторіїв («Гола Пристань», «Чайка», «Золота нива») та Міжнародна клініка відновного лікування використовуються окупантами як військові шпиталі або бази розміщення особового складу.

Через відсутність фахового догляду та припинення бальнеологічних процедур унікальні свердловини термальних вод на Арабатській Стрілці перебувають під загрозою замулення або неконтрольованого виливу.

Порушення екосистеми через бойові дії та будівництво фортифікаційних споруд на берегах рожевих озер загрожує якості лікувальної ропи.

Через будівництво дамб та перекриття природних проток у затоці Сиваш змінюється рівень солоності води. Це може призвести до зникнення водорості Dunaliella salina, а отже, і до втрати рожевого кольору та лікувальних властивостей озер.

Військова техніка та продукти горіння палива потрапляють у водойми, що робить її використання в медичних цілях небезпечним без попередньої глибокої експертизи після деокупації.

Також значні зміни водного балансу спричинив підрив Каховської ГЕС, що радикально змінив гідрологічний режим нижнього Дніпра. Багато плавневих озер та лиманів (особливо в Херсонському районі) зазнали замулення або зміни хімічного складу води через потрапляння пально-мастильних матеріалів та інших забруднювачів під час повені.

Стан водних об'єктів на тимчасово окупованій території після підриву Каховської ГЕС наразі невідомий.

Відомі факти засипання російськими військовими перешийку між островом Джарилгач та материком (в районі с-ща Лазурного), що зупинило водообмін у затоці. Це призвело до

застійних явищ, цвітіння води та загрози вимирання унікальної фауни (дельфінів, скатів).

Херсонщина – край заповідних територій, де розташовані близько 80 об'єктів природно-заповідного фонду, два біосферні заповідники – Чорноморський і «Асканія-Нова», 5 національних природних парків: «Азово-Сиваський», «Джарилгацький», «Нижньодніпровський», «Кам'янська Січ», «Олешківські піски» (єдина в Європі пустеля). На сьогодні деокуповано тільки НПП «Нижньодніпровський» та НПП «Кам'янська Січ», а також ландшафтний заказник «Станіславський».

Туристичні місця області у 2021 році

Найпривабливіші туристичні місця області. Херсонщина належала до регіонів України зі швидко зростаючим потоком туристів. Регіон унікальний різноманіттям туристських ресурсів, яких тут налічується близько 500. Це і різноманітне узбережжя Чорного й Азовського морів, і затоки, острови та піщані коси, і пустеля, і нижня природна течія Дніпра, а також цілющі гейзери, солоні озера, унікальні біосферні заповідники тощо.

Природно-антропогенні туристсько-рекреаційні ресурси Херсонської області представлені об'єктами загальнодержавного (2 біосферні заповідники, 1 національний природний парк, 1 дендрологічний парк та 7 різноманітних заказників) та місцевого значення (у тому числі: заказники, пам'ятки природи, пам'ятки садово-паркового мистецтва, заповідні урочища). Унікальними природньо-рекреаційними ресурсами є: Арабатська Стрілка (найдовша піщана коса у світі), дельта Дніпра, острови Бірючий та Джарилгач (найбільші в Європі безлюдні острови), Кінбурнська та Тендрівська коси, затока Сиваш, Олешківські піски (найбільша в Європі пустеля), Олешківський ліс (найбільший у світі рукотворний ліс площею понад 100 тис. га).

Найбільшими історико-культурними туристичними ресурсами, де практично представлені всі історичні епохи, володіють безпосередньо близькі до Дніпра райони. Курганні пам'ятки наявні практично в усіх районах. Пам'ятниками та пам'ятними місцями і подіями вирізняються Генічеський, Асканівський, Скадовський рекреаційні центри.

Туристичні маршрути області у 2021 році

Як найпопулярніші можна виокремити такі туристичні маршрути області:

«По Нижньому Дніпру» (водний маршрут на теплоході, туристичних байдарках або інших засобах з організацією риболовлі, юшки, відпочинку на Дніпрі). Можливий короткий (Нова Каховка – Херсон), середній (Нова Каховка – Гола Пристань – Херсон) і довгий (Нова Каховка – Рибальче – Херсон) варіанти маршруту;

«Нижньодніпровські (Олешківські) піски» (пішохідний або кінний маршрут з ночівлею в наметах чи на подвір'ї у селян. Початок – у місті Нова Каховка або в Херсоні з відвідуванням музеїв та інших міських надбань історії. Перехід за маршрутом Нова Каховка – Кринки – Пролетарка – Саги – Костогризове – Буркути або Херсон – залізнична станція Олешки – Саги – Пролетарка – Раденськ – Костогризове – Буркути;

«Арабатська Стрілка та Присивашшя» (автобусний або пішохідний маршрут з відпочинком на березі моря на Арабатській Стрілці. Схема маршруту: Херсон – Геніческ – Генгірка або Щасливцеве;

«По острову Джарилгач» (пішохідний маршрут з ночівлею у кемпінгах або пансіонатах, можливо з елементами дайвінгу. Схема маршруту: Херсон – Скадовськ – Джарилгач – Лазурне;

«По Фальц-Фейнівських місцях» (автобусний маршрут до Біосферного заповідника «Асканія-Нова» з екскурсією по Фальц-Фейнівських місцях за межами Асканії-Нової (села Червоний Чабан, Перекоп і Хорли). Схема маршруту: Херсон – Нова Каховка – Каховка – Асканія-Нова – Перекоп – Червоний Чабан – Хорли (Скадовськ) або після Асканії-Нової: Геніческ – Генгірка (Щасливцеве) на Арабатській Стрілці;

«Кінбурнська коса» (маршрут по воді на теплоході (варіанти: автобусний, кінний) з пішохідними екскурсіями. Схема маршруту: Херсон – Гола Пристань – Стара Збур'ївка – Рибальче – Геройське – Покровське – Очаків;

«Кизикерменський шлях» (автобусний маршрут, можливі фрагменти пішохідних, кінних, водних екскурсій. Коротка схема: Херсон – Тягинка – Бургунка – Одрадокам'янка – Козацьке і Веселе – Берислав – Зміївка – Червоний Маяк – Республіканець).

Сфера гостинності області у 2021 році

Регіон загалом налічував 145 об'єктів сфери гостинності, з них: 59 готелів та 1 готель-ресторан, 31 гостьовий будинок та 1 гостьовий дім, 16 мініготелів, хостелів, парків-готелів, пансіонатів, апартаментів та апартаментів-готелів, баз відпочинку, зеленого туризму, будинків для відпочинку, кемпінгів та ін. Сфера гостинності Херсонської області була різноманітною та швидко зростала. Все ж вона не задовольняла повною мірою потреби зростаючого потоку туристів.

Найкраще була забезпечена такими об'єктами Генічеська територіальна громада, особливо в межах Арабатської Стрілки. Добре забезпечені були також Бехтерська, Скадовська, Херсонська тергромади. Водночас невиправдано мало таких об'єктів розміщувалося в дуже перспективних для розвитку туризму територіальних громадах: Асканіє-Новій, Голопристанській, Каланчацькій, Лазурненській, Мирненській, Новотроїцькій, Олешківській, Присиваській та Чулаківській.

1.22.2. Стан туристично-рекреаційної сфери після повномасштабного вторгнення Російської Федерації у 2022 році

На початок 2022 року в Херсонській області функціонували 4 ключові туристично-інформаційні центри (ТІЦ), які забезпечували промоцію регіону та координацію туристичних потоків: Турінфоцентр «VisitUkraine» (м. Херсон), КП «Туристичний Інформаційний центр Скадовськ», КП «Новокаховський туристично-інформаційний центр» та Туристично-інформаційний центр КП «Макс-Інвест» Генічеської міської ради.

Наразі повноцінна діяльність цієї мережі паралізована через наслідки війни. Три із чотирьох центрів (у Скадовську, Новій Каховці та Генічеську) опинилися на тимчасово окупованій території. Щодо Херсонського центру, то через постійні обстріли міста та безпекові ризики його фізичний офіс не приймає відвідувачів.

На сьогодні Херсонщина залишається найбільш замінованою областю України. Основна робота саперів зосереджена на лініях електропередач та сільгоспугіддях, тому туристичні об'єкти мають низький пріоритет розмінування.

Уздовж берегової лінії Дніпра (смуга 15–30 км) діє особливий режим. Будь-яка рекреаційна діяльність біля води офіційно заборонена через ризик артилерійських обстрілів та активність ворожих БпЛА.

Відповідно до наказу Міністерства розвитку громад та територій України від 28 лютого 2025 року № 376 «Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією» (із змінами), більшість деокупованих громад Херсонської області віднесені до територій, на яких ведуться (велися) бойові дії, що обмежує інвестиції у велику капітальну інфраструктуру.

Найбільшим чинником змін стала катастрофа на Каховській ГЕС. На 2026 рік екосистеми перебувають у фазі радикальної трансформації.

Критична ситуація спостерігається на території НПП «Кам'янська Січ» та НПП «Нижньодніпровський», що зумовлено значними пошкодженнями інфраструктури.

«Кам'янська Січ» – національний природний парк у Бериславському районі, який є одним з найбільш постраждалих, оскільки розташований на високому березі колишнього Каховського водосховища. Після підриву греблі територія парку, що межувала з водою, зазнала масштабних зсувів. Колишня акваторія перетворилася на молодий ліс (вербові зарості). Поля парку, на яких колись був цілинний степ, понівечені лініями окопів та засмічені

залишками техніки. Адміністративні будівлі в місті Бериславі зазнали пошкоджень. Екологічні стежки, що вели до могили кошового отамана Костя Гордієнка, частково заміновані. Доступність обмежена. Наразі тут працюють переважно археологи та сапери. Туристичний потенціал «законсервовано» до стабілізації безпекової ситуації, оскільки територія розташована в зоні досяжності ворожої артилерії.

НПП «Нижньодніпровський» охоплює дельту Дніпра від Каховської ГЕС до Дніпровського лиману. Це була зона катастрофічного затоплення у 2023 році. Екосистема островів та плавнів зазнала колосального хімічного та механічного забруднення. Сміття, винесене водою, і міни, що «мігрували» разом з течією, зробили протоки парку вкрай небезпечними. У 2026 році спостерігається самовідновлення очеретяних плавнів, однак біорізноманіття риб та птахів ще не відновилося до довоєнних показників. Причали, бази для байдарок та рекреаційні пункти (наприклад, у районі Антонівки та Кізомису) фактично знищені. Бази відпочинку вздовж проток потребують повної відбудови. Плавання на човнах та перебування на островах є смертельно небезпечним через мінну загрозу.

Ландшафтний заказник «Станіславський» – схили скель були використані для створення оборонних позицій, що призвело до пошкодження унікального ґрунтового покриву. Попри це, ландшафт зберіг свою велич. Берегова лінія лиману залишається зоною ризику через дистанційне мінування. Знамениті «лавочки на краю світу» та фотозони здебільшого втрачені. Інфостенди пошкоджені уламками. Проте місцеві активісти вже починають розчищати під'їзди до основних оглядових майданчиків. Спуск до води закритий.

Оцінка потенціалу для відновлення туризму на деокупованій території області

На сьогодні деокупована частина території Херсонської області має значний потенціал для розвитку еко- та агротуризму, зумовлений поєднанням родючих аграрних територій, степових і прибережно-річкових ландшафтів Дніпра, а також збережених сільських традицій.

Екотуризм на правобережжі Херсонщини може розвиватися у форматі малих контрольованих маршрутів з урахуванням стабільної безпекової ситуації, а перспективними громадами є такі:

Бериславська громада – природні ландшафти долини Дніпра, поєднання степових ділянок і річкових краєвидів; можливі пішохідні та екопросвітні маршрути;

Станіславська громада – унікальні ландшафтні форми («херсонські гори»), придатні для природничих екскурсій, фототурів і орнітологічних спостережень (після розмінування);

Херсонська громада (передмістя) – екологічні стежки вздовж малих водних об'єктів і сільських ландшафтів, освітні екоекскурсії для внутрішнього туризму.

Агротуризм є найреалістичнішим напрямом для швидкого відновлення туризму в деокупованих громадах, оскільки базується на вже існуючій сільськогосподарській діяльності. Перспективними у цьому плані громадами є:

Чорнобаївська громада – овочівництво та фермерські господарства; можливі фермерські тури, дегустації, участь у сезонних роботах;

Великоолександрівська громада – сільські зелені садиби для короткотривалого відпочинку, гастрономічного агротуризму;

Бериславська громада – поєднання аграрного виробництва з історико-культурними об'єктами; можливі комплексні маршрути «ферма плюс історія»;

Нововоронцовська та Високопільська громади – зернові та садівничі господарства; розвиток зелених садиб, майстер-класів, сільського відпочинку.

Також передбачається проживання у сільських садибах, дегустація локальних продуктів, участь у збиранні врожаю, кулінарні майстер-класи.

У випадку послідовного впровадження «Сценарію відновлення» та «Сценарію розвитку» на деокупованому правобережжі Херсонщини можливий розвиток таких напрямів туризму:

1. Військово-історичний туризм («Пам'ять та Незламність») – цей напрям поєднує стародавню історію з героїзмом сучасності та матиме найбільший попит у перші повоєнні роки.

У межах цього напряму можуть використовуватися такі наявні об'єкти:

- об'єкти стародавньої історії: Кам'янська Січ (с. Республіканець): місце останньої козацької вольниці, символ боротьби за незалежність;
- вежа Вітовта (с-ще Козацьке): єдина вціліла оборонна споруда часів Литовського князівства на півдні;
- залишки фортеці Кизи-Кермен (м. Берислав): свідчення протистояння козацтва та Османської імперії;
- об'єкти сучасної війни («Маршрути Незламності»);
- Чорнобаївка: локація, що стала світовим мемом та символом стратегічної переваги ЗСУ;
- Антонівський міст: об'єкт-символ логістичної боротьби та визволення Херсона;
- місця цивільного опору: створення меморіальних маршрутів у самому Херсоні (місця мітингів проти окупації);
- фортеця Тягинь, що розташована в Тягинській громаді, – унікальне поєднання античності, литовської доби та козацтва. Військовий туризм тут може включати розповіді про те, як стародавні фортифікації та географія допомагали ЗСУ сьогодні.

2. Екотуризм (природа, що відроджується). Основна вимога – це стабільна безпекова ситуація. Після катастрофи на Каховській ГЕС природа на деокупованій території почала стрімко змінюватися, що створює унікальні можливості для наукового туризму:

- «Новий степ» (території, які не бачили сонця 70 років): території колишнього Каховського водосховища, які зараз заростають вербами та перетворюються на унікальний природний ландшафт, якого немає ніде в Європі. Це створює виняткові можливості для наукових експедицій та екоспостережень за тим, як природа повертає своє (Бериславська, Нововоронцовська, Херсонська тергромади);
- ландшафтний заказник «Станіславський» («Херсонські гори»). Масштабні глиняні кручі над лиманом. Це ідеальне місце для каякінгу (після розмінування акваторії) та парапланеризму (Станіславська тергромада);
- долина річки Інгулець: мальовничі пейзажі в районі с-ща Велика Олександрівка, придатні для піших походів (Великоолександрівська тергромада).

3. Сільський туризм. Напрям може стати каталізатором економічного розвитку в тергромадах, де немає туристичних об'єктів, але є природні ресурси, культурна спадщина, локальні виробники (крафтове вино, сири тощо). Для туриста це відпочинок у сільській місцевості, де головним є контакт із природою, побутом та місцевими жителями («гостинними садибами») із зануренням у життя незламного південного регіону.

4. Агротуризм:

- виноробство (сімейні виноробні) – локальні мікровиробники, які продовжують традиції виготовлення вина навіть у складних умовах;
- крафтові продукти та вирощування легендарних херсонських кавунів, помідорів та в'яленої риби;
- фермерські дегустації – можливість відвідати господарства, що займаються вирощуванням спаржі, шафрану (як це було в Любимівці) або сироварінням.

Еко-, агро- та військово-історичний туризм на деокупованій Херсонщині – це не просто напрями відпочинку, а інструменти реабілітації регіону. Завдяки унікальному поєднанню степу, річок та героїчної історії громад, область має шанс стати центром сенсового туризму.

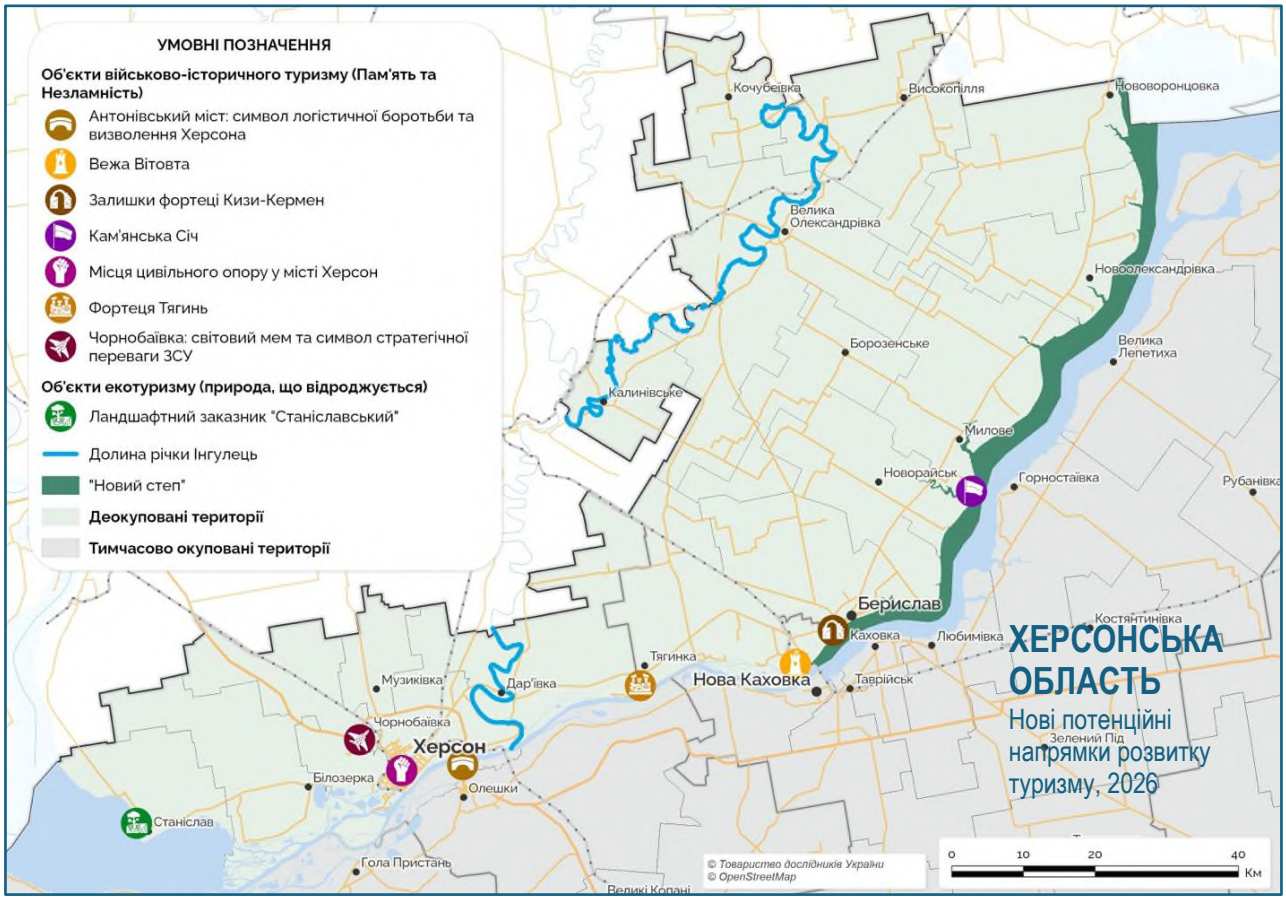

Рис. 1.35. Нові потенційні напрями розвитку туризму Херсонської області, 2026.
Джерело: розроблено авторами на основі даних ХОВА.

Загальні висновки до розділу

Потреби:

- Повне гуманітарне розмінування рекреаційних територій, природоохоронних зон, узбережжя та колишніх туристичних локацій.
- Створення нової безпечної туристичної інфраструктури, адаптованої до умов післявоєнного регіону, відновлення логістики туристичних маршрутів: доріг, мостів, причалів, навігації.
- Формування нового туристичного бренду деокупованої Херсонщини, переорієнтація на внутрішній туризм, особливо сенсовий та природничий.
- Залучення міжнародних інвестицій і програм підтримки для реконструкції об'єктів туристично-рекреаційної сфери.

Проблеми:

- Втрата доступу до основної частини курортного потенціалу на тимчасово окупованій частині території області.
- Найвищий рівень мінної небезпеки серед регіонів України, руйнування ключових туристичних ресурсів та об'єктів туристичної інфраструктури, небезпека постійних обстрілів.
- Деградація берегових ліній і руйнування гідрологічних систем, забруднення пально-мастильними матеріалами водойм після підриву Каховської ГЕС.
- Дефіцит функціонуючих закладів розміщення і кадрового забезпечення туристичної сфери.

Тенденції:

• Зміна структури туристичного попиту від пляжного та дитячого оздоровчого туризму до військово-історичного, природничого та наукового, зростання попиту на сенсовий туризм (меморіальний, рефлексійний).

• Підвищення ролі внутрішнього туризму як драйвера місцевого розвитку та зростання ролі агротуризму як безпечнішого та швидко відновлюваного сегмента.

• Формування нового ресурсного кластера у процесі ревіталізації природних ландшафтів після катастрофи Каховської ГЕС.

• Інтеграція національних природних парків регіону в міжнародні програми відновлення біорізноманіття.

Ендогенний потенціал:

• Унікальні внутрішні ресурси, які можуть стати основою нового туристичного бренду: військово-історичні об'єкти сучасності, що мають міжнародне визнання (Чорнобаївка, Антонівський міст, місця мітингів цивільного спротиву в Херсоні та фортифікації на Станіславських кручах), нові екосистеми після осушення водосховища.

• Потенціал стати центром українського екологічного, аграрного та військово-історичного туризму, інтегрувавши природні й культурно-історичні ресурси у нову модель розвитку, засновану на стійкості, інноваціях, переосмисленні минулого та збереженні природних систем.

• Людський потенціал: активні громади, які вже формують локальні туристичні продукти.

• Вигідне розташування на перетині транспортних коридорів, близькість до Миколаєва та Одеси для комбінованих маршрутів.

Джерела інформації, що використані у розділі:

1. Геоінформаційний портал Херсонської області / Розділ: Туризм, підрозділ: Туристичні місця та маршрути, Сфера гостинності [За заг. ред. Павла Остапенка] / Херсонська обласна державна адміністрація, Товариство дослідників України, – Київ-Херсон: – 2022. – [Електронний ресурс].
2. Дані ХОВА.

1.23. БАГАТОРІВНЕВЕ ВРЯДУВАННЯ ТА СТАН ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Особливістю системи публічного управління в Херсонській області у період 2022–2026 років є трансформація моделі багаторівневого рядування під впливом воєнних умов і деокупації частини території. На відміну від більшості регіонів України, де військові адміністрації функціонують переважно на рівні області та районів, у Херсонській області вони запроваджені також на рівні територіальних громад. Такий підхід обумовлений необхідністю оперативного відновлення керованості в умовах інституційної дестабілізації після звільнення правобережжя та відсутності можливості для проведення виборів.

Формування органів влади на місцевому рівні шляхом адміністративного призначення замість демократичних процедур суттєво вплинуло на конфігурацію відносин між владою, громадою та громадянським сектором. З одного боку, ця модель забезпечує високу швидкість прийняття рішень, централізацію управління та здатність оперативно реагувати на кризові ситуації, що критично важливо в умовах воєнного стану. З іншого боку, вона створює системні обмеження для повноцінного функціонування механізмів участі, представництва та підзвітності, що є базовими для демократичного врядування.

Відсутність виборчої легітимації органів місцевого самоврядування формує специфічну модель сприйняття влади як зовнішньої щодо громади, навіть за умови фактичної ефективності її діяльності. За результатами соціологічних спостережень та експертних оцінок, рівень довіри

до військових адміністрацій залишається нижчим порівняно з іншими інституціями, зокрема Збройними Силами України, ДСНС, поліцією, комунальними підприємствами та волонтерськими організаціями. Важливо підкреслити, що джерелом цієї недовіри є не стільки персональні характеристики посадових осіб, скільки інституційна природа самої моделі управління.

Концентрація владних повноважень у поєднанні з обмеженістю горизонтальних механізмів контролю, звуженням публічного обговорення та низьким рівнем залученості громадськості до ухвалення рішень створює середовище підвищеної соціальної чутливості до питань прозорості й доброчесності. У таких умовах навіть ефективні управлінські рішення можуть сприйматися як непрозорі або потенційно корупційні. Таким чином, модель військових адміністрацій виявилася функціонально виправданою в умовах війни, але соціально вразливою в аспекті довіри та легітимації.

Ключовим вузлом напруженості в системі багаторівневого врядування залишається комунікація між владою, населенням і громадянським сектором. Недостатня відкритість процесів ухвалення рішень, обмежене використання механізмів участі та нерівномірна присутність влади на місцях знижують якість зворотного зв'язку та ускладнюють формування партнерських відносин. У цьому контексті важливим ресурсом можуть виступати місцеві депутати попередніх скликань, які зберігають зв'язок із громадою та практичні навички взаємодії з населенням, хоча їхня роль у поточній управлінській моделі залишається недостатньо використаною.

У нинішній ситуації пріоритетними напрямами зміцнення багаторівневого врядування є: інституціоналізація співпраці з організаціями громадянського суспільства, розширення практик публічних консультацій, підвищення прозорості управлінських процесів, а також посилення локальної присутності органів влади. Формування стійких каналів взаємодії дасть змогу частково компенсувати дефіцит представницької легітимності та підвищити рівень суспільної довіри.

Громадянське суспільство Херсонської області у 2022–2025 роках продемонструвало високу адаптивність і спроможність до самоорганізації в умовах окупації частини території, активних бойових дій та масштабної гуманітарної кризи. Станом на 01 січня 2026 року в області зареєстровано 2717 громадських об'єднань. Водночас значна частина ОГС переорієнтувала діяльність на гуманітарну підтримку населення, допомогу ЗСУ, роботу з ВПО, психологічну допомогу, забезпечення медикаментами та відкриття хабів підтримки. Серед найбільш активних – БФ «Право на захист», ГО «Проліска», ГО «Десяте квітня», БО «Фонд громади міста Херсон «Захист», БО «БФ «Карітас Берислав», БФ «Мангуст», БФ «Я Допомагаю», ГО «Херсонська ліга соціальних працівників», ГО «Громадський центр «Нова генерація».

Інституційні рамки та механізми участі диверсифікувалися під впливом викликів війни. Функціонування інституцій участі забезпечується через консультативно-дорадчі органи при Херсонській обласній державній (військовій) адміністрації: Громадська рада, Рада церков і релігійних організацій, Рада з питань міжнаціональних відносин, Молодіжна рада, Рада волонтерів, Рада безбар'єрності, Рада з питань ВПО. В умовах воєнного стану строк повноважень громадських рад продовжено до формування нового складу після його скасування. Для інституціоналізації консультацій з громадськістю щороку затверджується річний план публічних консультацій, оголошення та результати публікуються на офіційному вебсайті Херсонської обласної державної (військової) адміністрації та на ресурсах її структурних підрозділів. За 2025 рік структурними підрозділами обласної державної адміністрації проведено 11 публічних консультацій. На 2026 рік заплановано проведення 28 консультацій з громадськістю. Організаційна сталість частини ОГС забезпечується завдяки розгалуженій кооперації між локальними фондами, ГО та загальнонаціональними і міжнародними партнерами.

Загальні висновки до розділу

Система багаторівневого врядування Херсонської області у період після 2022 року сформувалася як гібридна, централізовано-адаптивна модель управління, що поєднує високу оперативність ухвалення рішень з обмеженою інституційною інклюзивністю. Вона характеризується домінуванням вертикалі військових адміністрацій, розширених до рівня територіальних громад, що забезпечує швидке реагування на кризові виклики та підтримання керованості в умовах воєнної нестабільності. Водночас така модель супроводжується зниженням ролі виборних механізмів представництва, обмеженням горизонтальних зв'язків і участі громадян у процесах прийняття рішень, що формує дефіцит довіри та сприйняття влади як дистанційованої від місцевих потреб.

Одночасно формується компенсаторна роль громадянського суспільства, яке демонструє значний адаптивний потенціал і частково бере на себе функції соціальної підтримки, комунікації та реагування на кризові ситуації, залишаючись при цьому недостатньо інтегрованим у систему формування політик. У підсумку система врядування регіону функціонує як модель кризового управління з елементами партнерства, де ефективність забезпечується за рахунок централізації, а соціальна легітимність – через активність громадянського сектору. Ключовим викликом є трансформація цієї моделі у більш збалансовану, яка поєднуватиме оперативність рішень з розвиненими механізмами участі, підзвітності та довіри.

Потреби:

- Безпекові та цифрові умови участі: підтримка онлайн-участі, інструментів електронних консультацій і безпечних форматів офлайн-заходів у прифронтовому регіоні.
- Стійке фінансування та інституційний розвиток ОГС: грантові програми для локальних ініціатив, підсилення проєктного менеджменту, юридичної та психологічної підтримки команд.
- Розширення механізмів участі у відбудові та інтеграція ОГС у планування заходів з екологічної реабілітації, відновлення інфраструктури, подальший розвиток практики оприлюднення анонсів і результатів консультацій, зручний доступ громадян до інформації та зворотного зв'язку.

Проблеми:

- Воєнний час і безпекова ситуація обмежує офлайн-участь і рівномірне залучення громад на всій території області; частина громад і далі перебуває під окупацією або підвищеним ризиком обстрілів.
- Суттєво збільшене навантаження на ОГС через гуманітарну кризу воєнного часу в Херсонській області шокує: значний обсяг запитів на допомогу вимагає довгострокового фінансування та професіоналізації сервісів (психосоціальна підтримка, робота з ВПО, ветеранами).
- Кадровий та ресурсний дефіцит у частині організацій (вигорання, потреба в навчанні, дефіцит експертних і менеджерських спроможностей).

Тенденції:

- Інституціоналізація участі: перехід від ситуативної гуманітарної реакції до системного включення ОГС у планування та моніторинг відбудови через річні плани консультацій і роботу дорадчих рад.
- Гібридні формати взаємодії: закріплення онлайн-інструментів (конференції, е-консультації) та змішаних форматів засідань рад як базового стандарту в умовах ризиків безпеки.
- Секторальна спеціалізація ОГС: розширення напрямів у сферах підтримки ВПО, реабілітації, екологічної безпеки, відновлення соціальної інфраструктури, адвокації прозорості відбудови.

Ендогенний потенціал:

- Широка мережа зареєстрованих ОГС як база для мобілізації соціального капіталу та локального партнерства в проєктах відбудови.
- Діючі консультативно-дорадчі органи (Громадська рада та галузеві ради) як платформи співвиробництва політик і громадського контролю за відновленням.
- Сформована екосистема гуманітарних і волонтерських ініціатив, здатна трансформуватись у стійкі програми розвитку громад (з акцентом на інклюзію, безбар'єрність, інтеграцію ВПО).

Джерела інформації, що використані у розділі: дані ХОВА та соціологічних опитувань.

1.24. ВПЛИВ ВІЙНИ ТА ПОТРЕБИ У ВІДНОВЛЕННІ

Аналіз даних щодо загального рівня руйнувань і збитків у громадах Херсонської області свідчить про вкрай високий рівень територіальної, структурної та економічної диференціації наслідків війни, що формує багатокомпонентний вплив на розвиток регіону. Окремий вимір наслідків повномасштабного вторгнення був спричинений підривом окупантами греблі Каховської ГЕС і осушенням Каховського водосховища.

Наслідки воєнних дій і оцінка завданих збитків у соціально-економічній сфері

Найбільш постраждалими є громади Бериславського району, де рівень пошкодження об'єктів у окремих випадках сягає 90–90,1% (Бериславська, Тягинська), а також фіксуються значні площі територій, непридатних до використання через мінування та забруднення. Водночас навіть у громадах з відносно нижчим відсотком руйнувань (наприклад, Нововоронцовська чи Чорнобаївська) спостерігається значний масштаб втрат інфраструктури та економічної діяльності, що підтверджується високою часткою бізнесу, що припинив роботу (до 80–90%). Економічний вимір руйнувань доповнюється суттєвими втратами аграрного сектору (зокрема у Бериславській, Високопільській, Нововоронцовській громадах), що є критичним для регіону з традиційною аграрною спеціалізацією. Окремим чинником структурного впливу виступає деградація земельних ресурсів унаслідок бойових дій і затоплення після підриву дамби Каховської ГЕС, що обмежує можливості подальшого сталого сільськогосподарського виробництва. Водночас повноцінний аналіз наслідків воєнних дій і втрат ускладнюється тим, що значна частина даних залишається неповною або оцінки не здійснені, що відображає високий рівень невизначеності та складність фіксації реальних збитків у прифронтових умовах. У сукупності це дозволяє характеризувати регіон як такий, що зазнав комплексної системної деструкції – інфраструктурної, економічної та просторової, що потребує територіально диференційованого підходу до відновлення з урахуванням інтенсивності руйнувань, безпекового статусу територій та їхнього соціально-економічного потенціалу.

Аналіз секторальної структури пошкоджень у Херсонській області свідчить про комплексний, багатокомпонентний характер руйнувань, який охоплює як базову житлову інфраструктуру, так і критичні сфери життєзабезпечення, соціальні послуги та економічну діяльність. Найбільших втрат зазнав житловий сектор, що формує основну масу пошкоджених об'єктів.

Таблиця 1.35. Кількість пошкоджених та зруйнованих об'єктів, аварійних будинків та об'єктів житлового фонду, що потребує капітального ремонту в межах деокупованих громад і населених пунктів області (станом на 01 січня 2026 року)

Територіальна громада	Кількість повністю зруйнованих приватних будинків (од.)	Частка повністю зруйнованих приватних будинків від загальної кількості на деокупованій частині території області (%)	Кількість частково пошкоджених будинків (од.)	Частка від пошкоджень цього типу на деокупованій частині території області (%)	Кількість аварійних будинків, непридатних до проживання (од.)	Частка від аварійних будинків, непридатних до проживання, від загальної кількості на деокупованій частині області (%)	Частка житлового фонду, що потребує капітального ремонту (%)	Кількість пошкоджених багатоквартирних будинків (од.)
Тягинська	1541	21,6	1462	5,1	3023	8,0	99	20
Бериславська	1138	16,0	4843	16,8	6082	16,1	95	101
Херсонська	856	12,0	4582	15,9	6650	17,6	90	1212
Високопільська	624	8,8	1990	6,9	2646	7,0	70	32
Дар'ївська	586	8,2	1292	4,5	1895	5,0	90	17
Білозерська	453	6,4	2420	8,4	2929	7,8	85	56
Новокаховська*	323	4,5	139	0,5	503	1,3	100	41
Чорнобаївська	280	3,9	1471	5,1	1843	4,9	75	92
Милівська	248	3,5	1333	4,6	1590	4,2	80	9
Станіславська	237	3,3	1840	6,4	2077	5,5	95	0
Нововоронцовська	220	3,1	1585	5,5	1855	4,9	65	50
Новоолександрівська	193	2,7	1132	3,9	1335	3,5	85	10
Калинівська	182	2,6	443	1,5	626	1,7	75	1
Великоолександрівська	159	2,2	2652	9,2	2873	7,6	70	62
Борозенська	46	0,6	535	1,9	582	1,5	60	1
Новорайська	23	0,3	814	2,8	858	2,3	75	21
Кочубеївська	11	0,2	275	1,0	286	0,8	20	0
Музиківська	2	0,0	43	0,1	45	0,1	10	0
Разом	**7122**	**100,0**	**28851**	**100,0**	**37698**	**100,0**	**1339**	**1725**

* Новокаховська громада деокупована лише частково, дані за іншими напрямами впливу війни в її межах відсутні

Просторова структура руйнувань у Херсонській області має чітко виражений територіально диференційований характер, де формуються:

- ядро майже тотального руйнування (Бериславська, Тягинська, Херсонська громади);
- зони масового поширення руйнувань і пошкоджень в усіх сферах;
- відносно стабільні території з суттєво нижчим рівнем руйнувань і пошкоджень, у межах яких можливо реалізовувати довгострокові проєкти відновлення.

Це означає, що стратегія відбудови не може бути уніфікованою і має базуватися на диференційованих моделях відновлення, які відповідають ступеню руйнування, безпековим умовам і функціональній ролі кожної громади.

Житловий сектор є основним носієм втрат, що прямо формує гуманітарну кризу та потребу у масштабному житловому відновленні. Зафіксовано десятки тисяч пошкоджених і зруйнованих приватних будинків. Багатоквартирний житловий фонд також зазнав значних втрат.

Сектор соціальної інфраструктури зазнав помітних, але асиметричних втрат:

- Освіта та спорт: 261 пошкоджений і 77 зруйнованих об'єктів.
- Охорона здоров'я: 115 пошкоджених, 39 зруйнованих об'єктів.
- Соціальний захист: 12 пошкоджених, 9 зруйнованих об'єктів.
- Культура і туризм: 84 пошкоджені, 83 зруйновані об'єкти.

Суттєвою особливістю залишається висока частка повного знищення у культурному секторі, значні втрати освітньої інфраструктури, що вказує на ризики втрати ідентичності територій та впливатиме на демографічне повернення населення. Фактично соціальна інфраструктура втратила функціональну цілісність, що створює бар'єри для повернення населення і відновлення людського капіталу.

Критична інфраструктура є вузьким місцем у процесі відбудови, від якого залежить запуск усіх інших секторів. Руйнування у ключових інфраструктурних секторах демонструють системний характер ураження базових функцій територій:

- Водопостачання та водовідведення: 214 пошкоджених, 68 зруйнованих об'єктів.
- Енергетика: 200 пошкоджених, 149 зруйнованих об'єктів.
- Транспорт: 193 пошкоджені, 97 зруйнованих об'єктів.

Високий рівень руйнувань у цих секторах унеможливлює повноцінне повернення населення, руйнує логістику повсякденного життя, обмежує відновлення економіки.

Відносно менші за кількістю, але критично важливі втрати зафіксовано у сфері управління – 111 пошкоджених та 28 зруйнованих адміністративних об'єктів. Ці втрати безпосередньо впливають на спроможність органів влади, доступність адміністративних послуг, ефективність багаторівневого врядування. Руйнування цього сектору має непряму, але системну дію, послаблюючи інституційну спроможність громад.

Руйнування економічної інфраструктури характеризується високою неоднорідністю та локалізованими втратами. Наразі оцінка завданих збитків вимагає також залучення до цього процесу значного людського ресурсу (як працівників підприємств, так і незалежних експертів), якого, на жаль, на підприємствах майже не залишилося. На підприємствах, де до початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну працювали сотні й тисячі осіб, залишилося по кілька десятків, а то і менше працівників.

Таблиця 1.36. Кількість пошкоджених, зруйнованих промислових об'єктів і втрат земельно-ресурсного потенціалу агросектору (станом на 01 січня 2026 року)

Територіальна громада	Кількість пошкоджених підприємств (од.)	Кількість зруйнованих підприємств (од.)	Частка підприємств, які не працюють через війну (%)	Обсяг втрат обладнання (млн грн)	Площа пошкоджених земель агросектору (тис. га)	Площа замінованих земель агросектору (тис. га)
Бериславська	8	13	66	6,000	4,7892	4,42896
Борозенська	4	не визначено	не визначено	167,714	0,03	2,6
Білозерська	5	2	67,7	124,553	2,757	5,1145
Великоолександрівська	9	2	30	135,008	0	0,196
Високопільська	18	0	5,5	195,800	0	2,6
Дар'ївська	5	10	67	не визначено	20,785	16,3
Калинівська	0	5	0	182,310	16,224	0,8
Милівська	34	10	75	не визначено	36	24

Територіальна громада	Кількість пошкоджених підприємств (од.)	Кількість зруйнованих підприємств (од.)	Частка підприємств, які не працюють через війну (%)	Обсяг втрат обладнання (млн грн)	Площа пошкоджених земель агросектору (тис. га)	Площа замінованих земель агросектору (тис. га)
Музиківська	2	1	0	0.000	0	0
Нововоронцовська	27	3	63	369,115	1	5,109
Новоолександрівська	9	0	90	36,500	0	21
Новорайська	4	2	85	потребує додаткового розрахунку	2	7
Станіславська	6	6	85	5.000	0	14,4
Тягинська	6	3	70	25.000	0	31,5
Херсонська	17	5	89	90.000*	0,05	7,056
Чорнобаївська	6	3	20	0.000	0	0
Білозерська	5	2	67,7	124,553	2,757	5,1145
Разом	**160**	**65**	**71,6**	**1217,00**	**83,6352**	**110,60446**

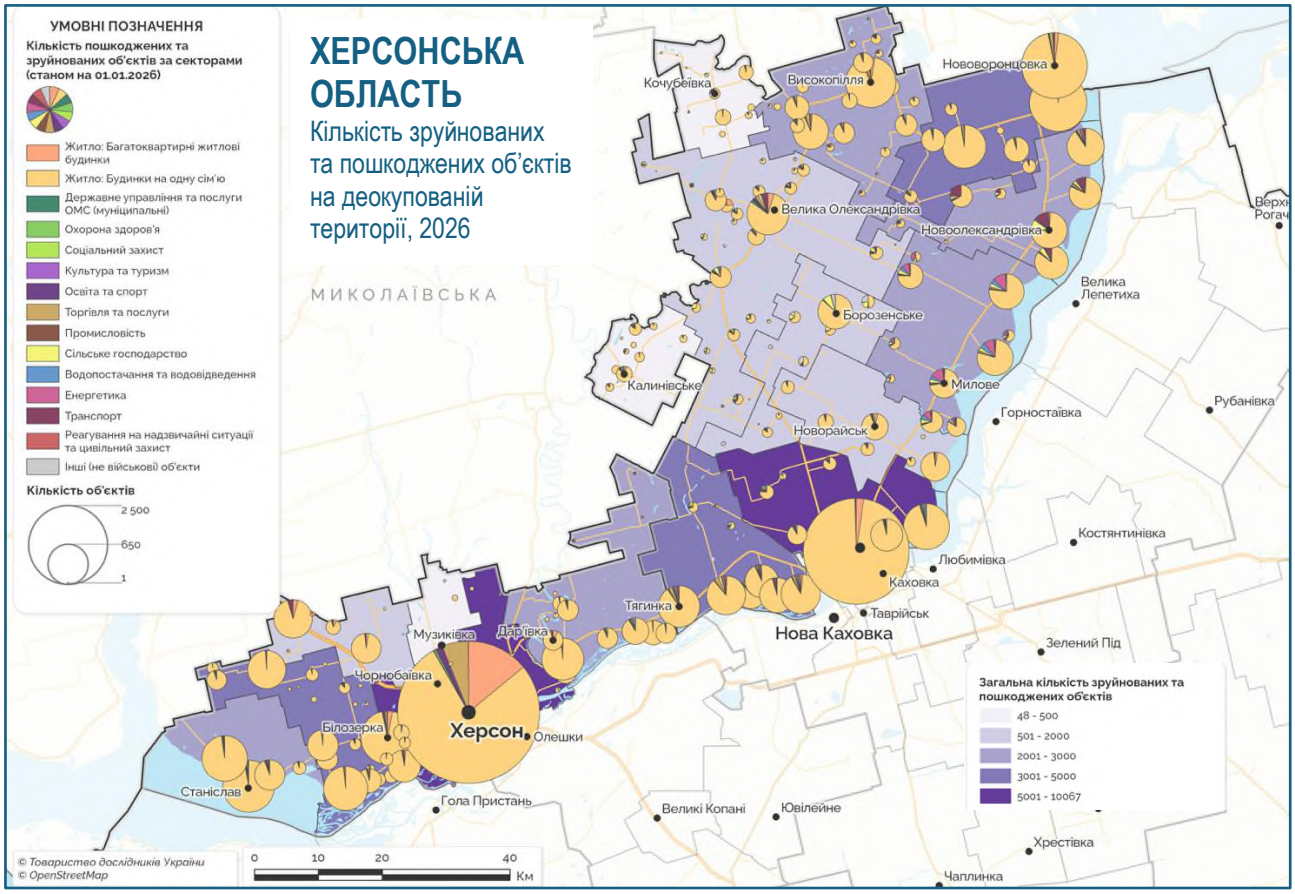

Рис. 1.36. Кількість зруйнованих та пошкоджених об'єктів на деокупованій частині території Херсонської області за секторами, станом на 01 січня 2026 року.

Джерело: розроблено авторами на основі даних ХОВА

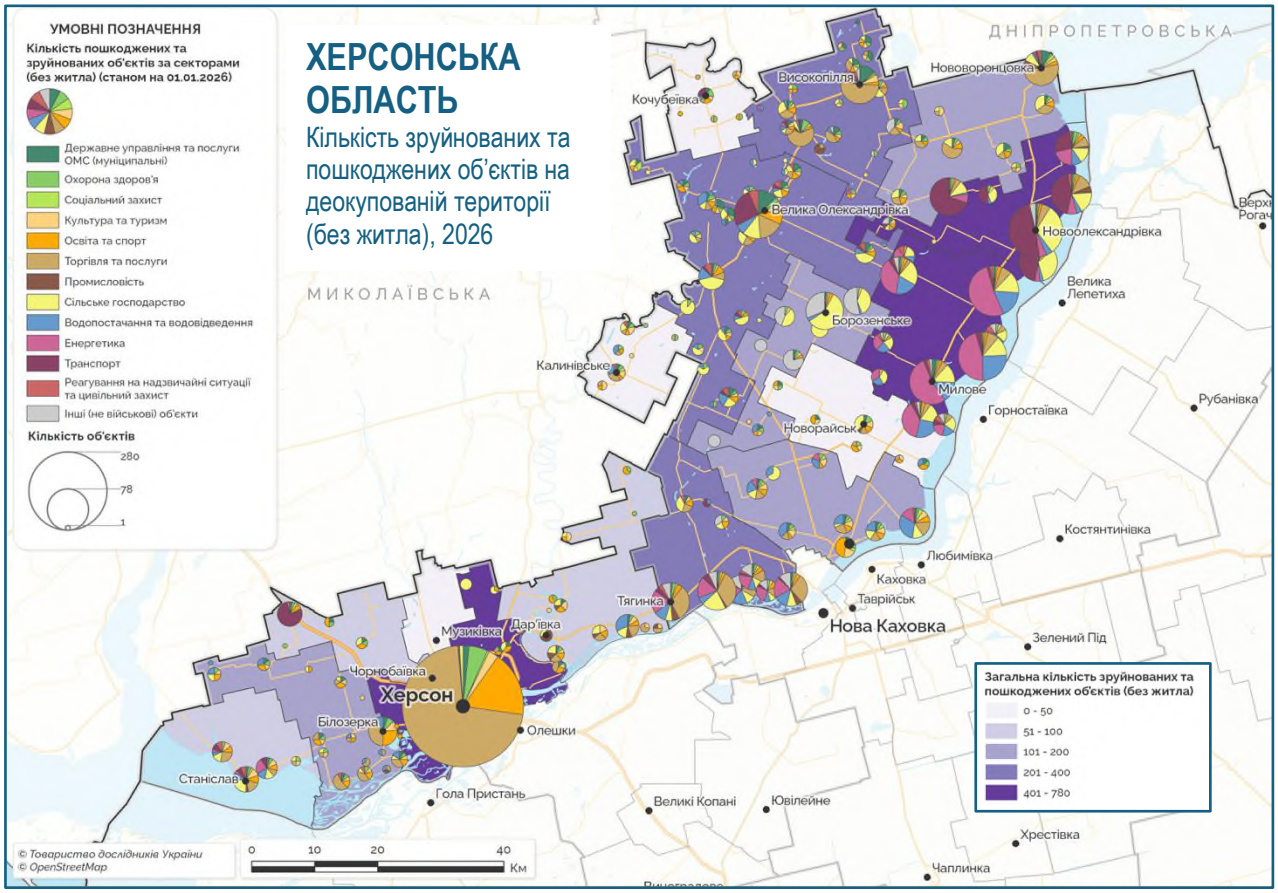

Рис. 1.37. Кількість зруйнованих та пошкоджених об'єктів на деокупованій частині території Херсонської області за секторами без урахування житлової інфраструктури, станом на 01 січня 2026 року.

Джерело: розроблено авторами на основі даних ХОВА.

Дані свідчать про глибоку та комплексну кризу виробничого і ресурсного потенціалу Херсонської області, що проявляється у поєднанні фізичних руйнувань підприємств, втрат капіталу та масштабної деградації земель сільськогосподарського використання. Попри відносно помірну кількість зруйнованих підприємств (65 одиниць), ключовим індикатором є те, що понад 70% бізнесу фактично не функціонує, що вказує на домінування не лише фізичного, а й функціонального колапсу економіки через безпекові, логістичні та ринкові обмеження. Втрати обладнання в обсязі понад 1,3 млрд грн свідчать про руйнування технологічної бази виробництва, тоді як в аграрному секторі формуються ще глибші структурні обмеження: пошкоджено понад 83 тис. га і заміновано понад 110 тис. га земель, що означає втрату значної частини ключового природного ресурсу регіону. Найбільш критична ситуація спостерігається у прифронтових громадах (Милівська, Тягинська, Дар'ївська), де поєднуються масштабні втрати підприємств і виведення земель з обігу. Як підсумок злочинних дій агресора, оцінені попередньо економічні втрати за 2022–2025 роки з урахуванням припинення виробничої діяльності, відсутності реалізації продукції, неотримання доходів як самим підприємством, його працівниками, так і державою у вигляді податків та зборів, можуть сягнути декількох сотень мільярдів гривень. У сукупності це свідчить про те, що регіон переживає не просто скорочення економічної активності, а структурну деформацію господарської системи, за якої відновлення потребуватиме не локальної реконструкції, а комплексного відтворення виробничих зв'язків, ресурсної бази та інфраструктури.

Таблиця 1.37. Кількість пошкоджених, зруйнованих об'єктів у сфері сільського господарства (станом на 01 січня 2026 року)

Територіальна громада	Пошкоджені об'єкти, од.	Зруйновані об'єкти, од.	Втрати поголів'я тварин (тис. голів)					Обсяги зменшення продукції тваринництва (млн грн)
			ВРХ	свині	вівці, кози	птахи	бджолосім' ї	
Бериславська	8	13	0	0,011	0,18	0	0,417	1,01
Білозерська	43	22	0	0	0	0	0	0
Борозенська	31	2	0,044	0,023	0	0	0	0,936
Великоолександрівська	36	8	0,049	2,052	0	0	1,9	0
Високопільська	16	0	0	0	0	0	0,2	0
Дар'ївська	5	10	0	0	0	0	0,506	0
Калинівська	68	70	0	0	0	0	0	0
Кочубеївська	*	*	*	*	*	*	*	*
Милівська	40	25	0,5	1,5	0,2	5	0,05	не визначено
Музиківська	2	1	0	0	0	4000	0,124	
Нововоронцовська	104	61	0	6,1	0	0	2,003	80
Новоолександрівська	54	24	0	0,3	0	0	0	3,1
Новорайська	17	11	0	1,5	0	0	0	не визначено
Станіславська	14	6	0,097	0,82	0	0	0	0
Тягинська	6	3	0	0	0	0	0	0
Херсонська	32	6	0,034**	0,037**	0,138**	4818**	1,129**	4,2**
Чорнобаївська	6	3	0,159	3,2	0	0	0	
Разом	**482**	**265**	**0,883**	**15,543**	**0,518**	**8823**	**6,329**	**89,246**

*Інвентаризація виробничих потужностей не проводилася у зв'язку з відсутністю обстеження території на наявність вибухонебезпечних предметів спеціалізованими підрозділами. Через це наразі неможливо розрахувати суму понесених збитків та орієнтовну вартість відновлення.

** За оперативними даними районних у місті Херсоні рад.

Аналіз пошкоджень об'єктів аграрного сектору та втрат тваринницького виробництва свідчить про комплексну, але нерівномірну деградацію сільськогосподарської системи Херсонської області, де поєднуються значні інфраструктурні втрати з вибірковим, але чутливим скороченням біологічного виробничого потенціалу. Загалом зафіксовано 482 пошкоджені та 265 зруйнованих об'єктів, що підтверджує руйнування матеріальної бази агросектору, особливо в таких громадах, як Нововоронцовська, Калинівська та Милівська. Водночас втрати поголів'я тварин мають відносно невисокі абсолютні значення (зокрема 0,883 тис. голів ВРХ, 15,5 тис. свиней), проте їхня структура свідчить про локальну концентрацію ударів по високопродуктивних господарствах, що підтверджується значними втратами у свинарстві (Нововоронцовська, Чорнобаївська) та птахівництві (Херсонська, Музиківська тергромади). Особливо показовими є втрати у птахівництві (понад 8,4 млн голів), що свідчить про ураження великих виробничих комплексів і формує непропорційний вплив на загальний випуск. Вартісні показники зменшення продукції (понад 89 млн грн) також демонструють високу територіальну асиметрію, де окремі громади (Нововоронцовська – 80 млн грн) формують основну частку втрат. У сукупності ці дані засвідчують, що аграрний сектор зазнав не лише фізичного

руйнування інфраструктури, а й втрати виробничої концентрації та розриву технологічних ланцюгів, що створює ризики тривалого відновлення навіть у разі швидкого відновлення земельного ресурсу та потребує системної реконструкції виробничих потужностей. Разом з описаними вище втратами земельно-ресурсного потенціалу аграрного сектору, втрачається ключова конкурентна перевага регіону.

Вплив війни на довкілля, наслідки підриву окупантами греблі Каховської ГЕС і осушення Каховського водосховища

За матеріалами Херсонського регіонального центру ДУ «Інститут охорони ґрунтів України», до знищення Каховського водосховища дефляційно-небезпечними землями на території Херсонської області вважалися сільгоспугіддя площею 283,9 тис. га, у тому числі еродовані – 132,5 тис. га. До схильних до водної ерозії (змитих) сільськогосподарських угідь віднесено 95,2 тис. га, з яких сильно схильні до водної ерозії – 8,8 тис. га, середньо – 18,2 тис. га, слабо схильні – 68,2 тис. га. Перезволоженими вважалися 26,4 тис. га сільгоспугідь області, заболоченими – 0,4 тис. га.

Значні площі ґрунтів у Херсонській області є засоленими (сульфати, хлориди) або солонцюватими, що залишається хронічною проблемою регіону. Концентрація солей залежить від близькості до моря, зрошення, типу ґрунту (чорнозем, луки тощо) та глибини шару. Високим вмістом мінералізації ґрунту вважається перевищення вмісту солей у ґрунті показників 0,1–0,3%. За матеріалами Каховської гідрогеолого-меліоративної експедиції, в межах Інгулецького зрошуваного масиву широко розповсюджені зрошувані землі із залишково-солонцюватими ґрунтами, яких у межах Херсонської області нараховується 32,5 тис. га (96,6% обстежених площ), у тому числі слабосолонцюватих – 31,2 тис. га (92,7%), середньосолонцюватих – 1,2 тис. га (0,36%) і сильносолонцюватих – 0,1 тис. га (0,3%). Також на зрошуваних землях Інгулецького масиву нараховується 2088 га засолених земель (6,2%), з них слабозасолених – 1936 га (5,8%), середньозасолених – 152 га (0,5%). За оцінкою гідрогеолого-меліоративного стану зрошуваних земель Інгулецького масиву в межах Херсонської області, 3,3% з них перебувають у доброму меліоративному стані, 89,6% – у задовільному 7,1% – у незадовільному. Причини незадовільного меліоративного стану земель – середня та сильна солонцюватість і засоленість ґрунтів, недопустима глибина рівня ґрунтових вод (РГВ) – 92 га.

Дані моніторингу масивів поверхневих вод у межах правобережжя Херсонської області (р. Дніпро та р. Інгулець), проведеного Басейновим управлінням водних ресурсів нижнього Дніпра та Державною екологічною інспекцією Південного округу (Запорізька та Херсонська області), свідчать про періодичне перевищення ГДК у поверхневих водах за вмістом марганцю, заліза, хлоридів, сульфатів, аміаку, мінеральних речовин, нафтопродуктів тощо.

У лютому 2024 року після обстрілів військовими РФ в акваторії Державного підприємства «Херсонський морський торговельний порт» пошкоджено турецьке судно «KURUOGLU-3», унаслідок чого стався витік нафтопродуктів і мінеральні добрива потрапили у води Дніпра. За результатами інструментально-лабораторного контролю, вміст нафтопродуктів склав 1,40 мг/дм^3 (перевищення у 28 разів, відповідно до Правил охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення). У березні 2024 року вміст нафтопродуктів перевищував норму у 22 рази.

Дослідженням зразків ґрунту, проведеним лабораторією Дніпропетровської філії ДУ «Держґрунтохорона» на території Херсонського та Бериславського районів, встановлено помірний ступінь забруднення рухомими сполуками свинцю (1,52 мг/кг ґрунту), слабке забруднення рухомими сполуками кадмію (0,11 мг/кг ґрунту), відсутнє забруднення за вмістом рухомих сполук цинку (0,95 мг/кг ґрунту), міді (0,06 мг/кг ґрунту), марганцю (47,0 мг/кг ґрунту), нікелю (0,06 мг/кг ґрунту) та кобальту (0,03 мг/кг ґрунту). Ці процеси тісно пов’язані з терміном перебування ґрунтів під шаром води. Також на зростання вмісту сполук фосфору та калію вплинуло додаткове намулення.

Катастрофа Каховської ГЕС сформувала багатовимірний і довгостроковий вплив на соціально-економічну та природну систему Херсонської області, що проявляється у глибокій трансформації водного балансу, господарської спеціалізації та просторової організації територій. У результаті підриву греблі у 2023 році водами Каховського водосховища було затоплено 612 тис. га території, переважно на лівому березі р. Дніпро. Після руйнування греблі Каховської ГЕС та знищення внаслідок цього зрошення, виснаження верхніх прісноводних горизонтів спостерігаються осередки виходу солей на поверхню ґрунту площею від одного до 400 га. Втрата Каховського водосховища і відновлення природного русла Нижнього Дніпра призвели до суттєвого порушення систем водопостачання, особливо у громадах, які традиційно залежали від зрошення та централізованих джерел води, що створює дефіцит водних ресурсів як ключове обмеження майбутнього розвитку. Водночас спостерігається поступова адаптація природних екосистем і населення до нових умов, зокрема швидке відновлення природних ландшафтів на дні колишнього водосховища, що відкриває потенціал для формування нових екологічних і господарських моделей. Соціально-економічні наслідки мають виразний просторовий характер: на деокупованих територіях вже розпочинаються процеси інноваційного відновлення (зокрема альтернативні системи водопостачання), тоді як у зоні бойових дій і тимчасової окупації відсутні передумови для початку відбудови. У цілому катастрофа виступає системним тригером трансформації регіону. В умовах активних бойових дій і поточної локалізації лінії бойового зіткнення, найбільш реалістичною з точки зору відновлення господарства і суспільної життєдіяльності виступає перехід від моделі водно-інтенсивного господарства до нових, ресурсно обмежених типів розвитку, що потребує інтегрованого підходу до управління водними ресурсами, землекористуванням і відновленням інфраструктури.

Станом на 01 січня 2026 року загальна сума збитків, завданих довкіллю Херсонщини внаслідок збройної агресії Російської Федерації, становить 766898791611,03 грн.

Потреби у відновленні та повоєнній відбудові

Отримані результати аналізу масштабів руйнувань і втрат у соціально-економічній сфері та довкіллі дозволяють констатувати, що втрати мають системний характер і формують довготривалі структурні обмеження розвитку регіону, які виходять за межі суто фізичного відновлення об’єктів. Сукупна дія воєнних руйнувань, деградації інфраструктури, втрат економічного потенціалу та порушення природно-ресурсної бази зумовлює необхідність переходу від оцінки збитків до формування комплексної політики відновлення. У цьому контексті особливої актуальності набуває визначення пріоритетних потреб у відбудові та відновленні, які повинні враховувати як масштаб і глибину руйнувань, так і нові умови функціонування територій, пов’язані з безпековими викликами, ресурсними обмеженнями і трансформацією економічної структури.

Аналіз потреб бізнесу та економіки у відновленні свідчить про структурно диференційовану кризу виробничої інфраструктури при одночасно обмеженому інституційному попиті на фінансові ресурси, що зумовлено як руйнуваннями, так і безпековими обмеженнями.

Таблиця 1.38. Потреби бізнесу та економіки у відновленні в розрізі територіальних громад (станом на 01 січня 2026 року)

Територіальна громада	Потреба у відновленні складів (од.)	Потреба у відновленні переробних заводів (од.)	Потреба бізнесу			
			у кредитах (млн грн)	кількість заявників	у грантах (млн грн)	кількість заявників
Бериславська	18	***	20	2	31	3
Білозерська	8	3	45	5	60	6
Борозенська	4	1	21,5	1	0	0
Великоолександрівська	8	2	0	0	15,5	4
Високопільська	28	1	16	14	20,5	16
Дар'ївська	15	1	0	0	0	0
Калинівська	4	0	0	0	43,5	5
Кочубеївська	0	0	***	***	***	***
Милівська	15	2	***	0	***	0
Музиківська	3	2	0	0	0	0
Нововоронцовська	35	3	5,5	4	6	8
Новоолександрівська	40	4	0	0	60	6
Новорайська	20	заводи відсутні	***	***	***	***
Станіславська	2	0	0	0	0	0
Тягинська	6	1	20	1	22	3
Херсонська	*	10	***	***	***	***
Чорнобаївська	25	0	0	0	0	0
Разом	**231**	**30**	**128**	**27**	**258,5**	**51**

*** У зв'язку з тим, що відповідні підприємства перебувають у зоні активних бойових дій, на поточний момент неможливо надати достовірні відомості щодо потреби бізнесу у кредитах (млн грн) та грантах (млн грн), а також відповідної кількості заявників. Надання такої інформації вимагає безпечного доступу до підприємств та проведення належної перевірки уповноваженими особами

Загальна потреба у відновленні складів і переробних підприємств вказує на критичне руйнування логістично-виробничої бази, особливо у Нововоронцовській, Новоолександрівській, Високопільській та Бериславській громадах, де найбільша концентрація таких потреб. Водночас попит на фінансову підтримку відносно низький і нерівномірний (128 млн грн кредитів і 258,5 млн грн грантів), що поєднується з невеликою кількістю заявників. Це свідчить не стільки про відсутність потреби, скільки про обмежену спроможність бізнесу до відновлення, високий рівень ризиків та невизначеність умов ведення діяльності. Значна частина даних відсутня або не оцінена через бойові дії, що додатково підкреслює просторову сегментацію економіки на доступні для відновлення території та зони, де відновлення наразі неможливе. У сукупності це формує модель «відкладеного економічного попиту», де реальні потреби у відновленні значно перевищують зафіксовані, а відбудова потребує не лише фінансових інструментів, а й відновлення безпекових умов, інфраструктури та виробничих ланцюгів.

На етапі післявоєнної економічної відбудови регіону першочерговою необхідністю буде відновлення діяльності підприємств галузі виробництва будівельних матеріалів, а саме: сухих будівельних сумішей, силікатних та газобетонних блоків, готових бетонних розчинів, бетонних та металевих будівельних конструкцій, що наразі є найбільш актуальним у процесі відновлення зруйнованого ворогом надбання українців. Підприємства Херсонщини на початковому етапі відновлення зможуть виготовляти 240 тис. тонн сухих будівельних сумішей на рік, 200 тис. м^3 газобетонних блоків на рік, 30 млн одиниць умовної цегли на рік та багато іншого.

Найбільшою перевагою для херсонських підприємств із виробництва будівельних матеріалів є наявність потужної мінерально-сировинної бази. Слід підкреслити, що для виробництва своєї продукції підприємства використовували виключно місцеву природну сировину, покладами якої можливо раціонально користуватися не один десяток років.

Так, на території Херсонської області налічується 112 родовищ корисних копалин, з яких 92 родовища враховуються у Державному балансі запасів, а також 33 родовища корисних копалин, які у перспективі можуть розроблятися. Із природних ресурсів на території області наявні цементні та цегло-черепичні глини, мергель, сіль, торф, газ, марганець. Для розробки Держбалансом враховано 7 родовищ вапняків, придатних для випалювання на вапно, із запасами 89,6 млн тонн (або 12,65% загальних запасів України). Розвідано понад 20 родовищ будівельного піску. Держбалансом враховано 11 із запасами 194,39 млн м^3. Розвідане одне родовище марганцевих руд (Федорівське родовище) з експлуатаційними запасами руди 31,5 млн тонн, що забезпечить термін експлуатації родовища не менше 30 років. В області відомі 39 родовищ будівельного каменю, з яких 20 родовищ – цегельно-черепичної сировини, із запасами 38,4 млн м^3 (1,6% загальних запасів України). Наразі найбільш перспективною є розробка вже розвіданих родовищ, а саме родовища мергелю (сировина для виготовлення цементу), із запасами сировини при видобуванні 100 тонн на добу на 100 років.

Потенційним напрямом у повоєнній відбудові має бути визначено відновлення суднобудівної та судноремонтної бази. Щороку на стапелях херсонських заводів ремонтувалося і модернізувалося близько 50 суден різного типу і призначення. Поряд з цим потужності заводів давали можливість одночасної побудови за різними проєктами 5–6 суден та 2–3 великих плавучих споруди (доків і понтонів). У відновленні цих галузей вбачається середньо- або довгострокова перспектива, яка безпосередньо залежить від стабілізації безпекової ситуації та повного звільнення усього басейну Нижнього Дніпра. Крім цього, в галузі машинобудування підприємствами може бути відновлено виробництво електротехнічного та насосного обладнання, сільськогосподарської, будівельної та спеціальної техніки. Відповідно до викликів сьогодення відновлення роботи підприємств машинобудування має бути пов'язане з виробництвом і ремонтом обладнання та техніки, необхідних для життєзабезпечення та сталого розвитку громад. Це насосне обладнання для подачі питної води, будівельна техніка, опалювальне обладнання, земснаряди, акумуляторні батареї для різних видів техніки.

Водночас відбудова інфраструктури та підтримка підприємств неможливі без інвестицій у людський капітал, що є головним рушієм усіх економічних процесів.

Таблиця 1.39. Потреби в послугах для ВПО та ветеранів у доступі до медичних та реабілітаційних послуг у розрізі громад (станом на 01 січня 2026 року)

№ з/п	Територіальна громада	кількість медичних закладів, які надають послуги ВПО та ветеранам (од.)	наявність реабілітаційних центрів (фізична, психологічна, професійна реабілітація)	кількість психологів / реабілітологів	кількість пунктів психосоціальної підтримки (од.)	кількість ветеранів, які потребують реабілітації або протезування (осіб)	частка ветеранів, які отримали лікування за різними ознаками захворювань
1.	Бериславська	2	-	-	-	-	70
2.	Білозерська	2	-	-	-	-	16
3.	Великоолександрівська	2	-	-	-	4	3801
4.	Високопільська	2	-	-	-	-	273
5.	Кочубеївська	1	-	-	-	-	6

№ з/п	Територіальна громада	кількість медичних закладів, які надають послуги ВПО та ветеранам (од.)	наявність реабілітаційних центрів (фізична, психологічна, професійна реабілітація)	кількість психологів / реабілітологів	кількість пунктів психосоціальної підтримки (од.)	кількість ветеранів, які потребують реабілітації або протезування (осіб)	частка ветеранів, які отримали лікування за різними ознаками захворювань
6.	Музиківська	1	-	-	-	-	4
7.	Нововоронцовська	2	-	-	-	-	73
8.	Херсонська	11	6	14	1	11	850

* Інформація надається по територіальних громадах, в яких наявні заклади охорони здоров'я як суб'єкти господарювання, у складі яких наявні такі структурні підрозділи: Великоолександрівський ЦПМД - Великоолександрівська, Білокриницька, Давидово-Брідська, Калинівська та Борозенська лікарські амбулаторії, Високопільський ЦПМСД – Високопільська, Архангельська, Потьомкинська, Іванівська, Новомиколаївська лікарські амбулаторії, Кочубеївський ЦПМД – Кочубеївська та Орлівська лікарські амбулаторії, Нововоронцовський ЦПМСД - Нововоронцовська, Любимівська, Нововоскресенівська, Осокорівська, Золотобалківська та Гаврилівська лікарські амбулаторії, Білозерський ЦПМСД – Білозерська, Миролюбівська, Велетенська, Станіславська, Дар'ївська та Чорнобаївська, Киселівська та Посад-Покровська лікарські амбулаторії, Бериславський ЦПМСД – Бериславська, Зміївська, Новобериславська, Новорайська, Ольгівська, Львівська, Тягинська, Високівська та Одрадокам'янська лікарські амбулаторії, Музиківська амбулаторія ЗПСМ – Музиківська лікарська амбулаторія.

Аналіз потреб у медичних та реабілітаційних послугах для ВПО та ветеранів засвідчує глибокі диспропорції між рівнем потреб і наявною інфраструктурною та кадровою спроможністю громад. Попри наявність окремих медичних закладів у більшості громад, система реабілітації фактично відсутня поза Херсонською тергромадою: відсутні спеціалізовані центри, кадровий ресурс (психологи, реабілітологи) та пункти психосоціальної підтримки. Концентрація більшості послуг у місті Херсоні (11 закладів, 6 центрів, 14 фахівців) створює територіальну нерівність доступу, особливо для малих і сільських громад. Водночас наявність ветеранів, які потребують реабілітації та протезування, навіть у невеликій кількості громад, свідчить про незадоволений попит на спеціалізовані послуги, який з розвитком демобілізації та повернення населення суттєво зростатиме. У цілому система характеризується як централізована, фрагментована та структурно недостатня, що не відповідає масштабам майбутніх викликів у сфері реабілітації.

Таблиця 1.40. Потреба ветеранів у забезпеченні житлом (станом на 01 січня 2026 року)

Територіальна громада	Перебування на квартирному обліку (черзі)	Звернення на виплату грошової компенсації*	Житлові програми
Високопільська	2 особи: 1 особа з інвалідністю внаслідок війни I групи; 1 особа з інвалідністю внаслідок війни II групи	Звернення відсутні	Постанова Кабінету Міністрів України від 19 жовтня 2016 року № 719
Херсонська	16 осіб з інвалідністю внаслідок війни II групи	Звернення відсутні	Постанова Кабінету Міністрів України від 19 жовтня 2016 року № 719

* Звернення щодо виплати грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для деяких категорій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, а також членів їх сімей

Потреба ветеранів у забезпеченні житлом у Херсонській області станом на початок 2026 року виглядає формально низькою, але структурно недооціненою, оскільки невелика кількість осіб на квартирному обліку (18 осіб) поєднується з повною відсутністю звернень за компенсаціями. Це свідчить не про відсутність проблеми, а про обмежений доступ до механізмів її розв'язання, низьку активність звернень або відкладений попит, який може суттєво зрости в умовах повернення населення і післявоєнної демобілізації. Забезпечення житлом здійснюється виключно в межах загальнодержавної програми (постанова Кабінету Міністрів України від 19 жовтня 2016 року № 719), що засвідчує відсутність розвинених локальних або регіональних інструментів житлової підтримки ветеранів. Це знижує гнучкість реагування на локальні потреби, особливо в умовах масового руйнування житлового фонду. Загалом ситуацію можна охарактеризувати як формально контрольовану, але структурно обмежену: зафіксований попит виглядає невисоким, однак у поєднанні з масштабами руйнування житла та соціальною мобільністю населення це вказує на наявність латентної потреби, яка може різко зрости у процесі повернення населення та демобілізації військових. Такий стан справ створює ризик швидкого накопичення соціального запиту на житло, до якого система наразі не повністю готова.

Таблиця 1.41. Потреби в зайнятості та відновленні економічної активності у розрізі територіальних громад

Найменування району / територіальної громади	Кількість безробітних серед ВПО, осіб (2025 рік)	Кількість безробітних серед ветеранів, осіб (2025 рік)	Рівень працевлаштування безробітних ветеранів, % (2025 рік)	Кількість ветеранів, які пройшли перекваліфікацію, осіб (2025 рік)	Кількість грантів, отриманих ветеранами та ВПО, одиниць (2025 рік)
Всього	**975**	**51**	**21,6**	**25**	**25**
Бериславський район	**470**	**22**	**9,1**	**14**	**12**
Бериславська	25	0	-	0	0
Борозенська	29	6	16,7	3	2
Великоолександрівська	145	8	12,5	6	2
Високопільська	44	3	0,0	4	6
Калинівська	23	0	-	0	0
Кочубеївська	9	1	0,0	1	0
Милівська	12	0	-	0	0
Нововоронцовська	78	2	0,0	0	2
Новоолександрівська	8	1	0,0	0	0
Новорайська	68	1	0,0	0	0
Тягинська	29	0	-	0	0
Херсонський район	**505**	**29**	**31,0**	**11**	**13**
Білозерська	75	1	0,0	0	0
Дар'ївська	46	0	-	0	0
Музиківська	41	0	-	0	1
Станіславська	12	0	-	0	0
Херсонська	294	21	33,3	8	12
Чорнобаївська	37	7	28,6	3	0

У 2026 році Херсонський обласний центр зайнятості продовжує реалізацію комплексу програм професійного навчання, перенавчання та підвищення кваліфікації ветеранів війни, спрямованих на їх успішну інтеграцію в цивільне життя та підвищення конкурентоспроможності на ринку праці у разі звернення до служби зайнятості. Проте окрема кількісна потреба не розраховується через відсутність прогнозованих даних щодо кількості таких звернень. Послуги надаються всім категоріям громадян на рівних умовах. Прогнозується, що у 2026 році відповідно до порядків, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2022 року № 738 «Деякі питання надання грантів бізнесу», по Херсонській області буде отримано 120 мікрогрантів на створення або розвиток власного бізнесу та 5 грантів для учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни та членів їх сімей.

Аналіз даних щодо потреб у зайнятості та відновленні економічної активності ВПО і ветеранів у Херсонській області засвідчує низький рівень інтеграції вразливих груп у ринок праці при значній територіальній нерівномірності можливостей для працевлаштування. Загалом у 2025 році зафіксовано 975 безробітних серед ВПО та 51 – серед ветеранів, однак рівень працевлаштування ветеранів залишається низьким (21,6%), що вказує на обмеженість ринку праці та недостатню ефективність механізмів працевлаштування. Найбільш критична ситуація спостерігається у громадах Бериславського району, де, попри відносно значну кількість безробітних, показники працевлаштування часто близькі до нуля. Це свідчить про фактичну відсутність локальних економічних можливостей. Водночас у Херсонському районі, зокрема в місті Херсоні, ситуація відносно краща (до 33,3% працевлаштованих ветеранів), що підтверджує сильну просторову концентрацію економічної активності. Обсяги перекваліфікації (25 осіб) і грантової підтримки (25 випадків) обмежені та не відповідають масштабам потреби, хоча їх розподіл також тяжіє до більш активних адміністративних центрів. У цілому ринок праці регіону можна охарактеризувати як фрагментований, слабко відновлений і структурно обмежений, де зайнятість формується локально і нерівномірно, а наявні інструменти підтримки (перекваліфікація, гранти) мають точковий і недостатній вплив.

Таблиця 1.42. Кількість вакансій, заявлених роботодавцями до обласної служби зайнятості, у професійному розрізі

Категорія	роки				
	2021	2022	2023	2024	2025
Усього	15752	2370	1062	2459	2824
Військовослужбовці	0	0	0	0	19
Законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери	1037	177	104	233	208
Професіонали	1653	400	268	602	804
Фахівці	1674	308	134	381	338
Технічні службовці	657	126	109	137	125
Працівники сфери торгівлі та послуг	2102	272	90	322	391
Кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	1364	112	25	64	78
Кваліфіковані робітники з інструментом	1479	345	92	236	299
Робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування	3403	395	174	287	325
Найпростіші професії	2383	235	66	197	237

Аналіз вакансій у професійному розрізі за 2021–2025 роки демонструє не лише скорочення обсягів ринку праці, а й глибоку якісну трансформацію його структури. У довоєнний період попит був відносно збалансованим з домінуванням технічно орієнтованих професій (робітники з експлуатації обладнання – 3403 вакансії, кваліфіковані робітники – 1479), а також

значною часткою сфери послуг (2102) і фахівців / професіоналів. Після 2022 року відбувається різке звуження попиту на робітничі та виробничі спеціальності – саме ті категорії, які були пов'язані з промисловістю та аграрним сектором. Їх відновлення у 2024–2025 роках триває повільно і не досягає навіть третини довоєнного рівня.

Водночас змінюється структура попиту: зростає частка професіоналів (802 вакансії у 2025 році) та працівників сфери послуг, що відображає переорієнтацію економіки на адміністративні, соціальні та сервісні функції. Попит на керівників та менеджерів відновлюється повільніше, що свідчить про обмеженість масштабних бізнес-проєктів. Важливою тенденцією є також стабілізація попиту на найпростіші професії, що вказує на зростання сегменту низькокваліфікованої зайнятості в умовах скорочення економічних можливостей.

Загалом структура вакансій трансформувалася від індустріально орієнтованої до сервісно-адміністративної з елементами спрощення професійної структури зайнятості, що відповідає логіці «економіки виживання». Це свідчить про втрату складних виробничих ланцюгів та поступове формування ринку праці з нижчою доданою вартістю і обмеженим попитом на висококваліфіковану технічну працю.

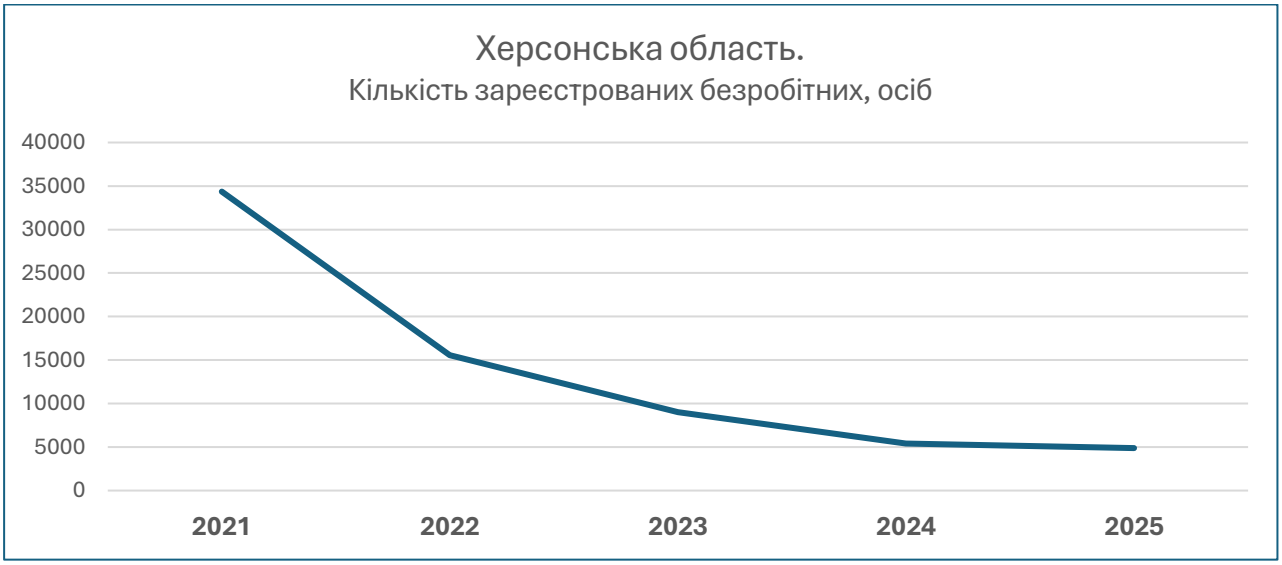

Рис. 1.38. Кількість зареєстрованих безробітних, Херсонська область.

Джерело: розроблено авторами на основі даних Херсонського обласного центру зайнятості.

Динаміка кількості зареєстрованих безробітних у Херсонській області у 2021–2025 роках демонструє парадоксальне поєднання різкого скорочення формального безробіття із загальним колапсом ринку праці, що підтверджує глибоку трансформацію економічної системи в умовах війни. Зменшення кількості безробітних із 34,4 тис. у 2021 році до 4,9 тис. у 2025 році (у 7 разів) не є ознакою відновлення зайнятості, а відображає скорочення самої економічної бази, зменшення чисельності населення, міграційні процеси та звуження офіційного сектору праці. Це узгоджується з раніше виявленими тенденціями: різким падінням кількості вакансій, особливо у виробничих секторах, структурною переорієнтацією зайнятості на державний і сервісний сектор, а також поширенням неформальних або напівформальних форм економічної активності. У сукупності ці процеси свідчать про формування «звуженого ринку праці», де облік безробіття вже не відображає реального стану зайнятості, а економіка функціонує в режимі адаптації з низьким рівнем формалізованої трудової активності.

Потреби в зайнятості та відновленні економічної активності у регіональному вимірі характеризуються такими показниками (станом на 01 січня 2026 року):

рівень безробіття серед ВПО – 2,3%;

рівень безробіття серед ветеранів – 1,1%;

рівень працевлаштування ветеранів – 16,6%;

кількість ветеранів, які пройшли перекваліфікацію, – 6 осіб.

Потреби бізнесу та економіки формують основу для відновлення виробничого потенціалу регіону, що доповнюється необхідністю багатовекторного відновлення соціальної інфраструктури як ключової умови забезпечення якості життя та повернення населення.

Таблиця 1.43. Стан і потреби відновлення інфраструктури й обладнання сфери охорони здоров'я

№ з/п	Найменування ТГ	кількість пошкоджених лікарень, амбулаторій, ФАПів (од.)	частка обладнання, яке втрачено або потребує заміни (%)
1.	Бериславська	**	КНП «Бериславська центральна районна лікарня» – 80%, Бериславська АЗПСМ – 100%
2.	Білозерська	1**	КНП «Білозерська лікарня» – 10%
3.	Борозенська	-	0
4.	Великоолександрівська	5	Новодмитрівський ФП – 50%, Трифонівський ФП – 50%
5.	Високопільська	5	КНП «Високопільська лікарня» – 95%
6.	Дар'ївська	1**	
7.	Калинівська	-	0
8.	Кочубеївська	5	0
9.	Милівська	8 **	Качкарівська ЛАЗПСМ – 90%, Новокаїрська ЛАЗПСМ – 90%, Дудчанський ФАП – 50%, Милівський ФП – 100%, Суханівський ФАП – 50%, Республіканський ФАП – 100%, Саблуківський ФАП – 100%, Новокам'янський ФАП – 0%
10.	Музиківська	0	0%
11.	Нововоронцовська	3	Нововоронцовська (м) ЛА ЗПСМ – 20%, Любимівська СЛА ЗПСМ – 60%, Осокорівська СЛА – 80%, Осокорівський ФАП – 10%, Нововоскресенівська СЛА – 30%, Шевченківський ФАП – 30%
12.	Новоолександрівська	-	Золотобалківська СЛА – 70%, Гаврилівська СЛА – 70%, Михайлівський ФАП – 70%, Біляївський ФАП – 20%, Український ФАП – 20%
13.	Новорайська	**	100%
14.	Станіславська	3**	
15.	Тягинська	1	100%
16.	Херсонська	15 (у тому числі 11 закладів обласного рівня)	КНП «Херсонська обласна клінічна лікарня» ХОР – 17%, КНП «Херсонська дитяча обласна клінічна лікарня» ХОР – 18%, КНП «Херсонський обласний заклад з надання психіатричної допомоги» ХОР – 10%, КНП «Херсонський регіональний онкологічний центр» ХОР – 20%, КНП «Обласний територіальний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» ХОР – 17%, КНП «Херсонський обласний центр служби крові» ХОР – 10%, КНП «Херсонська міська клінічна лікарня ім. О. С. Лучанського» ХМР – 7%, КНП «Херсонська міська клінічна лікарня ім. А. і О. Тропіних» ХМР – 7%, КНП «Херсонська міська клінічна лікарня ім. Є. Є. Карабелеша» ХМР – 14%, КНП «Херсонська міська стоматологічна поліклініка» ХМР – 10%
17.	Чорнобаївська	1	

** заклади повністю або частково перебувають у зоні активних бойових дій, тож провести обстеження неможливо

Аналіз пошкоджень медичної інфраструктури у тергромадах Херсонської області свідчить про значну просторову нерівномірність руйнувань і критичне зниження спроможності системи охорони здоров'я, зокрема у прифронтових та деокупованих громадах. Найбільш масштабні пошкодження зафіксовані у Херсонській громаді (15 закладів, у тому числі обласного рівня), а також у Милівській, Великоолександрівській, Високопільській та Кочубеївській, що вказує на значні втрати базової медичної мережі. Особливу загрозу становлять не лише фізичні руйнування, а й висока частка втрати або зношення медичного обладнання, яка у ряді громад сягає критичних значень (до 90–100% у Милівській, Бериславській, Тягинській, Новорайській тергромадах), що фактично унеможливлює повноцінне надання медичних послуг навіть за наявності будівель. Водночас у частині громад (Калинівська, Борозенська, Музиківська) пошкодження є мінімальними, що формує потенційні опорні точки надання медичної допомоги. Значна частина закладів розташована у зоні активних бойових дій і не підлягає повному обстеженню, що свідчить про неповноту оцінки втрат і потенційно більший реальний масштаб руйнувань. У цілому система охорони здоров'я регіону функціонує в умовах фрагментації, втрати технічної оснащеності та територіального дисбалансу доступу, що потребує не лише відновлення об'єктів, а й комплексної модернізації медичної інфраструктури з акцентом на оснащення, централізацію складних послуг і розвиток мобільних форм медичної допомоги.

Таблиця 1.44. Стан і потреби відновлення безпекової інфраструктури та освітньої сфери

Складові соціальної та безпекової інфраструктури	**Кількість закладів**
Кількість придатних укриттів (од.)	41
Кількість укриттів, що потребують ремонту (од.)	37
Частка закладів освіти без укриттів (%);	89,2
Потреба в цифровому обладнанні (цифрові освітні центри)	5
Кількість дітей, які потребують доступу до офлайн-освіти (осіб)	2339

Таблиця 1.45. Стан і відновлення освітньої мережі

Характеристика стану об'єктів соціальної та безпекової інфраструктури	**Кількість закладів**
Кількість пошкоджених шкіл (од.)	117
Кількість зруйнованих шкіл (од.)	41
Кількість шкіл, що не мають укриттів (од.)	77

Аналіз стану безпекової та освітньої інфраструктури свідчить про критичний дефіцит захисних умов функціонування соціальної, зокрема освітньої сфери, що безпосередньо впливає на можливості відновлення територій і повернення населення. Попри наявність 41 придатного укриття, ще 37 об'єктів потребують ремонту, а 90% закладів освіти фактично залишаються без укриттів, що істотно обмежує можливість організації безпечного очного навчання. Додатковим викликом є потреба у розвитку цифрової інфраструктури (щонайменше 5 освітніх центрів). Необхідність поєднання традиційних і дистанційних форм навчання у межах Херсонської області зберігатиметься ще невизначений час. У цілому безпекова інфраструктура виступає системним обмеженням відновлення соціальної сфери, а її недостатній розвиток формує довготривалий ризик для функціонування освіти, соціальних послуг і стабілізації демографічної ситуації.

Таблиця 1.46. Інформація щодо потреби у відновленні соціальної інфраструктури (станом на 14 січня 2026 року)

Найменування ТГ	Назва територіального центру / центру надання соціальних послуг	Потреба в ремонті (так / ні)	Які роботи потрібно провести
Музиківська	КЗ «Центр надання соціальних послуг» Музиківської сільської ради	ні	0
Бериславська	Комунальний заклад Бериславської міської ради «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)»	так	Капітальний ремонт будівлі, встановлення покрівлі, вікон, дверей, підлоги в адміністративній будівлі в місті Бериславі та у відділенні стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання громадян у селі Зміївка (будинки майже зруйновані)
Станіславська	Комунальна установа «Центр з надання соціальних послуг» Станіславської сільської ради	так	Відновлення повністю зруйнованого приміщення
Тягинська	Комунальний заклад Тягинської сільської ради «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)»	так	Відновлення повністю зруйнованого приміщення
Білозерська	КЗ «Центр надання соціальних послуг» Білозерської селищної ради	так	Заміна вікон, дверей, штукатурення та фарбування стін, ремонт підлоги
Чорнобаївська	ЦНСП Чорнобаївської сільської військової адміністрації	так	Роботи, пов'язані зі сферою пожежної та техногенної безпеки, цивільного захисту модульного містечка
Нововоронцовська	Комунальний заклад «Нововоронцовський ЦНСП»	так	Капітальний ремонт стаціонарного відділення
Милівська	КУ «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» Милівської сільської ради	так	Адмінбудівля сільради перебуває в зоні активних бойових дій, напівзруйнована, відсутні вікна, пошкоджена покрівля, частково відсутні стіни
Херсонська	Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Центрального району м. Херсона	так	Забезпечення безбар'єрного доступу (пандус)
Херсонська	Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Корабельного району м. Херсона	так	Заміна вікон, дверей, замків. Ремонт пошкодженої стіни після обстрілу
Херсонська	Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Дніпровського району м. Херсона	так	Відвідування установи за адресою її реєстрації у місті Херсоні неможливе через значні пошкодження будівлі та постійну загрозу атак дронів; вулиця позначена як «червона зона». Питання про проведення робіт наразі неактуальне. На сьогодні установа тимчасово переміщена в інший район міста
Новоолександрівська	КУ «ТЦНСП» Новоолександрівської сільської ради	так	Установа наразі перебуває в зоні активних бойових дій. Необхідне відновлення стаціонарного відділення для постійного проживання, а саме: перекриття даху,

Найменування ТГ	Назва територіального центру / центру надання соціальних послуг	Потреба в ремонті (так / ні)	Які роботи потрібно провести
			відновлення вікон і дверей. Капітальний ремонт внутрішніх приміщень. Забезпечення обладнанням та меблями. Ремонт системи опалення. Відновлення системи електро- та водопостачання, яке відсутнє з травня 2022 року
Великоолександрівська	КУ ЦНСП Великоолександрівської селищної ради	так	Капітальний ремонт будівлі
Борозенська	КО «Центр надання соціальних послуг» Борозенської сільської ради	ні	-
Новорайська	КУ ЦНСП Новорайської сільської ради	так	Поточний та частковий капітальний ремонт приміщень (відновлення покрівлі, вікон і дверей); ремонт внутрішніх приміщень; відновлення систем електропостачання та освітлення; ремонт системи опалення; облаштування санітарно-гігієнічних приміщень з урахуванням потреб МГН; забезпечення безбар'єрного доступу (пандус, поручні); відновлення меблів та обладнання; забезпечення засобами зв'язку та оргтехнікою; закупівля спеціалізованого обладнання для надання соціальних послуг. Створення умов для зберігання гуманітарної допомоги; облаштування приміщення для надання соціальних та психологічних консультацій
Дар'ївська	КНП «Центр надання соціальних послуг» Дар'ївської сільської ради	так	Наявне приміщення Центру потребує ремонту та приведення у відповідність з вимогами безбар'єрності для забезпечення доступності для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення
Калинівська	КУ «Центр надання соціальних послуг» Калинівської селищної ради	так	Будівля повністю зруйнована
Високопільська	КЗ «Високопільський центр надання соціальних послуг» Високопільської селищної ради	так	Капітальний ремонт будівлі. Ремонт даху, підлоги, (відновлення покрівлі, вікон і дверей); капітальний ремонт внутрішніх приміщень; відновлення систем електропостачання та освітлення; ремонт системи опалення; облаштування санітарно-гігієнічних приміщень з урахуванням потреб МГН; забезпечення безбар'єрного доступу (пандус, поручні); забезпечення меблями та обладнання; забезпечення засобами зв'язку та оргтехнікою; закупівля спеціалізованого обладнання для надання соціальних послуг. Створення умов для зберігання гуманітарної допомоги; облаштування приміщення для надання соціальних та психологічних консультацій

Аналіз потреб у відновленні установ соціального обслуговування свідчить про майже повсюдну втрату функціональності системи надання соціальних послуг у громадах, що зазнали бойових дій, з домінуванням випадків критичного і повного руйнування. У переважній більшості тергромад (Бериславська, Станіславська, Тягинська, Калинівська, Милівська) зафіксовано або

повне знищення центрів надання соціальних послуг, або їх перебування у напівзруйнованому стані, що потребує капітального відновлення або нового будівництва. Водночас навіть у громадах із частковими пошкодженнями (Білозерська, Нововоронцовська, Великоолександрівська, Високопільська) спектр необхідних робіт є комплексним і охоплює не лише ремонт будівель, а й відновлення інженерних мереж, забезпечення обладнанням, створення безбар'єрного доступу та модернізацію внутрішніх просторів, що свідчить про глибоку деградацію інфраструктурної якості. Особливістю є також значна кількість громад, де оцінка втрат ускладнена або неможлива через безпекову ситуацію, що вказує на потенційно більший масштаб руйнувань. У цілому соціальна інфраструктура функціонує у стані просторової фрагментації і зниженої доступності послуг, що обмежує підтримку вразливих груп населення і потребує системної відбудови з акцентом на інституційну спроможність, сучасні стандарти обслуговування та інтеграцію соціальних і психологічних сервісів.

Аналіз даних щодо стану соціальної інфраструктури демонструє, що потреби в її відновленні мають системний, масштабний і диференційований характер, відображаючи як наслідки прямих руйнувань, так і зростання соціального навантаження на громади.

Переважна більшість центрів надання соціальних послуг (ЦНСП) потребує ремонту або повного відновлення – у частині тергромад (Станіславська, Тягинська, Калинівська) йдеться про повністю зруйновані об'єкти, тоді як в інших (Бериславська, Новоолександрівська, Високопільська) необхідні комплексні капітальні роботи, включно з відновленням дахів, інженерних мереж, внутрішніх приміщень і обладнання. Навіть у відносно функціональних громадах домінують потреби в модернізації (заміна вікон, дверей, ремонт підлоги, забезпечення безбар'єрності), що свідчить про загальну зношеність і пошкодження інфраструктури.

Одночасно відновлення ускладнюється просторовими факторами безпеки: у низці громад (зокрема Милівська, Новоолександрівська, частині Херсона) об'єкти розташовані в зоні активних бойових дій або перебувають під постійною загрозою обстрілів, що обмежує можливість проведення робіт і переводить частину послуг у тимчасовий або дистанційний формат.

Критичним викликом є також невідповідність масштабів інфраструктури обсягам соціального навантаження. У багатьох громадах кількість осіб, які потребують соціальної підтримки, значна (зокрема тисячі осіб похилого віку та осіб з інвалідністю у Білозерській, Великоолександрівській, Херсонській громадах), що створює високий тиск на обмежені ресурси навіть відносно збережених установ. Структура отримувачів допомоги чітко вказує на домінування вразливих груп, насамперед людей похилого віку, а також ВПО та осіб з інвалідністю, що підвищує вимоги до доступності, безбар'єрності та спеціалізованих послуг.

У цих умовах формується важлива компенсаторна тенденція – зростання ролі мобільних форм надання соціальних послуг. У більшості громад зафіксована потреба у мобільних бригадах (соціальних, психологічних, інформаційних), що свідчить про адаптацію системи до умов розосередженого розселення населення, логістичних обмежень і дефіциту стаціонарної інфраструктури. Аналіз потреб у мобільних сервісах соціальної допомоги у громадах Херсонської області вказує на формування стійкого попиту на альтернативні, виїзні форми надання соціальних послуг, що є прямим наслідком руйнування інфраструктури, обмеженої транспортної доступності та розосередженості населення. Більшість тергромад (Музиківська, Бериславська, Станіславська, Білозерська, Нововоронцовська, Новоолександрівська, Новорайська, Дар'ївська, Калинівська, Високопільська) потребують таких сервісів, що демонструє їх системний характер. Особливо важливою є роль мобільних бригад у громадах зі значною кількістю вразливих груп, де вони виконують функції соціальної, психологічної та інформаційної підтримки. Загалом мобільні сервіси перетворюються на ключовий елемент забезпечення соціальної доступності, компенсуючи просторові, безпекові та інфраструктурні обмеження в регіоні.

Підсумовуючи, слід відзначити, що соціальна інфраструктура Херсонської області перебуває у стані фрагментованого функціонування та часткової втрати матеріальної бази, де поєднуються фізичні руйнування, безпекові обмеження та зростаючий попит на послуги. Її відновлення потребує не лише реконструкції об'єктів, а й перебудови моделі надання соціальних послуг з акцентом на децентралізацію, мобільність, безбар'єрність і стійкість до кризових умов.

Таблиця 1.47. Інформація щодо потреби в соціальній підтримці вразливих категорій населення (станом на 14 січня 2026 року)

Найменування району / територіальної громади	Кількість сімей ВПО, що потребують забезпечення житлом	Кількість осіб, які потребують соціальної підтримки, з них:			Кількість запитів населення щодо відновлення (од)
		ВПО	особи похилого віку	особи з інвалідністю	
Бериславський район					
Бериславська	184	23	249	47	*
Борозенська	0	448	429	146	*
Великоолександрівська	1088	2188	3600	620	3188
Високопільська	4	*	*	*	2793
Калинівська	162	*	*	*	305
Кочубеївська	27	*	*	*	10
Милівська	150	167	367	58	1
Нововоронцовська	25	147	133	13	12
Новоолександрівська	49	86	380	54	0
Новорайська	64	350	*	*	372
Тягинська	210	34	23	41	789
Херсонський район					
Білозерська	1782	2018	3551	564	1897
Дар'ївська	766	766	2022	299	*
Музиківська	220	421	828	106	*
Станіславська	*	201	20	3	518
Херсонська	*	367	5265	1668	*
Чорнобаївська	0	172	68	15	2584
Разом по області	**4731**	**7388**	**16935**	**3634**	**12469**

* Інформація відсутня

Аналіз довгострокових потреб у житлових послугах у розрізі громад Херсонської області свідчить про критичний дефіцит житлової інфраструктури при одночасно значному та зростаючому попиті на довгострокове житло, насамперед з боку внутрішньо переміщених осіб. У переважній більшості громад фактично відсутні місця у тимчасових прихистках та соціальному житлі, тоді як кількість ВПО, які потребують довгострокового проживання, вимірюється десятками й сотнями осіб. Водночас проєктна база відновлення житлового сектору є вкрай обмеженою: лише окремі громади мають планові або поодинокі наявні проєкти, тоді як у більшості такі проєкти відсутні або не реалізуються через безпекові ризики. Ситуацію ускладнюють територіальна нерівномірність і прогалини в даних через вплив бойових дій (неможливість повноцінного обстеження територій), що унеможливлюють планування та реалізацію будівництва на території прифронтових громад. У цілому житловий сектор перебуває у стані структурної неспроможності забезпечити навіть базові потреби населення.

Результати аналізу потреб у новому житлі у громадах Херсонської області (на основі наданих даних) засвідчують вкрай високий і нерівномірно розподілений рівень житлового дефіциту, що безпосередньо пов'язаний з масштабами руйнувань та інтенсивністю бойових дій. Найбільші обсяги потреб зафіксовані у Бериславській (орієнтовно 1725 домогосподарств), Білозерській (3810 домогосподарств) та Милівській тергромадах (близько 1300 домогосподарств, або 78 тис. м^2), що вказує на системний характер втрат житлового фонду у прифронтових та на деокупованих територіях. Значні, але менші за масштабом потреби спостерігаються у Нововоронцовській (125 домогосподарств), Станіславській (237 домогосподарств) та Високопільській тергромадах, що підтверджує широку територіальну диференціацію руйнувань. Характерна особливість – відсутність і фрагментарність інформації щодо потреб у новому житлі (наприклад, у Херсонській тергромаді). Це пов'язано з відсутністю актуальних даних або неможливістю проведення обстеження пошкоджених площ житлового фонду. У цілому житловий сектор регіону перебуває у стані масштабного дефіциту та структурної невизначеності, де реальні потреби, ймовірно, є значно вищими за офіційно задекларовані, а їх задоволення потребує системного підходу до відбудови з урахуванням демографічних та безпекових факторів.

Аналіз рівня забезпеченості транспортною інфраструктурою у деокупованій частині території Херсонської області свідчить про глибоку просторову фрагментацію транспортної доступності та суттєве звуження мобільності населення внаслідок воєнних дій. У більшості громад Бериславського району транспортна система функціонує в мінімальному або символічному форматі: значна частина громад має лише 1 маршрут або соціальний транспорт, а окремі (Бериславська, Станіславська) фактично позбавлені регулярного сполучення. Відносно краща ситуація спостерігається лише у Великоолександрівській тергромаді, де збережено розгалужену мережу (8 маршрутів, 650 км), що є радше винятком, ніж правилом. У Херсонському районі транспортне сполучення також обмежене безпековими чинниками: навіть за формальної наявності маршрутів (наприклад, у Білозерській тергромаді) частина населених пунктів залишається відрізаною через припинення перевезень. Широкого поширення набула практика часткового заміщення регулярних перевезень соціальними маршрутами, що свідчить про адаптацію системи до кризових умов, але не забезпечує повноцінної транспортної доступності.

Підрив Антонівського мосту разом з підривом греблі Каховської ГЕС фактично спричинив транспортну ізольованість правобережної та лівобережної частин Херсонської області, розірвавши ключові логістичні зв'язки, що формували розселенський і соціально-економічний каркас регіону. У перспективі, після деокупації лівобережної частини території області, це суттєво ускладнить доступ до населених пунктів, базових послуг, ринків, і прямо вплине на мобільність населення та функціонування економіки. У стратегічній перспективі це створить додаткові бар'єри для відновлення, оскільки відбудова транспортної зв'язності стає необхідною передумовою реінтеграції територій і запуску економічних процесів. У цілому транспортна інфраструктура регіону перебуває у стані обмеженого функціонування, де доступність населення до послуг, ринку праці та базових сервісів залежить від поєднання безпекових умов і точкових рішень, що посилює територіальну ізольованість окремих громад.

Таблиця 1.48. Відновлення управлінських та адміністративних спроможностей у розрізі громад

Найменування району / територіальної громади	Кількість пошкоджених або нефункціонуючих адміністративних будівель (од.)	Чисельність персоналу, якого бракує органам місцевого самоврядування (осіб)	Частка процесів, що потребують цифровізації (%)	Потреба у відновленні ЦНАПів (од.)
Бериславський район				

Найменування району / територіальної громади	Кількість пошкоджених або нефункціонуючих адміністративних будівель (од.)	Чисельність персоналу, якого бракує органам місцевого самоврядування (осіб)	Частка процесів, що потребують цифровізації (%)	Потреба у відновленні ЦНАПів (од.)
Бериславська	9	41	30	1
Борозенська	1	10	*	1
Великоолександрівська	1	10	90	1
Високопільська	19/6	4	80	2
Калинівська	3	0	0	0
Кочубеївська	0	6	50	0
Милівська	5	5	15	0
Нововоронцовська	14	1	18	1
Новоолександрівська	5	12	0	4
Новорайська	4	8	20	1
Тягинська	6	9	*	1
Херсонський район				
Білозерська	4/3	10	м	1
Дар'ївська	4	6	70	1
Музиківська	*	*	*	*
Станіславська	2	26	65%	3
Херсонська	*	*	*	*
Чорнобаївська	5	5	*	0

* Інформація відсутня

Виявлені масштабні потреби у відновленні соціальної сфери безпосередньо поєднуються із трансформаціями, зумовленими наслідками катастрофи Каховського водосховища, яка істотно змінила природно-ресурсну основу функціонування територій і суспільної життєдіяльності. Внаслідок підриву Каховської ГЕС жителі 7 тергромад Херсонської області залишаються без належного водопостачання. Відновлення водопостачання шляхом буріння нових артезіанських свердловин чи поглиблення вже наявних стало одним зі шляхів розв'язання цієї проблеми. Для відновлення й усунення наслідків цієї кризи необхідне будівництво 93 артезіанських свердловин, 54 з яких заплановано будувати за кошти резервного фонду відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 06 червня 2023 року № 498-р «Про виділення коштів з резервного фонду державного бюджету Дніпропетровській, Запорізькій, Миколаївській та Херсонській обласним державним адміністраціям для здійснення заходів щодо забезпечення транспортування питної води для потреб цих регіонів». Постановою Кабінету Міністрів України від 06 червня 2023 року № 566 «Про виділення коштів з фонду ліквідації наслідків збройної агресії для реалізації експериментального проекту з будівництва магістральних водогонів у зв'язку з необхідністю ліквідації негативних наслідків, пов'язаних із знищенням Каховської гідроелектростанції» закріплено перелік об'єктів з будівництва магістральних водогонів та обсяги бюджетних коштів для їх фінансового забезпечення, зокрема нове будівництво магістрального водогону р. Інгулець – Південне водосховище для забезпечення водою м. Кривий Ріг, магістрального водогону Марганець – Нікополь – Покров, магістрального водогону Хортиця (ДВС2) – Томаківка – Марганець, будівництво трубопроводу для скиду шахтних вод з балки Свистунова, будівництво водозабору з р. Південний Буг (м. Нова Одеса, Миколаївська область) та магістрального водогону для забезпечення водою м. Миколаїв, а також реконструкцію Жовтневого водосховища (Миколаївський район).

Для спрощення виконання робіт з будівництва нових свердловин Херсонською обласною державною (військовою) адміністрацією застосовується пункт 5 Порядку реалізації експериментального проєкту з водозабезпечення у Дніпропетровській, Херсонській, Запорізькій та Миколаївській областях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2023 року № 771, що значно поліпшує здійснення заходів для відновлення водопостачання в області. Цим пунктом передбачено, що «на період воєнного стану у межах виділених бюджетних коштів учасники експериментального проєкту здійснюють реалізацію експериментального проєкту без відведення земельної ділянки, відповідної містобудівної документації, отримання містобудівних умов та обмежень забудови земельної ділянки, отримання експертного висновку щодо проєктної документації на будівництво об'єктів, отримання права на виконання будівельних робіт; використання Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва та оформлення речових прав на земельні ділянки та без проведення оцінки впливу на довкілля».

Однак більше половини цих робіт залишаються незавершеними через фінансові обмеження. Крім будівництва нових артезіанських свердловин, виникають питання додаткових витрат для поглиблення наявних свердловин, адже втрата гідростатичного тиску в Каховському водосховищі змінює накопичення та потік у водоносних горизонтах та поверхневих водах, а також у водозабірних спорудах. Так, наприклад, згідно з одним із проєктів «Забезпечення матеріалами для стабілізації системи водопостачання через пониження рівня ґрунтових вод внаслідок падіння рівня води у Каховському водосховищі» 4 населені пункти Бериславської тергромади зазнають зниження дебіту води та обміління артезіанських свердловин, що потребує спуску глибинних насосів в артезіанських свердловинах для подальшої їх експлуатації і додаткового фінансування. Загалом у межах деокупованих правобережних тергромад Херсонської області виникають суттєві потреби в налагодженні сталого водопостачання, про що свідчить значна кількість реалізованих і розпочатих проєктів із забезпечення водопостачання внаслідок руйнування Каховської ГЕС. Станом на 01 січня 2026 року відновлення також потребують 84 території та об'єкти природно-заповідного фонду загальною площею 365432,4348 га, водно-болотні угіддя (у тому числі 7 ВБУ міжнародного значення), 27 територій Смарагдової мережі та 177064 га земель лісогосподарського призначення.

Загальні висновки до розділу

Структура руйнувань у Херсонській області має мультикомпонентний характер деструкції. Особливістю регіону є те, що житловий сектор демонструє основні за обсягом втрати, тоді як руйнування інфраструктури формують системні обмеження для відновлення. Сукупно це створює ситуацію, за якої відбудова має здійснюватися не як просте відновлення об'єктів, а як перезапуск функціональної системи територій, де першочерговими є інтеграція інфраструктури, відновлення базових сервісів та формування нової просторово-економічної конфігурації.

Комплексний аналіз наслідків воєнних дій, екологічних змін та потреб у відновленні засвідчує, що Херсонська область зазнала системної багатовимірної деструкції, яка охоплює одночасно соціально-економічну, інфраструктурну та природно-ресурсну сфери і має довготривалий характер. Масове знищення житлового фонду, суттєві втрати соціальної інфраструктури, фрагментація економічної бази, руйнування критичних систем життєзабезпечення сформували кризу відтворення соціально-просторової системи області, а значна частина громад втратила базові умови життєдіяльності.

Війна спричинила не лише фізичні руйнування, а й функціональний колапс господарської системи, що проявляється у високій частці непрацюючих підприємств, розриві економічних зв'язків, втраті обладнання та виведенні значних площ земель з обігу внаслідок руйнувань і мінування. Поряд з цим відбулося істотне зниження доступності базових послуг (медичних, освітніх, соціальних) через пошкодження інфраструктури, кадровий дефіцит і територіальну фрагментацію.

Додатково підрив окупантами греблі Каховської ГЕС і осушення Каховського водосховища виступили потужними трансформаційними чинниками, що змінили водний баланс, структуру природокористування та просторові умови розвитку регіону. Втрата водосховища загострила дефіцит водних ресурсів, ускладнила функціонування аграрного сектору через втрати зрошувальної меліорації та меліоративної інфраструктури, сформувала потужні виклики життєзабезпечення громад. Водночас ця катастрофа започаткувала процеси адаптації природних систем і визначила необхідність переходу до нових моделей господарювання в умовах наявної безпекової ситуації та локалізації лінії бойового зіткнення.

У сукупності це формує якісно нову ситуацію, в якій відновлення не може обмежуватися відтворенням довоєнного стану, а має розглядатися як структурна трансформація регіону, спрямована на:

- відновлення базових умов безпеки і життєдіяльності;
- модернізацію інфраструктури з урахуванням безпекових і кліматичних викликів;
- реконструкцію економіки на новій технологічній і ресурсній основі;
- адаптацію до дефіциту водних ресурсів і зміненого природного середовища.

Отже, ключовим стратегічним завданням є перехід від ліквідації наслідків до інтегрованої моделі відбудови, яка поєднує просторову диференціацію підходів, пріоритизацію критичних секторів та формування нової стійкої соціально-економічної системи розвитку регіону.

Джерела інформації, що використані у розділі:

1. Дані ХОВА.
2. Pylypenko, I., Malchykova, D. (2023) Der Kachovka-Stausee Wirtschaftsmotor und Kriegsschauplatz. Osteuropa, 73(1-2), pp. 53–60 https://doi.org/10.35998/oe-2023-006.
3. Malchykova, D. S., Pylypenko, I. O., & Ostapenko, P. O. (2025). Spatial and Human Challenges of Recovery the De-Occupied Territories of Kherson Region. Ukrainian Geographical Journal, 2, 67–77. https://doi.org/10.15407/ugz2025.02.067.
4. Мальчикова, Д. С., Пилипенко, І. О., & Сімченко, С. В. (2025). Катастрофа Каховського водосховища: міждисциплінарний дискурс наслідків та перспективи майбутнього. Scientific Bulletin of Kherson State University Series Geographical Sciences, 22, 78–89. https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2025-22-8.
5. Malchykova, D., & Pylypenko, I. (2025). Post-war reconstruction and urban planning in the Kakhovka reservoir disaster region. Ekonomichna Ta Sotsialna Geografiya, 93, 31–49. https://doi.org/10.17721/2413-7154/2025.93.31-49.

2. SWOT-АНАЛІЗ

За результатами аналізу тенденцій, потреб, проблем і ендогенного потенціалу розвитку Херсонської області визначено сильні та слабкі сторони розвитку регіону (внутрішні чинники). Із застосуванням методу PESTLE-аналізу вивчено зовнішні політичні, економічні, соціальні, технологічні, правові й екологічні фактори, що мають суттєвий вплив на розвиток області, та визначено основні можливості й загрози розвитку (зовнішні чинники).

На підставі сукупності отриманих результатів сформовано SWOT-матрицю чинників впливу.

Таблиця 2.1. SWOT-аналіз

Сильні сторони	Слабкі сторони
S1. Геостратегічне положення і роль у системі безпеки, а саме: ключове положення на півдні України, роль у національній безпеці та обороні, потенціал інтеграції у міжнародні логістичні та торгові системи. S2. Потужний природно-ресурсний та аграрний потенціал а саме: значні земельні ресурси та аграрна спеціалізація, довоєнна система зрошення, потенціал трансформації АПК. S3. Потенціал нової економічної структури відбудови: формування нової моделі економіки (будівництво, сервіс, переробка), потенціал кластеризації та локальних економік, висока роль МСП. S4. Людський і підприємницький потенціал: адаптивність агровиробників і бізнесу, підприємницька гнучкість МСП, досвід роботи в умовах кризи. S5. Інституційна та соціальна стійкість: адаптивність систем освіти і охорони здоров'я, сильне громадянське суспільство і волонтерський рух, досвід реагування на кризові ситуації. S6. Потенціал інфраструктурної та енергетичної модернізації: потенціал розвитку ВДЕ, можливість відбудови на новій технологічній основі. S7. Міжнародна підтримка відновлення: активна підтримка донорів, інституційна інтеграція у програми відновлення.	W1. Системні безпекові обмеження: постійна загроза обстрілів, мінне забруднення територій, високі ризики для життя і діяльності. W2. Руйнування інфраструктури та логістичний розрив: знищення транспортної, енергетичної та соціальної інфраструктури; втрата портів і аеропорту; порушення територіальної зв'язності. W3. Демографічні втрати та кадровий дефіцит: значне скорочення населення; відтік трудових ресурсів; дефіцит кадрів у ключових секторах. W4. Деградація аграрної системи: втрата зрошення; скорочення доступних земель; руйнування аграрної інфраструктури. W5. Колапс промисловості та економічної бази: різке падіння промислового виробництва; скорочення бізнес-активності; руйнування інноваційної інфраструктури. W6. Ослаблення соціальної сфери та якості життя: дефіцит безпечних освітніх і медичних послуг; зростання вразливих груп населення. W7. Високі бар'єри для інвестицій і економічної активності: інвестиційні ризики; зруйновані логістичні канали; обмеження ведення бізнесу.
Можливості	**Загрози**
O1. Масштабна міжнародна фінансова підтримка: донорські ресурси для відновлення; інвестиції в модернізацію.	T1. Тривала безпекова нестабільність: постійні обстріли; небезпека для населення і бізнесу. T2. Масштабне мінне забруднення: обмеження

О2. Післявоєнна модернізація економіки: технологічне оновлення інфраструктури; побудова нової економічної моделі. О3. Цифрова трансформація: Е-сервіси, Smart-рішення; нові формати управління і бізнесу. О4. Розвиток дистанційної економіки: онлайн-зайнятість; дистанційна освіта. О5. Технології розмінування: прискорення очищення територій; відновлення доступу до ресурсів. О6. Суспільний запит на безпеку і відновлення: підтримка реформ; консолідація суспільства.	доступу до територій; ризики для відновлення. Т3. Вразливість критичної інфраструктури: ризики повторних руйнувань; нестабільність функціонування. Т4. Обмеження економічної діяльності: воєнний стан; регуляторні обмеження. Т5. Високі інвестиційні ризики і перерозподіл інвестицій у безпечні регіони. Т6. Демографічні втрати: відтік населення; скорочення трудового потенціалу. Т7. Соціальна напруга: психологічні наслідки війни; зростання соціальних ризиків. Т8. Погіршення природно-ресурсного потенціалу: забруднення навколишнього середовища внаслідок бойових дій, деградація ґрунтів; кліматичні ризики.

2.2. Стратегічні напрями розвитку на основі TOWS-аналізу

Аналіз чинників, що містяться у SWOT-матриці, дозволяє створити основні стратегічні напрями, що ідентифікують і мінімізують ризики, посилюють слабкі сторони за рахунок можливостей і використовують сильні сторони для мінімізації загроз у ході реалізації Стратегії.

2.2.1. Стратегічні напрями відновлення та подолання структурних обмежень

Відновлення Херсонської області здійснюється в умовах значних структурних обмежень, сформованих внаслідок руйнування інфраструктури, деградації економічної бази, демографічних втрат та обмеженого доступу до ресурсів. У цих умовах відновлення не є поверненням до довоєнного стану, а є процесом подолання ключових слабких сторін регіону та формування нової основи для розвитку.

Стратегічні напрями відновлення визначені за результатами TOWS-аналізу (WO-стратегії) як поєднання внутрішніх структурних обмежень (слабких сторін) із зовнішніми можливостями, що відкриваються у процесі післявоєнного відновлення. Вони формують системну відповідь на ключові вузли проблем розвитку регіону.

Стратегічні напрями відновлення та подолання структурних обмежень:

1. Відновлення інфраструктурної та логістичної зв'язності регіону.

Подолання руйнування інфраструктури та логістичного розриву шляхом відновлення транспортних, енергетичних і соціальних мереж, формування нових логістичних маршрутів та забезпечення територіальної зв'язності регіону. Відновлення інфраструктури здійснюється з використанням міжнародної фінансової підтримки та на основі сучасних технологічних рішень.

2. Відновлення економічної бази та активізація підприємницької діяльності.

Подолання колапсу економіки та високих бар'єрів для ведення бізнесу через підтримку малого і середнього підприємництва, відновлення базових економічних активностей, створення умов для запуску нових видів діяльності та використання донорських і державних ресурсів для стимулювання економічного відновлення.

3. Відновлення людського потенціалу та ринку праці.

Подолання демографічних втрат і кадрового дефіциту шляхом стимулювання повернення населення, розвитку ринку праці, підтримки зайнятості, зокрема через використання

дистанційних форматів роботи, а також забезпечення доступу до якісних соціальних, освітніх і медичних послуг.

4. Трансформація агропромислового комплексу в умовах дефіциту водних ресурсів.

Адаптація аграрного сектору до нових природно-ресурсних умов, зумовлених втратою системи зрошення, через впровадження нових моделей водозабезпечення, використання технологій розмінування для відновлення доступу до земель та модернізацію аграрного виробництва.

5. Впровадження цифрових рішень та нових форматів економічної і соціальної діяльності.

Подолання обмежень територіальної доступності та інфраструктурних розривів шляхом розвитку цифрових сервісів, дистанційної зайнятості, нових форматів надання послуг та управління, що дозволяє забезпечити функціонування економіки і соціальної сфери навіть в умовах обмеженого фізичного доступу.

6. Відновлення доступу до територій і ресурсів через розмінування та очищення територій.

Забезпечення поступового відновлення доступу до територій, земельних і природних ресурсів шляхом масштабування заходів з розмінування, що є передумовою для відновлення економічної діяльності, інфраструктури та життєзабезпечення населення.

7. Відновлення та охорона навколишнього природного середовища.

Поліпшення стану екосистем та природоохоронних територій, що були пошкоджені або знищені, зокрема внаслідок воєнних дій чи господарської діяльності, відновлення лісів, запровадження сучасних технологій очищення стічних вод.

2.2.2. Стратегічні напрями розвитку та трансформації регіону

Після етапу стабілізації та відновлення Херсонська область має потенціал для переходу до нової моделі розвитку, що базується на використанні наявних сильних сторін регіону та зовнішніх можливостей післявоєнного періоду. Стратегічні напрями розвитку сформовані на основі поєднання сильних сторін регіону з можливостями зовнішнього середовища (SO-стратегії) і визначають довгострокову модель розвитку Херсонської області:

1. Формування нової економічної моделі регіону на основі підприємництва та кластерного розвитку.

Розвиток економіки на основі малого і середнього підприємництва, формування локальних економік і кластерів, впровадження нових форматів зайнятості, зокрема дистанційних, а також використання цифрових технологій для створення гнучкої, диверсифікованої економічної структури.

2. Модернізація інфраструктури та енергетики на новій технологічній основі.

Реалізація відбудови інфраструктури за принципом технологічного оновлення, включно з розвитком відновлюваної енергетики, впровадженням сучасних інженерних рішень та створенням більш стійких і ефективних систем життєзабезпечення.

3. Інтеграція регіону в міжнародні економічні та логістичні системи.

Використання геостратегічного положення регіону та міжнародної підтримки для інтеграції у міжнародні програми відновлення, розвиток зовнішньоекономічних зв’язків та формування нової ролі регіону в системі національної та міжнародної логістики.

4. Розвиток цифрової економіки та нових форматів управління і послуг.

Впровадження цифрових рішень у сфері економіки, управління та надання послуг, розвиток е-сервісів, smart-рішень та дистанційних форматів взаємодії, що забезпечують підвищення ефективності управління та доступності послуг.

5. Розвиток соціально-інституційного капіталу як основи довгострокового розвитку.

Використання високого рівня соціальної згуртованості, активності громадянського суспільства та інституційної адаптивності для підтримки реформ, підвищення ефективності прийняття рішень та забезпечення сталого розвитку регіону.

6. Розвиток нової моделі аграрного виробництва та використання природно-ресурсного потенціалу.

Формування сучасної аграрної моделі, орієнтованої на ефективне використання земельних ресурсів в умовах обмеженого водозабезпечення, впровадження нових технологій та підвищення продуктивності аграрного сектору.

7. Розвиток нової моделі управління відходами.

Трансформація системи управління відходами від захоронення до переробки, повторного використання і рециклінгу, запровадження системи роздільного збирання побутових відходів, сортування та переробка відходів руйнації, очищення території області від непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин, власник яких не встановлений.

2.2.3. Ключові ризики розвитку та механізми їх подолання

Розвиток Херсонської області відбувається в умовах високої невизначеності, тривалих безпекових загроз та глибоких структурних змін, спричинених наслідками повномасштабної збройної агресії. У цих умовах управління ризиками є невід'ємною складовою реалізації Стратегії та інтегрується в усі її рівні – від стратегічних напрямів до оперативних цілей і заходів.

Ключові ризики розвитку визначені на основі SWOT-аналізу та уточнені за результатами TOWS-аналізу (W-T і S-T стратегії) як поєднання зовнішніх загроз і внутрішніх слабких сторін, що мають найбільший вплив на відновлення та довгостроковий розвиток регіону. До них належать:

- тривала безпекова нестабільність та ризики повторних руйнувань інфраструктури;
- масштабне мінне забруднення та обмеження доступу до територій і ресурсів;
- руйнування критичної інфраструктури та порушення логістичної зв'язності;
- демографічні втрати, дефіцит трудових ресурсів і погіршення стану здоров'я населення;
- обмеження економічної діяльності та високі інвестиційні ризики;
- зростання соціальної напруженості та вразливості населення;
- деградація природно-ресурсного потенціалу, зокрема внаслідок втрати зрошення та кліматичних змін.

У межах Стратегії застосовується системний підхід до подолання ризиків, сформований за результатами TOWS-аналізу, який передбачає такі основні механізми:

1. Забезпечення стійкості та безперервності функціонування регіону.

Реалізація заходів з розвитку системи цивільного захисту, підвищення захищеності критичної інфраструктури та забезпечення її безперервного функціонування в умовах тривалих загроз.

2. Відновлення та модернізація інфраструктури і економічної бази.

Спрямування ресурсів на відновлення транспортної, енергетичної та соціальної інфраструктури, а також формування нової економічної моделі на основі технологічної модернізації та розвитку підприємництва.

3. Відновлення та розвиток людського потенціалу.

Реалізація заходів з підтримки населення, стимулювання повернення мешканців, розвитку ринку праці та забезпечення доступу до якісних соціальних послуг.

4. Трансформація агропромислового комплексу та адаптація до екологічних викликів.

Впровадження нових моделей ведення сільського господарства з урахуванням дефіциту водних ресурсів, а також заходів з відновлення природно-ресурсного потенціалу.

5. Забезпечення доступу до фінансових ресурсів та зниження інвестиційних ризиків.

Активне використання міжнародної фінансової підтримки, державних інструментів та спеціальних механізмів стимулювання економічної активності в умовах підвищених ризиків.

6. Розвиток інституційної спроможності та системи управління відновленням.

Посилення спроможності органів влади до ефективного управління ресурсами, координації процесів відновлення та взаємодії з міжнародними партнерами.

Важливою особливістю реалізації зазначених механізмів є їх територіальна диференціація. Характер і рівень ризиків суттєво відрізняються залежно від безпекового контексту окремих територій області, що обумовлює необхідність застосування різних управлінських рішень у різних зонах.

2.3. Узагальнений висновок

Проведений SWOT-аналіз дав змогу визначити ключові внутрішні характеристики Херсонської області та зовнішні фактори, що впливають на її розвиток у сучасних умовах. Регіон має значний потенціал, зокрема у сфері геостратегічного положення, аграрних ресурсів, підприємницької активності, інституційної стійкості та міжнародної підтримки. Водночас цей потенціал реалізується в умовах глибоких структурних обмежень, пов'язаних із безпековими ризиками, руйнуванням інфраструктури, демографічними втратами та деградацією економічної бази.

TOWS-аналіз забезпечує перехід від фіксації факторів розвитку до формування системи стратегічних відповідей на ключові виклики. Його результати вказують на те, що розвиток Херсонської області має здійснюватися у межах комплексної моделі, яка поєднує чотири взаємопов'язані компоненти:

- **забезпечення стійкості та безпеки функціонування регіону** як базової умови будь-яких процесів відновлення і розвитку;
- **відновлення інфраструктури, економічної бази та людського потенціалу** як ключового етапу подолання наслідків руйнувань;
- **подолання структурних обмежень** через використання зовнішніх можливостей, зокрема міжнародної підтримки та технологічної модернізації;
- **перехід до нової моделі розвитку** на основі структурної трансформації економіки, цифровізації, інтеграції у міжнародні системи та ефективного використання внутрішнього потенціалу.

Таким чином, стратегічна логіка розвитку Херсонської області визначається як послідовний перехід від реагування на кризу до стабілізації, відновлення та подальшої трансформації.

Важливою особливістю цієї логіки є її територіальна диференціація: різні частини області одночасно перебувають у різних безпекових контекстах, що потребує застосування різних управлінських підходів у межах єдиної стратегічної рамки.

Результати SWOT- та TOWS-аналізу формують аналітичну основу для наступних етапів стратегічного планування – сценарного моделювання та формування системи стратегічних і оперативних цілей, забезпечуючи їх обґрунтованість, узгодженість і спрямованість на досягнення довгострокових результатів розвитку регіону.

3. СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сценарії розвитку Херсонської області на період до 2027 року були розроблені на підставі результатів SWOT-аналізу регіонального розвитку, аналізу тенденцій розвитку регіону та результатів соціологічних досліджень (додаток D). Розробка сценаріїв відбувалася на стратегічній сесії із залученням членів робочої групи, керівників ключових підрозділів Херсонської обласної державної (військової) адміністрації, експертів та науковців. Ключовою невизначеністю розвитку вважається безпековий контекст регіону, стан якого визначає 4 різні сценарії розвитку.

Сценарій 1. Криза

Безпековий контекст. Триває ескалація бойових дій, територія перебуває під безперервними обстрілами, спостерігається критично високий рівень загроз, що обмежує будь-яку діяльність. Проводиться евакуація людей, тварин та матеріально-культурних цінностей.

Рушійні сили (драйвери) сценарію:

інтенсивність та характер безпекових загроз;

темпи посилення інституційної спроможності та цифровізації;

темпи відновлення та розвитку інфраструктури (включаючи інфраструктуру цивільного захисту) та логістики;

рівень та динаміка інвестицій і зовнішньої підтримки.

Опис сценарію. В умовах критичних загроз життю людей пріоритетом стає організація на планову евакуацію людей, тварин і матеріально-культурних цінностей.

Відбувається масовий виїзд населення, насамперед працездатного, посилюється внутрішня міграція, змінюється гендерний і соціальний склад населення. Населені пункти деградують, погіршується загальний стан здоров'я населення. Регіон частково переходить від територіальної до мережевої моделі існування – управління здійснюється як управління людьми, потоками та зв'язками, незалежно від їх фізичного розташування.

Скорочується купівельна спроможність, звужується база наповнення бюджетів, втрачаються робочі місця внаслідок зупинки підприємств. Економічна діяльність зводиться до підтримки критичних функцій життєзабезпечення (продовольство, базові послуги, локальні ринки).

Відбувається руйнування об'єктів інженерної, транспортної та соціальної інфраструктури, формується сіра зона вздовж узбережжя Дніпра. Виникає необхідність побудови нової радіальної системи шляхів. Посилюється захист наявної інфраструктури та розгортаються альтернативні, мобільні та децентралізовані системи життєзабезпечення.

Область стає обмеженою для інвестицій як територіально, так і за напрямами. Посилюється залежність від зовнішньої допомоги, відбувається адаптація її форматів до реальних потреб регіону.

Погіршується стан довкілля: забруднення води, повітря і ґрунтів, посилення ерозії, розповсюдження процесів опустелювання внаслідок руйнування Каховської ГЕС та бойових дій. Через небезпеку обмежена можливість проведення повноцінного моніторингу та оцінки стану довкілля.

Органи влади діють у режимі постійного кризового реагування, забезпечуючи баланс між негайним реагуванням та підтримкою функціонування системи. Зберігається робота координаційних штабів, посилюється збір та обробка даних, розвивається цифровізація та захист інформації, формуються навички проєктного управління в умовах кризи.

Ключові ризики:

- Втрата зв'язків з населенням, яке виїхало за межі регіону.
- Руйнування логістичних зв'язків і систем постачання критично важливих ресурсів, що підриває здатність регіону до функціонування.
- Залежність від зовнішньої допомоги та нестабільність її надходження.

Ключові можливості:

- Посилення соціальної згуртованості населення.
- Формування мобільної, адаптивної соціальної та інфраструктурної системи.
- Перехід до нових моделей управління (мережеве, цифрове, кризове).

Пріоритети політики:

- Пріоритетне сприяння обороноздатності та безпеці регіону.
- Розвиток системи цивільного захисту та організація ефективного кризового реагування.
- Забезпечення швидкого відновлення критичної інфраструктури та розгортання альтернативних систем життєзабезпечення.
- Формування системи управління розподіленим населенням та підтримки зв'язків з мешканцями поза регіоном.
- Підтримка критичних функцій економіки та базових ринків.
- Оптимізація соціальної інфраструктури та адаптація до кризових умов.
- Впровадження систем моніторингу та мінімізації екологічних наслідків.
- Розвиток цифрової інфраструктури та захисту даних.

Сценарій 2. Стабільна небезпека

Безпековий контекст. Збереження інтенсивних обстрілів, збільшення дронових атак, лінія зіткнення не віддаляється, залишається по р. Дніпро. У регіоні функціонує розгалужена система оповіщення, об'єктів ЦЗ та укриттів, транспортної логістики. Реалізація заходів фізичного захисту об'єктів критичної інфраструктури.

Рушійні сили (драйвери) сценарію:

інтенсивність безпекових загроз;

темпи і масштаб розмінування та розбудова інфраструктури цивільного захисту;

темпи відновлення та розвитку інфраструктури та логістики;

темпи структурної трансформації економіки.

Опис сценарію. Формується і підтримується розгалужена система цивільного захисту: укриття, системи оповіщення, маршрути евакуації, адаптована транспортна логістика. Впроваджуються заходи фізичного захисту об'єктів критичної інфраструктури, розвиваються децентралізовані та резервні рішення для забезпечення безперервності функціонування.

Продовжується відтік населення, посилюється його старіння, знижується народжуваність. Населення не повертається через безпекові ризики. Погіршується фізичний і психічний стан людей. Дефіцит кадрів охоплює всі ключові сфери.

Економіка функціонує в режимі обмеженої життєздатності. Промисловість майже зруйнована, окремі сектори не підлягають відновленню. АПК повільно адаптується до нових умов, включно з дефіцитом води. Економічна активність концентрується у відносно безпечних громадах. Регіон готує передумови для майбутнього відновлення, але не переходить до повноцінного розвитку.

Критична логістика зруйнована: відсутній доступ до морських портів, ключові транспортні артерії пошкоджені. Формуються альтернативні логістичні маршрути і нова просторова конфігурація доступності.

Інвестиційний клімат для приватного сектору залишається несприятливим. Основним джерелом фінансування є держава та міжнародна допомога, зокрема у сфері соціальних інвестицій і підтримки населення.

Стан довкілля погіршується: мінне забруднення, накопичення відходів, відсутність систем утилізації, трансформація екосистем після руйнування Каховської ГЕС. Системний екологічний моніторинг обмежений, але формується як пріоритет.

Органи влади працюють у режимі воєнного стану. Зберігаються проблеми з правовим статусом військових адміністрацій та доступом до державних реєстрів. Водночас посилюється роль громадянського суспільства, цифровізація управління та використання даних для прийняття рішень. Регіон переходить до моделі тривалого функціонування в умовах постійної небезпеки.

Ключові ризики:

- Подальший відтік населення, погіршення його здоров'я, зниження рівня доходів населення, скорочення робочої сили, загальна деформація структури населення.
- Збільшення рівня загроз (безпекових, економічних, соціальних). Наростання просторової нерівності та диференціація регіону.
- Погіршення та припинення надання послуг із життєзабезпечення населення та транспортної доступності і логістичної підтримки регіону.

Ключові можливості:

- Міжнародне гуманітарне горизонтальне партнерство.
- Високий рівень адаптації та реагування на НС і розвиток нових форматів надання послуг, цифровізації, забезпечення потреб населення.
- Інноваційні рішення, диверсифікація об’єктів та послуг критичної інфраструктури.

Пріоритети політики:

- Посилення ролі держави в захисті прифронтових територій.
- Максимальне відновлення та підтримання рівня базових послуг та критичної інфраструктури.
- Впровадження програм стимулювання повернення та збереження людського капіталу.
- Забезпечення стабільного фінансування.

Сценарій 3. Відновлення

Безпековий контекст. Бойові дії припинились. Активне відновлення інфраструктури безпеки.

Рушійні сили (драйвери) сценарію:

темпи відновлення інфраструктури та логістики;

рівень та динаміка інвестицій і зовнішньої підтримки;

темпи повернення та закріплення населення.

Опис сценарію. Після припинення бойових дій регіон переходить до активного відновлення, що базується на принципі «відбудовувати краще, ніж було». Одночасно відновлюється і модернізується інфраструктура безпеки та цивільного захисту.

Поступово зростає частка населення, що повертається, однак зберігаються вікові та гендерні диспропорції. Формується новий ринок праці, зростає попит на кадри у ключових секторах.

Економіка відновлюється на основі МСП, формуються передумови структурної трансформації. Економічна активність концентрується у територіях економічного відновлення і зростання. Відновлюється транспортна доступність, формуються нові логістичні маршрути.

Покращується інвестиційний клімат, однак конкуренція за ресурси між регіонами зберігається. Регіон переосмислює модель залучення інвестицій і розвитку.

Відбувається поступове відновлення екосистем і формування політик адаптації до змін клімату.

Органи влади переходять до системного управління відновленням: програмного підходу, координації, залучення громадян та міжнародних партнерів.

Ключові ризики:

- Обмеженість людських ресурсів.
- Перерозподіл інвестицій у безпечні регіони.
- Невідповідність наявних соціально-побутових умов зростаючим потребам.

Ключові можливості:

- Доступність якісних послуг.
- Створення передумов для структурної трансформації.
- Прискорення відновлення та соціально-економічного розвитку.

Пріоритети політики:

- Відновлення та відтворення людського потенціалу.
- Формування системи житло – робота – послуги.
- Розвиток територій економічного відновлення і зростання.
- Відновлення та модернізація інфраструктури і логістики.
- Підвищення інвестиційної привабливості.
- Подолання територіальних диспропорцій.
- Управління відновленням.
- Розвиток партнерств і доступ до ресурсів.
- Відновлення довкілля і адаптація до клімату.

Сценарій 4. Розвиток

Безпековий контекст. Вся територія Херсонської області деокупована та перебуває під контролем України. Досягнуто довгострокової безпекової стабільності.

Рушійні сили (драйвери) сценарію:

темпи відновлення та розвитку інфраструктури;

рівень та динаміка інвестицій і зовнішньої підтримки;

темпи структурної трансформації економіки;

рівень відновлення та модернізації АПК.

Опис сценарію. Вся територія Херсонської області деокупована та перебуває під контролем України. Регіон стає привабливим для життя і роботи. Херсонщина інтегрується у світовий геополітичний та економічний простір і формується як потужний логістичний вузол півдня України. Регіон забезпечений сучасною високотехнологічною інфраструктурою. Херсонщина є інвестиційно привабливою. Незважаючи на високий рівень економічного розвитку, область залишається екологічно чистою та привабливою для рекреації і туризму.

Україна є повноправним членом ЄС, забезпечено верховенство права та підвищено інституційну спроможність. Відсутні ризики для інвесторів і корупційні чинники, забезпечено доступ до інструментів та послуг ЄС. Зберігається довгострокова воєнна загроза. Обмеженим залишається фінансування для розвитку сучасної інфраструктури. Відсутність актуальної планувальної та проєктної документації (комплексно-просторові плани, генеральні плани, детальні плани територій) створює додаткові ризики та може ускладнити реалізацію сценарію.

Ключові ризики:

- Постійна присутність воєнної загрози у довгостроковій перспективі.
- Обмеження фінансування для розвитку.

Ключові можливості:

- Досягнення повної енергетичної самодостатності області.
- Посилення ролі регіону в забезпеченні глобальної продовольчої безпеки.
- Розвиток альтернативних джерел водопостачання.

Пріоритети політики:

- Забезпечення захисту від воєнних та гібридних загроз.
- Усунення бар'єрів для інвестування, зокрема пов'язаних з відсутністю планувальної документації.
- Забезпечення фінансування розвитку сучасної інфраструктури.
- Досягнення регіональної самодостатності у сфері енергетики.
- Посилення ролі регіону у продовольчій безпеці.
- Розбудова сучасної системи водопостачання.

4. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

(за результатами засідання робочої групи 16–17 квітня 2026 року)

Херсонська область пройшла шлях від майже повної окупації до 100% території відновлення і зростання.

Херсонщина стала привабливим місцем, куди повернулися люди, відновилася життєдіяльність громад і запрацювала економіка. Повноправне членство України в ЄС створило для регіону сприятливі умови підвищення інституційної спроможності, міжнародної співпраці та забезпечило доступ до інструментів та послуг ЄС.

Херсонщина інтегрується у світове економічне середовище і формується як потужний логістичний вузол півдня України та Чорноморського простору.

Херсонщина є інвестиційно привабливим регіоном з інноваційними економічними моделями.

Регіон забезпечений сучасною високотехнологічною, диверсифікованою стійкою інфраструктурою.

Регіон відіграє важливу роль у забезпеченні глобальної продовольчої безпеки.

Область подолала критичну нестачу водних ресурсів і стабільно забезпечена водою високої якості.

Херсонщина є екологічно чистим (безпечним) та привабливим середовищем життєдіяльності.

Це регіон, який не лише відновився після війни, а й використав цей досвід для побудови більш сильної, сучасної та стійкої економіки, забезпечення високої якості життя населення.

5. СТРАТЕГІЧНІ ТА ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ. ПРІОРИТЕТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

5.1. СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ

Стратегічні цілі оновленої Стратегії розвитку Херсонської області сформовано на основі послідовного поєднання аналітичного, сценарного та партисипативного підходів у межах Теорії змін.

На аналітичному етапі було досліджено сучасний стан області, наслідки війни, територіальні відмінності, основні тенденції, проблеми, потреби, вразливості та ендогенний потенціал її розвитку. PESTLE-аналіз дав змогу систематизувати політичні, економічні, соціальні, технологічні, правові та екологічні чинники зовнішнього середовища, які впливають на область і значною мірою перебувають поза межами безпосереднього управлінського впливу регіональних органів влади.

Результати аналітичного етапу та PESTLE-аналізу стали основою для SWOT-аналізу, у межах якого визначено сильні та слабкі сторони області, а також можливості й загрози зовнішнього середовища. На основі їх зіставлення за допомогою TOWS-аналізу сформовано можливі стратегічні рішення: використання сильних сторін для реалізації можливостей, залучення наявного потенціалу для зниження впливу загроз, подолання слабких сторін для використання зовнішніх можливостей та зменшення критичних вразливостей області.

Сформовані стратегічні альтернативи перевірено за допомогою сценарного планування. Аналіз поведінки ключових драйверів за різних варіантів розвитку безпекових, демографічних, економічних та інституційних умов дозволив визначити рішення, необхідні незалежно від сценарію, а також рішення, реалізація яких залежить від настання певних передумов. При цьому враховано, що на різних частинах території Херсонської області можуть одночасно складатися різні сценарні умови.

Ключові стейкхолдери були залучені до перевірки аналітичних висновків, уточнення проблем і територіальних відмінностей, оцінювання реалістичності стратегічних альтернатив, визначення припущень і ризиків, а також узгодження бажаних довгострокових змін. У межах Теорії змін результати всіх етапів поєднано у причинно-наслідкову логіку переходу від поточного стану області до бажаного стану її розвитку.

Таким чином, стратегічні цілі визначають комплекс довгострокових змін, необхідних для підвищення стійкості Херсонської області, забезпечення базових умов життя, збереження і розвитку людського потенціалу, трансформації економіки та посилення інституційної спроможності. Сукупність стратегічних цілей формує цілісну й адаптивну модель розвитку області, здатну зберігати актуальність за різних сценаріїв зміни зовнішніх і внутрішніх умов.

Стратегічна ціль 1. Формування комплексної безпекової, екологічної та інфраструктурної стійкості регіону та підтримка сил безпеки і оборони України.

Ціль спрямована на забезпечення базових умов функціонування регіону в умовах тривалої безпекової нестабільності шляхом формування системи комплексної стійкості, що охоплює цивільний захист, захищеність критичної інфраструктури, екологічну безпеку та спроможність до швидкого реагування і відновлення. Важливим компонентом є підтримка сектору безпеки й оборони як ключового елемента забезпечення життєздатності регіону.

Очікувані результати.

Реалізація цілі забезпечить:

- функціонування ефективної системи цивільного захисту та підвищення готовності до реагування на надзвичайні ситуації;
- підвищення стійкості критичної інфраструктури та скорочення часу її відновлення після пошкоджень;
- суттєве збільшення площ очищених від вибухонебезпечних предметів територій та відновлення доступу до ресурсів;
- зниження екологічних ризиків та здійснення заходів із відновлення довкілля, зокрема подолання наслідків руйнування Каховської ГЕС;
- досягнення належного рівня взаємодії із сектором безпеки і оборони та створення умов для його ефективного функціонування.

Стратегічна ціль 2. Забезпечення базових умов життя, підтримка населення та відновлення людського потенціалу і соціальної згуртованості.

Ціль спрямована на стабілізацію демографічної ситуації, збереження та відтворення людського потенціалу регіону, а також забезпечення гідних умов життя населення. Вона передбачає відновлення доступу до житла і базових послуг, стимулювання повернення населення, розвиток ринку праці та підтримку соціальної згуртованості громад.

Очікувані результати.

Реалізація цілі забезпечить:

- підвищення доступності житла, освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг у безпечних і адаптованих форматах;
- уповільнення відтоку населення та формування умов для повернення мешканців і закріплення трудових ресурсів;
- поступове відновлення регіонального ринку праці, зростання рівня зайнятості;
- підвищення рівня соціальної згуртованості та довіри у громадах;
- покращення стану фізичного і психічного здоров'я населення та зниження соціальної вразливості.

Стратегічна ціль 3. Формування конкурентоспроможної та диверсифікованої економіки регіону на основі відновлення економічної бази, адаптації АПК до дефіциту води, розвитку безпечної логістики та формування територій економічного відновлення і зростання.

Ціль спрямована на відновлення економічної життєздатності регіону та формування нової економічної структури, адаптованої до безпекових і ресурсних обмежень. Вона передбачає підтримку підприємництва, розвиток нових секторів економіки, трансформацію агропромислового комплексу в умовах дефіциту води, відновлення логістики та формування нових центрів економічної активності.

Очікувані результати.

Реалізація цілі забезпечить:

- відновлення економічної бази регіону та активізацію підприємницької діяльності, зокрема малого і середнього бізнесу;
- розвиток нових секторів економіки, пов'язаних із відновленням, доглядом, реабілітацією та сервісами;
- формування адаптованої моделі аграрного виробництва з урахуванням обмеженого водозабезпечення;
- відновлення та розвиток безпечної логістики і транспортної доступності;
- формування територій економічного відновлення і зростання як основи нової просторової економічної структури;
- підвищення конкурентоспроможності регіону в національному та міжнародному вимірах.

Стратегічна ціль 4. Розвиток багаторівневого врядування та інституційної спроможності, посилення міжрегіональної і міжнародної співпраці та забезпечення євроінтеграційної спроможності територіальних громад.

Ціль спрямована на формування ефективної системи управління розвитком і відновленням регіону, здатної працювати в умовах невизначеності та високих ризиків. Вона передбачає посилення інституційної спроможності органів влади, розвиток систем управління даними і цифровізації, розширення міжрегіональної та міжнародної співпраці, а також підготовку територіальних громад до інтеграції у європейський простір.

Очікувані результати.

Реалізація цілі забезпечить:

- підвищення спроможності органів влади та територіальних громад до ефективного управління розвитком, відновленням і кризовим реагуванням;
- впровадження сучасних систем управління даними, цифровізації та координації прийняття рішень;
- розширення доступу до міжнародних фінансових та технічних ресурсів;
- посилення міжрегіонального та міжнародного співробітництва;
- підвищення спроможності громад до участі у європейських програмах і інтеграції у європейський простір;
- забезпечення стабільного фінансування розвитку та підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами;
- зростання рівня довіри до публічної влади та розвитку суспільного діалогу.

5.2. ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ

Оперативні цілі сформовано як наступний рівень Теорії змін, що конкретизує стратегічні цілі через визначення ключових середньострокових змін, необхідних для досягнення бажаного стану розвитку області.

Їх зміст безпосередньо випливає з результатів аналітичного етапу, PESTLE-, SWOT- і TOWS-аналізів. Виявлені проблеми, потреби та слабкі сторони визначили зміни, без яких неможливе досягнення стратегічних цілей; сильні сторони та ендогенний потенціал області — можливі опори розвитку; зовнішні можливості — умови для прискорення позитивних змін; загрози — необхідність формування стійкості, захисту критичних систем і зменшення вразливостей.

Сценарне планування дозволило перевірити оперативні цілі за різних варіантів розвитку подій і визначити, які середньострокові результати мають бути забезпечені за будь-яких умов, а які потребують зміни пріоритетності, послідовності або способу реалізації залежно від безпекової ситуації, доступності територій, темпів розмінування, повернення населення, відновлення інфраструктури та наявності ресурсів.

Робота з ключовими стейкхолдерами забезпечила уточнення змісту оперативних цілей, перевірку їх відповідності реальним потребам територій та оцінювання інституційної і ресурсної спроможності суб'єктів їх реалізації. У результаті оперативні цілі сформовано як систему взаємопов'язаних результатів, досягнення яких має забезпечити реалізацію відповідних стратегічних цілей.

Кожна оперативна ціль об'єднує комплекс завдань, спрямованих на досягнення визначених змін. Така побудова забезпечує простежуваність логіки Стратегії: від результатів аналізу та сформованих стратегічних альтернатив — до стратегічних цілей, оперативних цілей, завдань і показників їх досягнення.

Система оперативних цілей сформована з урахуванням результатів SWOT- та TOWS-аналізу, а також сценарних умов розвитку, конкретизує стратегічні цілі та визначає ключові напрями реалізації політики, забезпечуючи перехід від стратегічного бачення до практичних дій.

Таблиця 5.1. Структура стратегічних, оперативних цілей та завдань

Оперативна ціль	Завдання
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. Формування комплексної безпекової, екологічної та інфраструктурної стійкості регіону та підтримка сил безпеки і оборони України	
1.1. Розвиток системи цивільного захисту та підвищення готовності до реагування на загрози	1.1.1. Проведення технічної модернізації територіальної та місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення
	1.1.2. Розвиток фонду захисних споруд. Оновлення і будівництво нових укриттів та їх відповідність вимогам інклюзивності
	1.1.3. Створення центрів безпеки. Створення центрів, що об'єднують пожежно-рятувальні підрозділи, в територіальних громадах
	1.1.4. Виконання плану комплектування Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Херсонської області з навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів цивільного захисту, на 2026 рік, затвердженого розпорядженням начальника Херсонської обласної військової адміністрацій від 20 листопада 2025 року № 634
	1.1.5 Будівництво та облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) у закладах охорони здоров'я відповідно до державних

Оперативна ціль	Завдання
	будівельних норм «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення» та «Захисні споруди цивільного захисту»
	1.1.6. Збільшення фонду захисних споруд цивільного захисту в закладах освіти
	1.1.7. Створення та забезпечення функціонування класів безпеки в закладах освіти
1.2. Підвищення стійкості та забезпечення швидкого відновлення критичної інфраструктури та систем життєзабезпечення	1.2.1. Підвищення захищеності критичної інфраструктури до постійних загроз
	1.2.2. Забезпечення швидкого відновлення критичної інфраструктури та безперервності життєзабезпечення населення
	1.2.3. Реалізація Комплексного плану стійкості Херсонської області
	1.2.4. Забезпечення об'єктів критичної інфраструктури захистом I-II рівнів
1.3. Підвищення темпів розмінування та очищення території від наслідків бойових дій	1.3.1. Очищення деокупованих територій від вибухонебезпечних предметів
	1.3.2. Обстеження та розмінування акваторії Херсонського морського торговельного порту
1.4. Забезпечення екологічної безпеки регіону та відновлення довкілля, подолання наслідків природно-техногенної катастрофи, спричиненої підривом дамби Каховської ГЕС	1.4.1. Реабілітація та відтворення лісів області
	1.4.2. Відновлення та захист природоохоронних територій
	1.4.3. Впровадження сучасних підходів до управління відходами, спрямованих на зменшення утворення відходів, повторне їх використання, рециклінг і відновлення
	1.4.4. Моніторинг навколишнього середовища, створення системи спостережень
	1.4.5. Подолання наслідків природно-техногенної катастрофи, спричиненої підривом дамби Каховської ГЕС
1.5. Забезпечення ефективної взаємодії із сектором безпеки і оборони та підтримка його функціонування	1.5.1. Організаційні та функціональні механізми, які забезпечують спільну роботу місцевих органів влади та військових структур для захисту регіону
	1.5.2. Забезпечення стабільного доступу населення до базових соціальних послуг у безпечних та мобільних форматах шляхом надання соціальних послуг мобільними бригадами. Оформлення довідок, допомоги та соціальних послуг через ЦНАПи або онлайн-сервіси
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. Забезпечення базових умов життя, підтримка населення та відновлення людського потенціалу і соціальної згуртованості	
2.1. Забезпечення доступності житла, безпечних і якісних базових соціальних послуг	2.1.1. Формування культури безбар'єрності та інклюзивності серед населення через просвітницькі та навчальні заходи у сфері культури
	2.1.2. Розвиток мережі та забезпечення діяльності спеціалізованих служб підтримки осіб, постраждалих від домашнього та/або гендерно зумовленого насильства (мобільних бригад соціально-психологічної допомоги, денних центрів надання соціально-психологічної допомоги / спеціалізованих служб первинного соціально-психологічного консультування тощо)
	2.1.3. Сприяння адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб у територіальні громади області, зокрема шляхом забезпечення тимчасовим житлом (місця тимчасового проживання ВПО)
	2.1.4. Підтримка соціальними послугами осіб, постраждалих від наслідків проведення бойових дій Російською Федерацією, малозабезпечених верств населення, осіб та дітей з інвалідністю
	2.1.5. Відновлення функціонування закладів / установ соціальної сфери області, в тому числі тих, які надають соціальні послуги громадянам
	2.1.6. Впровадження нових підходів до забезпечення осіб житлом з урахуванням кращих практик та досвіду держав – членів ЄС

Оперативна ціль	Завдання
	2.1.7. Покращення матеріально-технічної бази закладів освіти, забезпечення якості освітніх послуг, зокрема у сільській місцевості
	2.1.8. Відновлення базових муніципальних та адміністративних послуг на деокупованій території
	2.1.9. Модернізація їдалень (харчоблоків) у закладах освіти в межах впровадження реформи шкільного харчування
	2.1.10. Оснащення STEM-лабораторіями закладів позашкільної освіти області
	2.1.11. Відновлення та модернізація мережі закладів охорони здоров'я для покращення медичного обслуговування населення та надання якісних і доступних медичних послуг населенню області та організація спроможної мережі
	2.1.12. Розвиток системи охорони психічного здоров'я в області, зокрема подальше впровадження Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» та забезпечення ефективної діяльності центрів ментального здоров'я, відкритих на базі закладів охорони здоров'я
	2.1.13. Розвиток і зміцнення системи амбулаторної та стаціонарної реабілітації в області, спрямованої на підвищення якості, доступності та ефективності реабілітаційних послуг для всіх категорій населення
	2.1.14. Розширення та удосконалення послуг, спрямованих на профілактику, ранню діагностику, своєчасне виявлення та ефективне лікування злоякісних новоутворень
2.2. Управління просторовою та демографічною трансформацією регіону, стимулювання повернення, закріплення населення та відновлення ринку праці	2.2.1. Розроблення містобудівної документації на місцевому рівні, у тому числі розроблення / оновлення генеральних планів населених пунктів області
	2.2.2. Забезпечення підготовки кваліфікованих кадрів для потреб ринку праці
	2.2.3. Стимулювання повернення в Херсонську область кваліфікованих кадрів шляхом надання допомоги тим, хто працевлаштовується офіційно в межах чинного законодавства
	2.2.4. Сприяння розвитку підприємництва в Херсонській області
	2.2.5. Відновлення навчально-практичного центру сільського господарства
	2.2.6. Створення ефективної системи мотивації та фінансової підтримки молодих спеціалістів (лікарів-інтернів) з метою зміцнення кадрового потенціалу закладів охорони здоров'я області, залучення та закріплення молодих кадрів у галузі охорони здоров'я, а також забезпечення безперервного надання якісної медичної допомоги населенню
	2.2.7. Забезпечення стимулювання медичних працівників закладів охорони здоров'я на деокупованій частині території Херсонської області
2.3. Підтримка вразливих груп населення та розвиток соціальної згуртованості громад	2.3.1. Збереження національних традицій та звичаїв шляхом забезпечення розвитку творчого потенціалу та культурного простору в області, підтримка моральної стійкості населення та сприяння психологічному відновленню крізь призму культурних послуг
	2.3.2. Реалізація меморіальних і культурно-просвітницьких практик, спрямованих на утвердження української національної та громадянської ідентичності
	2.3.3. Надання одноразової матеріальної допомоги мешканцям Херсонської області
	2.3.4. Створення безбар'єрного простору в територіальних громадах області шляхом облаштування безбар'єрних маршрутів
	2.3.5. Забезпечення соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників та Захисниць України
	2.3.6. Забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких

Оперативна ціль	Завдання
	осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України
	2.3.7. Відновлення приміщень інклюзивно-ресурсних центрів, що зазнали пошкоджень, з урахуванням принципу інклюзивності та безбар'єрності
	2.3.8. Облаштування ресурсних кімнат у закладах освіти обласного підпорядкування
	2.3.9. Покращення доступності лікарських засобів та медичних виробів для населення, забезпечення функціонування аптечних закладів та маршрутизації мобільних аптечних пунктів
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. Формування конкурентоспроможної та диверсифікованої економіки регіону на основі відновлення економічної бази, адаптації АПК до дефіциту води, розвитку безпечної логістики та формування територій економічного відновлення і зростання	
3.1. Відновлення економічної бази та підтримка підприємницької діяльності, включно з розвитком секторів відновлення, догляду, реабілітації та сервісної економіки	3.1.1. Сприяння залученню населення та підприємців, у тому числі ветеранів, до участі у державній програмі «Власна справа» («єРобота») (мікрогранти)
	3.1.2. Здійснення підтримки суб'єктів підприємництва шляхом проведення нарад, вебінарів, тренінгів, воркшопів та надання інформаційних консультацій підприємцям-початківцям
	3.1.3. Сприяння реалізації інвестиційних проєктів з метою відновлення та розбудови промислового потенціалу з урахуванням чинника безпеки
	3.1.4. Запровадження моніторингу відновлення фізичного та технологічного стану виробничих об'єктів
	3.1.5. Сприяння створенню елементів прогресивного інституційного середовища (промислово-технологічних зон, індустріального парку, кластерів) як платформи для залучення інвестиційних потоків, розвитку інновацій та передових технологій
	3.1.6. Впровадження заходів із розвитку сільського зеленого туризму для процесу відновлення туристичного потенціалу регіону та збереження природної спадщини
	3.1.7. Залучення інвестицій для розвитку підприємництва та впровадження інновацій за підтримки міжнародних партнерів
3.2. Адаптація агропромислового комплексу до умов дефіциту водних ресурсів	3.2.1. Відновлення та реконструкція меліоративної інфраструктури
	3.2.2. Впровадження ґрунтозахисних та водозберігаючих технологій
3.3. Розвиток безпечної логістики та транспортної доступності	3.3.1. Відновлення регулярного автобусного сполучення з населеними пунктами
	3.3.2. Відновлення залізничного сполучення
	3.3.3. Ліквідація наслідків бойових дій на території аеропорту «Херсон» та підготовка об'єкта до повної експертизи для майбутньої відбудови
	3.3.4. Будівництво, реконструкція та ремонт автомобільних доріг загального користування, штучних споруд (мостових переходів)
	3.3.5. Будівництво, реконструкція та капітальний ремонт вулиць і доріг комунальної власності
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 4. Розвиток багаторівневого врядування та інституційної спроможності, посилення міжрегіональної і міжнародної співпраці та забезпечення євроінтеграційної спроможності територіальних громад	
4.1. Посилення інституційної спроможності органів влади та територіальних громад, у тому числі до кризового реагування	4.1.1. Сприяння підвищенню управлінської та кадрової спроможності органів місцевого самоврядування, військових адміністрацій населених пунктів
	4.1.2. Забезпечення безперервності функціонування органів влади в умовах кризового управління шляхом розроблення та впровадження системи кіберзахисту органів влади, а також підвищення інституційної спроможності органів влади до роботи в умовах кризи

Оперативна ціль	Завдання
	4.1.3. Забезпечення стабільного функціонування органів влади в умовах воєнного стану та обмежень шляхом реагування на кіберінциденти, посилення захисту критичної ІТ-інфраструктури громад
	4.1.4. Посилення інституційної спроможності органів влади та територіальних громад до управління відновленням і розвитком, підвищення кіберграмотності персоналу
4.2. Розвиток систем управління даними, цифровізації та координації прийняття рішень	4.2.1. Впровадження та розвиток системи електронного документообігу та цифрових процесів
	4.2.2. Забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем
4.3. Розвиток міжрегіонального та міжнародного співробітництва, забезпечення доступу до міжнародних ресурсів	4.3.1. Сприяння укладанню договорів про міжмуніципальне співробітництво та налагодженню партнерських зв'язків для обміну досвідом
	4.3.2. Сприяння міжнародному партнерству територіальних громад у межах проєкту «Пліч-о-пліч: згуртовані громади»
	4.3.3. Розширення співпраці з країнами-партнерам та міжнародними організаціями, залучення міжнародної технічної допомоги та інвестицій
4.4. Забезпечення спроможності територіальних громад до інтеграції у європейський простір	4.4.1. Залучення фінансових ресурсів ЄС, участі у програмах і проєктах Європейського Союзу та впровадження європейських практик управління
4.5. Посилення спроможності органів влади до забезпечення стабільного фінансування та ефективного управління фінансовими ресурсами	4.5.1. Розвиток системи планування, залучення та управління фінансовими ресурсами
	4.5.2. Підвищення ефективності використання бюджетних коштів та фінансового менеджменту
4.6. Розвиток стратегічної комунікації, суспільного діалогу та довіри до публічної влади	4.6.1. Розвиток механізмів суспільного діалогу та залучення громадян до прийняття рішень

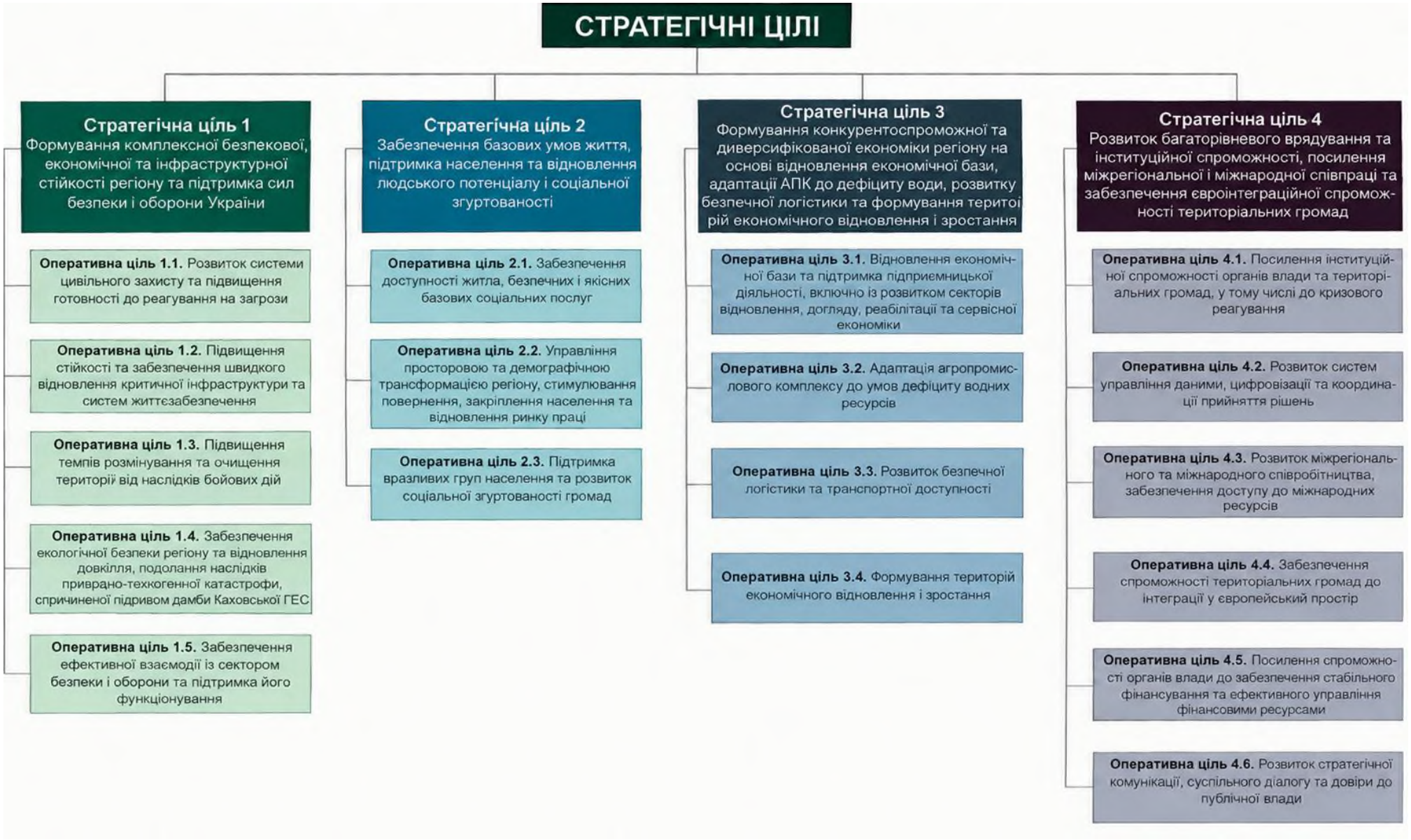

Рис. 5.1. Дерево цілей Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року

5.3. УЗГОДЖЕНІСТЬ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ АКТУАЛІЗОВАНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ З ДЕРЖАВНОЮ СТРАТЕГІЄЮ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ НА 2021–2027 РОКИ

Під час актуалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року враховано ключові аспекти Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2024 року № 940).

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки наведено в таблиці 5.2.

Таблиця 5.2. Аналіз відповідності стратегічних цілей Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року Державній стратегії регіонального розвитку України на 2021–2027 роки

Стратегічні цілі оновленої Стратегії розвитку Херсонської області	Стратегічні цілі ДСРР		
	Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах	Підвищення рівня конкуренто-спроможності регіонів	Розбудова ефективного багаторівневого врядування
1. Формування комплексної безпекової, екологічної та інфраструктурної стійкості регіону та підтримка сил безпеки і оборони України	++		+
2. Забезпечення базових умов життя, підтримка населення та відновлення людського потенціалу і соціальної згуртованості	++	+	
3. Формування конкурентоспроможної та диверсифікованої економіки регіону на основі відновлення економічної бази, адаптації АПК до дефіциту води, розвитку безпечної логістики та формування територій економічного відновлення і зростання	+	++	+
4. Розвиток багаторівневого врядування та інституційної спроможності, посилення міжрегіональної і міжнародної співпраці та забезпечення євроінтеграційної спроможності територіальних громад		+	++

++ – сильний зв’язок

+ – опосередкований зв’язок

Таблиця 5.3. Аналіз відповідності оперативних цілей Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року Державній стратегії регіонального розвитку України на 2021–2027 роки

Оперативні цілі оновленої Стратегії розвитку Херсонської області	Оперативні цілі ДСРР						
	1.Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь	2.Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах	3.Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення	4.Інфраструктура, стійка до безпекових, соціальних та економічних викликів	5.Сильна, спроможна та конкурентоспроможна регіональна економіка	6.Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади	7.Розвиток різних форм співробітництва та ефективне управління публічними інвестиціями
1.1. Розвиток системи цивільного захисту та підвищення готовності до реагування на загрози				++			
1.2. Підвищення стійкості та забезпечення швидкого відновлення критичної інфраструктури та систем життєзабезпечення				++	+		
1.3. Підвищення темпів розмінування та очищення території від наслідків бойових дій	++				+		
1.4. Забезпечення екологічної безпеки регіону та відновлення довкілля, подолання наслідків природно-техногенної катастрофи, спричиненої підривом дамби Каховської ГЕС	++			+			
1.5. Забезпечення ефективної взаємодії із сектором безпеки і оборони та підтримка його функціонування				+	+		
2.1. Забезпечення доступності житла, безпечних і якісних базових соціальних послуг		++	+	+			

Оперативні цілі оновленої Стратегії розвитку Херсонської області	Оперативні цілі ДСРР						
	1.Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь	2.Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах	3.Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення	4.Інфраструктура, стійка до безпекових, соціальних та економічних викликів	5.Сильна, спроможна та конкурентоспроможна регіональна економіка	6.Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади	7.Розвиток різних форм співробітництва та ефективне управління публічними інвестиціями
2.2. Управління просторовою та демографічною трансформацією регіону, стимулювання повернення, закріплення населення та відновлення ринку праці	++		+		+		
2.3. Підтримка вразливих груп населення та розвиток соціальної згуртованості громад		+	++				
3.1. Відновлення економічної бази та підтримка підприємницької діяльності, включно із розвитком секторів відновлення, догляду, реабілітації та сервісної економіки	++			+	++		
3.2. Адаптація агропромислового комплексу до умов дефіциту водних ресурсів	++				++		
3.3. Розвиток безпечної логістики та транспортної доступності		+		+	+		
3.4. Формування територій економічного відновлення і зростання	++			+	++		
4.1. Посилення інституційної спроможності органів влади та територіальних громад, у тому числі до кризового реагування		+				++	

Оперативні цілі оновленої Стратегії розвитку Херсонської області	Оперативні цілі ДСРР						
	1.Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь	2.Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах	3.Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення	4.Інфраструктура, стійка до безпекових, соціальних та економічних викликів	5.Сильна, спроможна та конкурентоспроможна регіональна економіка	6.Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади	7.Розвиток різних форм співробітництва та ефективне управління публічними інвестиціями
4.2. Розвиток систем управління даними, цифровізації та координації прийняття рішень		+				++	
4.3. Розвиток міжрегіонального та міжнародного співробітництва, забезпечення доступу до міжнародних ресурсів							++
4.4. Забезпечення спроможності територіальних громад до інтеграції у європейський простір						++	+
4.5. Посилення спроможності органів влади до забезпечення стабільного фінансування та ефективного управління фінансовими ресурсами		+	+			++	++
4.6. Розвиток стратегічної комунікації, суспільного діалогу та довіри до публічної влади			+			+	++

++ – сильний зв’язок

+ – опосередкований зв’язок

5.4. ПРІОРИТЕТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДО 2027 РОКУ

Пріоритети регіональної політики Херсонської області визначено на основі результатів аналітичного етапу, PESTLE-, SWOT- і TOWS-аналізів, сценарного планування та консультацій із ключовими стейкхолдерами. Вони відображають найбільш актуальні для області проблеми, потреби, ризики та можливості, на яких необхідно зосередити управлінські рішення й ресурси в умовах воєнного стану, високої невизначеності та суттєвих територіальних відмінностей.

На відміну від стратегічних і оперативних цілей, які визначають бажані довгострокові та середньострокові зміни, пріоритети регіональної політики встановлюють, яким питанням і напрямам має надаватися першочергова увага під час реалізації Стратегії. Вони забезпечують концентрацію обмежених фінансових, організаційних та інституційних ресурсів на втручанні, що має найбільше значення для безпеки населення, збереження життєздатності територій, відновлення базових умов життя та формування передумов подальшого розвитку області.

Пріоритети сформовано з урахуванням стратегічних альтернатив, визначених за результатами TOWS-аналізу, та перевірено за різних сценаріїв розвитку подій. Це дозволило виокремити напрями, які залишаються критично важливими незалежно від зміни зовнішніх умов, а також напрями, зміст, послідовність і масштаб реалізації яких мають адаптуватися до безпекової ситуації, доступності територій, темпів розмінування, відновлення інфраструктури, повернення населення та наявності ресурсів.

Визначені пріоритети мають наскрізний характер і враховуються при формуванні та реалізації завдань, програм і проєктів у межах усіх стратегічних цілей. Вони також слугують основою для відбору першочергових заходів, узгодження дій органів влади, територіальних громад, бізнесу, громадянського суспільства та міжнародних партнерів, а також для адаптації регіональної політики до зміни сценарних умов.

Пріоритетами регіональної політики Херсонської області до 2027 року є:

1. Розвиток системи безпеки, цивільного захисту та інфраструктури захисту.
2. Швидке відновлення та забезпечення безперервності функціонування критичної, соціальної та житлової інфраструктури.
3. Збереження, підтримка та відтворення людського потенціалу.
4. Відновлення економічної діяльності, підтримка підприємництва та спрощення умов ведення бізнесу.
5. Адаптація та розвиток агропромислового комплексу в умовах дефіциту водних ресурсів.
6. Розвиток безпечної логістики, транспортної доступності та нової просторової економічної структури.
7. Забезпечення фінансової стійкості регіону та залучення ресурсів для відновлення.
8. Розвиток інституційної спроможності, багаторівневого врядування та міжнародного партнерства.

5.5. УЗГОДЖЕНІСТЬ ПРІОРИТЕТІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ З ПРІОРИТЕТАМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ НА 2021–2027 РОКИ

Оскільки всі території Херсонської області, що перебувають під контролем України, належать за ознакою безпеки (відповідно до ДСРР 2021–2027) до типу «Прифронтові території», то порівняльний аналіз пріоритетів регіональної політики Херсонської області з державними пріоритетами регіональної політики здійснювався на підставі пріоритетів державної регіональної політики для прифронтових територій, що викладені у ДСРР 2021–2027, див. таблицю 5.4.

Таблиця 5.4. Аналіз узгодженості пріоритетів регіональної політики Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року з пріоритетами регіональної політики Державної стратегії регіонального розвитку України на 2021–2027 роки

Пріоритети регіональної політики Херсонської області	Пріоритети регіональної політики для прифронтових територій за ДСРР 2021-2027					
	Розвиток оборонної та захисної цивільної інфраструк-кури	Швидке відновлення критичної, соціальної та житлової інфраструктури	Підтримка населення	Спрощення умов для ведення бізнесу	Комплексна підтримка аграрного сектору	Страху-вання воєнних ризиків
Розвиток системи безпеки, цивільного захисту та інфраструктури захисту	++					
Швидке відновлення та забезпечення безперервності функціонування критичної, соціальної та житлової інфраструктури		++				
Збереження, підтримка та відтворення людського потенціалу			++			
Відновлення економічної діяльності, підтримка підприємництва та спрощення умов ведення бізнесу				++	+	+
Адаптація та розвиток агропромислового комплексу в умовах дефіциту водних ресурсів					++	
Розвиток безпечної логістики, транспортної доступності та нової просторової економічної структури	+		++			
Забезпечення фінансової стійкості регіону та залучення ресурсів для відновлення		++				
Розвиток інституційної спроможності, багаторівневого врядування та міжнародного партнерства	+	+	+			

++ – сильний зв’язок

+ – опосередкований зв’язок

6. ТЕРИТОРІАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА БЕЗПЕКОВОЮ ОЗНАКОЮ

6.1. ТИПИ ТЕРИТОРІЙ ЗА БЕЗПЕКОВОЮ ОЗНАКОЮ

Розподіл територій Херсонської області за безпековою ознакою є визначальним чинником формування підходів до її розвитку, відновлення та управління. За безпековою ознакою, відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, на території області виділяються два основні типи територій: тимчасово окуповані та прифронтові.

Тимчасово окуповані території – частина Херсонської області, території якої в установленому законодавством порядку віднесені до тимчасово окупованих Російською Федерацією територій України. Ці території відрізняються від решти територій відсутністю контролю з боку органів державної влади України, обмеженим доступом до інформації та неможливістю здійснення повноцінної економічної і соціальної діяльності в українському правовому полі. Для цих територій притаманні глибокі руйнування інфраструктури, деградація економічних і соціальних систем, а також значні гуманітарні виклики. Стратегічні підходи щодо цих територій формуються з урахуванням необхідності їх подальшої деокупації, відновлення та реінтеграції.

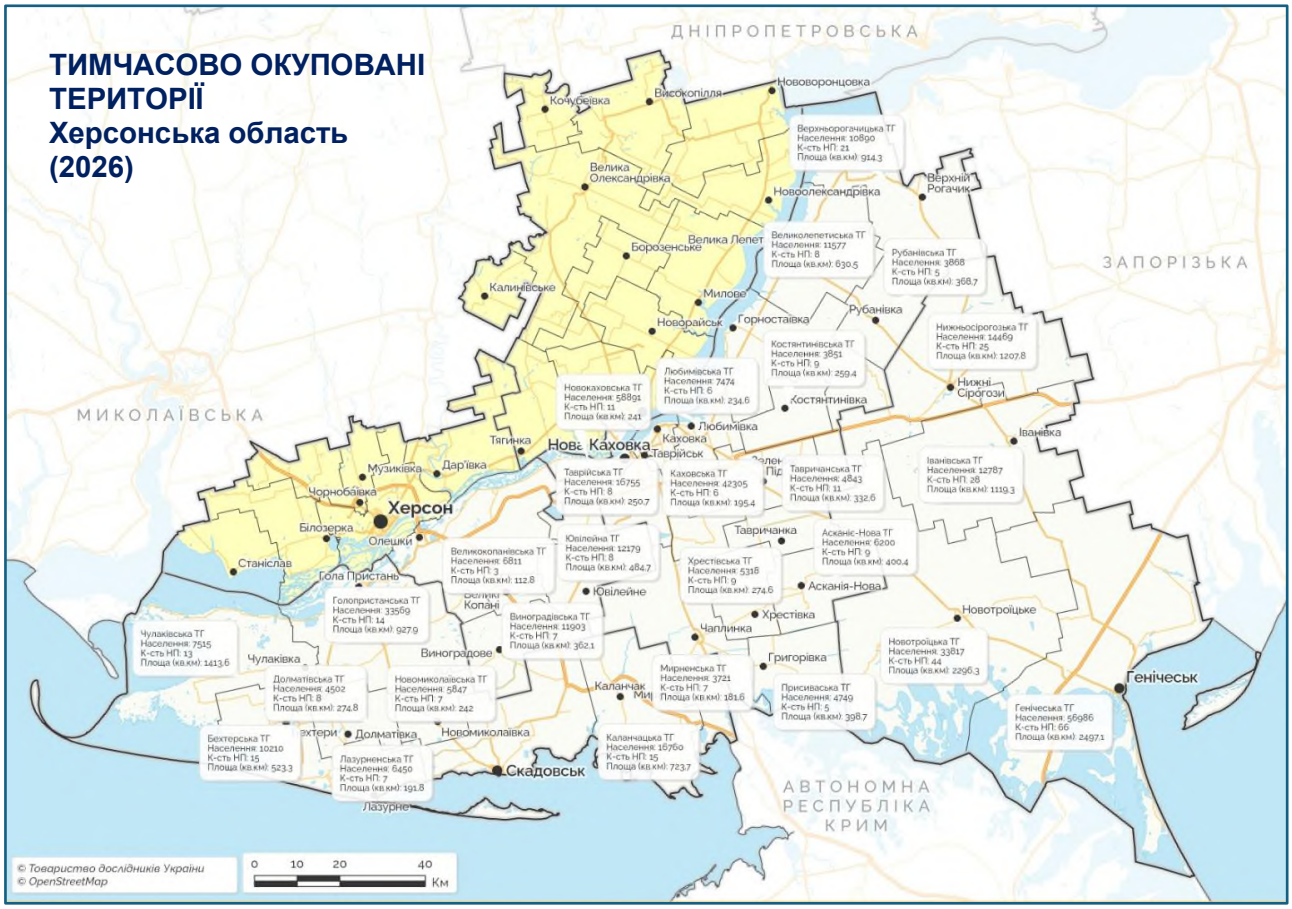

Рис. 6.1. Тимчасово окуповані території Херсонської області.
Джерело: наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 28.02.2025 № 376 «Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією (зі змінами);
*примітка: дані про чисельність населення на ТОТ станом на 01 січня 2022 року.

Прифронтові території – частина Херсонської області, території якої розташовані на відстані до 100 кілометрів вздовж лінії зіткнення або тимчасово окупованої Російською Федерацією території України, проживання і ведення господарської діяльності на яких особливо небезпечне. Ці території перебувають під постійним впливом безпекових загроз, зокрема артилерійських, ракетних та дронових атак, що суттєво обмежує умови життєдіяльності населення та функціонування економіки. Для них характерні руйнування інфраструктури, нестабільність логістики, демографічні втрати та підвищені ризики для ведення господарської діяльності. Водночас саме на цих територіях зберігається функціонування систем управління, надання базових послуг та реалізуються заходи з відновлення і підтримки населення.

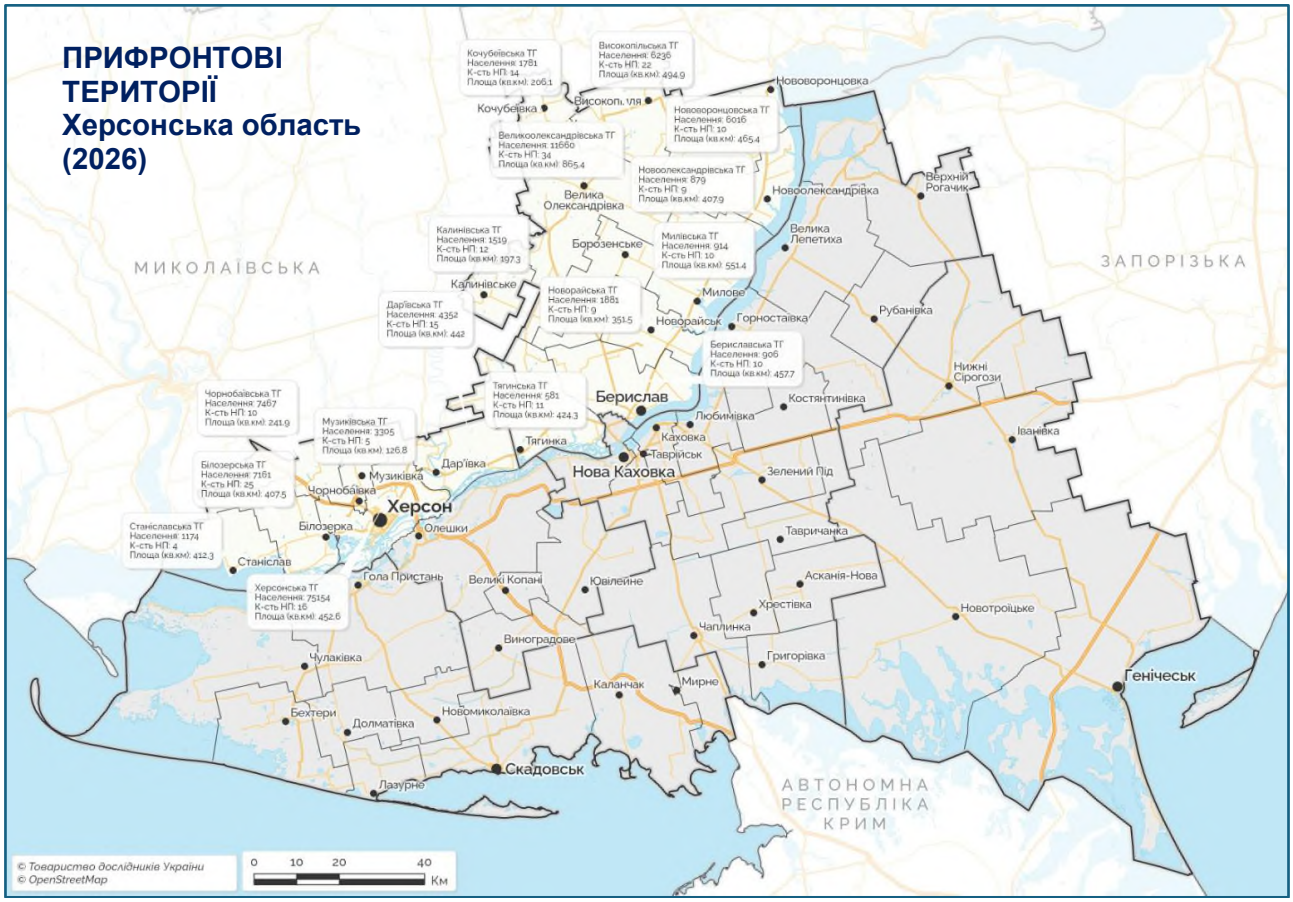

Рис. 6.2. Прифронтові території Херсонської області
Джерело: наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 28.02.2025 № 376 «Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією (зі змінами);
*примітка: дані про чисельність населення на ТОТ станом на 01 січня 2026 року.

Зазначена диференціація визначає необхідність застосування різних управлінських підходів та інструментів політики для кожного типу територій, а також враховується при формуванні сценаріїв розвитку та системи стратегічних і оперативних цілей регіону.

6.2. ВНУТРІШНЬОРЕГІОНАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПРИФРОНТОВИХ ТЕРИТОРІЙ

Прифронтові території Херсонської області є неоднорідними за рівнем безпекових ризиків, інтенсивністю бойових дій та можливостями для відновлення й розвитку. З урахуванням цього в межах області виділяються три функціональні зони, для яких характерні різні безпекові умови та управлінські режими. Відповідно до цих умов одночасно реалізуються різні сценарії розвитку – «Криза», «Стабільна небезпека» та «Відновлення», що потребує диференційованого підходу до планування та реалізації політики. Стратегічне планування у цих зонах диференціюється на рівні оперативних цілей, пріоритетів політики і завдань.

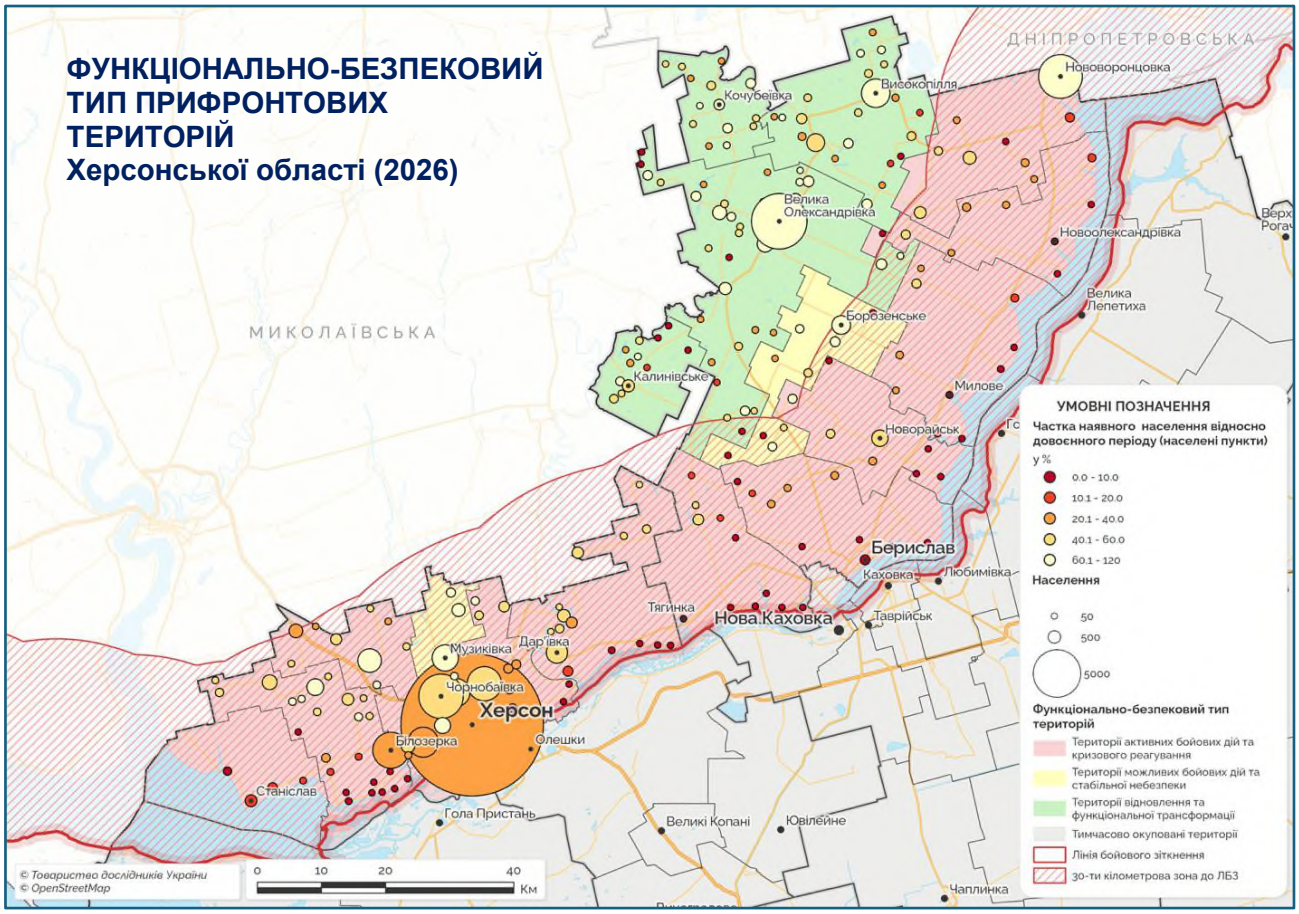

Рис. 6.3. Функціонально-безпековий тип прифронтових територій Херсонської області (2026).
Джерело: розроблено авторами на основі даних Херсонської обласної державної (військової) адміністрації.

6.2.1. Території активних бойових дій та кризового реагування

До територій цієї зони відносяться територіальні громади: Нововоронцовська, Новоолександрівська, Милівська, Новорайська, Бериславська, Тягинська, Дар'ївська, Херсонська, Білозерська, Станіславська, Чорнобаївська (частково).

Ці території безпосередньо прилягають до лінії бойового зіткнення та перебувають під інтенсивними обстрілами, що створює високі ризики для життя населення. Для них характерні значні руйнування інфраструктури, обмежене функціонування економіки та масове переміщення населення. Основний фокус політики – забезпечення безпеки, евакуація, підтримка життєзабезпечення та організація кризового реагування.

Управлінський режим – кризове реагування.

Для територій активних бойових дій та кризового реагування оперативні цілі Стратегії та пріоритети політики мають таку конкретизацію:

Оперативні цілі територій активних бойових дій та кризового реагування:

1.1. Забезпечення безперервного функціонування системи цивільного захисту в умовах постійних загроз та масових надзвичайних ситуацій.

1.2. Забезпечення швидкого відновлення критичної інфраструктури та безперервності життєзабезпечення населення.

1.3. Підтримка функціонування критичної інфраструктури на основі децентралізованих і резервних рішень.

1.4. Забезпечення ефективної взаємодії із сектором безпеки і оборони в умовах активних бойових дій, у тому числі в питаннях оперативного розмінування.

2.1. Забезпечення доступу населення до житла, базових соціальних послуг у безпечних та мобільних форматах.

2.2. Організація евакуації, підтримка населення та збереження зв'язків з мешканцями поза регіоном.

2.3. Підтримка вразливих груп населення та збереження соціальної згуртованості в умовах кризи.

3.1. Підтримка функціонування базових економічних активностей та критичних ринків.

3.3. Збереження та часткова адаптація економічної діяльності у відносно безпечних зонах (просторове зміщення економіки).

4.1. Забезпечення безперервності функціонування органів влади в умовах кризового управління.

4.2. Розвиток систем координації, обміну даними та кризового управління.

4.3. Підтримка взаємодії з міжнародними партнерами та донорами для забезпечення потреб регіону.

Пріоритети політики на територіях активних бойових дій та кризового реагування:

1. Пріоритетне сприяння обороноздатності та безпеці регіону.
2. Розвиток системи цивільного захисту та організація ефективного кризового реагування.
3. Забезпечення швидкого відновлення критичної інфраструктури та розгортання альтернативних систем життєзабезпечення, оперативного розмінування.
4. Координація внутрішнього переміщення населення та підтримка зв'язків з мешканцями поза регіоном.
5. Підтримка критичних функцій економіки та базових ринків.
6. Оптимізація соціальної інфраструктури та адаптація до кризових умов.
7. Впровадження систем моніторингу та мінімізації екологічних наслідків.
8. Розвиток цифрової інфраструктури та захисту даних.

6.2.2. Території можливих бойових дій та стабільної небезпеки

До територій цієї зони відносяться територіальні громади: Музиківська, Борозенська, Великоолександрівська (частково), Чорнобаївська (частково).

Ці території перебувають у зоні постійної безпекової загрози, хоча безпосередні бойові дії не ведуться. Вони зазнають регулярних повітряних атак, мають обмежені можливості для економічної діяльності та характеризуються поступовим відтоком населення. Водночас тут зберігається функціонування базових систем, що дозволяє реалізовувати заходи підтримки, часткового відновлення та адаптації до тривалих ризиків.

Управлінський режим – адаптивне управління.

Для територій можливих бойових дій та стабільної небезпеки оперативні цілі Стратегії та пріоритети політики мають таку конкретизацію:

Оперативні цілі територій можливих бойових дій та стабільної небезпеки

1.1. Забезпечення безперервного функціонування системи цивільного захисту та укриттів в умовах тривалої безпекової загрози.

1.2. Підтримання безперервності функціонування критичної інфраструктури та життєзабезпечення населення.

1.3. Оперативне та гуманітарне розмінування, очищення території від наслідків бойових дій.

1.4. Підвищення захищеності та адаптивності критичної інфраструктури до постійних загроз.

1.5. Забезпечення функціональної взаємодії із сектором безпеки і оборони в умовах тривалої загрози.

2.1. Забезпечення стабільного доступу до житла, базових соціальних послуг у безпечних та адаптованих форматах.

2.2. Стримування відтоку населення та підтримка людського капіталу, зокрема у критичних сферах.

2.3. Підтримка та відновлення фізичного та психічного здоров'я населення в умовах тривалої небезпеки.

2.4. Розвиток гнучких, мобільних і цифрових форматів надання послуг та підтримки населення.

3.1. Підтримка економічної життєздатності регіону та базових економічних активностей;

3.2. Адаптація агропромислового комплексу до дефіциту водних ресурсів і безпекових обмежень.

3.3. Забезпечення функціонування альтернативної та безпечної логістики і транспортної доступності.

3.4. Формування і підтримка економічної активності у відносно безпечних територіях як основи майбутнього відновлення.

4.1. Забезпечення стабільного функціонування органів влади в умовах воєнного стану та обмежень.

4.2. Розвиток систем управління даними, цифровізації та координації прийняття рішень.

4.3. Посилення міжрегіонального та міжнародного співробітництва для підтримки функціонування регіону.

4.4. Удосконалення нормативних, адміністративних та цифрових умов діяльності органів влади у прифронтовому регіоні.

4.5. Посилення спроможності органів влади до забезпечення стабільного фінансування та ефективного управління фінансовими ресурсами в умовах воєнного стану.

Пріоритети політики на територіях можливих бойових дій та стабільної небезпеки

1. Посилення допомоги держави у захисті та підтримці прифронтових територій.
2. Забезпечення безперервності функціонування систем життєзабезпечення та критичної інфраструктури.
3. Оперативне та гуманітарне розмінування, очищення території від наслідків бойових дій.
4. Розвиток системи цивільного захисту, укриттів та фізичного захисту інфраструктури.
5. Стримування відтоку, стимулювання повернення населення.

6. Забезпечення стабільного доступу до освітніх, медичних та базових соціальних послуг у безпечних форматах.

7. Підтримка та відновлення фізичного і психічного здоров'я населення.

8. Підтримка економічної життєздатності регіону та адаптація ключових секторів, зокрема АПК.

9. Розвиток альтернативної логістики і транспортної доступності.

10. Формування економічної активності у відносно безпечних територіях.

11. Удосконалення нормативних і адміністративних умов функціонування органів влади (включно з військовими адміністраціями та доступом до реєстрів).

12. Забезпечення стабільного фінансування регіону.

13. Розвиток цифровізації, систем управління даними та координації.

14. Формування системи екологічного моніторингу та мінімізації негативних впливів.

6.2.3. Території відновлення та функціональної трансформації

До територій цієї зони відносяться такі громади: Високопільська, Великоолександрівська (частково), Калинівська, Кочубеївська.

Ці території відносно віддалені від зони активних бойових дій і мають кращий безпековий контекст, що створює передумови для відновлення інфраструктури, економічної активності та повернення населення. Водночас вони функціонують в умовах післякризових обмежень і потребують системних змін. Основний акцент політики – відбудова, розвиток нової економічної моделі та формування центрів економічного зростання.

Управлінський режим – перехід адаптивного до програмного та проєктного управління відновленням і запуску процесів економічної трансформації.

Оперативні цілі територій відновлення та функціональної трансформації

1.1. Модернізація системи цивільного захисту і безпеки.

1.2. Відбудова критичної інфраструктури з підвищенням її стійкості та диверсифікації.

1.3. Прискорення розмінування, очищення території від наслідків бойових дій, екологічна реабілітація території та адаптація до кліматичних змін.

1.4. Інтеграція безпекових стандартів у процеси відновлення інфраструктури, послуг і територій.

1.5. Інституціоналізація взаємодії із сектором безпеки і оборони в системі регіонального управління.

2.1. Стимулювання повернення населення та відтворення людського потенціалу.

2.2. Забезпечення доступу до якісних соціальних послуг і житла.

2.3. Відновлення та розвиток регіонального ринку праці.

2.4. Інтеграція та підтримка вразливих груп населення, включно з ветеранами, ВПО та особами, які втратили житло внаслідок війни.

2.5. Довгострокова психосоціальна реабілітація населення та відновлення людського капіталу.

2.6. Відновлення системи професійної, фахової передвищої, вищої освіти з орієнтацією на потреби відновлення регіону.

3.1. Відновлення економічної бази та розвиток малого і середнього підприємництва.

3.2. Трансформація агропромислового комплексу на основі нових моделей водозабезпечення.

3.3. Відновлення і розвиток логістики та транспортної доступності.

3.4. Формування територій економічного відновлення і зростання із урахуванням нової просторової структури регіону та демографічних тенденцій.

4.1. Розвиток системи управління відновленням на основі програмного та проєктного підходів.

4.2. Посилення інституційної спроможності органів влади та територіальних громад до управління відновленням і розвитком.

4.3. Забезпечення доступу до фінансових ресурсів і ефективного управління ними для реалізації програм відновлення.

4.4. Розвиток міжнародного співробітництва та євроінтеграційної спроможності територіальних громад.

Пріоритети політики на територіях відновлення та функціональної трансформації

1. Відновлення та стабільне відтворення людського потенціалу.
2. Прискорення розмінування та очищення території.
3. Збалансоване відновлення середовища життєдіяльності населення.
4. Розвиток територій економічного відновлення і зростання з урахуванням нової просторової структури регіону та демографічних тенденцій.
5. Відновлення, модернізація та диверсифікація інфраструктури і логістики.
6. Підвищення інвестиційної привабливості.
7. Управління функціонально-просторовими змінами та відновленням.
8. Розвиток партнерств і доступ до ресурсів.
9. Розвиток стратегічної комунікації, суспільного діалогу та довіри до публічної влади.
10. Екологічна реабілітація території та адаптація до кліматичних змін.

7. УЗГОДЖЕНІСТЬ СТРАТЕГІЇ З ЦІЛЯМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Україна є учасником глобального процесу забезпечення сталого розвитку та здійснила адаптацію Цілей Сталого Розвитку в Державній стратегії регіонального розвитку, тому важливо визначити рівень взаємозв'язку між цілями Стратегії розвитку Херсонської області до 2027 року та Цілями Сталого Розвитку, що представлено нижче.

Таблиця 7.1. Зв'язок Цілей Сталого Розвитку та цілей Стратегії розвитку Херсонської області до 2027 року

Цілі Сталого Розвитку: Україна	**Стратегічні цілі оновленої Стратегії розвитку Херсонської області**			
	1.Формування комплексної безпекової, екологічної та інфраструктурної стійкості регіону та підтримка Сил безпеки і оборони України	2.Забезпечення базових умов життя, підтримка населення та відновлення людського потенціалу і соціальної згуртованості	3.Формування конкурентоспроможної та диверсифікованої економіки регіону на основі відновлення економічної бази, адаптації АПК до дефіциту води, розвитку безпечної логістики та формування територій економічного відновлення і зростання	4.Розвиток багаторівневого врядування та інституційної спроможності, посилення міжрегіональної і міжнародної співпраці та забезпечення євроінтеграційної спроможності територіальних громад
Ціль 1. Подолання бідності		++	+	+
Ціль 2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства		+	+	
Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя	+	++		
Ціль 4. Якісна освіта		++		
Ціль 5. Гендерна рівність		++		
Ціль 6. Чиста вода та належні санітарні умови	+	+	++	
Ціль 7. Доступна та чиста енергія	+	++	++	
Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання		++	++	+
Ціль 9. Промисловість, інновації та інфраструктура		+	++	
Ціль 10. Скорочення нерівності	+	+	++	+
Ціль 11. Сталий розвиток міст і громад	+	++	+	++
Ціль 12. Відповідальне споживання та виробництво		+	++	
Ціль 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату	++	+	+	
Ціль 14. Збереження морських ресурсів	+	+		
Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші	++	+		
Ціль 16. Мир, справедливість та сильні інститути	++	+		++
Ціль 17. Партнерство заради сталого розвитку	+	+	+	+

++ – сильний зв'язок
+ – опосередкований зв'язок

8. МОНІТОРИНГ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

8.1. Моніторинг реалізації Стратегії та виконання Плану заходів

Моніторинг здійснюється шляхом відстеження, вимірювання та аналізу відхилення фактичних результатів від цільових індикаторів, визначених Стратегією; порівняння фактичних значень індикаторів здійснення заходів із запланованими. Моніторинг реалізації Стратегії і виконання Плану заходів може проводитися з використанням інформаційно-комунікаційної системи – єдиної геоінформаційної системи здійснення моніторингу та оцінювання розвитку регіонів і територіальних громад. Моніторинг реалізації Стратегії і виконання Плану заходів проводиться Херсонською обласною державною (військовою) адміністрацією на основі офіційної державної статистичної інформації, інформації органів, відповідальних за здійснення заходів і реалізацію проєктів регіонального розвитку, та інших суб'єктів державної регіональної політики, відповідно до Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.08.2023 № 816 (зі змінами)..

Структурний підрозділ Херсонської обласної державної (військової) адміністрації, до компетенції якого належить питання реалізації державної регіональної політики, на основі отриманої інформації аналізує рівень досягнення цільових (проміжних) індикаторів досягнення цілей, визначених Стратегією, та стан виконання Плану заходів (у т. ч. регіональних програм розвитку) за відповідний період і готує Моніторинговий звіт про реалізацію Стратегії та Моніторинговий звіт про виконання Плану заходів.

Моніторингові звіти оприлюднюються на офіційному вебсайті Херсонської обласної державної (військової) адміністрації. Моніторингові звіти є відкритими документами і використовуються для уточнення завдань та бюджетних програм області на наступний за звітним бюджетний рік.

8.2. Оцінювання результатів реалізації Стратегії та виконання Плану заходів

Оцінювання результатів реалізації Стратегії та виконання Плану заходів проводиться після завершення їх реалізації (внутрішнє та зовнішнє оцінювання). Оцінювання досягнення цілей, результативності, ефективності та впливу реалізації Стратегії та виконання Плану заходів на розвиток регіону й територіальних громад здійснюється з метою ухвалення відповідних управлінських рішень і внесення необхідних коригувань на наступний стратегічний цикл. Це оцінювання базується на моніторингових звітах щодо виконання Стратегії та Плану заходів, офіційній державній статистичній інформації, а також інформації органів, відповідальних за реалізацію заходів і проєктів регіонального розвитку, та інших учасників державної регіональної політики. Зовнішнє оцінювання реалізації Стратегії проводиться Херсонською обласною державною (військовою) адміністрацією із залученням незалежних організацій або експертів упродовж року після завершення її реалізації. Звіти за результатами внутрішнього та зовнішнього оцінювання реалізації Стратегії т розміщується на офіційному вебсайті Херсонської обласної державної (військової) адміністрації.

8.3. Базові, проміжні та цільові значення індикаторів досягнення цілей

Оперативна ціль	Індикатор (показник)	Базове значення (станом на 01.01.2026)	Проміжне значення (станом 01.01.2027)	Цільове значення (станом на 01.01.2028)	Структурний підрозділ ОДА, відповідальний за надання інформації
Стратегічна ціль 1. Формування комплексної безпекової, екологічної та інфраструктурної стійкості регіону та підтримка сил безпеки і оборони України					
1.1. Розвиток системи цивільного захисту та підвищення готовності до реагування на загрози	Частка територіальних та місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення, технічну модернізацію яких проведено, %	73	100	100	Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи Херсонської обласної державної адміністрації
	Частка населення, яке забезпечене укриттями (сховища цивільного захисту, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття), на відповідній території, %	65	77	100	Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи Херсонської обласної державної адміністрації
	Кількість збудованих захисних споруд цивільного захисту в освітніх закладах, од.	3	6	15	Управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації
	Кількість збудованих / облаштованих захисних споруд цивільного захисту в медичних закладах, од.	14	20	26	Департамент здоров'я Херсонської обласної державної адміністрації
1.2. Підвищення стійкості та забезпечення швидкого відновлення критичної інфраструктури та систем життєзабезпечення	Кількість виконаних завдань Комплексного плану стійкості Херсонської області, од.	11	90	95	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації
	Кількість встановлених когенераційних установок, од.	4	13	15	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації
	Кількість населених пунктів, де відновлено водозабезпечення питною водою, од.	0	14	34	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації
	Кількість об'єктів критичної інфраструктури, захищених І рівнем, од.	28	217	217	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації
	Кількість об'єктів критичної інфраструктури, захищених ІІ рівнем, од.	0	18	18	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації

Оперативна ціль	Індикатор (показник)	Базове значення (станом на 01.01.2026)	Проміжне значення (станом 01.01.2027)	Цільове значення (станом на 01.01.2028)	Структурний підрозділ ОДА, відповідальний за надання інформації
1.3. Підвищення темпів розмінування та очищення території від наслідків бойових дій	Частка територій, на яких виконане нетехнічне та технічне обстеження щодо виявлення вибухонебезпечних предметів, %	72,8	74,1	80	Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи Херсонської обласної державної адміністрації
	Обстеження та розмінування прибережної акваторії, га	0	20	40	Департамент інфраструктури Херсонської обласної державної адміністрації
1.4. Забезпечення екологічної безпеки регіону та відновлення довкілля, подолання наслідків природно-техногенної катастрофи, спричиненої підривом дамби Каховської ГЕС	Посаджено лісу, га	14	20	34	Департамент захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації
	Створено об'єктів ПЗФ, од.	84	89	91	Департамент захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації
	Кількість збудованих станцій сортування побутових відходів, од.	0	1	2	Департамент захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації
	Кількість пробурених та влаштованих артезіанських свердловин, од.	0	33	41	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації
1.5. Забезпечення ефективної взаємодії із сектором безпеки і оборони та підтримка його функціонування	Відсоток виконання заходів взаємодії із сектором безпеки і оборони та підтримка його функціонування	100	100	100	Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи Херсонської обласної державної адміністрації
Стратегічна ціль 2. Забезпечення базових умов життя, підтримка населення та відновлення людського потенціалу і соціальної згуртованості					
2.1. Забезпечення доступності житла, безпечних і якісних базових соціальних послуг	Кількість місць тимчасового проживання (МТП) ВПО, од.	9	12	15	Департамент соціального розвитку Херсонської обласної державної адміністрації
	Охоплення соціальними послугами осіб, постраждалих від наслідків проведення бойових дій Російською Федерацією, малозабезпечених верств	16.8	17	17	Департамент соціального розвитку Херсонської обласної державної адміністрації

Оперативна ціль	Індикатор (показник)	Базове значення (станом на 01.01.2026)	Проміжне значення (станом 01.01.2027)	Цільове значення (станом на 01.01.2028)	Структурний підрозділ ОДА, відповідальний за надання інформації
	населення та дітей з інвалідністю, тис. осіб				
	Кількість відновлених, модернізованих і новозбудованих закладів середньої та дошкільної освіти, од.	0	5	11	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації
	Кількість об’єктів, на яких проведено будівельні роботи (будівництво, реконструкція, поточний та капітальний ремонт) з метою відновлення та модернізації закладів охорони здоров’я, од.	59	75	80	Департамент здоров’я Херсонської обласної державної адміністрації
	Кількість завершених будівництвом об'єктів адміністративних послуг, од.	1	2	5	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації
	Формування культури безбар’єрності та інклюзивності серед населення через просвітницькі та навчальні заходи у сфері культури, кількість проведених заходів / кількість залучених осіб	46 / 2,3 тис. осіб	50 / 2,6 тис. осіб	53 / 3 тис. осіб	Департамент реалізації гуманітарної політики Херсонської обласної державної адміністрації
2.2. Управління просторовою та демографічною трансформацією регіону, стимулювання повернення, закріплення населення та відновлення ринку праці	Рівень працевлаштування незайнятого населення, %	23,3	27,5	30.0	Херсонський обласний центр зайнятості (за згодою)
2.3. Підтримка вразливих груп населення та розвиток соціальної згуртованості громад	Кількість збудованих, відновлених об'єктів для забезпечення проживання внутрішньо переміщених осіб, од.	1	4	4	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації
	Кількість облаштованих безбар’єрних маршрутів, од.	0	0	4	Управління містобудування та архітектури Херсонської обласної державної адміністрації
	Кількість облаштованих ветеранських просторів	4	5	6	Управління у справах ветеранів Херсонської обласної державної адміністрації
	Збереження національних традицій та звичаїв. Забезпечення розвитку творчого потенціалу та культурного простору в області, підтримка моральної стійкості населення та сприяння психологічному відновленню крізь призму культурних послуг, кількість проведених заходів (одиниць) / кількість	93 / 18 тис. осіб	98 / 19 тис. осіб	100 / 20 тис. осіб	Департамент реалізації гуманітарної політики Херсонської обласної державної адміністрації

Оперативна ціль	Індикатор (показник)	Базове значення (станом на 01.01.2026)	Проміжне значення (станом 01.01.2027)	Цільове значення (станом на 01.01.2028)	Структурний підрозділ ОДА, відповідальний за надання інформації
	залучених осіб				
	Реалізація меморіальних і культурно-просвітницьких практик, спрямованих на утвердження української національної та громадянської ідентичності, кількість реалізованих практик (одиниць)	50	55	60	Департамент реалізації гуманітарної політики Херсонської обласної державної адміністрації
Стратегічна ціль 3. Формування конкурентоспроможної та диверсифікованої економіки регіону на основі відновлення економічної бази, адаптації АПК до дефіциту води, розвитку безпечної логістики та формування територій економічного відновлення і зростання					
3.1. Відновлення економічної бази та підтримка підприємницької діяльності, включно з розвитком секторів відновлення, догляду, реабілітації та сервісної економіки	Кількість реалізованих інвестиційних проєктів за підтримки міжнародних партнерів, од.	0	2	5	Управління міжнародного співробітництва та залучення інвестицій Херсонської обласної державної адміністрації
3.2. Адаптація агропромислового комплексу до умов дефіциту водних ресурсів	Відновлено зрошуваних земель, тис. га	4	5,5	6,5	Департамент розвитку сільського господарства та зрошення Херсонської обласної державної адміністрації, військові адміністрації населених пунктів, сільгосппідприємства
	Частка земель з використанням ґрунтозахисних технологій, %	10	14	20	Департамент розвитку сільського господарства та зрошення Херсонської обласної державної адміністрації, військові адміністрації населених пунктів, сільгосппідприємства
3.3. Розвиток безпечної логістики та транспортної доступності	Відновлено маршрутів міжміського автобусного сполучення, од.	0	0	15	Департамент інфраструктури Херсонської обласної державної адміністрації
	Відновлено залізничної колії на ділянці Херсон – Снігурівка, км	0	7	21	Департамент інфраструктури Херсонської обласної державної адміністрації

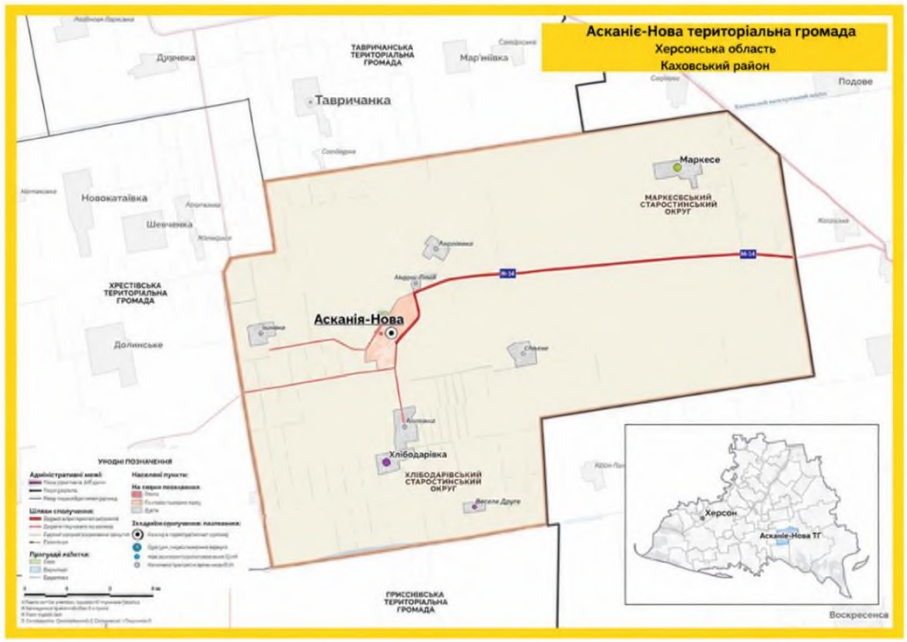
Оперативна ціль	Індикатор (показник)	Базове значення (станом на 01.01.2026)	Проміжне значення (станом 01.01.2027)	Цільове значення (станом на 01.01.2028)	Структурний підрозділ ОДА, відповідальний за надання інформації
	Відновлено автомобільні дороги загального користування місцевого значення, км	0	160	340	Департамент інфраструктури Херсонської обласної державної адміністрації
	Відновлено мостові переходи на автодорогах загального користування місцевого значення, пог. м	0	0	371,34	Департамент інфраструктури Херсонської обласної державної адміністрації
	Здійснено розмінування та розчищення території аеропорту «Херсон», га	0	100	300	Департамент інфраструктури Херсонської обласної державної адміністрації
Стратегічна ціль 4. Розвиток багаторівневого врядування та інституційної спроможності, посилення міжрегіональної і міжнародної співпраці та забезпечення євроінтеграційної спроможності територіальних громад					
4.1. Посилення інституційної спроможності органів влади та територіальних громад, у тому числі до кризового реагування	Кількість консультацій та навчальних заходів, од.	28	60	90	Управління з питань децентралізації та розвитку громад Херсонської обласної державної адміністрації
4.2. Розвиток систем управління даними, цифровізації та координації прийняття рішень	Частка інформаційно-комунікаційних систем, забезпечених технічним супроводом та захистом, %	30	70	100	Управління інформаційних технологій Херсонської обласної державної адміністрації
4.3. Розвиток міжрегіонального та міжнародного співробітництва, забезпечення доступу до міжнародних ресурсів	Кількість укладених договорів про міжмуніципальне співробітництво, од.	14	15	16	Управління з питань децентралізації та розвитку громад Херсонської обласної державної адміністрації
	Кількість реалізованих проєктів МТД, од.	30	35	40	Управління міжнародного співробітництва та залучення інвестицій Херсонської обласної державної адміністрації
4.4. Забезпечення спроможності територіальних громад до інтеграції у європейський простір	Кількість реалізованих проєктів (програм) за кошти ЄС	5	10	15	Управління міжнародного співробітництва та залучення інвестицій Херсонської обласної державної адміністрації
4.5. Посилення спроможності органів влади до забезпечення стабільного	Кількість територіальних громад області, які затвердили актуалізовані стратегії розвитку, од.	8	17	17	Управління з питань децентралізації та розвитку

Оперативна ціль	Індикатор (показник)	Базове значення (станом на 01.01.2026)	Проміжне значення (станом 01.01.2027)	Цільове значення (станом на 01.01.2028)	Структурний підрозділ ОДА, відповідальний за надання інформації
фінансування та ефективного управління фінансовими ресурсами					громад Херсонської обласної державної адміністрації
	Кількість розроблених проєктів публічних інвестицій, од.	38	50	60	Департамент розвитку економіки Херсонської обласної державної адміністрації
	Кількість проєктів публічних інвестицій, що реалізуються, од.	38	50	60	Департамент розвитку економіки Херсонської обласної державної адміністрації
4.6. Розвиток стратегічної комунікації, суспільного діалогу та довіри до публічної влади	Кількість проведених публічних консультацій, од.	7	8	10	Управління внутрішньої та інформаційної політики Херсонської обласної державної адміністрації

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А. Характеристика територіальних громад Херсонської області

Асканіє-Нова територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

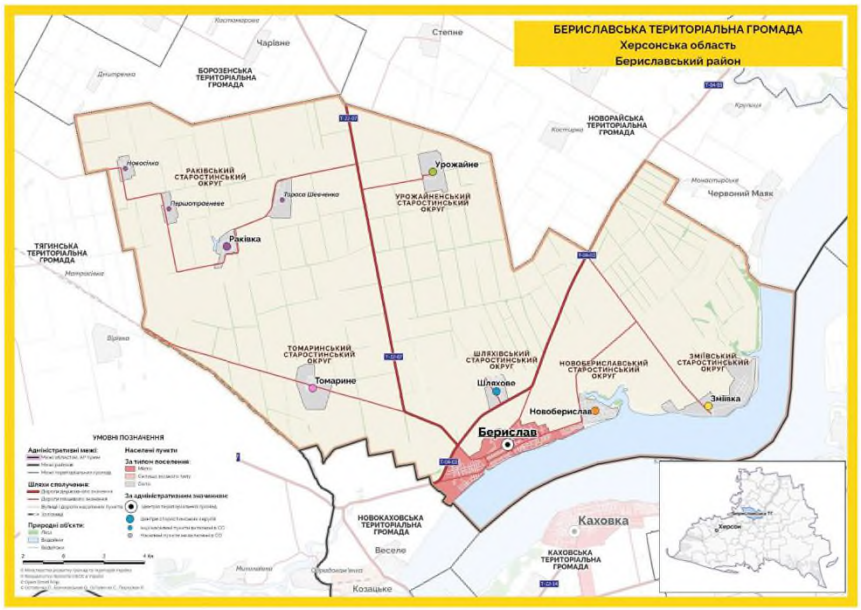
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Асканіє-Нова**
Тип тергромади	селищна територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Каховський
Площа (км²)	**400,4**
Кількість старостинських округів	2
Кількість міст	0
Кількість селищ	1
Кількість сіл	8
Населення (2021, тис. осіб)	**6,2**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	15,5
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-28,55
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	3547
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1385
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1268
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн грн)	**14,3**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,35
Базова дотація тергромади (тис. грн)	13843,5
Реверсна дотація тергромади (тис. грн)	0
Кількість ЦНАП у тергромаді	0

Бериславська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі

- Межі областей, АР Крим
- Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

- Міста
- Селища
- Села

Шляхи сполучення:

- Дороги державного значення
- Дороги місцевого значення
- Вулиці і дороги населених пунктів
- Залізниці

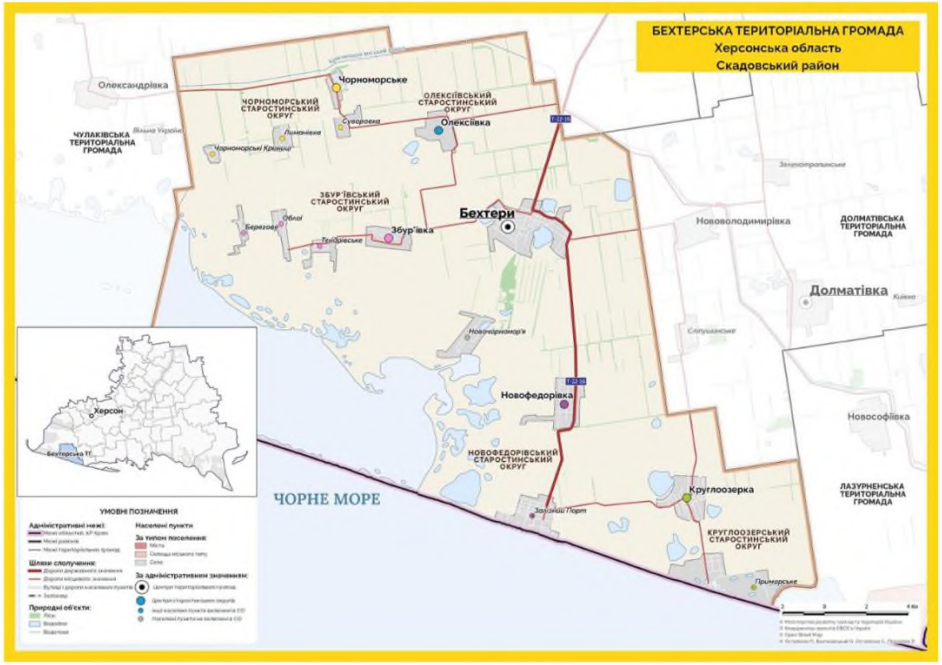
Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	Бериславська
Тип тергромади	міська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Бериславський
Площа (кв. км)	**456,1**
Кількість старостинських округів	6
Кількість міст	1
Кількість селищ	1
Кількість сіл	8
Населення (2021, тис. осіб)	**18,05**
Кількість ВПО (01.01.2024)	576
Кількість населення в т.ч. із ВПО (01.01.2024)	1 547
Густота населення тергромади (осіб/кв.км)	38,7
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-29
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	10475
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	4068
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 00.01.2022)	3182
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**83,8**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,7
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	8641,6
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Бехтерська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

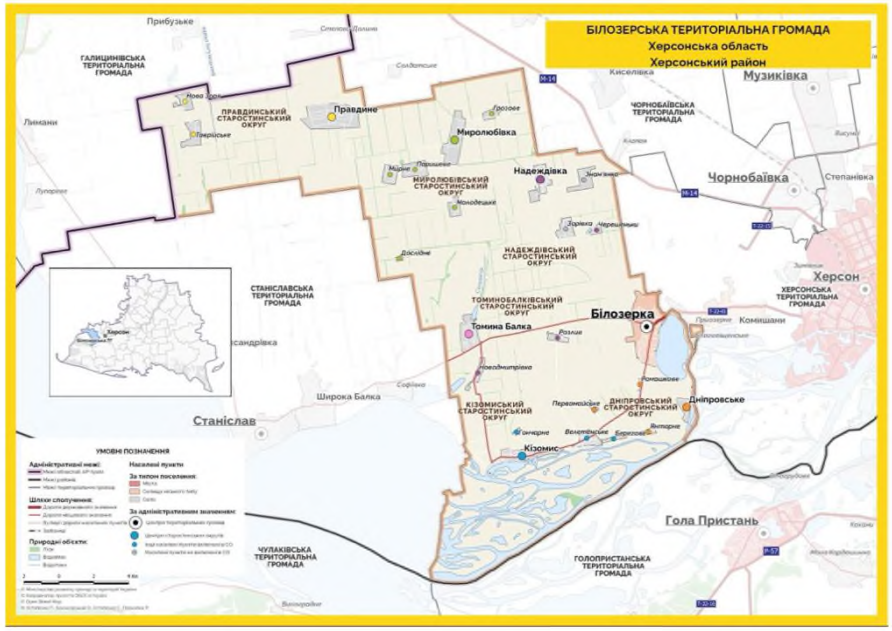
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Бехтерська**
Тип тергромади	сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Скадовський
Площа (км²)	**523,3**
Кількість старостинських округів	5
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	15
Населення (2021, тис. осіб)	**10,21**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	19,5
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-11,65
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	6125
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2268
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1817
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**16,6**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,2
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	28104,5
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Білозерська територіальна громада

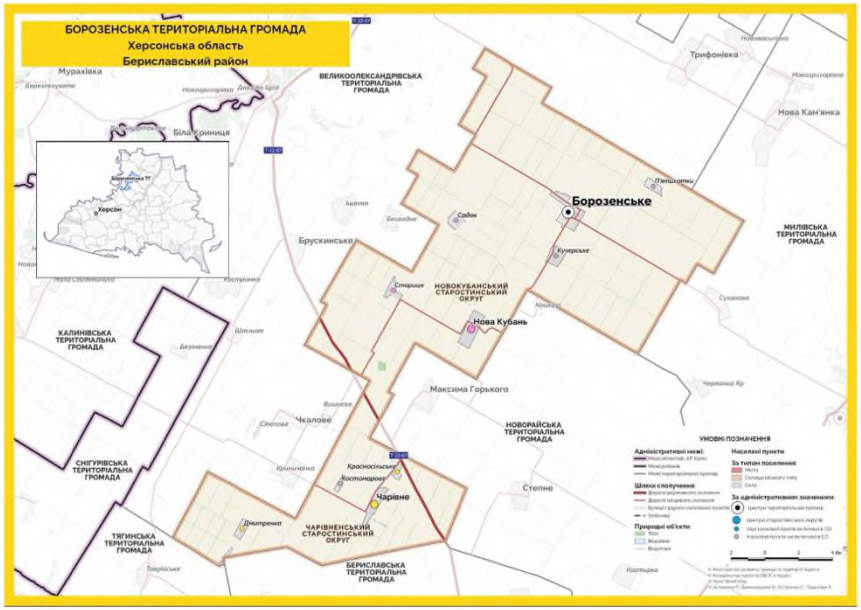
Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	Білозерська
Тип тергромади	селищна територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Херсонський
Площа (кв. км)	**407,5**
Кількість старостинських округів	6
Кількість міст	0
Кількість селищ	1
Кількість сіл	24
Населення (2021, тис. осіб)	**21,68**
Кількість ВПО (01.01.2024)	2 136
Кількість населення в т.ч. із ВПО (01.01.2024)	13 806
Густота населення тергромади (осіб/кв.км)	53,2
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-6,9
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	12866
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	4903
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 00.01.2022)	3912
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**37,49**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,36
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	23 112,00
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	6

Борозенська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі

- Межі областей, АР Крим
- Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

- Міста
- Селища
- Села

Шляхи сполучення:

- Дороги державного значення
- Дороги місцевого значення
- Вулиці і дороги населених пунктів
- Залізниці

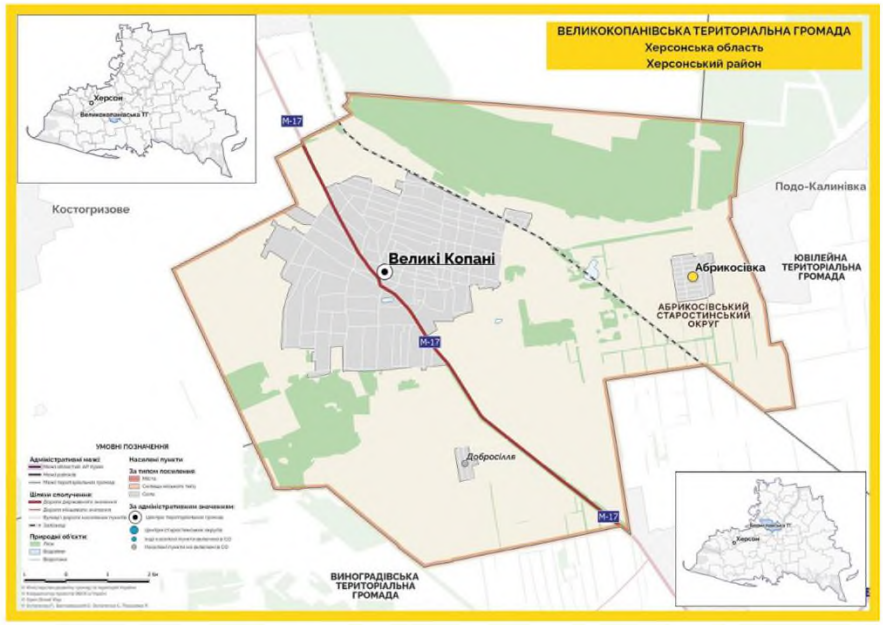
Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік.

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Борозенська**
Тип тергромади	сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Бериславський
Площа (кв. км)	**325,2**
Кількість старостинських округів	1
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	10
Населення (2021, тис. осіб)	**3,6**
Кількість ВПО (01.01.2024)	381
Кількість населення в т.ч. із ВПО (01.01.2024)	2 663
Густота населення тергромади (осіб/кв.км)	11,1
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-35,6
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2105
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	805
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 00.01.2022)	687
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**10,44**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,71
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	1 362,00
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Великокопанівська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Великокопанівська**
Тип тергромади	Сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Херсонський
Площа (км²)	**112,8**
Кількість старостинських округів	1
Кількість міст	0
Кількість селищ	1
Кількість сіл	2
Населення (2021, тис. осіб)	**7208**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	62,8
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-6,21
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	4031
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1500
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1280
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**9,6**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,2
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	19948,7
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Великолепетиська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

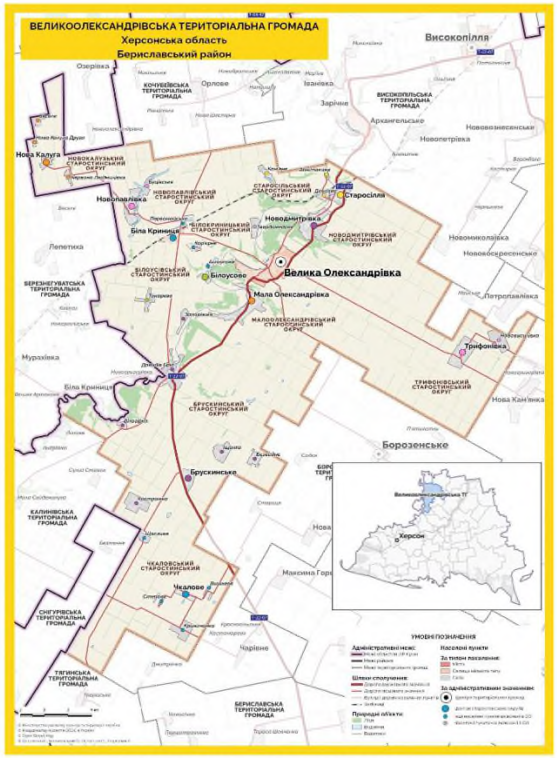
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Великолепетиська**
Тип тергромади	Селищна територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Каховський
Площа (км^2)	**630,5**
Кількість старостинських округів	3
Кількість міст	0
Кількість селищ	1
Кількість сіл	7
Населення (2021, тис. осіб)	**11,961**
Густота населення тергромади (осіб/км^2)	19,1
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-28,95
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	6163
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	4238
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	4220
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**32,35**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,4
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	22848
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Великоолександрівська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік.

Результатом деколонізації стали зміни назв населених пунктів і старостинських округів:

- с. Нова Калуга - с. Михайлів
- с. Нова Калуга Друга - с. Новомихайлів
- с. Чкалове - с. Стійке
- Новокалузько-Новопавлівський старостинський округ – Михайлівсько-Новопавлівський старостинський округ
- Чкаловський старостинський округ - Стійківський старостинський округ

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Великоолександрівська**
Тип тергромади	селищна територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Бериславський
Площа (кв. км)	**865,40**
Кількість старостинських округів	8
Кількість міст	0
Кількість селищ	3
Кількість сіл	31
Населення (2021, тис. осіб)	**16,5**
Густота населення тергромади (осіб/кв.км)	18,40
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-29,9
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2019)	9105,0
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2019)	3692,00
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 00.01.2019)	3104,0
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**42,20**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,35
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	35 200,60
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0,00
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Верхньорогачицька територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

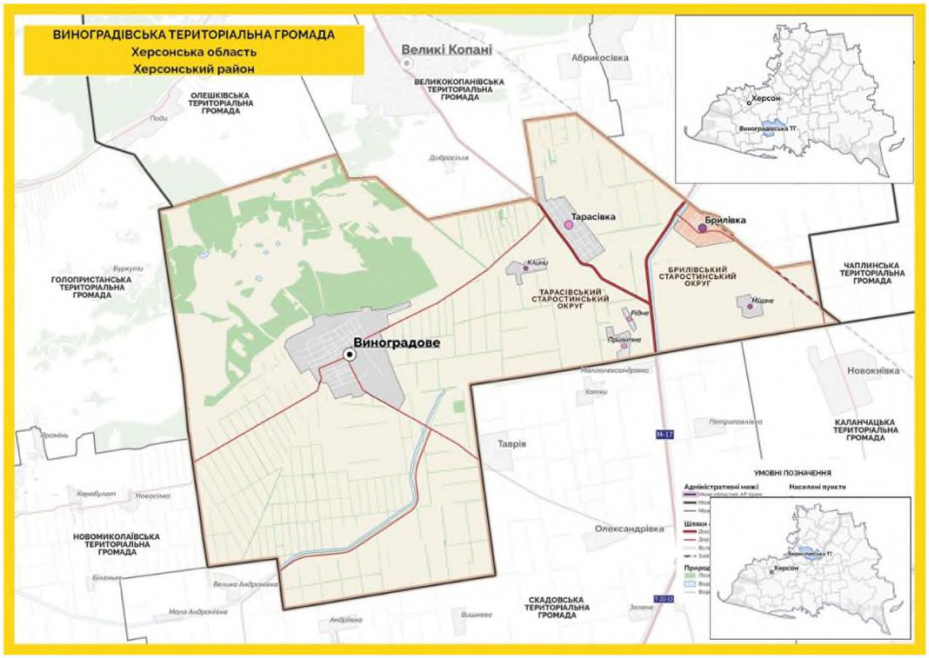
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	Верхньорогачицька
Тип тергромади	Селищна територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Каховський
Площа (км^2)	**914,3**
Кількість старостинських округів	6
Кількість міст	0
Кількість селищ	1
Кількість сіл	20
Населення (2021, тис. осіб)	**11,06**
Густота населення тергромади (осіб/км^2)	12,10
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-31,38
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	6308
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2821
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1930
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**17,6**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,2
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	29624,6
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Виноградівська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

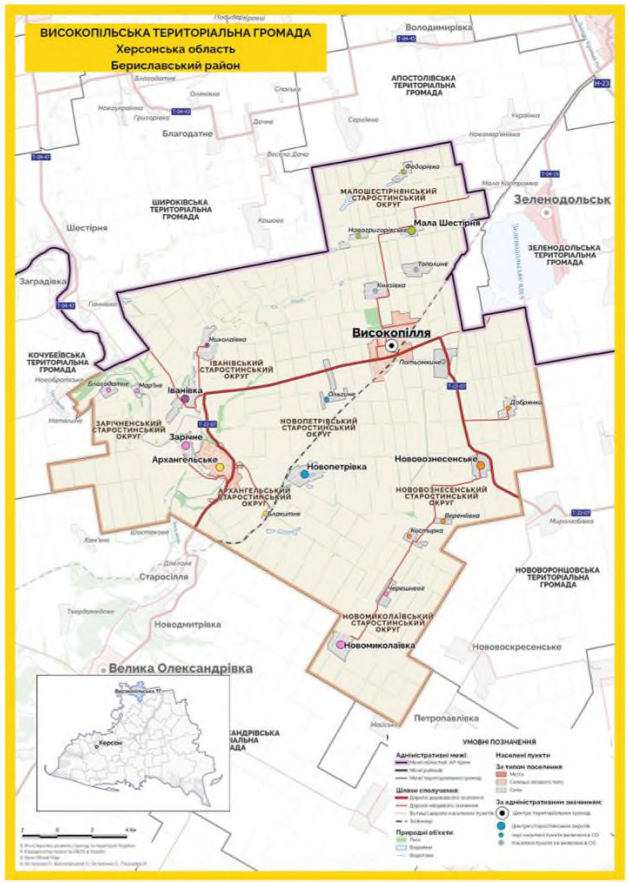
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Виноградівська**
Тип тергромади	Сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Херсонський
Площа (км²)	**362,4**
Кількість старостинських округів	2
Кількість міст	0
Кількість селищ	1
Кількість сіл	6
Населення (2021, тис. осіб)	**11,903**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	32,9
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-7,47
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	7038
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2691
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2174
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**8,36**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,1
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	37292,7
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	0

Високопільська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік.

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ: 2021 РІК

Назва тергромади	Високопільська
Тип тергромади	селищна територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Бериславський
Площа (кв. км)	**494,90**
Кількість старостинських округів	7
Кількість міст	0
Кількість селищ	2
Кількість сіл	20
Населення (2021, тис. осіб)	**11,00**
Густота населення тергромади (осіб/кв.км)	22,2
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-30,9
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2019)	6216,0
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2019)	2422,00
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 00.01.2019)	2129,0
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**47,33**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,64
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	7872,70
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0,00
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Геніческа територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

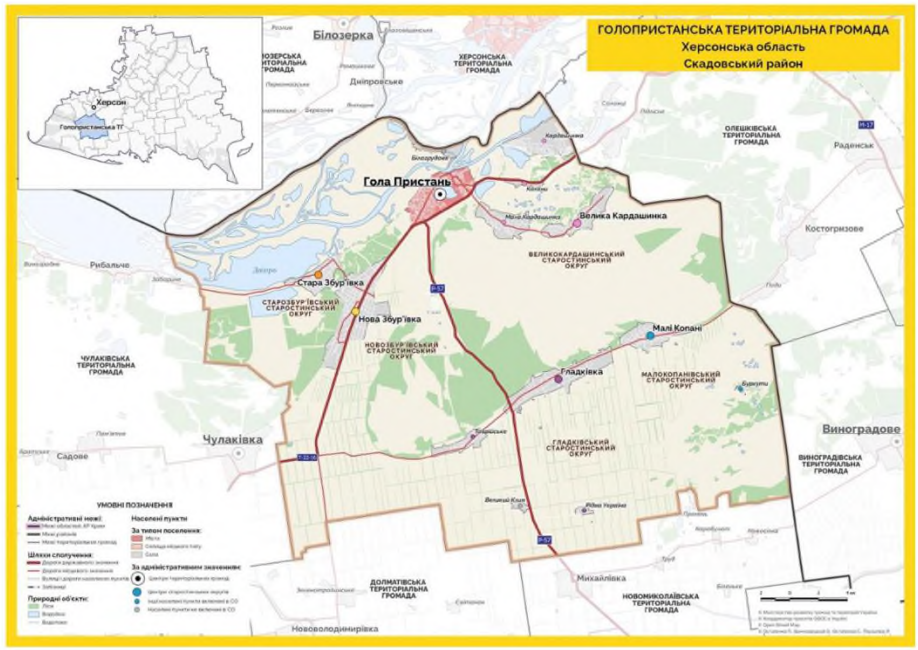
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Геніческа**
Тип тергромади	Міська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Геніческий
Площа (км²)	**2021,9**
Кількість старостинських округів	17
Кількість міст	1
Кількість селищ	8
Кількість сіл	57
Населення (2021, тис. осіб)	**56,986**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	22,8
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-16,46
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	33788
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	13013
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	10185
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**124,9**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,3
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	125870,3
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	2

Голопристанська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

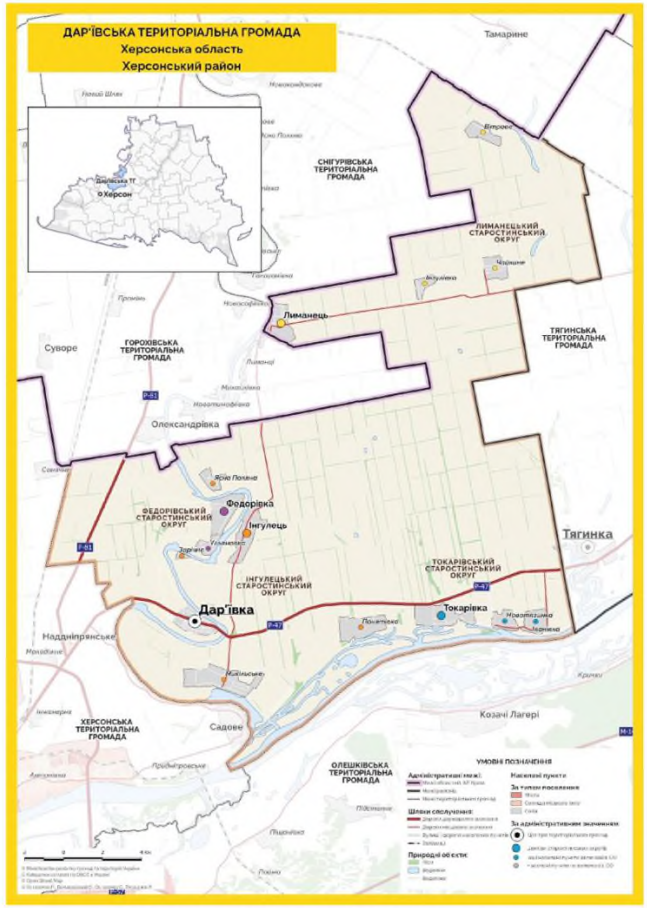
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

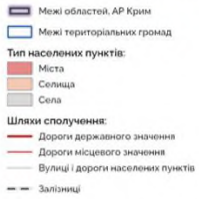
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Голопристанська**
Тип тергромади	Міська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Скадовський
Площа (км²)	**927,9**
Кількість старостинських округів	5
Кількість міст	1
Кількість селищ	0
Кількість сіл	13
Населення (2021, тис. осіб)	**34,032**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	36,2
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-13,78
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	19585
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	7821
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	6163
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, тис. грн)	**149084,2**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,39
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	27432,8
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Дар'ївська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі

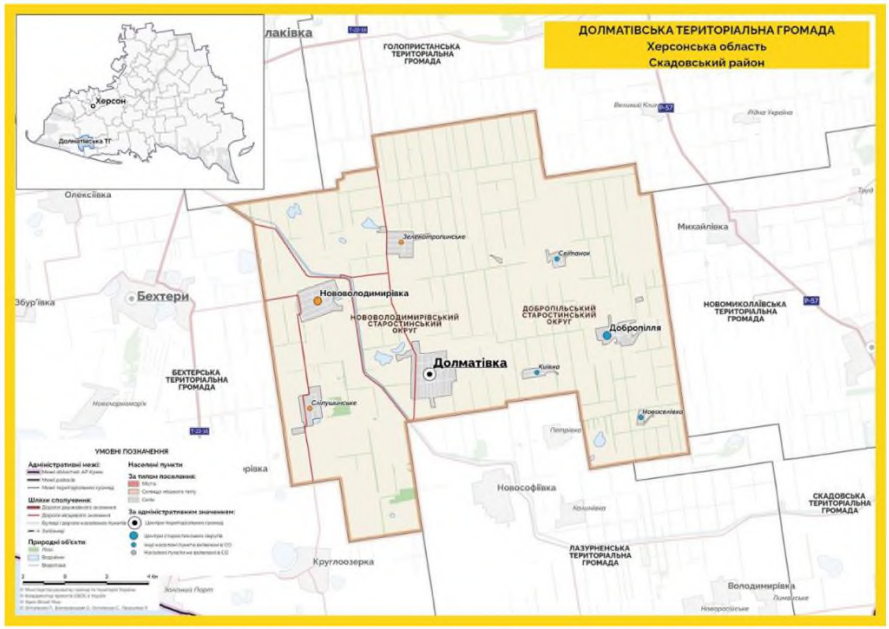
Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік.

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2025)

Назва тергромади	Дар'ївська
Тип тергромади	сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Херсонський
Площа (кв. км)	**442**
Кількість старостинських округів	5
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	15
Населення (2025, тис. осіб)	**5,1**
Кількість ВПО (01.01.2025)	1 113
Кількість населення в т.ч. із ВПО (01.01.2025)	5,1
Густота населення тергромади (осіб/кв.км)	11,54
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-10
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2025)	2169
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2025)	2362
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 00.01.2025)	2354
Бюджет тергромади (2025, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**23,0**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,3
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	37 139,4
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Долматівська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

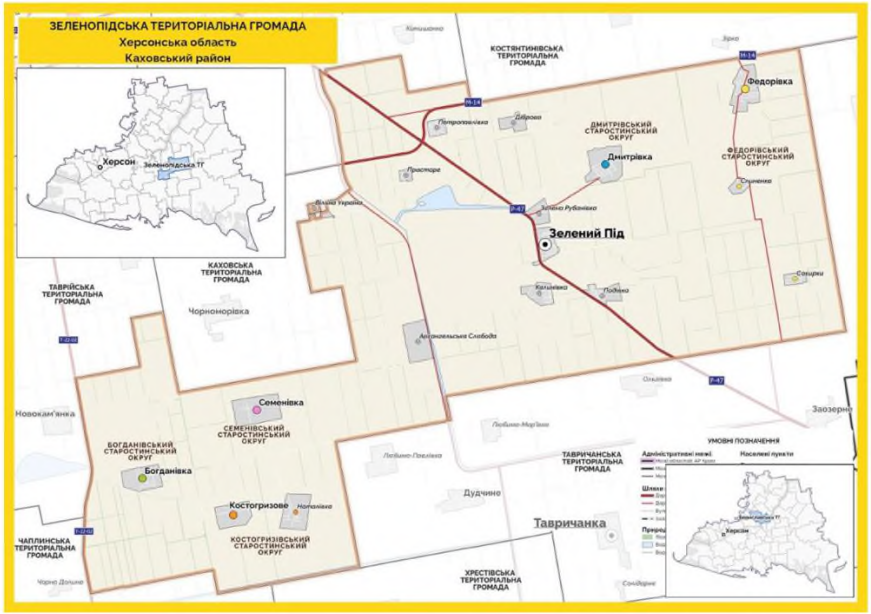
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Долматівська**
Тип тергромади	Сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Скадовський
Площа (км²)	**274,8**
Кількість старостинських округів	2
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	8
Населення (2021, тис. осіб)	**4,558**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	16,6
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-9,15
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2726
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	986
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	790
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**14,8**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,17
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	7007,1
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	0

Зеленопідська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

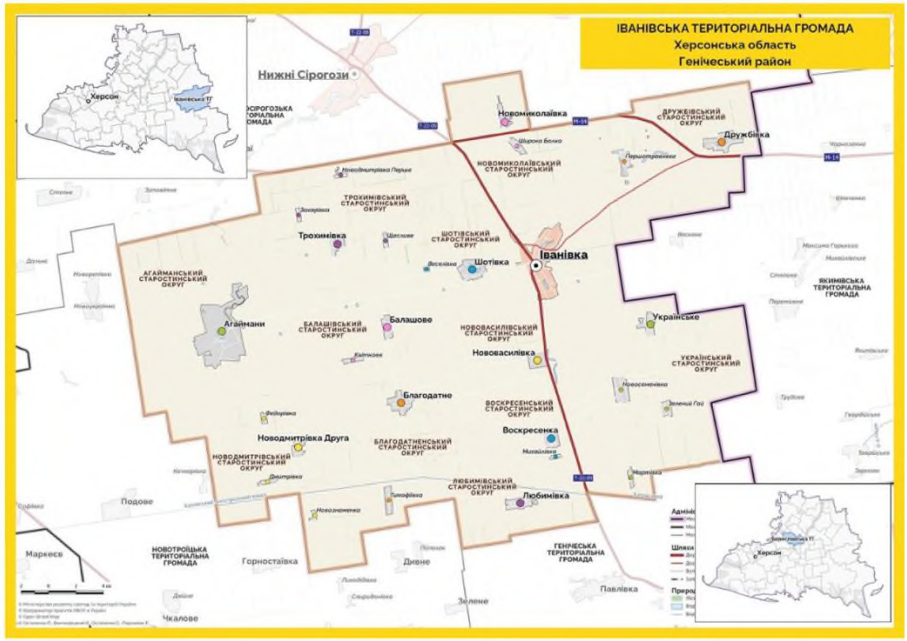
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Зеленопідська**
Тип тергромади	Сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Каховський
Площа (км²)	**491,5**
Кількість старостинських округів	5
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	16
Населення (2021, тис. осіб)	**8,08**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	16,4
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-21,66
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	4865
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1725
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1490
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**14,7**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,21
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	22276,8
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Іванівська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Іванівська**
Тип тергромади	Селищна територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Генічеський
Площа (км^2)	**1119,3**
Кількість старостинських округів	12
Кількість міст	0
Кількість селищ	1
Кількість сіл	27
Населення (2021, тис. осіб)	**12,735**
Густота населення тергромади (осіб/км^2)	11,4
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-40,38
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	7667
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2961
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2159
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**81,9**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,3
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	53000
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Каланчацька територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

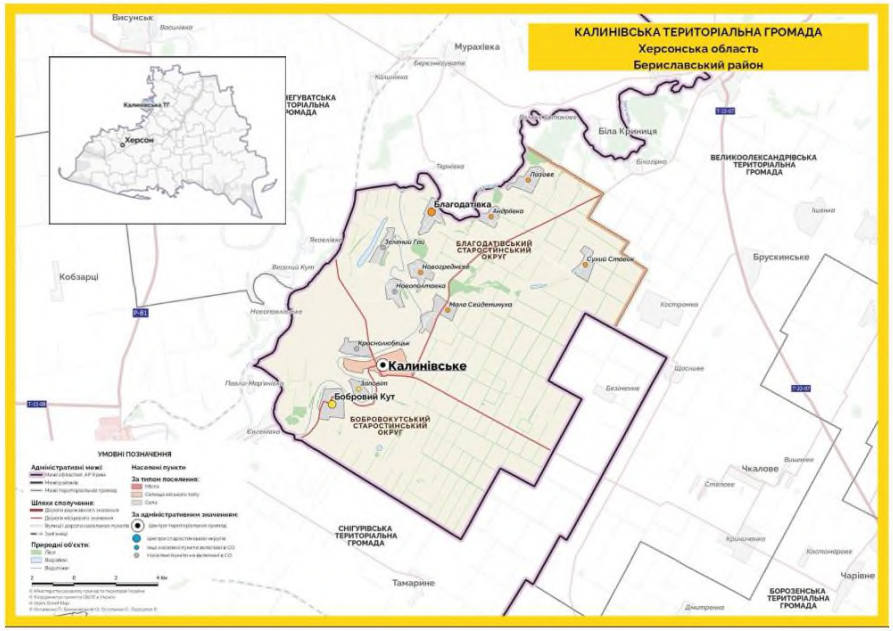
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Каланчацька**
Тип тергромади	Селищна територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Скадовський
Площа (км²)	**723**
Кількість старостинських округів	6
Кількість міст	0
Кількість селищ	2
Кількість сіл	13
Населення (2021, тис. осіб)	**17,202**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	23,2
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-26,68
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	9852
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	3909
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	3441
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**85,1**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,3
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	10060,8
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Калинівська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі

- Межі областей, АР Крим
- Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

- Міста
- Селища
- Села

Шляхи сполучення:

- Дороги державного значення
- Дороги місцевого значення
- Вулиці і дороги населених пунктів
- Залізниці

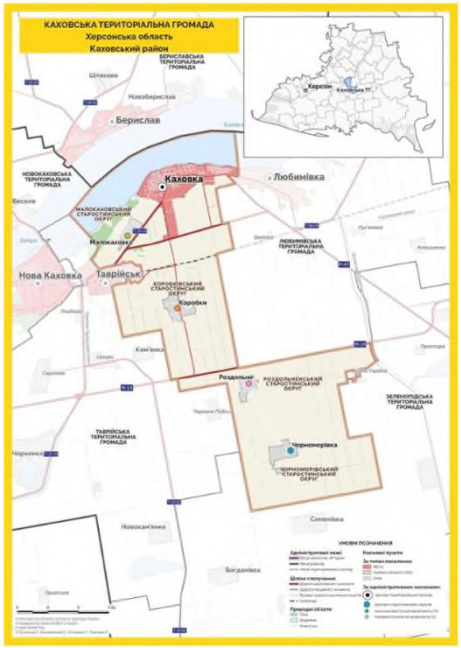
Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік.

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	Калинівська
Тип тергромади	селищна територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Бериславський
Площа (кв. км)	**197,3**
Кількість старостинських округів	2
Кількість міст	0
Кількість селищ	1
Кількість сіл	11
Населення (2021, тис. осіб)	**3,34**
Кількість ВПО (01.01.2024)	167
Кількість населення в т.ч. із ВПО (01.01.2024)	2 124
Густота населення тергромади (осіб/кв.км)	16,9
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-40,7
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1937
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	764
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 00.01.2022)	640
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**6**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,27
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	3 919,10
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	0

Каховська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

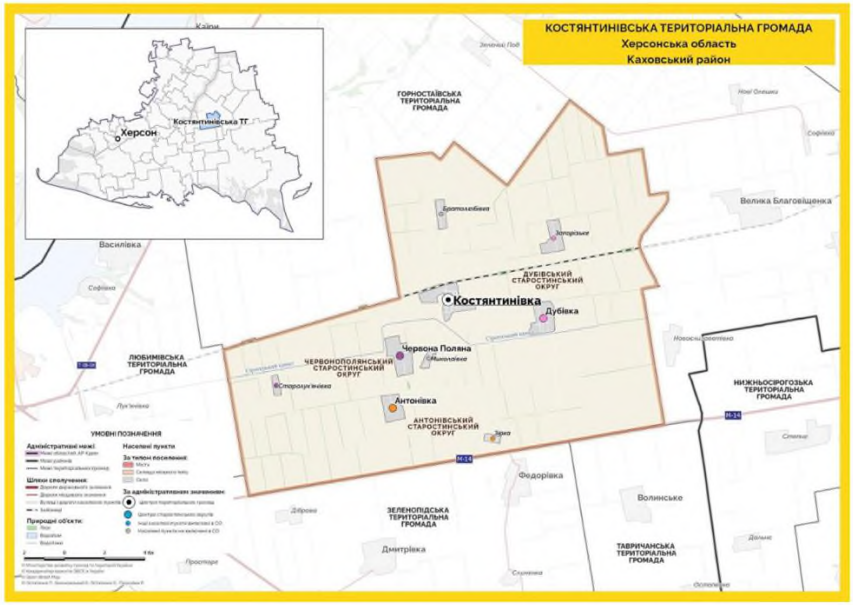
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Каховська**
Тип тергромади	Міська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Каховський
Площа (км²)	**195,4**
Кількість старостинських округів	4
Кількість міст	1
Кількість селищ	0
Кількість сіл	5
Населення (2021, тис. осіб)	**42,305**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	216,5
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-12,03
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	24702
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	10854
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	6749
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**251,8**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,9
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	0
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Костянтинівська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

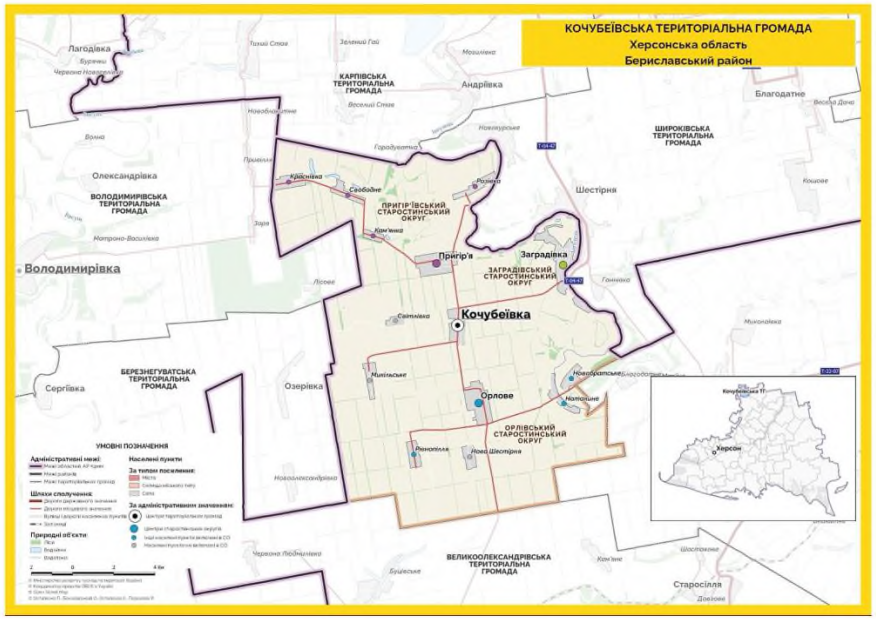
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Костянтинівська**
Тип тергромади	Сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Каховський
Площа (км²)	**259,4**
Кількість старостинських округів	3
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	9
Населення (2021, тис. осіб)	**3,851**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	14,8
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-22,8
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2292
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	794
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	765
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**5,6**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,2
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	10637,9
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Кочубеївська територіальна громада

Загальні умов ні позначення до карт в атласі

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

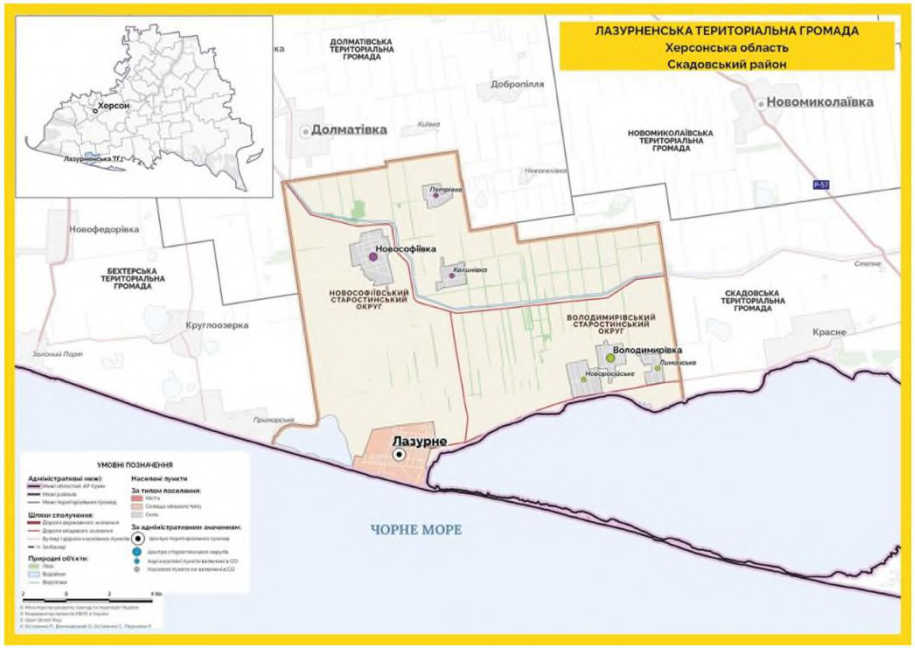
Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік.

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	Кочубеївська
Тип тергромади	сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Бериславський
Площа (кв. км)	**206,1**
Кількість старостинських округів	3
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	14
Населення (2021, тис. осіб)	**2,84**
Кількість ВПО (01.01.2024)	166
Кількість населення в т.ч. із ВПО (01.01.2024)	1 490
Густота населення тергромади (осіб/кв.км)	13,8
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-36
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1683
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	621
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 00.01.2022)	540
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**16,5**
Індекс податкоспроможності тергромади	1,28
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	0
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	475,7
Кількість ЦНАП в тергромаді	6

Лазурненська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Лазурненська**
Тип тергромади	Селищна територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Скадовський
Площа (км²)	**191,8**
Кількість старостинських округів	2
Кількість міст	0
Кількість селищ	1
Кількість сіл	6
Населення (2021, тис. осіб)	**6,45**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	33,6
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-8,42
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	3770
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1558
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1122
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**11,9**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,16
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	19022,3
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	0

Любимівська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Любимівська**
Тип тергромади	Селищна територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Каховський
Площа (км²)	**234,6**
Кількість старостинських округів	1
Кількість міст	0
Кількість селищ	1
Кількість сіл	5
Населення (2021, тис. осіб)	**8,273**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	35,2
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-13,27
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	4768
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1784
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1739
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**15,8**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,3
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	17327,4
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Милівська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

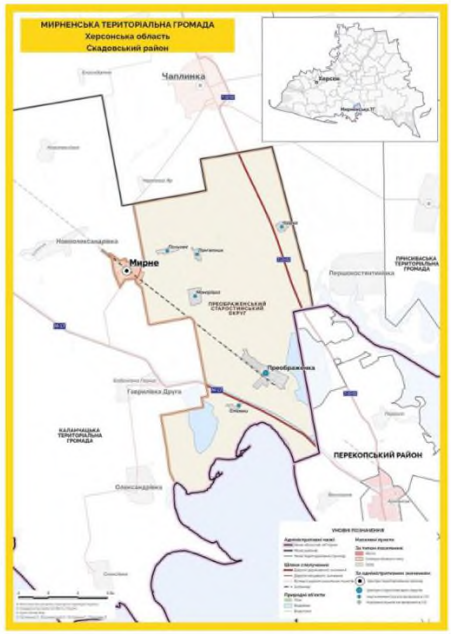
Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік.

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	Милівська
Тип тергромади	сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Бериславський
Площа (кв. км)	**551,4**
Кількість старостинських округів	4
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	10
Населення (2021, тис. осіб)	**6,67**
Кількість ВПО (01.01.2024)	149
Кількість населення в т.ч. із ВПО (01.01.2024)	3 261
Густота населення тергромади (осіб/кв.км)	12,1
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-29
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	3941
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1548
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 00.01.2022)	1184
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**8,49**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,29
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	6 555,00
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	6

Мирненська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

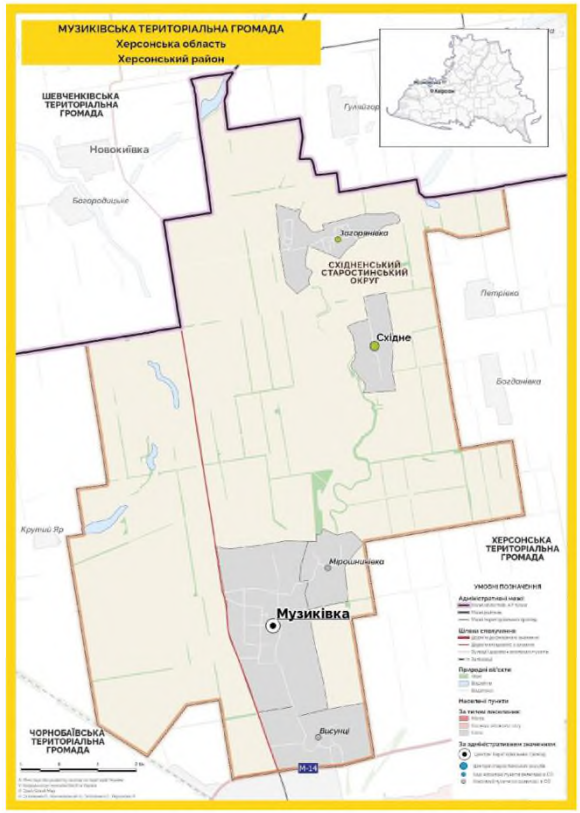
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

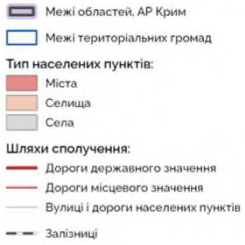
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Мирненська**
Тип тергромади	Селищна територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Скадовський
Площа (км²)	**181,6**
Кількість старостинських округів	1
Кількість міст	0
Кількість селищ	1
Кількість сіл	6
Населення (2021, тис. осіб)	**3,721**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	20,5
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-24,03
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2065
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	885
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	771
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**7,04**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,2
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	9957,5
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП у тергромаді	1

Музиківська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі

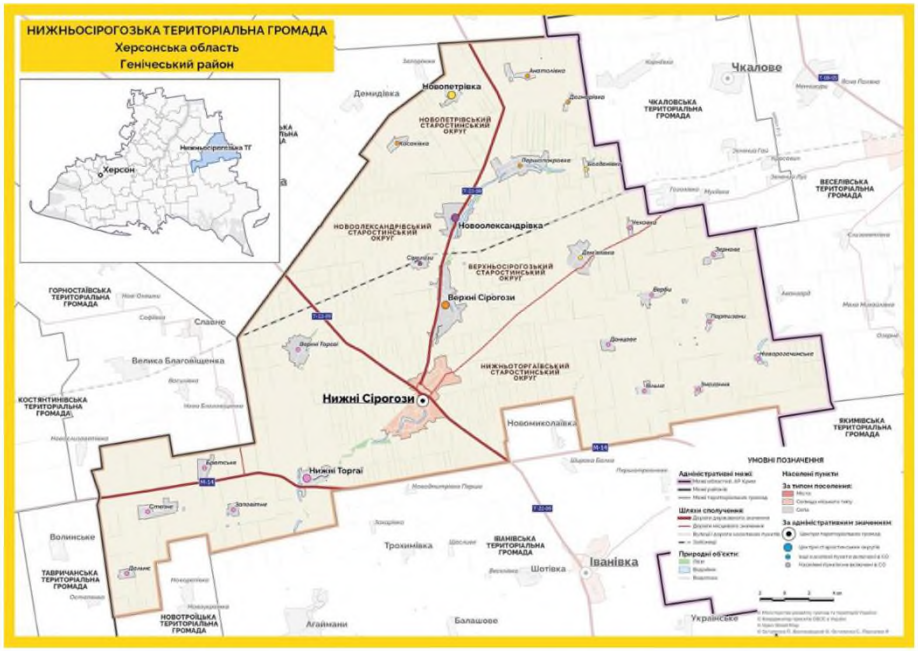
Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік.

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	Музиківська
Тип тергромади	сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Херсонський
Площа (кв. км)	126,8
Кількість старостинських округів	1
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	5
Населення (2021, тис. осіб)	3,65
Кількість ВПО (01.01.2024)	525
Кількість населення в т.ч. із ВПО (01.01.2024)	3 179
Густота населення тергромади (осіб/кв.км)	28,8
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-8
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2113
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	876
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 00.01.2022)	663
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	12,9
Індекс податкоспроможності тергромади	0,6
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	2 747,70
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Нижньосірогозька територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

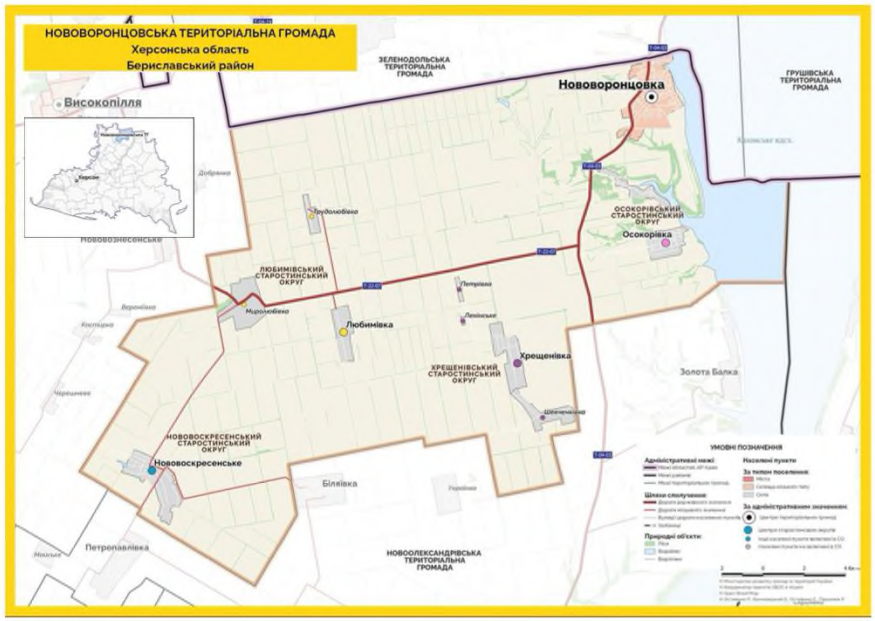
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Нижньосірогозька**
Тип тергромади	Селищна територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Генічеський
Площа (км²)	**1207,8**
Кількість старостинських округів	4
Кількість міст	0
Кількість селищ	1
Кількість сіл	24
Населення (2021, тис. осіб)	**14,469**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	12
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-36,97
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	8539
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	3496
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2434
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**145,8**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,7
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	8745,5
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Нововоронцовська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі

- Межі областей, АР Крим
- Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

- Міста
- Селища
- Села

Шляхи сполучення:

- Дороги державного значення
- Дороги місцевого значення
- Вулиці і дороги населених пунктів
- Залізниці

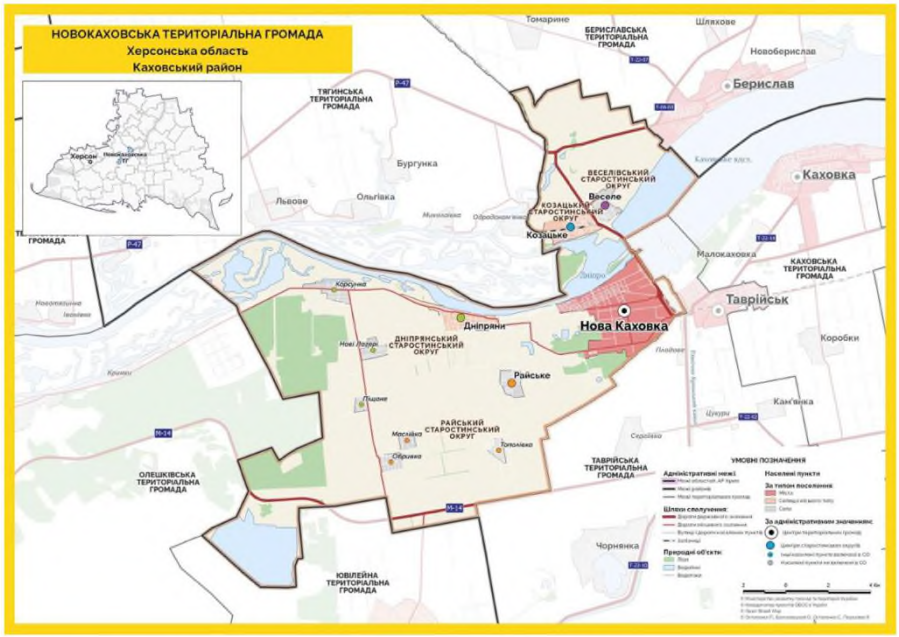
Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік.

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	Нововоронцовська
Тип тергромади	селищна територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Бериславський
Площа (кв. км)	**465,4**
Кількість старостинських округів	5
Кількість міст	0
Кількість селищ	1
Кількість сіл	9
Населення (2021, тис. осіб)	**12,1**
Кількість ВПО (01.01.2024)	901
Кількість населення в т.ч. із ВПО (01.01.2024)	5 564
Густота населення тергромади (осіб/кв.км)	26
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-26,5
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	7082
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2890
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 00.01.2022)	2125
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**21,84**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,65
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	3 924,10
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Новокаховська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

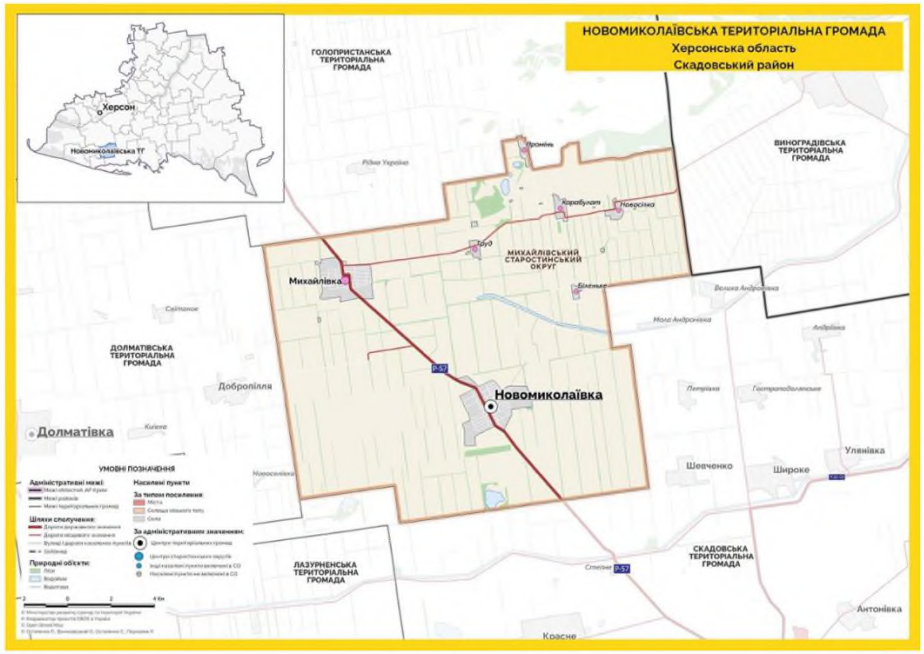
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Новокаховська**
Тип тергромади	Міська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Каховський
Площа (км²)	**246**
Кількість старостинських округів	4
Кількість міст	1
Кількість селищ	2
Кількість сіл	8
Населення (2021, тис. осіб)	**58,891**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	244,4
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-16,44
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	34462
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	15165
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	9264
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**428,45**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,9
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	0
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Новомиколаївська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

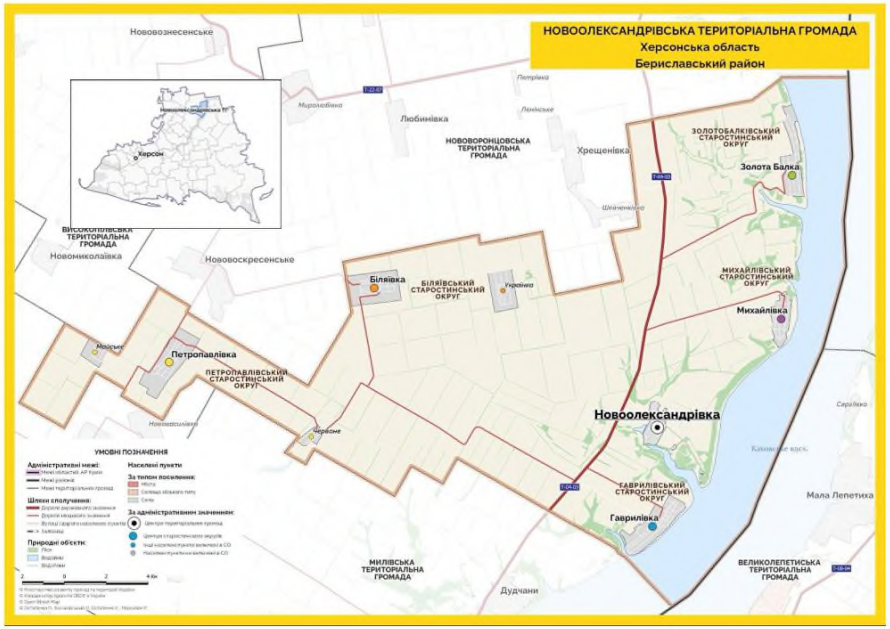
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Новомиколаївська**
Тип тергромади	Сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Скадовський
Площа (км²)	**242**
Кількість старостинських округів	1
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	7
Населення (2021, тис. осіб)	**5,847**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	24,2
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-10,24
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	3438
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1325
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1084
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**9,7**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,19
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	18609,2
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Новоолександрівська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі

- Межі областей, АР Крим
- Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

- Міста
- Селища
- Села

Шляхи сполучення:

- Дороги державного значення
- Дороги місцевого значення
- Вулиці і дороги населених пунктів
- Залізниці

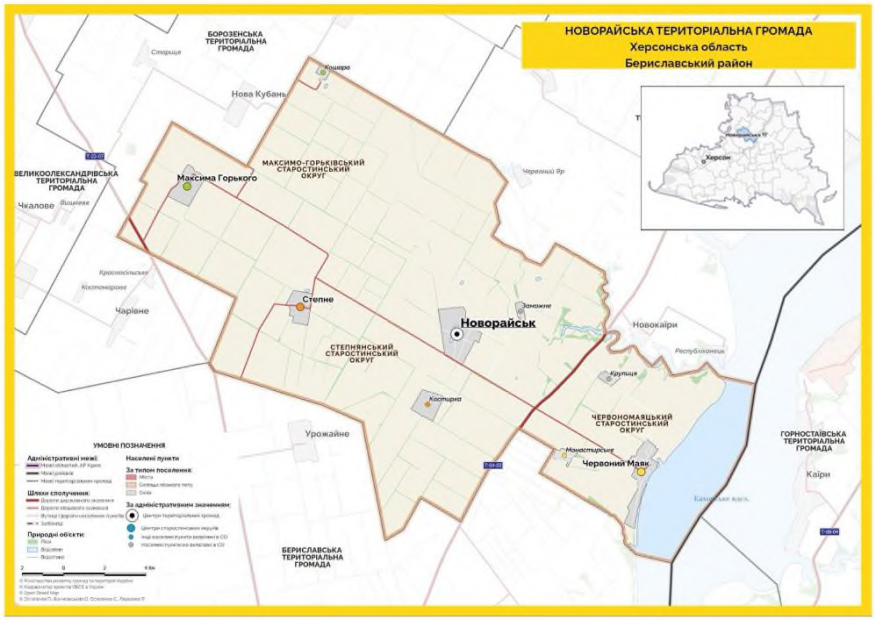
Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік.

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	Новоолександрівська
Тип тергромади	сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Бериславський
Площа (кв. км)	**407,9**
Кількість старостинських округів	5
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	9
Населення (2021, тис. осіб)	**5,84**
Кількість ВПО (01.01.2024)	105
Кількість населення в т.ч. із ВПО (01.01.2024)	2 630
Густота населення тергромади (осіб/кв.км)	14,3
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-31
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	3502
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1432
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 00.01.2022)	903
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**9,25**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,51
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	3 210,10
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	6

Новорайська територіальна громада

Загальні умовні позначення до к арт в атласі

- Межі областей, АР Крим
- Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

- Міста
- Селища
- Села

Шляхи сполучення:

- Дороги державного значення
- Дороги місцевого значення
- Вулиці і дороги населених пунктів
- Залізниці

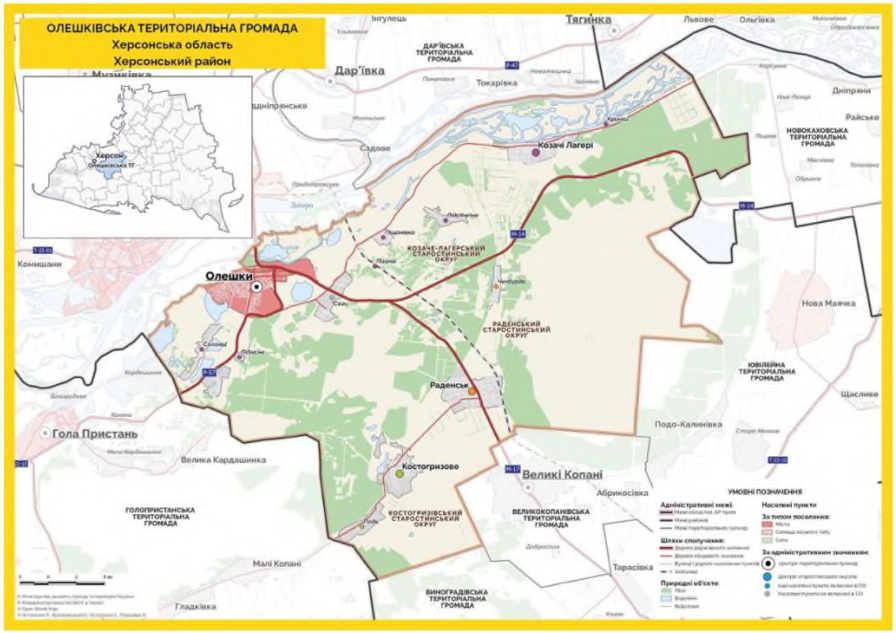
Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік.

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Новорайська**
Тип тергромади	сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Бериславський
Площа (кв. км)	**351,5**
Кількість старостинських округів	2
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	9
Населення (2021, тис. осіб)	**5,71**
Кількість ВПО (01.01.2024)	601
Кількість населення в т.ч. із ВПО (01.01.2025)	2 317
Густота населення тергромади (осіб/кв.км)	16,3
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-26,7
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	3320
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1329
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 00.01.2022)	1065
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**6,05**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,2
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	8 406,40
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Олешківська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

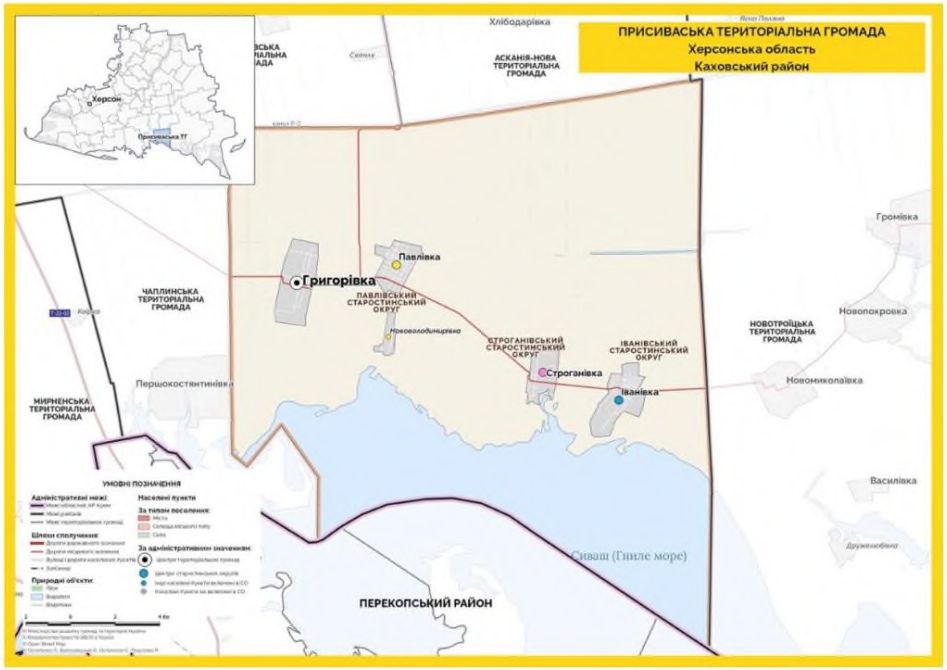
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Олешківська**
Тип тергромади	Міська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Херсонський
Площа (км^2)	**799,2**
Кількість старостинських округів	5
Кількість міст	1
Кількість селищ	2
Кількість сіл	10
Населення (2021, тис. осіб)	**37,899**
Густота населення тергромади (осіб/км^2)	47,4
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-2,4
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	22644
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	8595
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	6660
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**194,5**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,51
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	26401,4
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Присиваська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

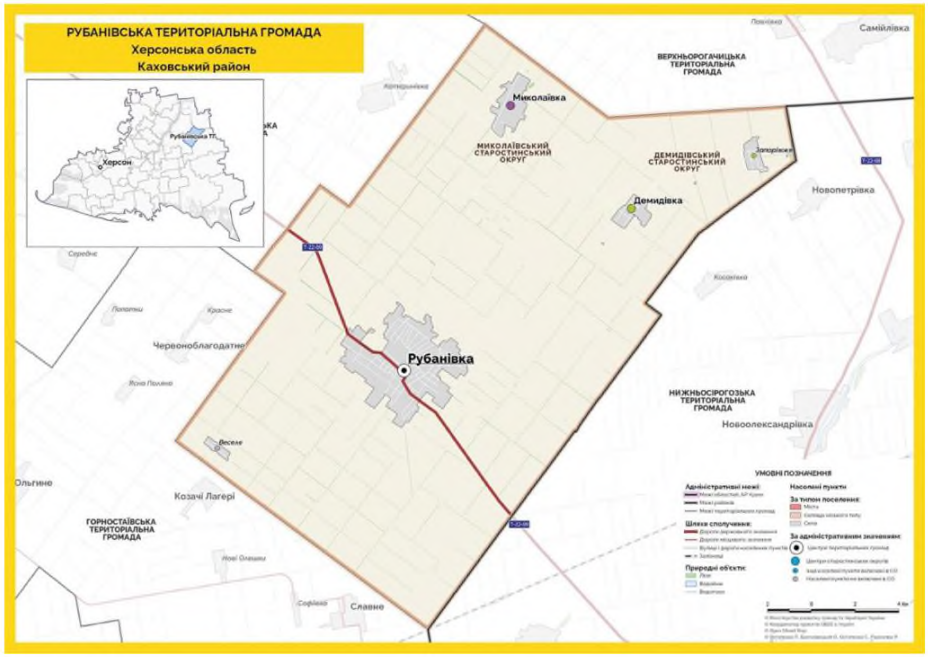
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Присиваська**
Тип тергромади	Сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Каховський
Площа (км^2)	**399,6**
Кількість старостинських округів	4
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	5
Населення (2021, тис. осіб)	**4,500**
Густота населення тергромади (осіб/км^2)	11,26
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-22,62
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2776
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1001
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	723
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**25,4**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,32
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	2916,8
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Рубанівська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

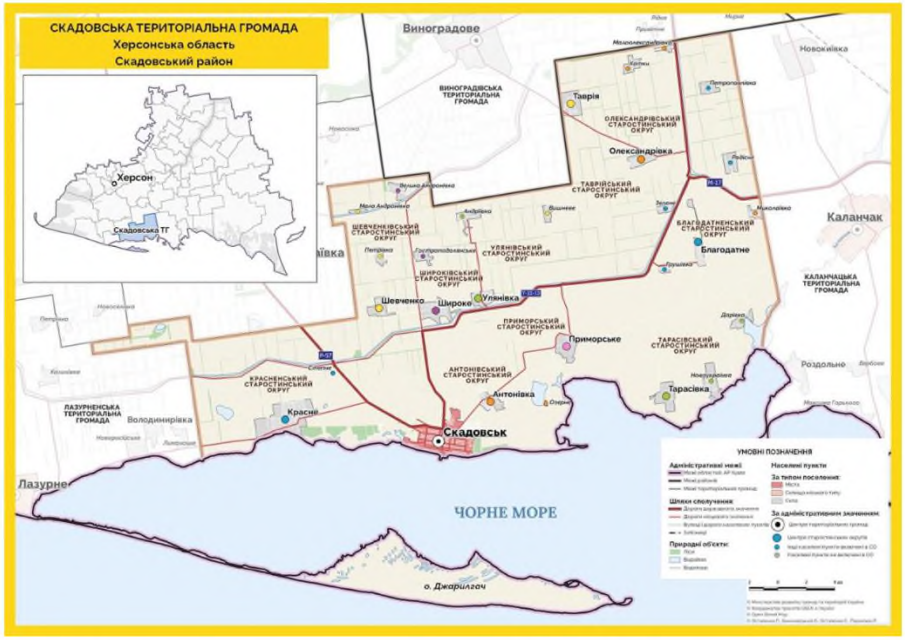
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Рубанівська**
Тип тергромади	Сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Каховський
Площа (км^2)	**368,7**
Кількість старостинських округів	2
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	5
Населення (2021, тис. осіб)	**3,868**
Густота населення тергромади (осіб/км^2)	10,5
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-40,15
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2314
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	887
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	667
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**10,3**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,4
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	7519,8
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Скадовська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

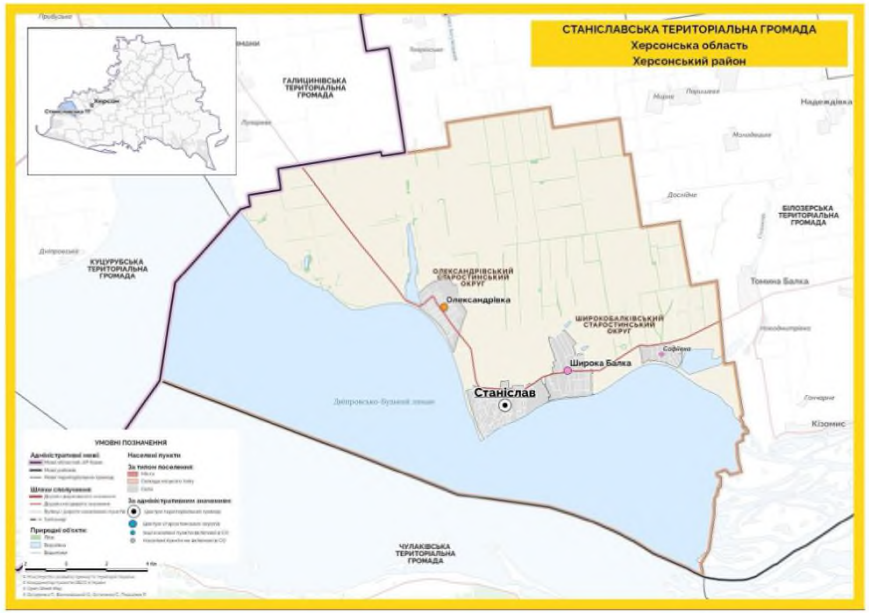
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Скадовська**
Тип тергромади	Міська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Скадовський
Площа (км²)	**776,3**
Кількість старостинських округів	10
Кількість міст	1
Кількість селищ	0
Кількість сіл	27
Населення (2021, тис. осіб)	**34,758**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	44
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-12,85
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	20111
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	8264
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	5796
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**75,6**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,4
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	73185,9
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	2

Станіславська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі

- Межі областей, АР Крим
- Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

- Міста
- Селища
- Села

Шляхи сполучення:

- Дороги державного значення
- Дороги місцевого значення
- Вулиці і дороги населених пунктів
- Залізниці

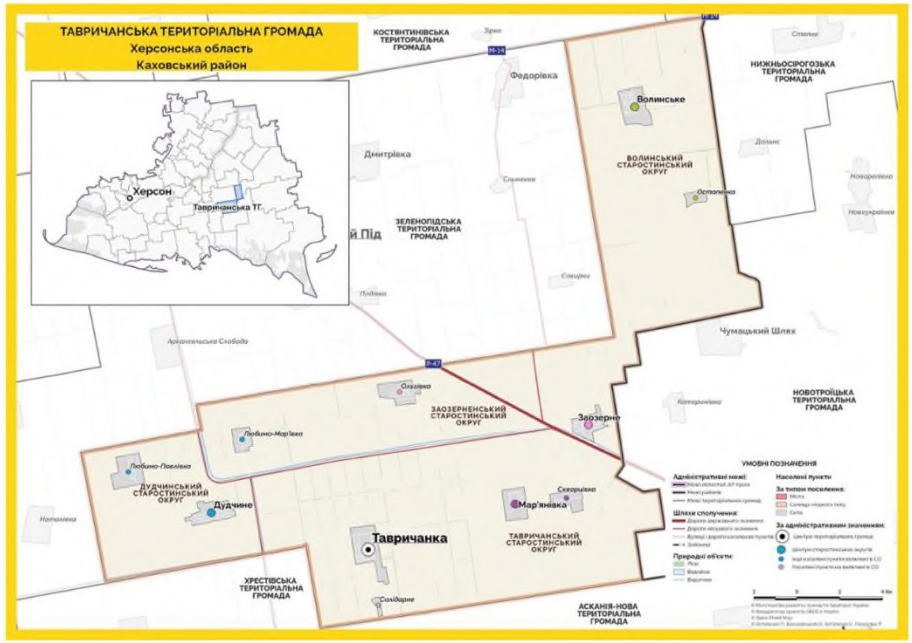
Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік.

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	Станіславська
Тип тергромади	сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Херсонський
Площа (кв. км)	412,7
Кількість старостинських округів	2
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	4
Населення (2021, тис. осіб)	10,7
Кількість ВПО (01.01.2024)	506
Кількість населення в т.ч. із ВПО (01.01.2024)	5 697
Густота населення тергромади (осіб/кв.км)	23,8
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-8,6
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	5866
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2254
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 00.01.2022)	1705
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	15,28
Індекс податкоспроможності тергромади	0,24
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	11 923,80
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Тавричанська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

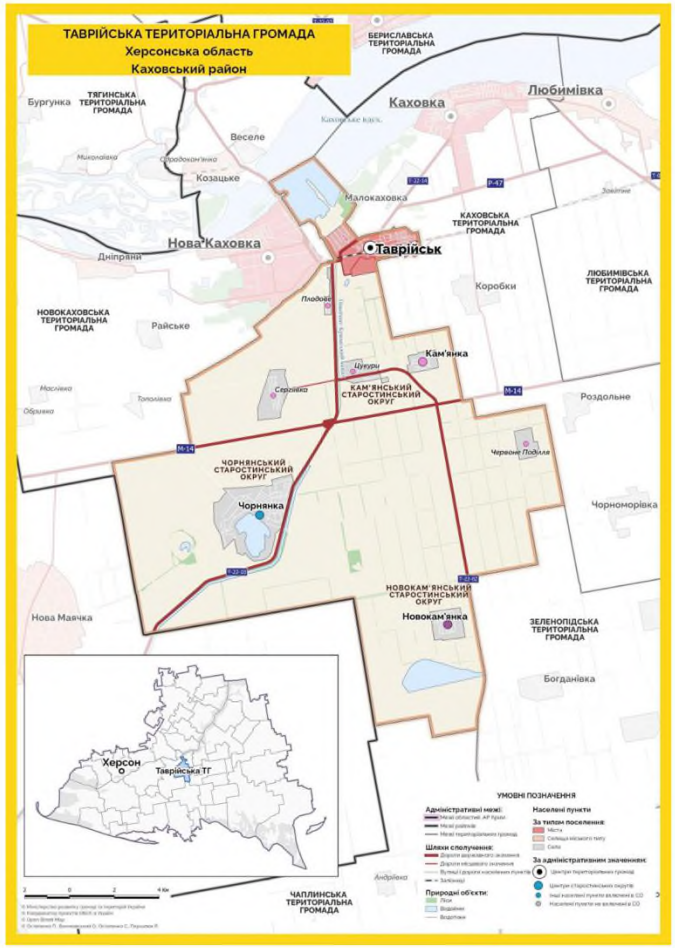
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Тавричанська**
Тип тергромади	Сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Каховський
Площа (км²)	**332,6**
Кількість старостинських округів	4
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	11
Населення (2021, тис. осіб)	**4,843**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	14,6
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-22,4
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2891
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1047
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	905
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**10,5**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,3
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	11538,7
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	0

Таврійська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

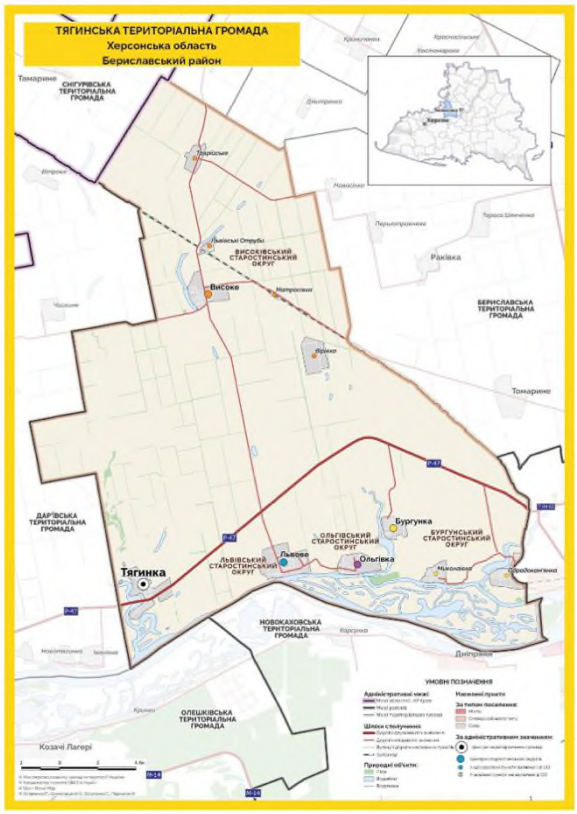
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Таврійська**
Тип тергромади	Міська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Каховський
Площа (км²)	**250,7**
Кількість старостинських округів	3
Кількість міст	1
Кількість селищ	0
Кількість сіл	7
Населення (2021, тис. осіб)	**16,755**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	66,8
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-16,1
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	9882
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	4109
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2764
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**38,8**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,3
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	43755
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	0

Тягинська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі

- Межі областей, АР Крим
- Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

- Міста
- Селища
- Села

Шляхи сполучення:

- Дороги державного значення
- Дороги місцевого значення
- Вулиці і дороги населених пунктів
- Залізниці

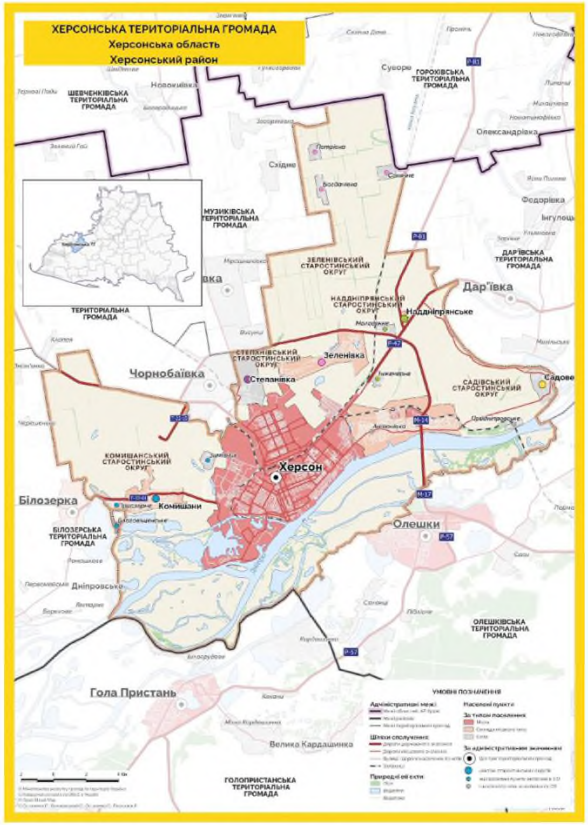
Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік.

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Тягинська**
Тип тергромади	сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Бериславський
Площа (кв. км)	**424,3**
Кількість старостинських округів	5
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	11
Населення (2021, тис. осіб)	**9,968**
Кількість ВПО (01.01.2024)	186
Кількість населення в т.ч. із ВПО (01.01.2024)	1 371
Густота населення тергромади (осіб/кв.км)	22,6
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-24,8
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	5655
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2194
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1758
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**43,91**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,21
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	10 592,20
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Херсонська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі

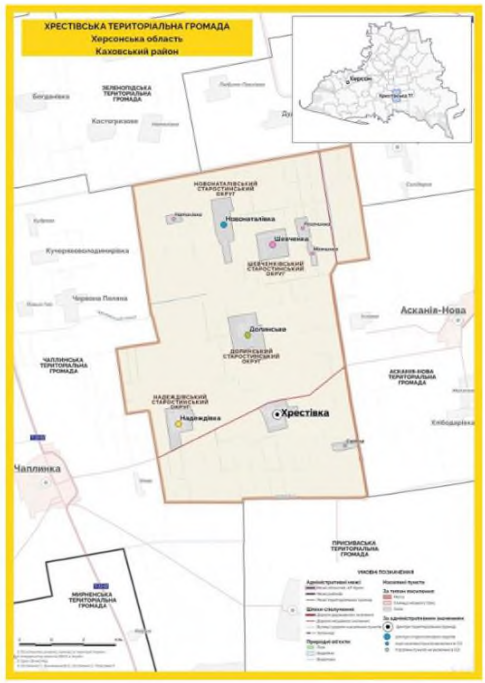
Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік.

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	Херсонська
Тип тергромади	міська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Херсонський
Площа (кв. км)	**452,769**
Кількість старостинських округів	6
Кількість міст	1
Кількість селищ	11
Кількість сіл	4
Населення (2021, тис. осіб)	**317,752**
Кількість ВПО (01.01.2024)	21 151
Кількість населення в т.ч. із ВПО (01.01.2024)	214 382
Густота населення тергромади (осіб/кв.км)	702,1
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-16,1
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	189898
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	76009
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 00.01.2022)	51845
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**2 163,85**
Індекс податкоспроможності тергромади	-
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	-
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	-
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Хрестівська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

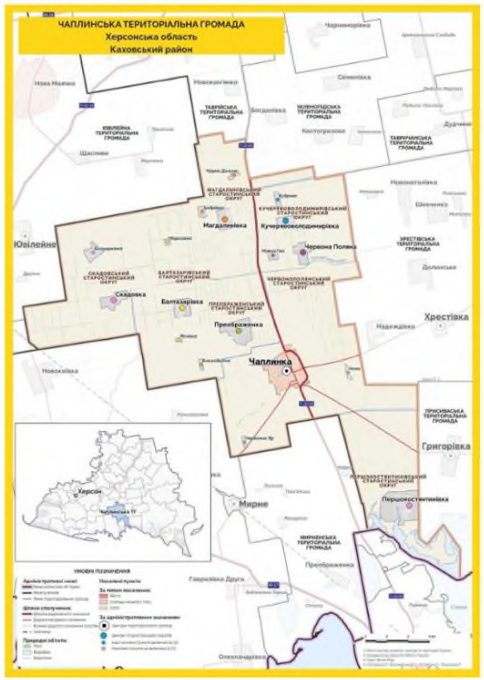
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Хрестівська**
Тип тергромади	Сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Каховський
Площа (км²)	**274,6**
Кількість старостинських округів	4
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	9
Населення (2021, тис. осіб)	**5,318**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	19,4
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-23,52
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	3098
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1080
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1140
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**9,13**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,3
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	13109,3
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Чаплинська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

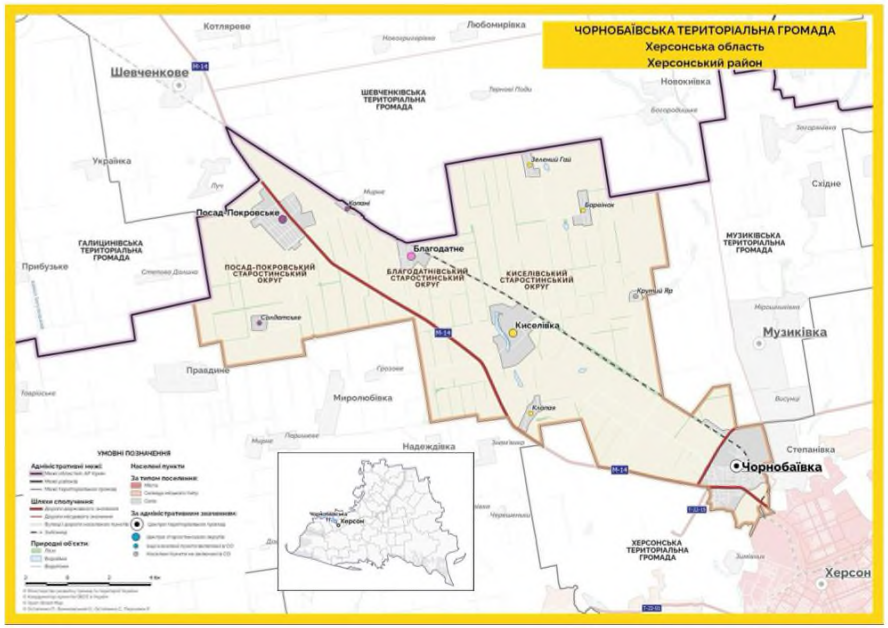
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Чаплинська**
Тип тергромади	Селищна територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Каховський
Площа (км^2)	**647**
Кількість старостинських округів	7
Кількість міст	0
Кількість селищ	1
Кількість сіл	17
Населення (2021, тис. осіб)	**16,988**
Густота населення тергромади (осіб/км^2)	26,3
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-17,24
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	9684
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	3848
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	3456
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**92,063**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,7
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	9568,5
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Чорнобаївська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі

- Межі областей, АР Крим
- Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

- Міста
- Селища
- Села

Шляхи сполучення:

- Дороги державного значення
- Дороги місцевого значення
- Вулиці і дороги населених пунктів
- Залізниці

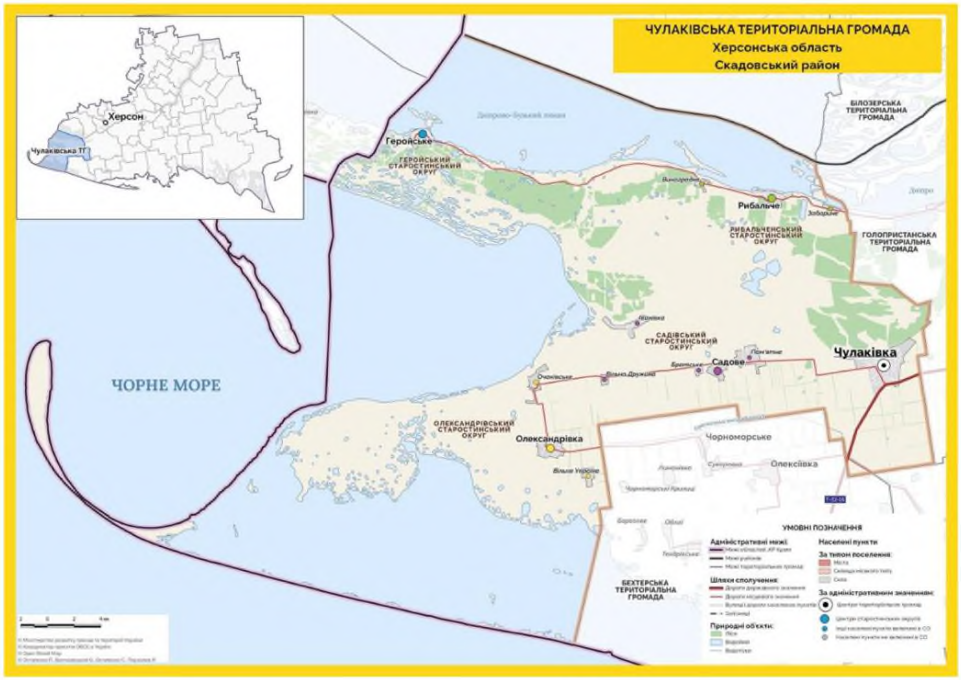
Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік.

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	Чорнобаївська
Тип тергромади	сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Херсонський
Площа (кв. км)	**241,9**
Кількість старостинських округів	3
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	10
Населення (2021, тис. осіб)	**14,78**
Кількість ВПО (01.01.2024)	1 322
Кількість населення в т.ч. із ВПО (01.01.2024)	9 868
Густота населення тергромади (осіб/кв.км)	61,1
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-8,2
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	8839
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	3380
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2558
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**131,29**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,26
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	18 619,00
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1 (у тч. 3 ВРМ адміністраторів ЦНАП)

Чулаківська територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

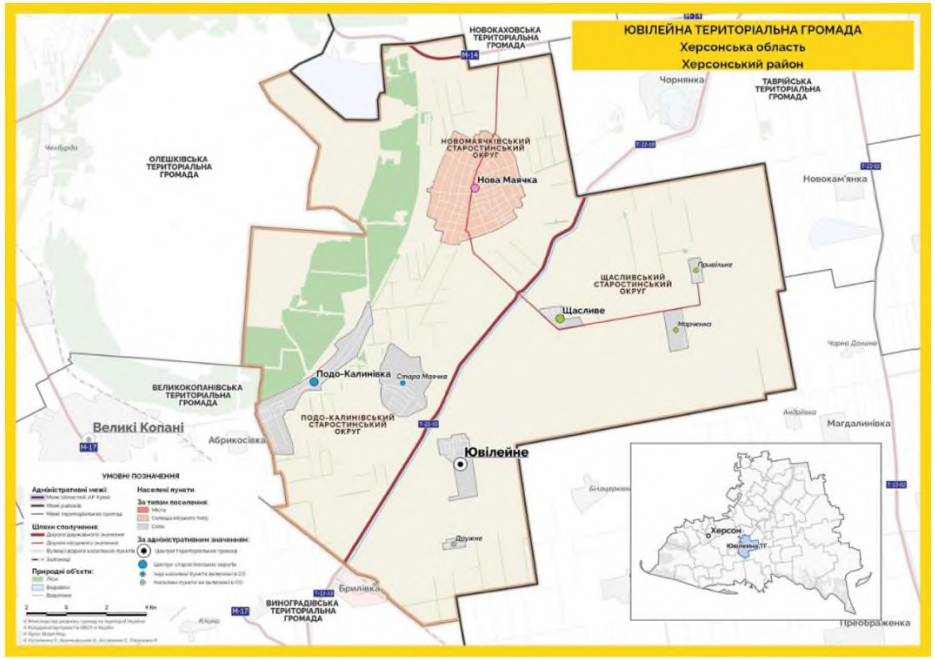
The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Чулаківська**
Тип тергромади	Сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Скадовський
Площа (км²)	**1612,7**
Кількість старостинських округів	5
Кількість міст	0
Кількість селищ	0
Кількість сіл	13
Населення (2021, тис. осіб)	**7,515**
Густота населення тергромади (осіб/км²)	5,3
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-11,59
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	4494
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1677
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	1344
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**10,65**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,2
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	20578,7
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

Ювілейна територіальна громада

Загальні умовні позначення до карт в атласі / Map symbols used in the atlas

Межі областей, АР Крим

Межі територіальних громад

Тип населених пунктів:

Міста

Селища

Села

Шляхи сполучення:

Дороги державного значення

Дороги місцевого значення

Вулиці і дороги населених пунктів

Залізниці

Назви старостинських округів, населених пунктів на картосхемі вище і далі на інших картосхемах в атласі вказані станом на 2021 рік

The names of starosta districts and settlements on the map above and below on other maps in the atlas are as of 2021

ГІС-портал Херсонської області

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (2021)

Назва тергромади	**Ювілейна**
Тип тергромади	Сільська територіальна громада
Область	Херсонська
Район	Херсонський
Площа (км^2)	**484,7**
Кількість старостинських округів	3
Кількість міст	0
Кількість селищ	1
Кількість сіл	7
Населення (2021, тис. осіб)	**12,179**
Густота населення тергромади (осіб/км^2)	25,1
Середній приріст населення 2001-2021 (%)	-10,82
Населення працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	7290
Населення старше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2746
Населення молодше працездатного віку (осіб, станом на 01.01.2022)	2143
Бюджет тергромади (2021, загальний фонд без урахування міжбюджетних трансфертів, млн. грн)	**36,2**
Індекс податкоспроможності тергромади	0,39
Базова дотація тергромади (тис. грн.)	17982,4
Реверсна дотація тергромади (тис. грн.)	0
Кількість ЦНАП в тергромаді	1

ДОДАТОК В.

ЗВІТ.

Прогноз чисельності населення правобережної частини Херсонської області до 2041 року

Звіт підготував:
док. екон. наук О. Гладун

за участі:
канд. екон. наук П. Шевчука,
канд. екон. наук О. Позняка,
док. філ. О. Гаврилюка

Аналітичний звіт

1. ВСТУП

Чисельність і особливості розподілу населення за віком і статтю, які склалися на початок прогнозного періоду, мають істотний вплив на демографічний розвиток регіону кілька найближчих десятиліть уперед. Тому точність і актуальність цих даних є вкрай важливими. Зокрема, динаміка чисел народжених і померлих, як і власне чисельності населення, буде різною для населення з високою часткою жінок у репродуктивному віці порівняно з населенням із підвищеною питомою вагою осіб похилого віку.

На жаль, активні бойові дії на території Херсонської області та викликані ними масові переміщення людей, часткова окупація регіону, відсутність надійної реєстрації демографічних подій зумовлюють брак достовірних статистичних даних про населення. Доступні дані про розподіл населення за статтю та віком мають дещо суперечливий характер, про що йтиметься далі. Тому після завершення війни та проведення перепису населення цей прогноз рекомендується уточнити.

2. ДАНІ

На жаль, через обмеження, пов'язані з режимом воєнного стану, статистичні дані про населення за 2022–2025 роки є спорадичними, подекуди суперечливими, недоступними або й узагалі відсутніми.

За адміністративно-територіальною реформою 2020 року в Херсонській області було утворено 5 районів, із яких Бериславський район лежить повністю на правому березі Дніпра. Два селища Каховського району (Веселе та Козацьке), що розташовані на правому березі Дніпра, звільнені від російських загарбників. Частина Херсонського району, яка розташована на лівому березі Дніпра, залишається тимчасово окупованою російськими військами.

Для аналізу демографічного розвитку правобережжя Херсонської області в XXI ст. будемо спиратися на дані Державної статистичної служби України (Держстат). Колишні адміністративні райони: Бериславський, Білозерський, Великоолександрівський, Високопільський і Нововоронцовський, а також Херсонська міськрада розташовувалися на правому березі Дніпра. Селища Веселе та Козацьке входили до колишнього Бериславського району. Тому сума вказаних адміністративно-територіальних одиниць цілком відповідає правобережній частині Херсонської області.

Дані про розподіл населення за статтю та віком на початок 2026 року та чисельність народжених у 2002–2025 роках було отримано від місцевої адміністрації.

Для порівняння сучасного розподілу населення за статтю та віком були використані дані Національної служби здоров'я України (НСЗУ) про кількість поданих декларацій про вибір лікаря первинної медичної допомоги станом на 31 грудня 2025 року. На жаль, актуальність цих даних викликає певні сумніви, про що йтиметься детальніше далі.

3. МЕТОД

Когортно-компонентний метод демографічного прогнозу ґрунтується на очевидному факті, що щороку однорічні вікові групи (когорти) населення старіють на 1 рік, а також на формулі демографічного балансу: чисельність населення в наступному році дорівнює чисельності населення в поточному році без тих, хто помре і виїде, але з тими, хто народиться і приїде. Покрокове обчислення цих компонентів за статтю та віковими групами дає змогу коректно врахувати майбутні зміни статево-вікової структури населення. Розробка прогнозу за компонентами (народжуваність, смертність і міграція) здійснюється окремо. Це робить когортно-компонентний метод гнучким і дає змогу підбирати різні функції народжуваності та дожиття і вікові профілі мігрантів незалежно одна від одної, а також накладати відповідні обмеження, якщо інформація є доступною або частково доступною.

Прогнозні гіпотези за компонентами народжуваності, смертності та міграцій наведено в розділі «ДЕМОГРАФІЧНИЙ ПРОГНОЗ». Вони є суб'єктивними оцінками експертів, оскільки воєнні дії порушили еволюційний розвиток демографічних процесів, який би могли об'єктивно описати трендові моделі. З іншого боку, трендові конструкції прогнозування під час війни не є дуже корисними, оскільки власне тренди порушені воєнними діями.

4. АНАЛІЗ

Ретроспективний аналіз динаміки демографічних показників дає уявлення про досягнуті демографічні характеристики населення та можливі межі, в яких вони можуть коливатися в досліджуваній популяції в майбутньому. За умови відсутності таких різких і руйнівних подій, як війна, ряди демографічних показників у роки перед прогнозом слугують надійним підґрунтям для розроблення прогнозних гіпотез, що зумовлено інерційністю більшості демографічних процесів.

4.1. Чисельність і вікова структура населення

Від моменту перепису 2001 року до початку 2026 року чисельність населення правобережної частини Херсонської області скоротилася вчетверо – з 561 до 133 тисяч осіб. Найбільші втрати людності спостерігалися в роки повномасштабної війни (рис. 1) та зумовлені масовим міграційним відпливом населення внаслідок активних бойових дій і часткової окупації області.

Важливо підкреслити, що до міграцій вдаються переважно особи працездатного віку. Люди старшого віку менш схильні до зміни місця проживання. Тому масова еміграція вибірковим чином позначається на віковій структурі населення. Якщо на початок 2021 року (останні доступні дані за старим адміністративно-територіальним поділом) частка осіб у віці 60 років і старше на правобережжі Херсонської області становила 23,6%, то на початок 2026 року, за даними місцевої влади, ця величина сягнула 42,6%. Також відбулися значні зрушення в розподілі за статтю. Якщо на початок 2021 року питома вага чоловіків становила 45,9%, то на початок 2026 року – вже 39,1%. На жаль, у сучасних умовах перевірити достовірність цих даних неможливо.

Для деталізації даних про розподіл населення за статтю та віком було обчислено прогноз від доступних даних початку 2021 року до початку 2026 року з урахуванням даних про число народжених у 2002–2025 роках та даних про розподіл населення за широкими віковими групами (працездатного віку, пенсійного віку).

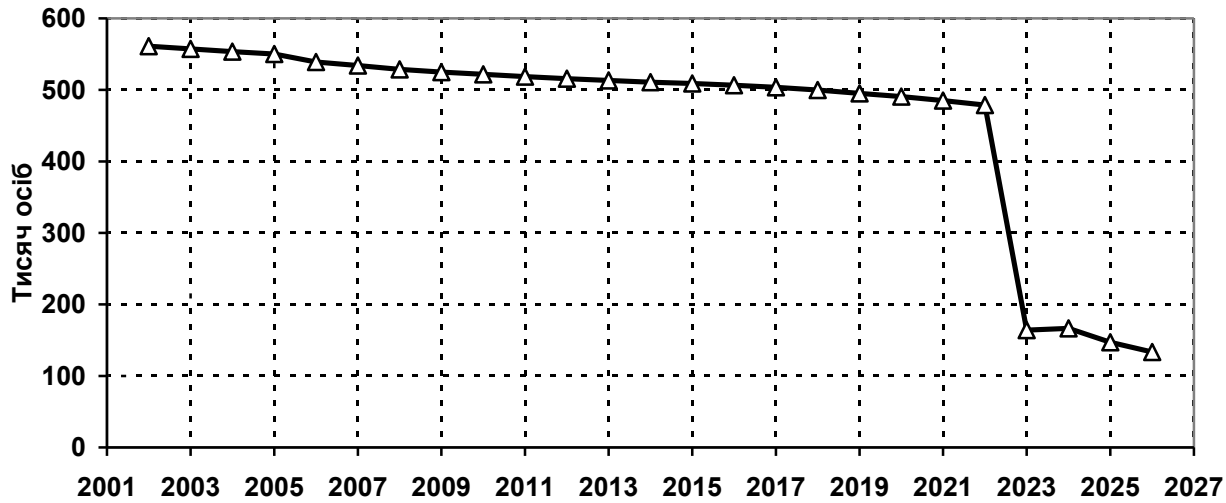

Рис. 1 — Чисельність населення, правобережна частини Херсонської області, 2002–2026 (на початок відповідного року), тис. осіб.

Джерело: за даними Держстату України та даними місцевої влади.

Варто зазначити, що різке зростання частки осіб пенсійного віку (до 42,6%) явним чином позначається на статево-віковій піраміді населення регіону, яка набуває «грибовидного» вигляду (рис. 2, права панель). На цьому ж рисунку чітко видно чисельну перевагу жіночої частини населення.

Цікаво, якщо скласти дані про кількість поданих декларацій про вибір лікаря первинної медичної допомоги в 17 громадах, розташованих на правому березі Дніпра, станом на 31 грудня 2025 року, то отримаємо не лише значно більшу чисельність (майже 266 тисяч), а й радикально іншу статево-вікову структуру (рис. 2, права панель). Як свідчить досвід аналізу сучасних даних в Україні, кількість підписаних декларацій зазвичай менша за чисельність населення, особливо працездатних вікових груп.

Крім зазначеного збільшення питомої ваги осіб старшого віку («старіння зверху»), відбувається зменшення частки дітей («старіння знизу»). Порівняно мала кількість народжених зумовлює подальше звуження основи демографічної піраміди (рис. 2).

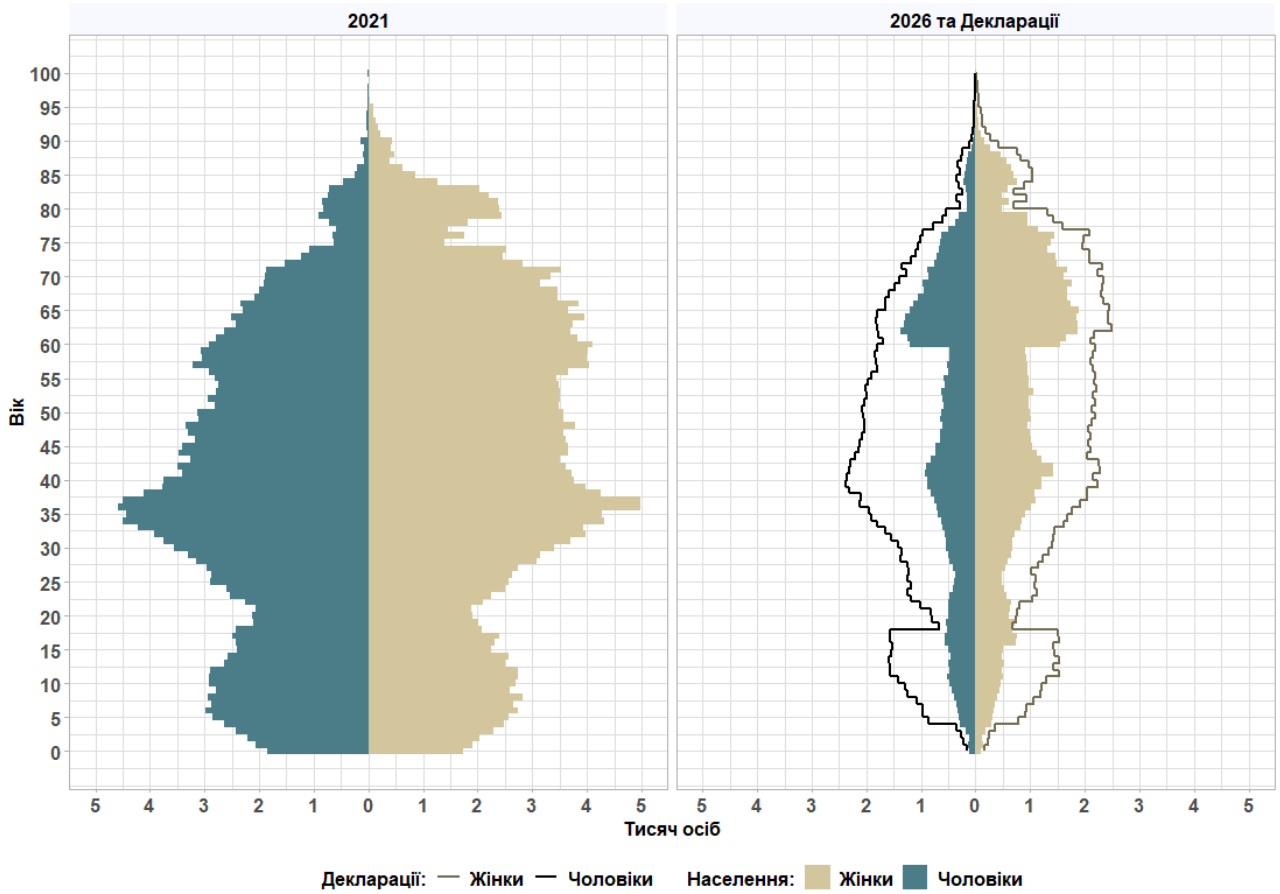

Рис. 2 — Статево-вікова структура населення, правобережна частина Херсонської області, тис осіб.

Джерело: 2021 р. — за даними Держстату України, 2026 р. — авторська оцінка на основі даних місцевої влади. Дані про декларації — НСЗУ.

Важливим висновком для демографічного прогнозу є те, що поточна висока частка осіб старшого віку буде скорочуватися внаслідок природного вимирання цієї категорії людей, що, вкупі з міграційним припливом (якщо він буде), призводитиме до певного омолодження вікової структури та відповідного зростання загальних коефіцієнтів природного приросту, які, проте, залишатимуться від'ємними.

4.2. Народжуваність

Загальні коефіцієнти народжуваності в Херсонській області до 2012 року переважно зростали (рис. 3) як за рахунок перебування у той період у найбільш активному дітородному віці найбільш людних поколінь середини 1980-х років народження, тобто сприятливого структурного чинника, так і збільшення інтенсивності дітонародження, про що йтиметься далі.

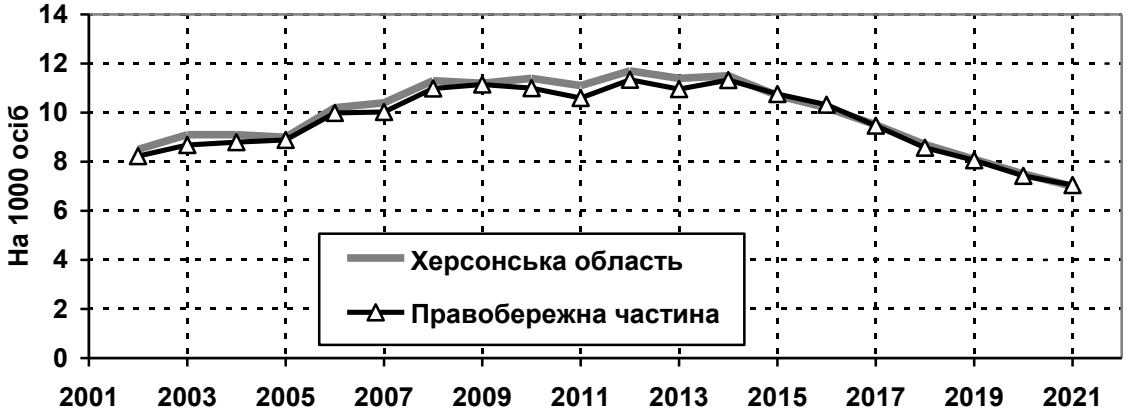

Рис. 3 — Загальні коефіцієнти народжуваності, Херсонська область та правобережна частина Херсонської області, 2002—2021, на 1 000 осіб.

Джерело: за даними Держстату України.

Оскільки загальні коефіцієнти народжуваності обчислюють на все населення, зокрема на осіб старшого і молодшого віку, які не беруть участі в дітонародженні, варто розглянути сумарні показники народжуваності, які розраховують на жінок у репродуктивному віці. Тут чітко видно, що народжуваність на правобережжі Херсонської області нижча за обласну (рис. 4).

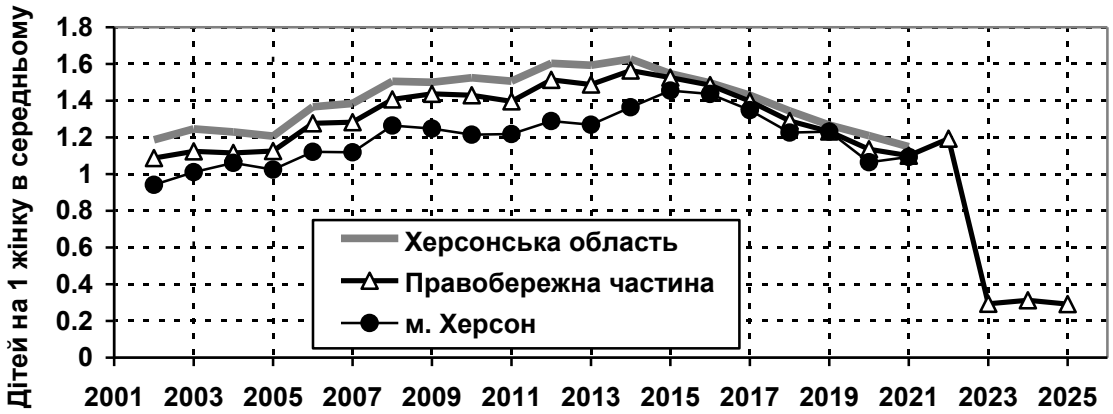

Рис. 4 — Сумарний показник народжуваності, Херсонська область, Правобережна частина Херсонської області та м. Херсон,

2002—2025, дітей на 1 жінку

Джерело: обчислено за даними Держстату України.

Складна взаємодія соціально-економічних чинників зумовлює знижену народжуваність у великих містах. Оскільки Херсон має велику питому вагу в населенні області, то саме він і визначає нижчу народжуваність на правому березі Дніпра порівняно з Херсонською областю в цілому (рис. 4).

У 2021 році сумарний показник народжуваності в Херсонській області впав до 1,15 дитини на жінку (рис. 4), що навіть трохи нижче, ніж за попереднього мінімуму – 1,16 в 2001 році. Деяке зростання цього показника в 2022 році, найбільш вірогідно, пов'язано з невідповідністю чисельника і знаменника, а саме реєстрацією народжень (які потрапили в чисельник) жінками, які згодом виїхали (і не потрапили до знаменника). Падіння показника до 0,3 дитини на жінку в 2023–2025 роках (рис. 4) також виглядає як статистичний артефакт. Можливо, більшість народжень відбувається і реєструється в інших регіонах України. Таким чином, вони не потрапляють до чисельника вікових коефіцієнтів народжуваності.

Це має важливі наслідки для демографічного прогнозу, оскільки така штучно занижена кількість дітей транслюється в майбутнє. Можливо, вони народилися в інших регіонах, а фактично мешкають з батьками на Херсонщині. Тоді дітей наймолодшого віку насправді

більше, ніж за поточною оцінкою. З іншого боку, вони могли народитися в інших регіонах, і батьки не повернулися з ними назад з огляду на складну безпекову ситуацію в області. Тоді неясно, яка частка з них повернеться після війни. Це погіршує достовірність перспективної оцінки чисельності цих вікових груп.

4.3. Смертність і тривалість життя

Загальні коефіцієнти смертності на правобережній частині Херсонської області на початку XXI ст. були дещо нижчими за обласні, проте після 2010 року відмінність практично зникла (рис. 5).

Середня очікувана тривалість життя при народженні на правобережній частині Херсонської області до 2013–2014 років була вищою, ніж по області в цілому, проте згодом ця розбіжність була нівельована. Як і по Україні в цілому, прогрес у зростанні тривалості життя, досягнутий переважно в 2009–2013 роках, під час пандемії Covid-19 було втрачено (рис. 6).

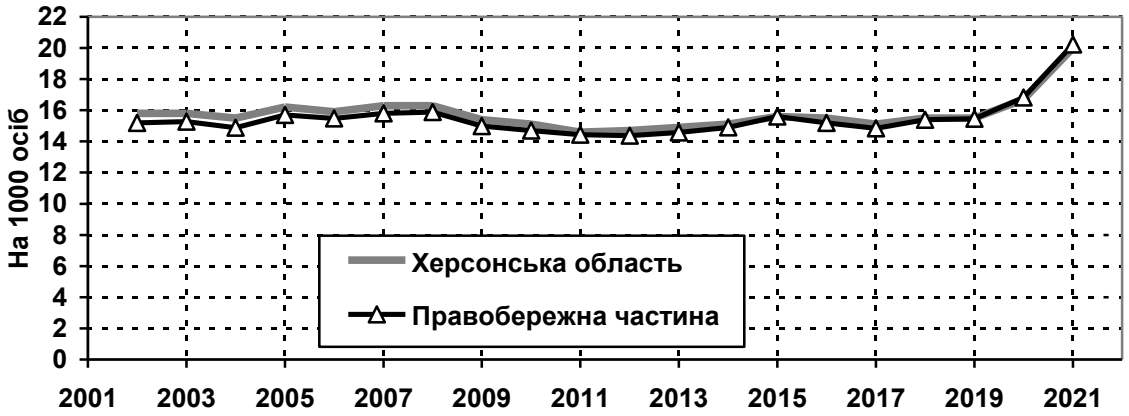
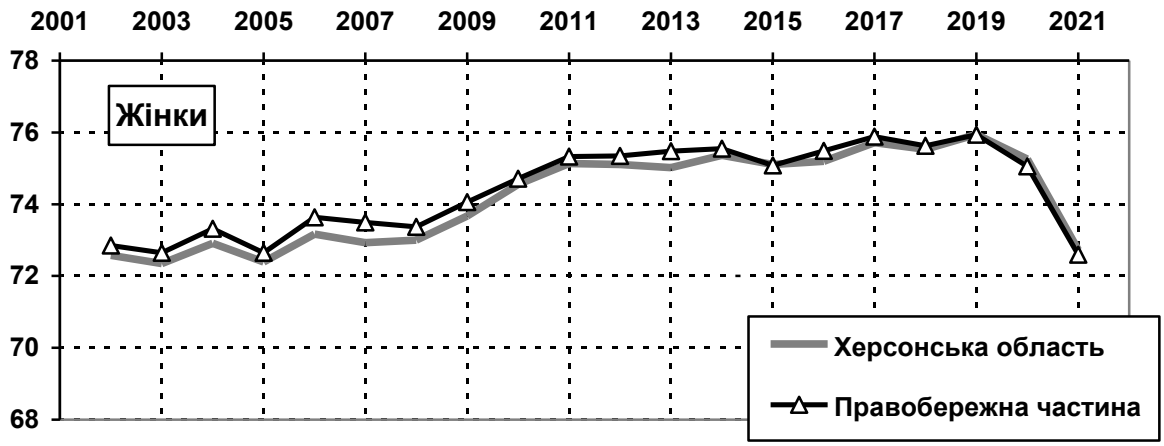

Рис. 5 — Загальні коефіцієнти смертності, Херсонська область та правобережна частина Херсонської області, 2002—2021, на 1 000 осіб.

Джерело: за даними Держстату України.

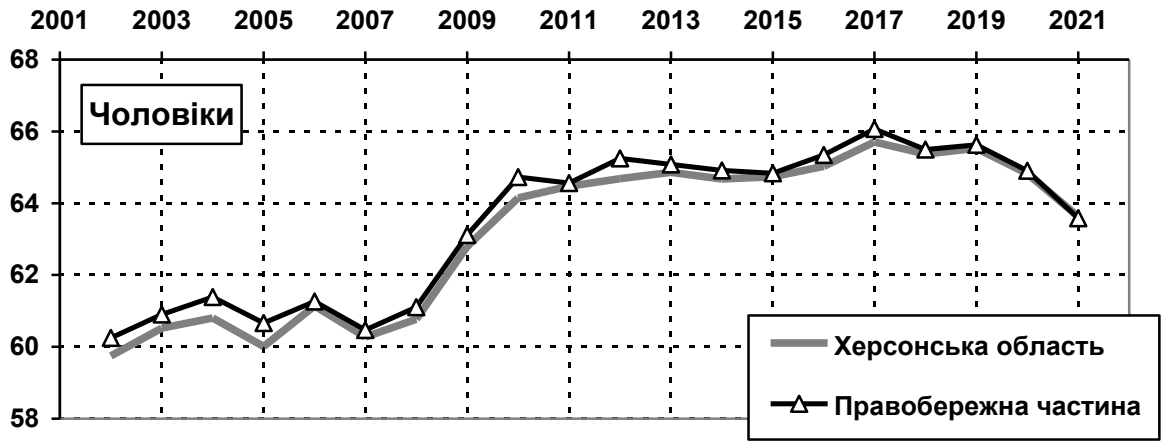

Рис. 6 — Середня очікувана тривалість життя при народженні за статтю, Херсонська область та правобережна частина Херсонської області, 2002—2021 рр.

Джерело: обчислено за даними Держстату України.

Найбільших втрат тривалості життя внаслідок пандемії зазнали жінки. Втрати тривалості життя чоловіків були частково компенсовані зниженням їхньої смертності від інфекційних хвороб і зовнішніх причин смерті. Оскільки останні мають дуже незначний вплив на смертність жінок, вони такої компенсації не отримали.

Дані інших країн свідчать про те, що середня очікувана тривалість життя при народженні досить швидко відновилася після пандемії. В Україні, на жаль, відсутня досить детальна та надійна статистична база для обчислення цього показника. Наші дуже приблизні розрахунки показують, що середня очікувана тривалість життя при народженні чоловіків у Херсонській області в 2022–2025 роках могла впасти до 57–59 років.

4.4. Міграція населення

Ще до початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України, упродовж 2002–2020 років міграційна ситуація в Херсонській області була досить складною. Сальдо міграції протягом цих років набувало лише від'ємних значень і коливалося в межах від –5 246 до –301 осіб (рис. 7).

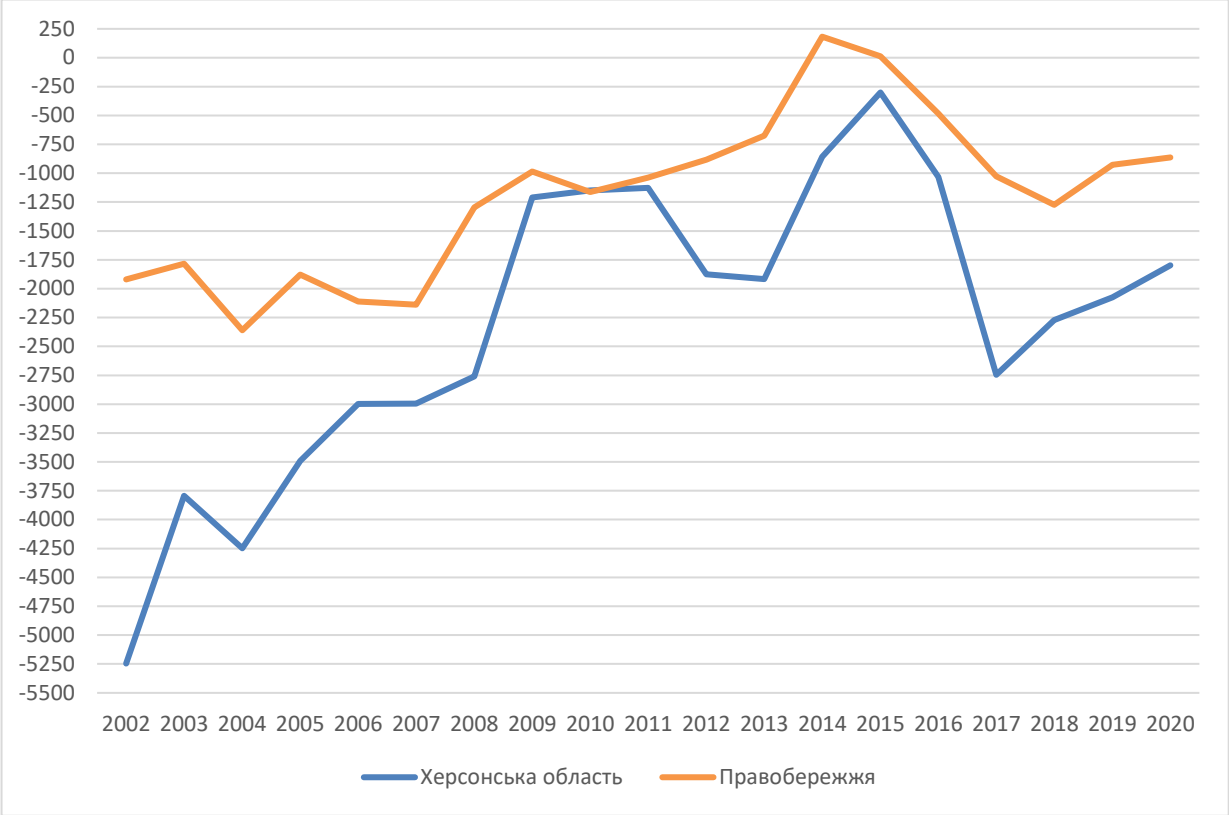

Рис. 7. Сальдо міграції населення, Херсонська область та правобережна частина Херсонської області, 2002—2020 рр., осіб.

Джерело: обчислено за даними Держстату України.

З початком повномасштабного вторгнення РФ частину території Херсонської області тимчасово окуповано (ТОТ). Однак 17 правобережних територіальних громад області вдалося деокупувати. Зокрема, у 2002–2020 роках як на поточних ТОТ, так і на правобережжі здебільшого спостерігалося від'ємне значення сальдо міграції, яке сягало від -2 360 до -182 осіб.

Загалом сукупне сальдо міграції за період 2002–2020 років для Херсонської області становить (-43 894) особи, де на поточні ТОТ припало (-21 276) осіб проти (-22 618) осіб на правобережжі. Найкраща, за сукупним значенням сальдо міграції, міграційна ситуація серед поточних деокупованих територій Херсонщини спостерігалася у Білозерському районі (сукупне сальдо -2 054 особи), а найгірша – у Херсонській міськраді, в якій сукупне сальдо за цей період становило -12 741 особа.

5. ДЕМОГРАФІЧНИЙ ПРОГНОЗ

Як уже згадувалося раніше, як сама війна, так і її закінчення призводить до різкої зміни інтенсивності демографічних явищ. Для прикладу, припинення воєнних дій означатиме, що Херсонська область не втрачатиме загиблими сотні людей у працездатному віці щороку. Це має величезний вплив на показники дожиття та рівень смертності загалом. Завершення війни вплине на рішення мігрантів повернутися або відкриття кордонів означатиме, що їх виїде ще більше. Тому було вирішено не спиратися на попередні тенденції, які до того ж були порушені пандемією Covid-19 та адміністративно-територіальними перетвореннями. Відповідно гіпотези про природний і міграційний рух на прогнозний період були визначені експертним шляхом. Вочевидь, рік закінчення війни спрогнозувати неможливо, а це сильно впливає як на формулювання гіпотез про смертність, так і напрямків міграційних потоків. Тому для конкретизації гіпотез було вирішено, що війна закінчиться у 2026 році за одним (оптимістичним) варіантом, у 2027 році – за другим (середнім) варіантом і в 2030 році – за третім

(песимістичним) варіантом (вважаємо, що у ці роки війна ще триватиме, але інтенсивність бойових дій зменшуватиметься).

5.1. Прогноз народжуваності

У Херсонській області, як і в Україні в цілому, народжуваність уже кілька десятиліть не забезпечує простого відтворення населення і є однією з найнижчих у світі. Зважаючи на доступні дані, сумарний показник народжуваності в 2021–2024 роках у Херсонській області становив близько 0,3 дитини на жінку (рис. 4), що вдвічі менше, ніж у Південній Кореї, де спостерігається найнижчий рівень народжуваності у світі. Згідно із запропонованим вище поясненням настільки низької народжуваності, мешканки області народжують у більш безпечних регіонах. З огляду на те, що навіть у Південній Кореї сумарний показник народжуваності не падає нижче 0,7 дитини на жінку, можна припустити, що населення Херсонської області все ще зберігає довоєнні репродуктивні настанови. Тому після закінчення війни можна очікувати на деяке відновлення рівня народжуваності.

Країни з низькою народжуваністю, такі як Італія, Іспанія, Польща та Японія демонструють показники нижче 1,5 дитини на жінку вже 2–3 десятиліття поспіль. Таким чином, особи, які самі зростали в однодітних сім'ях, ставши дорослими, також народжують одну дитину. Однодітність стає новою нормою, а «пастка низької народжуваності» (low fertility trap) зумовлює зниження уявлень людей про ідеальну та бажану кількість дітей у сім'ї.

Тому не варто очікувати повного відновлення народжуваності до рівня 1,6 дитини на жінку, який спостерігався ще в 2012–2014 роках. Лише оптимістичний варіант прогнозу передбачає зростання цього показника до 1,5 дитини на жінку. За середнім варіантом прогнозу, в 2029–2030 роках цей показник зросте до близько 1 дитини на жінку, а до другої половини 2030-х – до 1,3 дитини на жінку. Якщо війна триватиме до 2030 року, то за песимістичним варіантом прогнозу, народжуваність зберігатиметься нижче 1 дитини на жінку під час війни та на рівні 1,0–1,1 у 2030-х.

Загальні коефіцієнти народжуваності під час війни залишатимуться на досягнутому рівні 1–2‰. Після закінчення воєнних дій і повернення відносно молодого населення ці показники зростуть до 5,7–8,5‰.

Зазначимо, що в прогнозному періоді в найбільш активному репродуктивному віці перебуватимуть жінки, народжені наприкінці XX – початку XXI ст. Це порівняно малолюдні покоління. Тому структурний фактор у найближче десятиліття буде несприятливим за будь-якого сценарію, що негативно позначиться на кількості народжених, наведених у додатках до цього звіту.

5.2. Прогноз смертності та тривалості життя

На жаль, розподіл померлих за статтю та віком за останні роки є недоступним. До того ж немає упевненості в достатній точності оціненої нами поточної статево-вікової структури населення правобережної частини Херсонської області (див. розділ «ДАНІ»). Тому складно сказати навіть про досягнутий рівень тривалості життя населення. Непрямі розрахунки свідчать, що смертність цивільних під час повномасштабної війни змінилася не так сильно. Зважаючи на те, що інші країни відновили рівень смертності, досягнутий до пандемії Covid-19, можна припустити, що й в Україні за мирних умов показники смертності мали би повернутися до попереднього рівня. Врахування ж смертей військових знижує середню очікувану тривалість життя при народженні для чоловіків на 4–7 років.

Тому за всіма варіантами прогнозу, першого ж мирного року цей показник повністю відновлюється до «доковідного» рівня, а саме 75,9 та 65,6 року для жінок і чоловіків відповідно.

Варто зауважити, що ці величини в сучасному світі є не дуже високими. Всі країни Європи мають тривалість життя населення вищу. Ба більше, багато країн решти світу мають вищі

показники, особливо серед чоловіків. Після закінчення війни покращення рівня життя, поширення здорового способу життя та нових медичних технологій сприятиме скороченню розриву в тривалості життя в Україні з іншими країнами.

За песимістичним варіантом, середня очікувана тривалість життя при народженні зростатиме на 0,10 та 0,15 року щороку для жінок і чоловіків відповідно (табл. 1). Загальні коефіцієнти смертності, за цим варіантом, залишатимуться на рівні 23–25‰.

За середнім варіантом, зростання тривалості життя розпочнеться відповідно раніше і відбуватиметься швидшими темпами, а саме на 0,15 та 0,25 року щороку. Таким чином, у 2040 році середня очікувана тривалість життя при народженні в області досягне 77,7 та 68,7 року для жінок і чоловіків відповідно (табл. 1). Загальні коефіцієнти смертності поступово знижуватимуться до 20‰.

За оптимістичним варіантом, щорічний приріст середньої очікуваної тривалості життя при народженні може становити 0,23 та 0,35 року щороку для жінок і чоловіків відповідно. Такі темпи є можливими і спостерігалися в інших країнах навіть за умов уже досягнутої більш високої тривалості життя. Відставання України настільки велике, що потенціал зростання може бути швидко реалізований. Навіть за такої гіпотези середня очікувана тривалість життя при народженні в області досягне 79,0 та 70,3 року для жінок і чоловіків відповідно (табл. 1), що вже тепер не є винятково високими показниками й досягнуті в багатьох країнах світу. Загальні коефіцієнти смертності, за цим варіантом прогнозу, швидко знижуватимуться до 16‰ як унаслідок зростання тривалості життя, так і омолодження вікової структури населення через імміграцію, про що вже йшлося.

Таблиця 1. Прогноз середньої очікуваної тривалості життя при народженні на правобережній частині території Херсонської області

	2026	**2030**	**2035**	**2040**
Варіант, стать:				
Песимістичний				
Жінки	75,5	75,5	76,3	76,8
Чоловіки	59,4	60,1	66,2	66,9
Реалістичний				
Жінки	75,7	76,2	76,9	77,7
Чоловіки	60,4	66,2	67,4	68,7
Оптимістичний				
Жінки	75,8	76,7	77,8	79,0
Чоловіки	61,0	66,8	68,6	70,3
Джерело: авторський розрахунок				

5.3. Прогноз міграцій

За песимістичним варіантом прогнозу сальдо міграції населення на правобережжі Херсонської області буде мати коливальну динаміку з подальшою умовною стабілізацією міграційної ситуації наприкінці прогнозного горизонту. Майбутній розвиток цієї частини Херсонщини перебуватиме під впливом перебігу економічних та суспільно-політичних процесів у Південному макрорегіоні і залежатиме від результатів російсько-української війни, яка, згідно з гіпотезами даного варіанту, остаточно «завершиться» у 2030 році.

Слід відмітити, що у рік «завершення» російсько-української війни та через рік після цього матиме місце різке зростання значення щорічного приросту сальдо міграції від –0,48 тис. осіб у 2029 році до близько 1,09 тис. осіб у 2030 році та близько 0,69 тис. осіб у 2031 році (сам показник сальдо міграції у 2029, 2030 та 2031 роках становитиме відповідно близько 5,68, 6,77 та 7,45 тис. осіб), яке буде напряму пов’язане зі значною повоєнною хвилею повернення частини українських біженців з-за кордону та ВПО з інших регіонів України. У 2032 та 2033 роках

сальдо міграції становитиме вже відповідно близько 5,68 та 4,07 тис. осіб (рис. 8). Загалом очікується повернення близько чверті воєнних мігрантів. Після короткочасної повоєнної міграційної хвилі і до кінця прогнозного горизонту у цій частині Херсонщини буде спостерігатися спадна тенденція сальдо міграції із певною стабілізацією міграційної ситуації (рис. 8). В останні два роки прогнозного горизонту сальдо міграції коливатиметься від близько –0,36 тис. осіб у 2039 році до –1,07 тис. осіб у 2040 році.

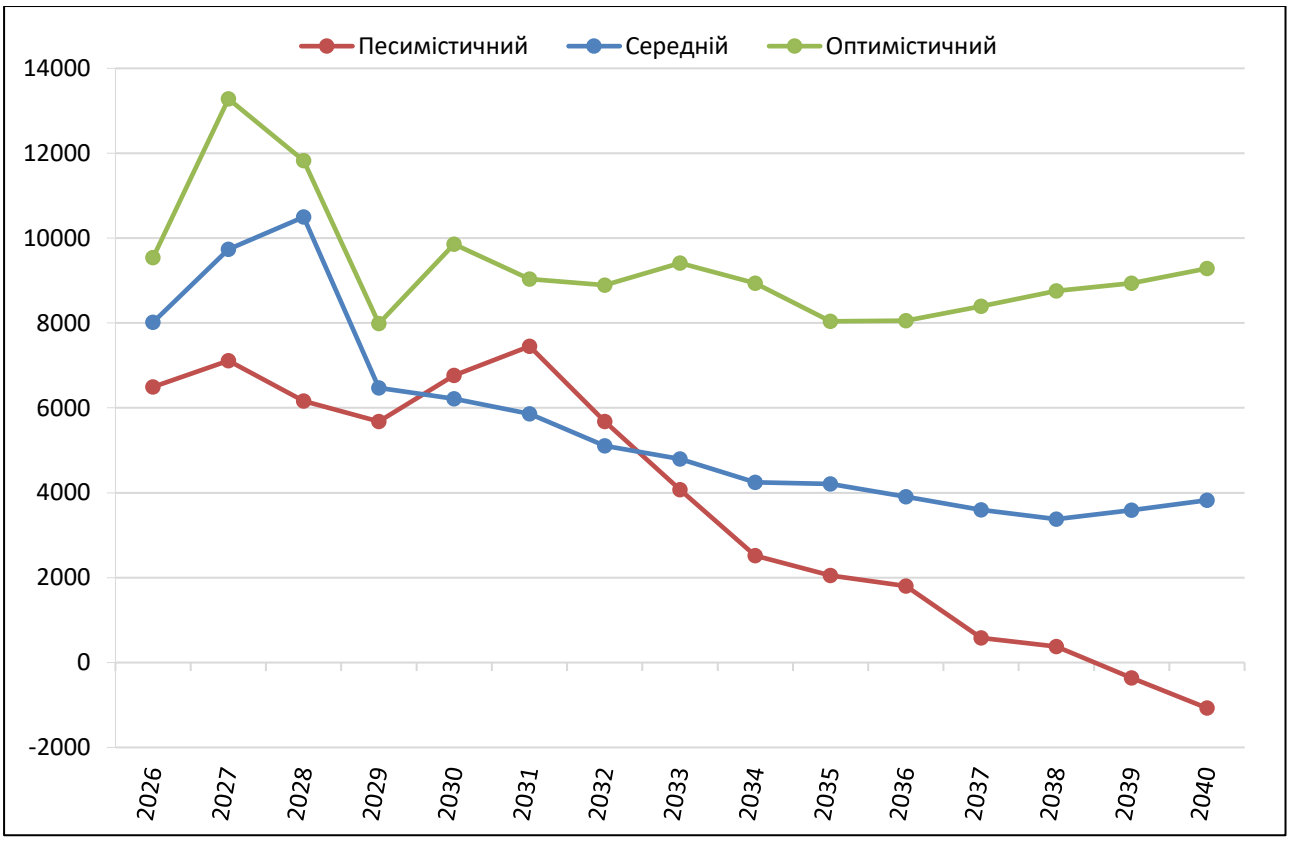

Рис. 8 — Сальдо міграцій населення за варіантами прогнозу, правобережна частина Херсонської області, 2026—2040, осіб.

Джерело: авторський прогноз.

За середнім варіантом прогнозу, сальдо міграції населення на правобережжі Херсонської області матиме строкату динаміку з подальшим умовним поліпшенням міграційної ситуації ближче до кінця прогнозного горизонту. Варто відмітити, що у рік «завершення» російсько-української війни (2027 р.) та через рік після цього буде спостерігатися зростання щорічного приросту сальдо міграції, яке буде напряму пов'язане з повоєнною хвилею повернення українських біженців та ВПО. Зокрема, у 2027 та 2028 роках приріст сальдо міграції становитиме відповідно близько 1,72 та 0,76 тис. осіб. Загалом сальдо міграції у 2027 році складатиме близько 9,73 тис. осіб (близько 8,02 тис. осіб у 2026 році), а у 2028 році сальдо міграції становитиме вже близько 10,50 тис. осіб (рис. 8). Очікується, що повернеться понад третина вибулих внаслідок війни. Після повоєнної міграційної хвилі упродовж 2029–2038 років прослідковуватиметься спадання значення сальдо міграції, проте в останні два роки прогнозного горизонту відбудеться певна тенденція до зростання сальдо міграції та умовного поліпшення міграційної ситуації, що, вочевидь, буде пов'язано з помірним зростанням соціально-економічної ролі цієї частини Херсонщини у розвитку Чорноморського регіону (рис. 8).

За оптимістичним варіантом прогнозу, міграційна ситуація на правобережжі Херсонської області буде набагато ліпшою, ніж за першими двома вищеописаними варіантами. Міграційну привабливість цих територій може підвищити впровадження і реалізація стратегій розвитку

різних секторів економіки (у т.ч. диверсифікація вже наявної економічної бази) на тлі повоєнної економічної відбудови та реструктуризації, а також розбудова успішної міжнародної, трансрегіональної та трансрайонної співпраці. Зокрема, у рік очікуваного «завершення» війни (2026 р.) та через рік після цього відбудеться зростання сальдо міграції, яке буде пов'язане з повоєнною хвилею повернення місцевих мешканців (рис. 8). Так, упродовж 2025–2026 років сальдо міграції зросте з близько –10,22 до 9,54 тис. осіб, а в 2027 році сальдо міграції становитиме вже близько 13,28 тис. осіб (рис. 8). Як очікується, повернеться понад половина воєнних мігрантів. Після певних коливань сальдо міграції упродовж 2028–2035 років, починаючи з 2036 року і до кінця прогнозного горизонту спостерігатиметься стабільне зростання сальдо міграції, а в останні три роки прогнозного горизонту сальдо міграції коливатиметься в межах від близько 8,76 до 9,29 тис. осіб (рис. 8). Така сприятлива повоєнна міграційна ситуація може бути пов'язана зі стабільним зростанням (на перспективу) соціально-економічної ролі цих територій Херсонської області у розвитку Чорноморського регіону, що створить пропульсивний ефект для стимулювання соціально-економічного розвитку правобережжя Херсонщини.

5.4. Прогноз чисельності та статево-вікової структури населення правобережної частини території Херсонської області

Песимістичний варіант прогнозу передбачає загальне збільшення чисельності населення на правобережжі Херсонщини на близько 7% відносно початку прогнозного горизонту (рис. 9). Загалом на кінець прогнозованого періоду чисельність жителів цих територій становитиме близько 142,4 тис. осіб, для порівняння – на початку 2026 року на цих територіях проживало близько 133,5 тис. осіб.

На початку прогнозного горизонту (2026 р.) серед мешканців правобережжя Херсонщини переважали жінки, які складали 60,9% загальної чисельності населення. Протягом років прогнозу розглянуте превалювання зменшиться на 1,0 в.п. і частка жінок на початок 2041 року становитиме 59,9%.

На кінець прогнозного горизонту (2041 р.) більше половини (52,7%) жителів цих територій перебуватиме у віці 18–59 років, що на 5,7 відсоткового пункту більше ніж на початку прогнозного горизонту. Дещо послабиться процес старіння населення. Зокрема, на кінець прогнозного періоду, відносно початку 2026 року, частка осіб віком 60 років і старше зменшиться від 42,6% до 36,2%. За песимістичним варіантом прогнозу, на цих територіях Херсонщини частка осіб віком 0–17 років збільшиться до 2041 року на 0,8 в.п. порівняно з початком 2026 року – з 10,3% до 11,1%.

Середній варіант прогнозу передбачає загальне поступове щорічне збільшення чисельності населення правобережжя Херсонської області на близько 2,83 тис. осіб до кінця прогнозного горизонту (рис. 9). Загалом на кінець прогнозованого періоду чисельність жителів цих територій збільшиться майже на третину відносно початку 2026 року і становитиме 175,9 тис. осіб.

Протягом років прогнозу превалювання жінок у гендерній структурі зазнає певних змін. Зокрема, на кінець прогнозного горизонту частка жінок складатиме 58,6 проти 60,9% на початку 2026 року.

Послаблюватиметься процес старіння населення на цих територіях Херсонської області. Зокрема, на кінець прогнозного періоду, відносно початку 2026 року, частка осіб віком 60 років і старше зменшиться з 42,6% до 33,5%. За цим варіантом прогнозу, частка осіб віком 0–17 років збільшиться до 2041 року в майже 1,4 раза порівняно з початком 2026 року – із 10,3% до 14,3%. Частка осіб віком 18–59 років зазнає зростання відносно початку прогнозного горизонту на 5,2 в.п. і на кінець прогнозу складатиме 52,2%.

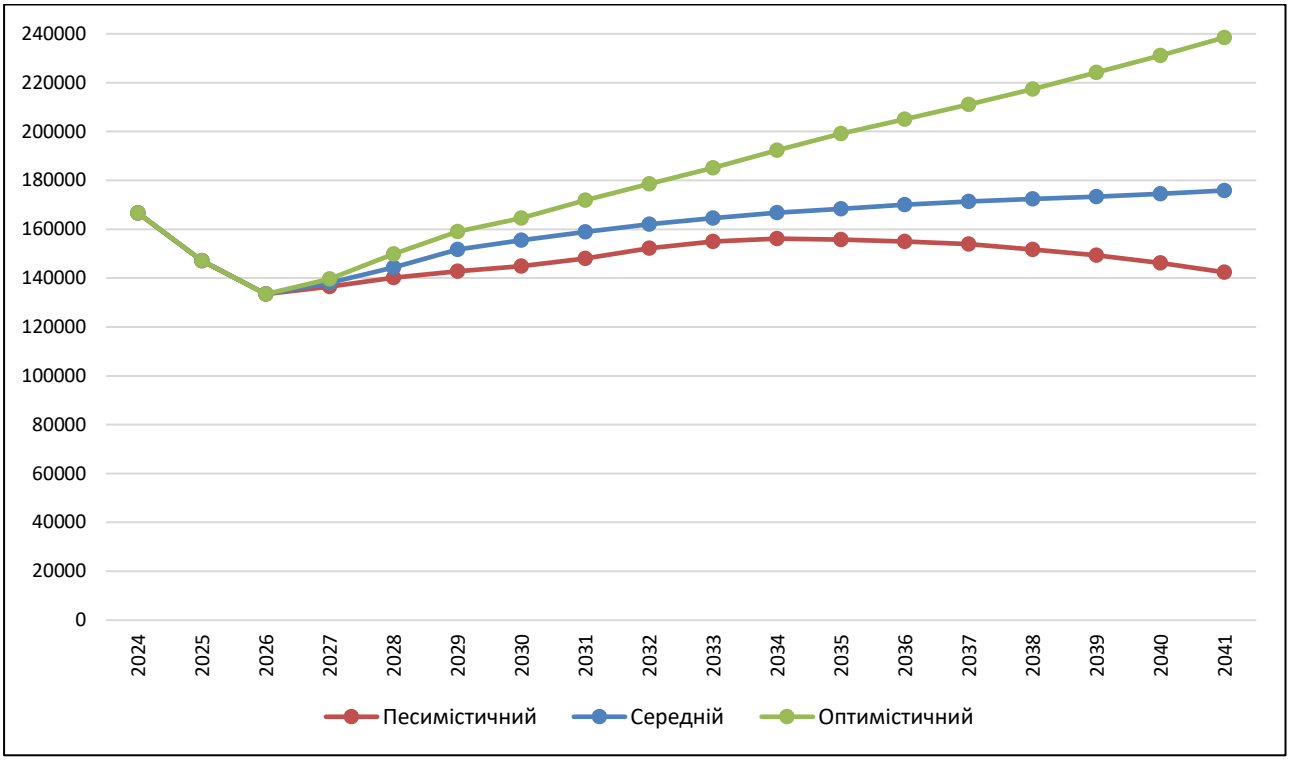

Рис. 9 — Чисельність населення за варіантами прогнозу, правобережна частина Херсонської області, 2024–2041, осіб.

Джерело: авторський прогноз.

Згідно з оптимістичним варіантом, на правобережжі Херсонщини так само, як і в попередньому варіанті прогнозу, очікує загальне поступове щорічне збільшення чисельності населення, але в рази швидше, — на близько 7,00 тис. осіб до кінця прогнозного горизонту (рис. 9). Загалом на кінець прогнозованого періоду чисельність жителів цих територій збільшиться на майже чотири п'ятих відносно початку 2026 року і становитиме 238,5 тис. осіб.

Протягом років прогнозу переважання жінок у структурі населення правобережжя Херсонської області зазнає змін і їхня частка наприкінці прогнозного горизонту складатиме 57,6%, що на 3,3 в.п. менше ніж на початку 2026 року. Зміна вікового складу населення цих територій спричинить збільшення частки осіб віком 18–59 років на кінець прогнозного періоду відносно його початку – з 47,0% до 52,3%. На цих територіях Херсонщини значно послабиться процес старіння населення. Якщо на початку 2026 року частка осіб віком 60 років і старше складала 42,6% населення, то до початку 2041 року частка цієї вікової групи скоротиться до 30,5%. Загалом на кінець прогнозного періоду в майже 1,7 раза збільшиться частка осіб віком 0–17 років порівняно з початком 2026 року (із 10,3% до 17,2%).

Додаток 1.
Статево-вікова структура населення правобережної частини території Херсонської області за 5-річними віковими групами, на початок року, осіб (песимістичний варіант прогнозу)

	2026 (оцінка)			2031			2036			2041		
	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі
Разом	52226	81249	133475	58590	89430	148020	62083	92880	154963	57064	85319	142383
0-4	838	824	1662	1011	970	1981	2032	1921	3953	2122	1996	4118
5-9	1808	1803	3611	1986	1968	3954	1778	1735	3513	2125	2021	4146
10-14	2443	2430	4873	3342	3325	6667	3080	3057	6137	2025	1984	4009
15-19	2693	3382	6075	3585	3526	7111	4126	4061	8187	3093	3030	6123
20-24	2409	2997	5406	2818	3628	6446	3525	3489	7014	3578	3438	7016
25-29	2186	2735	4921	2729	3495	6224	2948	3790	6738	3173	3039	6212
30-34	2878	3713	6591	3037	3767	6804	3308	4097	7405	2901	3600	6501
35-39	3894	5299	9193	3915	5015	8930	3777	4603	8380	3317	4034	7351
40-44	4262	6369	10631	4811	6676	11487	4600	5967	10567	3767	4683	8450
45-49	3297	5016	8313	5005	7675	12680	5338	7570	12908	4516	6064	10580
50-54	3038	4979	8017	4029	6310	10339	5415	8517	13932	5144	7636	12780
55-59	2560	4705	7265	3689	6170	9859	4359	7073	11432	5087	8467	13554
60-64	6412	8787	15199	3172	5814	8986	3913	6859	10772	3982	6978	10960
65-69	5366	8748	14114	5928	9094	15022	3142	6106	9248	3376	6546	9922
70-74	3886	7551	11437	4588	8589	13177	4911	8700	13611	2524	5606	8130
75-79	2446	5858	8304	2891	6693	9584	3339	7468	10807	3409	7286	10695
80+	1810	6053	7863	2054	6715	8769	2492	7867	10359	2925	8911	11836

Продовження додатка 1.
Статево-вікова структура населення правобережної частини території Херсонської області
за 5-річними віковими групами, на початок року, осіб
(середній варіант прогнозу)

	2026 (оцінка)			2031			2036			2041		
	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі
Разом	52226	81249	133475	63863	95088	158951	69337	100660	169997	72747	103111	175858
0-4	838	824	1662	1840	1753	3593	2879	2722	5601	3227	3047	6274
5-9	1808	1803	3611	2264	2242	4506	2709	2620	5329	3555	3399	6954
10-14	2443	2430	4873	3701	3682	7383	3462	3433	6895	3656	3561	7217
15-19	2693	3382	6075	3927	3858	7785	4556	4493	9049	4091	4022	8113
20-24	2409	2997	5406	3066	3891	6957	3909	3885	7794	4412	4370	8782
25-29	2186	2735	4921	2989	3762	6751	3268	4143	7411	3985	3981	7966
30-34	2878	3713	6591	3352	4106	7458	3657	4475	8132	3761	4638	8399
35-39	3894	5299	9193	4285	5401	9686	4186	5055	9241	4281	5169	9450
40-44	4262	6369	10631	5193	7057	12250	5046	6447	11493	4754	5851	10605
45-49	3297	5016	8313	5369	8025	13394	5798	8047	13845	5494	7213	12707
50-54	3038	4979	8017	4349	6649	10998	5854	8959	14813	6111	8757	14868
55-59	2560	4705	7265	3962	6490	10452	4755	7508	12263	6012	9542	15554
60-64	6412	8787	15199	3430	6153	9583	4255	7255	11510	4841	8023	12864
65-69	5366	8748	14114	6158	9353	15511	3449	6505	9954	4075	7401	11476
70-74	3886	7551	11437	4788	8834	13622	5231	9039	14270	3116	6407	9523
75-79	2446	5858	8304	3034	6886	9920	3589	7768	11357	3939	7923	11862
80+	1810	6053	7863	2156	6946	9102	2734	8306	11040	3437	9807	13244

Продовження додатка 1.
Статево-вікова структура населення правобережної частини території Херсонської області
за 5-річними віковими групами, на початок року, осіб
(оптимістичний варіант прогнозу)

	2026 (оцінка)			2031			2036			2041		
	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі
Разом	52226	81249	133475	69826	102065	171891	85331	119716	205047	101218	137273	238491
0-4	838	824	1662	2562	2439	5001	4294	4064	8358	5351	5059	10410
5-9	1808	1803	3611	2656	2630	5286	4109	3977	8086	5818	5580	11398
10-14	2443	2430	4873	4177	4152	8329	4683	4641	9324	6090	5943	12033
15-19	2693	3382	6075	4350	4281	8631	5775	5702	11477	6238	6152	12390
20-24	2409	2997	5406	3352	4234	7586	4818	4904	9722	6238	6324	12562
25-29	2186	2735	4921	3292	4131	7423	4053	5126	9179	5517	5798	11315
30-34	2878	3713	6591	3732	4569	8301	4592	5647	10239	5332	6623	11955
35-39	3894	5299	9193	4720	5916	10636	5288	6412	11700	6115	7456	13571
40-44	4262	6369	10631	5612	7550	13162	6166	7815	13981	6702	8269	14971
45-49	3297	5016	8313	5758	8485	14243	6840	9334	16174	7377	9567	16944
50-54	3038	4979	8017	4711	7092	11803	6831	10185	17016	7870	10993	18863
55-59	2560	4705	7265	4299	6921	11220	5664	8690	14354	7658	11689	19347
60-64	6412	8787	15199	3750	6576	10326	5124	8417	13541	6389	10104	16493
65-69	5366	8748	14114	6423	9680	16103	4162	7465	11627	5398	9216	14614
70-74	3886	7551	11437	5013	9134	14147	5856	9872	15728	4180	7941	12121
75-79	2446	5858	8304	3181	7102	10283	4032	8423	12455	4784	9165	13949
80+	1810	6053	7863	2238	7173	9411	3044	9042	12086	4161	11394	15555

Додаток 2.
Статево-вікова структура населення правобережної частини території Херсонської області
за окремими віковими групами, на початок року, осіб
(песимістичний варіант прогнозу)

	2026 (оцінка)			2031			2036			2041		
	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі
Разом	52226	81249	133475	58590	89430	148020	62083	92880	154963	57064	85319	142383
0-6	1475	1455	2930	1650	1596	3246	2601	2472	5073	3002	2827	5829
7-17	5255	5599	10854	7006	6912	13918	6786	6697	13483	5015	4893	9908
18-34	8525	10830	19355	9852	12171	22023	11410	12981	24391	11000	11388	22388
35-59	17051	26368	43419	21449	31846	53295	23489	33730	57219	21831	30884	52715
60+	19920	36997	56917	18633	36905	55538	17797	37000	54797	16216	35327	51543

Продовження додатка 2.
Статево-вікова структура населення правобережної частини території Херсонської області
за окремими віковими групами, на початок року, осіб
(середній варіант прогнозу)

	2026 (оцінка)			2031			2036			2041		
	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі
Разом	52226	81249	133475	63863	95088	158951	69337	100660	169997	72747	103111	175858
0-6	1475	1455	2930	2578	2477	5055	4135	3920	8055	4585	4338	8923
7-17	5255	5599	10854	7757	7654	15411	7677	7571	15248	8211	7989	16200
18-34	8525	10830	19355	10804	13163	23967	12628	14280	26908	13891	14691	28582
35-59	17051	26368	43419	23158	33622	56780	25639	36016	61655	26652	36532	63184
60+	19920	36997	56917	19566	38172	57738	19258	38873	58131	19408	39561	58969

Продовження додатка 2.
Статево-вікова структура населення правобережної частини території Херсонської області
за 5 окремими віковими групами, на початок року, осіб
(оптимістичний варіант прогнозу)

	2026 (оцінка)			2031			2036			2041		
	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі
Разом	52226	81249	133475	69826	102065	171891	85331	119716	205047	101218	137273	238491
0-6	1475	1455	2930	3440	3301	6741	6021	5719	11740	7605	7209	14814
7-17	5255	5599	10854	8756	8638	17394	10584	10424	21008	13317	12978	26295
18-34	8525	10830	19355	11925	14497	26422	15719	17918	33637	19662	21292	40954
35-59	17051	26368	43419	25100	35964	61064	30789	42436	73225	35722	47974	83696
60+	19920	36997	56917	20605	39665	60270	22218	43219	65437	24912	47820	72732

Додаток 3.
Природний та міграційний рух населення на правобережній частині території Херсонської області (песимістичний варіант прогнозу)

	чисельність населення (на початок періоду, тис. осіб)	загальний приріст (осіб)	механічний приріст (осіб)	природний приріст (осіб)	кількість народжених (осіб)	кількість померлих (осіб)
2025-2030	133,5	14545	32210	-17665	1154	18819
2031-2035	148,0	6943	21777	-14834	3562	18396
2036-2040	155,0	-12580	1322	-13902	4194	18096
2041	142,4					

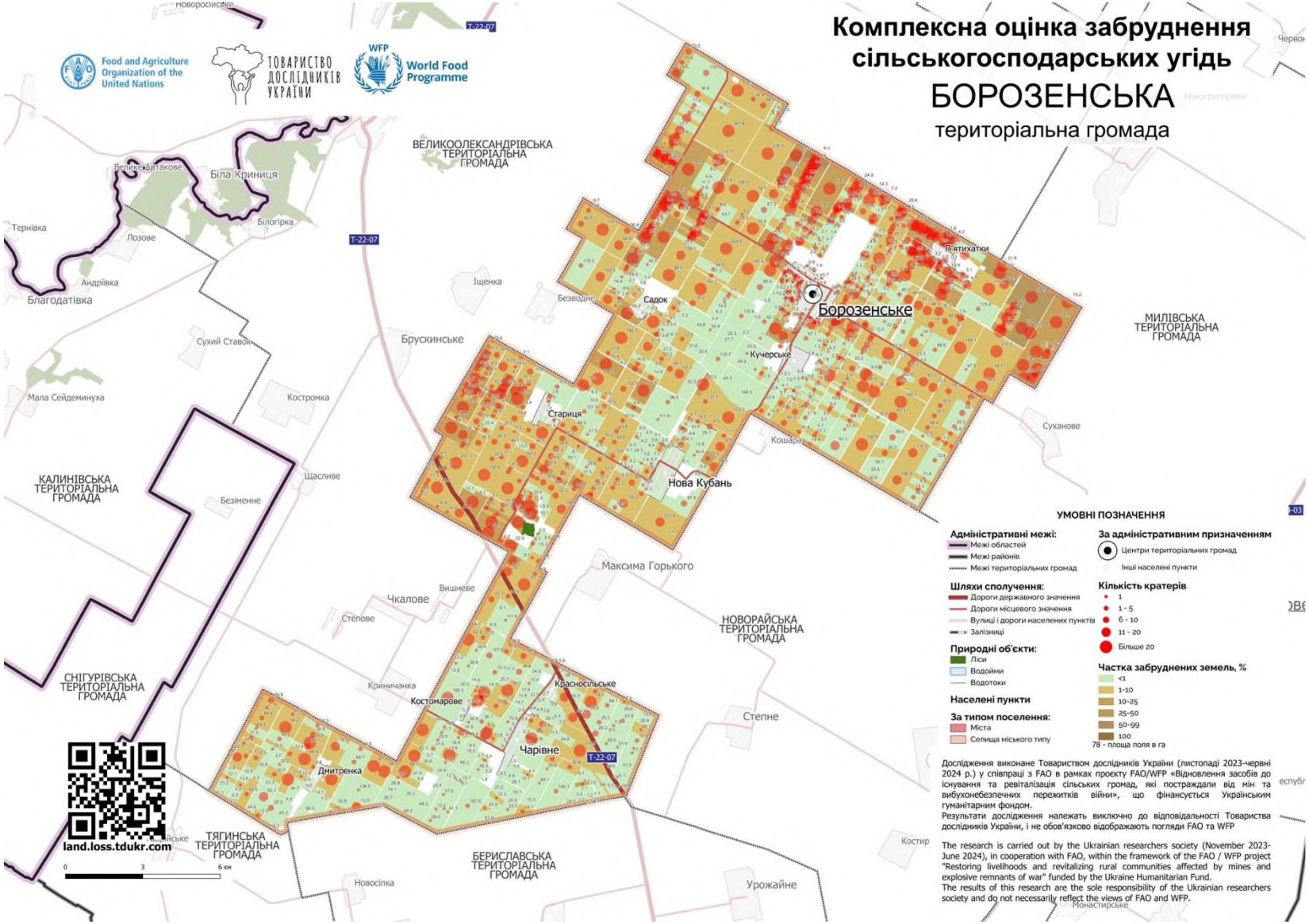
Продовження додатка 3.
Природний та міграційний рух населення на правобережній частині території Херсонської області (середній варіант прогнозу)

	чисельність населення (на початок періоду, тис. осіб)	загальний приріст (осіб)	механічний приріст (осіб)	природний приріст (осіб)	кількість народжених (осіб)	кількість померлих (осіб)
2025-2030	133,5	25476	40930	-15454	2614	18068
2031-2035	159,0	11046	24211	-13165	5047	18212
2036-2040	170,0	5861	18294	-12433	5835	18268
2041	175,9					

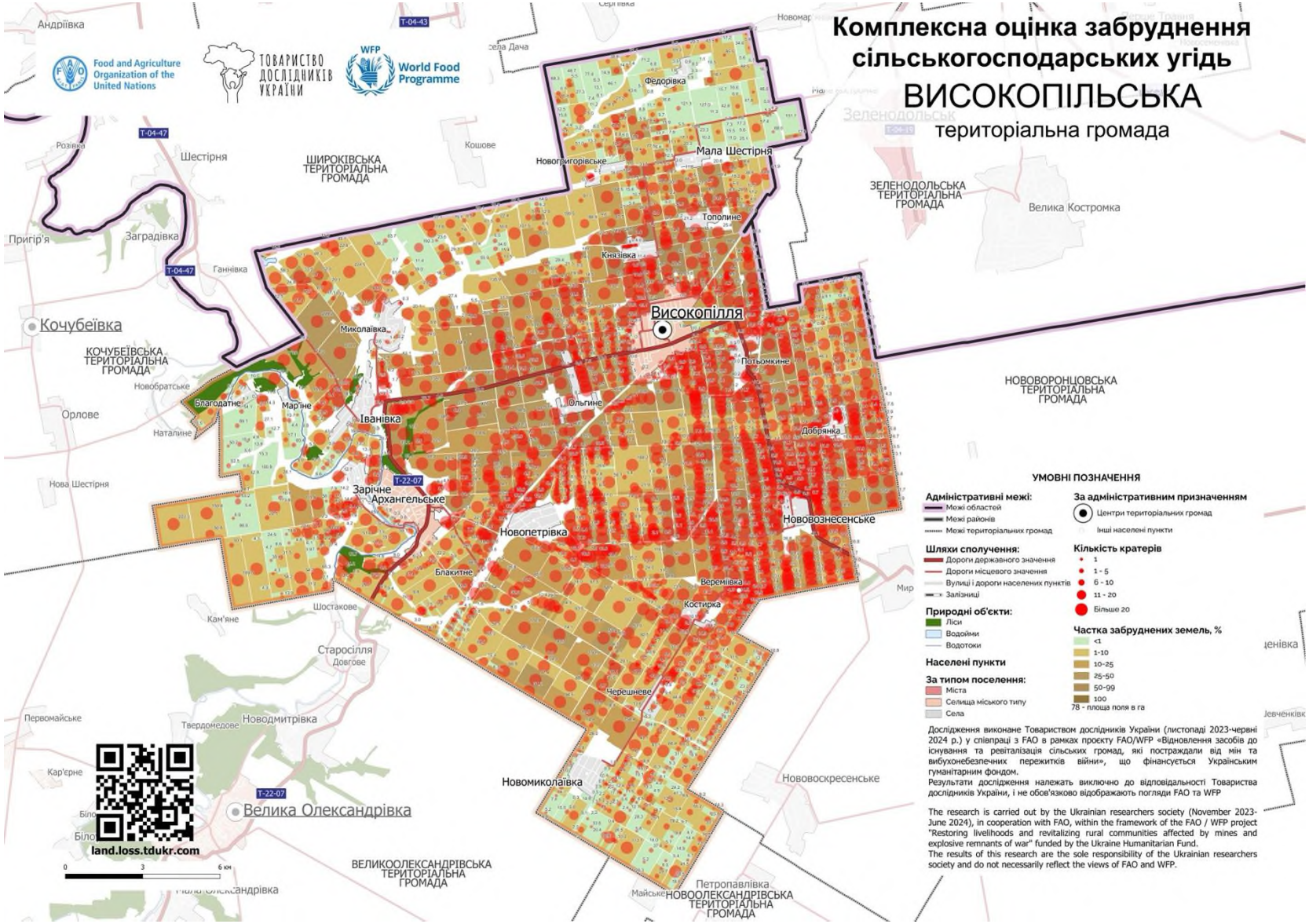
Продовження додатка 3.
Природний та міграційний рух населення на правобережній частині території Херсонської області (оптимістичний варіант прогнозу)

	чисельність населення (на початок періоду, тис. осіб)	загальний приріст (осіб)	механічний приріст (осіб)	природний приріст (осіб)	кількість народжених (осіб)	кількість померлих (осіб)
2025-2030	133,5	38416	52491	-14075	3697	17772
2031-2035	171,9	33156	44320	-11164	7260	18424
2036-2040	205,0	33444	43434	-9990	9285	19275
2041	238,5					

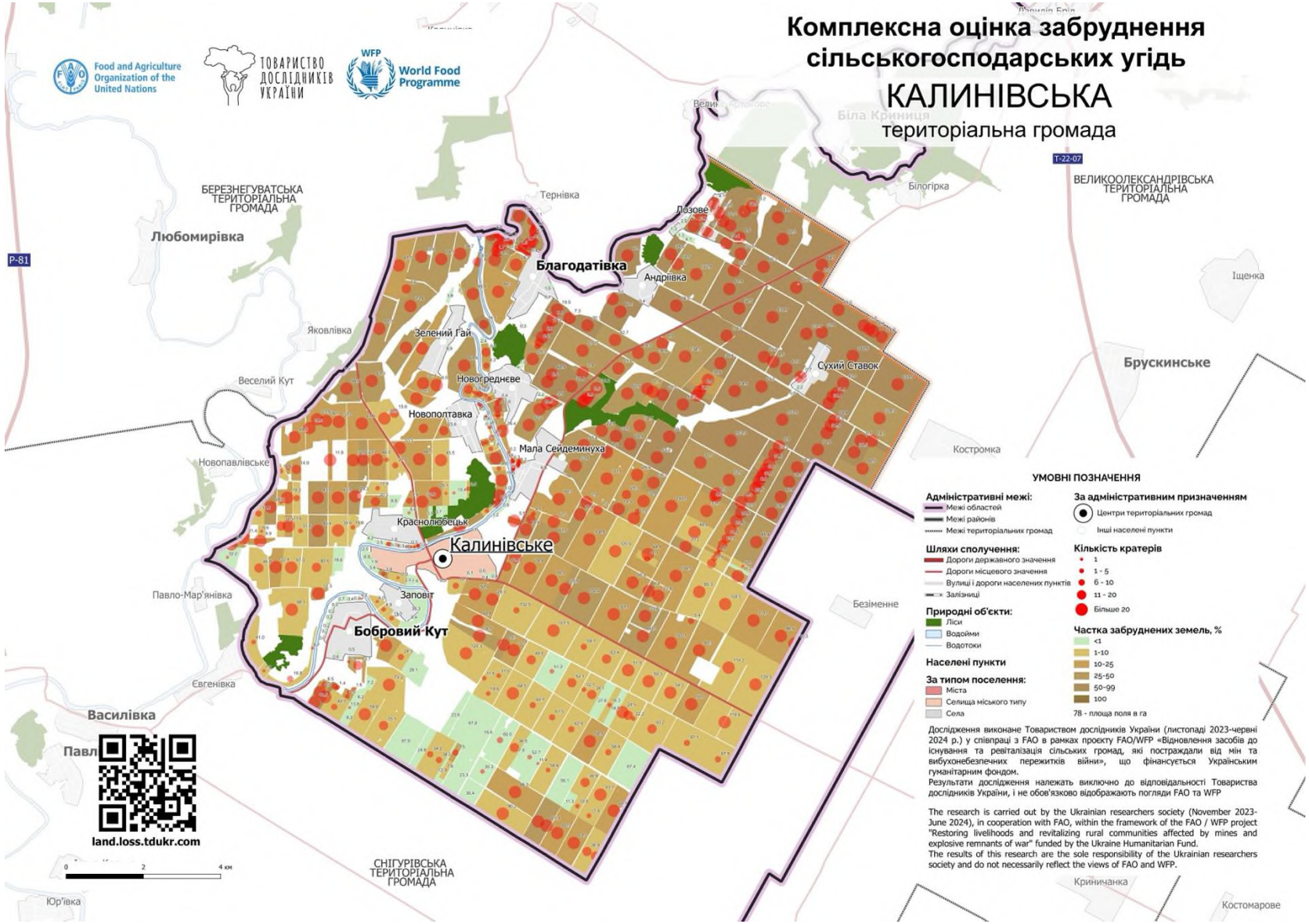
ДОДАТОК С. Комплексна оцінка забруднення сільськогосподарських угідь внаслідок воєнних дій. БОРОЗНЕНСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

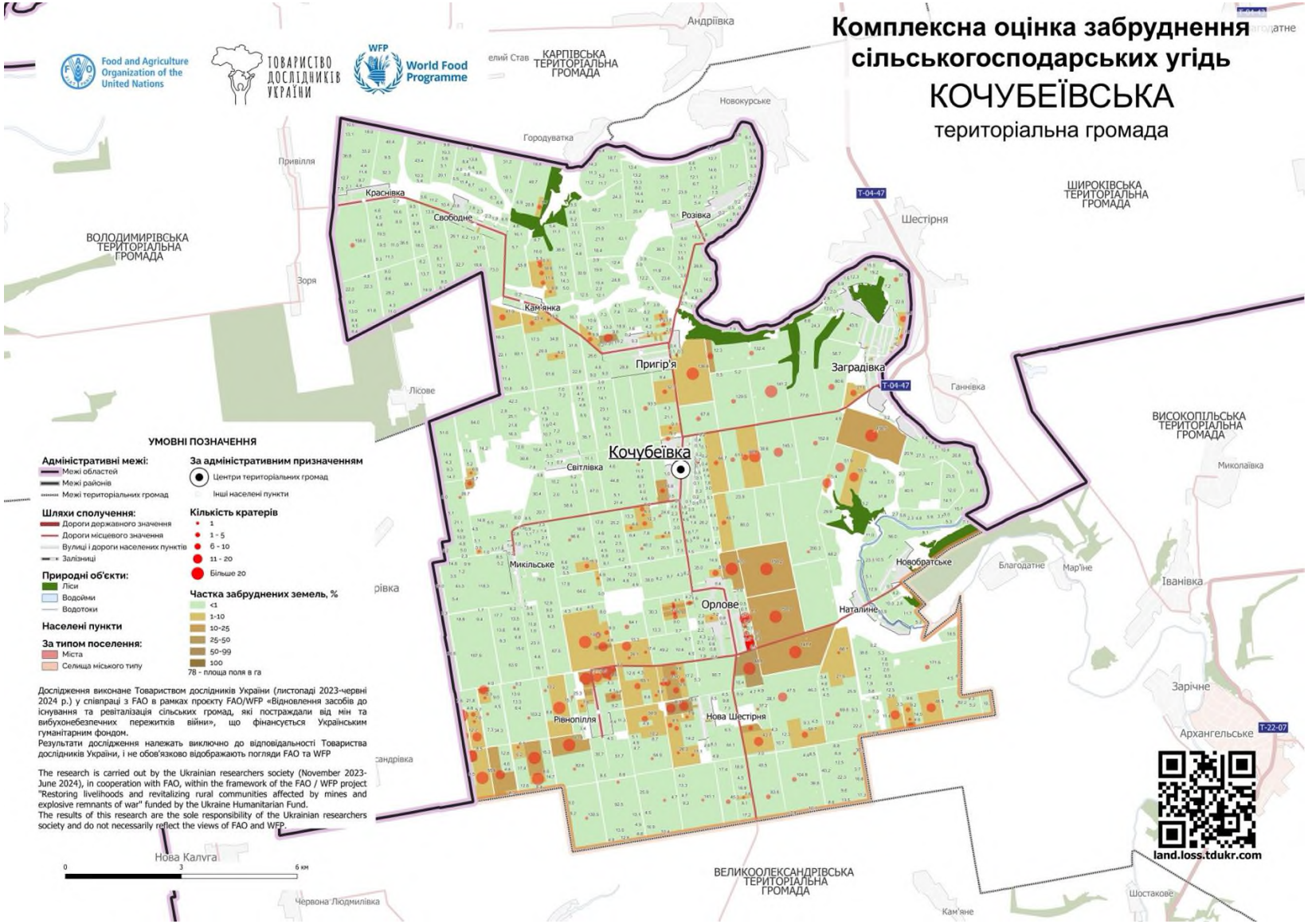
Комплексна оцінка забруднення сільськогосподарських угідь внаслідок воєнних дій. ВИСОКОПІЛЬСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

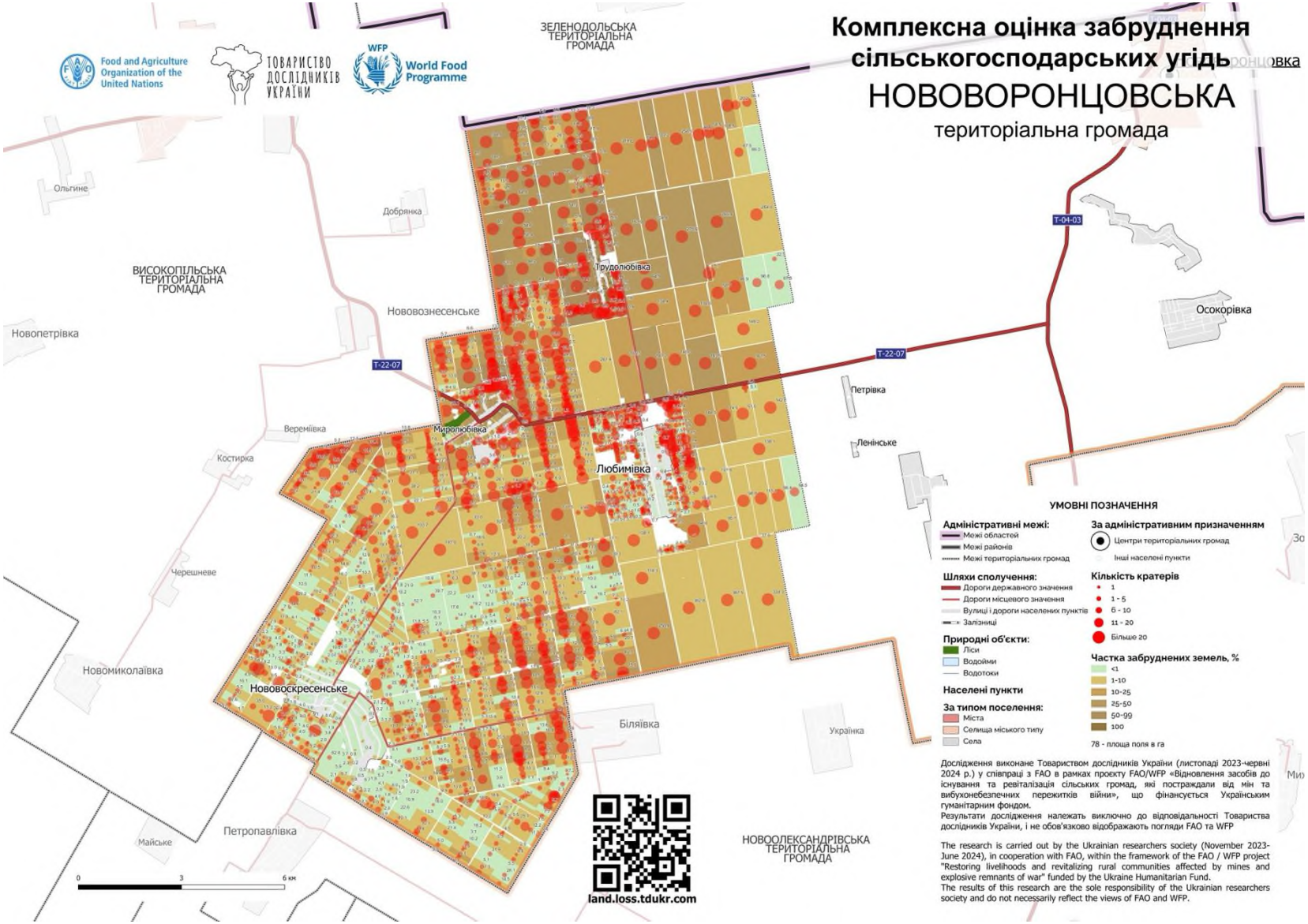
Комплексна оцінка забруднення сільськогосподарських угідь внаслідок воєнних дій. КАЛИНІВСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

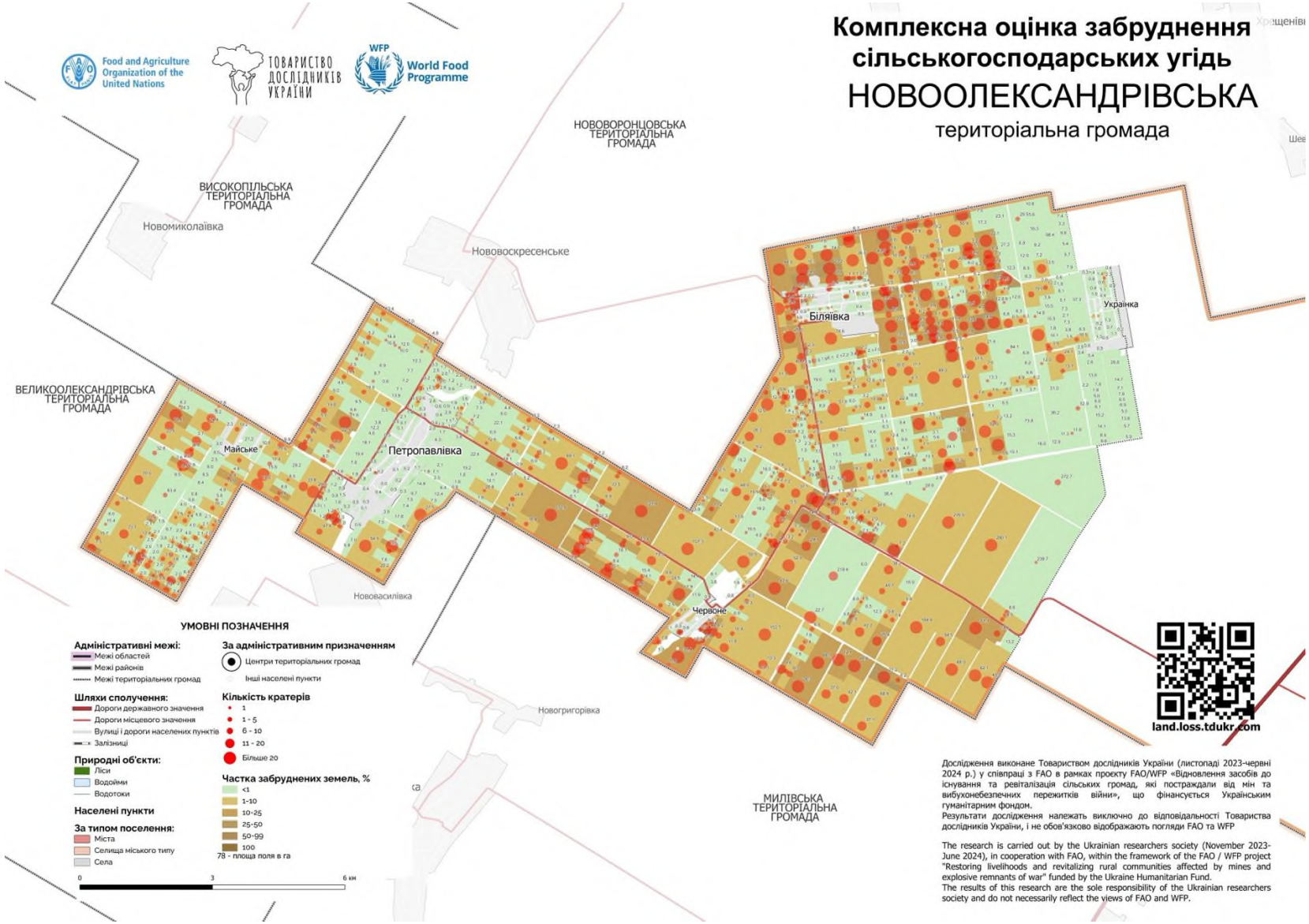
Комплексна оцінка забруднення сільськогосподарських угідь внаслідок воєнних дій. КОЧУБЕЇВСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

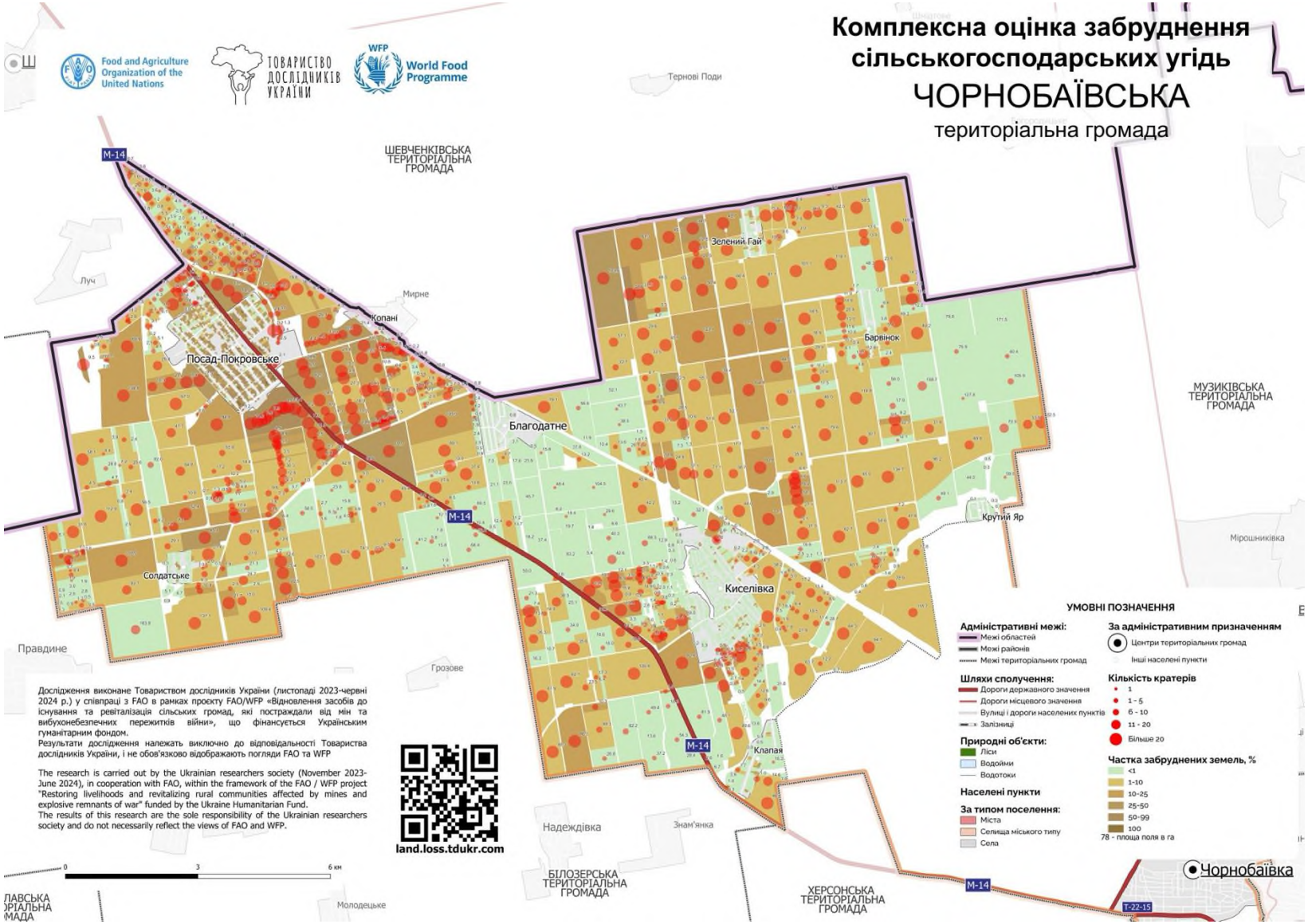
Комплексна оцінка забруднення сільськогосподарських угідь внаслідок воєнних дій. НОВОВОРОНЦОВСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

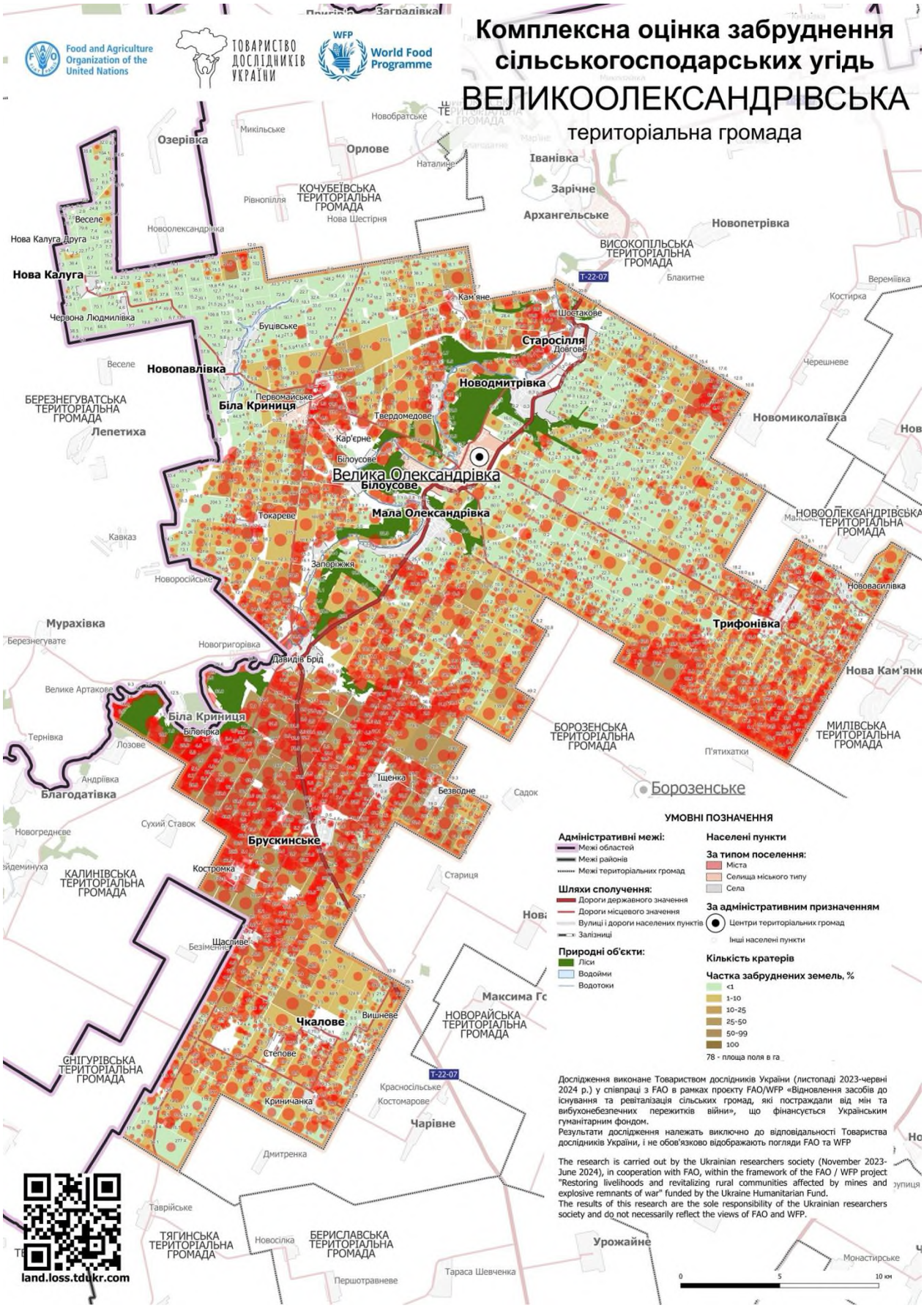
Комплексна оцінка забруднення сільськогосподарських угідь внаслідок воєнних дій. НОВООЛЕКСАНДРІВСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

Комплексна оцінка забруднення сільськогосподарських угідь внаслідок воєнних дій. ЧОРНОБАЇВСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

Комплексна оцінка забруднення сільськогосподарських угідь внаслідок воєнних дій.
ВЕЛИКООЛЕКСАНДРІВСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

ДОДАТОК D.

Матеріали соціологічних досліджень

Херсонське обласне відділення
Соціологічної асоціації України

Аналітичний звіт

СУСПІЛЬНІ НАСТРОЇ ТА ОЧІКУВАННЯ МЕШКАНЦІВ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

(березень 2026 року)

Дослідження було проведене в рамках процесу актуалізації Стратегії розвитку Херсонської області для кращого розуміння соціальних настроїв, очікувань і поведінкових установок населення в умовах тривалої війни. Особлива увага приділялася тому, як мешканці регіону сприймають поточну ситуацію, оцінюють перспективи повернення та відновлення, а також які ризики й обмеження вони вбачають для післявоєнного розвитку області. Отримані результати покликані доповнити статистичні та експертні оцінки «живим» соціальним виміром і забезпечити більш обґрунтоване стратегічне планування.

Методологія дослідження базується на використанні первинної соціологічної інформації, зібраної в рамках власного дослідження, у поєднанні з аналізом вторинних даних (детально опис методології надано в додатку 1).

Географічно дослідження охоплювало насамперед правобережну частину території Херсонської області, а також враховувало думку внутрішньо переміщених осіб і мігрантів, які змушені були з міркувань безпеки залишити регіон. Такий підхід дав змогу розглянути Херсонщину як розширену спільноту, що включає не лише тих, хто фізично залишається на території області, а й тих, хто наразі проживає за її межами. Також у рамках дослідження враховано думку представників військових адміністрацій тимчасово окупованих територіальних громад.

Повний аналітичний звіт можна переглянути за посиланням:
https://tinyurl.com/44k7v4z

Висновки та рекомендації

Поточна ситуація в Херсонській області формується під впливом тривалих безпекових ризиків, що безпосередньо визначають повсякденне життя населення. Регулярні обстріли, близькість до лінії фронту та нестабільність базової інфраструктури створюють середовище постійної невизначеності. Тривале перебування у стані небезпеки супроводжується накопиченням психологічної втоми та емоційного виснаження. Зокрема, соціологічні дослідження психоемоційного стану мешканців у 2023–2026 роках наочно доводять, що люди на Херсонщині живуть у ситуації постійного стресу.

Попри це, у громадах зберігається здатність до адаптації та формування позитивних очікувань щодо майбутнього. Наведені нижче висновки відображають поєднання цих двох вимірів – життя в умовах постійного ризику та спроб осмислення перспектив відновлення регіону.

Міграція та демографічна трансформація

Однією із ключових характеристик поточної ситуації в Херсонській області є масштабна депопуляція. Правобережну частину регіону залишило щонайменше 70% населення, причому виїзд має яскраво виражений селективний характер. Здебільшого виїжджали люди працездатного віку, економічно активне населення, сім'ї з дітьми. Натомість серед тих, хто залишився, переважає частка людей пенсійного віку.

Міграція є закономірною відповіддю на безпекові виклики сьогодення. У перспективі депопуляція та дисбаланс у структурі населення будуть значно звужувати соціальну базу для відновлення регіону. Попри те, що близько 70% тих, які виїхали в інші регіони України або за кордон, декларують під час опитувань прагнення повернутися додому, справжня готовність реалізувати ці наміри може виявитися значно нижчою. По-перше, частка тих, хто заявляє про бажання повернутися, поступово зменшується (зокрема, за результатами опитування у квітні 2025 рока вона знизилася на 10% порівняно із серпнем 2024 року). По-друге, історичний досвід інших воєнних конфліктів (наприклад, на території колишньої Югославії) свідчить, що значна частина мігрантів, попри декларації, потім відмовляється від повернення, оскільки вони вже укорінилися на нових місцях та напрацювали нові соціальні зв'язки. Особливо це є характерним для сімей з дітьми, для яких стабільне та безпечне майбутнє дітей стає сенсом життя батьків.

Додатковий фактор, який потрібно враховувати, – це контраверсійне ставлення частини тих, хто залишився, до життєвого вибору тих, хто виїхав (особливо за кордон). Підживлюють ці протиріччя соціальні мережі, на сторінках яких мігранти публікують фотографії з подорожей, відпочинку – тобто елементи більш комфортного способу життя. Люди зазвичай виправдовують та розуміють доцільність від'їзду своїх близьких та рідних, але навіть родинні почуття не можуть подолати бар'єру відчуження. Зокрема, 49% респондентів погодилися і 42% не погодилися з твердженням, що «не варто витрачати зусилля на те, щоб повернути херсонців, які виїхали». Про напруження з боку колишніх сусідів та друзів, які залишилися в Херсонській області, дуже часто говорять також ВПО та мігранти.

Таким чином, публічна політика, спрямована на підтримку і заохочення до повернення мешканців Херсонщини після завершення бойових дій ризикує зіткнутися з упередженим ставленням з боку тих, хто найтяжчі часи пережив у прифронтових громадах.

З іншого боку, ті, хто виїхали, залишаються важливим ресурсом для майбутнього відновлення Херсонщини. Сучасні технології комунікації дозволяють розділеній спільноті жити в єдиному інформаційному полі. Переважна більшість мігрантів та ВПО щодня, а деякі навіть щогодини, переглядають новини з малої батьківщини (головним джерелом інформації є телеграм-канали). Чимало з тих, хто виїхав, зберігають економічні зв'язки з регіоном, сплачують податки до місцевих бюджетів як підприємці чи співробітники зареєстрованих на

території області юридичних осіб, реєструють сотні нових ФОПів щороку.

Важливою ланкою, що поєднує людей з малою батьківщиною, є також наявність власного житла. Характерно, що тільки 10% опитаних ВПО та мігрантів планують продавати свою херсонську нерухомість. У науковій літературі для опису подібного феномену, коли люди зберігають житло та зв'язок із громадою, однак продовжують мешкати в інших регіонах чи країнах, використовується термін *partial return* – часткове повернення. Хоча значна частина з них вже не повернеться додому, водночас вони можуть взяти участь у відновленні у тій чи в іншій формі. Тим паче, що чимало з них готові особисто займатися благоустроєм, брати участь у толоках чи допомагати в інший спосіб.

Сценарії розмежування, економічні очікування та перспективи післявоєнного відновлення

Перспективи повернення населення та економічного відновлення Херсонської області значною мірою залежать від сценарію завершення бойових дій. Зокрема, від того, де пролягатиме майбутня лінія розмежування. У випадку відновлення територіальної цілісності та повного контролю України над регіоном очікування респондентів є більш оптимістичними. Натомість сценарій розмежування по Дніпру (нинішній лінії фронту) суттєво звужує перспективи, закріплюючи статус регіону як прифронтового і створюючи довгострокові обмеження як для демографічного відновлення, так і для розвитку економіки.

Тільки 30% опитаних херсонців порадили б тим, хто виїхав, повертатися додому у разі досягнення перемир'я по нинішній лінії зіткнення. Натомість за умови повернення до кордонів 1991 року частка ствердних відповідей зростає до 88%.

З огляду на це планування відновлення регіону потребує сценарного підходу, який враховуватиме різні варіанти завершення бойових дій. Єдина універсальна стратегія в цьому випадку не може бути ефективною, оскільки кожен із можливих сценаріїв формує принципово різні умови для повернення населення, характеру економічної діяльності, інвестиційної привабливості регіону, пріоритетів розвитку інфраструктури та ринку праці. Відповідно, державна та донорська політика мають передбачати гнучкі інструменти реагування, адаптовані до конкретного сценарію розвитку ситуації.

Надзвичайно популярною в бізнес-середовищі є ідея запровадження вільної економічної зони або іншого спеціального режиму господарювання, що передбачає суттєве зниження податкового навантаження області. Саме податкові стимули розглядаються як базова умова економічного відновлення, оскільки в коротко- та середньостроковій перспективі регіон практично не має інших конкурентних переваг для залучення інвестицій. За відсутності безпекових гарантій, зруйнованої інфраструктури та високих воєнних ризиків, зменшення податків і дерегуляція сприймаються як єдиний реалістичний інструмент пожвавлення підприємницької активності.

Надії щодо відновлення херсонці (далі йдуть дані опитування лише по місту Херсону) пов'язують переважно з підтримкою малого та середнього бізнесу (80%) та відбудовою промисловості (67%). Щоправда, експертне середовище відносно другого пункту налаштоване більш скептично, оскільки в умовах високих безпекових ризиків регіон навряд чи зможе залучити достатній обсяг інвестицій у промисловість.

Свого роду феноменом є відносно висока підтримка ідеї розвитку туризму (64%). Це стосується і сільських громад. Її практична здійсненність викликає сумніви, адже залишається відкритим питання, чи буде Херсонщина привабливою для туристів у найближчі роки після завершення бойових дій з огляду на безпеку та невизначеність щодо остаточної лінії розмежування. Складається враження, що у сприйнятті громадськості туризм виконує радше символічну функцію. Це слугує своєрідним доказом цінності регіону насамперед для його мешканців та маркером місцевого патріотизму. Як заявляють самі мешканці: «*У плані туристичної привабливості Херсонщина може переплюнути багатьох*».

Менш значущим напрямом вважається IT-сектор (загалом 39% опитаних респондентів).

Це відображає орієнтацію на більш традиційні форми економічної активності.

У цілому, попри складну безпекову та соціально-економічну ситуацію, мешканці Херсонщини зберігають відносно високий рівень оптимізму щодо майбутнього регіону. Зокрема, у Херсонській міській громаді 77% опитаних вважають, що після війни місто буде відбудовано у кращому вигляді, ніж до її початку. Характерно, що ці очікування пов'язані не з відбудовою «як було», а з уявленням про створення принципово нового обласного центру – з покращеним благоустроєм, сучасною інфраструктурою та більш комфортними умовами життя. Навіть зменшення чисельності населення в цьому контексті сприймається не лише як виклик, а й як потенційна можливість для переосмислення міського простору – зокрема для зменшення щільності забудови, розширення зелених зон, створення парків і громадських просторів.

Водночас у сприйнятті респондентів простежується важливий нюанс, пов'язаний з певною девальвацією самого поняття «відновлення». У публічному дискурсі цим терміном дедалі частіше позначають поточні процеси — бюджетну підтримку, міжнародну допомогу чи ремонт пошкодженої інфраструктури. Але справжнє відновлення, як вважає переважна більшість мешканців, можливе лише за умови досягнення сталого безпекового середовища, коли Херсонщина перестане бути прифронтовою територією.

Територіальні особливості розвитку

Традиційна модель просторової організації Херсонської області, в якій обласний центр виступав ключовим економічним і демографічним ядром, унаслідок війни зазнала суттєвих змін. Безпосередня близькість Херсона до лінії фронту та постійні обстріли призвели до різкого скорочення населення, деградації економічної активності та фактичної втрати містом функції центру тяжіння для регіону, попри збереження адміністративних функцій. Натомість громади, розташовані у глибині правобережної частини території області, опинилися у відносно більш стабільних безпекових умовах, що дозволило їм швидше відновити соціальну та економічну активність після деокупації. Крім того, аграрний характер цих територій, із розосередженими формами господарювання, виявився більш адаптивним до умов війни. Існує висока ймовірність, що нова конфігурація просторової організації регіону з високою вагою «глибинних» громад, буде актуальною і після завершення бойових дій.

Інфраструктура та соціальна сфера

Однією з найбільш критичних інфраструктурних проблем у багатьох громадах Херсонської області наразі є доступ до води, особливо в сільській місцевості. Внаслідок підриву Каховської ГЕС порушився водний баланс, а свердловини та колодязі втратили свою продуктивність. Це має безпосередній негативний вплив на фермерські господарства та домогосподарства, що займаються присадибним виробництвом.

З іншого боку, серед експертного середовища існує досить поширена точка зору, що зникнення Каховського водосховища має довгострокові позитивні наслідки для екосистеми і веде до відродження Великого Лугу. Подібні твердження здебільшого негативно сприймаються аграріями та мешканцями громад, розташованих уздовж колишнього Каховського водосховища. Додатково ситуацію ускладнює те, що подібні ідеї інколи сприймаються як офіційна позиція влади (хоча це не так). Це підсилює недовіру та роздратування, оскільки у свідомості місцевих мешканців формується уявлення, що інтереси довкілля ставляться вище за базові економічні потреби громад.

Насправді серед населення області є запит на компромісну позицію, яка б поєднувала екологічні та економічні міркування. Зокрема, щодо Каховської ГЕС переважна більшість схиляється до думки, що після завершення бойових дій мають бути створені нові гідротехнічні споруди, без затоплення великої території (63% опитаних у Херсоні). Прибічників відновлення ГЕС такою, якою вона була, є всього лише 12%, а не відбудовувати греблю взагалі вважають доцільним 13% опитаних херсонців. Кількісних даних з цього питання по сільських громадах Херсонщини немає, проте під час проведення фокус-груп найбільшою підтримкою

користувалася думка про відновлення водосховища.

Відчутні труднощі посилюються також у сфері житлово-комунального забезпечення. Водночас, попри перебої у наданні послуг та обмежені можливості для їх повноцінного відновлення, мешканці загалом позитивно оцінюють роботу комунальних служб. Це пов'язано з тим, що люди безпосередньо спостерігають роботу комунальників в умовах постійної небезпеки. Це підвищує рівень довіри та сприйняття їхньої діяльності. Зокрема, у місті Херсоні комунальні підприємства разом з ДСНС, військовими та волонтерами належать до лідерів суспільної довіри – вони користуються підтримкою 81% опитаних.

Натомість значно більш критично мешканці оцінюють стан соціальної, медичної та освітньої сфер. Особливе занепокоєння викликає ситуація з освітою дітей. Попри те, що з міркувань безпеки більшість родин з дітьми виїхала з Херсонщини, все ж таки у громадах області й надалі проживає чимало неповнолітніх. Навчальний процес наразі переорієнтований переважно на дистанційний формат. Там, де дозволяє безпекова ситуація та наявна відповідна інфраструктура, запроваджене змішане навчання, але ставлення населення до такої моделі здебільшого негативне. З одного боку, частина батьків принципово не готова відпускати дітей до шкіл навіть за наявності укриттів. З іншого боку, через обмеження живого спілкування з однолітками діти втрачають навички соціалізації: *«Діти, яким зараз 10 років, за рівнем соціалізації та за комунікативними здібностями відповідають приблизно 3-4-річним довоєнним»*.

Медична сфера має відносно вищий рівень довіри порівняно з освітою, проте стикається з іншими системними обмеженнями. На відміну від навчального процесу, медичні послуги, за винятком телемедицини, не можуть бути переведені у дистанційний формат, а умови постійної загрози призводять до відтоку кадрів. Принаймні, серед людей набула поширення думка про те, що в лікарнях, ФАПах не вистачає персоналу. Більш за все скаржаться на обмежений доступ до медичних послуг жителі сільських громад, особливо віддалених сіл.

Цікаво, що мешканці, які через воєнні дії виїхали за межі України в ЄС, у цілому позитивно оцінюють вітчизняну медицину. Для частини опитаних це навіть виступає одним з аргументів на користь повернення додому: система охорони здоров'я в Україні сприймається як більш «своя», передбачувана і орієнтована на пацієнта.

Окремої уваги потребує сприйняття ветеранської спільноти, яке вже зараз формується під впливом певних стереотипів. У населення (так само, як і у службових осіб) простежується схильність асоціювати ветеранів передусім з ризиками – психологічною нестабільністю, труднощами в комунікації, потенційною конфліктністю тощо. Такі уявлення підкріплюються окремими випадками взаємодії, які набувають узагальненого характеру. Водночас важливо підкреслити, що подібні оцінки значною мірою відображають не стільки реальний стан ветеранської спільноти, скільки суспільні страхи та обмежений досвід взаємодії з нею. Наразі бракує системних досліджень, які б репрезентували позицію самих ветеранів. У цьому контексті існує ризик, що сформовані наперед негативні очікування можуть впливати на процес інтеграції ветеранів не меншою мірою, ніж об'єктивні труднощі.

Доцільно також посилити роботу з персоналізацією образу військових у локальному інформаційному просторі, зокрема через висвітлення історій конкретних захисників, пов'язаних із регіоном. Наразі, попри високий рівень поваги до ЗСУ, образ воїна залишається узагальненим і безособовим, що ускладнює формування локальної культури пам'яті. Тому важливо створювати та поширювати впізнавані історії, які могли б стати основою для регіональних символів і практик вшанування.

Військова адміністрація та її сприйняття населенням

Робота військових адміністрацій як призначених, а не обраних органів влади зумовлює обмеження щодо повноцінного діалогу з населенням громад та громадянським сектором. З одного боку, влада забезпечує оперативність рішень і керованість територій у воєнних умовах. Водночас відсутність виборчої легітимації формує стійке сприйняття військової

адміністрації як зовнішньої (призначеної «з центру», не місцевої) та дистанційованої від населення. Існує поширений стереотип, що представники обласної влади не мешкають у Херсоні, а щодня приїжджають на роботу з міста Миколаєва. Крім того, концентрація повноважень посилює підозри в корупції. Усе це підживлюється інформацією про корупційні випадки на високому рівні, і люди дивляться на місцеві ВА через призму цих скандалів.

Через це баланс довіри / недовіри до військових адміністрацій та їхніх керівників є переважно негативним. Наприклад, серед мешканців Херсонської міської територіальної громади рейтинг довіри до начальника Херсонської ОВА становить 23% (1% – повністю довіряють, 22% – скоріше довіряють), а рейтинг недовіри сягає 66% (36% – повністю не довіряють, 30% – скоріше не довіряють).

Характерно, що окремі служби та інституції, які функціонально підпорядковуються обласній владі, можуть демонструвати значно вищі показники суспільної підтримки. Передусім це стосується структур, діяльність яких має безпосередній і видимий для населення практичний результат. Так, рейтинг довіри до ДСНС становить 91% (з них 53% – повністю довіряють), а рівень недовіри – тільки 4%. Херсонським комунальним підприємствам довіряє 81% населення, а не довіряє 13%.

У цьому контексті доцільно зосередити зусилля на скороченні дистанції між обласною владою та населенням. Насамперед йдеться про розвиток регулярних і зрозумілих форматів комунікації, посилення видимості діяльності адміністрації на місцях, а також використання потенціалу тих служб, що вже мають високий рівень підтримки, як каналів комунікації та посередників у взаємодії з населенням.

Узагальнюючи наведені результати, можна констатувати, що поточна ситуація у Херсонській області визначається поєднанням трьох взаємопов’язаних процесів: домінуванням логіки виживання в умовах постійної небезпеки, поступовим демографічним виснаженням та формуванням інституційного розриву між владою і населенням. Ці фактори не лише обмежують поточні можливості розвитку, а й задають рамки для післявоєнного відновлення регіону. У цьому контексті ключовим викликом є необхідність переходу від реактивних рішень до довгострокового, сценарно орієнтованого планування, яке враховує різні варіанти безпекової ситуації, обмежений людський ресурс та потребу у відновленні довіри між інституціями та громадами.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Розпорядження начальника
Херсонської обласної військової
адміністрації
09.11.2026 № 632

ПЛАН ЗАХОДІВ

НА 2026–2027 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ

Херсон – 2026

ПРЕАМБУЛА

План заходів розроблено у співпраці робочої групи з актуалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період 2021 – 2027 років (розпорядження начальника Херсонської обласної військової адміністрації від 27.11.2025 № 650) та експертів із територіального розвитку та стратегічного планування за підтримки програми Polaris «Підтримка багаторівневого врядування в Україні». Програма фінансується Урядом Швеції через Шведське агентство з питань міжнародної співпраці та розвитку Sida і реалізується SALAR International – частиною Шведської асоціації місцевих і регіональних влад SALAR, яка представляє асоціацію в міжнародній діяльності.

План заходів охоплює 2026–2027 роки та розроблений для реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року (в редакції від 29.07.2026, з урахування пропозицій за результатами громадського обговорення, проведеного з 28.06.2026 до 29.08.2026).

Стратегія розвитку Херсонської області на період 2021–2027 років (далі – Стратегія), є документом стратегічного планування державної регіональної політики, що визначає стратегічні, оперативні цілі та завдання соціально-економічного розвитку Херсонської області на довгостроковий період.

Авторський колектив:

БУТРІЙ Дмитро Стефанович – перший заступник голови Херсонської обласної державної адміністрації

МІШИН Артем Олександрович – директор Департаменту розвитку економіки Херсонської обласної державної адміністрації

КОЗУБ Ольга Сергіївна – заступник начальника управління аналізу та прогнозування розвитку економіки Департаменту розвитку економіки Херсонської обласної державної адміністрації – начальник відділу макроекономічного прогнозування

ОСТАПЕНКО Павло Олегович – експерт, голова Громадської організації «Товариство дослідників України»

Посилання на джерело:
План заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року / Херсонська обласна військова адміністрація; Херсон, 2026. – 98 с.

© Херсонська обласна військова адміністрація, 2026

РОБОЧА ГРУПА

з актуалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період 2021 – 2027 років (розпорядження начальника Херсонської обласної військової адміністрації від 27.11.2025 № 650)

БУТРІЙ Дмитро Стефанович	-	перший заступник голови Херсонської обласної державної адміністрації, голова робочої групи
МІШИН Артем Олександрович	-	директор Департаменту розвитку економіки Херсонської обласної державної адміністрації, заступник голови робочої групи
КОЗУБ Ольга Сергіївна	-	заступник начальника управління аналізу та прогнозування розвитку економіки Департаменту розвитку економіки Херсонської обласної державної адміністрації – начальник відділу макроекономічного прогнозування, секретар робочої групи

Члени робочої групи

БОГОДУХОВА Марія Олегівна	-	начальник управління міжнародного співробітництва та залучення інвестицій Херсонської обласної державної адміністрації
ВІТРЕНКО Наталія Миколаївна	-	директор Департаменту фінансів Херсонської обласної державної адміністрації
ВОЖЕГОВА Раїса Анатоліївна	-	в.о. директора Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насіннєзнавства та сортовивчення
ГАВРЕНКОВА Вікторія Володимирівна	-	голова Регіональної ради підприємців при Херсонській обласній державній адміністрації
ГЕРАЩЕНКО Іраїда Ігорівна	-	голова Громадської організації «Херсонський обласний центр “Успішна жінка”»
ГЛОБА Наталія Василівна	-	експертка з питань регіональної політики і стратегічного планування (за згодою)
ДАНИЛОВА Олена Іванівна	-	начальник управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації
ДРОЗД Оксана Володимирівна	-	в.о. директора Херсонського навчально-наукового інституту Національного університету кораблебудування імені Адмірала Макарова
МІХЄЄВА Олена Володимирівна	-	директор Департаменту соціального розвитку Херсонської обласної державної адміністрації
МОШНЯГУЛ Олександр Дмитрович	-	керівник Херсонської обласної Громадської організації «Причорноморський центр політичних та соціальних досліджень» (за згодою)
ОЛЕНКОВСЬКА Лариса Павлівна	-	директор Херсонського регіонального відділення Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України» (за згодою)
ОСТАПЕНКО Павло Олегович	-	голова Громадської організації «Товариство дослідників України» (за згодою)
ПІСОЦЬКИЙ Євген Іванович	-	директор Департаменту з питань цивільного захисту та оборонної роботи Херсонської обласної державної адміністрації
РИБАЛКА Олександр Юрійович	-	голова молодіжної ради при Херсонській обласній державній адміністрації (за згодою)
САПРОНОВ Олександр Олександрович	-	голова ради молодих вчених при Херсонській обласній державній (військовій) адміністрації (за згодою)
СОПОЧЕВА Тетяна Іванівна	-	заступник начальника управління з питань організаційної роботи апарату Херсонської обласної державної адміністрації – начальник організаційного відділу

ДЖЕПАРОВА Сєрвіназ Расимівна	-	начальник управління містобудування та архітектури Херсонської обласної державної адміністрації – головний архітектор області
ІГНАТЕНКО Євгеній Олександрович	-	заступник голови Херсонської обласної державної адміністрації
КАРЧЕВИЧ Тетяна Євгенівна	-	директор Департаменту здоров'я Херсонської обласної державної адміністрації
КАСІЧ Олександр Сергійович	-	начальник управління інформаційних технологій Херсонської обласної державної адміністрації
КИРИЛОВ Юрій Євгенович	-	ректор Херсонського державного аграрно-економічного університету (за згодою)
КУЛАКЕВИЧ Олег Валентинович	-	директор установи «Агенція регіонального розвитку «Офіс євроінтеграції» Херсонської області»
ЛУШНІКОВА Тетяна Анатоліївна	-	начальник служби у справах дітей Херсонської обласної державної адміністрації
МАЗУР Дар'я Володимирівна	-	начальник управління у справах ветеранів Херсонської обласної державної адміністрації
МАЛЬЧИКОВА Дар'я Сергіївна	-	професорка кафедри географії та екології Херсонського державного університету, експертка з питань просторового розвитку громад (за згодою)
МЕЛЬНИЧУК Наталя Григорівна	-	начальник Головного управління статистики у Херсонській області (за згодою)
СПІВАКОВСЬКИЙ Олександр Володимирович	-	ректор Херсонського державного університету (за згодою)
ТКАЧЕНКО Тетяна Олександрівна	-	заступник начальника управління житлової політики, систем життєзабезпечення, економіки та благоустрою Департаменту розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації – начальник відділу інженерних систем
ТОМНИЦЬКИЙ Анатолій Валентинович	-	заступник директора Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства Національної академії аграрних наук України з науково-виробничої роботи (за згодою)
ФІЛІНА Ольга Миколаївна	-	в.о. директора Департаменту захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації
ЦАРЬКОВА Віолетта Сергіївна	-	директор Департаменту реалізації гуманітарної політики Херсонської обласної державної адміністрації
ЧЕПЕЛЮК Олена Валеріївна	-	ректор Херсонського національного технічного університету (за згодою)
ШТУЧЕНКО Віталій Сергійович	-	директор Департаменту інфраструктури Херсонської обласної державної адміністрації
ЮНУСОВ Дмитро Анісович	-	директор Департаменту розвитку сільського господарства та зрошення Херсонської обласної державної адміністрації
ЯВОРСЬКИЙ Сергій Миколайович	-	начальник управління фізичної культури, молоді та спорту Херсонської обласної державної адміністрації

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЛАНУ ЗАХОДІВ НА 2026–2027 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ 6

РОЗДІЛ ІІ. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ 9

РОЗДІЛ ІІІ. ОСНОВНІ СУБ'ЄКТИ ТА ЇХ РОЛЬ У ВПРОВАДЖЕННІ ПЛАНУ ЗАХОДІВ 14

РОЗДІЛ ІV. СКЛАДОВІ ПЛАНУ ЗАХОДІВ НА 2026–2027 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ 15

РОЗДІЛ V. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАНУ ЗАХОДІВ НА 2026–2027 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ 15

РОЗДІЛ VI. ТЕРИТОРІАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ІНСТРУМЕНТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЛАНУ ЗАХОДІВ НА 2026–2027 РОКИ 18

РОЗДІЛ VII. СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЛАНУ ЗАХОДІВ 21

Додаток 1. Структура Плану заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року 22

Додаток 2. Орієнтовні обсяги фінансування Плану заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року 722

РОЗДІЛ І. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЛАНУ ЗАХОДІВ НА 2026–2027 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ

План заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року (далі – План заходів) розроблено строком на два роки, з урахуванням пріоритетів, визначених Державною стратегією регіонального розвитку України, та містить організаційні заходи і проєкти регіонального розвитку, регіональні програми розвитку, відповідно до завдань, основою для яких є стратегічні та оперативні цілі, визначені Стратегією розвитку Херсонської області до 2027 року.

План заходів розроблений на підставі Закону України «Про засади державної регіональної політики», Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265, Рекомендацій щодо формування плану заходів з реалізації регіональної стратегії розвитку (лист Міністерства розвитку громад та територій України від 03.09.2025 №30333/6/14-25), статті 75-2 Бюджетного кодексу України щодо планування, підготовки та реалізації публічних інвестиційних проєктів і програм публічних інвестицій на регіональному та місцевому рівнях.

Розроблення та ефективна реалізація Плану заходів передбачає налагодження партнерства між обласною військовою адміністрацією, органами місцевого самоврядування (військовими адміністраціями населених пунктів), населенням, бізнесом, організаціями громадянського суспільства Херсонської області для врахування інтересів та забезпечення суспільної підтримки реалізації заходів і проєктів Стратегії.

План заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року є документом середньострокового планування, який запроєктовано як дієвий поетапний механізм досягнення стратегічних, оперативних цілей та завдань Стратегії Херсонської області.

План заходів об’єднує як необхідні для впровадження проєкти, спрямовані на усунення або пом’якшення негативного впливу повномасштабної війни Російської Федерації проти України, зокрема на відновлення деокупованих територій Херсонської області, основних інфраструктурних об’єктів, забезпечення безпеки населення та базових комунальних послуг, створення необхідних умов для стабільного функціонування економіки і соціальної інфраструктури регіону у період постійної небезпеки.

Враховуючи високий рівень невизначеності щодо наслідків триваючого повномасштабного російського вторгнення як для України в цілому, так і для Херсонської області зокрема, довгострокові проєкти регіонального розвитку, регіональні програми розвитку можуть бути перенесені на наступний планувальний (програмний) період 2028 – 2034 років.

Для забезпечення публічності та прозорості процесу підготовки Плану заходів проводилися консультації із заінтересованими сторонами для узгодження позицій щодо регіональних програм розвитку та проєктів регіонального розвитку, які пропонувалися для включення до Плану заходів.

Під час формування Плану заходів максимально застосовувалися методологічні підходи й інструменти для стратегічного та операційного планування, що використовувалися у країнах ЄС, з урахуванням особливостей України. Принципи та інструменти, що застосовувалися для визначення сфер втручання, передбачали:

участь та спільну зацікавленість – забезпечення широкої соціальної згоди, чіткої громадської підтримки реалізації, зацікавленості діяти в напрямі спільних цілей, взаємної довіри, спільної відповідальності та підзвітності, а також захист від спроб окремих суб'єктів розвитку реалізовувати лише власні інтереси;

сталість – результат застосування уставлених принципів і методологічних інструментів, таких як баланс та узгодженість стратегічних і операційних елементів (цілей, заходів, програм);

інтеграцію – досягнуту завдяки широкій участі всіх зацікавлених сторін та забезпеченню їхніх потреб на місцевому рівні через розроблення спільних заходів;

інновацію – визначення оптимальних і оригінальних втручань (проєктів) з метою забезпечення найбільш ефективного використання наявних ресурсів;

узгодженість, ієрархію та взаємопов'язаність – передбачення у планувальних документах нижчого рівня узгодженості з планами вищого рівня з можливою більшою конкретизацією.

З метою розроблення проєкту Плану заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року Херсонською обласною військовою адміністрацією було оголошено збір проєктних ідей від усіх зацікавлених стейкхолдерів Херсонської області, зокрема структурних підрозділів обласної державної адміністрації, військових адміністрацій населених пунктів, органів місцевого самоврядування, територіальних підрозділів ЦОВВ у Херсонській області, представників бізнесу, Установи «Агенція регіонального розвитку «Офіс євроінтеграції» Херсонської області», громадських організацій області, що тривав з 01 травня до 30 липня 2026 року. На офіційному сайті Херсонської обласної військової адміністрації зацікавленим особам було запропоновано форму для подання проєктних ідей. Усього надійшло 173 проєктні ідеї від різних заявників.

28 та 29 липня 2026 року відбулося засідання робочої групи з актуалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року, на якому членам робочої групи було запропоновано ознайомитися з усіма поданими проєктними ідеями. Під час засідання здійснено оцінку тих проєктів, які відповідають стратегічним, операційним цілям та завданням з реалізації цілей, визначених Стратегією. За підсумками обговорення прийнято рішення відібрати для реалізації ті проєкти, які мають пріоритетні напрями та відповідають критеріям регіонального / субрегіонального значення.

29 вересня 2026 року проведено засідання робочої групи, на якому презентовано проєкт Плану заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року.

План заходів узгоджено з наявними й передбачуваними джерелами фінансування та можливостями для реалізації заходів, проєктів регіонального розвитку, регіональних програм розвитку.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії та Плану заходів здійснюється за рахунок:

коштів обласного бюджету та бюджетів територіальних громад Херсонської області;

коштів державного бюджету, зокрема міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;

коштів, що надходять до бюджетів у межах програм допомоги та грантів Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ; від інших джерел, не заборонених законодавством.

Під час підготовки Плану заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року враховано:

1. Державну стратегію регіонального розвитку України на 2021–2027 роки, Стратегію розвитку Херсонської області на період до 2027 року.

2. Регіональні та комплексні програми розвитку області у різних галузях і сферах діяльності.

3. Найбільш пріоритетні напрями розвитку області, які можуть бути досягнуті на регіональному рівні відповідно до повноважень місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та ресурсів, які для цього можуть бути залучені.

4. Найбільш важливі проблеми розвитку області, що можуть бути розв’язані на регіональному рівні відповідно до повноважень місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та ресурсів, які для цього можуть бути залучені.

У процесі підготовки Плану заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року застосовувалася європейська методологія стратегічного і оперативного планування та залучалися міжнародні експерти (за підтримки програми Polaris).

Розроблення Плану заходів здійснювалося відповідною робочою групою, яка під час аналізу даних і результатів спостережень щодо ключових завдань регіонального розвитку, а також у ході дискусій та обговорень визначала основні заходи реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року.

РОЗДІЛ ІІ. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ

План заходів сформований відповідно до стратегічного бачення Херсонської області:

Херсонська область пройшла шлях від майже повної окупації до 100% території відновлення і зростання.

Херсонщина стала привабливим місцем, куди повернулися люди, відновилася життєдіяльність громад і запрацювала економіка. Повноправне членство України в ЄС створило для регіону сприятливі умови підвищення інституційної спроможності, міжнародної співпраці та забезпечило доступ до інструментів та послуг ЄС.

Херсонщина інтегрується у світове економічне середовище і формується як потужний логістичний вузол півдня України та Чорноморського простору.

Херсонщина є інвестиційно привабливим регіоном з інноваційними економічними моделями.

Регіон забезпечений сучасною високотехнологічною, диверсифікованою та стійкою інфраструктурою.

Регіон відіграє важливу роль у забезпеченні глобальної продовольчої безпеки.

Область подолала критичну нестачу водних ресурсів і стабільно забезпечена водою високої якості.

Херсонщина є екологічно чистим (безпечним) та привабливим середовищем життєдіяльності.

Це регіон, який не лише відновився після війни, а й використав цей досвід для побудови більш сильної, сучасної та стійкої економіки, забезпечення високої якості життя населення.

Стратегічне бачення розвитку Херсонської області досягатиметься завдяки реалізації чотирьох стратегічних цілей, кожна з яких охоплює низку оперативних цілей і завдань.

Структура стратегічних, оперативних цілей та завдань Стратегії розвитку Херсонської області до 2027 року

Оперативна ціль	Завдання
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. Формування комплексної безпекової, екологічної та інфраструктурної стійкості регіону та підтримка сил безпеки і оборони України	
1.1. Розвиток системи цивільного захисту та підвищення готовності до реагування на загрози	1.1.1. Проведення технічної модернізації територіальної та місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення
	1.1.2. Розвиток фонду захисних споруд. Оновлення та будівництво нових укриттів та їх відповідність вимогам інклюзивності
	1.1.3. Створення центрів безпеки. Створення центрів, що об'єднують пожежно-рятувальні підрозділи, в територіальних громадах
	1.1.4. Виконання плану комплектування Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Херсонської області з навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов’язана з організацією та здійсненням заходів цивільного захисту, на 2026 рік, затвердженого розпорядженням начальника Херсонської обласної військової адміністрації від 20 листопада 2025 року № 634

Оперативна ціль	Завдання
	1.1.5 Будівництво та облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) у закладах охорони здоров'я відповідно до державних будівельних норм «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення» та «Захисні споруди цивільного захисту»
	1.1.6. Збільшення фонду захисних споруд цивільного захисту у закладах освіти
	1.1.7. Створення та забезпечення функціонування класів безпеки в закладах освіти
1.2. Підвищення стійкості та забезпечення швидкого відновлення критичної інфраструктури та систем життєзабезпечення	1.2.1. Підвищення захищеності критичної інфраструктури до постійних загроз
	1.2.2. Забезпечення швидкого відновлення критичної інфраструктури та безперервності життєзабезпечення населення
	1.2.3. Реалізація Комплексного плану стійкості Херсонської області
	1.2.4. Забезпечення об'єктів критичної інфраструктури захистом I-II рівнів
1.3. Підвищення темпів розмінування та очищення території від наслідків бойових дій	1.3.1. Очищення деокупованих територій від вибухонебезпечних предметів
	1.3.2. Обстеження та розмінування акваторії Херсонського морського торговельного порту
1.4. Забезпечення екологічної безпеки регіону та відновлення довкілля, подолання наслідків природно-техногенної катастрофи, спричиненої підривом дамби Каховської ГЕС	1.4.1. Реабілітація та відтворення лісів області
	1.4.2. Відновлення та захист природоохоронних територій
	1.4.3. Впровадження сучасних підходів до управління відходами, спрямованих на зменшення утворення відходів, повторне їх використання, рециклінг і відновлення
	1.4.4. Моніторинг навколишнього середовища, створення системи спостережень
	1.4.5. Подолання наслідків природно-техногенної катастрофи, спричиненої підривом дамби Каховської ГЕС
1.5. Забезпечення ефективної взаємодії з сектором безпеки і оборони та підтримка його функціонування	1.5.1. Організаційні та функціональні механізми, які забезпечують спільну роботу місцевих органів влади та військових структур для захисту регіону
	1.5.2. Забезпечення стабільного доступу населення до базових соціальних послуг у безпечних та мобільних форматах шляхом надання соціальних послуг мобільними бригадами. Оформлення довідок, допомоги та соціальних послуг через ЦНАПи або онлайн-сервіси
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. Забезпечення базових умов життя, підтримка населення та відновлення людського потенціалу і соціальної згуртованості	
2.1. Забезпечення доступності житла, безпечних і якісних базових соціальних послуг	2.1.1. Формування культури безбар'єрності та інклюзивності серед населення через просвітницькі та навчальні заходи у сфері культури
	2.1.2. Розвиток мережі та забезпечення діяльності спеціалізованих служб підтримки осіб, постраждалих від домашнього та/або гендерно зумовленого насильства (мобільних бригад соціально-психологічної допомоги, денних центрів надання соціально-психологічної допомоги / спеціалізованих служб первинного соціально-психологічного консультування тощо)
	2.1.3. Сприяння адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб у територіальні громади області, зокрема шляхом забезпечення тимчасовим житлом (місця тимчасового проживання ВПО)
	2.1.4. Підтримка соціальними послугами осіб, постраждалих від наслідків проведення бойових дій Російською Федерацією, малозабезпечених верств населення, осіб та дітей з інвалідністю
	2.1.5. Відновлення функціонування закладів / установ соціальної сфери області, у тому числі і тих, які надають соціальні послуги громадянам
	2.1.6. Впровадження нових підходів до забезпечення осіб житлом з урахуванням кращих практик та досвіду держав-членів ЄС

Оперативна ціль	Завдання
	2.1.7. Покращення матеріально-технічної бази закладів освіти, забезпечення якості освітніх послуг, зокрема у сільській місцевості
	2.1.8. Відновлення базових муніципальних та адміністративних послуг на деокупованих територіях
	2.1.9. Модернізація їдалень (харчоблоків) у закладах освіти в межах впровадження реформи шкільного харчування
	2.1.10. Оснащення STEM-лабораторіями закладів позашкільної освіти області
	2.1.11. Відновлення та модернізація мережі закладів охорони здоров'я для покращення медичного обслуговування населення та надання якісних і доступних медичних послуг населенню області та організація спроможної мережі
	2.1.12. Розвиток системи охорони психічного здоров'я в області, зокрема подальше впровадження Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» та забезпечення ефективної діяльності центрів ментального здоров'я, відкритих на базі закладів охорони здоров'я
	2.1.13. Розвиток і зміцнення системи амбулаторної та стаціонарної реабілітації в області, спрямованої на підвищення якості, доступності та ефективності реабілітаційних послуг для всіх категорій населення
	2.1.14. Розширення та вдосконалення послуг, спрямованих на профілактику, ранню діагностику, своєчасне виявлення та ефективне лікування злоякісних новоутворень
2.2. Управління просторовою та демографічною трансформацією регіону, стимулювання повернення, закріплення населення та відновлення ринку праці	2.2.1. Розроблення містобудівної документації на місцевому рівні, у тому числі розроблення / оновлення генеральних планів населених пунктів області
	2.2.2. Забезпечення підготовки кваліфікованих кадрів для потреб ринку праці
	2.2.3. Стимулювання повернення в Херсонську область кваліфікованих кадрів шляхом допомоги для тих, хто працевлаштовується офіційно в межах чинного законодавства
	2.2.4. Сприяння розвитку підприємництва в Херсонській області
	2.2.5. Відновлення навчально-практичного центру сільського господарства
	2.2.6. Створення ефективної системи мотивації та фінансової підтримки молодих спеціалістів (лікарів-інтернів) з метою зміцнення кадрового потенціалу закладів охорони здоров'я області, залучення та закріплення молодих кадрів у галузі охорони здоров'я, а також забезпечення безперервного надання якісної медичної допомоги населенню
	2.2.7. Забезпечення стимулювання медичних працівників закладів охорони здоров'я деокупованої частини Херсонської області
2.3. Підтримка вразливих груп населення та розвиток соціальної згуртованості громад	2.3.1. Збереження національних традицій та звичаїв шляхом забезпечення розвитку творчого потенціалу та культурного простору в області, підтримка моральної стійкості населення та сприяння психологічному відновленню крізь призму культурних послуг
	2.3.2. Реалізація меморіальних і культурно-просвітницьких практик, спрямованих на утвердження української національної та громадянської ідентичності
	2.3.3. Надання одноразової матеріальної допомоги мешканцям Херсонської області
	2.3.4. Створення безбар'єрного простору в територіальних громадах області шляхом облаштування безбар'єрних маршрутів
	2.3.5. Забезпечення соціального захисту ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників та Захисниць України
	2.3.6. Забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей

Оперативна ціль	Завдання
	загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України
	2.3.7. Відновлення приміщень інклюзивно-ресурсних центрів, що зазнали пошкоджень, з урахуванням принципу інклюзивності та безбар'єрності
	2.3.8. Облаштування ресурсних кімнат у закладах освіти обласного підпорядкування
	2.3.9. Покращення доступності лікарських засобів та медичних виробів до населення, забезпечення функціонування аптечних закладів та маршрутизації мобільних аптечних пунктів
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. Формування конкурентоспроможної та диверсифікованої економіки регіону на основі відновлення економічної бази, адаптації АПК до дефіциту води, розвитку безпечної логістики та формування територій економічного відновлення і зростання	
3.1. Відновлення економічної бази та підтримка підприємницької діяльності, включно з розвитком секторів відновлення, догляду, реабілітації та сервісної економіки	3.1.1. Сприяння залученню населення та підприємців, у тому числі ветеранів, до участі в Державній програмі «Власна справа» («єРобота») (мікрогранти)
	3.1.2. Здійснення підтримки суб'єктів підприємництва шляхом проведення нарад, вебінарів, тренінгів, воркшопів та надання інформаційних консультацій підприємцям-початківцям
	3.1.3. Сприяння реалізації інвестиційних проєктів з метою відновлення та розбудови промислового потенціалу з урахуванням фактору безпеки
	3.1.4. Запровадження моніторингу відновлення фізичного та технологічного стану виробничих об'єктів
	3.1.5. Сприяння створенню елементів прогресивного інституційного середовища (промислово-технологічних зон, індустріального парку, кластерів) як платформи для залучення інвестиційних потоків, розвитку інновацій та передових технологій
	3.1.6. Впровадження заходів з розвитку сільського зеленого туризму для процесу відновлення туристичного потенціалу регіону та збереження природної спадщини
	3.1.7. Залучення інвестицій для розвитку підприємництва та впровадження інновацій за підтримки міжнародних партнерів
3.2. Адаптація агропромислового комплексу до умов дефіциту водних ресурсів	3.2.1. Відновлення та реконструкція меліоративної інфраструктури
	3.2.2. Впровадження ґрунтозахисних та водозберігаючих технологій
3.3. Розвиток безпечної логістики та транспортної доступності	3.3.1. Відновлення регулярного автобусного сполучення з населеними пунктами
	3.3.2. Відновлення залізничного сполучення
	3.3.3. Ліквідація наслідків бойових дій на території аеропорту «Херсон» та підготовка об'єкта до повної експертизи для майбутньої відбудови
	3.3.4. Будівництво, реконструкція та ремонт автомобільних доріг загального користування, штучних споруд (мостових переходів)
	3.3.5. Будівництво, реконструкція та капітальний ремонт вулиць і доріг комунальної власності

Оперативна ціль	Завдання
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 4. Розвиток багаторівневого врядування та інституційної спроможності, посилення міжрегіональної і міжнародної співпраці та забезпечення євроінтеграційної спроможності територіальних громад	
4.1. Посилення інституційної спроможності органів влади та територіальних громад, у тому числі до кризового реагування	4.1.1. Сприяння підвищенню управлінської та кадрової спроможності органів місцевого самоврядування, військових адміністрацій населених пунктів
	4.1.2. Забезпечення безперервності функціонування органів влади в умовах кризового управління шляхом розроблення та впровадження системи кіберзахисту органів влади, підвищення інституційної спроможності органів влади до роботи в умовах кризи
	4.1.3. Забезпечення стабільного функціонування органів влади в умовах воєнного стану та обмежень шляхом реагування на кіберінциденти, посилення захисту критичної ІТ-інфраструктури громад
	4.1.4. Посилення інституційної спроможності органів влади та територіальних громад до управління відновленням і розвитком, підвищення кіберграмотності персоналу
4.2. Розвиток систем управління даними, цифровізації та координації прийняття рішень	4.2.1. Впровадження та розвиток системи електронного документообігу та цифрових процесів
	4.2.2. Забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем
4.3. Розвиток міжрегіонального та міжнародного співробітництва, забезпечення доступу до міжнародних ресурсів	4.3.1. Сприяння укладанню договорів про міжмуніципальне співробітництво та налагодженню партнерських зв'язків для обміну досвідом
	4.3.2. Сприяння міжнародному партнерству територіальних громад у межах проєкту «Пліч-о-пліч: згуртовані громади»
	4.3.3. Розширення співпраці з країнами-партнерам та міжнародними організаціями, залучення міжнародної технічної допомоги та інвестицій
4.4. Забезпечення спроможності територіальних громад до інтеграції у європейський простір	4.4.1. Залучення фінансових ресурсів ЄС, участі у програмах і проєктах Європейського Союзу та впровадження європейських практик управління
4.5. Посилення спроможності органів влади до забезпечення стабільного фінансування та ефективного управління фінансовими ресурсами	4.5.1. Розвиток системи планування, залучення та управління фінансовими ресурсами
	4.5.2. Підвищення ефективності використання бюджетних коштів та фінансового менеджменту
4.6. Розвиток стратегічної комунікації, суспільного діалогу та довіри до публічної влади	4.6.1. Розвиток механізмів суспільного діалогу та залучення громадян до прийняття рішень

До складу Плану заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року увійшли: 79 проєктів регіонального розвитку, 47 регіональних програм розвитку та 47 заходів – на загальну суму 58 623 909,6 тис. грн.

Впровадження Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року здійснюватиметься через реалізацію комплексу організаційних, фінансових та інформаційних заходів, які здійснюватимуться відповідно до Плану її реалізації та інших регіональних програм розвитку, які випливають із Стратегії, а також рішень Херсонської обласної військової адміністрації, що приймаються для досягнення стратегічних цілей.

РОЗДІЛ ІІІ. ОСНОВНІ СУБ'ЄКТИ ТА ЇХ РОЛЬ У ВПРОВАДЖЕННІ ПЛАНУ ЗАХОДІВ

Матриця основних суб'єктів та їх роль у впровадженні Плану заходів з реалізації у 2026–2027 роках Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року.

Суб'єкти	Участь у впровадженні	Участь у фінансуванні	Участь у моніторингу і оцінці
Обласна державна адміністрація – обласна військова адміністрація, районні державні адміністрації – районні військові адміністрації, органи місцевого самоврядування	Партнери та/або бенефіціари реалізації проєктів	Спільне фінансування реалізації проєктів	Безпосередньо для програм, проєктів та заходів зі спільним фінансуванням
Центральні органи виконавчої влади, обласні організації та установи	Партери у відповідних галузях	Спільне фінансування проєктів	Безпосередньо для програм, проєктів та заходів зі спільним фінансуванням
Проєкти та програми міжнародної технічної допомоги	Надання технічної допомоги	Спільне фінансування проєктів	Безпосередньо для програм, проєктів та заходів зі спільним фінансуванням
Установа «Агенція регіонального розвитку «Офіс євроінтеграції» Херсонської області»	Реалізація проєктів та заходів	Управління бюджетами проєктів та заходів	Моніторинг реалізації проєктів та заходів
Суб'єкти господарської діяльності області (приватні інвестори, підприємства різних форм власності)	Учасники проєктів з приватним компонентом, бенефіціари або партнери в реалізації проєктів	Фінансовий внесок у реалізацію проєктів з приватним компонентом	Безпосередньо для програм, проєктів та заходів зі спільним фінансуванням
Спеціалізовані ГО, асоціації та установи	Управління проєктами у сферах, де вони можуть продемонструвати відповідні знання та рекомендації	Спільне фінансування проєктів, у яких вони зацікавлені	Впровадження інструментів для моніторингу відповідних проєктів
Університети, інститути, освітні заклади	Впровадження наукових розробок, залучення фахових знань, кадрова підтримка	Спільне фінансування проєктів, у яких вони зацікавлені	Фахові знання, дані та аналітичні звіти з моніторингу у відповідних сферах

РОЗДІЛ 4. СКЛАД ПЛАНУ ЗАХОДІВ НА 2026-2027 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ

План заходів з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року представлений у додатках 1 та 2 і включає:

• проєкти регіонального розвитку, заходи, регіональні програми розвитку, які відповідають завданням стратегічних та оперативних цілей для реалізації регіональної стратегії;

• терміни реалізації та відповідальних за їх здійснення;

• індикатори оцінювання здійснення заходів та їх цільові значення;

• орієнтовні обсяги фінансування Плану заходів.

Загалом Планом заходів заплановано **147** інструментів реалізації завдань стратегії, зокрема:

• **79 проєктів регіонального розвитку**, в тому числі:

Стратегічна ціль 1 „Формування комплексної безпекової, екологічної та інфраструктурної стійкості регіону та підтримка сил безпеки і оборони України” – 48 проєктів;

Стратегічна ціль 2 „Забезпечення базових умов життя, підтримка населення та відновлення людського потенціалу і соціальної згуртованості” – 31 проєкт;

• **21 – регіональна програма розвитку**, в тому числі:

Стратегічна ціль 1 „Формування комплексної безпекової, екологічної та інфраструктурної стійкості регіону та підтримка сил безпеки і оборони України” – 5 програм;

Стратегічна ціль 2 „Забезпечення базових умов життя, підтримка населення та відновлення людського потенціалу і соціальної згуртованості” – 9 програм;

Стратегічна ціль 3. Формування конкурентоспроможної та диверсифікованої економіки регіону на основі відновлення економічної бази, адаптації АПК до дефіциту води, розвитку безпечної логістики та формування територій економічного відновлення і зростання – 5 програм;

Стратегічна ціль 4. Розвиток багаторівневого врядування та інституційної спроможності, посилення міжрегіональної і міжнародної співпраці та забезпечення євроінтеграційної спроможності територіальних громад – 2 програми.

• **47 заходів**, в тому числі:

Стратегічна ціль 1 „Формування комплексної безпекової, екологічної та інфраструктурної стійкості регіону та підтримка сил безпеки і оборони України” – 22 заходів;

Стратегічна ціль 2 „Забезпечення базових умов життя, підтримка населення та відновлення людського потенціалу і соціальної згуртованості” – 15 заходів;

Стратегічна ціль 3. Формування конкурентоспроможної та диверсифікованої економіки регіону на основі відновлення економічної бази, адаптації АПК до дефіциту води, розвитку безпечної логістики та формування територій економічного відновлення і зростання – 3 заходи;

Стратегічна ціль 4. Розвиток багаторівневого врядування та інституційної спроможності, посилення міжрегіональної і міжнародної співпраці та забезпечення євроінтеграційної спроможності територіальних громад – 7 заходів.

РОЗДІЛ V. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАНУ ЗАХОДІВ НА 2026–2027 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ

Впровадження Плану заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року передбачає загальну потребу у фінансовому ресурсі в обсязі 66 414 836,0 тис. грн.

Планування потреби фінансового ресурсу на 2026–2027 роки для впровадження Плану заходів має такий розподіл за роками: 31% – у 2026 році, 69% – у 2027 році.

Розподіл фінансового ресурсу за джерелами фінансування здійснено наступним чином – рис. 1. Для реалізації проєктів місцевого розвитку Херсонська область зорієнтована на залучення коштів з усіх можливих джерел, передусім на фінансування з державного бюджету – 71% (47 147,9 млн грн). Вагомим джерелом для реалізації проєктів Плану заходів є кошти інвесторів, МТД та фінансування у межах грантових конкурсів і становить найбільшу частку – 23,5% (15 581 млн грн). З обласного бюджету заплановано виділи на реалізацію проєктів та програм Стратегії до 4% (2 705 млн грн) необхідного фінансового ресурсу, ще до 1,5% (980,4 млн грн) коштів передбачається залучити з бюджетів територіальних громад області.

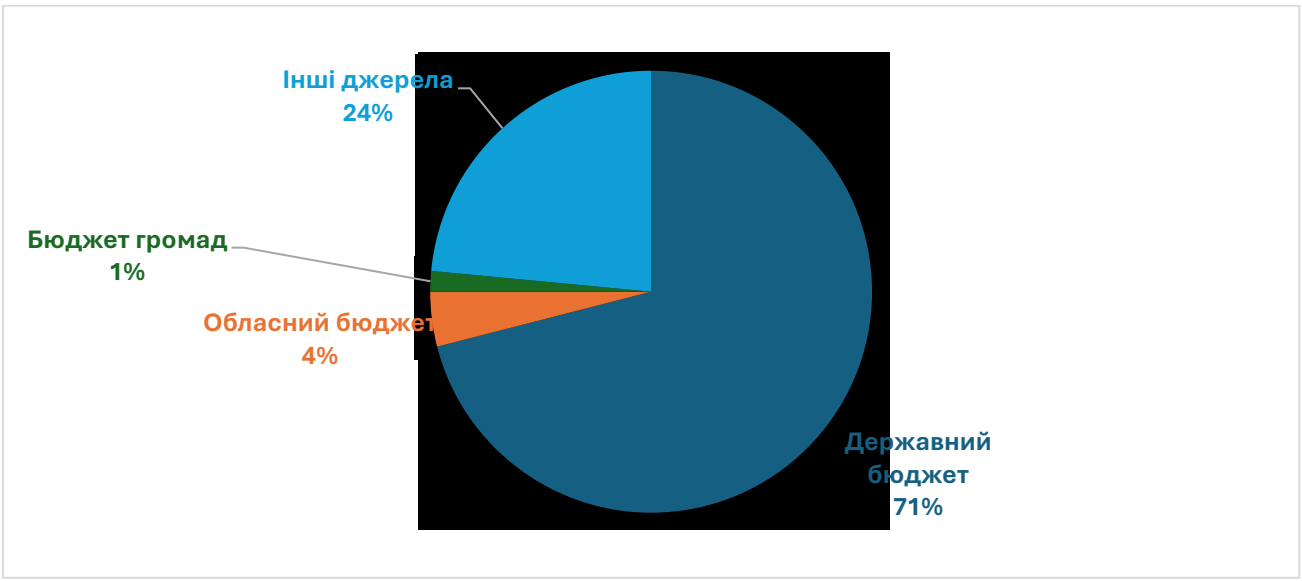

Рис. 1. Частка джерел фінансування Плану заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року, %

У розрізі стратегічних цілей найбільший фінансовий ресурс запланований на стратегічну ціль 3 «Формування конкурентоспроможної та диверсифікованої економіки регіону на основі відновлення економічної бази, адаптації АПК до дефіциту води, розвитку безпечної логістики та формування територій економічного відновлення і зростання» – майже 46,7% (31 044,2 млн грн). На проєкти та програми стратегічної цілі 1 «Формування комплексної безпекової, екологічної та інфраструктурної стійкості регіону та підтримка сил безпеки і оборони України» заплановано спрямувати до 45,6%

(30 260,9 млн грн) передбачених Планом заходів коштів проти 7,7% (5 105,3 млн грн) запланованих витрат на виконання проєктів стратегічної цілі 2 «Забезпечення базових умов життя, підтримка населення та відновлення людського потенціалу і соціальної згуртованості». Найменше коштів передбачено на виконання завдань стратегічної цілі 4 «Розвиток багаторівневого врядування та інституційної спроможності, посилення міжрегіональної і міжнародної співпраці та забезпечення євроінтеграційної спроможності територіальних громад» – 0,01% (4,496 млн грн) (рис. 2).

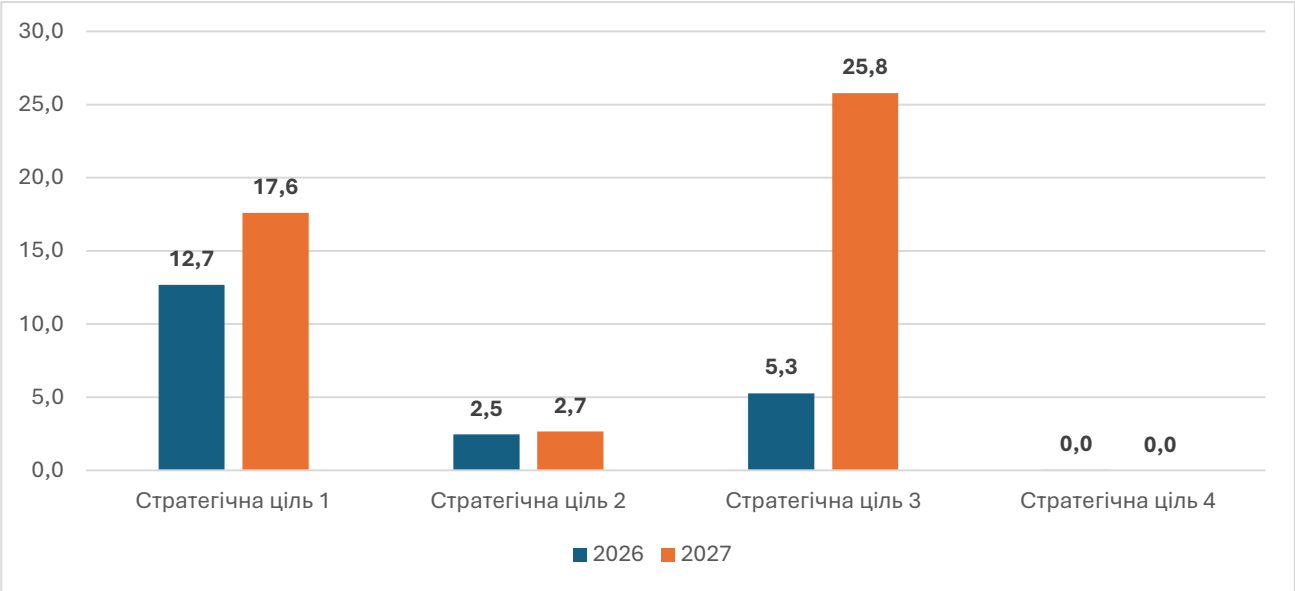

Рис. 2. Розподіл за стратегічними цілями планових видатків на впровадження Плану заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року, млрд грн.

РОЗДІЛ VI. ТЕРИТОРІАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ІНСТРУМЕНТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЛАНУ ЗАХОДІВ НА 2026–2027 РОКИ

План заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року охоплює 173 інструменти реалізації, а саме:

- заходів[1] – послідовні дії (управлінського, організаційного, правового, аналітичного чи іншого характеру), які спрямовані на досягнення цілей та виконання завдань Стратегії (всього – 47);
- проєктів регіонального розвитку[1] – комплекс взаємопов'язаних заходів для розв'язання окремих проблем розвитку, спрямованих на досягнення цілей та завдань Стратегії (всього – 79);
- регіональних програм розвитку[1] – комплекс взаємопов'язаних проєктів регіонального розвитку та заходів, спрямованих на досягнення цілей Стратегії (всього – 47).

Частина інструментів реалізації, а саме 70 проєктів регіонального розвитку (89%), 23 заходи (49%) та 2 регіональні програми розвитку (4%), мають чітку територіальну прив'язку та зорієнтовані для реалізації у конкретних населених пунктах та територіальних громадах. Найбільше інструментів реалізації з чіткою територіальною прив'язкою передбачено серед завдань стратегічної цілі 1 «Формування комплексної безпекової, екологічної та інфраструктурної стійкості регіону та підтримка сил безпеки і оборони України» – 67 із 80 (84%) та стратегічної цілі 2 «Забезпечення базових умов життя, підтримка населення та відновлення людського потенціалу і соціальної згуртованості» – 28 із 64 (44%). Інструменти реалізації стратегічної цілі 3 «Формування конкурентоспроможної та диверсифікованої економіки регіону на основі відновлення економічної бази, адаптації АПК до дефіциту води, розвитку безпечної логістики та формування територій економічного відновлення і зростання» та стратегічної цілі 4 «Розвиток багаторівневого врядування та інституційної спроможності, посилення міжрегіональної і міжнародної співпраці та забезпечення євроінтеграційної спроможності територіальних громад» не мають чіткої територіальної прив'язки та будуть реалізовані на всій деокупованій території області.

	Стратегічна ціль 1. Формування комплексної безпекової, екологічної та інфраструктурної стійкості регіону та підтримка сил безпеки і оборони України	Стратегічна ціль 2. Забезпечення базових умов життя, підтримка населення та відновлення людського потенціалу і соціальної згуртованості	Стратегічна ціль 3. Формування конкурентоспроможної та диверсифікованої економіки регіону на основі відновлення економічної бази, адаптації АПК до дефіциту води, розвитку безпечної логістики та формування територій економічного відновлення і зростання	Стратегічна ціль 4. Розвиток багаторівневого врядування та інституційної спроможності, посилення міжрегіональної і міжнародної співпраці та забезпечення євроінтеграційної спроможності територіальних громад	Всього
Інструментів реалізації що будуть реалізовані на всій деокупованій території Херсонської області	23	34	14	15	86

[1] Рекомендації щодо формування плану заходів з реалізації регіональної стратегії розвитку (лист Міністерства розвитку громад та територій України від 03.09.2025 № 30333/6/14-25)

Територіальна диференціація інструментів реалізації Плану заходів, які мають чітку територіальну прив'язку, розподілена таким чином, що найбільше заходів і проєктів регіонального розвитку буде реалізовано на територіях відновлення та функціональної трансформації. Зокрема, найбільше заплановано реалізувати проєктів та заходів у Високопільській (16), Великоолександрівській (12), та Кочубеївській (8) територіальних громадах.

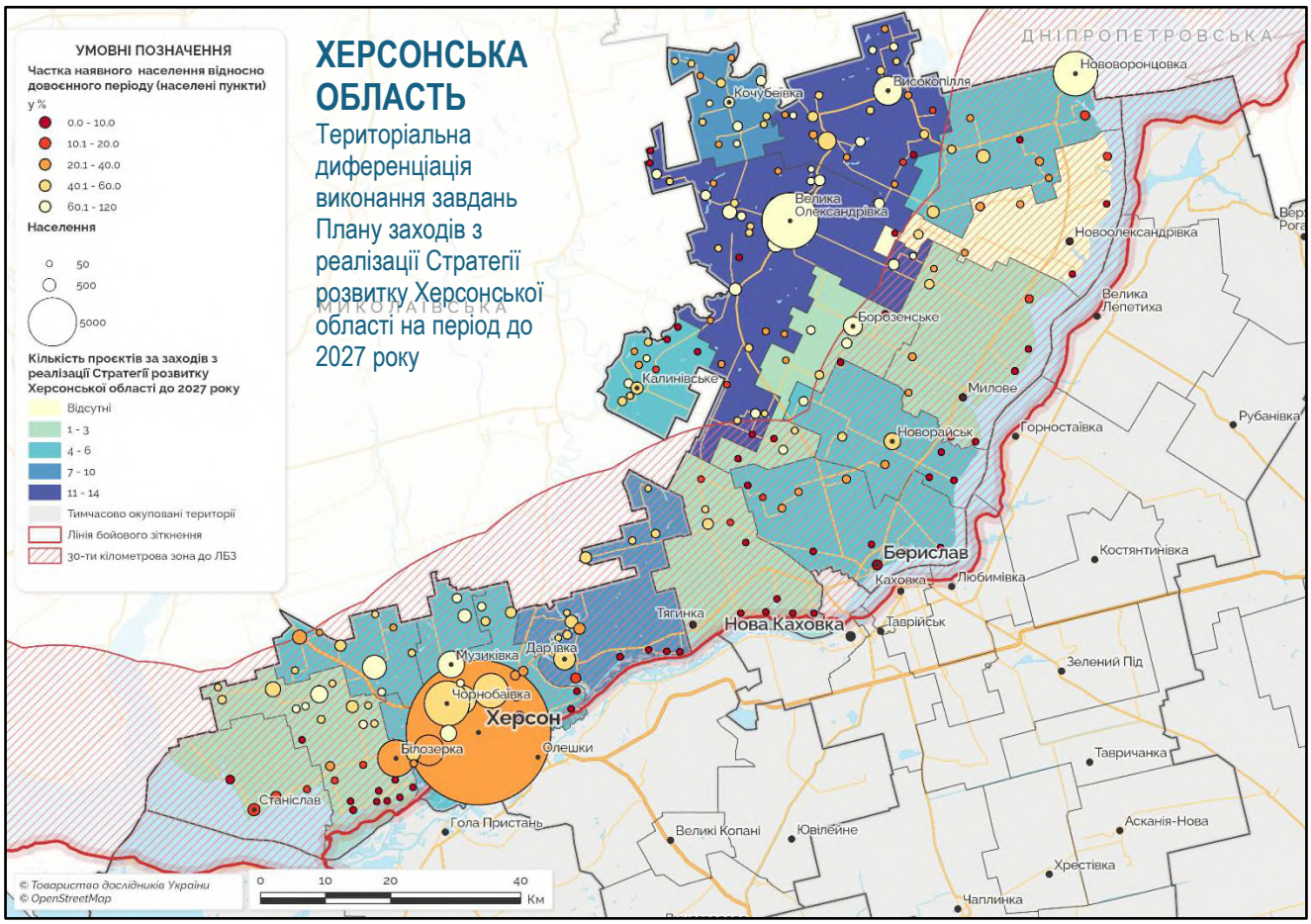

Рис. 3. Територіальна диференціація виконання завдань Плану заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року

Територіальна громада	Стратегічна ціль 1. Формування комплексної безпекової, екологічної та інфраструктурної стійкості регіону та підтримка сил безпеки і оборони України	Стратегічна ціль 2. Забезпечення базових умов життя, підтримка населення та відновлення людського потенціалу і соціальної згуртованості	Стратегічна ціль 3. Формування конкурентоспроможної та диверсифікованої економіки регіону на основі відновлення економічної бази, адаптації АПК до дефіциту води, розвитку безпечної логістики та формування територій економічного відновлення і зростання	Стратегічна ціль 4. Розвиток багаторівневого врядування та інституційної спроможності, посилення міжрегіональної і міжнародної співпраці та забезпечення євроінтеграційної спроможності територіальних громад	Всього
Бериславська	6				6
Білозерська	2				2
Борозенська	2	1			3
Великоолександрівська	4	8			12
Високопільська	8	8			16
Дар'ївська	7				7
Калинівська	4				4
Кочубеївська	5	3			8
Милівська	2	1			3
Музиківська	2	2			4
Нововоронцовська	6				6
Новоолександрівська					0
Новорайська	4	2			6
Станіславська	3				3
Тягинська	1	1			2
Херсонська	6				6
Чорнобаївська	5	2			7
Всього	**67**	**28**	**0**	**0**	**95**

РОЗДІЛ VII. СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЛАНУ ЗАХОДІВ

Моніторинг реалізації Стратегії і виконання Плану заходів проводиться обласною державною (військовою) адміністрацією на підставі офіційної державної статистичної інформації, даних органів, відповідальних за виконання заходів і реалізацію проєктів регіонального розвитку, а також іншими суб'єктами державної регіональної політики, відповідно до Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.08.2023 № 816 (зі змінами).

Моніторинг проводиться шляхом: відстеження, вимірювання та аналізу відхилення фактичних показників фактичних результатів від цільових (проміжних) індикаторів досягнення цілей, визначених регіональною стратегією; порівняння фактично отриманих значень індикаторів здійснення заходів і їх значень, визначених Планом заходів.

Оцінка результативності реалізації Плану заходів здійснюється шляхом проведення внутрішнього та зовнішнього оцінювання відповідно до Порядку проведення оцінювання реалізації державної регіональної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.03.2024 № 305 «Деякі питання проведення моніторингу та оцінювання державної регіональної політики».

.

Оцінювання реалізації Стратегії та виконання Плану заходів проводиться обласною державною (військовою) адміністрацією за результатами: першого та другого етапів реалізації Стратегії (внутрішнє оцінювання) та після завершення реалізації Стратегії (зовнішнє оцінювання) шляхом оцінювання індикаторів досягнення цілей, результативності, ефективності та впливу виконання Стратегії та Плану заходів на розвиток регіону і територіальних громад.

Оцінювання здійснюється на підставі моніторингових звітів про реалізацію Стратегії та про виконання Плану заходів з її реалізації за відповідний період, офіційної державної статистичної інформації, інформації органів, відповідальних за здійснення заходів і реалізацію проєктів регіонального розвитку, та інших суб'єктів державної регіональної політики. Зовнішнє оцінювання реалізації Стратегії проводиться обласною державною (військовою) адміністрацією із залученням незалежних організацій (експертів) протягом року після завершення реалізації Стратегії.

Додаток 1

Структура Плану заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
Стратегічна ціль 1. Формування комплексної безпекової, екологічної та інфраструктурної стійкості регіону та підтримка сил безпеки і оборони України									
Оперативна ціль 1.1. Розвиток системи цивільного захисту та підвищення готовності до реагування на загрози									
1.1.1. Проведення технічної модернізації територіальної та місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення	Регіональна програма розвитку	Програма запобігання виникненню та ліквідації надзвичайних ситуацій (аварій) і оперативного реагування на них у Херсонській області на 2026–2030 роки	Громадська безпека	Цивільний захист	Створення дієвої системи централізованого оповіщення у територіальних громадах	24	Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи Херсонської обласної державної адміністрації	Частка територіальних та місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення, на яких проведено технічну модернізацію, %	55
1.1.2. Розвиток фонду захисних споруд. Оновлення та будівництво нових укриттів та їх відповідність вимогам інклюзивності	Регіональна програма розвитку	Програма запобігання виникненню та ліквідації надзвичайних ситуацій (аварій) і оперативного реагування на них у Херсонській області на 2026–2030 роки	Громадська безпека	Цивільний захист	Запобігання виникненню та ліквідації надзвичайних ситуацій (аварій) і оперативного реагування	24	Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи Херсонської обласної державної адміністрації	Частка населення, яке забезпечене укриттями (сховища цивільного захисту, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття), на відповідній території, %	60

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
1.1.3. Створення центрів безпеки Створення центрів, що об'єднують пожежно-рятувальні підрозділи, в територіальних громадах	Регіональна програма розвитку	Програма запобігання виникненню та ліквідації надзвичайних ситуацій (аварій) і оперативного реагування на них у Херсонській області на 2026–2030 роки	Громадська безпека	Цивільний захист	Відкриття або відновлення роботи та повноцінне функціонування підрозділів місцевої пожежної охорони та підрозділів добровільної пожежної охорони	24	Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість створених центрів, що об'єднують пожежно-рятувальні підрозділи, в територіальних громадах, од.	22
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво центру безпеки за адресою: вул. Тараса Шевченка с. Архангельське Бериславського району Херсонської області	Громадська безпека	Цивільний захист. Протидія злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку	Розвиток спроможності територіальних громад у сфері безпеки через розширення мережі поліцейських офіцерів громад та відповідної інфраструктури	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Високопільська селищна військова адміністрація	Частка необхідної розрахункової кількості підрозділів для забезпечення добровільної та місцевої пожежної охорони у сільській місцевості з урахуванням часу прибуття до місця виклику не більше 20 хвилин, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво центру безпеки за адресою: вул. Українська, 33, с. Борозенське Бериславського району Херсонської області	Громадська безпека	Цивільний захист. Протидія злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку	Розвиток спроможності територіальних громад у сфері безпеки через розширення мережі поліцейських офіцерів громад та відповідної інфраструктури	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Борозенська сільська військова адміністрація	Частка необхідної розрахункової кількості підрозділів для забезпечення добровільної та місцевої пожежної охорони у сільській місцевості з урахуванням часу прибуття до місця виклику не більше 20 хвилин, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво центру безпеки за адресою: вул. Миру, 61, с. Новопавлівка Бериславського району Херсонської області	Громадська безпека	Цивільний захист. Протидія злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку	Розвиток спроможності територіальних громад у сфері безпеки через розширення мережі поліцейських офіцерів громад та відповідної інфраструктури	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Великоолександрівська селищна військова адміністрація	Частка необхідної розрахункової кількості підрозділів для забезпечення добровільної та місцевої пожежної охорони у сільській місцевості з урахуванням часу прибуття до місця виклику не більше	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
								20 хвилин, %	
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво центру безпеки за адресою: вул. Шкільна, 103б селища Калинівське Бериславського району Херсонської області	Громадська безпека	Цивільний захист. Протидія злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку	Розвиток спроможності територіальних громад у сфері безпеки через розширення мережі поліцейських офіцерів громад та відповідної інфраструктури	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Калинівська селищна військова адміністрація	Частка необхідної розрахункової кількості підрозділів для забезпечення добровільної та місцевої пожежної охорони у сільській місцевості з урахуванням часу прибуття до місця виклику не більше 20 хвилин, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція навчально-виробничого комплексу у Центр безпеки Білозерської селищної ради за адресою: Херсонська область, Херсонський район, с. Миролюбівка, вул. Центральна, 23-А	Громадська безпека	Цивільний захист. Протидія злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку	Розвиток спроможності територіальних громад у сфері безпеки через розширення мережі поліцейських офіцерів громад та відповідної інфраструктури	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Білозерська селищна військова адміністрація	Частка необхідної розрахункової кількості підрозділів для забезпечення добровільної та місцевої пожежної охорони у сільській місцевості з урахуванням часу прибуття до місця виклику не більше 20 хвилин, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Будівництво центру безпеки в с. Музиківка вул. 8 Березня, 1 В Херсонської області, Херсонського району	Громадська безпека	Цивільний захист. Протидія злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку	Розвиток спроможності територіальних громад у сфері безпеки через розширення мережі поліцейських офіцерів громад та відповідної інфраструктури	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Музиківська сільська військова адміністрація	Частка необхідної розрахункової кількості підрозділів для забезпечення добровільної та місцевої пожежної охорони у сільській місцевості з урахуванням часу прибуття до місця виклику не більше 20 хвилин, %	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Проєкт регіонального розвитку	«Нове будівництво центру безпеки» вул. Першотравнева, 4 а, селище Новорайськ, Бериславського району, Херсонської області	Громадська безпека	Цивільний захист. Протидія злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку	Розвиток спроможності територіальних громад у сфері безпеки через розширення мережі поліцейських офіцерів громад та відповідної інфраструктури	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Новорайська сільська військова адміністрація	Частка необхідної розрахункової кількості підрозділів для забезпечення добровільної та місцевої пожежної охорони у сільській місцевості з урахуванням часу прибуття до місця виклику не більше 20 хвилин, %	100
1.1.4. Виконання Плану комплектування Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Херсонської області з навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів цивільного захисту, на 2026 рік, затвердженого розпорядженням начальника Херсонської обласної військової адміністрації	Захід	Проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту	Громадська безпека	Цивільний захист	Забезпечення функціонального навчання	12	Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість осіб, які пройшли навчання у сфері цивільного захисту працівників місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, осіб	1970

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
1.1.5. Будівництво та облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) у закладах охорони здоров'я відповідно до державних будівельних норм «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення» та «Захисні споруди цивільного захисту»	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Херсонської обласної ради на 2025–2027 роки	Охорона здоров'я	Спеціалізована медична допомога	Облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) у закладах охорони здоров'я	24	Департамент здоров'я Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість збудованих / облаштованих захисних споруд цивільного захисту в медичних закладах, од.	26
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту комунального некомерційного підприємства «Кочубеївський центр первинної медичної допомоги» за адресою: вул. Менонітська, 120, с. Кочубеївка, Бериславський район, Херсонська область	Охорона здоров'я	Первинна медична допомога	Облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) у закладах охорони здоров'я	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Кочубеївська сільська військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене укриттями (сховища цивільного захисту, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття) на відповідній території, %	100
1.1.6. Збільшення фонду захисних споруд цивільного захисту в закладах освіти	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Великоолександрівської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 2, розташованої за адресою: Херсонська область, Бериславський район, смт. Велика Олександрівка, вул. Братська, 10	Освіта і наука	Шкільна освіта	Облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) у закладах та установах освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Великоолександрівська селищна військова адміністрація	Частка дитячого населення, яке забезпечене укриттями (сховища цивільного захисту, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття) на відповідній території, %	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Борозенського опорного закладу повної загальної середньої освіти Борозенської селищної ради, Бериславського району, Херсонської області, за адресою: провулок Мічурина, 10 А, с. Борозенське, Бериславського району, Херсонської області	Освіта і наука	Шкільна освіта	Облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) у закладах та установах освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Борозенська сільська військова адміністрація	Частка дитячого населення, яке забезпечене укриттями (сховища цивільного захисту, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття) на відповідній території, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту (протирадіаційного укриття) на території Архангельського професійного аграрного ліцею за адресою: Херсонська область, Бериславський район, селище Архангельське, вул. Миру, 45-а	Освіта і наука	Шкільна освіта	Облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) у закладах та установах освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Високопільська селищна військова адміністрація	Частка дитячого населення, яке забезпечене укриттями (сховища цивільного захисту, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття) на відповідній території, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Малошестірнянської філії дошкільної та базової середньої освіти комунального закладу «Високопільський опорний заклад загальної середньої освіти» за адресою: Херсонська область, Бериславський район, с. Мала Шестірня, пров. Шкільний 1	Освіта і наука	Шкільна освіта	Облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) у закладах та установах освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Високопільська селищна військова адміністрація	Частка дитячого населення, яке забезпечене укриттями (сховища цивільного захисту, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття) на відповідній території, %	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Малоолександрівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів, розташованої за адресою: Херсонська область, Бериславський район, с. Мала Олександрівка, вул. Миру, 76	Освіта і наука	Шкільна освіта	Облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) у закладах та установах освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Великоолександрівська селищна військова адміністрація	Частка дитячого населення, яке забезпечене укриттями (сховища цивільного захисту, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття) на відповідній території, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво бомбосховища Високопільський ліцей Херсонської обласної ради (Херсонська область, Бериславський район, смт Високопілля, вул. Визволителів, 51)	Освіта і наука	Шкільна освіта	Облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) у закладах та установах освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Високопільська селищна військова адміністрація	Частка дитячого населення, яке забезпечене укриттями (сховища цивільного захисту, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття) на відповідній території, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту філія «Бобровокутський заклад загальної середньої освіти І-ІІ ступеня – дошкільний навчальний заклад» Калинівського опорного закладу загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів Бериславського району Херсонської області	Освіта і наука	Шкільна освіта	Облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) у закладах та установах освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Калинівська сільська військова адміністрація	Частка дитячого населення, яке забезпечене укриттями (сховища цивільного захисту, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття) на відповідній території, %	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво протирадіаційного укриття Киселівського ліцею Чорнобаївської сільської ради Херсонського району Херсонської області за адресою: вул. Освітянська, 45, с. Киселівка, Херсонський район, Херсонська область	Освіта і наука	Шкільна освіта	Облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) у закладах та установах освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Чорнобаївська сільська військова адміністрація	Частка дитячого населення, яке забезпечене укриттями (сховища цивільного захисту, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття) на відповідній території, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту (споруда подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття) на території Любимівського закладу повної загальної середньої освіти Нововоронцовської селищної ради, за адресою: вул. Центральна, 37, с. Любимівка, Бериславський район, Херсонська область	Освіта і наука	Шкільна освіта	Облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) у закладах та установах освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Нововоронцовська селищна військова адміністрація	Частка дитячого населення, яке забезпечене укриттями (сховища цивільного захисту, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття) на відповідній території, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди закладу дошкільної освіти Киселівський ясла-садок «Сонечко» Чорнобаївської сільської ради Херсонського району Херсонської області за адресою: вул. Освітянська, 35 А, с. Киселівка, Херсонський район, Херсонська область	Освіта і наука	Дошкільна освіта	Облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) у закладах та установах освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Чорнобаївська сільська військова адміністрація	Частка дитячого населення, яке забезпечене укриттями (сховища цивільного захисту, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття) на відповідній території, %	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове значення
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Високопільського закладу дошкільної освіти (ясла-садок) «Барвінок» за адресою: Херсонська область, Бериславський район, смт. Високопілля, вул. Банкова, 32/2	Освіта і наука	Дошкільна освіта	Облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) у закладах та установах освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Високопільська селищна військова адміністрація	Частка дитячого населення, яке забезпечене укриттями (сховища цивільного захисту, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття) на відповідній території, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Кочубеївського дитячого садка «Малятко», за адресою: с. Кочубеївка, вул. Ювілейна, 50, Бериславський район, Херсонська область	Освіта і наука	Дошкільна освіта	Облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) у закладах та установах освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Кочубеївська сільська військова адміністрація	Частка дитячого населення, яке забезпечене укриттями (сховища цивільного захисту, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття) на відповідній території, %	100
1.1.7. Створення та забезпечення функціонування класів безпеки в закладах освіти	Регіональна програма розвитку	Обласна програма «Незламна освіта Херсонщини» на 2025 – 2028 роки	Освіта і наука	Загальна середня, спеціальна, профільна, професійна освіта	Проведення будівельних робіт з облаштування приміщень та придбання обладнання для облаштування класів безпеки у закладах освіти	24	Управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації, військові адміністрації населених пунктів	Кількість створених класів безпеки відповідно до регіональних планів заходів щодо створення класів безпеки, од.	24
Оперативна ціль 1.2. Підвищення стійкості та забезпечення швидкого відновлення критичної інфраструктури та систем життєзабезпечення									
1.2.1. Підвищення захищеності критичної інфраструктури до постійних загроз	Регіональна програма розвитку	Програма забезпечення оборонних заходів і надання допомоги військовим частинам (установам) та підрозділам територіальної оборони у Херсонській області на 2023–2027 роки	Громадська безпека	Цивільний захист	Підвищення захищеності критичної інфраструктури до постійних загроз	24	Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість об'єктів критичної інфраструктури з підвищеним захистом, од.	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Захід	Облаштування ІІ рівня захисту на об'єктах паливно-енергетичного комплексу, внесених до Комплексного плану стійкості Херсонської області на 2026 рік	Громадська безпека	Цивільний захист	Підвищення захищеності критичної інфраструктури до постійних загроз	5	Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість об'єктів паливно-енергетичного комплексу, облаштованих ІІ рівнем захисту, од.	9
1.2.2. Забезпечення швидкого відновлення критичної інфраструктури та безперервності життєзабезпечення населення	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт системи водопостачання с. Лиманець Херсонського району Херсонської області	Муніципальна інфраструктура та послуги	Водопостачання та водовідведення	Відновлення, модернізація та будівництво систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Дар'ївська сільська військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене питною водою, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт системи водопостачання с. Федорівка та с. Ульянівка Херсонського району Херсонської області	Муніципальна інфраструктура та послуги	Водопостачання та водовідведення	Відновлення, модернізація та будівництво систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Дар'ївська сільська військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене питною водою, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт системи водопостачання с. Бобровий Кут Бериславського району Херсонської області	Муніципальна інфраструктура та послуги	Водопостачання та водовідведення	Відновлення, модернізація та будівництво систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Калинівська селищна військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене питною водою, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт системи водопостачання селища Калинівське Бериславського району Херсонської області	Муніципальна інфраструктура та послуги	Водопостачання та водовідведення	Відновлення, модернізація та будівництво систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Калинівська селищна військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене питною водою, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція мережі централізованого водопостачання сіл Пригір'я, Кам'янка, Свободне, Краснівка Бериславського району Херсонської області	Муніципальна інфраструктура та послуги	Водопостачання та водовідведення	Відновлення, модернізація та будівництво систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Кочубеївська сільська військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене питною водою, %	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція мережі централізованого водопостачання сіл Кочубеївка, Світлівка, Микільське Бериславського району Херсонської області	Муніципальна інфраструктура та послуги	Водопостачання та водовідведення	Відновлення, модернізація та будівництво систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Кочубеївська сільська військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене питною водою, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція мережі централізованого водопостачання с. Орлове Бериславського району Херсонської області	Муніципальна інфраструктура та послуги	Водопостачання та водовідведення	Відновлення, модернізація та будівництво систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Кочубеївська сільська військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене питною водою, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт каналізаційної мережі та встановлення сонячної електростанції для безперебійної роботи очисних споруд в селищі Високопілля	Муніципальна інфраструктура та послуги	Водопостачання та водовідведення	Відновлення, модернізація та будівництво систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Високопільська селищна військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене питною водою, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція мережі централізованого водопостачання с. Нововоскресенське Бериславського району Херсонської області	Муніципальна інфраструктура та послуги	Водопостачання та водовідведення	Відновлення, модернізація та будівництво систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Нововоронцовська селищна військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене питною водою, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція мережі централізованого водопостачання с. Миролюбівка Бериславського району Херсонської області	Муніципальна інфраструктура та послуги	Водопостачання та водовідведення	Відновлення, модернізація та будівництво систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Нововоронцовська селищна військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене питною водою, %	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
1.2.3. Реалізація Комплексного плану стійкості Херсонської області	Захід	Комплексний план стійкості Херсонської області на 2026 рік	Енергетика	Теплова енергетика	Встановлення когенераційних установок на котельнях для забезпечення електричною енергією власних потреб котелень	5	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість введених в експлуатацію когенераційних установок, од.	3
	Захід	Комплексний план стійкості Херсонської області на 2026 рік	Муніципальна інфраструктура та послуги	Теплопостачання	Встановлення блочно-модульних котелень для переходу від централізованого теплопостачання до помірного централізованого теплопостачання	5	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість встановлених блочно-модульних котелень для переходу від централізованого теплопостачання до помірного централізованого теплопостачання, од.	54
	Регіональна програма розвитку	Обласна програма «Незламна освіта Херсонщини» на 2025 – 2028 роки	Освіта і наука	Шкільна освіта, професійна освіта	Енергоефективність та енергонезалежність будівель закладів та установ освіти	12	Управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість енергонезалежних закладів освіти, де встановлено СЕС	1
	Захід	Комплексний план стійкості Херсонської області на 2026 рік	Енергетика	Електроенергетика, газопостачання	Встановлення генераторів на об'єктах водо- та теплопостачання, що будуть задіяні у разі знеструмлення мережі	8	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість встановлених генераторів різних потужностей на об'єктах, внесених до Комплексного плану стійкості Херсонської області на 2026 рік, од.	106

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Захід	Комплексний план стійкості Херсонської області на 2026 рік	Енергетика	Електроенергетика	Забезпечення сталої роботи об'єктів критичної інфраструктури паливно-енергетичного сектору та систем життєзабезпечення в умовах воєнного стану та відповідних безпекових викликів	24	Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи Херсонської обласної державної адміністрації	Частка відновлених об'єктів критичної інфраструктури паливно-енергетичного сектору та систем життєзабезпечення в умовах воєнного стану та відповідних безпекових викликів, %	100
1.2.4. Захист I-II рівнем об'єктів критичної інфраструктури	Проєкт регіонального розвитку	Захист I-II рівнем об'єктів критичної інфраструктури	Енергетика	Електроенергетика	Розвиток та модернізація інфраструктури передачі та розподілу електричної енергії	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, військові адміністрації населених пунктів області	Частка фізично захищених об'єктів критичної інфраструктури для зменшення вразливості від атак та аварій,%	40
	Проєкт регіонального розвитку	Захист I-II рівнем об'єктів критичної інфраструктури	Муніципальна інфраструктура та послуги	Захисні споруди об'єктів інфраструктури	Відновлення, модернізація та захист об'єктів критичної інфраструктури для забезпечення їх стійкості до загроз та безперервності надання життєво важливих послуг	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, військові адміністрації населених пунктів області	Частка фізично захищених об'єктів критичної інфраструктури для зменшення вразливості від атак та аварій,%	40
Оперативна ціль 1.3. Підвищення темпів розмінування та очищення території від наслідків бойових дій									

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
1.3.1. Очищення деокупованих територій від вибухонебезпечних предметів	Регіональна програма розвитку	Програма запобігання виникненню та ліквідації надзвичайних ситуацій (аварій) і оперативного реагування на них у Херсонській області на 2026–2030 роки	Громадська безпека	Цивільний захист	Забезпечення очищення деокупованих територій від вибухонебезпечних предметів	24	Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи Херсонської обласної державної адміністрації	Частка територій, на яких виконане нетехнічне та технічне обстеження вибухонебезпечними предметами, %	80
1.3.2. Обстеження та розмінування акваторії Херсонського морського торговельного порту	Захід	Обстеження акваторії Херсонського морського торговельного порту на наявність вибухонебезпечних предметів з метою подальшого її розмінування	Транспорт	Морський транспорт	Відновлення діяльності портової інфраструктури	24	Департамент інфраструктури Херсонської обласної державної адміністрації, ДП «Адміністрація морських портів України»	Площа обстеженої акваторії, га	40
Оперативна ціль 1.4. Забезпечення екологічної безпеки регіону та відновлення довкілля, подолання наслідків природно-техногенної катастрофи, спричиненої підривом дамби Каховської ГЕС									
1.4.1. Реабілітація та відтворення лісів області	Захід	Визначення земельних ділянок, придатних для заліснення, з урахуванням їхнього фактичного стану (знищені, деградовані, малопродуктивні, консервовані, пошкоджені полезахисні лісові смуги, земельні ділянки сільськогосподарського призначення, не придатні для їх подальшого використання за цільовим призначенням, самозаліснені території тощо)	Довкілля	Охорона лісів, лісового та мисливського господарства	Кліматична політика: пом'якшення та адаптація до зміни клімату	24	Департамент захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації, районні державні (військові) адміністрації, військові адміністрації населених пунктів	Площа обстежених земельних ділянок, придатних для заліснення, га	5091

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
1.4.2. Відновлення та захист природоохоронних територій	Захід	Оцінка шкоди та збитків, завданих довкіллю внаслідок російської збройної агресії, та потреб для відновлення довкілля та інженерних об'єктів у галузі охорони довкілля, що постраждали внаслідок бойових дій. Вивчення впливу бойових дій на стан екосистем, у тому числі лісових, стан популяцій тварин, вплив мінного забруднення на екосистему	Довкілля	Збереження природно-заповідного фонду	Збереження і відновлення біорізноманіття та природних екосистем, розвиток природоохоронних територій та об'єктів	24	Департамент захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації, Державна екологічна інспекція Південного округу (Запорізька та Херсонська області) (за згодою), лісогосподарські підприємства (за згодою)	Площа обстежених земельних ділянок, га	7377
	Захід	Розроблення наукового обґрунтування необхідності створення на території Херсонської області ботанічних заказників місцевого значення, а саме: ботанічного заказника місцевого значення «Натальїнський» на території Кочубеївської сільської територіальної громади Бериславського району Херсонської області; ботанічного заказника місцевого значення «Пригірський» на території Кочубеївської сільської територіальної громади Бериславського району Херсонської області».	Довкілля	Збереження природно-заповідного фонду	Збереження і відновлення біорізноманіття та природних екосистем, розвиток природоохоронних територій та об'єктів	24	Станіславська сільська військова адміністрація, Департамент захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість наукових обґрунтувань, од.	2
	Захід	Створення на території Херсонської області ботанічних заказників місцевого значення, а саме: ботанічного заказника місцевого значення «Натальїнський» на	Довкілля	Збереження природно-заповідного фонду	Збереження і відновлення біорізноманіття та природних екосистем, розвиток природоохоронних територій та об'єктів	24	Департамент захисту довкілля та природних ресурсів, Кочубеївська сільська військова адміністрація	Кількість створених ботанічних заказників, од.	2

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
		території Кочубеївської сільської територіальної громади Бериславського району Херсонської області; ботанічного заказника місцевого значення «Пригірський» на території Кочубеївської сільської територіальної громади Бериславського району Херсонської області»							
	Захід	Розроблення проєктів землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду місцевого значення	Довкілля	Збереження природно-заповідного фонду	Збереження і відновлення біорізноманіття та природних екосистем, розвиток природоохоронних територій та об'єктів	24	Департамент захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість розроблених проєктів землеустрою, од.	1
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення регіональної схеми формування екологічної мережі Херсонської області з векторизацією її основних елементів на відповідних цифрових мапах	Довкілля	Збереження природно-заповідного фонду	Збереження і відновлення біорізноманіття та природних екосистем, розвиток природоохоронних територій та об'єктів	24	Департамент захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість розроблених наукових документів, од.	1
1.4.3. Впровадження сучасних підходів до управління відходами, спрямованих на зменшення утворення відходів, повторне їх використання, рециклінг і відновлення	Захід	Збирання, перезатарення, перевезення, зберігання непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин, які зберігаються на території Дар'ївської сільської територіальної громади Херсонського району Херсонської області (Федорівський старостинський округ), роз'їзд Срочний, 504 км, з їх подальшою утилізацією або видаленням	Довкілля	Управління відходами	Ефективне управління відходами	24	Департамент захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації, Дар'ївська сільська військова адміністрація	Кількість утилізованих або видалених хімічних засобів захисту рослин, непридатних до використання, тонн	1434,91

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Проєкт регіонального розвитку	Будівництво сміттєпереробного комплексу з технологією поглибленої переробки відходів на території Херсонської міської територіальної громади	Довкілля	Управління відходами	Ефективне управління відходами	24	Департамент захисту довкілля Херсонської обласної державної адміністрації, Херсонська міська військова адміністрація, Дар'ївська сільська військова адміністрація	Кількість побудованих об'єктів, од.	1
	Проєкт регіонального розвитку	Облаштування станції компостування на території Херсонської міської територіальної громади	Довкілля	Управління відходами	Ефективне управління відходами	24	Департамент захисту довкілля Херсонської обласної державної адміністрації, Херсонська міська військова адміністрація	Кількість побудованих об'єктів, од.	1
	Проєкт регіонального розвитку	Будівництво сміттєперевантажувального комплексу на території Великоолександрівської селищної територіальної громади	Довкілля	Управління відходами	Ефективне управління відходами	24	Департамент захисту довкілля Херсонської обласної державної адміністрації, Великоолександрівська селищна військова адміністрація	Кількість побудованих об'єктів, од.	1
	Проєкт регіонального розвитку	Будівництво сміттєсортувальної станції на території Чорнобаївської сільської територіальної громади	Довкілля	Управління відходами	Ефективне управління відходами	24	Департамент захисту довкілля Херсонської обласної державної адміністрації, Чорнобаївська сільська військова адміністрація	Кількість побудованих об'єктів, од.	1
	Захід	Виготовлення проєктно-кошторисної документації за об'єктом «Рекультивація відпрацьованих карт полігона твердих побутових відходів у м. Херсон»	Довкілля	Управління відходами	Ефективне управління відходами	24	Департамент захисту довкілля Херсонської обласної державної адміністрації, Херсонська міська військова адміністрація	Кількість виготовленої документації, од.	1

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Захід	Розроблення техніко-економічного обґрунтування і проєктно-кошторисної документації під будівництво регіонального комплексу обробки та захоронення відходів на території Новорайської територіальної громади	Довкілля	Управління відходами	Ефективне управління відходами	24	Департамент захисту довкілля Херсонської обласної державної адміністрації, Новорайська сільська військова адміністрація	Кількість виготовленої документації, од.	1
	Захід	Розроблення техніко-економічного обґрунтування під будівництво регіонального полігона ТПВ на території Високопільської селищної територіальної громади	Довкілля	Управління відходами	Ефективне управління відходами	24	Департамент захисту довкілля Херсонської обласної державної адміністрації, Високопільська селищна військова адміністрація	Кількість виготовленої документації, од.	1
	Захід	Облаштування майданчиків із встановленням контейнерів для збору та сортування сміття у населених пунктах Дар'ївської, Музиківської, Тягинської та Чорнобаївської сільських територіальних громад	Довкілля	Управління відходами	Ефективне управління відходами	24	Департамент захисту довкілля Херсонської обласної державної адміністрації, Дар'ївська, Музиківська, Тягинська, Чорнобаївська сільські військові адміністрації	Кількість облаштованих майданчиків, од.	550
	Захід	Розроблення схеми санітарного очищення населених пунктів Нововоронцовської селищної територіальної громади	Довкілля	Управління відходами	Ефективне управління відходами	24	Департамент захисту довкілля Херсонської обласної державної адміністрації, Нововоронцовська селищна військова адміністрація	Кількість виготовленої документації, од.	1
1.4.4. Моніторинг навколишнього середовища, створення системи спостережень	Захід	Придбання обладнання для дистанційного та безперервного вимірювання потужності еквівалентної дози (ПЕкД) гамма-випромінення з реєстрацією результатів на автоматизованому робочому місці	Довкілля	Охорона атмосферного повітря	Запобігання промисловому забрудненню та охорона атмосферного повітря	24	Департамент захисту довкілля Херсонської обласної державної адміністрації, Херсонський обласний центр з гідрометеорології (за згодою)	Кількість придбаного обладнання, од.	1

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Захід	Розроблення програми державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря зони «Херсонська»	Довкілля	Охорона атмосферного повітря	Запобігання промисловому забрудненню та охорона атмосферного повітря	12	Департамент захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість виготовлених документів, од.	1
	Проєкт регіонального розвитку	Модернізація та розбудова мережі автоматизованих постів спостережень за станом якості атмосферного повітря (придбання 1 поста)	Довкілля	Охорона атмосферного повітря	Створення мережі автоматизованих постів спостережень за станом якості атмосферного повітря	24	Департамент захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації, Херсонський обласний центр з гідрометеорології (за згодою)	Кількість автоматизованих постів спостережень за станом якості атмосферного повітря, од.	1
	Проєкт регіонального розвитку	Придбання пересувної мобільної лабораторії спостережень за забрудненням атмосферного повітря	Довкілля	Охорона атмосферного повітря	Запобігання промисловому забрудненню та охорона атмосферного повітря	24	Департамент захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації, Херсонський обласний центр з гідрометеорології (за згодою)	Кількість пересувних мобільних лабораторій, од.	1
	Проєкт регіонального розвитку	Придбання 8 вимірювальних перетворювачів якості повітря Vaisala 420 (або аналогів) для вимірювання загазованості і забруднюючих частинок в атмосферному повітрі для передачі даних в режимі онлайн у загальний доступ	Довкілля	Охорона атмосферного повітря	Запобігання промисловому забрудненню та охорона атмосферного повітря	24	Департамент захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації, Херсонський обласний центр з гідрометеорології (за згодою)	Кількість вимірювальних перетворювачів якості повітря Vaisala 420 (або аналогів), од.	8

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
1.4.5. Подолання наслідків природно-техногенної катастрофи, спричиненої підривом дамби Каховської ГЕС	Захід	Реконструкція та капітальний ремонт мереж каналізації, напірних та самопливних колекторів у Херсонській міській територіальній громаді	Довкілля	Охорона вод, розвиток водного господарства, протипаводковий захист, забезпечення централізованого водопостачання, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів	Запобігання забрудненню поверхневих водних ресурсів	24	Департамент захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації, Херсонська міська військова адміністрація	Протяжність ділянок, що потребують відновлення, км	0.55
	Захід	Проєктні роботи з реконструкції очисних споруд каналізації МКП «ВУВКГ м. Херсона»	Довкілля	Охорона вод, розвиток водного господарства, протипаводковий захист, забезпечення централізованого водопостачання, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів	Запобігання забрудненню поверхневих водних ресурсів	24	Департамент захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації, Херсонська міська військова адміністрація	Кількість виготовленої документації, од.	1
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення проєктно-кошторисної документації на об'єкт: «Будівництво чотирьох артезіанських свердловин для забезпечення водопостачання Новоолександрівської ТГ (с. Михайлівка, с. Золота Балка) Херсонської області внаслідок руйнування Каховської ГЕС»	Муніципальна інфраструктура та послуги	Водопостачання та водовідведення	Відновлення, модернізація та будівництво систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Нововоронцовська селищна військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене питною водою, %	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення проєктно-кошторисної документації на об'єкт: «Будівництво чотирьох артезіанських свердловин для забезпечення водопостачання Новоолександрівської ТГ (с. Гаврилівка, с. Новоолександрівка) Херсонської області внаслідок руйнування Каховської ГЕС»	Муніципальна інфраструктура та послуги	Водопостачання та водовідведення	Відновлення, модернізація та будівництво систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Нововоронцовська селищна військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене питною водою, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення проєктно-кошторисної документації на об'єкт: «Будівництво восьми артезіанських свердловин для забезпечення водопостачання Новорайської ТГ (с. Новорайськ, с. Червоний Маяк) Херсонської області внаслідок руйнування Каховської ГЕС»	Муніципальна інфраструктура та послуги	Водопостачання та водовідведення	Відновлення, модернізація та будівництво систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Новорайська сільська військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене питною водою, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення проєктно-кошторисної документації на об'єкт: «Будівництво десяти артезіанських свердловин для забезпечення водопостачання Бериславської МТГ (м. Берислав) Херсонської області внаслідок руйнування Каховської ГЕС»	Муніципальна інфраструктура та послуги	Водопостачання та водовідведення	Відновлення, модернізація та будівництво систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Бериславська міська військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене питною водою, %	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення проєктно-кошторисної документації на об'єкт: «Будівництво чотирьох артезіанських свердловин для забезпечення водопостачання Милівської ТГ Бериславського району (с. Качкарівка, Саблуківка, Дудчани) Херсонської області внаслідок руйнування Каховської ГЕС»	Муніципальна інфраструктура та послуги	Водопостачання та водовідведення	Відновлення, модернізація та будівництво систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Милівська сільська військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене питною водою, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення проєктно-кошторисної документації на об'єкт: «Будівництво п'яти артезіанських свердловин для забезпечення водопостачання Милівської ТГ Бериславського району (с. Милове, Суханове, Червоний Яр, Новокаїри) Херсонської області внаслідок руйнування Каховської ГЕС»	Муніципальна інфраструктура та послуги	Водопостачання та водовідведення	Відновлення, модернізація та будівництво систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Милівська сільська військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене питною водою, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення проєктно-кошторисної документації на об'єкт: «Будівництво артезіанської свердловини для забезпечення водопостачання Новорайської ТГ (с. Крупиця) Херсонської області внаслідок руйнування Каховської ГЕС»	Муніципальна інфраструктура та послуги	Водопостачання та водовідведення	Відновлення, модернізація та будівництво систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Новорайська сільська військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене питною водою, %	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення проєктно-кошторисної документації на об'єкт: «Будівництво трьох артезіанських свердловин для забезпечення водопостачання Бериславської МТГ (с. Новоберислав, с. Зміївка) Херсонської області внаслідок руйнування Каховської ГЕС»	Муніципальна інфраструктура та послуги	Водопостачання та водовідведення	Відновлення, модернізація та будівництво систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Бериславська міська військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене питною водою, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення проєктно-кошторисної документації на об'єкт: «Будівництво двох артезіанських свердловин для забезпечення водопостачання с. Чорнобаївка Херсонського району Херсонської області внаслідок руйнування Каховської ГЕС»	Муніципальна інфраструктура та послуги	Водопостачання та водовідведення	Відновлення, модернізація та будівництво систем водопостачання і водовідведення у населених пунктах	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Чорнобаївська сільська військова адміністрація	Частка населення, яке забезпечене питною водою	100%

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
Оперативна ціль 1.5. Забезпечення ефективної взаємодії із сектором безпеки і оборони та підтримка його функціонування									
1.5.1. Організаційні та функціональні механізми, які забезпечують спільну роботу органів місцевої влади та військових структур для захисту регіону	Регіональна програма розвитку	Програма забезпечення оборонних заходів і надання допомоги військовим частинам (установам) та підрозділам територіальної оборони у Херсонській області на 2023 – 2027 роки	Громадська безпека	Цивільний захист	Забезпечення оборонних заходів і надання допомоги військовим частинам (установам) та підрозділам територіальної оборони	24	Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи Херсонської обласної державної адміністрації	Відсоток виконання заходів по взаємодії з сектором безпеки і оборони та підтримки його функціонування, %	100
1.5.2. Забезпечення стабільного доступу населення до базових соціальних послуг у безпечних та мобільних форматах шляхом надання соціальних послуг мобільними бригадами. Оформлення довідок, допомоги та соціальних послуг через ЦНАПи або онлайн-сервіси	Регіональна програма розвитку	Регіональна програма інформатизації Херсонської області на 2024 – 2026 роки	Цифрова трансформація	Цифровізація державного сектору	Створення мобільних форматів обслуговування та цифровізації процесів отримання населенням базових соціальних послуг	24	Управління інформаційних технологій Херсонської обласної державної адміністрації	Рівень доступності та безперервності надання базових соціальних послуг населенню шляхом розвитку мобільних форматів обслуговування та цифровізації процесів їх отримання, %	100
Стратегічна ціль 2. Забезпечення базових умов життя, підтримка населення та відновлення людського потенціалу і соціальної згуртованості									
Оперативна ціль 2.1. Забезпечення доступності житла, безпечних і якісних базових соціальних послуг									
2.1.1. Формування культури безбар'єрності та інклюзивності серед	Захід	Проведення просвітницьких та навчальних заходів з безбар'єрності та інклюзії	Культура	Культурні послуги	Просвітницька діяльність у сфері безбар'єрності та інклюзії	24	Департамент реалізації гуманітарної політики Херсонської обласної	Кількість проведених заходів з формування культури безбар'єрності та інклюзивності, од.	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
населення через просвітницькі та навчальні заходи у сфері культури		через мережу закладів культури					державної адміністрації	Кількість осіб, залучених до заходів з формування культури безбар'єрності та інклюзивності, тис. осіб	5
2.1.2. Розвиток мережі та забезпечення діяльності спеціалізованих служб підтримки осіб, постраждалих від домашнього та/або гендерно зумовленого насильства (мобільних бригад соціально-психологічної допомоги, денних центрів надання соціально-психологічної допомоги / спеціалізованих служб первинного соціально-психологічного консультування тощо)	Регіональна програма розвитку	Обласна програма запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на 2026 – 2030 роки	Соціальна сфера	Складні життєві обставини	Розвиток мережі та забезпечення діяльності спеціалізованих служб підтримки осіб, постраждалих від домашнього та/або гендерно зумовленого насильства у територіальних громадах	24	Департамент соціального розвитку Херсонської обласної державної адміністрації	Частка територіальних громад, в яких створено спеціалізовані служби підтримки осіб, постраждалих від домашнього та/або гендерно зумовленого насильства, %	20
2.1.3. Сприяння адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб у територіальні громади області, зокрема шляхом забезпечення тимчасовим житлом (місця тимчасового проживання ВПО)	Регіональна програма розвитку	Комплексна програма підтримки ВПО на території Херсонської області на період дії воєнного стану в Україні	Соціальна сфера	Права та інтереси ВПО та осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії	Створення місць тимчасового проживання ВПО	24	Департамент соціального розвитку Херсонської обласної державної адміністрації	Частка територіальних громад, в яких створено місця тимчасового проживання ВПО, %	10
	Проєкт регіонального розвитку	Влаштування модульного містечка смт Високопілля	Житло	Відновлення житла	Відновлення та будівництво об'єктів для забезпечення тимчасовим житлом внутрішньо переміщених осіб	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Високопільська селищна військова адміністрація	Частка ВПО, забезпечених тимчасовим житлом, %	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Проєкт регіонального розвитку	Влаштування модульного містечка с. Тягинка	Житло	Відновлення житла	Відновлення та будівництво об'єктів для забезпечення тимчасовим житлом внутрішньо переміщених осіб	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Тягинська сільська військова адміністрація	Частка ВПО, забезпечених тимчасовим житлом, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Влаштування модульного містечка с. Новорайськ	Житло	Відновлення житла	Відновлення та будівництво об'єктів для забезпечення тимчасовим житлом внутрішньо переміщених осіб	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Новорайська сільська військова адміністрація	Частка ВПО, забезпечених тимчасовим житлом, %	100
2.1.4. Підтримка соціальними послугами осіб, постраждалих від наслідків проведення бойових дій російською федерацією, малозабезпечених верств населення, осіб та дітей з інвалідністю	Захід	Моніторинг потреб осіб, постраждалих від наслідків проведення бойових дій російською федерацією, малозабезпечених верств населення, осіб та дітей з інвалідністю в соціальних послугах	Соціальна сфера	Соціальні послуги	Здійснення моніторингу потреб населення Херсонської області та м. Херсона в соціальних послугах	24	Департамент соціального розвитку Херсонської обласної державної адміністрації	Забезпеченість соціальними послугами осіб, постраждалих від наслідків проведення бойових дій російською федерацією, малозабезпечених верств населення, осіб та дітей з інвалідністю, %	100
2.1.5. Відновлення функціонування закладів / установ соціальної сфери області, у тому числі і тих, які надають соціальні послуги громадянам	Захід	Забезпечення мешканців міста Херсона соціальною послугою стаціонарного догляду	Соціальна сфера	Соціальні послуги	Відновлення функціонування закладів / установ соціальної сфери області	Після деокупації лівобережжя Херсонської області	Департамент соціального розвитку Херсонської обласної державної адміністрації	Забезпеченість мешканців м. Херсона соціальною послугою стаціонарного догляду, %	10
2.1.6. Впровадження нових підходів до забезпечення осіб житлом з урахуванням кращих практик та досвіду держав-членів ЄС	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт багатоквартирного житлового будинку, розташованого за адресою: вул. Сагайдачного Петра 2 а, смт. Високопілля, Бериславського району, Херсонської області	Житло	Відновлення житла	Відновлення багатоквартирних будинків, пошкоджених внаслідок збройної агресії рф	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Високопільська селищна військова адміністрація	Частка мешканців будинку, забезпечених відновленими квартирами, %	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт багатоквартирного житлового будинку за адресою: вул. Лесі Українки, 14, смт Архангельське, Бериславського району, Херсонської області	Житло	Відновлення житла	Відновлення багатоквартирних будинків, пошкоджених внаслідок збройної агресії рф	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Високопільська селищна військова адміністрація	Частка мешканців будинку, забезпечених відновленими квартирами, %	100
2.1.7. Покращення матеріально-технічної бази закладів освіти, забезпечення якості освітніх послуг, зокрема у сільській місцевості	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція КЗ «Архангельський опорний заклад загальної середньої освіти» з добудовою приміщень для влаштуванням груп дитячого садочка та улаштуванням укриття на території навчального закладу	Освіта і наука	Освіта	Реконструкція, відновлення, ремонт та нове будівництво інфраструктури закладів освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Високопільська селищна військова адміністрація	Рівень забезпечення здобувачів освіти безперервним доступом до освітнього процесу,%	100
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт комплексу будівель Кочубеївської філії І-ІІ ступенів опорного закладу Орлівський навчально-виховний комплекс «Орлівська ЗОШ І-ІІІ ступенів - дитячий садок» з відновленням елементів благоустрою", за адресою: с. Кочубеївка, вул. Менонітська, 113, Бериславський район, Херсонська область	Освіта і наука	Шкільна освіта	Реконструкція, відновлення, ремонт та нове будівництво інфраструктури закладів освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Кочубеївська сільська військова адміністрація	Рівень забезпечення доступу дітей до безперервної доступності освітнього процесу, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт Високопільський ліцей Херсонської обласної ради (Херсонська область, Бериславський район, смт Високопілля, вул. Визволителів, 51)	Освіта і наука	Шкільна освіта	Модернізація та відбудова інфраструктури закладів загальної середньої освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Високопільська селищна військова адміністрація	Рівень забезпечення доступу дітей до безперервної доступності освітнього процесу, %	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт навчального приміщення та пансіону Високопільського ліцею Херсонської обласної ради (Херсонська область, Бериславський район, смт Високопілля, вул. Визволителів, 51)	Освіта і наука	Шкільна освіта	Реконструкція, відновлення, ремонт та нове будівництво інфраструктури закладів освіти. Житлові простори: розвиток та модернізація пансіонатів та гуртожитків закладів освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації	Рівень забезпечення доступу дітей до безперервної доступності освітнього процесу, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція навчального корпусу з улаштуванням гуртожитку Архангельського професійного аграрного ліцею	Освіта і наука	професійна освіти	Реконструкція, відновлення, ремонт та нове будівництво інфраструктури закладів освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації	Рівень забезпечення доступу дітей до безперервної доступності освітнього процесу, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Облаштування системи пожежного захисту у приміщеннях Високопільського ліцею Херсонської обласної ради	Освіта і наука	Шкільна освіта	Реконструкція, відновлення, ремонт та нове будівництво інфраструктури закладів освіти	12	Управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації	Рівень забезпечення доступу дітей до безперервної доступності освітнього процесу, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт комплексу будівель Кочубеївського дитячого садка «Малятко» з відновленням елементів благоустрою", за адресою: с. Кочубеївка, вул. Ювілейна, 50, Бериславський район, Херсонська область	Освіта і наука	Дошкільна освіта	Реконструкція, відновлення, ремонт та нове будівництво інфраструктури закладів освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Кочубеївська сільська військова адміністрація	Рівень забезпечення доступу дітей до безперервної доступності освітнього процесу, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт Борозенського закладу дошкільної освіти за адресою: пров. Мічуріна, 1а, с. Борозенське, Бериславського району, Херсонської області	Освіта і наука	Дошкільна освіта	Реконструкція, відновлення, ремонт та нове будівництво інфраструктури закладів освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Борозенська сільська військова адміністрація	Рівень забезпечення доступу дітей до безперервної доступності освітнього процесу, %	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт приміщень будівлі навчального корпусу та покрівлі Малоолександрівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів за адресою: село Мала Олександрівка, вулиця Миру, 76, Бериславський район, Херсонська область	Освіта і наука	Шкільна освіта	Реконструкція, відновлення, ремонт та нове будівництво інфраструктури закладів освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Великоолександрівська селищна військова адміністрація	Рівень забезпечення доступу дітей до безперервної доступності освітнього процесу, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт будівлі закладу дошкільної освіти Киселівський ясла-садок «Сонечко» Чорнобаївської сільської ради Херсонського району Херсонської області	Освіта і наука	Дошкільна освіта	Реконструкція, відновлення, ремонт та нове будівництво інфраструктури закладів освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Чорнобаївська сільська військова адміністрація	Рівень забезпечення доступу дітей до безперервної доступності освітнього процесу, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт будівлі Великоолександрівського закладу дошкільної освіти № 2 Великоолександрівської селищної ради» за адресою вул. Братська, 12 А смт Велика Олександрівка Бериславського району Херсонської області	Освіта і наука	Дошкільна освіта	Реконструкція, відновлення, ремонт та нове будівництво інфраструктури закладів освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Великоолександрівська селищна військова адміністрація	Рівень забезпечення доступу дітей до безперервної доступності освітнього процесу, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт з благоустрою прилеглої території будівлі Великоолександрівського закладу дошкільної освіти №2 Великоолександрівської селищної ради» за адресою вул. Братська, 12 А смт Велика Олександрівка Бериславського району Херсонської області	Освіта і наука	Дошкільна освіта	Реконструкція, відновлення, ремонт та нове будівництво інфраструктури закладів освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Великоолександрівська селищна військова адміністрація	Рівень забезпечення дітей безперервним доступом до освітнього процесу, %	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт будівлі КЗ "Високопільський опорний заклад середньої освіти" з будівництвом захисної споруди на території навчального закладу	Освіта і наука	Шкільна освіта	Реконструкція, відновлення, ремонт та нове будівництво інфраструктури закладів освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Високопільська селищна військова адміністрація	Рівень забезпечення дітей безперервним доступом до освітнього процесу, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт комунального закладу «Високопільський ясла-садок «Барвінок» з будівництвом укриття за адресою: Херсонська область, Бериславський район, смт. Високопілля, вул. Банкова, 32/2	Освіта і наука	Дошкільна освіта	Реконструкція, відновлення, ремонт та нове будівництво інфраструктури закладів освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Високопільська селищна військова адміністрація	Рівень забезпечення дітей безперервним доступом до освітнього процесу, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт Новорайського опорного закладу повної загальної середньої освіти Новорайської сільської ради Бериславського району Херсонської області	Освіта і наука	Шкільна освіта	Реконструкція, відновлення, ремонт та нове будівництво інфраструктури закладів освіти	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Новорайська сільська військова адміністрація	Рівень забезпечення дітей безперервним доступом до освітнього процесу, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Закупівля автобусів для закладів, що надають профільну та професійну освіту (Високопільський ліцей Херсонської обласної ради)	Освіта і науки	Шкільна освіта, професійна освіта	Створення умов для рівного доступу до освіти шляхом розвитку інфраструктури перевезень	12	Управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість придбаних автобусів, од.	1
2.1.8. Відновлення базових муніципальних та адміністративних послуг на деокупованих територіях	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт адміністративного будинку Великоолександрівської селищної ради, розташованого за адресою: смт Велика Олександрівка, вул. Свободи, 155» Херсонська область	Муніципальна інфраструктура та послуги	Відновлення та розвиток адміністративної інфраструктури органів влади	Розбудова та відновлення муніципальної інфраструктури субнаціональних органів влади	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Великоолександрівська селищна військова адміністрація	Рівень забезпечення доступу до адміністративних послуг, %	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво ЦНАП за адресою: вул. Театральна, 13а смт Велика Олександрівка Бериславського району Херсонської області	Муніципальна інфраструктура та послуги	Відновлення та розвиток адміністративної інфраструктури органів влади	Розбудова та відновлення муніципальної інфраструктури субнаціональних органів влади	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Великоолександрівська селищна військова адміністрація	Рівень забезпечення доступу до адміністративних послуг, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція господарських будівель з облаштуванням захисної споруди цивільного захисту Комунального закладу «Високопільський центр надання соціальних послуг» за адресою: смт. Високопілля, вул. Соборна, 3, Бериславський район, Херсонська область	Муніципальна інфраструктура та послуги	Відновлення та розвиток адміністративної інфраструктури органів влади	Розбудова та відновлення муніципальної інфраструктури субнаціональних органів влади	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Високопільська селищна військова адміністрація	Рівень територіальної доступності центрів надання адміністративних послуг, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво адміністративної будівлі, вул. Травнева, 1-а, с. Нова Кам'янка, Милівська ТГ, Херсонської області	Муніципальна інфраструктура та послуги	Відновлення та розвиток адміністративної інфраструктури органів влади	Розбудова та відновлення муніципальної інфраструктури субнаціональних органів влади	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Милівська сільська військова адміністрація	Рівень територіальної доступності центрів надання адміністративних послуг, %	100
2.1.9. Модернізація їдалень (харчоблоків) у закладах освіти в межах впровадження реформи шкільного харчування	Проєкт регіонального розвитку	Публічний інвестиційний проєкт «Придбання обладнання, створення та модернізація (проведення реконструкції та капітального ремонту) їдалень (харчоблоків) закладів освіти, зокрема військових (військово-морських, військово-спортивних) ліцеїв, ліцеїв із посиленою військово-фізичною підготовкою»	Освіта	Загальна середня освіта	Забезпечення доступу до якісного та безпечного харчування у закладах освіти шляхом розвитку сучасної інфраструктури їдалень (харчоблоків)	24	Управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації, військові адміністрації населених пунктів	Кількість модернізованих їдалень (харчоблоків), од.	6

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
2.1.10. Оснащення STEM-лабораторіями закладів позашкільної освіти області	Регіональна програма розвитку	Обласна програма «Незламна освіта Херсонщини» на 2025–2028 роки	Освіта	Позашкільна освіта	Сучасний освітній простір та якісний зміст: лабораторії, майстерні, кабінети тощо	24	Управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації, військові адміністрації населених пунктів	Кількість закладів позашкільної освіти, оснащених STEM-лабораторіями, од.	4
2.1.11. Відновлення та модернізація мережі закладів охорони здоров'я для покращення медичного обслуговування населення та надання якісних та доступних медичних послуг населенню області та організація спроможної мережі	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Херсонської обласної ради на 2025–2027 роки	Охорона здоров'я	Спеціалізована та первинна медична допомога	Забезпечення доступу до якісної медичної допомоги шляхом розбудови й модернізації об'єктів медичної інфраструктури	24	Департамент здоров'я Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість об'єктів, на яких проведено будівельні роботи (будівництво, реконструкція, поточний та капітальний ремонт) з метою відновлення та модернізації закладів охорони здоров'я, од.	80
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція майнового комплексу адміністративного будинку Високопільської селищної ради під амбулаторію загальної практики сімейної медицини за адресою: вул. Визволителів, 112 смт. Високопілля Бериславського району Херсонської області	Охорона здоров'я	Первинна медична допомога	Забезпечення доступу до якісної медичної допомоги шляхом розбудови й модернізації об'єктів медичної інфраструктури	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Високопільська селищна військова адміністрація	Рівень забезпечення населення якісною медичною допомогою, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт будівлі Великоолександрівської лікарні смт Великоолександрівка, вулиця Свободи, 204	Охорона здоров'я	Первинна медична допомога	Забезпечення доступу до якісної медичної допомоги шляхом розбудови й модернізації об'єктів медичної інфраструктури	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Великоолександрівська селищна військова адміністрація	Рівень забезпечення населення якісною медичною допомогою, %	100

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт Кочубеївської амбулаторії загальної практики – сімейної медицини за адресою: вул. Менонітська, 120-А, с. Кочубеївка, Бериславський район, Херсонська область	Охорона здоров'я	Первинна медична допомога	Забезпечення доступу до якісної медичної допомоги шляхом розбудови й модернізації об'єктів медичної інфраструктури	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Кочубеївська сільська військова адміністрація	Рівень забезпечення населення якісною медичною допомогою, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво амбулаторії загальної практики сімейної медицини за адресою: Херсонська область, Бериславський район, с. Давидів Брід, вулиця Центральна, № 17	Охорона здоров'я	Первинна медична допомога	Забезпечення доступу до якісної медичної допомоги шляхом розбудови й модернізації об'єктів медичної інфраструктури	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Великоолександрівська селищна військова адміністрація	Рівень забезпечення населення якісною медичною допомогою, %	100
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція будівлі амбулаторії загальної практики сімейної медицини (з підвальним приміщенням) по вулиці Перемоги, 20 в с. Музиківка Херсонської області	Охорона здоров'я	Первинна медична допомога	Забезпечення доступу до якісної медичної допомоги шляхом розбудови й модернізації об'єктів медичної інфраструктури	12	Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації, Музиківська сільська військова адміністрація	Рівень забезпечення населення якісною медичною допомогою, %	100
2.1.12. Розвиток системи охорони психічного здоров'я в області, зокрема подальше впровадження Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» та забезпечення ефективної діяльності Центрів ментального здоров'я, відкритих на базі закладів охорони здоров'я	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Херсонської обласної ради на 2025–2027 роки	Охорона здоров'я	Психічне здоров'я та психіатрична допомога	Розвиток центрів психічного (ментального) здоров'я та психосоціальної допомоги	24	Департамент здоров'я Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість модернізованих / створених центрів та відділень ментального здоров'я, од.	4

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
2.1.13. Розвиток і зміцнення системи амбулаторної та стаціонарної реабілітації в області, спрямованої на підвищення якості, доступності та ефективності реабілітаційних послуг для всіх категорій населення	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Херсонської обласної ради на 2025–2027 роки	Охорона здоров'я	Спеціалізована медична допомога	Забезпечення доступу до якісної медичної допомоги шляхом розбудови й модернізації об'єктів медичної інфраструктури	24	Департамент здоров'я Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість модернізованих об'єктів медичної інфраструктури з надання реабілітаційних послуг, од.	3
2.1.14. Розширення та удосконалення послуг, спрямованих на профілактику, ранню діагностику, своєчасне виявлення та ефективне лікування злоякісних новоутворень	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Херсонської обласної ради на 2025–2027 роки	Охорона здоров'я	Спеціалізована медична допомога	Розбудова мережі закладів, що надають медичну допомогу пацієнтам з онкологічними захворюваннями	24	Департамент здоров'я Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість організованих мамографічних кабінетів, од.	1
Оперативна ціль 2.2. Управління просторовою та демографічною трансформацією регіону, стимулювання повернення, закріплення населення та відновлення ринку праці									
2.2.1. Розроблення містобудівної документації на місцевому рівні, в тому числі розроблення / оновлення генеральних планів населених пунктів області	Захід	Розроблення генерального плану с. Музиківка Музиківської територіальної громади	Муніципальна інфраструктура та послуги	Містобудування	Розроблення містобудівної документації	12	Музиківська сільська військова адміністрація	Кількість розроблених документів	1
	Захід	Розроблення детального плану території частини села Посад-Покровське Чорнобаївської сільської територіальної громади Херсонського району Херсонської області	Муніципальна інфраструктура та послуги	Містобудування	Розроблення містобудівної документації	12	Чорнобаївська сільська військова адміністрація	Кількість розроблених документів	1

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
2.2.2. Забезпечення підготовки кваліфікованих кадрів для потреб ринку праці	Захід	Експериментальний проект щодо організації професійного навчання жінок для працевлаштування у сферах, де вони були традиційно недостатньо представлені	Освіта і наука	Професійна освіта, вища та фахова передвища освіта	Організація професійного навчання жінок для працевлаштування у сферах, де вони були традиційно недостатньо представлені	24	Херсонський обласний центр зайнятості (за згодою)	Кількість осіб, які пройшли професійне навчання	22
	Захід	Програма щодо видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян на ринку праці	Освіта і наука	Професійна освіта, вища та фахова передвища освіта	Організація професійного навчання для отримання нової професії або спеціальності для підвищення конкурентоспроможності окремих категорій громадян на ринку праці шляхом перепідготовки, спеціалізації, підвищення кваліфікації за професіями та спеціальностями для пріоритетних видів економічної діяльності	24	Херсонський обласний центр зайнятості (за згодою)	Кількість виданих ваучерів на навчання, од.	205
	Захід	Експериментальний проект щодо надання державної підтримки на підготовку та професійний розвиток кадрів для потреб оборонно-промислового комплексу та інших пріоритетних галузей економіки	Освіта і наука	Професійна освіта, вища та фахова передвища освіта	Організація професійного навчання осіб для потреб оборонно-промислового комплексу та інших пріоритетних галузей економіки	24	Херсонський обласний центр зайнятості (за згодою)	Кількість осіб, які пройшли професійне навчання	48
2.2.3. Стимулювання повернення в Херсонську область кваліфікованих кадрів шляхом допомоги для тих, хто працевлаштовується офіційно в межах	Захід	Надання компенсації фактичних витрат за облаштування робочих місць / місць провадження господарської діяльності / незалежної професійної діяльності для осіб з інвалідністю	Економічна діяльність	Промисловість	Компенсації роботодавцям фактичних витрат за облаштування робочих місць / місць провадження господарської діяльності / незалежної професійної діяльності для осіб з інвалідністю	24	Херсонський обласний центр зайнятості (за згодою)	Кількість наданих роботодавцям компенсацій фактичних витрат за облаштування робочих місць / місць провадження господарської діяльності / незалежної професійної діяльності	30

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
чинного законодавства								для осіб з інвалідністю, од	
	Захід	Надання роботодавцям компенсацій єдиного внеску та витрат на оплату праці при працевлаштуванні безробітних	Економічна діяльність	Промисловість	Компенсації роботодавцям єдиного внеску та витрат на оплату праці при працевлаштуванні безробітних	24	Херсонський обласний центр зайнятості (за згодою)	Кількість наданих роботодавцям компенсацій єдиного внеску та витрат на оплату праці при працевлаштуванні безробітних, од	155
	Захід	Надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні	Економічна діяльність	Промисловість	Компенсації роботодавцям витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні	24	Херсонський обласний центр зайнятості (за згодою)	Кількість наданих роботодавцям компенсацій витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні, од.	455
	Захід	Здійснення заходів сприяння зайнятості, повернення коштів, спрямованих на фінансування таких заходів, у разі порушення гарантій зайнятості для внутрішньо переміщених осіб	Економічна діяльність	Промисловість	Компенсації роботодавцям витрат на оплату праці за працевлаштування на умовах строкових трудових договорів зареєстрованих безробітних з числа внутрішньо переміщених осіб	24	Херсонський обласний центр зайнятості (за згодою)	Кількість наданих роботодавцям компенсацій витрат на оплату праці за працевлаштування на умовах строкових трудових договорів зареєстрованих безробітних з числа внутрішньо переміщених осіб, од.	20
2.2.4. Сприяння розвитку підприємництва в Херсонській області	Захід	Надання мікрогрантів на створення або розвиток власного бізнесу	Економічна діяльність	Розвиток малого та середнього підприємництва	Підтримка підприємницької ініціативи малого та середнього бізнесу	24	Херсонський обласний центр зайнятості (за згодою)	Кількість виданих мікрогрантів на створення або розвиток власного бізнесу, од.	144

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
	Захід	Надання грантів на створення або розвиток власного бізнесу учасникам бойових дій, особам з інвалідністю внаслідок війни та членам їх сімей	Економічна діяльність	Розвиток малого та середнього підприємництва	Підтримка підприємницької ініціативи учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни та членів їх сімей	24	Херсонський обласний центр зайнятості (за згодою)	Кількість виданих грантів на створення або розвиток власного бізнесу учасникам бойових дій, особам з інвалідністю внаслідок війни та членам їх сімей, од.	11
2.2.5. Відновлення навчально-практичного центру сільського господарства	Регіональна програма розвитку	Обласна програма «Незламна освіта Херсонщини» на 2025–2028 роки	Освіта і наука	Професійна освіта	Розвиток та модернізація мережі центрів професійної досконалості	24	Управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації, приватні партнери, громадські організації (за згодою)	Кількість відновлених навчально-практичних центрів, од.	1
2.2.6. Створення ефективної системи мотивації та фінансової підтримки молодих спеціалістів (лікарів-інтернів) з метою зміцнення кадрового потенціалу закладів охорони здоров'я області, залучення та закріплення молодих кадрів у галузі охорони здоров'я, а також забезпечення безперервного надання якісної медичної допомоги населенню	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Херсонської обласної ради на 2025–2027 роки	Охорона здоров'я	Розвиток кадрового потенціалу системи охорони здоров'я	Забезпечення стимулюючих виплат (мотивація) лікарям-інтернам комунальних некомерційних підприємств, які включено до переліку баз стажування лікарів-інтернів, визначеного Міністерством охорони здоров'я України	24	Департамент здоров'я Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість лікарів-інтернів, які отримали підтримку, осіб	13

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
2.2.7. Забезпечення стимулювання медичних працівників закладів охорони здоров'я деокупованої частини Херсонської області	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Херсонської обласної ради на 2025–2027 роки	Охорона здоров'я	Розвиток кадрового потенціалу системи охорони здоров'я	Збереження та розвиток кадрового потенціалу системи охорони здоров'я	24	Департамент здоров'я Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість медичних працівників, які отримали стимулюючі виплати або інші форми підтримки, осіб	223
Оперативна ціль 2.3. Підтримка вразливих груп населення та розвиток соціальної згуртованості громад									
2.3.1. Збереження національних традицій та звичаїв шляхом забезпечення розвитку творчого потенціалу та культурного простору в області, підтримка моральної стійкості населення та сприяння психологічному відновленню крізь призму культурних послуг	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку культури і духовності в Херсонській області на 2025–2027 роки	Культура та інформація	Культурні послуги	Проведення культурно-мистецьких заходів та відзначення державних свят і пам'ятних дат	24	Департамент реалізації гуманітарної політики Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість проведених щороку культурно-мистецьких та просвітницьких заходів, од.	100
2.3.2. Реалізація меморіальних і культурно-просвітницьких практик, спрямованих на утвердження української національної та громадянської ідентичності	Регіональна програма розвитку	Обласна цільова соціальна програма з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2028 року	Культура та інформація	Меморіалізація та національна пам'ять	Реалізація меморіальних і культурно-просвітницьких практик	24	Департамент реалізації гуманітарної політики Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість реалізованих меморіальних і культурно-просвітницьких практик, од.	50

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
2.3.3. Надання одноразової матеріальної допомоги мешканцям Херсонської області	Регіональна програма розвитку	Обласна програма соціального захисту людей похилого віку, осіб з інвалідністю, підтримки сім'ї, утвердження гендерної рівності та протидії торгівлі людьми на 2025–2029 роки	Соціальна сфера	Соціальна підтримка	Надання одноразової матеріальної допомоги мешканцям Херсонської області на лікування; за отримане поранення; членам сімей загиблих внаслідок військових дій у період військової агресії Російської Федерації проти України після 24 лютого 2022 року; цивільним особам, щодо яких встановлено факт позбавлення особистої свободи; членам сімей громадян, які перебувають у полоні та одному із членів сімей громадян, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів сімей осіб, смерть якої настала під час перебування такої особи в місцях несвободи, або смерті особи, звільненої з місць несвободи, протягом року після її звільнення	24	Департамент соціального розвитку Херсонської обласної державної адміністрації	Рівень забезпечення соціальної підтримки, %	100
2.3.4. Створення безбар'єрного простору в територіальних громадах області шляхом облаштування безбар'єрних маршрутів	Регіональна програма розвитку	Програма створення безбар'єрного простору в Херсонській області на 2026–2028 роки	Муніципальна інфраструктура та послуги	Містобудування	Облаштування безбар'єрних маршрутів	24	Управління містобудування та архітектури Херсонської обласної державної адміністрації, Великоолександрівська та Високопільська селищні ради	Кількість облаштованих безбар'єрних маршрутів, од.	2

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове значення
2.3.5. Забезпечення соціального захисту ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників та Захисниць України	Регіональна програма розвитку	Обласна програма соціальної підтримки ветеранів війни, військовослужбовців та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників та Захисниць України на 2024–2026 роки	Соціальна сфера	Ветерани	Створення ветеранських просторів та їх облаштування	24	Управління у справах ветеранів Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість облаштованих ветеранських просторів, од.	10
2.3.6. Забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України	Захід	Заходи із соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, що забезпечуються відповідно до Порядку та умов, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2017 року № 432 (зі змінами)	Соціальна сфера	Ветерани	Забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України	24	Управління у справах ветеранів Херсонської обласної державної адміністрації	Рівень забезпечення соціальної та професійної адаптації, %	100
2.3.7. Відновлення приміщень інклюзивно-ресурсних центрів, що зазнали пошкоджень з урахуванням принципу інклюзивності та безбар'єрності	Регіональна програма розвитку	Обласна програма «Незламна освіта Херсонщини» на 2025–2028 роки	Освіта	Інклюзія	Придбання обладнання, закупівля транспорту, проведення будівельних робіт (проведення реконструкції та капітального ремонту) приміщень інклюзивно-ресурсних центрів	24	Управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації, військові адміністрації населених пунктів	Кількість відновлених приміщень інклюзивно-ресурсних центрів, од.	3

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
2.3.8. Облаштування ресурсних кімнат у закладах освіти обласного підпорядкування	Регіональна програма розвитку	Обласна програма «Незламна освіта Херсонщини» на 2025–2028 роки	Освіта	Інклюзія	Облаштування ресурсних кімнат у закладах освіти обласного підпорядкування	24	Управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість облаштованих ресурсних кімнат, од.	5
2.3.9. Покращення доступності лікарських засобів та медичних виробів до населення, забезпечення функціонування аптечних закладів та маршрутизації мобільних аптечних пунктів	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Херсонської обласної ради на 2025–2027 роки	Охорона здоров'я	Фармацевтичне забезпечення населення	Забезпечення доступності лікарських засобів для населення, у тому числі у сільській місцевості	24	Департамент здоров'я Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість функціонуючих мобільних аптечних пунктів / аптечних закладів, од.	1/77
Стратегічна ціль 3. Формування конкурентоспроможної та диверсифікованої економіки регіону на основі відновлення економічної бази, адаптації АПК до дефіциту води, розвитку безпечної логістики та формування територій економічного відновлення і зростання									
Оперативна ціль 3.1. Відновлення економічної бази та підтримка підприємницької діяльності, включно із розвитком секторів відновлення, догляду, реабілітації та сервісної економіки									
3.1.1. Сприяння залученню населення та підприємців, у тому числі ветеранів, до участі у державній програмі «Власна справа» («єРобота») (мікрогранти)	Регіональна програма розвитку	Програма відновлення малого і середнього підприємництва у Херсонській області на 2025–2026 роки	Економічна діяльність	Розвиток малого та середнього підприємництва	Збільшення кількості активних мікро- і малих підприємців та створення додаткових робочих місць. Створення умов адаптації та соціалізації ветеранів	24	Департамент розвитку економіки Херсонської обласної державної адміністрації, Херсонський обласний центр зайнятості (за згодою)	Кількість отриманих грантів, од.	250
3.1.2. Здійснення підтримки суб'єктів підприємництва шляхом проведення нарад, вебінарів, тренінгів, воркшопів та надання інформаційних	Регіональна програма розвитку	Програма відновлення малого і середнього підприємництва у Херсонській області на 2025–2026 роки	Економічна діяльність	Розвиток малого та середнього підприємництва	Покращення / розширення доступу суб'єктів малого і середнього підприємництва до фінансових та інформаційних ресурсів, підвищення рівня зайнятості населення	24	Департамент розвитку економіки Херсонської обласної державної адміністрації, Херсонський обласний центр зайнятості (за згодою)	Кількість проведених нарад, вебінарів, тренінгів, воркшопів, од.	24

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
консультацій підприємцям-початківцям									
3.1.3. Сприяння реалізації інвестиційних проєктів з метою відновлення та розбудови промислового потенціалу з урахуванням фактору безпеки	Захід	Координація та сприяння відновленню промислових підприємств області	Економічна діяльність	Промисловість	Відновлення функціонування промислових підприємств області	24	Департамент розвитку економіки Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість промислових підприємств, що відновили діяльність, од.	10
3.1.4. Запровадження моніторингу відновлення фізичного та технологічного стану виробничих об'єктів	Захід	Здійснення моніторингу стану відновлення виробничих потужностей	Економічна діяльність	Промисловість	Запровадження моніторингу відновлення фізичного та технологічного стану виробничих об'єктів	24	Департамент розвитку економіки Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість проведених моніторингових заходів, од.	4
3.1.5. Сприяння створенню елементів прогресивного інституційного середовища (промислово-технологічних зон, індустріального парку, кластерів) як платформи для залучення інвестиційних потоків, розвитку інновацій та передових технологій	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку інвестиційної діяльності та міжнародного територіального співробітництва Херсонської області на 2026–2028 роки	Економічна діяльність	Промисловість	Створення елементів прогресивного інституційного середовища (промислово-технологічних зон, індустріального парку, кластерів) як платформи для залучення інвестиційних потоків, розвитку інновацій та передових технологій	24	Управління міжнародного співробітництва та залучення інвестицій Херсонської обласної державної адміністрації, установа «Агенція регіонального розвитку «Офіс євроінтеграції» Херсонської області» (за згодою), районні державні (військові) адміністрації, військові адміністрації населених пунктів деокупованих	Кількість створення нових елементів прогресивного інвестиційного середовища, од.	3

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
							територіальних громад Херсонської області		
3.1.6. Впровадження заходів із розвитку сільського зеленого туризму для процесу відновлення туристичного потенціалу регіону та збереження природної спадщини	Захід	Сприяння створенню / відновленню об'єктів зеленого туризму (садиби, фермерські локації)	Муніципальна інфраструктура та послуги	Туристичні послуги, розбудова та відновлення інфраструктури	Розвиток туристичної інфраструктури, підтримка малого та середнього бізнесу у сфері гостинності, облаштування фермерських туристичних локацій, екологічне відновлення природних територій	24	Департамент розвитку економіки Херсонської обласної державної адміністрації, військові адміністрації населених пунктів області	Кількість створених / відновлених об'єктів зеленого туризму (садиби, фермерські локації), од.	3
3.1.7. Залучення інвестицій для розвитку підприємництва та впровадження інновацій за підтримки міжнародних партнерів	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку інвестиційної діяльності та міжнародного територіального співробітництва Херсонської області на 2026–2028 роки	Економічна діяльність	Розвиток малого та середнього підприємництва	Створення умов для формування сприятливого інвестиційного середовища та позитивного іміджу області	24	Управління міжнародного співробітництва та залучення інвестицій Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість реалізованих інвестиційних проєктів за підтримки міжнародних партнерів, од.	5
Оперативна ціль 3.2. Адаптація агропромислового комплексу до умов дефіциту водних ресурсів									
3.2.1. Відновлення та реконструкція меліоративної інфраструктури	Регіональна програма розвитку	Програма відновлення та розвитку зрошення у Херсонській області на 2025–2027 роки	Аграрна	Водне господарство, меліорація	Відновлення та модернізація зрошувальної інфраструктури	24	Департамент розвитку сільського господарства та зрошення Херсонської обласної державної адміністрації, військові адміністрації населених пунктів області, сільськогосподарські підприємства	Площа відновлених зрошуваних земель, тис. га	6,5

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
3.2.2. Впровадження ґрунтозахисних та водозберігаючих технологій	Регіональна програма розвитку	Програма відновлення та розвитку зрошення у Херсонській області на 2025–2027 роки	Аграрна	Водне господарство, меліорація	Впровадження ґрунтозахисних та водозберігаючих технологій	24	Департамент розвитку сільського господарства та зрошення Херсонської обласної державної адміністрації, військові адміністрації населених пунктів області, сільськогосподарські підприємства (за згодою)	Площа впровадженого краплинного зрошення, тис. га / Частка земель з використанням ґрунтозахисних технологій, %	4/20
Оперативна ціль 3.3. Розвиток безпечної логістики та транспортної доступності									
3.3.1. Відновлення регулярного автобусного сполучення з населеними пунктами	Регіональна програма розвитку	Обласна програма надання підтримки та реалізації заходів у галузі транспортної інфраструктури на 2025–2027 роки	Транспорт	Автомобільний транспорт та дорожнє господарства	Відновлення транспортного сполучення	12	Департамент інфраструктури Херсонської обласної державної адміністрації, підприємства-автоперевізники (за згодою)	Кількість відновлених автобусних маршрутів загального користування, од.	15
3.3.2. Відновлення залізничного сполучення	Регіональна програма розвитку	Обласна програма надання підтримки та реалізації заходів у галузі транспортної інфраструктури на 2025–2027 роки	Транспорт	Залізничний транспорт	Відновлення залізничної колії на ділянці Херсон-Снігурівка	15	Департамент інфраструктури Херсонської обласної державної адміністрації, регіональна філія «Одеська залізниця» АТ «Укрзалізниця» (за згодою)	Протяжність відновленої ділянки залізничної колії, км	21
3.3.3. Ліквідація наслідків бойових дій на території аеропорту «Херсон» та підготовка об'єкта до повної експертизи для майбутньої відбудови	Регіональна програма розвитку	Обласна програма надання підтримки та реалізації заходів у галузі транспортної інфраструктури на 2025–2027 роки	Транспорт	Авіаційний транспорт	Здійснення розмінування та розчищення території аеропорту «Херсон»	20	Департамент інфраструктури Херсонської обласної державної адміністрації, КП ХОР «Херсонські авіалінії» (за згодою)	Площа здійсненого розмінування та розчищення території аеропорту «Херсон», га	300

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
3.3.4. Будівництво, реконструкція та ремонт автомобільних доріг загального користування, штучних споруд (мостових переходів)	Регіональна програма розвитку	Регіональна програма розвитку автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг міст та інших населених пунктів Херсонської області на 2026–2028 роки	Транспорт	Автомобільний транспорт та дорожнє господарство	Розбудова та відновлення інфраструктури автомобільних доріг загального користування	24	Департамент інфраструктури Херсонської обласної державної адміністрації, ДУ «Місцеві дороги Херсонщини» (за згодою)	Протяжність побудованих, реконструйованих та відремонтованих автомобільних доріг загального користування, штучних споруд (мостових переходів), км	209,97
3.3.5. Будівництво, реконструкція та капітальний ремонт вулиць і доріг комунальної власності	Регіональна програма розвитку	Регіональна програма розвитку автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг міст та інших населених пунктів Херсонської області на 2026–2028 роки	Транспорт	Автомобільний транспорт та дорожнє господарство	Будівництво, реконструкція та капітальний ремонт вулиць і доріг комунальної власності	24	Департамент інфраструктури Херсонської обласної державної адміністрації, ДУ «Місцеві дороги Херсонщини» (за згодою)	Площа побудованих, реконструйованих та відремонтованих вулиць і доріг комунальної власності, кв. м	23 955,40
Стратегічна ціль 4. Розвиток багаторівневого врядування та інституційної спроможності, посилення міжрегіональної і міжнародної співпраці та забезпечення євроінтеграційної спроможності територіальних громад									
Оперативна ціль 4.1. Посилення інституційної спроможності органів влади та територіальних громад, у тому числі до кризового реагування									
4.1.1. Сприяння підвищенню управлінської та кадрової спроможності органів місцевого	Захід	Організаційні та навчальні заходи з підвищення управлінської спроможності ОМС та військових адміністрацій	Публічне управління та адміністрування	Кадрова спроможність та інституційний розвиток	Підвищення управлінської спроможності в органах влади у територіальних громадах області	24	Управління з питань децентралізації та розвитку громад Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість консультацій та навчальних заходів, од.	90

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
самоврядування, військових адміністрацій населених пунктів	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку інвестиційної діяльності та міжнародного територіального співробітництва Херсонської області на 2026–2028 роки	Міжнародне співробітництво	Європейська інтеграція та залучення ресурсів ЄС	Організація навчальних семінарів та тренінгів щодо актуальних питань інвестиційного розвитку, залучення міжнародної технічної допомоги, написання грантових заявок, державно-приватного партнерства для підвищення професійного рівня державних службовців, посадових осіб виконавчих органів влади, інших спеціалістів, що працюють у сфері інвестиційної діяльності	24	Управління міжнародного співробітництва та залучення інвестицій Херсонської обласної державної адміністрації, установа «Агенція регіонального розвитку «Офіс євроінтеграції» Херсонської області» (за згодою), районні державні (військові) адміністрації, військові адміністрації населених пунктів Херсонської області	Кількість реалізованих проєктів (програм) за кошти ЄС, од.	20
4.1.2. Забезпечення безперервності функціонування органів влади в умовах кризового управління шляхом розробки та впровадження системи кіберзахисту органів влади та підвищення інституційної спроможності органів влади до роботи в умовах кризи	Регіональна програма розвитку	Регіональна програма інформатизації Херсонської області на 2027–2029 роки (напрям ІІ)	Публічні послуги і пов'язана з ними цифровізація	Цифрові інновації та технології	Розробка та впровадження системи кіберзахисту органів влади та підвищення інституційної спроможності органів влади до роботи в умовах кризи	24	Управління інформаційних технологій Херсонської обласної державної адміністрації	Частка органів влади, у яких впроваджено заходи із забезпечення кіберзахисту, безперервності роботи та готовності до функціонування в умовах кризових ситуацій,%	30

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
4.1.3. Забезпечення стабільного функціонування органів влади в умовах воєнного стану та обмежень шляхом реагування на кіберінциденти, посилення захисту критичної ІТ-інфраструктури громад	Регіональна програма розвитку	Регіональна програма інформатизації Херсонської області на 2027–2029 роки (напрям ІІ)	Публічні послуги і пов'язана з ними цифровізація	Цифрові інновації та технології	Реагування на кіберінциденти, посилення захисту критичної ІТ-інфраструктури громад	24	Управління інформаційних технологій Херсонської обласної державної адміністрації	Рівень готовності органів влади до реагування на кіберзагрози та забезпечення безперервності роботи, %	30
4.1.4. Посилення інституційної спроможності органів влади та територіальних громад до управління відновленням і розвитком, підвищення кіберграмотності персоналу	Регіональна програма розвитку	Регіональна програма інформатизації Херсонської області на 2024–2026 роки (напрям IV)	Публічні послуги і пов'язана з ними цифровізація	Електронне урядування	Підвищення рівня цифрової грамотності різних категорій громадян	24	Управління інформаційних технологій Херсонської обласної державної адміністрації	Частка державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування, які підвищили кваліфікацію (пройшли навчання) з питань цифрової грамотності та захисту даних, у загальній чисельності таких працівників, %	80
Оперативна ціль 4.2. Розвиток систем управління даними, цифровізації та координації прийняття рішень									
4.2.1. Впровадження та розвиток системи електронного документообігу та цифрових процесів	Регіональна програма розвитку	Регіональна програма інформатизації Херсонської області на 2024–2026 роки (п 1.1-1.2)	Публічні послуги і пов'язана з ними цифровізація	Електронне урядування	Впровадження електронного урядування та електронної демократії	24	Управління інформаційних технологій Херсонської обласної державної адміністрації, управління з питань діловодства та доступу до публічної інформації апарату Херсонської обласної державної адміністрації	Частка установ (органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та територіальних громад) області, які забезпечені та використовують систему електронного документообігу, у загальній кількості місцевих органів влади, %	50

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
4.2.2. Забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем	Регіональна програма розвитку	Регіональна програма інформатизації Херсонської області на 2024–2026 роки (п 1.7)	Публічні послуги і пов'язана з ними цифровізація	Електронне урядування	Впровадження електронного урядування	24	Управління інформаційних технологій Херсонської обласної державної адміністрації	Частка робочих станцій та серверів, забезпечених ліцензійним програмним забезпеченням (операційними системами, офісними та антивірусними програмами) від загальної кількості комп'ютерної техніки, що використовується в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування, %	30
Оперативна ціль 4.3. Розвиток міжрегіонального та міжнародного співробітництва, забезпечення доступу до міжнародних ресурсів									
4.3.1. Сприяння укладанню договорів про міжмуніципальне співробітництво та налагодженню партнерських зв'язків для обміну досвідом	Захід	Організаційний супровід та консультування громад щодо підготовки та укладання договорів про міжмуніципальне співробітництво	Місцеве самоврядування та розвиток громад	Міжмуніципальне співробітництво	Моніторинг спільних проєктів територіальних громад Херсонської області	24	Управління з питань децентралізації та розвитку громад Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість укладених договорів про міжмуніципальне співробітництво, од.	16
4.3.2. Сприяння міжнародному партнерству територіальних громад у межах проєкту "Пліч-о-пліч: згуртовані громади"	Захід	Координація налагодження партнерських зв'язків територіальних громад області з іноземними муніципалітетами в межах проєкту "Пліч-о-пліч: згуртовані громади"	Міжнародне співробітництво та євроінтеграція	Міжнародне муніципальне партнерство	Розвиток побратимських відносин, обмін кращими практиками муніципального управління	24	Управління з питань децентралізації та розвитку громад Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість діючих угод про партнерство з іноземними муніципалітетами, од.	2

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
4.3.3. Розширення співпраці з країнами-партнерам та міжнародними організаціями, залучення міжнародної технічної допомоги та інвестицій	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку інвестиційної діяльності та міжнародного територіального співробітництва Херсонської області на 2026–2028 роки	Міжнародне співробітництво	Міжнародне територіальне співробітництво	Створення умов для налагодження та розвитку ефективного міжнародного партнерства	24	Управління міжнародного співробітництва та залучення інвестицій Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість реалізованих спільних ініціатив / проєктів, од.	10
Оперативна ціль 4.4. Забезпечення спроможності територіальних громад до інтеграції у європейський простір									
4.4.1. Залучення фінансових ресурсів ЄС, участі у програмах і проєктах Європейського Союзу та впровадження європейських практик управління	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку інвестиційної діяльності та міжнародного територіального співробітництва Херсонської області на 2026–2028 роки	Міжнародне співробітництво	Міжнародне територіальне співробітництво	Організація навчальних семінарів та тренінгів щодо актуальних питань інвестиційного розвитку, залучення міжнародної технічної допомоги, написання грантових заявок, державно-приватного партнерства для підвищення професійного рівня державних службовців, посадових осіб виконавчих органів влади, інших спеціалістів, що працюють у сфері інвестиційної діяльності	24	Управління міжнародного співробітництва та залучення інвестицій Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість реалізованих проєктів (програм) за кошти ЄС, од.	20
Оперативна ціль 4.5. Посилення спроможності органів влади до забезпечення стабільного фінансування та ефективного управління фінансовими ресурсами									
4.5.1. Розвиток системи планування, залучення та управління	Захід	Сприяння територіальним громадам області щодо розробки, актуалізації та затвердження стратегій розвитку	Державне управління	Місцеві органи влади	Місцеві бюджети та стратегування територіальних громад	24	Управління з питань децентралізації та розвитку громад Херсонської обласної	Кількість територіальних громад області, які затвердили актуалізовані стратегії розвитку, од.	17

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Сектор	Підсектор	Напрям інвестування	Строк реалізації, у місяцях	Відповідальні за виконання	Індикатор	Цільове зна-чення
фінансовими ресурсами							державної адміністрації		
	Захід	Впровадження інструментів середньострокового бюджетного планування та фінансового моніторингу	Державне управління	Місцеві органи влади	Розробка прогнозів бюджету на 3 роки з урахуванням сценаріїв ризиків	24	Департамент фінансів Херсонської обласної державної адміністрації, районні державні (військові) адміністрації, військові адміністрації населених пунктів деокупованих територіальних громад	Кількість нормативно-правових актів про схвалення прогнозів місцевих бюджетів, од.	23
4.5.2. Підвищення ефективності використання бюджетних коштів та фінансового менеджменту	Захід	Пріоритизація та ефективність використання бюджетних коштів	Державне управління	Місцеві органи влади	Забезпечення стабільного фінансування та ефективне управління бюджетними коштами	24	Департамент фінансів Херсонської обласної державної адміністрації, військові адміністрації населених пунктів деокупованих територіальних громад	Частка власних доходів місцевих бюджетів, спрямованих на надання фінансової підтримки сектору безпеки і оборони, %	15
Оперативна ціль 4.6. Розвиток стратегічної комунікації, суспільного діалогу та довіри до публічної влади									
4.6.1. Розвиток механізмів суспільного діалогу та залучення громадян до прийняття рішень	Захід	Забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики	Культура та інформація	Медіа та комунікації	Розвиток громадянського суспільства	24	Управління внутрішньої та інформаційної політики Херсонської обласної державної адміністрації	Кількість проведених публічних консультацій, од.	10

Додаток 2

Орієнтовні обсяги фінансування Плану заходів на 2026–2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2027 року

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
Стратегічна ціль 1. Формування комплексної безпекової, екологічної та інфраструктурної стійкості регіону та підтримка сил безпеки і оборони України										
Оперативна ціль 1.1. Розвиток системи цивільного захисту та підвищення готовності до реагування на загрози										
1.1.1. Проведення технічної модернізації територіальної та місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення	Регіональна програма розвитку	Програма запобігання виникненню та ліквідації надзвичайних ситуацій (аварій) і оперативного реагування на них у Херсонській області на 2026–2030 роки	24	16000	10000	6000	0	16000	0	0
1.1.2. Розвиток фонду захисних споруд. Оновлення та будівництво нових укриттів та їх відповідність вимогам інклюзивності	Регіональна програма розвитку	Програма запобігання виникненню та ліквідації надзвичайних ситуацій (аварій) і оперативного реагування на них у Херсонській області на 2026–2030 роки	24	42 000	17 000	25 000	0	42 000	0	0
1.1.3. Створення центрів безпеки. Створення центрів, що об'єднують пожежно-рятувальні підрозділи, в територіальних громадах	Регіональна програма розвитку	Програма запобігання виникненню та ліквідації надзвичайних ситуацій (аварій) і оперативного реагування на них у Херсонській області на 2026–2030 роки	24	0	0	0	0	0	0	0
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво центру безпеки за адресою: вул. Тараса Шевченка с. Архангельське Бериславського району Херсонської області	12	24130,441	24130,441	0	18580,441	0	5550	0
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво центру безпеки за адресою: вул. Українська, 33 с. Борозенське Бериславського району Херсонської області	12	23296,088	23296,088	0	17938,088	0	5358	0
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво центру безпеки за адресою: вул. Миру, 61, с. Новопавлівка Бериславського району Херсонської області	12	24642,274	24642,274	0	18974,274	0	5668	0
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво центру безпеки за адресою: вул. Шкільна, 103Б	12	40567,482	40567,482	0	31236,482	0	9331	0

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
		смт. Калинівське Бериславського району Херсонської області								
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція навчально-виробничого комплексу у Центр безпеки Білозерської селищної ради, за адресою: Херсонська область, Херсонський район, с. Миролюбівка, вул. Центральна, 23-А	12	21657,621	0	21657,621	16676,621	0	4981	0
	Проєкт регіонального розвитку	Будівництво центру безпеки в с. Музиківка вул. 8 Березня, 1 В Херсонської області, Херсонського району	12	35964,305	0	35964,305	27692,305	0	8272	0
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво центру безпеки вул. Першотравнева, 4 а, селище Новорайськ, Бериславського району, Херсонської області	12	34984,389	0	34984,389	26937,98	0	8046,409	0
1.1.4. Виконання плану комплектування Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Херсонської області з навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів цивільного захисту, на 2026 рік, затвердженого розпорядженням начальника Херсонської обласної військової адміністрації від 20 листопада 2025 року № 634	Захід	Проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту	12	0	0	0	0	0	0	0
1.1.5. Будівництво та облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) у закладах охорони здоров'я відповідно до державних будівельних норм «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення» та	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Херсонської обласної ради на 2025–2027 роки	24	359 950,00	127 900,00	232 050,00	203 700,00	7 350,00	0	148900
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту комунального некомерційного підприємства «Кочубеївський центр первинної медичної допомоги» за адресою:	12	31509,267	31509,267	0	28358,267	0	3151	0

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
«Захисні споруди цивільного захисту»		вул. Менонітська, 120, с. Кочубеївка, Бериславський район, Херсонська область								
1.1.6. Збільшення фонду захисних споруд цивільного захисту в закладах освіти	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Великоолександрівської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 2, розташованої за адресою: Херсонська область, Бериславський район, смт. Велика Олександрівка, вул. Братська, 10	12	63635,06	63635,06	0	57271,06	0	6364	0
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Борозенського опорного закладу повної загальної середньої освіти Борозенської селищної ради, Бериславського району, Херсонської області, за адресою: провулок Мічурина,10 А, с. Борозенське, Бериславського району, Херсонської області	12	43257,1	43257,1	0	38931,1	0	4326	0
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту (протирадіаційного укриття) на території Архангельського професійного аграрного ліцею за адресою: Херсонська область, Бериславський район, селище Архангельське, вул. Миру, 45-а	12	31245,84	31245,84	0	28121,84	0	3124	0
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Малошестірнянської філії дошкільної та базової середньої освіти комунального закладу «Високопільський опорний заклад загальної середньої освіти» за адресою: Херсонська область, Бериславський район, с. Мала Шестірня, пров. Шкільний 1	12	22495,77	22495,77	0	20245,77	0	2250	0

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Малоолександрівської загальноосвітньої школи I-III ступенів, розташованої за адресою: Херсонська область, Бериславський район, с. Мала Олександрівка, вул. Миру, 76	12	22768,64	22768,64	0	20491,64	0	2277	0
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво бомбосховища Високопільський ліцей Херсонської обласної ради (Херсонська область, Бериславський район, смт Високопілля, вул. Визволителів, 51)	12	8750,08	8750,08	0	7875,08	0	875	0
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту філія «Бобровокутський заклад загальної середньої освіти I-II ступеня – дошкільний навчальний заклад» Калинівського опорного закладу загальної середньої освіти I-III ступенів Бериславського району Херсонської області	12	10702,5	10702,5	0	9632,5	0	1070	0
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво протирадіаційного укриття Киселівського ліцею Чорнобаївської сільської ради Херсонського району Херсонської області за адресою: вул. Освітянська, 45, с. Киселівка, Херсонський район, Херсонська область	12	59573,82	0	59573,82	53616,82	0	5957	0
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту (споруда подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття) на території Любимівського закладу повної загальної середньої освіти Нововоронцовської селищної ради, за адресою: вул. Центральна, 37, с. Любимівка, Бериславський район, Херсонська область	12	57654	0	57654	51889	0	5765	0

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди закладу дошкільної освіти Киселівський ясла-садок «Сонечко» Чорнобаївської сільської ради Херсонського району Херсонської області за адресою: вул. Освітянська, 35 А, с. Киселівка, Херсонський район, Херсонська область	12	30772,09	0	30772,09	27695,09	0	3077	0
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Високопільського закладу дошкільної освіти (ясла-садок) «Барвінок» за адресою: Херсонська область, Бериславський район, смт. Високопілля, вул. Банкова, 32/2	12	46091,96	0	46091,96	41482,96	0	4609	0
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту Кочубеївського дитячого садка «Малятко», за адресою: с. Кочубеївка, вул. Ювілейна, 50, Бериславський район, Херсонська область	12	32626,41	0	32626,41	29363,41	0	3263	0
1.1.7. Створення та забезпечення функціонування класів безпеки в закладах освіти	Регіональна програма розвитку	Обласна програма «Незламна освіта Херсонщини» на 2025–2028 роки	24	900	300	600	0	200	700	0
Оперативна ціль 1.2. Підвищення стійкості та забезпечення швидкого відновлення критичної інфраструктури та систем життєзабезпечення										
1.2.1. Підвищення захищеності критичної інфраструктури до постійних загроз	Регіональна програма розвитку	Програма забезпечення оборонних заходів і надання допомоги військовим частинам (установам) та підрозділам територіальної оборони у Херсонській області на 2023–2027 роки	24	2185115,6	2051363,89	133751,71	0	2185115,6	0	0
	Захід	Облаштування II рівня захисту на об'єктах паливно-енергетичного комплексу, внесених до Комплексного плану стійкості Херсонської області на 2026 рік	5	724725,098	724725,098	0	724725,098	0	0	0

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
1.2.2. Забезпечення швидкого відновлення критичної інфраструктури та безперервності життєзабезпечення населення	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт системи водопостачання с. Лиманець Херсонського району Херсонської області	12	36763,826	36763,826	0	33087,826	0	3676	0
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт системи водопостачання с. Федорівка та с. Ульянівка Херсонського району Херсонської області	12	55159,433	55159,433	0	49643,433	0	5516	0
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт системи водопостачання с. Бобровий Кут Бериславського району Херсонської області	12	34576,372	34576,372	0	31118,372	0	3458	0
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт системи водопостачання селища Калинівське Бериславського району Херсонської області	12	66749,511	66749,511	0	60074,511	0	6675	0
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція мережі централізованого водопостачання сіл Пригір'я, Кам'янка, Свободне, Краснівка Бериславського району Херсонської області	12	44438,657	44438,657	0	39994,657	0	4444	0
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція мережі централізованого водопостачання сіл Кочубеївка, Світлівка, Микільське Бериславського району Херсонської області	12	77941,262	77941,262	0	70147,262	0	7794	0
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція мережі централізованого водопостачання с. Орлове Бериславського району Херсонської області	12	26394,205	26394,205	0	23755,205	0	2639	0
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт каналізаційної мережі та встановлення сонячної електростанції для безперебійної роботи очисних споруд в селищі Високопілля	12	12937,762	12937,762	0	11643,762	0	1294	0
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція мережі централізованого водопостачання с. Нововоскресенське Бериславського району Херсонської області	12	87243,714	87243,714	0	78519,714	0	8724	0

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція мережі централізованого водопостачання с. Миролюбівка Бериславського району Херсонської області	12	30086,476	30086,476	0	27077,476	0	3009	0
1.2.3. Реалізація Комплексного плану стійкості Херсонської області	Заходи	Комплексний план стійкості Херсонської області на 2026 рік. Встановлення когенераційних установок на котельнях для забезпечення електричною енергією власних потреб котелень	5	12406000,0	4456000,0	7950000,0	12406000,0	0	0	0
	Заходи	Комплексний план стійкості Херсонської області на 2026 рік. Встановлення блочно-модульних котелень для переходу від централізованого теплопостачання до помірного централізованого теплопостачання	5	2230	2230	0	0	0	2230	0
	Регіональна програма розвитку	Обласна програма «Незламна освіта Херсонщини» на 2025–2028 роки	12	30000,0	0	30000,0	20000,0	10000,0	0	0
	Заходи	Комплексний план стійкості Херсонської області на 2026 рік. Встановлення генераторів на об’єктах водо- та теплопостачання, що будуть задіюватися в разі знеструмлення від мережі	9	0	0	0	0	0	0	0
	Заходи	Комплексний план стійкості Херсонської області на 2026 рік. Забезпечення сталої роботи об’єктів критичної інфраструктури паливно-енергетичного сектору та систем життєзабезпечення в умовах воєнного стану та відповідних безпекових викликів	24	12406000	4456000	7950000	12406000	0	0	0
1.2.4. Забезпечення об’єктів критичної інфраструктури захистом I-II рівнів	Проєкт регіонального розвитку	Захист I-II рівнем об’єктів критичної інфраструктури	12	165990	0	165990	165990	0	0	0
Оперативна ціль 1.3. Підвищення темпів розмінування та очищення території від наслідків бойових дій										

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
1.3.1. Очищення деокупованих територій від вибухонебезпечних предметів	Регіональна програма розвитку	Програма запобігання виникненню та ліквідації надзвичайних ситуацій (аварій) і оперативного реагування на них у Херсонській області на 2026–2030 роки	24	-	-	-	-	-	-	-
1.3.2. Обстеження та розмінування акваторії Херсонського морського торговельного порту	Захід	Обстеження акваторії Херсонського морського торговельного порту на наявність вибухонебезпечних предметів з метою подальшого її розмінування	24	-	-	-	-	-	-	-
Оперативна ціль 1.4. Забезпечення екологічної безпеки регіону та відновлення довкілля, подолання наслідків природно-техногенної катастрофи, спричиненої підривом дамби Каховської ГЕС										
1.4.1. Реабілітація та відтворення лісів області	Захід	Визначення земельних ділянок, придатних для заліснення, з урахуванням їхнього фактичного стану (знищені, деградовані, малопродуктивні, консервовані, пошкоджені полезахисні лісові смуги, земельні ділянки сільськогосподарського призначення, не придатні для їх подальшого використання за цільовим призначенням, самозаліснені території тощо)	24	0	0	0	0	0	0	0
1.4.2. Відновлення та захист природоохоронних територій	Захід	Оцінка шкоди та збитків, завданих довкіллю внаслідок російської збройної агресії, та потреб для відновлення довкілля та інженерних об’єктів у галузі охорони довкілля, що постраждали внаслідок бойових дій. Вивчення впливу бойових дій на стан екосистем, у тому числі лісових, стан популяцій тварин, вплив мінного забруднення на екосистему	24	0	0	0	0	0	0	0
	Захід	Розроблення наукового обґрунтування необхідності створення на території Херсонської області ботанічних заказників місцевого значення, а саме:	24	117,1	117,1	0	0	117,1	0	0

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
		ботанічного заказника місцевого значення «Натальїнський» на території Кочубеївської сільської територіальної громади Бериславського району Херсонської області; ботанічного заказника місцевого значення «Пригірський» на території Кочубеївської сільської територіальної громади Бериславського району Херсонської області								
	Захід	Створення на території Херсонської області ботанічних заказників місцевого значення, а саме: ботанічного заказника місцевого значення «Натальїнський» на території Кочубеївської сільської територіальної громади Бериславського району Херсонської області; ботанічного заказника місцевого значення «Пригірський» на території Кочубеївської сільської територіальної громади Бериславського району Херсонської області	24	0	0	0	0	0	0	0
	Захід	Розроблення проєктів землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду місцевого значення	24	90	0	90	0	90	0	0
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення регіональної схеми формування екологічної мережі Херсонської області з векторизацією її основних елементів на відповідних цифрових мапах	12	1540	0	1540	0	1540	0	0
1.4.3. Впровадження сучасних підходів до управління відходами, спрямованих на зменшення утворення відходів,	Захід	Збирання, перезатарення, перевезення, зберігання непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин, які	24	250000	0	250000	250000	0	0	0

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
повторне їх використання, рециклінг і відновлення		зберігаються на території Дар'ївської сільської територіальної громади Херсонського району Херсонської області (Федорівський старостинський округ), роз'їзд Срочний, 504 км, з їх подальшою утилізацією або видаленням								
	Проєкт регіонального розвитку	Будівництво сміттєпереробного комплексу з технологією поглибленої переробки відходів на території Херсонської міської територіальної громади	24	33600	0	33600	11200	0	11200	11200
	Проєкт регіонального розвитку	Облаштування станції компостування на території Херсонської міської територіальної громади	24	13200	0	13200	4500	0	4400	4300
	Проєкт регіонального розвитку	Будівництво сміттєперевантажувального комплексу на території Великоолександрівської селищної територіальної громади	24	35000	0	35000	15000	0	10000	10000
	Проєкт регіонального розвитку	Будівництво сміттєсортувальної станції на території Чорнобаївської сільської територіальної громади	24	35000	0	35000	15000	0	10000	10000
	Захід	Виготовлення проєктно-кошторисної документації за об'єктом «Рекультивація відпрацьованих карт полігона твердих побутових відходів у м. Херсон»	24	4000	0	4000	2000	0	1500	500
	Захід	Розроблення техніко-економічного обґрунтування і проєктно-кошторисної документації під будівництво регіонального комплексу обробки та захоронення відходів на території Новорайської територіальної громади	24	1000	0	1000	0	0	1000	0
	Захід	Розроблення техніко-економічного обґрунтування під будівництво регіонального полігона ТПВ на території Високопільської селищної територіальної громади	24	1200	0	1200	1000	0	200	0

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
	Захід	Облаштування майданчиків із встановленням контейнерів для збору та сортування сміття у населених пунктах Дар'ївської, Музиківської, Тягинської та Чорнобаївської сільських територіальних громад	24	5520	0	5520	0	0	5020	500
	Захід	Розроблення схеми санітарного очищення населених пунктів Нововоронцовської селищної територіальної громади	24	300	0	300	0	0	200	100
1.4.4. Моніторинг навколишнього середовища, створення системи спостережень	Захід	Придбання обладнання для дистанційного та безперервного вимірювання потужності еквівалентної дози (ПЕкД) гамма-випромінення з реєстрацією результатів на автоматизованому робочому місці	24	1130	0	1130	0	0	0	1130
	Захід	Розроблення програми державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря зони «Херсонська»	12	0	0	0	0	0	0	0
	Проєкт регіонального розвитку	Модернізація та розбудова мережі автоматизованих постів спостережень за станом якості атмосферного повітря (придбання 1 поста)	24	10000	0	10000	8000	2000	0	0
	Проєкт регіонального розвитку	Придбання пересувної мобільної лабораторії спостережень за забрудненням атмосферного повітря	24	12370	0	12370	12000	370	0	0
	Проєкт регіонального розвитку	Придбання вимірювальних перетворювачів якості повітря Vaisala 420 для вимірювання загазованості і забруднюючих частинок в атмосферному повітрі для передачі даних в режимі онлайн у загальний доступ	24	4000	0	4000	3000	1000	0	0

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
1.4.5. Подолання наслідків природно-техногенної катастрофи внаслідок підриву дамби Каховської ГЕС	Захід	Реконструкція та капітальний ремонт мереж каналізації, напірних та самопливних колекторів у Херсонській міській територіальній громаді	24	119000	0	119000	60000	0	59000	0
	Захід	Проєктні роботи з реконструкції очисних споруд каналізації МКП "ВУВКГ м. Херсона"	24	2800	0	2800	0	0	2800	0
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення проєктно-кошторисної документації на об'єкт: «Будівництво чотирьох артезіанських свердловин для забезпечення водопостачання Новоолександрівської ТГ (с. Михайлівка, с. Золота Балка) Херсонської області внаслідок руйнування Каховської ГЕС»	12	30143,73	0,00	30143,73	27129,35	0,00	3014,38	0,00
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення проєктно-кошторисної документації на об'єкт: «Будівництво чотирьох артезіанських свердловин для забезпечення водопостачання Новоолександрівської ТГ (с. Гаврилівка, с. Новоолександрівка) Херсонської області внаслідок руйнування Каховської ГЕС»	12	38434,35	0,00	38434,35	34590,92	0,00	3843,43	0,00
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення проєктно-кошторисної документації на об'єкт: «Будівництво восьми артезіанських свердловин для забезпечення водопостачання Новорайської ТГ (с. Новорайськ, с. Червоний Маяк) Херсонської області внаслідок руйнування Каховської ГЕС»	12	41485,18	0,00	41485,18	37336,67	0,00	4148,51	0,00
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення проєктно-кошторисної документації на об'єкт: «Будівництво десяти артезіанських свердловин для забезпечення водопостачання Бериславської МТГ(м. Берислав) Херсонської області внаслідок руйнування Каховської ГЕС»	12	67360,77	0,00	67360,77	60624,69	0,00	6736,08	0,00

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення проєктно-кошторисної документації на об'єкт: «Будівництво чотирьох артезіанських свердловин для забезпечення водопостачання Милівської ТГ Бериславського району (с. Качкарівка, Саблуківка, Дудчани) Херсонської області внаслідок руйнування Каховської ГЕС»	12	29838,11	0,00	29838,11	26854,30	0,00	2983,81	0,00
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення проєктно-кошторисної документації на об'єкт: «Будівництво п'яти артезіанських свердловин для забезпечення водопостачання Милівської ТГ Бериславського району (с.Милове, Суханове, Червоний Яр, Новокаїри) Херсонської області внаслідок руйнування Каховської ГЕС»	12	22689,21	0,00	22689,21	20420,28	0,00	2268,93	0,00
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення проєктно-кошторисної документації на об'єкт: «Будівництво артезіанської свердловини для забезпечення водопостачання Новорайської ТГ (с. Крупиця) Херсонської області внаслідок руйнування Каховської ГЕС»	12	3635,42	0,00	3635,42	3271,87	0,00	363,55	0,00
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення проєктно-кошторисної документації на об'єкт: «Будівництво трьох артезіанських свердловин для забезпечення водопостачання Бериславської МТГ (с. Новоберислав, с. Зміївка) Херсонської області внаслідок руйнування Каховської ГЕС»	12	12558,34	0,00	12558,34	11302,51	0,00	1255,83	0,00
	Проєкт регіонального розвитку	Розроблення проєктно-кошторисної документації на об'єкт: «Будівництво двох артезіанських свердловин для забезпечення водопостачання с. Чорнобаївка Херсонського району Херсонської області внаслідок руйнування Каховської ГЕС»	12	7359,46	0,00	7359,46	6623,51	0,00	735,95	0,00

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
Оперативна ціль 1.5. Забезпечення ефективної взаємодії з сектором безпеки і оборони та підтримка його функціонування										
1.5.1. Організаційні та функціональні механізми, які забезпечують спільну роботу місцевих органів влади та військових структур для захисту регіону	Регіональна програма розвитку	Програма забезпечення оборонних заходів і надання допомоги військовим частинам (установам) та підрозділам територіальної оборони у Херсонській області на 2023–2027 роки	24	-	-	-	-	-	-	-
1.5.2. Забезпечення стабільного доступу населення до базових соціальних послуг у безпечних та мобільних форматах шляхом надання соціальних послуг мобільними бригадами. Оформлення довідок, допомоги та соціальних послуг через ЦНАПи або онлайн-сервіси	Регіональна програма розвитку	Регіональна програма інформатизації Херсонської області на 2024–2026 роки	24	-	-	-	-	-	-	-
Стратегічна ціль 2. Забезпечення базових умов життя, підтримка населення та відновлення людського потенціалу і соціальної згуртованості										
Оперативна ціль 2.1. Забезпечення доступності житла, безпечних і якісних базових соціальних послуг										
2.1.1. Формування культури безбар'єрності та інклюзивності серед населення через просвітницькі та навчальні заходи у сфері культури	Захід	Проведення просвітницьких та навчальних заходів з безбар'єрності та інклюзії через мережу закладів культури	24	У межах загальних асигнувань, передбачених на утримання обласних закладів культури	-	-	-	-	-	-
2.1.2. Розвиток мережі та забезпечення діяльності спеціалізованих служб підтримки осіб, постраждалих від домашнього та/або гендерно зумовленого насильства (мобільних бригад соціально-психологічної допомоги, денних центрів	Регіональна програма розвитку	Обласна програма запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на 2026–2030 роки	24	-	-	-	-	-	-	-

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
надання соціально-психологічної допомоги / спеціалізованих служб первинного соціально-психологічного консультування тощо)										
2.1.3. Сприяння адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб у територіальні громади області, зокрема шляхом забезпечення тимчасовим житлом (місця тимчасового проживання ВПО)	Регіональна програма розвитку	Комплексна програма підтримки ВПО на території Херсонської області на період дії воєнного стану в Україні	24	-	-	-	-	-	-	-
	Проєкт регіонального розвитку	Влаштування модульного містечка смт. Високопілля	12	81000	81000	0	72900	0	8100	0
	Проєкт регіонального розвитку	Влаштування модульного містечка с. Тягинка	12	81000	81000	0	72900	0	8100	0
	Проєкт регіонального розвитку	Влаштування модульного містечка с. Новорайськ	12	81000	81000	0	72900	0	8100	0
2.1.4. Підтримка соціальними послугами осіб, постраждалих від наслідків проведення бойових дій російською федерацією, малозабезпечених верств населення, осіб та дітей з інвалідністю	Захід	Моніторинг потреб осіб, постраждалих від наслідків проведення бойових дій Російською Федерацією, малозабезпечених верств населення, осіб та дітей з інвалідністю в соціальних послугах	24	-	-	-	-	-	-	-
2.1.5. Відновлення функціонування закладів / установ соціальної сфери області, у тому числі і тих, які надають соціальні послуги громадянам	Захід	Забезпечення мешканців м. Херсона соціальною послугою стаціонарного догляду	Після деокупації лівобережжя Херсонської області	-	-	-	-	-	-	-
2.1.6. Впровадження нових підходів до забезпечення осіб житлом з урахуванням кращих практик та досвіду держав-членів ЄС	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт багатоквартирного житлового будинку, розташованого за адресою: вул. Сагайдачного Петра 2 а, смт. Високопілля, Бериславського району, Херсонської області	12	7357,925	7357,925	0	6621,925	0	736	0

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт багатоквартирного житлового будинку за адресою: вул. Лесі Українки, 14, смт Архангельське, Бериславського району, Херсонської області	12	21240,451	0	21240,451	19116,451	0	2124	0
2.1.7. Покращення матеріально-технічної бази закладів освіти, забезпечення якості освітніх послуг, зокрема у сільській місцевості	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція КЗ «Архангельський опорний заклад загальної середньої освіти» з добудовою приміщень для влаштування груп дитячого садочка та улаштуванням укриття на території навчального закладу	12	214764,25	40077,511	174686,739	206029,913	8734,337	0	0
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт комплексу будівель Кочубеївської філії І-ІІ ступенів опорного закладу Орлівський навчально-виховний комплекс «Орлівська ЗОШ І-ІІІ ступенів - дитячий садок» з відновленням елементів благоустрою", за адресою: с. Кочубеївка, вул.Менонітська, 113, Бериславський район, Херсонська область	12	39581,16	0	39581,16	35623,16	0	3958	0
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт Високопільський ліцей Херсонської обласної ради (Херсонська область, Бериславський район, смт Високопілля, вул. Визволителів, 51)	12	34873,479	0	34873,479	31386,479	0	3487	0
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт навчального приміщення та пансіону Високопільського ліцею Херсонської обласної ради (Херсонська область, Бериславський район, смт Високопілля, вул. Визволителів, 51)	12	150000,00	0	150000,00	100000,00	50000,00	0,00	0
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція навчального корпусу з улаштуванням гуртожитку Архангельського професійного аграрного ліцею	12	300000,00	0	300000,00	300000,00	0	0,00	0

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
	Проєкт регіонального розвитку	Облаштування системи пожежного захисту у приміщеннях Високопільського ліцею Херсонської обласної ради	12	50000,00	0	50000,00	35000,00	15000,00	0,00	0
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт комплексу будівель Кочубеївського дитячого садка «Малятко» з відновленням елементів благоустрою", за адресою: с. Кочубеївка, вул. Ювілейна, 50, Бериславський район, Херсонська область	12	20232,185	0	20232,185	18209,185	0	2023	0
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт Борозенського закладу дошкільної освіти за адресою: пров. Мічуріна, 1 А, с. Борозенське, Бериславського району, Херсонської області	12	28931,403	0	28931,403	26038,403	0	2893	0
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт приміщень будівлі навчального корпусу та покрівлі Малоолександрівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів за адресою: село Мала Олександрівка, вулиця Миру, 76, Бериславський район, Херсонська область	12	12462,57	12462,57	0	11216,57	0	1246	0
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт будівлі закладу дошкільної освіти Киселівський ясла-садок «Сонечко» Чорнобаївської сільської ради Херсонського району Херсонської області	12	5414,39	5414,39	0	4873,39	0	541	0
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт будівлі Великоолександрівського закладу дошкільної освіти № 2 Великоолександрівської селищної ради» за адресою вул. Братська, 12 А смт Велика Олександрівка Бериславського району Херсонської області	12	10630	10630	0	9567	0	1063	0
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт з благоустрою прилеглої території будівлі Великоолександрівського закладу	12	28163,18	28163,18	0	25347,18	0	2816	0

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
		дошкільної освіти № 2 Великоолександрівської селищної ради» за адресою вул. Братська, 12 А смт Велика Олександрівка Бериславського району Херсонської області								
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт будівлі КЗ «Високопільський опорний заклад середньої освіти» з будівництвом захисної споруди на території навчального закладу	12	67480,14	0	67480,14	60732,14	0	6748	0
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт комунального закладу «Високопільський ясла-садок «Барвінок» з будівництвом укриття за адресою: Херсонська область, Бериславський район, смт. Високопілля, вул. Банкова, 32/2	12	13000	13000	0	11700	0	1300	0
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт Новорайського опорного закладу повної загальної середньої освіти Новорайської сільської ради Бериславського району Херсонської області	12	203810,839	0	203810,839	183429,7551	0	20381	0
	Проєкт регіонального розвитку	Закупівля автобусів для закладів, що надають профільну освіту (Високопільський ліцей Херсонської обласної ради)	12	5000,00	0,00	5000,00	3500,00	1500,00	0	0
2.1.8. Відновлення базових муніципальних та адміністративних послуг на деокупованих територіях	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт адміністративного будинку Великоолександрівської селищної ради, розташованого за адресою: смт Велика Олександрівка, вул. Свободи, 155» Херсонська область	12	31700,073	31700,073	0	28530,073	0	3170	0
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво ЦНАП за адресою: вул. Театральна, 13А смт Велика Олександрівка Бериславського району Херсонської області	12	46043,488	0	46043,488	41439,488	0	4604	0
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція господарських будівель з облаштуванням захисної споруди цивільного захисту	12	15605,036	0	15605,036	14044,036	0	1561	0

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
		Комунального закладу «Високопільський центр надання соціальних послуг» за адресою: 74000, смт. Високопілля, вул. Соборна, 3, Бериславський район, Херсонська область.								
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво адміністративної будівлі, вул. Травнева, 1-а, с. Нова Кам'янка, Милівська ТГ, Херсонської області	12	96306,216	0	96306,216	86675,216	0	9631	0
2.1.9. Модернізація їдалень (харчоблоків) у закладах освіти у межах впровадження реформи шкільного харчування	Проєкт регіонального розвитку	Публічний інвестиційний проєкт «Придбання обладнання, створення та модернізація (проведення реконструкції та капітального ремонту) їдалень (харчоблоків) закладів освіти, зокрема військових (військово-морських, військово-спортивних) ліцеїв, ліцеїв із посиленою військово-фізичною підготовкою»	24	234000	114000	120000	190000	15000	29000	0
2.1.10. Оснащення STEM-лабораторіями закладів позашкільної освіти області	Регіональна програма розвитку	Обласна програма «Незламна освіта Херсонщини» на 2025–2028 роки	24	3000	1500	1500	0	3000	0	0
2.1.11. Відновлення та модернізація мережі закладів охорони здоров'я для покращення медичного обслуговування населення та надання якісних та доступних медичних послуг населенню області та організація спроможної мережі	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Херсонської обласної ради на 2025–2027 роки	24	627989	268489	359500	245700	10900	0	371389
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція майнового комплексу адміністративного будинку Високопільської селищної ради під амбулаторію загальної практики сімейної медицини за адресою: вул. Визволителів, 112 смт. Високопілля Бериславського району Херсонської області	12	84400	84400	0	75960	0	8440	0
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт будівлі Великоолександрівської лікарні смт Великоолександрівка, вулиця Свободи, 204	12	73639,399	0	73639,399	66275,399	0	7364	0

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
	Проєкт регіонального розвитку	Капітальний ремонт Кочубеївської амбулаторії загальної практики – сімейної медицини за адресою: вул. Менонітська, 120-А, с. Кочубеївка, Бериславський район, Херсонська область	12	22454,792	0	22454,792	20209,792	0	2245	0
	Проєкт регіонального розвитку	Нове будівництво амбулаторії загальної практики сімейної медицини за адресою: Херсонська область, Бериславський район, с. Давидів Брід, вулиця Центральна, № 17	12	4400,864	4400,864	0	3960,864	0	440	0
	Проєкт регіонального розвитку	Реконструкція будівлі амбулаторії загальної практики сімейної медицини (з підвальним приміщенням) по вулиці Перемоги, 20 в с. Музиківка Херсонської області	12	13490,935	0	13490,935	12141,935	0	1349	0
2.1.12. Розвиток системи охорони психічного здоров'я в області, зокрема подальше впровадження Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» та забезпечення ефективної діяльності Центрів ментального здоров'я, відкритих на базі закладів охорони здоров'я	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Херсонської обласної ради на 2025–2027 роки	24	13845	2045	11800	11800	0	0	2045
2.1.13. Розвиток і зміцнення системи амбулаторної та стаціонарної реабілітації в області, спрямованої на підвищення якості, доступності та ефективності реабілітаційних послуг для всіх категорій населення	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Херсонської обласної ради на 2025–2027 роки	24	2500	0	2500	0	0	0	2500

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
2.1.14. Розширення та удосконалення послуг, спрямованих на профілактику, ранню діагностику, своєчасне виявлення та ефективне лікування злоякісних новоутворень	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Херсонської обласної ради на 2025–2027 роки	24	300	300	0	0	0	0	300
Оперативна ціль 2.2. Управління просторовою та демографічною трансформацією регіону, стимулювання повернення, закріплення населення та відновлення ринку праці										
2.2.1. Розроблення містобудівної документації на місцевому рівні, у тому числі розроблення / оновлення генеральних планів населених пунктів області	Захід	Розроблення генерального плану с. Музиківка Музиківської територіальної громади	12	197,3	197,3	0	0	0	197,3	0
	Захід	Розроблення детального плану території частини села Посад-Покровське Чорнобаївської сільської територіальної громади Херсонського району Херсонської області	12	567,6	567,6	0	0	0	567,6	0
2.2.2. Забезпечення підготовки кваліфікованих кадрів для потреб ринку праці	Захід	Експериментальний проєкт щодо організації професійного навчання жінок для працевлаштування у сферах, де вони були традиційно недостатньо представлені	24	145	65	80	0	0	0	145
	Захід	Програма щодо видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян на ринку праці	24	6400	2900	3500	0	0	0	6400
	Захід	Експериментальний проєкт щодо надання державної підтримки на підготовку та професійний розвиток кадрів для потреб оборонно-промислового комплексу та інших пріоритетних галузей економіки	24	1475	600	875	0	0	0	1475
2.2.3. Стимулювання повернення в Херсонську область кваліфікованих кадрів шляхом допомоги для тих, хто	Захід	Надання компенсації фактичних витрат за облаштування робочих місць / місць провадження господарської діяльності / незалежної	24	2600	1300	1300	0	0	0	2600

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
працевлаштовується офіційно в межах чинного законодавства		професійної діяльності для осіб з інвалідністю								
	Захід	Надання роботодавцям компенсацій єдиного внеску та витрат на оплату праці при працевлаштуванні безробітних	24	2775	1275	1500	0	0	0	2775
	Захід	Надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні	24	15900	7800	8100	0	0	0	15900
	Захід	Здійснення заходів сприяння зайнятості, повернення коштів, спрямованих на фінансування таких заходів, у разі порушення гарантій зайнятості для внутрішньо переміщених осіб	24	1350	650	700	0	0	0	1350
2.2.4. Сприяння розвитку підприємництва в Херсонській області	Захід	Надання мікрогрантів на створення або розвиток власного бізнесу	24	97600	48000	49600	0	0	0	97600
	Захід	Надання грантів на створення або розвиток власного бізнесу учасникам бойових дій, особам з інвалідністю внаслідок війни та членам їх сімей	24	4500	2000	2500	0	0	0	4500
2.2.5. Відновлення навчально-практичного центру сільського господарства	Регіональна програма розвитку	Обласна програма «Незламна освіта Херсонщини» на 2025–2028 роки	24	50000	0	50000	0	50000	0	0
2.2.6. Створення ефективної системи мотивації та фінансової підтримки молодих спеціалістів (лікарів-інтернів) з метою зміцнення кадрового потенціалу закладів охорони здоров'я області, залучення та закріплення молодих кадрів у галузі охорони здоров'я, а також забезпечення безперервного надання якісної медичної допомоги населенню	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Херсонської обласної ради на 2025–2027 роки	24	11931,6	5435,1	6496,5	0	11931,6	0	0

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
2.2.7. Забезпечення стимулювання медичних працівників закладів охорони здоров'я деокупованої частини Херсонської області	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Херсонської обласної ради на 2025–2027 роки	24	50300	22500	27800	0	50300	0	0
Оперативна ціль 2.3. Підтримка вразливих груп населення та розвиток соціальної згуртованості громад										
2.3.1. Збереження національних традицій та звичаїв шляхом забезпечення розвитку творчого потенціалу та культурного простору в області, підтримка моральної стійкості населення та сприяння психологічному відновленню крізь призму культурних послуг	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку культури і духовності в Херсонській області на 2025–2027 роки	24	4200	1950	2250	0	4200	0	0
2.3.2. Реалізація меморіальних і культурно-просвітницьких практик, спрямованих на утвердження української національної та громадянської ідентичності	Регіональна програма розвитку	Обласна цільова соціальна програма з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2028 року	24	3271,7	1582,9	1688,8	0	3271,7	0	0
2.3.3. Надання одноразової матеріальної допомоги мешканцям Херсонської області	Регіональна програма розвитку	Обласна програма соціального захисту людей похилого віку, осіб з інвалідністю, підтримки сім'ї, утвердження гендерної рівності та протидії торгівлі людьми на 2025–2029 роки	24	204050, 00	107950	96100	0	204050	0	0
2.3.4. Створення безбар'єрного простору в територіальних громадах області шляхом облаштування безбар'єрних маршрутів	Регіональна програма розвитку	Програма створення безбар'єрного простору в Херсонській області на 2026–2028 роки	24	2972	2972	0	0	0	2972	0
2.3.5. Забезпечення соціального захисту ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників та Захисниць України	Регіональна програма розвитку	Обласна програма соціальної підтримки ветеранів війни, військовослужбовців та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни,	24	910433,01	910433,01	0	0,00	0,00	431133,01	479300

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
		Захисників та Захисниць України на 2024–2026 роки								
2.3.6. Забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України	Заходи	Заходи із соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, що забезпечуються відповідно до Порядку та умов, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2017 року № 432 (зі змінами)	24	876000	426000	450000	876000	0	0	0
2.3.7. Відновлення приміщень інклюзивно-ресурсних центрів, що зазнали пошкоджень з урахуванням принципу інклюзивності та безбар'єрності	Регіональна програма розвитку	Обласна програма «Незламна освіта Херсонщини» на 2025–2028 роки	24	130000	40000	90000	0	0	130000	0
2.3.8. Облаштування ресурсних кімнат у закладах освіти обласного підпорядкування	Регіональна програма розвитку	Обласна програма «Незламна освіта Херсонщини» на 2025–2028 роки	24	3000	1500	1500	0	3000	0	0
2.3.9. Покращення доступності лікарських засобів та медичних виробів до населення, забезпечення функціонування аптечних закладів та маршрутизації мобільних аптечних пунктів	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Херсонської обласної ради на 2025–2027 роки	24	-	-	-	-	-	-	-
Стратегічна ціль 3. Формування конкурентоспроможної та диверсифікованої економіки регіону на основі відновлення економічної бази, адаптації АПК до дефіциту води, розвитку безпечної логістики та формування територій економічного відновлення і зростання										

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
Оперативна ціль 3.1. Відновлення економічної бази та підтримка підприємницької діяльності, включно із розвитком секторів відновлення, догляду, реабілітації та сервісної економіки										
3.1.1. Сприяння залученню населення та підприємців, у тому числі ветеранів, до участі у державній програмі «Власна справа» («єРобота») (мікрогранти)	Регіональна програма розвитку	Програма відновлення малого і середнього підприємництва у Херсонській області на 2025–2026 роки	24	0	0	0	0	0	0	0
3.1.2. Здійснення підтримки суб'єктів підприємництва шляхом проведення нарад, вебінарів, тренінгів, воркшопів та надання інформаційних консультацій підприємцям-початківцям	Регіональна програма розвитку	Програма відновлення малого і середнього підприємництва у Херсонській області на 2025–2026 роки	24	50	50	0	0	50	0	0
3.1.3. Сприяння реалізації інвестиційних проєктів з метою відновлення та розбудови промислового потенціалу з урахуванням фактору безпеки	Захід	Координація та сприяння відновленню промислових підприємств області	24	-	-	-	-	-	-	-
3.1.4. Запровадження моніторингу відновлення фізичного та технологічного стану виробничих об'єктів	Захід	Здійснення моніторингу стану відновлення виробничих потужностей	24	-	-	-	-	-	-	-
3.1.5. Сприяння створенню елементів прогресивного інституційного середовища (промислово-технологічних зон, індустріального парку, кластерів) як платформи для залучення інвестиційних потоків, розвитку інновацій та передових технологій	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку інвестиційної діяльності та міжнародного територіального співробітництва Херсонської області на 2026–2028 роки	24	0	0	0	0	0	0	0
3.1.6. Впровадження заходів із розвитку сільського зеленого туризму для процесу відновлення туристичного потенціалу регіону та	Захід	Сприяння створенню / відновленню об'єктів зеленого туризму (садиби, фермерські локації)	24	0	0	0	0	0	0	0

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
збереження природної спадщини										
3.1.7. Залучення інвестицій для розвитку підприємництва та впровадження інновацій за підтримки міжнародних партнерів	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку інвестиційної діяльності та міжнародного територіального співробітництва Херсонської області на 2026–2028 роки	24	0	0	0	0	0	0	0
Оперативна ціль 3.2. Адаптація агропромислового комплексу до умов дефіциту водних ресурсів										
3.2.1. Відновлення та реконструкція меліоративної інфраструктури	Регіональна програма розвитку	Програма відновлення та розвитку зрошення у Херсонській області на 2025–2027 роки	24	11300	5800	5500	0	0	0	11300
3.2.2. Впровадження ґрунтозахисних та водозберігаючих технологій	Регіональна програма розвитку	Програма відновлення та розвитку зрошення у Херсонській області на 2025–2027 роки	24	11000	5500	5500	0	0	0	11000
Оперативна ціль 3.3. Розвиток безпечної логістики та транспортної доступності										
3.3.1. Відновлення регулярного автобусного сполучення з населеними пунктами	Регіональна програма розвитку	Обласна програма надання підтримки та реалізації заходів у галузі транспортної інфраструктури на 2025–2027 роки	12	-	-	-	-	-	-	-
3.3.2. Відновлення залізничного сполучення	Регіональна програма розвитку	Обласна програма надання підтримки та реалізації заходів у галузі транспортної інфраструктури на 2025–2027 роки	15	15 000 000,0	-	15 000 000,0	15 000 000,0	-	-	-
3.3.3. Ліквідація наслідків бойових дій на території аеропорту «Херсон» та підготовка об'єкта до повної експертизи для майбутньої відбудови	Регіональна програма розвитку	Обласна програма надання підтримки та реалізації заходів у галузі транспортної інфраструктури на 2025–2027 роки	20	10 000 000,0	1 913 730,0	8 086 270	-	-	-	10000000
3.3.4. Будівництво, реконструкція та ремонт автомобільних доріг загального користування, штучних споруд (мостових переходів)	Регіональна програма розвитку	Регіональна програма розвитку автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг міст та інших населених пунктів Херсонської області на 2026–2028 роки	24	5987518,2	3327590,0	2659928,2	1599475,1	6926,5	0,0	4381116,6

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
3.3.5. Будівництво, реконструкція та капітальний ремонт вулиць і доріг комунальної власності	Регіональна програма розвитку	Регіональна програма розвитку автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг міст та інших населених пунктів Херсонської області на 2026–2028 роки	24	34288,1	17144,1	17144	34288,1	0,0	0,0	0,0
Стратегічна ціль 4. Розвиток багаторівневого врядування та інституційної спроможності, посилення міжрегіональної і міжнародної співпраці та забезпечення євроінтеграційної спроможності територіальних громад										
Оперативна ціль 4.1. Посилення інституційної спроможності органів влади та територіальних громад, у тому числі до кризового реагування										
4.1.1. Сприяння підвищенню управлінської та кадрової спроможності органів місцевого самоврядування, військових адміністрацій населених пунктів	Захід	Організаційні та навчальні заходи з підвищення управлінської спроможності ОМС та військових адміністрацій	24	0	0	0	0	0	0	0
	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку інвестиційної діяльності та міжнародного територіального співробітництва Херсонської області на 2026–2028 роки	24	0	0	0	0	0	0	0
4.1.2. Забезпечення безперервності функціонування органів влади в умовах кризового управління шляхом розробки та впровадження системи кіберзахисту органів влади та підвищення інституційної спроможності органів влади до роботи в умовах кризи	Регіональна програма розвитку	Регіональна програма інформатизації Херсонської області на 2027–2029 роки (напрям ІІ)	24	0	0	0	0	0	0	0
4.1.3. Забезпечення стабільного функціонування органів влади в умовах воєнного стану та обмежень шляхом реагування на кіберінциденти, посилення захисту критичної ІТ-інфраструктури громад	Регіональна програма розвитку	Регіональна програма інформатизації Херсонської області на 2027–2029 роки (напрям ІІ)	24	0	0	0	0	0	0	0

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
4.1.4. Посилення інституційної спроможності органів влади та територіальних громад до управління відновленням і розвитком, підвищення кіберграмотності персоналу	Регіональна програма розвитку	Регіональна програма інформатизації Херсонської області на 2024–2026 роки (напрям IV)	24	0	0	0	0	0	0	0
Оперативна ціль 4.2. Розвиток систем управління даними, цифровізації та координації прийняття рішень										
4.2.1. Впровадження та розвиток системи електронного документообігу та цифрових процесів	Регіональна програма розвитку	Регіональна програма інформатизації Херсонської області на 2024–2026 роки (п 1.1 – 1.2)	24	900	450	450	0	900	0	0
4.2.2. Забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем	Регіональна програма розвитку	Регіональна програма інформатизації Херсонської області на 2024–2026 роки (п 1.7)	24	3396	3396	0	0	679,2	0	2716,8
Оперативна ціль 4.3. Розвиток міжрегіонального та міжнародного співробітництва, забезпечення доступу до міжнародних ресурсів										
4.3.1. Сприяння укладанню договорів про міжмуніципальне співробітництво та налагодженню партнерських зв'язків для обміну досвідом	Захід	Організаційний супровід та консультування громад щодо підготовки та укладання договорів про міжмуніципальне співробітництво	24	0	0	0	0	0	0	0
4.3.2. Сприяння міжнародному партнерству територіальних громад у межах проєкту «Пліч-о-пліч: згуртовані громади»	Захід	Координація налагодження партнерських зв'язків територіальних громад області з іноземними муніципалітетами в межах проєкту «Пліч-о-пліч: згуртовані громади»	24	0	0	0	0	0	0	0
4.3.3. Розширення співпраці з країнами-партнерам та міжнародними організаціями, залучення міжнародної технічної допомоги та інвестицій	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку інвестиційної діяльності та міжнародного територіального співробітництва Херсонської області на 2026–2028 роки	24	200	100	100	0	200	0	0
Оперативна ціль 4.4. Забезпечення спроможності територіальних громад до інтеграції у європейський простір										
4.4.1. Залучення фінансових ресурсів ЄС, участі у програмах і проєктах Європейського Союзу та	Регіональна програма розвитку	Програма розвитку інвестиційної діяльності та міжнародного територіального співробітництва Херсонської області на 2026–2028 роки	24	0	0	0	0	0	0	0

Завдання Стратегії	Інструмент реалізації	Назва інструменту реалізації	Строк реалізації, у місяцях	Орієнтовна вартість за роками, тис. грн			Індикативні джерела фінансування, тис. грн			
				Вартість реалізації (всі роки разом)	2026 рік	2027 рік	Державний бюджет	Місцеві бюджети		Інші джерела
								обласний бюджет	бюджет громад	
впровадження європейських практик управління										
Оперативна ціль 4.5. Посилення спроможності органів влади до забезпечення стабільного фінансування та ефективного управління фінансовими ресурсами										
4.5.1. Розвиток системи планування, залучення та управління фінансовими ресурсами	Захід	Сприяння територіальним громадам області щодо розробки, актуалізації та затвердження стратегій розвитку	24	0	0	0	0	0	0	0
	Захід	Впровадження інструментів середньострокового бюджетного планування та фінансового моніторингу	24	0	0	0	0	0	0	0
4.5.2. Підвищення ефективності використання бюджетних коштів та фінансового менеджменту	Захід	Пріоритизація та ефективність використання бюджетних коштів	24	0	0	0	0	0	0	0
Оперативна ціль 4.6. Розвиток стратегічної комунікації, суспільного діалогу та довіри до публічної влади										
4.6.1. Розвиток механізмів суспільного діалогу та залучення громадян до прийняття рішень	Захід	Забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики	24	0	0	0	0	0	0	0